" समृद्ध नगर, सुखी नगरबासी "

प्रथम आवधिक विकास योजना
(२०८१/०८२–२०८५/०८६)

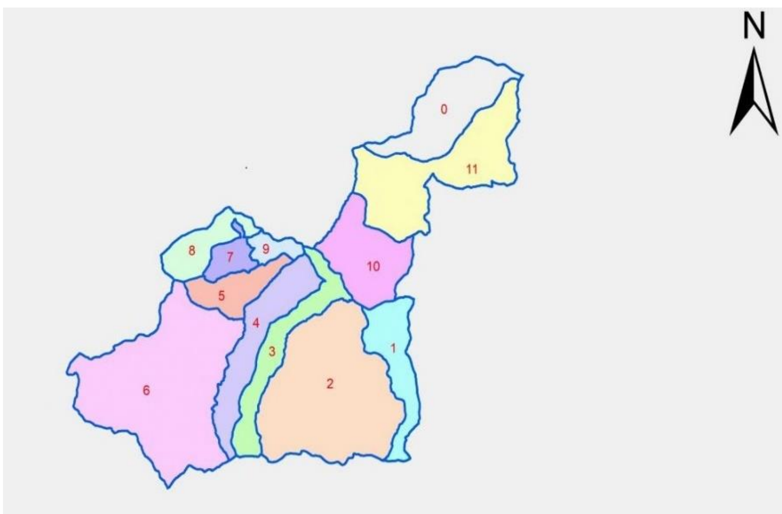

ठुलीभेरी नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

डोल्पा, कर्णाली प्रदेश, नेपाल

२०८१

दुई शब्द

धन्यवाद ज्ञापन

यस ठुलिभेरी नगरपालिकाको योजनावद्ध विकासका लागि, आवधिक योजनाको खाँचो खडकिरहेको बेला यस नगरपालिकाका निर्वाचित पदाधिकारी, विषयगत कार्यालयका प्रमुख तथा कर्मचारी, विकास निर्माणसंग सम्बन्धित संघसंस्था, स्थानीय सहभागी एवं परामर्शदाता संस्थाका अनुभवी विज्ञहरुको प्रयासबाट यो पाँच वर्षीय आवधिक योजना (२०८१/८२- २०८५/८६) तर्जुमा भएको पाउँदा म हर्षविभोर भएको छु। अतः यस योजना तर्जुमा कार्यमा अहोरात्र खटिनु भएका सम्पूर्ण महानुभावहरुप्रति सधन्यवाद आभार व्यक्त गर्दछु।

यस नगरपालिकाको यो पहिलो पञ्च वर्षीय आवधिक योजना भएको हुँदा यस नगरपालिकाको आर्थिक तथा सामाजिक विकासका प्राथमिकताका क्षेत्रहरुको पहिचान गरी यस योजनाले निर्दिष्ट गरेका उद्देश्य र लक्ष्यलाई छिटो छरितो तरिकाले हासिल गर्न कटिवद्ध रहन प्रतिवद्ध भएका छौं।

यस नगरपालिकाको सर्वाङ्गिण विकासको लागि नगरपालिकाका सबै बासिन्दा, सरकारी/गैरसरकारी/निजी र सहकारी क्षेत्रसँग आवद्ध पदाधिकारी, कर्मचारी, शिक्षक, समाजसेवी, नागरिक समाज, बुद्धिजीवि, पत्रकार, राजनैतिककर्मी एवं निर्वाचित पदाधिकारीहरुको संयुक्त प्रयास अपरिहार्य हुने यथार्थ स्मरण गराउँदै यहाँहरु सबै समक्ष यस योजनालाई सफल तुल्याउन आ- आफ्नो तर्फबाट महत्वपूर्ण योगदान सक्रिय रुपमा प्रदान गर्न सादर आह्वान गर्दछु।

श्वबर्ण कुमार बुढा

नगर प्रमुख

धन्यवाद ज्ञापन

ठुलिभेरी नगरपालिकाको योजनावद्ध विकासका लागि आवधिक योजनाको आवश्यकता रहेको यर्थाथ हो । आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने निर्णय गरे अनुरुप नगरपालिकाका नगर प्रमुख, सम्पूर्ण वडा अध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, विषयगत कार्यालयका प्रमुख, सम्पूर्ण कर्मचारी, विकास निर्माणसंग सम्बन्धित संघसंस्था, स्थानीय गैरसरकारी संस्था एवं परामर्शदाता संस्थाको प्रयासबाट यो आवधिक योजना तयार भएको पाउँदा म हृदयदेखी नै खुसी छु ।

आवधिक योजना सामाजिक आर्थिक विकासका योजनाहरुको पथप्रर्दशक हो जसको आधारमा योजनाहरुको पहिचान, प्राथमिकीकरण, कार्यान्वयन, अनुगमन र अपेक्षित उपलब्धि प्राप्त गर्न सकिन्छ । ठुलिभेरी नगरपालिकाले तय गरेका उद्देश्य, लक्ष्य र दीर्घकालीन सोच पुरा हुन एउटा यथार्थपरक आवधिक योजनाको आवश्यक थियो जुन यस प्रयास वाट पूरा भएको छ । अतः आवधिक योजना तर्जुमा कार्यमा संलग्न सम्बन्धित सबैमा हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु । आवधिक योजना तर्जुमाका लागि महत्वपूर्ण पहल गर्नु हुने नगरप्रमुख श्री श्वबर्ण कुमार बुढा लाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु । नगरपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, वडाका वडा अध्यक्षहरु, सम्पूर्ण नगरसभा सदस्यहरुले यस पुनित कार्यमा पूर्याउनु भएको विशिष्ट योगदानको कदर गर्दछु । यसै गरी स्थानीय गैरसरकारी संस्थाका प्रतिनिधि, नगरपालिकाका कर्मचारी मित्र विभिन्न विषयका स्थानीय विज्ञ, जानकार र राजनीतिक दलका प्रतिनिधि जसले यस आवधिक योजना तर्जुमाको कार्यमा अमूल्य योगदान पुर्याई सहयोग गर्नु भएको छ, वहाँहरु सबैलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

छिरिङ्ग टोल्मा महत

नगर उप- प्रमुख

मन्तव्य

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको संविधानले परिकल्पना गरे बमोजिम गठन भएका स्थानीय तहहरुको आफ्नो क्षेत्रको विकासमा महत्वपूर्ण जिम्मेवारी रहेको छ । स्थानीय जनताहरुको अर्थपूर्ण सहभागीतामा योजनाहरुको सही छनोट, प्रभावकारी कार्यान्वयन, निरन्तर अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, विकासको प्रतिफल प्रतिको सन्तुष्टी जस्ता महत्वपूर्ण कुराहरु स्थानीय सरकारका अधिकार, कर्तव्य, दायित्व हुन ।

स्थानीय तहलाई संविधानतः प्राप्त अधिकार र जिम्मेवारी प्रति कर्तव्यको बोध गर्दै ठुलिभेरी नगरपालिकाले पञ्च वर्षीय आवधिक योजना (२०८१/८२- २०८५/८६) तर्जुमा गरेको छ । नगरपालिकामा उपलब्ध सीमित साधन र स्रोतको अधिकतम उपयोग गर्दै आगामी पाँच वर्ष भित्रमा नगरपालिकालाई एउटा आत्मनिर्भर, उन्नत र प्रगतिशील स्थानीय तहका रुपमा विकास गर्न यो आवधिक योजना महत्वपूर्ण औजार सिद्ध हुने मेरो दृढ विश्वास छ ।

ठुलिभेरी नगरपालिकाको यस प्रथम आवधिक योजना तयारीको क्रममा अहम भूमिका निर्वाह गर्नु हुने नगरपालिकाका नगर प्रमुख र नगर उप-प्रमुख हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । निर्देशक समितिका सम्पूर्ण पदाधिकारी र विभिन्न विषयगत समितिहरुमा बसी महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्नु हुने संयोजक र वडा सदस्यहरुमा धन्यवाद व्यक्त गर्दछु । त्यसै गरी आवधिक योजना तर्जुमा कार्यमा प्रत्यक्ष सहभागिता जनाई सहयोग गर्ने विभिन्न संघ संस्था, गैरसरकारी संस्था, स्थानीय बुद्धिजीवि, समाजसेवी, सरोकारवाला, नगरपालिकाका विषयगत शाखाहरुका प्रमुख, सम्पूर्ण कर्मचारी लगायत यस आवधिक योजना तर्जुमा कार्यमा प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष रुपमा सहयोग पुर्याउनु हुने सबै आदरणीय महानुभावहरु तथा परामर्शदाता संस्था प्रति हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु ।

सन्तोष बहादुर खड्का

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विषयसूची

- **परिच्छेद एक : परिचय** 1

१.१ पृष्ठभूमि 1

१.१.१ नगरपालिकाले योजना तर्जुमा गर्न लिएको आधार 2

१.१.२. आवधिक योजना तयार गर्नुको औचित्य : 3

१.१.३ आवधिक योजनाको उद्देश्य 3

१.१.४ आवधिक योजनाको कार्य परिधि 3

१.१.५ योजना तर्जुमा प्रक्रिया र विधि 4

१.१.६ योजना तर्जुमाका चरण 5

१.१.७ सिमाहरु 5

१.२ योजना तर्जुमाको तयारीहरु 5

१.३ ठुलीभेरी नगरपालिकाको संक्षेपमा वस्तुस्थिति विवरण 6

१.३.१. नगरपालिकाको नामाकरण 6

१.३.२. नगरपालिकाको सिमाना र संक्षिप्त परिचय : 7

१.३.३.नगरपालिकाको वडागत जनसंख्या र क्षेत्रफल : 8

१.३.४.नगरपालिकाको हावापानी : 9

१.४. नगरपालिकाको विकासको समिक्षा 9

१.४.१ आर्थिक विकास : 10

१.४.२ सामाजिक विकास : 11

- **परिच्छेद : २ नगरपालिकाको आवधिक विकास योजना** 14

२.१ पृष्ठभूमि : 14

२.२ चुनौती तथा अवसरहरु 14

२.२.१ ठुलीभेरी नगरपालिकाका सवल पक्ष र दुर्वल पक्षहरु 14

२.२.२ ठुलीभेरी नगरपालिकाको अवसर र चुनौतीहरु : 14

२.२.३ नगरपालिकाको आवधिक योजनासंग सम्वन्धित सरोकारवाला विश्लेषण : 15

२.२.४ नगरपालिकाको विकासका समस्या र समाधानका उपयाहरु : 16

२.३ आवधिक योजनाको खाका 20

२.३.१ योजनाको दीर्घकालिन सोच (Vision) : 20

२.३.२ योजनाको दीर्घकालिन लक्ष्य (Mission) : 20

२.३.३ योजनाका दीर्घकालिन उद्धेश्यहरु (Goals) : 20

२.३.४ परिमाणात्मक लक्ष्य : 21

२.३.५ ठुलीभेरी नगरपालिकाको योजनाका निर्देशक सिद्धान्तहरू (Guiding Principles) : 22

२.३.६ ठुलीभेरी नगरपालिकाका मुख्य रणनीतिहरु (Major Strategies) 25
२.३.७ विकास योजनाको समष्टिगत प्राथमिकता 25
२.३.८ ठुलीभेरी नगरपालिकाका समृद्धिका सम्वाहकहरु : 27
२.३.९ ठुलीभेरी नगरपालिकाका समृद्धिका सहयोगीहरु : 28
२.३.१० नगरपालिकाका गौरवका आयोजना तथा कार्यक्रमहरु 28
२.३.११ आर्थिक सामाजिक विकासमा विभिन्न क्षेत्रको भूमिका : 29
२.४ समष्टिगत आर्थिक लक्ष्य र खाका 30
२.४.१ आर्थिक वृद्धिदर : 30
२.४.२ लगानीको आवश्यकता र स्रोत : 34
२.४.३ सार्वजनिक स्रोत व्यवस्था : 36
२.४.४ अन्तर सरकारी वित्त : 37
२.४.५ स्रोत साधनको बाँडफाड तथा परिचालनका आधारहरु : 39
- परिच्छेद तीन : समष्टिगत आर्थिक नीति 40
३.१ सार्वजनिक वित्त 40
३.१.१ सार्वजनिक खर्च 40
३.१.२.राजश्व 43
३.१.३ वैदेशिक सहायता परिचालन तथा सार्वजनिक ऋण 45
३.२ सार्वजनिक, निजी र सहकारी साझेदारी 48
३.२.१ पृष्ठभूमि : 48
३.२.२. प्रमुख समस्या 48
३.२.३ चुनौतीहरु र अवसर 48
३.२.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति तथा कार्यनीतिहरुः 48
३.२.५ अपेक्षित उपलब्धी : 50
- परिच्छेद चार : आर्थिक विकास क्षेत्र 51
४.१ कृषि तथा प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन 51
४.१.१ कृषि 51
४.१.२ पशुपन्छी 56
४.१.३ खाद्य सुरक्षा तथा पोषण 61
४.१.४ सिंचाई 66
४.१.५ भूमि व्यवस्था 69
४.१.६ वन तथा वनस्पति सम्पदा 73
४.१.७ खनिज सम्पदा 78

४.२ उद्योग, वाणिज्य, आपूर्ति र पर्यटन 81
४.२.१ उद्योग 81
४.२.२ व्यापार, वाणिज्य तथा आपूर्ति 84
४.२.३ पर्यटन 87
४.२.४ वित्तीय तथा सेवा 92
५.१ जनसंख्या तथा वसाइसराई 96
५.१.१ पृष्ठभूमि : 96
५.१.२ समस्याहरु : 96
५.१.३ चुनौती र सम्भावनाहरु चुनौतीहरु 96
५.१.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम 97
५.१.५ अपेक्षित उपलव्धी : 98
५.१.६ जनसांखिक लक्ष्यहरु : 98
५.२ शिक्षा 99
५.२.१ पृष्ठभूमि : 99
५.२.२ समस्याहरु : 99
५.२.३ चुनौती र अवसरहरु 100
५.२.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम 100
५.२.५ अपेक्षित उपलव्धी : 103
५.३ स्वास्थ्य तथा पोषण 104
५.३.१ पृष्ठभूमि : 104
५.३.२ प्रमुख समस्याहरु : 104
५.३.३ चुनौती तथा अवसर 104
५.३.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति तथा कार्यनीति 105
५.३.५ अपेक्षित उपलव्धी आवधिक : 107
५.३.६ नतिजा खाका 107
तालिका न : ५१ स्वास्थ्य क्षेत्रको नतिजा खाका 107
५.४ खानेपानी तथा सरसफाई 108
५.४.१ पृष्ठभूमि : 108
५.४.२ प्रमुख समस्याहरु : 108
५.४.३ चुनौती तथा अवसरहरु : 108
५.४.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति , कार्यक्रम 108
५.४.५ अपेक्षित उपलव्धीहरु : 111

५.४.६ नतिजा खाका 111
५.५ सामाजिक समावेसीकरण, सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण (महिला, वालवाललिका तथा किशोर किशोरी, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति) 112
५.५.१ पृष्ठभूमि 112
५.५.२ प्रमुख समस्याहरु : 112
५.५.३ चुनौती तथा अवसरहरु : 112
५.५.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम 113
५.६ युवा तथा खेलकुद 116
५.६.१ पृष्ठभूमि : 116
५.६.२ प्रमुख समस्या : 116
५.६.३ चुनौाती तथा अवसरहरु : 117
५.६.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम 117
५.६.५ अपेक्षित उपलव्धी : 120
५.६.६ नतिजा खाका 120
- परिच्छेद छ : पूर्वाधार क्षेत्र 121
६.१.विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा 121
६.१.१ पृष्ठभूमि 121
६.१.२ प्रमुख समस्याहरु 121
६.१.३ चुनौती र अवसरहरु 121
६.१.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रमहरु 121
६.१.५ नतिजा खाका 124
६.२ यातायात पूर्वाधार 125
६.२.१ पृष्ठभूमि 125
६.२.२ प्रमुख समस्याहरु 125
६.२.३ चुनौती र अवसरहरु 125
६.२.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रमहरु 126
६.२.५ : आवधिक योजनाको अन्त्य सम्ममा 128
६.२.६ नतिजा खाका 128
६.३ आवास, वस्ती तथा बजार विकास 128
६.३.१ पृष्ठभूमि : 128
६.३.२ प्रमुख समस्याहरु : 129
६.३.३ चुनौती र अवसर 129

६.३.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रमहरु 129
६.३.५ अपेक्षित उपलव्धीहरु : 132
६.३.६ नतिजा खाका 132
६.४ सञ्चार तथा सूचना प्रविधि पूर्वाधार 133
६.४.१ पृष्ठभूमि : 133
६.४.२ प्रमुख समस्याहरु : 133
६.४.३ चुनौती तथा अवसरहरु : 133
६.४.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति 133
६.४.५ अपेक्षित प्रतिफल 136
६.४.६ नतिजा खाका 136
- परिच्छेद : ७ सुशासन र सस्थागत विकास 138
७.१ शान्ति, सुरक्षा र सुव्यवस्था 138
७.१.१ पृष्ठभूमि 138
७.१.२ प्रमुख समस्या 138
७.१.३ चुनौती र अवसर 138
७.१.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम 138
७.१.५ अपेक्षित उपलव्धी : 139
७.१.६ नतिजा खाका 140
७.२ संस्थागत व्यवस्था, शासकीय सुधार तथा सुशासन 140
७.२.१ पृष्ठभूमि 140
७.२.२ प्रमुख समस्याहरु 141
७.२.३ चुनौती र अवसरहरु 141
७.२.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य,उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम 141
७.२.५ अपेक्षित उपलव्धी : 144
७.१.६ नतिजा खाका 144
७.३ वित्तिय व्यवस्थापन, सुशासन र भ्रष्ट्राचार निवारण 145
७.३.१ पृष्ठभूमि : 145
७.३.२ प्रमुख समस्याहरु : 145
७.३.३ चुनौती र अवसरहरु : 145
७.३.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति,कार्यक्रम 145
७.३.५ अपेक्षित उपलव्धी : 148
७.३.६ नतिजा खाका 148

- परिच्छेद आठ : अन्तर सम्वन्धित विषय 150
८.१ तथ्याङक प्रणाली 150
८.१.१ पृष्ठभूमि 150
८.१.२ प्रमुख समस्या 150
८.१.३ चुनौती र अवसरहरु 150
८.१.४ अपेक्षित उपलव्धीहरु : 153
८.१.५ नतिजा खाका 153
८.२ विपद् व्यवस्थापन 154
८.२.१ पृष्ठभूमि 154
८.२.२ प्रमुख समस्याहरु : 154
८.२.३ चुनौती र अवसरहरु 154
८.२.४ सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति , कार्यनीति र कार्यक्रमहरु 155
८.२.५ अपेक्षित उपलव्धी : 157
८.३ सामुदायिक साझेदारी र गैरसरकारी संस्थाहरु 157
८.३.१ पृष्ठभूमि 157
८.३.२ प्रमुख समस्याहरु 157
८.३.३ चुनौती र अवसरहरु 157
८.३.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति तथा कार्यनीति र कार्यक्रमहरु 157
८.३.५ अपेक्षित उपलव्धी : 159
८.४ वन वातावरण तथा जलाधार 159
८.४.१ पृष्ठभूमि 159
८.४.२ प्रमुख समस्याहरु 159
८.४.३ चुनौती र अवसरहरु 159
८.४.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम 160
- परिच्छेद नौं योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मुल्याङ्कन 163
९.१ योजना तर्जुमा 163
९.१.१ पृष्ठभूमि : 163
९.१.२ प्रमुख समस्याहरु : 163
९.१.३ चुनौती र अवसरहरु 163
९.१.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम 164
९.१.५ अपेक्षित उपलव्धीहरु : 166
९.२ आयोजना वैकं 166
९.२.१ पृष्ठभूभि : 166

९.२.२ प्रमुख समस्या : 166

९.२.३ चुनौती र अवसरहरु 167

९.२.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य,उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम 167

९.२.५ अपेक्षित उपलब्धीहरु : 169

९.३ संस्थागत तथा कार्यान्वयन व्यवस्था र अन्तर सरकार समन्वय 169

९.३.१ पृष्ठभूमि : 169

९.३.२ प्रमुख समस्या : 170

९.३.३ चुनौती र अवसरहरु 170

९.३.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य,उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम 170

९.३.५ अपेक्षित उपलब्धी : 175

९.४ जोखिम व्यवस्थापन 175

९.४.१ पृष्ठभूमि : 175

९.४.२ प्रमुख समस्या : 176

९.४.३ चुनौति तथा अवसरहरु : 176

९.४.४ दीर्घकालिन सोच, उद्धेश्य, लक्ष्य,रणनीति र कार्यक्रम 176

९.४.५ अपेक्षित उपलब्धी : 178

९.५ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन 178

९.५.१ पृष्ठभूमि : 178

९.५.२ प्रमुख समस्या : 178

९.५.३ चुनौती र अवसरहरु 179

९.५.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम 179

तालिका न : ८६ रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम 179

९.५.५ अपेक्षित उपलब्धी 183

९.६ आवधिक योजनाको प्रारभिक लगानी अनुमान, क्षेत्रगत बाँडफाँड तथा वित्तिय श्रोत 183

९.७ आवश्यक जनशक्तिको आंकलन 188

- अनुसुचीहरु : 190

अनुसुची : १ गौरवका आयोजना 191

अनुसुची : २ वडागत आयोजना 192

अनुसुची : ३ आवधिक योजनाका विस्तृत आयोजनाहरु 228

अनुसुची : ४ माईन्युट तथा तस्विरहरु 248

अनुसुची : ५ नक्साहरु 268

परिच्छेद एक : परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

योजना भन्नाले कुनै पनि काम के, कसरी, कति, कुन कसको लागि, के प्रतिफल आउन सक्छ भनेर गरिने तर्कवद्ध खाका हो । छोटकरीमा भन्दा यसले आयोजना तथा कार्यक्रमलाई जनाउँछ । नेपालमा संघ, प्रदेश र स्थानीय गरी तीन तहका सरकारहरु रहेका छन् । नेपालको संविधान २०७२ को अनुसूची ६,७, ८ ले एकल अधिकार, संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको संयूक्त अधिकार तथा स्थानीय र प्रदेशका अधिकारहरु स्पष्ट रुपमा व्यवस्था गरेको छ। संविधानमा नागरिकका मौलिक हक तथा अधिकारहरु उल्लेख गरिएको छ । माथिका यी अधिकारहरु प्राप्ति गर्नु गराउनु सबै तहका सरकारको दायित्व रहेको हुन्छ । **नेपाल सरकारले बिक्रम सम्बत २१०० अर्थात २१औं शताब्दिको 'समृद्ध नेपाल र सुखी नेपाली' दूरदृष्टि तय गरेको छ** । **कर्णाली प्रदेश सरकारले 'समृद्ध कर्णाली, सुखारी कर्णालीवासी' को दूरदृष्टि तय गरेको छ ।** उक्त दूरदृष्टि अन्तरगत समृद्धिको लागि उच्च र समता मुलक राष्ट्रिय आय, मानव पुँजी निर्माण तथा सम्भावनाको पूर्ण उपयोग, सर्वसुलभ तथा आधुनिक पूर्वाधार एवं आबद्धता र उत्पादन तथा उत्पादकत्व जस्ता लक्ष्यहरु तय गरिएको छ । **स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ६ योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन दफा २४ योजना बनाइ कार्यान्वयन गर्ने उपदफा (१) नगरपालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रका विषयमा नगरपालिकाको विकासका लागि दिर्घकालिन,मध्यकालिन,आवधिक र वार्षिक रणनीति सहितको योजना बनाउनु पर्ने भन्ने अधिकार प्रयोग गरि आवधिक योजना बनाउने कार्य गरिएको छ** । गुणस्तरीय सेवामा सबै नागरिकको पहुँच सुनिश्चित गरी जीवनस्तर सुधार गर्नु आजको आवश्यकता भएको छ । प्रत्येक स्थानीय तहले स्थानीय स्तरका योजना तर्जुमा गर्नुपर्ने र त्यसैका आधारमा वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी संचालन गर्नुपर्ने कानूनी व्यवस्था गरेको छ । सोही नीतिगत व्यवस्था अनुसार ठुलीभेरी नगरपालिका डोल्पाको आवधिक योजना तयार गर्ने कार्य भएको हो । आवधिक योजना भन्नाले निश्चित अवधिको योजनालाई जनाउँछ र निश्चित वर्षको लागि तर्जुमा गरिन्छ । नगरपालिकाको समष्टिगत आर्थिक विकास, सामाजिक विकास, भौतिक पूर्वाधार विकास, वन तथा वातावरण विकास र संस्थागत विकासका लक्ष्य तथा उद्देश्यहरू निर्धारण गरी निश्चित अवधिभित्र सो हाँसिल गर्न उपयुक्त नीति, सिद्धान्त, रणनीति तथा प्राथमिकताहरू पहिचान एवम् परिभाषित गरिएको दस्तावेज आवधिक योजना हो ।

नगरवासीहरूको आधारभूत आर्थिक अवसरहरू तथा सामाजिक सेवाहरूमा पहुँच कसरी अभिवृद्धि गर्ने ? नगरपालिकाको प्राकृतिक, आर्थिक तथा सामाजिक स्रोतको दिगो उपयोग सुनिश्चित गर्न सरकारी, गैरसरकारी तथा निजी लगानीलाई कसरी प्रोत्साहित र निर्देशित गर्ने ? नगरपालिकाको वातावरण संरक्षण र सम्वर्द्धन कसरी गर्ने ? नगरपालिकाको आर्थिक सामाजिक विकास र जनसङ्ख्याको वितरण तथा बस्ती विकासलाई उपयुक्त दिशातर्फ कसरी प्रवाहित गर्ने ? नगरपालिकाको संस्थागत स्वरूपलाई ख्याल गरी विकासमा सन्तुलन कसरी ल्याउने ? आदि जस्ता विकासका महत्वपूर्ण पक्षहरूका सम्बन्धमा उचित किसिमको निर्णयमा पुग्न आवधिक विकास योजनाले पथ प्रदर्शन गर्नेछ ।

नगरपालिकाले आफ्नो समग्र क्षेत्रको विकासका लागि दीर्घकालीन सोचका आधारमा आवधिक र वार्षिक विकास योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने संवैधानिक दायित्व रहेको छ। आवधिक योजना कम्तिमा ३,५, वर्षको हुनुपर्ने व्यवस्था समेत स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन तथा नियमावलीले गरेको पनि थियो । यसै सन्दर्भमा विगतका अभ्यासलाई निरन्तरता दिने प्रयास स्वरुप नगरपालिकाको ५ वर्षे आवधिक योजना तर्जुमा गरिएको छ ।

स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को परिच्छेद ६ को दफा २४ को उपदफा (१) बमोजिम योजना बनाउँदा उपदफा (२) मा देहायका विषयहरुलाई प्राथमिकता राखिएको छ ।

(क) आर्थिक विकास गरिबी निवारणमा प्रत्यक्ष योगदान पुग्ने,

(ख) उत्पादनमूलक तथा छिटो प्रतिफल प्राप्त गर्न सकिने,

(ग) जनताको जीवनस्तर, आम्दानी र रोजगार बढाउन प्रोत्साहित गर्ने,

(घ) स्थानीय बासिन्दाहरुको सहभागिता जुटने, स्वयं सेवक परिचालन गर्न सकिने तथा लागत कम लाग्ने,

(ङ) स्थानीय श्रोत,साधन र सीपको अधिकतम प्रयोग हुने,

(च) महिला बालबालिका तथा पिछडिएका वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने,

(छ) लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण अभिवृद्धि हुने,

(ज) दिगो विकास,वातावरणीय संरक्षण तथा सम्वर्द्धन गर्न सघाउ पुऱ्याउने,

(झ) भाषिक तथा सांस्कृतिक पक्षको जगेर्ना र सामाजिक सद्भाव तथा एकता अभिवृद्धिमा सघाउ पुऱ्याउने ।

योजना बनाउँदा संघीय सरकार र प्रदेश सरकारको नीति,लक्ष्य,उद्धेश्य,समयसीमा र प्रक्रियासंग अनुकूल हुने गरी सुशासन,वातावरण,बालमैत्री,जलवायु परिवर्तन अनुकूलन,बिपद् व्यवस्थापन, लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण जस्ता अन्तर सम्बन्धित विषयलाई ध्यान दिने काम भएको छ ।

नगरपालिकाले योजना बनाउँदा तथा कार्यान्वयन गर्दा स्थानीय बुद्धिजीवि,विषय विज्ञ,अनुभवी,पेशाविद्, सीमान्तकृत तथा लोपोन्मुख समुदाय,महिला,बालबालिका,दलित,युवा,अल्पसंख्यक,अपाङ्गता भएका व्यक्ति,जेष्ठ नागरिक लगायतका सरोकारवालाहरुको अधिकतम सहभागिता भएको छ ।

योजना तर्जुमा गर्दा योजनाको सम्भाव्यता अध्ययनको आधारमा स्रोत साधनको पूर्वानुमान, आयोजनाको प्राथमिकीकरण,योजना कार्यान्वयन तालिका र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजना समेत तयार गरिएको छ । संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकारले विशेष कार्यक्रमका लागि अनुदान प्रदान गरी सो कार्यान्वयन गर्न प्रक्रिया निर्धारण गरेकोमा नगरपालिकाले सोही प्रक्रिया बमोजिम सो कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने गरि योजना तयार गरिएको छ । नगरपालिकाले नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारसंगको संयुक्त लगानी वा सार्वजनिक निजी साझेदारीमा कुनै योजना सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्न सक्नेछ । नगरपालिकाले संघीय र प्रदेशस्तरको आयोजना कार्यान्वयनमा समन्वय,सहजीकरण र सहयोग गर्नु पर्नेछ । नगरपालिकाले स्थानीयस्तरका विकास आयोजनाको आवश्यक अध्ययन,अनुसन्धान तथा प्रभाव मूल्याङ्कनको कार्य गर्न सक्नेछ ।

१.१.१ नगरपालिकाले योजना तर्जुमा गर्न लिएको आधार

ठुलीभेरी नगरपालिकाले आवधिक योजना तयार गर्नुपर्ने आधार निम्न अनुसार रहेका छन् ।

- नेपालको संविधान २०७२ को अनुसूची ८ मा व्यवस्था भएका एकल अधिकारका क्षेत्र ।
- नेपालको संविधानमा रहेका मौलिक हक, राज्यका निर्देशक सिद्धान्त र स्थानीय तहको अधिकार ।
- राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको कार्यक्षेत्रले निर्धारण गरेका क्षेत्र ।
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा रहेको आवधिक, वार्षिक, रणनीतिगत विषय क्षेत्रगत मध्यकालीन तथा दीर्घकालीन विकास योजना बनाउँदा समेटिनु पर्ने अन्तर सम्बन्धित विषय र प्राथमिकता दिनुपर्ने विषयहरु
- अन्तर सरकारी बित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ मा रहेको राजश्व बाँडफाँट ,
- संघीय विभाज्य कोष, प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्तहुने रोयल्टीको बाँडफाँट, वित्तीय समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, समपूरक अनुदान, वैदेशिक सहायता तथा आन्तरिक ऋण सम्बन्धी प्रावधानहरु ।
- संघीय तथा प्रदेशिक योजनाहरुः संघीय तथा प्रदेश सरकारवाट जारी योजनाको प्रदेश तथा स्थानीय तहहरू बीच अन्तर सम्बन्धका आधारमा पूर्वाधारहरूको विकास गरी आर्थिक तथा सामाजिक अवसरहरूमा नागरिकको पहुँच अभिवृद्धि गर्ने लक्ष्य हाँसिल गर्ने विषयहरु ।
- दिगो विकास लक्ष्य सम्बन्धमा स्थानीय तहले तय गर्नुपर्ने समपुरक तथा परिपुरकको भूमिका निर्वाह गर्न ।
- प्रदेश सरकारले तय गरेका विकास लक्ष्य हाँसिल गर्न समपुरक र परिपुरकको भुमिका निर्वाह गर्न ।

- राष्ट्रिय भूउपयोग नीति २०६९
- दिगो विकासका लक्ष्य वि.स. २०७२–२०८७
- संघीय सरकारले जारी गरेका विकास सहायता नीति
- नेपाल पक्ष भएका अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौतामा व्यक्त भएका प्रतिवद्धताहरु
- संघीय तथा प्रदेश सरकारले निर्माण गरेका अन्य मानकहरु
- स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन , २०७५
- स्थानीयतहमा आवधिक विकास योजना तर्जुमा कार्यपत्र २०७५ ,
- कर्णाली प्रदेश प्रदेश नीति तथा योजना आयोग कर्णाली प्रदेश सुर्खेत । स्थानीय तहमा बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन, आर्थिक व्यवस्थापन तथा सम्पत्ति हस्तान्तरण सम्बन्धी निर्देशिका, २०७४ (श्रोतः स्थानीय तहमा आवधिक विकास योजना तर्जुमा कार्यपत्र २०७५, कर्णाली प्रदेश नीति तथा योजना आयोग कर्णाली प्रदेश सुर्खेत) यसै अनुसार माथि लेखिएका आधारमा यस नगरपालिकाको प्रथम आवधिक योजना तर्जुमा गरिएको छ ।

१.१.२. आवधिक योजना तयार गर्नुको औचित्य :

ठुलीभेरी नगरपालिकाका जनताको जीवनस्तर सुधार गर्नु आवश्यक छ। भौगोलिक रुपले पछि परेका तथा सांस्कृतिक रुपमा पछि पारिएका गरीव, जनजाति, दलित, महिला, वृद्ध तथा वालबालिकालाई शिक्षा, स्वास्थ्य, पूर्वाधार सेवाको पहुँच भित्र ल्याउनु आवश्यक छ । यी कार्य प्राप्तिका लागि नगरपालिकाको दीर्घकालीन योजना, नीति तथा कार्यक्रमहरुले ठूलो भूमिका खेलेको हुन्छ । विकास योजना तथा कार्यक्रमको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मुल्याङ्कनमा प्रभावकारिता ल्याउन, नगरपालिकाको क्षमता बढाउन र दिइने सेवाबाट बञ्चितमा रहेका वर्गसम्म सेवा विस्तार गर्न यस योजनाले ठूलो भूमिका खेलेको हुनेछ । जनतालाई भोक, रोग र गरीवीबाट जोगाउनु छ । आजको आवश्यकता निरोगी, सक्षम, सक्रिय जनशक्तिको विकास गर्नु हो । पूर्वाधार निर्माण गर्ने, प्रशस्त आम्दानी गर्ने, सबै लाई रोजगार, शिक्षाको अवसर प्राप्ति, मातृ, शिशु मृत्युदर तथा बाल मृत्युदर घटाउने, सर्ने तथा नसर्ने रोगबाट जोगाउने, आयू बढाउने, सानो परिवार सुखी परिवार निर्माण गरी सुखी र समृद्ध नागरिक हुने अवस्था सृजना गर्नु परेको छ । यस योजनाबाट सिमित स्रोत साधनलाई समुचित प्रयोग गरी देखिएका खाडलको पूर्ति गरी नगरपालिकाको विकासको फड्को मार्न ठूलो योगदान हुने छ ।

१.१.३ आवधिक योजनाको उद्देश्य

क) स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ तथा स्थानीय तहको व्यवस्थित काम, कर्तव्य र अधिकारलाई निर्देशित गर्न आवधिक विकास योजना तर्जुमा गर्नुपर्ने दायित्व पूरा गर्ने ।

ख) बदलिंदो राजनैतिक परिवेश र समावेशी विकासको मागलाई नौलो तरिकाले सम्बोधन गर्ने नीतिहरु अवलम्बन गर्ने ।

ग) नगरपालिकाको दीर्घकालीन सोचअनुरुप विकास लक्ष्य प्राप्त गर्न दीर्घकालीन सोच अनुरुप योजनाको तर्जुमा गर्ने,

घ) विकासको उद्देश्य लिएको आवधिक योजना अर्न्तगत आर्थिक, सामाजीक, भौतिक पूर्वाधार, वन तथा वातावरण व्यवस्थापन र संस्थागत विकास जस्ता विषयगत क्षेत्रहरु र तदनुरुप लक्ष्य, उद्देश्य, प्रतिफल, रणनीति, कार्यक्रमहरु, बजेट निर्धारण तथा सहभागितामुलक योजना तथा लगानी कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने ।

१.१.४ आवधिक योजनाको कार्य परिधि

माथि उल्लेखित उद्देश्यहरुले आवधिक योजनाको प्रमुख पक्षहरुलाई निम्न कार्य परिधिद्वारा उजागर गरिएको छ :

- दीर्घकालीन सोचका साथै स्रोत सम्भावना र विकासलाई निर्देशित गर्न सक्ने अग्रणी क्षेत्रको पहिचान, र अन्तर्निहित अवसर, समस्या तथा चुनौतिको पहिचान तथा विश्लेषण गर्ने ।

क) दीर्घकालीन विकास योजनाको तर्जुमा गर्दा भविष्यको भौतिक स्वरुप, भू-उपयोग, बजार क्षेत्रहरुको बिस्तार र वातावरणीय संवेदनशील क्षेत्रहरु, भौतिक पूर्वाधारहरु समावेश, ।

ख) तर्कबद्ध प्रणाली (Logical Framework Technique) विधि अपनाई विषयगत लक्ष्य, उद्देश्य, प्रतिफल, सूचकहरु, पुस्टँयाईका आधारहरु, जोखिम पक्षहरु, कार्यक्रमको पहिचान, ।

ग) योजना कार्यान्वयन, अनुगमन मूल्यांकनका पक्षहरुको उल्लेख ।

घ) नगरपालिकाको भौगोलिक, आर्थिक, सामाजिक विकाससंग सम्बन्धीत विषयगत मध्यमकालीन योजना, कार्ययोजना र रणनीतिक योजनाहरु (पर्यटन, प्राकृतिक प्रकोप व्यवस्थापन, वालमैत्री योजना, अपांगता, आदि) लाई आबद्ध गर्दै लैजाने ।

ङ) विगतमा सफलतापूर्वक सम्पन्न गरिएका उत्कृष्ट प्रयोगहरु लाई समावेश गर्ने ।

च) आय श्रोतको वास्तविक धरातललाई दृष्टिगोचर गरी लगानी योजना प्रस्ताव गर्ने ।

१.१.५ योजना तर्जुमा प्रक्रिया र विधि

ठुलीभेरी नगरपालिकाको आवधिक योजना विभिन्न प्रक्रिया पूरा गरी चरणबद्ध रूपमा तर्जुमा गरिएको छ। आवधिक योजना तयारी,विश्लेषण, योजना तर्जुमा र स्वीकृति गरी चार चरणमा पन्ध्र कार्यहरू पूरा गरी तर्जुमा गरिएको छ।

चरण	गर्नु पर्ने कार्यहरु	प्रमुख जिम्मेवारी	समयावधि
तयारी चरण	अभिमुखीकरण तथा तयारी कार्यशाला	कार्यपालिका, निर्देशक समिति र विषयगत समिति पहिलो महिना पहिलो हप्ता	पहिलो महिना
	विकासको विद्यमान स्थिति तथा उपलब्धिको समीक्षा	कार्यपालिका, विषयगत समिति, विषयगत शाखा	पहिलो महिना
विश्लेषण चरण	तथ्याङ्क सङ्कलन, प्रशोधन र विश्लेषण	निर्देशक समिति, विषयगत समिति, विषयगत शाखा	पहिलो महिना
	आधार नक्शा (Basemap) तयारी	विषयगत शाखा दोश्रो महिना	पहिलो महिना
	वस्तुस्थिति विश्लेषण	विषयगत समिति, विषयगत शाखा	पहिलो महिना
	वस्तुस्थिति विवरण तयारी तथा अद्यावधीकरण	विषयगत शाखा	दोस्रो महिना
योजना तर्जुमा चरण	सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति तथा प्राथमिकता निर्धारण	कार्यपालिका, निर्देशक समिति र विषयगत समिति	दोस्रो महिना
	परिमाणात्मक लक्ष्य निर्धारण	कार्यपालिका, निर्देशक समिति र विषयगत समिति	दोस्रो महिना
	स्रोत अनुमान, प्रक्षेपण तथा क्षेत्रगत बाँडफाँट	निर्देशक समिति	दोस्रो महिना
	विषय क्षेत्रगत योजना तर्जुमा	निर्देशक समिति र विषयगत समिति, विषयगत शाखा	दोस्रो महिना
	आवधिक योजनाको दस्तावेजको मस्यौदा तयारी	विषयगत शाखा तथा परामर्शदाता	दोस्रो महिना

चरण	गर्नु पर्ने कार्यहरु	प्रमुख जिम्मेवारी	समयावधि
	मस्यौदा प्रस्तुति, सुझाव सङ्कलन र अन्तिम स्वरूप प्रदान	निर्देशक समिति र विषयगत समिति, विषयगत शाखा	दोस्रो महिना
स्वीकृति चरण	योजना स्वीकृति	कार्यपालिका	तेस्रो महिना
	योजना दस्तावेज छपाइ र प्रकाशन	विषयगत शाखा तथा परामर्शदाता	तेस्रो महिना
	योजना कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मुल्याङ्कन	विषयगत समिति, विषयगत शाखा र अनुगमन समिति	निरन्तर, आवधिक र अन्त्यपछि

१.१.६ योजना तर्जुमाका चरण

आवधिक योजनाको निर्माण नभएको कारणले समिक्षाको आधार वार्षिक योजनालाई उदारणको रुपमा लिने काम गरियो । गोष्ठिवाट प्राप्त भएका सुझाव तथा अर्न्तक्रियाहरुलाई समेटी आवधिक योजनाको आधार वर्ष (२०८१/०८२ र लक्षित वर्ष आ.व. २०८५/०८६५) को दीर्घकालीन सोंचको निर्माण सम्वन्धि नगरपालिकाको कार्यशाला गोष्ठिमा प्रस्तुत गरि सोको अन्तिम प्रतिवेदन तयार गरिएको थियो । आवधिक योजना तर्जुमाका लागि तथ्याङ्कीय मुल आधार नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र विषयगत शाखाले उपलब्ध गराएको विवरणलाई नै लिईएको छ ।

१.१.७ सिमाहरु

यो आवधिक योजनाल निर्माणको क्रममा निश्चित सिमाहरु तोकिएका छन् । लागत नै यसको पहिलो सिमा हो भने दोस्रोमा यसको समय पनि सिमा हो । संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयको निर्देशन र नगरकार्यपालिकाको निर्णयानुसार प्रस्तुत आवधिक योजना आगामी ५ वर्षका लागी तर्जुमा गरिएको छ। जस अनुसार योजनाको आधार वर्ष आ.व. (२०८१/०८२ र लक्षित वर्ष आ.व २०८५/०८६ लाई निर्धारण गरिएको छ । तथापी, योजना तर्जुमाका सिलसिलामा आवश्यक पर्ने द्वितिय स्रोतका तथ्याङ्कहरु अधिकांश विषयगत निकायहसंग हालको अवस्थाका नरहेको हुँदा, कतिपय अवस्थामा विगत वर्षका तथ्याङकहरुलाई क्रमागत रुपमा अगाडी वढाई सोको आधारमा आ.व. २०८०/०८१ लाई आधार वर्षको रुपमा तय गरिएको छ । भविष्यमा प्राप्त हुने नयाँ तथ्याङकहरुले मद्यावधि मूल्याङ्कनलाई सहयोग पुचाउने छन् । योजना तर्जुमा गर्दा नगरपालिका र अन्य कार्यालयहरुबाट प्राप्त भएका प्रतिवेदनहरुलाई मुख्य आधार बनाइएको छ ।

१.२ योजना तर्जुमाको तयारीहरु

१.योजना तर्जुमा पद्धतिको छनौट : ठुलीभेरी नगरपालिका डोल्पाको आवधिक योजना तर्जुमा गर्नु भन्दा पूर्व केहि प्रकृयागत तयारी गरिएको थियो । नगरपालिकाले आवधिक योजना तर्जुमा गर्न सैद्धान्तिक सहमति पश्चात नगरपालिकाको कार्यपालिकामा सरोकारवालाहरु समक्ष समय समयमा प्रस्तुत गरी प्राप्त भएको सुझाव समावेश गरी नगरपालिकाको वस्तुगत विवरणको प्रतिवेदन तयार गरियो । यसमा सामुहिक छलफल, प्रस्तुतीकरण, द्धितिय स्रोतको समेत प्रयोग गरिएको थियो । त्यसपछि आवधिक विकास योजना तर्जुमा गर्नको लागि परामर्शदाताको रुपमा एम.पि.एस.म्यानेजमेन्ट एण्ड रिसर्च कन्सल्टिंग प्रा.लि. आर्थिक ऐन नियमानुसार छनोट भयो । छनोट पछि माथि १.१.५ मा उल्लेख गरिएको विधि प्रकृया अपनाइएको थियो । यो आवधिक योजना तर्जुमा गर्दा विषय विज्ञ सम्मिलित सहभागितात्मक मिश्रीत पद्धति अपनाइएको थियो ।

२. निर्देशक समिति निर्माण :

आवधिक योजना निर्माणमा निर्देशन दिनको लागि तलका सदस्य रहेको समिति निर्माण गरियो ।

- श्रवर्ण कुमार बुढा नगर कार्यपालिका प्रमुख संयोजक ठू.भे.न.पा.डोल्पा
- छिरिङ्ग टोल्मा महत कार्यपालिका उपप्रमुख सदस्य ठू.भे.न.पा.डोल्पा
- संयोजक,पुर्वाधार विकास समिति सदस्य ठू.भे.न.पा.डोल्पा
- संयोजक, आर्थिक विकास समिति सदस्य ठू.भे.न.पा.डोल्पा
- संयोजक,सामाजिक विकास समिति सदस्य ठू.भे.न.पा.डोल्पा
- प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सदस्य ठू.भे.न.पा.डोल्पा
- पूर्वाधार विकास शाखा प्रमुख सदस्य सचिव ठू.भे.न.पा.डोल्पा

३. सहजीकरण समिति निर्माण :

योजना तर्जुमामा सहजता ल्याउनको लागि तलका सदस्य रहेको सहजीकरण समिति निर्माण गरिएको थियो ।

- सन्तोष बहादुर खड्का प्रमख प्रशासकीय अधिकृत संयोजक ठू.भे.न.पा.डोल्पा
- योजना शाखा प्रमुख सदस्य ठू.भे.न.पा.डोल्पा
- सामाजिक विकास शाखा प्रमुख सदस्य ठू.भे.न.पा.डोल्पा
- आर्थिक विकास शाखा प्रमख सदस्य ठू.भे.न.पा.डोल्पा
- पूर्वाधार विकास शाखा प्रमुख सदस्य सचिव ठू.भे.न.पा.डोल्पा

४. विषय क्षेत्रगत योजना तर्जुमा समिति :

ठुलीभेरी नगरपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गर्दा विषय क्षेत्रगत रुपमा छलफल गर्ने प्रयोजनका लागि निम्न ५ वटा समितिहरु विषय तथा कार्यक्रमको प्रस्तावलाई विषयगतरूपमा छलफल गर्ने व्यवस्था मिलाउन गठन गरिएका समितिहरुलाई स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ दफा ६७ अनुसार काम गर्ने जिम्मेवारी दिएको थियो ।

१.आर्थिक विकास समिति
२.सामाजिक विकास समिति
३.भौतिक पूर्वाधार विकास समिति
४.वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति
५. संस्थागत विकास तथा सेवा प्रवाह समिति

१.३ ठुलीभेरी नगरपालिकाको संक्षेपमा वस्तुस्थिति विवरण

१.३.१. नगरपालिकाको नामाकरण

ठुलीभेरी नगरपालिका २०७३ सालमा निर्माण भएको हो। सदरमुकाम सहित साबिकका ४ गा वि स दुनै ,रह,जुफाल र माझ्फाल मिलि ठुलिभेरी नगरपालीका ११ वटा वडामा विभाजित छ। कर्णाली प्रदेशको यस नगरपालिकाको जम्मा जनसंख्या ९८६१ छ भने क्षेत्रफल ४२१.३४ बर्ग कि मि रहेको छ । जिल्लाको मध्य भागमा पर्ने ठुलिभेरी नगरपालिकाको उत्तरमा शे फोक्सुण्डो गाउपालिका , दक्षिणमा रुकुम जिल्लाको सिमाना ,पूर्वमा काइके गाउपालिका र पश्चिममा त्रिपुरासुन्दरी नगरपालिका पर्दछ । नगरपालिका हुदै ठुलिभेरी नदि बग्ने हुँदा नगरपालिकाको नाम ठुलिभेरी रहन गएको हो। सांकृतिक , धार्मिक , र भौगोलिक विविधता संगै चाडपर्व अनि जात्राहरु पनि आ आफ्नै तरिकाले मनाउने गरिन्छ ।

तालिका नं. १ : नगरपालिकाको वडागत विभाजन

क.स.	साविकका गा.वि.स.	साविकका वडाहरु	नगरपालिकामा कायम भएका वडाहरु	क्षेत्रफल
१	दुनै	६,७	१	२४.२३
२	दुनै	८,९	२	९२.४४
३	दुनै	१,४,५	३	२७.२४
४	दुनै	२,३	४	३२.४७
५	माझ्फाल	१ देखि ५	५	१६.६८
६	माझ्फाल	६ देखि ९	६	१०४.१
७	जुफाल	१ देखि ३	७	८.७१
८	जुफाल	४ देखि ६	८	१६.७९
९	जुफाल	७ देखि ९	९	६.३५
१०	रह	१ देखि ४	१०	३३.१९
११	रह	५ देखि ९	११	५९.१९
				४२१.३३

१.३.२. नगरपालिकाको सिमाना र संक्षिप्त परिचय :

जिल्लाको मध्य भागमा पर्ने ठुलिभेरी नगरपालिकाको उत्तरमा शे फोक्सुण्डो गाउँपालिका , दक्षिणमा रुकुम जिल्लाको सिमाना ,पूर्वमा काइके गाउपालिका र पश्चिममा त्रिपुरासुन्दरी नगरपालिका पर्दछ।यस नगरपालिकाका बहुसंख्यक मानिसहरु कृषि क्षेत्रमा नै निर्भर रहेका छन । क्षेत्री, ब्राम्हण, ठकुरी, दलित, जनजाति तथा अन्य जातिको बसोबास रहेको नगरपालिकामा आफ्नै किसिमको विशेष संस्कृति रहेको छ । सांस्कृतिक , धार्मिक , र भौगोलिक विविधता संगै चाडपर्व अनि जात्राहरु पनि आ आफ्नै तरिकाले मनाउने गरिन्छ ।

तालिका नं. १.१ : नगरपालिकाको सिमाना र संक्षिप्त परिचय

क.स.	शिर्षक	विवरण
१.	पुर्व	काइके गाउपालिका
२.	पश्चिम	त्रिपुरासुन्दरी नगरपालिका,
३.	उत्तर	शे फोक्सुण्डो गाउपालिका
४.	दक्षिण	दक्षिणमा रुकुम जिल्लाको सिमाना
५.	क्षेत्रफल	४२१.३४ बर्ग कि मि .
६.	घरधुरी संख्या	१८४०
७.	जनसंख्या:	९८६१ जनगणना २०७८ अनुसार
८.	नगरपालिकाको केन्द्र	ठुलीभेरी नगरपालिका जुफाल
९.	वडा संख्या	११ वटा
१०.	हावापानी	ठण्डा समशितोष्ण र लेकाली हावापानी
११.	समुद्र सतह न्यनतम र अधिकतम उचाई	न्यूनतम १९०० र ५००० मि.
१२.	देशान्तर :	८२° ४०’ पूर्व देखि ८३° ३’ पूर्व सम्म फैलिएको छ

क्र.स.	शिर्षक	विवरण
१३.	अक्षांश	२८° ४८' उत्तर देखि २९° ७' उत्तर सम्म
१४.	न्युनतम र अधिकतम तापक्रम	-१२° देखि १८° डिग्री सेल्सीयस
१५.	प्रमुख मातृ भाषा	नेपाली
१६	मुख्य आम्दानीको स्रोत	कृषि , पर्यटन र जडिबुटि
१७.	साक्षरता प्रतिशत	७५.०७ प्रतिशत
१८.	महिला साक्षर	६४.६ प्रतिशत
१९.	पुरुष साक्षर	८२.७ प्रतिशत
२०.	औषत जनसंख्या बृद्धि दर	०.७१
२१.	क्याम्पस संख्या	०१
२२.	माध्यामिक विद्यालयको संख्या	०४
२३.	आधारभूत विद्यालयको संख्या	२३
२४.	प्राविधिक शिक्षालय	०१
२५	प्रति सयमा १५ देखि ५९ वर्ष भित्रको बेरोजगार दर :	४३.०७ जना (प्रति सय जनामा)
२६	नगरपालिकामा कार्यरत गैसस संख्या	१०

१.३.३.नगरपालिकाको वडागत जनसंख्या र क्षेत्रफल :

ठुलीभेरी नगरपालिकाको निर्माणमा तत्कालिन दुनै ,रह,जुफाल र माझ्फाल गा.वि.स. समावेश गरी ११ वडा कायम गरेको पाईन्छ । क्षेत्रफलको हिसावले वडा न.६ ठूलो छ १०४.१ वर्ग कि.मि. छ भने वडा न. ९ सबै भन्दा सानो ६.३५ वर्ग कि.मि. छ । जनसंख्याले १७५६ सहित वडा न. ३ छ भने सबै भन्दा कम ३७८ वडा न. १ रहेको छ ।

तालिका नं. २ : नगरपालिकाको वडागत जनसंख्या र क्षेत्रफल

वडा	घरपरिवार	जनसंख्या			औषत परिवार आकार	लैङ्गिक अनुपात	क्षेत्रफल
		जम्मा	पुरुष	महिला			
१	९०	३७८	१९४	१८४	४.२०	१०५.४३	२४.२३
२	१०९	४८३	२४०	२४३	४.४३	९८.७७	९२.४४
३	५२३	१७५६	८९१	८६५	३.३६	१०३.०१	२७.२४
४	१०७	४९४	२५८	२३६	४.६२	१०९.३२	३२.४७
५	३०१	१४००	६९७	७०३	४.६५	९९.१५	१६.६८
६	३३४	१५७०	७७०	८००	४.७०	९६.२५	१०४.१
७	२७३	१११२	५५२	५६०	४.०७	९८.५७	८.७१
८	१८७	८६४	४३०	४३४	४.६२	९९.०८	१६.७९
९	१४२	६८२	३२८	३५४	४.८०	९२.६६	६.३५
१०	९१	३९२	२०१	१९१	४.३१	१०५.२४	३३.१९
११	१७०	७३०	३८६	३४४	४.२९	११२.२१	५९.१९
जम्मा	२३२७	९८६१	४९४७	४९१४	४.२४	१००.६७	४२१.३३

स्रोत जनगणना २०७८

१.३.४.नगरपालिकाको हावापानी :

यस नगरपालिकाको औषत अधिकतम तापक्रम १८ सेन्टीग्रेट र औषत न्यूनतम तापक्रम -६ सेन्टीग्रेट रहने गरेको छ र वार्षिक वर्षा करिव १०२९ मिलिमिटर सम्म हुने गर्दछ । भौगोलिक अवस्थिति अनुसार नगरको जलवायु फरक फरक किसिमको पाईन्छ । औषत रुपमा यस नगरमा समशितोष्ण हावापानीको बाहुल्य रहेको छ । गृष्म र वर्षा ऋतुमा मनसूनी वर्षा हुने गर्दछ भने हिंउदमा कम पानी पर्दछ । यस नगरको हावापानीका आधारमा निम्न अनुसारको रुपमा वर्गीकरण गर्न सकिन्छ ।

क) शितोष्ण हावापानी वा ठण्डा समशितोष्ण हावापानी

समुद्र सतहबाट २ हजार १ सय मिटर देखि ३ हजार ३ सय मिटर मिटरको उचाईसम्मको क्षेत्रलाई शितोष्ण हावापानी भएको क्षेत्र मानिन्छ । यस क्षेत्रको तापक्रम माईनस देखि २० डिगी सेल्सियस सम्म हुने गर्दछ । यस क्षेत्रको हावापानी हिउंदमा धेरै जाडो हुन्छ भने गर्मीयाममा न्यानो हुन्छ । यस क्षेत्रमा हिउँदमा हिउँ पर्दछ । हिउँदमा केहिदिन बाहेक प्राय:हावापानी जाडो रहने र गृष्म ऋतुमा वर्षा हुने गर्दछ । औषतमा गृष्म ऋतुमा २ सय मिलिमिटरसम्म र वार्षिक रुपमा १ हजार मिलिमिटर वर्षा हुने गर्दछ । यस किसिमको हावापानी नगरपालिकाको धेरै क्षेत्रमा पाईन्छ ।

ख) लेकाली हावापानी

समुद्र सतहबाट ३ हजार ३ सय मिटर देखि ५ हजार मिटरको उचाईसम्मको क्षेत्रलाई लेकाली हावापानी भएको क्षेत्र मानिन्छ । यस क्षेत्रको तापक्रम माईनस देखि १०-१५ डिगी सेल्सियस सम्म हुने गर्दछ । यस क्षेत्रको हावापानी हिउंदमा धेरै जाडो हुन्छ । यस क्षेत्रमा वर्षमा ३-४ महिना हिउँ पर्दछ । औषतमा वार्षिक रुपमा ४० मिलिमिटर वर्षा हुने गर्दछ ।

१.३.५. शिक्षा सम्बन्धी अवस्थाको विश्लेषण :

यस नगरमा स्नातक सम्मको अध्ययन हुने ठुलीभेरी क्याम्पस, ४ वटा माध्यमिक विद्यालय र २३ वटा आधारभूत विद्यालय र १ वटा प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्रहरु रहेका छन । त्यसका साथसाथै २ वटा निजि विद्यालय र २ वटा प्राविधिक शिक्षालय संचालनमा रहेका छन् । साक्षरता ७३.७ प्रतिशत रहेकोमा (महिला ६४.६, पुरुप ८२.७) मात्र रहेको छ ।

१.३.६.भू-क्षेत्र वनावट र भूउपयोग :

नगरपालिकामा जम्मा ४२१.३३ बर्ग कि.मि. भूमी मध्ये जंगल तथा वन क्षेत्र १४.४२ प्रतिशत,कृषि क्षेत्र ३.२५ प्रतिशत, खाली क्षेत्र ४८.५२ प्रतिशत छ ।

१.४. नगरपालिकाको विकासको समिक्षा

ठुलीभेरी नगरपालिकाको विकासको लागि विगत वर्षहरुमा विभिन्न प्रयास भई विभिन्न क्षेत्रमा उपलव्धी हासिल गरेको छ । २०४६ भन्दा अगाडि गाँउपञ्चायतको रुपमा, २०५३ साल देखि २०७३ साल सम्म गाउँ विकास समिति र २०७३ सालपछि र ११ वडामा विभाजित भएको यो नगरपालिकाको विकासको लागि विभिन्न प्रयास भएका छन् । तत्कालिन गा.वि.स.हरुको दिर्घकालिन योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको अवस्था देखिदैन । वि.स.२०७३ सालमा हालको नगरपालिका बनेदेखि २०७९ सम्म बार्षिक योजना संचालन गरेर नगरपालिकाको विकासमा योगदान पुगेको अवस्था देखिन्छ ।

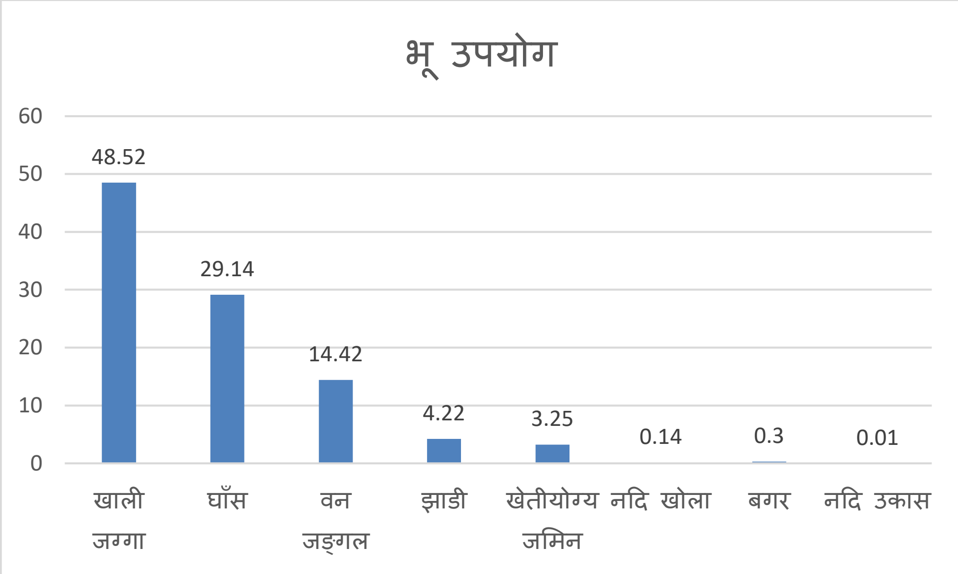

१.४.१ आर्थिक विकास :

नगरपालिकाको अर्थतन्त्रका प्रमुख आधार स्तम्भका रुपमा कृषि ,पर्यटन, पशुपालन र जडिबुटि नै रहेका छन् । ठुलीभेरी नगरपालिकामा खेतीयोग्य जमिन ३.२५ प्रतिशत मात्र रहेको छ। यहाँ आलु,गहुँ,मकै,चिनो, फापर,कोदो,उवा मुख्य वाली हुन् भने तरकारी, स्याउ,ओखर,सिमी आदि मुख्य नगदे वाली हुन् । यहाँ पशुपालन व्यवसाय पनि संचालनमा छ । दुध, अण्डा, मासु, मह पनि उत्पादन गरिएको छ । कृषि क्षेत्रको विकासको लागि विगतमा कृषि तथा पशु सेवा केन्द्रहरु स्थापना गरी किसानहरुलाई सेवा प्रदान गरिएको छ । यस्तै गरी अन्य खाद्यान्न तथा नगदे वाली उत्पादन गरिएको छ। कृषि उत्पादन गर्नको लागि नयाँ प्रविधि तथा मलविउ किसानहरुलाई उपलव्ध गराईएको छ ।

तालिका न. ३ : नगरपालिकाको कृषि पशुधन तथा सो बाट हुने उत्पादनको अवस्था सम्बन्धी विवरण

पशुपंक्षी	जम्मा पशु संख्या	जम्मा दुध लिटर
बाख्रा/भेडा	५२६६	
गाइ/गोरु	३८४६	६३०५०
कुखुरा	३००९	
हाँस	१५२०	
खरायो	६५८	
कुकुर	४८४	
घोडा	३५८	
चौरि	१६२	
भैसि/राँगा	१०४	६६१८०
जम्मा	१५४०७	१२९२३०

श्रोत : पशु तथा कृषि शाखाको तथ्याङ्क २०८०

तालिका न. ४ : नगरपालिकाको कृषि तथा सो बाट हुने उत्पादनको अवस्था सम्बन्धी विवरण

बाली	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.ट)
तरकारी	**४६.२७**	**२२३.१**
बन्दा	९.०६	७०.४
फर्सि	९.७	६५.०४
काउलि	७.१३	४९.६६
काँक्रा	२.४	१०.८४
रायो पात	३.५	८.८५
मुला	४	७.३
गाँजर	७.४	६.८
टमाटर	३.०८	४.२१
दलहन	**१४२.३**	**२२२.९४**
सिमि	१२९.९	२०२.५४
केराउ	७.८	१३.१
भटमास	४.४	७.१
गहत	०.१	०.१
गुरास	०.१	०.१
फलफुल	**२४७.३८**	**८३२.०८**
स्याउ	९१.९	६०३.५
ओखर	१४९.३३	९७.४
आरु	१.५१	१२.९६
नास्पति	०.९७	१२.५
कागती	१.६१	३
अमिलो	०.३८	१.८

बाली	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.ट)
किवि		१००
किवि	१.३८	०.६
सुन्तला	०.३	०.३२
बालि	**५३२.६५**	**१०६३.२३**
आलु	१४०.१६	४१८.२५
मकै	१०६.८६	२४९.६२
गहुँ	१००.३७	१२८.९१
चिनो	६१.७७	९५.०५
फापर	३७.४	५१.४
कोदो	३३.६	३७.५
उवा	२५.७	३२.४
धान	९	२६.८५
कागुनो	८.४	१०.११
जौ	६.९९	१०.७
मार्से	२.४	२.४४
मसला	**१८.२६**	**३९.५३**
प्याज	७.८	२६.३
खुर्सानि	५.३४	६.४
लसुन	३.२२	५.६३
धनिया	१.९	१.२
जम्मा	**९८६.८६**	**२३८०.८८**

श्रोत : पशु तथा कृषि शाखाको तथ्याङ्क २०८०

ठुलीभेरी नगरपालिकाका विभिन्न स्थानमा बजारको पूर्वाधार निर्माण गरी उद्योग, व्यापार तथा व्यवसाय सञ्चालन गर्ने वातावरण सृजना गरिएको छ। ठुलीभेरी नगरपालिका ग्रामीण क्षेत्रमा अवस्थित रहेकोले बजार पूर्णरुपमा विकास हुने क्रममा रहेका छन् । यहाँ थोक व्यापार नभएपनि खुद्रा व्यापार विभिन्न बजारवाट हुने गरेको छ । पर्या पर्यटन,यार्सागुम्बा, जडिबुटी लगायतको विकासवाट स्थानीय जनताको जीवनस्तर बढाउन ठूलो सहयोग पुगेको छ । शे फोक्सुन्डो जाने पर्यटक मार्ग, विभिन्न मन्दीर निर्माण लगायत पर्यटनको विकासको लागि लगानी गरिएको छ । वनको उपयोग तथा वातावरण संरक्षण गर्न विभिन्न प्रयास गरिएको छ । यहाँ भिरालो तथा हिमाली जमिन भएकोले अधिकांश स्थानमा पहिरो जाने तथा खोलाको किनार खोलाले वगाएर भू-क्षय हुने गरेको छ। नगरपालिकाका सबै वडामा स्याउ र ओखर खेतीको विशेष सम्भावना छ।

१.४.२ सामाजिक विकास :

यस नगरपालिकामा शैक्षिक स्थिति सुधार गर्न विभिन्न प्रयास गरिएको छ । साक्षरता प्रतिशत ७५.०७ प्रतिशत पुऱ्याईएको छ । यहाको औषत आयु सरदर ६७.०३ वर्ष रहेको छ । यहाँ २४ वटा विद्यालयहरु सञ्चालनमा रहेका छन्। विद्यालयतहमा कुल विद्यार्थी १७८१ जना अध्ययनरत र १६३ जना शिक्षक शिक्षिका कार्यरत छन्। विद्यालयहरुमा आधुनिक कम्प्यूटर लगायतका सुविधा व्यवस्था गरी गुणस्तर शिक्षामा जोड दिइएको छ।

विवरण	तह	सामुदायिक	निजी विद्यालय। धार्मिक	कुल
आ.वि . १ देखि ५	प्रा .वि.	१९	२	२१
आ१ देखि ८ .वि .	आ .वि .	१	१	२
मा .वि .१ देखि १०	मा .वि .	२	०	१

विवरण	तह	सामुदायिक	निजी विद्यालय।धार्मिक	कुल
आ१ देखि १२ .वि .	मा.वि .	२	०	२
क्याम्पस	उच्च शिक्षा	१	०	१
सामुदायिक अध्ययन केन्द्र		३	०	३
बालविकास केन्द्र		२५	३	२८

ठुलीभेरी नगरपालिकामा स्वास्थ्य स्थितिको विकास गर्न विभिन्न प्रयास गरिएको छ। यहाँ १५ शैयाको जिल्ला स्तरीय सामुदायिक अस्पताल रहेको छ भने सबै वडामा स्वास्थ्य चौकी, आ.स्वा.से.के., स्वास्थ्य चौकी,स्वास्थ्य संस्था संचालनमा छन्। नगरपालिकामा खानेपानीको व्यवस्था सन्तोषजनक रहेको छ। कुल भौगोलिक दृष्टिकोणले ठुलीभेरी नगरपालिका वरीपरी खोलाले घेरिएको छ । जम्मा २३२७ घर धुरी ९२.०९ प्रतिशत पाईप, मूलको पानी ७.५२ प्रतिशत, घरधुरीहरुले खानेपानी खादै आएको देखिन्छ। ठुलीभेरी नगरपालिका धार्मिक तथा साँस्कृतिक स्थलमा धनि छ किनकी यो नगरपालिकाभित्र विभिन्न धार्मिक तथा साँस्कृतिक स्थलहरु रहेका छन् । भक्तजन र जनविश्वासका हिसावले हेर्दा यहाँ अवस्थित धार्मिक तथा साँस्कृतिक स्थलहरुको आआफ्नै महत्व रहेको देखिन्छ । नगरपालिकामा १ जिल्ला स्तरिय रङ्गशाला हुनुका साथै युवाहरु खेल्नको लागि विद्यालयमा र अन्यत्र सामान्य खेल मैदानहरु रहेका छन् । यी खेल मैदानमा भलिवल, फुटवल, एथलेटिक्स लगायतका खेल खेलिन्छन् ।

नगरपालिकामा रहेका सम्पर्ण समुदायको विकासको लागि विभिन्न प्रयत्न गरिएको छ । जेष्ठ नागरिक, अपाङ्ग, महिला,वालवालिका, एकल महिला, दलित, जनजाती तथा दुरदराजमा रहेका जनताको विकासको लागि विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरी श्रोत समेत व्यवस्था गरी उपलव्धीमा पहुँच बढाउन विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गरेको छ। जसका कारण पहिलाको तुलनामा हालको अवस्था सकारात्मक हुदै गएको छ। भौतिक पूर्वाधारको दृष्टिकोणले हेर्दा नगरपालिकाका ११ ओटै वडाहरुमा सडक, बिजुली र टेलिफोनको सुविधा सामान्य रुपमा पुगेको छ।

१.४.३ पूर्वाधार विकास

ठुलीभेरी नगरपालिकाका ११ वटा वडा मध्य १० वटा वडामा कच्चि सडकको पहुच पुगेको छ भने नगरमा कच्ची सडक ११९.७५ कि.मि निर्माण भईसकेको छ। ठुलीभेरी नगरपालिकामा सडक सुविधा विस्तारको लागि विभिन्न प्रयास गरिएका छन् । ठुलीभेरी नगरपालिकामा इलाका हुलाक कार्यालय, अतिरिक्त हुलाक कार्यालयवाट हुलाक सेवा सञ्चालन गरिएको छ । सञ्चार सम्पर्कको लागि सबै स्थानमा मोवाइल प्रयोग रहेको छ तर मोवाइल सुविधा भरपर्दो र गुणस्तरीय छैन। वस्तीहरुमाा ९९५ टेलिभिजन , १३९ ले कम्प्यूट्र र २३५२ घरधुरीले इन्टरनेटको प्रयोग गरेका छन । यहाँका खोला नालाहरुवाट सिंचाई प्रयोग गरेका छन् । खेती योग्य जमिनमा सिंचाई सुविधा सबै ठाउँमा पुऱ्याउन सकिएको छैन। विद्युत प्रयोगको हिसावले हेर्दा २२५९ घरमा विद्युत सेवा वितरण गरिएको छ तर विद्युत सेवा भरपर्दो र गुणस्तरीय छैन। दुनै बजार क्षेत्र जिल्ला सदरमुकाम पनि भएकोले बजार तिब्र विकास हुँदै गरेको छ। ग्रामीण क्षेत्रमा वस्तिहरु एकीकृत ढंगले बनेका छ। नगरपालिकाले विभिन्न सामुदायिक भवनहरु निर्माण गरिरहेको छ। भवन मापदण्ड तथा सडक मापदण्ड तय गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ। यस नगरपालिकामा विपद् व्यवस्थापन गर्नको लागि विपद् व्यवस्थापन योजना र समिति गठन गरेको छ। विपद्को समयमा स्रोत परिचालन तथा वजेट व्यवस्थापनको लागि एउटा नगरपालिका विपद् कोषको स्थापना गर्ने व्यवस्था गरिएको छ। विपद्लाई व्यवस्थित रुपमा व्यवस्थापन गर्नको लागि नगरपालिकाले नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन स्वीकृत गरी लागू गरेको छ। विपद्को समयमा आवश्यक सहयोग नगरपालिकावाट गरिएको छ।

१.४.४ संस्थागत विकास तथा सुशासन

संघीय संरचना अनुसार तथा नेपालको संविधान २०७२ अनुसार स्थानीय सरकारको रुपमा यस नगरपालिकाको मिति २०७३ गते यस नगरपालिकाको स्थापना भएर दोस्रो कार्यकाल निर्वाचनद्धारा जनप्रतिनिधिहरु निवाचित भई कार्य अगाडि बढि रहेको छ । संविधानले दिएको एकल अधिकार तथा संयूक्त अधिकारहरुको प्रयोग भइ रहेको छ । यस नगरपालिकामा शिक्षा, स्वास्थ्य, पशु विकास, महिला विकास, सहकारी, इन्जिनियरिङ सम्वन्धित प्राविधिक, कानून लगायत कानूनले तोके अनुसारका जनशक्ति, वजेट र कार्यक्रम हस्तानान्तरण भई आएको छ र कानूनले निर्धारण गरे अनुसार संस्थागत, कानूनीगत तथा प्रकृयगत रुपमा कार्य अगाडि वढाइएको छ। नगरपालिकाले विभिन्न ऐन नियम तथा कार्यविधि पारित गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ । दीगो विकासका लागि शिक्षा, स्वास्थ्य र यातायात सबैभन्दा महत्वपुर्ण पुर्वाधार हुन । शारिरीक तथा मानसिक स्वास्थ्य मानव जीवनको लागि अति नै आवश्यक मानिन्छ। १५ शैयाको जिल्ला अस्पताल, तीनवटा स्वास्थ्य चौकी, एक वटा सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्रले स्वास्थ्य क्षेत्रमा सेवा दिदै आईरहेका छन् भने उचित समयमा खोप पाएका बालबालिकाहरूमा रोगसँग लड्ने क्षमतामा अभिबृद्धि हुने गरेको छ भन्ने पनि विचारहरु अभिव्यक्त भएका छन् ।

परिच्छेद : २ नगरपालिकाको आवधिक विकास योजना

२.१ पृष्ठभूमि :

नेपालको संविधान २०७२ को अनुसूची ८ मा व्यवस्था भएका नगरपालिकाले गर्ने एकल अधिकारका क्षेत्र भित्र पर्ने कार्यहरु, अनुसूचि ९ बमोजिम संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका साझा अधिकारका सूची भित्र पर्ने कार्यहरु कार्यान्वयन गर्न योजनावद्ध विकास गर्न आवश्यक रहेको छ । सबै सरोकारवालाहरुको चाहना र विकास प्रतिका आशा तथा विश्वासहरु पुरा गर्न, गाँउ वस्ती तथा बजारमा रहेका जनताको आर्थिक, सामाजिक, राजनैतिक, साँस्कृतिक लगायत सबै क्षेत्रमा विकास गरी ठुलीभेरी नगरवासीको स्तर माथि उठाई जनता सुसंस्कृत, सुखी, खुसी भई समृद्धि हाँसिल गर्नु आवश्यक छ । नगरपालिकामा सम्पुर्ण जनप्रतिनीधिहरु, विभन्न क्षेत्रका जानकारहरु तथा सरोकारवालाहरुको उपस्थितिमा गरिएको गोष्ठीको निष्कर्ष, ११ वटै वडाहरुमा गई वडागत रुपमा गरिएका छलफलवाट प्राप्त सुझाव र यस भन्दा अगाडि सम्वन्धित नगरपालिकाले तय गरेको वार्षिक योजनाका विषयगत रणनीतिक कार्य पुरा गर्न, प्रदेश तथा संघवाट लिएका उद्धेश्य तथा लक्ष्य हासिल गर्न तथा दिगो विकासका लक्ष्यहरु स्थानीयकरण गरी पुरा गर्नको लागि संघीय संरचना अनुसार ठुलीभेरी नगरपालिकाको प्रथम आवधिक (२०८१/०८२– २०८५/०८६ योजना तर्जुमा गरिएको छ ।

२.२ चुनौती तथा अवसरहरु

२.२.१ ठुलीभेरी नगरपालिकाका सवल पक्ष र दुर्वल पक्षहरु

तालिका नं ५: ठुलीभेरी नगरपालिकाका सवल पक्ष र दुर्वल पक्षहरु

सबल पक्ष	दुर्बल पक्ष
प्राकृतिक सम्पदाले भरिपूर्ण र परम्परागत ज्ञान सिप	आधारभूत भौतिक पुर्बाधारको अभाव तथा विकासमा भौगोलिक समस्या
स्याउ, ओखर लगायत फलफूलको प्रचुर सम्भावना	आर्थिक परनिर्भरता
प्रदेशको आर्थिक रेखा मध्य एक भेरी करिडोर आर्थिक बृद्दी रेखामा पर्ने	अपर्याप्त सेवा सुबिधा
आर्थिक रुपमा सक्रिय जनसंख्या	न्यून खेतीयोग्य जमिन
बैकल्पिक उर्जाको प्रचुर सम्भावना	मौसमी प्रतिकुलता
चिनियाँ नाका संगको कम दुरी	न्यून आर्थिक विविधता
साँस्कृतिक सम्पदा मा धनि	प्राकृतिक विपदको सम्भावना

२.२.२ ठुलीभेरी नगरपालिकाको अवसर र चुनौतीहरु :

ठुलीभेरी नगरपालिकाको माथि उल्लेखित वर्तमान स्थितिका सूचकहरु विश्लेषण गर्दा तथा सञ्चालन गरिएको गोष्ठीवाट उल्लेख गरे अनुसार यस नगरपालिकामा देहाय अनुसारका अवसर र चुनौतीहरु रहेका छन् ।

तालिका नं ६ अवसर र चुनौतीहरु

क्षेत्रहरु	अवसरहरु	चुनौतीहरु
मानविय श्रोत	१.आर्थिक रुपमा सक्रिय जनसंख्या	१.कृषि र वनमा आधारित उद्यमी विकास गर्न २.जनशक्तिको परिचालन

क्षेत्रहरु	अवसरहरु	चुनौतीहरु
सिप ज्ञान र विज्ञ क्षमता	१.जनशक्ति उपलब्ध भएको	१.समय अनुसार सिपयुक्त जनशक्तिको विकास गर्न नसकिएको
समन्वय र साझेदारी	१.अन्तर समन्वय सम्बन्ध पिपिपि, नगरपालिका, आयोजना र गैसस	१.समन्वय तथा वार्ता तथा सहकार्य गर्ने क्षमता र आबस्यकता
व्यवस्थापन सूचना	१.भौगोलिक रुपमा सबै वडामा ईन्टरनेट जोड्ने अवसर २.मौजुदा अवस्था सन्तोजनक	१.सबै वस्तीमा दिगोरुपमा सञ्चालन गर्न २.टेलिफोन सेवा सबै वस्तीमा विस्तार गर्न
आर्थिक व्यवसायिक कृषि	१.सहकारी सामुहिक खेती २.पशुपालन (मासु,ऊन,दुध) ३.स्याउ र ओखर ४.उद्यमी विकास	१.नगरपालिकाको आवश्यकता अनुसार आार्थिक श्रोत व्यवस्थापन २.पुँजी पलायन ३.आन्तरिक उत्पादन ४.आयमूलक कार्यमा लगानी ५.उत्पादनमुखी र आय आर्जनमुखी कार्यक्रम सञ्चालन
पर्यटन	१.होमस्टे २.धार्मिक तथा सांस्कृतिक ३.पर्या पर्यटन ४.ग्रामीण आन्तरिक पर्यटन	१.पूर्वाधार निर्माण गर्न २.संरक्षण तथा संवर्द्धन ३.मर्मत संभार गर्न ४.प्रचार प्रसार गर्न
सामाजिक पक्ष	१.आधारभूत शिक्षा, स्वास्थ्य र खानेपानीमा पहूँच २.आपसी मेलमिलाप ३.सामाजिक एकता	१.सामाजिक एवं व्यवहारिक शिक्षा लागु २.सामाजिक एवं लैङ्गिक विभेद ३.सामाजिक अन्तराल नियन्त्रण गर्न
वन वातावरण	१.जैविक विविधता २.यार्सागुम्बा लगायत प्रशस्त जडिबुटी ३.खाली जग्गाको उपलब्धता	१.जलवायु परिवर्तन अनुकुलन योजना तर्जुमा गर्न २.दिगो कृषि एवं चक्लाबन्दी ३.वनमा आधारित उद्योग सञ्चालन गर्न
पूर्वाधार	१.प्रदेश राजधानी र उत्तरी नाकासंग जोड्ने राजमार्गसंग जोड्ने अवसर २.वडा कार्यालय, विद्यालय भवन र स्वास्थ्य संस्थाका भवन	१.सामुदायिक भवनको निर्माण तथा सञ्चालन गर्न श्रोत प्राप्त गर्न २.प्राकृतिक श्रोत साधनको उपलब्धता ३.कालो पत्रे र पक्कि गर्न श्रोतको व्यवस्थापन ४.नियमितरुपमा यातायात सञ्चालन गर्न

२.२.३ नगरपालिकाको आवधिक योजनासंग सम्वन्धित सरोकारवाला विश्लेषण :

ठुलीभेरी नगरपालिकामा आवधिक योजना कार्यान्वयन गर्दा सरोकार रहने संघ संस्था तथा निजी क्षेत्रहरुको ठूलो भूमिका रहेको हुन्छ । यी संस्थाहरुले आवधिक योजनाको लागि आवश्यक पर्ने श्रोत तथा साधनहरु सङ्कलन गर्न, प्रविधि भित्राउन र सहयोगी दातृ संस्थाहरु खोज्न सहयोग पुग्ने छ । गरीवी निवारणका कार्यक्रम, विद्यालय सुधार कार्यक्रम, खानेपानी तथा सरसफाई कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सहयोग पुग्नेछ । आवधिक योजना कार्यान्वयन गर्न समेत सरोकारवलावाट धेरै सहयोग पुग्नेछ। ठुलीभेरी नगरपालिकाको आवधिक योजना कार्यन्वयन, वजेट व्यवस्थापन, अनुगमन, सहयोगीदाता खोजी लगायतमा सहयोग गर्न तपसिल अनुसारका सरोकारवालाहरु रहेका छन् । यस नगरपालिकाका सरोकारवला संस्थाहरु टोल विकास संस्था, गैर सरकारी संस्था, सामुदायिक वन महासंघ, महिला

सञ्जालहरु, विदेशमा रहेका नेपाली संस्थाहरु, प्रदेश सरकार, संघीय सरकार, कृषि समुह,विभिन्न युवा क्लब लगायतको सरोकारमा नगरपालिकाको आवधिक योजना तयार भएको छ।

२.२.४ नगरपालिकाको विकासका समस्या र समाधानका उपयाहरु :

ठुलीभेरी नगरपालिका विकासका लागि देखापरेका समस्याहरु, समस्याका कारणहरु तथा समस्या समाधानका लागि उपयाहरु नगरपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरु, पूर्व पदाधिकारीहरु, राजनैतिक दलका प्रमुख एव प्रतिनिधिहरु कार्यालयका प्रमुखहरु, शिक्षक एवं वुद्धिजीविहरुको उपस्थितिमा विषयगत समुह विभाजन गरी यस सम्बन्धमा विश्लेषण गरिएको थियो । समुहहरुवाट प्रस्तुत गरिएका विकासका समस्या र समाधानका उपयाहरु निम्नअनुसार रहेका छन् ।

तालिका नं ७ : समस्याहरु र समाधानका उपायहरु

विषय क्षेत्र	समस्याहरु	समाधानका उपयाहरु
१.आर्थिक क्षेत्र : ठुलीभेरी नगरपालिकाका अधिकांश जनताहरु कृषिमा आश्रित रहे पनि कृषि क्षेत्रमा केहि समस्याहरु देखिएका छन् ।		
कृषि र पशुपालन	–दिगो र व्यवस्थित सिचाइ प्रणाली नहुनु –तालिम प्राप्त जनशक्तिको कमी –मल, विउको कमी –कृषि सहकारी नहुनु,विउ वैक र कोल्डस्टोर नहुनु –पशु कृषि विमा र बजारको सुनिश्चितता नहुनु –पशु नस्ल सुधारमा ज्ञानको कमि, –पशुपालन परम्परागत हुनु जस्ता समस्याहरु पशुपालन क्षेत्रमा देखिएका छन् ।	–कृषिको ज्ञान सीप र धारणामा सकारात्मक परिवर्तन ल्याउनु पर्ने –समुचित सिंचाइ व्यवस्थापन –कृषिमा आधुनिकिकरण गर्नु पर्ने, गह्रा सुधार –तालिमको व्यवस्था, माटोको परिक्षण गरि उचित वालिको छनोट गरी उत्पादन गर्नु पर्ने देखिन्छ –उन्नत नश्लका साँढे, राँगा, वोकाहरुको व्यवस्था –समयमा संक्रामक रोग विरुद्ध खोप उपलव्ध गराउन र सामुहिक पशुपालनमा जोड, समयमा नै प्राविधिकवाट सल्लाह सुझाव लिने –पशुजन्य पदार्थ वा पशु उत्पादन सामाग्री संङ्कलन केन्द्रको स्थापना, –कृषि श्रमिकलाई तालिम, व्यवसायिक तरिकावाट पशुपालन गरी उत्पादित वस्तुहरुलाई बजारको व्यवस्थापन गर्ने, –सामुहिक खेतिको अवधारणा अनुसार सहकारिताको विकास गर्ने –रैथाने बाली संरक्षण गर्ने आदि ।
पर्यटन	– ऐतिहाँसिक धार्मिक तथा साँस्कृतिक स्थानहरुको पहिचान नहनु, – –मोटर मार्ग सुधार नहुनु –स्वदेशी तथा विदेशी पर्यटकहरु उल्लेख्य मात्रमा आगमन नहनु, –पर्यटकका लागि आवश्यक पूर्वाधार नहुनु, –प्रचार प्रसारको कमि	–पर्यटकिय स्थल र स्थानको पहिचान गरी प्रचार प्रसार गर्ने –संस्कृतिको जोगेर्ना, सम्बन्धित क्षेत्रको संरक्षण र प्रचार प्रसार गर्ने –यार्सा पर्यटन प्रवर्धन गर्ने, –संचार, यातायत, खानेपानी, सुत्ने कोठा लगायत सबै क्षेत्रमा राम्रो व्यवस्थापन गर्ने, –पर्यटकिय स्थल र स्थानको पहिचान गरी प्रचार प्रशार गर्ने जस्ता कार्य गर्नु पर्ने देखिन्छ ।
	–अनुदान र सुलभ व्याजदरमा ऋण नपाउनु –सबैमा वैकिङ्ग पहुँच नपुग्नु –थ्रिफेज लाईन उपलब्ध नहुनु –उद्योगमा लगानी नहुनु,	–उद्यमशिलता विकास सम्बन्धी चेतानमुलक क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने –सहकारीको माध्यमवाट पूँजी संङ्कलन गर्ने –तालिमको व्यवस्था र उपयूक्त स्थानको छनोट गर्ने –स्थानीय स्तरमा कच्चा पदार्थ उत्पादन र संङ्कलन गर्ने

विषय क्षेत्र	समस्याहरु	समाधानका उपयाहरु
उद्योग तथा बाणिज्य	–स्थानिय श्रोत साधन र उत्पादनको सदुपयोग नहुनु –दक्ष जनशक्तिको अभाव र उपयूक्त स्थानको अभाव –व्यावसायिक उत्पादन नहुनु, उद्यमीको कमि	–वन तथा कृषिमा आधारित उद्योगहरुलाई जोड दिदै प्रोत्साहन गर्ने –लगानीकर्तालाई आकर्षण गर्ने –व्यावसायिक उत्पादनमा जोड दिने
सहकारी र वित्तिय क्षेत्र	–व्याज दर वढी र सेवामा विविधिकरण नहुनु	–स्थानीय कृषि सहकारीलाई अनुदान
२.सामाजिक क्षेत्र : शिक्षा र स्वास्थ्य क्षेत्रमा विभिन्न समस्याहरु रहेका छन् ।		
शिक्षा	–भौतिक निर्माण थप योजना नपर्नु र सेवा विस्तार नहुनु –आधारभुत तहमा जीवन उपयोगी शिक्षा नहुनु, –माध्यमिक तहमा प्राविधिक र व्यावहारिक शिक्षाको कम , –भौगोलिक दूरी, अभिभावकमा चेतनाको कमि, –शिक्षकहरुलाई पेशा प्रति आकर्षित नहुनु, -नया प्रविधिसंग जोडिन नसक्नु	–विषयगत शिक्षकको व्यवस्थापन र दरबन्दी मिलान –प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षामा जोड, –विद्यालय भौतिक पूर्वाधारमा जोड, –शिक्षकहरुलाई तालिम,उचित पुरस्कार र प्रोत्साहनको व्यवस्था गर्नु पर्ने, –आवश्यकता अनुसार विद्यालय आपसमा गाभ्ने आदि उपाय अवलम्बन गर्नु पर्छ । –एक विद्यालय एक प्रविधिको विकास गर्नै वा विद्यालयमा फि वाइफाईको व्यवस्था गर्ने ।
स्वास्थ्य सेवा	–विपन्न समुदायमा घरमा नै सुत्केरी गराउने संख्या वढी –नयाँ रोगको प्रकोप –स्वास्थ्य विमा गर्नेको संख्या न्यून –आर्युवेद र प्राकृतिक चिकित्साको पहुँच नहुनु –गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको लागि कर्मचारी, उपकरण र ल्याबको अपुग –स्वास्थ्य सेवा पहुँच नपुग्नु	–चेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु पर्ने, –आधारभूत स्वास्थ्य सम्बन्धी पर्याप्त औषधि तथा उपकरण हरुको समयमा उपलव्ध हुनुपर्ने, –नगरपालिका वडा–वडामा समान स्वास्थ्य सेवाको पहुच पुऱ्याउनु पर्ने, –स्वास्थ्य शिक्षामा समय अनुकुल परिमार्जन गरी कार्यान्वयन, –गरीवको रेखामुनी रहेका परिवारको पहिचान गरी नमुना पोषणयूक्त खाद्यान्नको व्यवस्था गर्ने, –महिलाको विशेष खालका रोगहरुको शिविर संचालन गर्ने
युवा	–लागु पदार्थ सेवन –खेलकुद विकासको लागि खेलमैदानको अभाव –स्थानीय तहमा युवा प्रतियोगिता कम हुनु	–सचेतनामुलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्नुपर्ने (सडक नाटक, तालिम, गोष्ठी, भ्रमण, प्रर्दशनी आदी), –कानुन निर्माण र प्रभावकारी कार्यान्वयन, –खेलाडीलाई प्रोत्साहनका कार्यक्रम सञ्चालन, –पछाडि परेका वर्गको लागि विशेष कार्यक्रम सञ्चालन ।
सामाजीक संस्था वा गैसस	–संघ संस्था समुहको संस्थागत विकासमा कमी	–सबै क्षेत्र बीच समन्वय गरी कार्य गर्ने, –कार्यमा दोहोरोपन हटाउने, –आपसमा समभ्रुदारी बढाउने कार्य गर्ने
खानेपानी	– १ घर १ धारा पानीको सुविधा सबै टोलमा वितरण नभएका –खानेपानीको मुहान संरक्षण अभाव हुनु, –शुद्ध खानेपानीको समस्या,मर्मत सम्भारको अभाव,	––एक घर एक धारा अभियान सम्पन्न गर्ने –चेतना मुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, –पानीका श्रोतहरुको सरसफाई र संरक्षण गर्ने –पिउनेपानी शुद्धिकरण गर्ने

विषय क्षेत्र	समस्याहरु	समाधानका उपयाहरु
खानेपानी, ढल निकास र सरसफाई	–संक्रमण वारे ज्ञान नहुनु –फोहोर व्यवस्थापन नहुनु –पुर्णसरसफाई उन्मुख वारे जानकारी नभएको –वस्ती विकास क्षेत्रमा सरसफाईमा ध्यान नपुग्नु	–सबै टोलको पानी वितरण प्रणाली सर्वेक्षण गरि मर्मत संभार र सुधार विस्तार गर्ने –चेतना मुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, –पानीका श्रोतहरुको सरसफाई र संरक्षण गर्ने
दलित, आदिवासी, जनजाती, अल्पसंख्यक	–सामाजिक, लैगिंक र जातीय विभेद हुनु –लक्षित वर्गका लागि विशेष कार्यक्रम कम हुनु । –दलित वा अति विपन्न वर्ग विकासको मुल धारवाट टाढा हुनु ।	–सचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन –व्यवसायिक दलित र दलित जेष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रम –समावेशी नीति बनाउने –आरान सुधार र सिलाई मेसिन वितरण कार्यक्रम –पछाडि परेका वर्गको लागि विशेष कार्यक्रम सञ्चालन ।
भाषा सँस्कृति	–स्थानिय कलाकारलाई प्राथमिकता नदिनु –साहित्यिक संघ वा प्रतिष्ठान नहुनु –कला संस्कृति लोप हुँदै जानु	–स्थानिय कलाकारलाई प्राथमिकता दिने – कला संस्कृति बचाउने क्रियाकलाप गर्ने –भाषा संस्कृति सम्वर्द्धन गर्न संग्राहलय र श्रव्य दृश्य सामाग्री निर्माण
महिला तथा बालबालिका	–महिला र बालबालिका मा कुपोषण वढी –सामाजिक रीतिरिवाज वाधक –बालमैत्री र महिला मैत्री सेवा प्रदायक संस्था नहुनु सेवा प्रवाहमा भेदभाव –बाल सञ्जाल र बाल संरक्षण सम्वन्धि कार्यविधि नहुनु कार्यविधि वारे जानकारी नहुनु –बाल मनोरञ्जन स्थल नहुनु	–सामाजिक सचेतना कार्यक्रम –आमा र पोषण कार्यक्रम –सेवा प्रदायक संस्थामा कार्यरत कर्मचारीलाई तालिम सचेतना कार्यक्रम र वार्षिक रुपमा जन्म दर्ता अभियान संचालन –नगरपालिका तहमा कार्यविधि बनाउने –महिला नेतृत्व सीप विकास सम्वन्धि तालिम –बाल सञ्जाल स्थापना गर्ने –बाल मैत्री संरचना बनाउने
अपाङ्गता	–अपाङ्गमैत्री विद्यालय नहुनु –क्षमता अनुसारको सीप नहुनु –अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुका लागि मनोरञ्जन कार्यक्रम नहुनु	–विद्यालय भवन र सामुदायिक भवन वनाउदा अपाङ्ग मैत्री बनाउने –सिपमुलक तालिम र सामाग्री सहयोग नगरपालिका तहमा अपाङ्ग प्रतियोगिता सहभागिता –समान अवसरको वातावरण सिर्जना गर्ने नीति बनाउनु पर्ने
३.भौतिक पुर्वाधार क्षेत्र		
सडक र सामुदायिक भवन	–मुख्य सडक मार्ग १२ महिना नचल्नु –वजेटको अभाव –मुख्य सडकवाट वस्ती टोलहरुमा सडक विस्तार नहुनु –सामुदायिक भवन पर्याप्त नहुनु	– सडक निर्माण स्तर उन्नती र विस्तार योजना –स्थानीय सहायक मार्ग सुधार विस्तार –नया सडक विस्तार

विषय क्षेत्र	समस्याहरु	समाधानका उपयाहरु
	–घोडेटो बाटोमा आवत जावत गर्न कठिन –खोला खोल्सीमा आवत जावत गर्न कठिन झोलुङ्गे पुलहरु नहुनु –मोटर आवत जावतमा खोलाले रोक्नु खोलाहरुमा मोटररेवल पुल नवन्नु	–कृषि सडक सुधार विस्तार –वातावरणलाई ध्यान दिएर सडक निर्माण गर्ने –१ टोल १ सामुदायिक भवन –पदमार्ग निर्माण – खोलाहरुमा मोटररेवल पुल बनाउने
आवाश तथा सहरी विकास	–वर्षा याममा वस्ती जोखिममा पर्नु –जोखिम युक्त स्थानमा वस्तीहरु हुनु	–भु– उपयोग योजना निर्माण र कार्यान्वियन – बजार सुधार योजना आवास क्षेत्र सर्वेक्षण र विकास कार्यक्रम
विद्युत तथा संचार	– विद्युतीकरण व्यवस्थित नहुन –३ फेजको लाइन नहुनु –वाईफाई सर्वसुलभ नहुनु – वडा १० र ११ मा मोबाईल टावरको समस्या	–३ फेजको लाइन विस्तार गरी ट्रान्सफर्मरको क्षमता बढाउने –नांगा तारहरु फेर्ने – वडाको सबै स्थानमा वाईफाई फ्रि गर्ने
४. वन तथा वातावरण		
वन	–कृषि वन विकास नहुनु –जडीवुटी क्षेत्र घोषण नहुनु –जडीवुटी सम्भाव्यता अध्ययन नहुनु –पन्छी संरक्षण नहुनु कालिज संरक्षण अध्ययन नहुनु ।	–जैविक प्रोफाइल निर्माण गर्ने –सामुदायिक वन सञ्जाल निर्माण गर्ने –कृषि वन व्यवस्थापन –उच्च समस्थली घाँस उत्पादन कार्यक्रम –डढेलो नियन्त्रण तालिम र सुरक्षा कवज वितरण –बन्यजन्तु नियन्त्रण तथा सुरक्षा प्रवर्द्धन –सम्भाब्य क्षेत्रलाई जडीवुटी पकेट क्षेत्र घोषणा र संरक्षण व्यवस्थापन
भू तथा जलाधार संरक्षण	–खोला खोल्सीमा फोहोर फाल्नु –अप्रत्यासीत बाढी आउनु –जलवायु परिवर्तनको असर देखिनु –विपद् व्यवस्थापन नहुनु –नगरपालिका र वडाको विपद् व्यवस्थापन कार्ययोजना नुहुनू ।	–फोहोर व्यवस्थापन र सरसफाई सम्वन्धि तालिम सचेतना कार्यक्रम संचालन –समुदाय तथा विद्यालयमा विपद प्रतिकार्य तालिम कार्यक्रम –जलवायु परिवर्तन अनुकुलन कार्यक्रम –विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना र संचालन –वडा तहमा विपद् व्यवस्थापन योजना बनाउने – विपद् व्यवस्थापनको लागि सामग्री व्यवस्थापन
५. संस्थागत विकास सेवा प्रवाह तथा सुशासन क्षेत्र		
संस्थागत विकास	–आवधिक विकास योजना नबनेका –अनुगमन मुल्याङकन र पृष्ठपोषण प्रणाली स्थापना नहुनु –स्थानीय तहको प्राथमिकता भौतिक विकास भएका –सामाजिक विकासमा कम जोड –आन्तरिक स्रोतको पहिचान र परिचालन नहुनु र अवसरको खोजी नहुनु	–आवधिक विकास योजना बनाउने –सहभागितात्मक समिति वनाई अनुगमन गर्ने –तेस्रो समुहवाट अनुगमन गराउने – ६/६ महिनामा समिक्षा सहितको भेला आयोजना गर्ने –उपभोक्ता समितिहरु लाई काम कर्तव्य र अधिकार सम्वन्धि तालिम –विकास र सुशासन सम्वन्धि अन्तरक्रिया –चौमाशिक प्रतिवेदन सुचना पाटीमा टाँस गर्ने –सामाजिक,सार्वजनिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने स्रोत पहिचान कार्यशाला गर्ने ।

२.३ आवधिक योजनाको खाका

२.३.पृष्ठभूमी :

नेपाली समाजमा आएको परिवर्तन तथा राज्यले लिएको संरचनागत परिवर्तनको नीति अनुसार स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ लागू भएको छ । विकासका सम्भावनाहरु तथा स्थानीय वासिन्दाहरुको आधारभूत मागको आधारमा नगरपालिका स्तरमा आवधिक योजनाको सुरूवात भए अनुसार ठुलीभेरी नगरपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने यो प्रथम प्रयास हो । योजना निर्माण गर्दा सर्वप्रथम दिर्घकालिन,मध्यकालिन, आवधिक र वार्षिक गरेर अगाडि बढ्नुपर्ने अवस्थाको जानकारी भएर पनि विभिन्न कारणले सबै चरण पुरा गरेर यो कार्य गरिएको छ। समय र आर्थिक कारणले दिर्घकालिन लक्ष्य मात्र निर्धारण गरेर अगाडि बढने काम भएको छ । नेपालको संविधानको भावनाको आधारमा नगरपालिकाको विकासको गतिलाई तिव्रता दिनका लागि आवश्यक आवधिक नगरपालिकाको योजना तयार गर्दा मुलतः देशको राष्ट्रिय लक्ष्यलाई ध्यानमा राखी नगरपालिकाका प्रमुख समस्याहरु,विभिन्न क्षेत्रहरूको उपलब्धी, संघीय तथा प्रदेश सरकारबाट नगरपालिकाको विकासको लागि प्राप्त अनुदान तथा नगरपालिकाको आन्तरिक स्रोत साधनहरुको अधिकतम् मात्रामा परिचालन गरी ठुलीभेरी नगरपालिकाका कार्यक्रमहरुलाई क्रमिक रुपमा अगाडि वढाउदै लैजाने उद्देश्यका साथ आवधिक योजना तर्जुमाको प्रयास भएको छ । आवधिक योजना तर्जुमा गर्दा यस नगरपालिकाले हाल सम्ममा गरेका महत्वपूर्ण प्रयास तथा उपलव्धीहरुको सूक्ष्मरुपमा विश्लेषण तथा सम्भावना र चुनौतिहरुको पनि विश्लेषण गरिएको छ ।

२.३.१ योजनाको दीर्घकालिन सोच (Vision) :

" समृद्द नगर, सुखी नगरबासी "

२.३.२ योजनाको दीर्घकालिन लक्ष्य (Mission) :

माथि उल्लेखित आवधिक योजनाको दीर्घकालिन सोच पुरा गर्नको लागि यस आवधिक योजनाको लक्ष्य

" शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, पर्यटन र पूर्वाधारको विकास गरी

सुखी र समृद्द नगर बनाउन जुटौं ठुलीभेरी"

नगरपालिकाको समग्र विकास भई नगरबासीको जीवनस्तरमा गुणात्मक सुधार भएको हुनेछ भन्ने परिकल्पना तय गरिएको छ। यसवाट नगरवासीको समग्र विकास भई जीवनस्तर उच्च हुने छ र जीवन शैली पनि गुणात्मक रुपले सुधार गर्ने लक्ष्य लिएको छ।

२.३.३ योजनाका दीर्घकालिन उद्धेश्यहरु (Goals) :

ठुलीभेरी नगरपालिकाको आवधिक योजनाका दीर्घकालिन सोच तथा लक्ष्यहरु प्राप्त गर्नको लागि निम्न बमोजिमका ५ वटा उद्धेश्यहरु तय गरिएको छ ।

१.व्यवसायीक कृषि, पशुपंक्षीपालन एवम् पर्यटन क्षेत्रको विकास मार्फत उद्यमशिलता तथा रोजगारी वृद्दि गरी गरिबी घटाउने । (आर्थिक विकास)

२.गुणस्तरीय शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाइमा पहुच बढाउदै मौलिकतामा आधारित विभेद रहित समाज निर्माण गर्ने । (सामाजिक विकास)

३.वातावरणयि उत्थानसिल भौतिक पूर्वाधारहरुको विकास गर्ने (पूर्वाधार विकास)

४.प्राकृतिक स्रोत साधनहरुको संरक्षण तथा सम्बर्द्धन गर्दै सोको व्यवस्थित र प्रभावकारी परिचालन गर्ने । वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन)

५. सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई गुणस्तरीय र प्रभावकारी बनाउने । (सुशासन तथा संस्थागत विकास)

२.३.४ परिमाणात्मक लक्ष्य :

यस नगरपालिकाको समष्टिगत परिमाणात्मक लक्ष्य तोक्दा आवधिक, मध्यकालिन तथा दीर्घकालिन रुपमा प्रक्षेपण गरिएको छ । यस अनुसार आवधिक योजनाको आधार वर्ष २०८०/०८१ को आधारमा आवधिक योजना २०८५/०८६ सम्म, मध्यकालिन योजना २०८९ सम्म र दीर्घकालिन योजना वि.स.२१०० सम्मलाई आधार मानी प्रक्षेपण गरिएको छ। यस नगरपालिकाको योजनाको आर्थिक, सामाजिक तथा पूर्वाधार क्षेत्रको परिमाणत्मक प्रक्षेपित लक्ष्य निम्नानुसार रहेको छ :

तालिका नं ८ : परिमाणात्मक दिगोविकासको लक्ष्य २०८७ र दिर्घकालिन लक्ष्य २१०० संग तुलना

क.सं	परिसूचकहरु	आधार वर्ष २०८० /०८१	लक्ष्य		
			योजनाको लक्ष्य २०८५/०८६	दिगो विकासका लक्ष्य २०८७	दिर्घकालिन लक्ष्य २१००
१.	मानव विकास सूचांक	०.४४७	०.५	०.७०	०.६२४
२.	मानव सम्पति सूचांक	०.९३	०.९३	७५	९०
३.	लैङ्गिक समता सूचांक	०.९०४	०.९१०	०.७०	०.९३
समष्टिगत प्रमुख आर्थिक लक्ष्य					
४.	समष्टिगत प्रमुख आर्थिक लक्ष्य	५.७	१४.९	१०	१५
५.	कुल ग्राहस्थ उत्पादन प्रतिशतमा	७	१०	१५	१५
६.	प्रतिव्यक्ति आम्दानी दर (अमेरिकी डलरमा)	६४०.७७	१०००	३२१३	६५००
७.	प्रतिव्यक्ति आय ऋय समानता शक्तिको आधारमा (अमेरिकी डलर)	६४०.७७	१०००	५८६७	७६००
८.	वचत र ग्राह्रस्थ उत्पादन अनुपात प्रतिशतमा	३३	३८	४०	४५
९.	लगानी र ग्रार्हस्थ उत्पादन अनुपात प्रतिशतमा	२८	३०	३५	४०
१०.	प्रतिव्यक्ति बिप्रेषण रु मा	२६२५.२९	४५००	१००००००	२०,००,०००
११.	निरपेक्ष (आर्थिक) गरिबी को रेखामुनी (प्रतिशत)	५७	२०	१८	१८.७
१२.	कृषि क्षेत्रको आर्थिक बृद्धि दर	५	७	९	१०
१३.	उद्योग समुह क्षेत्रको आर्थिक वृद्धि दर	७	१०	१५	२०
१४.	सेवा क्षेत्रको आर्थिक बृद्धि दर	७	१५	२५	३०
१५.	प्रति व्यक्ति खाद्यान्न उपलव्धता (के.जि.)	५६४	७००	४९४	८००
सामाजिक लक्ष्यहरु					

क.सं	परिसूचकहरु	आधार वर्ष २०८० /०८१	लक्ष्य		
			योजनाको लक्ष्य २०८५/०८६	दिगो विकासका लक्ष्य २०८७	दिर्घकालिन लक्ष्य २१००
१७.	जन्मदाको सरदर आयु (वर्षमा)	६७.३	७०	८१	८५
१८.	मातृ मृत्यु दर(प्रति लाखमा)	२३९	२००	७०	४०
१९.	नवजात शिशु मृत्युदर (प्रति १००० जीवितजन्ममा)	४७	१०	३	२
२०.	वाल मृत्युदर (प्रति १००० जीवित जन्ममा)	२५	२०	१५	५
२१.	साक्षरता दर (५वर्ष माथिको)	७५.०७	९५	१००	१००
२२.	जनसंख्या वृद्धि दर प्रतिशतमा	०.७१	०.७१	१	०.८
२३.	आधारभूत खानेपानी लाभान्वित जनसंख्या प्रतिशत	९२.२	१००	१००	१००
पूर्वाधार तर्फ लक्ष्यहरु					
२४.	कालोपत्रे सडक कि.मि.	०	३०		
२५.	विद्युत सेवा पुगेको जनसंख्या प्रतिशत	९७.०८	१००	१००	१००
२६.	३० मिनेटको पैदलयात्रामा बजारको केन्द्रसम्म पहुँच भएका घर परिवार प्रतिशत	३०	६०	९८	९९

२.३.५ ठुलीभेरी नगरपालिकाको योजनाका निर्देशक सिद्धान्तहरू (Guiding Principles) :

ठुलीभेरी नगरपालिकाको आवधिक योजनामा उल्लेखित दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य तथा श्रृंखलावद्ध नतिजाहरु प्राप्त गर्न देहाय अनुसारका निर्देशक सिद्धान्तहरु रहेका छन् ।

- नेपालको संविधान तथा प्रचलित ऐन, कानूनमा उल्लेखित निर्देशक सिद्धान्तहरु प्राप्त गर्ने किसिमवाट योजना तर्जूमा तथा कार्यान्वयन गरिने छ ।
- दिगो विकास लक्ष्य (२०७२–२०८७) अनुसारका लक्ष्यहरु स्थानीयकरण गरी ठुलीभेरी नगरपालिकाका जनताहरुले पनि प्राप्त गर्न किसिमले कार्यान्वयन गरिने छन् ।
- राष्ट्रिय योजना आयोगद्धारा तर्जुमा गर्न लागेको पन्ध्रौं पञ्च वर्षीय योजना तथा कर्णाली प्रदेशवाट तर्जुमा गर्न लागेको प्रथम पञ्च वर्षीय योजनाको आधार पत्र अनुसारका नीति, कार्यनीति, लक्ष्य तथा कार्यक्रमहरु यस योजनाले मार्ग निर्देशनको रुपमा लिइ कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- ‘समृद्ध नेपाल र सुखी नेपाली’को लक्ष्यलाई यथार्थतामा बदल्ने किसिमका कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिइनेछ
- स्वास्थ्य, शिक्षा, खानेपानी, सरसफाई बिद्युत, सञ्चार र यातायात जस्ता सेवालाई सर्वव्यापी बनाउने र यी गतिविधिहरूमा प्रत्येक व्यक्ति र समुदायको सहज पहुँच पुर्‍याउने किसिमले कार्यान्वयन गरिने छ ।
- स्वस्थ्य तथा सुरक्षित वातावरण, विशेष गरि स्वच्छ हावापानी, यथेष्ट पोषण (खाद्यपदार्थ) तथा आवासमा प्रत्येक नगरवासी र समुदायको पहुँच बढाउने किसिमवाट कार्यान्वय गरिने छ ।
- स्वास्थ्य, शिक्षा, खानेपानी, सरसफाई, विद्युत, सञ्चार, यातायात, मानवअधिकार, सामाजिक न्याय र शासन पद्धती सुधारका प्रयासहरूमा सरकारी, गैह्रसरकारी, नीजिक्षेत्रको साझेदारहरूको सहकारितामा अघि वढ्ने किसिमले कार्यान्वयन गरिनेछ ।

- समुदायमा पछाडि परेका दलित, जनजाती, गरिब, एकल महिला, अपाङ्ग र पछि परेका वर्गको सेवामा पहुँच वृद्धि गर्न गरी कार्यक्रम तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- सामाजिक एवं सांस्कृतिक अवस्थाामा असर पुऱ्याउने प्रचलनमा रहेका कारक तत्व तथा जोखिमहरू पहिचान गरी यस्ता तत्वहरुलाई न्यूनिकरण गरी समाजमा सकारात्मक परिवर्तन ल्याउने कार्यकमलाई कार्यान्वयन गरिनेछ। योजना तथा कार्यक्रमहरुका प्राथमिकता तथा लक्ष्यहरू निर्धारण गर्दा तथ्यमा आधारित वनाईनेछ ।
- योजना तर्जुमा गर्दा, प्राथमिकता तथा लक्ष्यहरू तोक्दा तथा कार्यान्वयन गर्दा सहभागितामुलक प्रक्रिया अपनाईने छ ।
- कुनै पनि निर्णय प्रक्रियामा, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मुल्याङ्कन चरणहरुमा लैंङ्गिक समतालाई विशेष ध्यान दिईने छ
- योजना तथा कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्दा सुशासनका तत्वहरु पूर्ण जवाफदेहिता, पारदर्शिता, समता, समानता लगायतका तत्वहरु पूर्णरुपमा पालना गरिने छ
- मानव संशाधन तथा संस्थागत विकासमा जोड दिइने छ ।
- विकास निर्माण गर्दा प्राकृतिक सम्पदा तथा वातावरणलाई असर पुग्ने गरी वा भावी सन्ततिहरुमा नकारात्मक प्रभाव पार्ने कार्यलाई निरुत्साहित गरी विकास निर्माण कार्य अगाडि वढाइने छ ।
- नेपालको बदलिदो राजनैतिक, सामाजिक र कानूनी आधार र तेह्रौं राष्ट्रिय योजनालाई समेत ध्यानमा राखेर निम्न निर्देशक सिद्धान्तहरुलाई पालन गरि ठुलीभेरी नगरपालिकाको प्रथम आवधिक विकास योजना तर्जुमा गरिएको छ । साथै, आवधिक योजना कार्यान्वयन गर्दा सबै सरोकारवाला संस्था/निकाय तथा समूहहरुले निम्नलिखित विकासका सिद्धान्तहरुलाई अनिवार्य रुपमा अवलम्बन गर्नुपर्ने हुन्छ ।

१.जनकेन्द्रीत तथा प्रतिफलमुखि विकास :

- नगरपालिकाको विकासका लागि भूगोल, स्थानीय आवश्यकता र प्राथमिकताका आधारका साथै जनसंख्याको सापेक्षतामा प्रतिफलमुखि विकास हाँसिल गर्ने सिद्धान्त हुनेछ । जनकेन्द्रित विकास गर्दा नगरवासी तथा यसमा पनि नगरका पछि परेका महिला, दलित, वालवालिका, अपाङगता भएका व्यक्ति र परिवार, जेष्ठ नागरिक, आदिवासी जनजाति, यूवाहरु लक्षित प्रत्यक्ष लाभ लिनसक्ने विकास गतिविधिलाई प्राथमिकता साथ अगाडी बढाइनेछ ।

२.वालमैत्री शासन, लैङगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण :

- विकासको एक अभिन्न अङगका रुपमा बालवालिकाको सर्वाङ्गिण विकासका लागि वालमैत्री स्थानीय शासन तथा अपांगमैत्री स्थानीय शासनको अवलम्बन गरिनेछ। महिला तथा दलित वर्गको उत्थानका लागि लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण प्रक्रियालाई स्थापित गरिनेछ।

३.अवसरमा समता र समानता:

- लक्षित वर्गलाई विकासको प्रमुख भागीदारका रुपमा स्थापित गर्न पछि परेका लक्षित वर्ग समुदाय (महिला,दलित, वालवालिका, अपागंता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिक)लाई स्थानीय विकास र शासनका प्रक्रियामा प्राथमिकता दिने र सकारात्मक विभेदको व्यवस्था गरिनेछ ।

४.दीगोपना, वातावरण, जलवायू अनुकुलन तथा विपद् व्यवस्थापनमैत्री विकास :

- आवधिक योजनामा दिगोपना, वातावरणमैत्री तथा विपद् व्यवस्थापन संवेदनशीलतालाई अनिवार्य रुपमा सबै योजनाको अभिन्न अङगका रुपमा विश्लेषण तथा अङगीकरण गराइनेछ । प्राकृतिक स्रोत साधनको

दोहनलाई प्रभाव मूल्यांकनका आधारमा परिचालन गरिनेछ। स्थानीय योजनाहरुलाई जलवायू अनुकुलनयुक्त बनाउन ध्यान दिइनेछ।

५.स्थानीयता तथा विश्वव्यापीकरण :

- स्थानीय सम्भाव्यता, साधन स्रोतको उपलब्धता अनुसार प्राथमिकता साथ स्थानीय स्रोत, साधन र सीपको अधिकतम उपयोग गरिनेछ। साथै विश्वव्यापिकरणका लाभहरुलाई स्थानीय विशिष्टता अनुसार अधिकतम् उपयोग गरिनेछ।

६.संस्थागत विकास तथा सुशासन :

- स्थानीय शासनमा जवाफदेहिता, पारदर्शिता, सार्वजनिक सेवा सुविधाको प्रभावकारी वितरणका लागि नगरपालिकाका नेतृत्वकर्ता स्थानीय तहहरु र साभ्केदार निकाय (विषयगत निकाय र गैसस) समेतको क्षमता विकास कार्यलाई संगसंगै अगाडी बढाइनेछ र उपयुक्त लगानी गरिनेछ। विकास साभ्केदारहरु बीचको समन्वय र सहकार्यलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ। स्थानीय विकासमा नागरिक समाज र सञ्चार क्षेत्रको साभ्केदारीलाई प्रोत्साहित गरिनेछ।

७.स्थानीय स्रोत परिचालन र व्यवस्थापन :

- स्थानीय विकासका लागि आवश्यक मानवीय तथा वित्तीय साधन स्रोतको स्थानीयस्तरमा अधिकतम परिचालन गरिनेछ। विभिन्न विषय क्षेत्रमा दक्ष, सिपयुक्त मानव जनशक्ति उत्पादन तथा क्षमता विकासका लागि विशेष लगानी गरिनेछ। स्थानीय विकासमा उपभोक्ता समितिको परिचालन र उपभोक्ता समितिलाई निश्चित आचारसंहिताको पालना गर्न प्रेरित गरिनेछ।

८. स्थानीय विकास कार्यमा निजी क्षेत्रलाई :

- संगसगै अगाडि लैजाने पद्धति र प्रक्रियालाई प्राथमिकता साथ लिइनेछ। स्थानीय कच्चा पदार्थको अधिकतम् उपयोग, स्तरीकरण बजारीकरण, प्रविधि तथा सीपको हस्तान्तरणका क्षेत्रमा निजी क्षेत्रलाई काम गर्न उपयुक्त वातावरण तयार गरिनेछ र सार्वजनिक नीजि साभ्केदारीका आधारमा निजी क्षेत्रको लगानीको संरक्षणमा ध्यान दिइनेछ।

९.अभियानात्मक विकास र सामाजिक न्याय :

- नगरपालिकाको द्रुततर विकास तथा सामाजिक न्यायका लागि नियमित विकास प्रक्रियाभन्दा अभियानात्मक विकास गतिविधिलाई अगाडी बढाइनेछ। अभियानात्मक विकासका लागि प्रमुख प्राथमिकताका आधारमा नमूना स्थानीय तहको विकास, महिला उपर हुने भेदभाव विरुद्धका अभियान, दलित उपरका सामाजिक भेदभाव विरुद्धको अभियान, वालविकास र उचित शिक्षाको अभियान, पर्यटन,वातावरण संरक्षण, कृषि तथा पशुपालन प्रणालीमा व्यवसायिकरण तथा सुधार, घरेलु उद्योग तथा रोजगारीका अवसर सिर्जना गर्ने क्षेत्रमा केन्द्रित गरिनेछ।

१०.समन्वयात्मक विकास :

- नगरपालिकाका साभ्केदार निकायहरु (सरकारी, गैरसरकारी, निजीक्षेत्र, निर्वाचन क्षेत्र विकास कार्यक्रम, केन्द्रिय योजना) बीच समन्वयको प्रवर्द्धन गरी आवधिक विकास याजनाका प्राथमिकताका क्षेत्रमा लगानी गर्ने तथा स्थानीय तहको नेतृत्वमा एकद्वार विकास पद्धतिलाई थप सुदृढ गर्दै लगिनेछ।

२.३.६ ठुलीभेरी नगरपालिकाका मुख्य रणनीतिहरु (Major Strategies)

ठुलीभेरी नगरपालिका आवधिक योजनाका लक्ष्य प्राप्त गर्न मुख्य रणनीतिहरु निम्न अनुसार हुनेछन् :

१ नगरपालिकामा उपलब्ध स्रोत, साधन र सीपको सदुपयोग गर्ने तर्फ अपेक्षित रुपमा ध्यान दिएर नगरपालिकालाई बाह्य स्रोतमा निर्भर रहनु नपर्ने अवस्थालाई प्राथमिकतामा राख्न काम गर्ने ।

२. भौतिक पूर्वाधार सम्बन्धी योजनाहरु एउटा पूरा नहुँदै अर्को नयाँ योजना छनौट गर्ने प्रक्रियाले एकातिर लक्षित लाभ लिन नसकेको अवस्था छ भने अर्को तर्फ ससाना योजना छनौट गर्दा त्यसबाट सिर्जना हुने लाभ सानो जनसंख्याले मात्र प्राप्त गर्ने अवस्थालाई नियन्त्रण गर्ने ।

३. कृषि र पर्यटनलाई नगरविकासको प्रमुख आधारका रुपमा अंगिकार गर्ने ।

४. आधुनिक विकासका माध्यमबाट ठुलीभेरी नगरपालिकालाई आकर्षित गर्ने ।

५. नगरपालिकामा पूर्वाधारको विकास वातावरणको संरक्षण र गुणस्तर सुनिश्चितता कायम गर्ने ।

६. कृषिमा आधारित उद्यमशीलताको विकासमा जोड गर्ने ।

७. सुशासन सुनिश्चित गर्न सूचना प्रविधिको अधिकतम् प्रयोगमा जोड गर्ने ।

८. लक्षित वर्गको उत्थानका लागि विशेष कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

९. विपद् तथा जलवायु उत्थानशील व्यवस्थापन सम्बन्धी दीर्घकालीन रणनीति तयार गर्ने ।

१०. वन तथा वातावरण संरक्षणका लागि एकीकृत कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

११. युवा रोजगारी प्रवर्द्धन गर्ने खालका विकास योजना तयार गर्ने ।

१२. जलविकासको संचालन र स्वयम् उत्पादनको सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने ।

१३. कृषिमा व्यवसायीकीकरणको लागि विशेष खालको नीति तर्जुमा गर्ने ।

१४. ठुलीभेरी नगरपालिकालाई जनसहभागितामा आधारित विकास विस्तार र स्वच्छतामा आधारित रही व्यवस्थापन गर्न साथीविकासको अवधारणा तयार गर्ने ।

१५. उद्यमशिलता प्रर्वद्धन गर्न विद्यालय शिक्षाबाट नै शुरु गर्ने ।

१६. सम्पूर्ण नगरवासीहरुको घर आँगन सफा राख्न एक घर एक धारा,शौचालय र एक पक्की जुठेल्नो सहितको कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

१७. वडाको महत्वमा परेका सबै सडक ५ वर्ष भित्रमा स्तर उन्नति गर्ने ।

१८. विकासको प्रतिफल तथा सेवा सुविधामा सबै वर्ग, समुदाय तथा क्षेत्रको पहुच बढाउने साथै स्थानीयस्तरमा विकास कार्यक्रम संञ्चालन गर्दा पिछाडिएका जनसमुदायलाई बिशेष प्राथमिकता दिने ।

१९.स्वास्थ्य तथा शिक्षा क्षेत्रमा गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्न औपचारिक तथा अनौपचारिक अवसरहरु प्रदान गर्ने र व्यवहाारिक रुपमा नै सरसफाईयुक्त छुवाछुत मुक्त नगरपालिका बनाउने नीति तयार गर्ने ।

२०.कृषि, जलश्रोत, पर्यटन, वन, मानव संसाधन र पुर्वाधार नगरपालिकाको अर्थतन्त्रको विकासका ६ वटा आधार मानी अगाडि वढ्ने ।

२१.नगरपालिकाको पूर्वाधार विकासमा विशेष गरी सडक, सिंचाई, वस्ती विकास, खानेपानी विकासमा सार्वजनिक लगानी केन्द्रित गर्ने ।

२२.सबै बस्तीहरुमा १ घर १ एक धारा नीति अवलम्बन गर्ने । **१ घर १ बगैचा** नीति अवलम्बन गर्ने ।

२३. ठुलीभेरी नगरपालिकामा कुनै पनि परिवार घरवार विहिन हुन नदिने रणनीति तयार गर्ने ।

२४. नगरपालिकाका ११ वटै वडावाट नगरपालिका भवनसम्म बाह्रैमास सार्वजनिक यातायात सञ्चालन गर्ने ।

२५.कृषि, उद्योग एवं सेवा क्षेत्रको विकास निजी क्षेत्रवाट मात्र सम्भव हुने भएकोले नगरपालिकाले निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गर्ने तथा आवश्यक पूर्वाधार निर्माण तथा लगानीका श्रोतहरु प्राप्त गर्ने वातावरण सृजना गर्ने ।

२.३.७ विकास योजनाको समष्टिगत प्राथमिकता

ठुलीभेरी नगरपालिकामा वडागत रुपमा सूचना सङ्कलन गरेर वडाबासीको प्राथमिकता अनुसार विकास योजनालाई प्राथमिकता राख्ने र सोही अनुसार आर्थिक तथा सामाजिक क्षेत्रको विकास गरी सुखी र समृद्धि गराउनु आवधिक

योजनाको प्रमुख लक्ष्य रहेको छ । आवधिक योजनाका प्रतिफल नगरपालिकाका सबै समुह, वर्ग, क्षेत्र, जातिलाई पहुँच पुऱ्याउने गरी व्यवस्था मिलाइने छ । वडाहरुको जनसंख्या र वडा कार्यशालाको भावना अनुसार नै यस आवधिक योजनाको प्राथमिकता समष्टिगत हिसावमा तालिका न. ९ बमोजिम हुनेछ ।

तालिका नं ९ : विकास योजनाको प्राथमिकता क्रम निर्धारण

क्र.सं.	विषयगत क्षेत्र	प्राथमिकता क्रम
१.	शिक्षा	१
२.	स्वास्थ्य	२
३.	कृषि/पशु	३
४.	सडक तथा पूर्वाधार विकास	४
५.	पर्यटन/उद्योग वाणिज्य	५
६.	खानेपानी तथा सरसफाइ	६
७.	स्वास्थ्य तथा जनसंख्या	७
८	लक्षित वर्ग/समावेशी विकास	८
९	उर्जा/जलस्रोत	९
१०	संस्थागत विकास	१०
११	वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन	११
१२	यूवा खेलकुद तथा संस्कृति	१२
१३	खानी तथा भूगर्भ	१३
१४	शहरी विकास तथा आवास	१४

१ . कृषि, वन, ग्रामीण पर्यटनमा आधारित उद्यमको विकास गरी आर्थिक वृद्धि ।

आवधिक योजनाका अवधिमा कृषिमा आश्रित जनताको जीवनस्तर उच्च बनाउनु प्रमुख दायित्व भएको छ । यसको लागि कृषि क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने, कृषि क्षेत्रमा व्यवसायिकरण गर्ने, कृषि क्षेत्रको लगानी भन्दा प्रतिफल उच्च प्राप्त गर्ने पशुपालन र त्यससंग सम्बन्धीत फसलहरु तथा पशुपन्छी पालनमा जोड दिईने छ । कृषिमा आधारित उद्योग तथा उद्यमको विकास गर्नको लागि कृषि क्षेत्रमा लगानी बढाईने छ । स्याउ र ओखरलाइ नगरपालिकाको मुख्य आम्दानि स्रोतको रुपमा विकास गर्नलाइ एक घर एक बगैचा स्थापना गर्ने । प्रत्यक वडाहरुमा एक एक वटा स्याउ तथा ओखरको नर्षीरि स्थापना गर्ने । उत्पादित स्याउ भण्डारणको लागि कोल्ड स्टोर निर्माण गर्ने । यस्तै गरी वनक्षेत्रको पूर्णरुपमा उपयोग गरी वातावरण संरक्षणको साथै जनतालाई जडीबुटी तथा वनमा आधारित उद्योगको विकास गर्न लगानी बढाईने छ । वन जङ्गलमा आधारित जडिवुटी तथा आर्थिक उपार्जन हुने किसिमका विरुवा वृक्षारोपण गर्न जोड दिइने छ । ग्रामीण पर्यटनका पूर्वाधारको विकास गरी ग्रामीण क्षेत्रका जनताको आर्थिक उन्नति गराउन लगानी गरिने छ । लगानीको लागि सहकारी र वैकिङ क्षेत्रको क्षमता वढाई लगानीका श्रोत उपलब्ध गराईनेछ । उत्पादन भएका वस्तुको बजारको व्यवस्था सहकारीको माध्यमवाट र बजारसंग समन्वय गरी यसको व्यवस्था मिलाईने छ । उद्यम वन्नको लागि जनताको क्षमता अभिवृद्धि गर्न प्राथमिकता दिइने छ । यसरी वस्तीहरुमा कृषि, वन र पर्यटनमा आधारित उद्यमको विकास गरी जनताको आर्थिक विकास गर्न प्राथमिकता दिईने छ ।

२. पुर्वाधार विकास नगरपालिकाको आर्थिक समृद्धिको लागि पूर्वाधार विकास गर्न प्राथमिकता दिईने छ ।

सबै वस्तीहरुमा वाह्रैमास यातायात सुविधा पुऱ्याउन सडकहरुको सुदृढीकरण गर्नको लागि प्राथमिकता दिई लगानी बढाईने छ । यस्तै गरी भवन, वस्ती विकास, सिंचाई, खानेपानी, ढल, विद्युतीकरण, संचार, वातावरण संरक्षण, बजार विस्तारमा लगानी गरी पूर्वाधार विकास गर्न प्राथमिकता दिईने छ ।

३. पर्यटन र सामाजिक क्षेत्रमा लगानी विस्तार गरी पिछाडिएका वर्गलाई विकासको मूलप्रवाहिकरणमा ल्याउने

विकासको लागि समाजमा अति पछाडि परेका दलित, एकल महिला, अपाङ्ग, अति गरीव परिवार, दुरदराजमा रहेका परिवारको सामाजिक तथा आर्थिक विकास गरी विकासको मुलप्रवाहिकरणमा ल्याउने र विकासको प्रतिफल सबै मा पुऱ्याउन लगानी गरी प्राथमिकता दिईने छ। यसको लागि स्वास्थ्य, शिक्षा, सामाजिक परिचालन, आवास, क्षमता विकास गर्नमा प्राथमिकता दिईने छ ।

२.३.८ ठुलीभेरी नगरपालिकाका समृद्धिका सम्वाहकहरु :

यस ठुलीभेरी नगरवासी सुखी र समृद्धिका लागि सम्वाहकहरुको रुपमा निम्न अनुसारका क्षेत्रहरु पहिचान गरिएको छ ।

१. कृषि

यस नगरपालिकामा अधिकांश परिवार कृषिमा परनिर्भर भएकोले र जमीन पर्याप्त रहेको छ । सिंचाईको लागि श्रोत पर्याप्त भएको हुँदा तथा उत्पादन भएका वस्तुको बजार क्षेत्रमा पुँऱ्याउन सकिने भएको हुँदां कृषि नगरपालिकाको समृद्धिको सम्वाहकको रुपमा पहिचान गरिएको छ । स्याउ र ओखरलाइ नगरपालिकाको मुख्य आम्दानि स्रोतको रुपमा विकास गर्नलाइ एक घर एक बगैचा स्थापना गर्ने । कृषिको यान्त्रीकिकरण र व्यावसायीकरणले उच्च उत्पादन र उत्पादकत्व प्राप्त गर्न र आर्थिक लाभ लिन मद्दत गर्दछ । यसको लागि लगानी यसै अनुसार गरिनेछ ।

२. लघु उद्यम

यस नगरपालिकामा ठूला उद्योग नभए तापनि साना तथा लघु उद्योगवाट समृद्धि प्राप्त गर्न सकिने हुँदा लघु उद्यमलाई समृद्धिको सम्वाहको रुपमा पहिचान गरिएको छ । यहाँ कृषि, वन तथा पर्यटनमा आधारित कच्चा पदार्थ तथा श्रमशक्ति पनि भएको, थोरै लगानीमा उद्यम सञ्चालन गर्न सकिने भएको तथा उत्पादित सामानको बजार समेत रहेको छ । यार्सा,जटामसी,सतुवा लगायत जडिबुटी प्रशस्त पाइने, स्याउ, ओखर फलफुलको जुस प्रशोधन गर्न सकिन, ढुङ्गा खानी प्रशस्त रहेकोले तथा यस सम्बन्धमा आवधिक योजनावाट समेत सम्भावनाका श्रोत पहिचान भइ सकेका छ । लघु उद्यमहरुको स्थापनाले औपचारीक क्षेत्र र रोजगारीको बिस्तार, अयात प्रतिस्थापन, आन्तरिका राजश्वको बृद्धि र नगरपालिकाको अर्थतन्त्रको आकार र आयतन बढाउन मद्दत गर्दछ । यसैले लघु उद्यमलाई यस क्षेत्रको समृद्धिको सम्वाहकाको रुपमा लिइएको छ ।

३. बजार पुर्बाधार

यस नगरपालिकामा भेरी करिडोर सडक निर्माण, भेत्ती जुफाल माझफाल रुकुम पूर्व सडक, दुनै खाल्दारा ढोरपाटन सडक जस्ता पुर्वाधार निर्माणमा प्राथमिकता दिएको र यी सडकको क्षेत्रमा बजारहरु विकास तथा स्तरोन्नती हुने भएकोले बजार पुर्वाधारलाई समृद्धिको सम्वाहकको रुपमा पहिचान गरिएको छ । यसले उत्पादनको मुल्य प्राप्त गर्न, जनताहरुमा प्रतिस्पर्धी भावनाको विकास गर्न तथा ग्रामिण क्षेत्रलाई बजारीकरण हुदै शहरीकरण गर्न भूमिका खेलेको हुन्छ ।

४. पर्यटन विकास

यो नगरपालिका पर्या पर्यटनमा प्रख्यात रहेको छ । शे फोक्सुन्डो ताल तथा निकुन्ज,उपल्लो डोल्पा र ढोरपाटन शिकार आरक्ष जाने द्वारको रुपमा परिचित यस नगरपालिकामा ठाँगे हिमाल, जैरिगाड झरना,सुनदह, तामाखानी,बोन्पोगुम्बा, लामापाइला स्तुपा,तातोपानी, तिप्लाखोलाको झरना, साइकुमारी हिमाल,पोखेपानी हिमाल, सिस्ने हिमाल, रुपपाटन,तोरीढारी हिमाल, सान्टा क्षेत्र, छमकुनी ताल, ग्यालबारा ताल, ग्याबारा लेक लगायत पर्यटकीय स्थान यहाँ नै रहेका छन् । यो नगरपालिका सौन्दर्य, प्राकृतिक स्वरुप, जगंल, पुराना वस्ति, विविध रहनसहन तथा यातायातको पहुँच रहेको र कम लगानीमा बढि प्रतिफल प्राप्त गर्न सकिने हुनाले पर्यटनलाई संमृद्धिको सम्बाहकको रुपमा पहिचान गरिएको छ ।

५. जनशक्ति बिकास

यस नगरपालिकामा दक्ष जनशक्तिको विकासवाट समृद्धि हासिल गर्न सकिन्छ । यहाँ रहेका युवा, तालिम प्राप्त जनशक्तिले उत्पादन तथा उत्पादकत्वमा वृद्धि गर्न अहम भूमिका निभाएका हुन्छन् । यस नगरपालिकावाट स्वदेश तथा विदेशमा गइ रोजगार प्राप्त जनशक्तिलाई आआफनो वस्तीमा फिर्ता गर्न सकेमा सिकेको सिपलाई उत्पादन वृद्धि गर्न सहयोग पग्ने छ । उच्च सिपयूक्त जनशक्ति तथा मध्यमस्तरको जनशक्तिले विकासमा फड्को मार्न सकिन्छ । यसैले नगरपालिकाको विकासको सम्वहाकको रुपमा पहिचान गरिएको छ ।

२.३.९ ठुलीभेरी नगरपालिकाका समृद्धिका सहयोगीहरु :

यस नगरपालिकाको समृद्धि प्राप्तिका लागि देहायका क्षेत्रहरु समृद्धिका सहयोगीको रुपमा पहिचान गरिएको छ ।

१.जनसांख्यिक लाभ : यस क्षेत्रका जनसंख्याको संरचनाहरुलाई विश्लेषण गर्दा आर्थिक रुपमा सक्रिय रहेको जनसंख्याको उपस्थिति ज्यादै राम्रो स्थितिमा रहेको छ । जुन सुकै देशमा पनि विकास गर्ने स्रोत नै सक्रिय जनशक्ति हो । यस नगरपालिकामा आर्थिक रुपले सक्रिय जनशक्ति १५ वर्ष देखि ५९ वर्ष उमेरका जनसंख्या ६१.७८ प्रतिशत भन्दा माथि रहेको छ । यस नगरपालिकामा आश्रित जनसंख्या (० देखि १५ वर्ष र ६० देखि माथिको) जनसंख्या ३८.२ प्रतिशत भन्दा तल रहेको छ । यो स्थिति विकासको लागि ज्यादै राम्रो अवसरको रुपमा लिईन्छ । यसै कारण आवधिक योजनाको कार्यान्वयनमा यस नगरपालिकाको जनसाङखिक स्थितिलाई नगरपालिकाको समृद्धि प्राप्तीमा सहयोगीको रुपमा पहिचान गरिएको छ ।

२. सहअस्तित्व र सहकार्य : नगरपालिकामा रहेको वस्तिको स्थिति तथा जनजातीको वसाई तथा आपसि सम्बन्ध आदिको विश्लेषण गर्दा यो नगरपलिकामा सबै धर्म, सबै जातजाती आपसमा मिलेर रहेको देखिन्छ । धर्म, जातजाति, गरीव धनी, हुने नहुने, गाँउ र बजार बीच को फरक भएपनि सहअस्तित्व र सहकार्य ज्यादै राम्रो रहेको छ । यो अवस्थाले यो नगरपालिकाको समृद्धि प्राप्तिमा सहयोग पुग्ने छ ।

३. प्रादेशिक शहर तथा तिब्वतसंगको सामिप्यता : ठुलीभेरी नगरपालिकाको सिमाना छिमेकी जिल्ला सुर्खेत सदरमुकाम वीरेन्द्रनगर शहर वा प्रादेशिक राजधानी वीरेन्द्रनगरबाट केवल २०४ कि.मि. को सामिप्यमा रहेको छ । त्यस्तै तिब्वतसँगको मोरिम्ला नाका यसै डोल्पा जिल्लामा पर्ने हुँदा नगरपालिकावाट उत्पादन भएको वस्तु विकि गर्न, आवश्यक पर्ने सामान खरिद गर्न सहयोग पुग्छ । पर्यटकहरु ग्रामीण क्षेत्रमा घुम्न रुचाउने हुनाले नगरपालिकाको धेरै वस्तीहरुमा होमस्टे कार्यक्रम सञ्चालन गरी जिविकोपार्जन गर्न सहयोग पुग्दछ । नगरपालिकामा आवधिक योजना अनुसार कार्यक्रम सञ्चालन गर्न र उत्पादनलाई बजार प्राप्तिको लागि छिमेकी बजारको ठूलो टेवा मिल्ने देखिन्छ ।

२.३.१० नगरपालिकाका गौरवका आयोजना तथा कार्यक्रमहरु

ठुलीभेरी नगरपालिकाको समृद्धि प्राप्त गर्नका लागि देहायका आयोजना तथा कार्यक्रमहरु गौरवको रुपमा लिइएको छ । यी योजना तथा कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्न विशेष पहल गरिने छ ।

१. अन्तर जिल्ला र अन्तर पालिका जोड्ने सडक निर्माण कार्यक्रम : यस नगरपालिकालाई अरु जिल्ला र पालिका जोड्ने भेत्ती जुफाल माफ्फाल रुकुम पूर्व जोड्ने सडक,दुनै खाल्दारा ढोरपाटन सडक,कुम्ली कर्प तामाखानी सुनदह रुकुम पूर्व जोड्ने सडक,दुनै परिला ग्यालबारा हुँदै धो जोड्ने सडक निर्माण गरिनेछ जसले समग्र पालिकाको आर्थिक, सामाजिक र पूर्वाधार विकासमा कोसेढुंगा सावित हुनेछ । यो आयोजनाले नगरपालिकावाट प्रत्येक वडामा सहज पहुँचको अवसर पनि विकास गर्ने छ। नगरपालिकावाट वडा सम्म पहुचका लागि सडकहरु क्रमश कालोपत्रे गरिनेछ । सबै वडामा स्वास्थ्य, शिक्षा, कृषि सेवा, व्यापार, पर्यटनको विकासका लागि यो आयोजनाले ठूलो भूमिका निर्वाह गर्ने छ। यस कार्यक्रमलाई ठुलीभेरी नगरपालिकाको मुहार बदल्ने गौरवको योजनाको रुपमा लिई विकास गरिने छ ।

२. एक घर एक बगैचा विकास कार्यक्रम : यस नगरपालिकामा २००० देखी ३००० मिटरको उचाईमा रहेको जमिन करिव ७७.४२ प्रतिशत रहेको र हावापानी स्याउ र ओखर खेतीको लागि उपयुक्त रहेको हुँदा १ घर १ बगैंचा निर्माण गरिनेछ। यस कार्यक्रमबाट स्वरोजगारी सिर्जना हुनुका साथै साना तथा घरेलु उद्योग विकास गर्न टेवा पुग्छ । यस कार्यक्रमलाई ठुलीभेरी नगरपालिकाको मुहार वदल्ने गौरवको योजनाको रुपमा लिई विकास गरिने छ ।

३. पर्यटन विकास कार्यक्रम : ठुलीभेरी नगरपालिकालाई नेपाल तथा प्रदेशस्तरमा स्तरसम्म पुऱ्याउन विभिन्न सांस्कृतिको महत्व वारेमा जानकारी गराउन ग्रामीण पर्यटनले महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गरेको छ । यसको लागि **ठुलीभेरीलाई यार्सा हबको** रुपमा विकास गर्ने र ग्रामीण पर्यटनका अन्य पूर्वाधार विकास गर्न लगानी गरिने छ र सोको अनुभव अन्य वस्तीहरुमा पनि विस्तार गर्न लगानी गरिने छ। यसवाट नगरपालिकाका ग्रामीण वस्तिमा रहेका जनताको जीवनस्तर उच्च हुनेछ, र नगरपालिकाको समृद्धि प्राप्त गर्ने लक्ष्य पुरा हुने हुनाले ग्रामीण पर्यटन विकास गर्ने कार्यक्रमलाई गौरवको रुपमा लिइने छ ।

४. जिल्ला अस्पताललाई १०० शैयामा विस्तार गरी नर्सिङ्ग शिक्षा कार्यक्रम : यस नगरपालिकाको वडा ३ मा रहेको जिल्ला अस्पताललाई १०० शैयामा विस्तार गरी PCL नर्सिङ्ग शिक्षा कार्यक्रम शुरुवात गरी यस नगरपालिकाका एस इ इ पास गरेका छात्राहरुलाई स्वास्थ्य शिक्षाको अवसर प्रदान गर्ने कार्यक्रममा राखिएको छ। यस कार्यक्रमबाट स्थानिय छात्राहरुलाई स्वरोजगारमुलक शिक्षा प्राप्त हुनेछ, समाजमा स्वास्थ्य चेतना अभिवृद्धि हुनेछ, भने जनतालाई सुलभ स्वास्थ्य सेवा प्राप्त हुनेछ। यसवाट सामाजिक तथा आर्थिक उन्नति भई नगरपालिकाको खुशी र समृद्धि प्राप्त गर्न सकिनेछ। यस कार्यक्रमलाई नगरपालिकाका गौरवका योजना तथा कार्यक्रममा राखिएको छ ।

५. पढ्दै कमाउँदै विद्यालय शिक्षा कार्यक्रम : यस नगरपालिकाका अधिकांश जनता निर्वाहमुखी खेतीमा आधारित रहेका छन् भने उच्च शिक्षा पछि अधिकांश जागिरको खोजीमा रहने प्रचलन रहेको छ। त्यसैले विद्यालय शिक्षाबाट नै विद्यार्थीलाई उद्यमशिल बनाउनको लागि आयआर्जन र कमाउन सिकाउने उद्धेश्यले यो कार्यक्रममा प्राथमिकता दिई लगानी गरिने छ। यो कार्यक्रम अर्न्तगत विद्यार्थीलाई कृषि, पशुपालन र मौरीपालनमा जोडिने छ भने विद्यार्थीले उत्पादन गरेका वस्तुहरु नगरपालिकाले बिकी वितरणको व्यवस्थापन गर्नेछ । यसवाट विद्यार्थीहरुमा उद्यमशिलता विकास भई नगरपालिकाको खुशी र समृद्धि प्राप्त गर्न सकिनेछ।

२.३.११ आर्थिक सामाजिक विकासमा विभिन्न क्षेत्रको भूमिका :

ठुलीभेरी नगरपालिकाको प्रथम आवधिक योजनाको अवधिमा नगरपालिकाको आर्थिक सामाजिक क्षेत्र विकासका लागि सरकारी, निजी, सहकारी तथा सामाजिक क्षेत्र सबै को महत्वपूर्ण भूमिका निम्न अनुसार रहने छ।

सरकारी क्षेत्रको : यस आवधिक योजना अवधिमा सरकारी क्षेत्रको उल्लेखनीय भूमिका रहने छ। नेपालको संविधानको अनुसूचि ६,७ र ८ मा सरकारले गर्ने कार्यमध्ये संघ, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले गर्ने कार्य स्पष्ट उल्लेख गरेको छ । सो अनुसार नगरपालिकाका ठूला आयोजना सञ्चालन गर्ने, समष्टिगत आर्थिक स्थायित्व कायम गर्ने, राष्ट्रिय स्तरका कानून निर्माण तथा नीतिगत व्यवस्था, नगरपालिकामा शान्ति सुरक्षा कायम गर्ने, समन्वय गर्ने जस्ता

वृहतस्तरका कार्यहरु संघद्धारा तथा मझौला स्तरका योजना तथा कार्यक्रम र नीतिगत व्यवस्था गर्न कर्णाली प्रदेश सरकारवाट सहयोग पुग्नेछ । यस्तै गरी नगरपालिकाको विकास निर्माण कार्य, आर्थिक स्थायित्व कायम गर्नको लागि अवश्यक पर्ने नीतिगत, कानूनी, नियाम र प्रक्रियागत सुधार गरी अन्य क्षेत्रहरु जस्तै निजी, सहकारी, गैरसरकारी तथा समुदायिक क्षेत्रलाई विकासको प्रक्रियामा सहभागी हुनको लागि तथा लगानी गर्न आवश्यक वातावरण सृजना गर्ने कार्य सरकारी निकायवाट गरिने छ । नगरपालिकामा शान्ति सुरक्षा कायम गर्ने, सामाजिक सुरक्षा प्रदान गर्न, आर्थिक सामाजिक पूर्वाधार निर्माण गर्ने कार्य सरकारी क्षेत्रवाट भूमिका खेलिनेछ । यस नगरपालिकाले संघ, प्रदेश, निजी क्षेत्र, सहकारी, सामाजिक क्षेत्र, गैसस लगायत सबै संग समन्वय कायम गरी कार्य गरिनेछ ।

निजी क्षेत्र : ठुलीभेरी नगरपालिकाको आर्थिक सामाजीक क्षेत्रको विकास गर्नको लागि नीजि क्षेत्रको भूमिका उल्लेखनीय रहने छ । नगरपालिकाले विकासका पूर्वाधार निर्माण गरेका क्षेत्रमा आवास निर्माण, उद्योग, व्यापार व्यवसाय, सेवा सञ्चालन र अन्य उद्याम सञ्चालन गर्ने छ । नयाँ प्रविधिको प्रयोग, नयाँ सोचको आधारमा सामाजिक, आर्थिक विकास गर्नको लागि निजी क्षेत्रको भूमिका रहने छ ।

सहकारी क्षेत्र : सरकारले लिएका र लिने ३ खम्वे आर्थिक नीति अनुसार सहकारी क्षेत्र पनि एउटा महत्वपूर्ण क्षेत्र हो । सरकारी क्षेत्र पुग्न नसकेका र निजी क्षेत्रले लगानी गर्न नचाहेका क्षेत्रमा सहकारी क्षेत्रको भूमिका रहनेछ । यस नगरपालिकाका प्रत्येक वस्तीमा सहकारीको उपस्थिति रहनेछ । समुदायमा छरिएर रहेको पूजी संङ्कलन गर्ने र निजी क्षेत्रको लागि आवश्यक पर्ने पूजी परिचालन सहकारीको माध्यामबाट हुनेछ । यस्तै कृषकहरुले उत्पादन गरेको कृषि उपज सङ्कलन गरी बजार क्षेत्रमा लैजाने र मल विउ,उन्नत जातका पशुपन्छी उपलव्ध गराउने कार्य गरी नगरपलिकाको आर्थिक समृद्धि हाँसिल गर्न सहकारीको भूमिका रहनेछ ।

गैर सरकारी संस्था तथा अन्य सामुदायिक क्षेत्र : नगरपालिकाले तोकेको क्षेत्रमा र नगरपलिका, निजी क्षेत्र पुग्न नसकेको क्षेत्रमा गैरसरकारी तथा सामाजिक क्षेत्रको भूमिका रहनेछ । गरीवी न्यूनीकरण गर्न, दलित तथा अति गरीवहरुको स्थितिको सुधार गर्न, सामाजिक परिचालन गर्न, जनचेतना जगाउन, जनताको क्षमता अभिवृद्धि गर्न, स्थानीय साधन, स्रोत र सीपको परिचालन गर्न गैर सरकारी संस्था तथा अन्य सामुदायिक क्षेत्रको भूमिका रहनेछ ।

२.४ समष्टिगत आर्थिक लक्ष्य र खाका

२.४.१ आर्थिक वृद्धिदर :

ठुलीभेरी नगरपालिकाको प्रथम आवधिक योजनामा समग्ररुपमा आर्थिक विकास गरी नगरवासीको जीवनस्तरमा व्यापक सुधार गरी **"समृद्द नगर, सुखी नगरबासी "** प्राप्त गर्ने दीर्घकालिन सोच राखिएको छ । यस अवधिमा नगरपालिकामा कुनै पनि परिवार अति गरीव र गरीववाट मूक्त गराउने लक्ष्य र उद्धेश्य लिएको छ । यस अवस्थामा यस प्रथम आवधिक योजनामा आर्थिक वृदि दर, लगानी, रोजगारी आदिमा व्यापक वृद्धि गर्नु पर्ने हुन्छ । नगरपालिकामा रहेको गरीवीको समस्यालाई न्यूनीकरण गर्दै लागि जनताको जीवनस्तर सुधार गर्नुपर्ने भएको छ । नगरपालिकाको अधिकांश कृषि क्षेत्रमा निर्भर रहेकोमा कृषि क्षेत्रको हालको ७० प्रतिशतवाट २०८५ सालसम्म ५० प्रतिशत पुऱ्याउने लक्ष्य लिइनेछ । गरीवीको रेखामुनी रहेका वेरोजगार ५७ प्रतिशत जनताको आर्थिक स्थिति सुधार गरी २०८५ साल सम्म ४० प्रतिशतमा झार्नको लागि प्रतिवर्ष ५ प्रतिशतले कुलग्राहस्थ उत्पादन वृद्धि गर्नुपर्ने हुन्छ । यसको लागि नगरपालिकाको लागि चुनौतिको विषय पनि हुन आउछ । यी लक्ष्य पुरा गर्न नगरपालिकाले उद्यमी विकासमा जोड दिने छ । मानव विकास तथा पूर्वाधार क्षेत्रको विकास गर्नमा व्यापक लगानी गरी सुधार गरिने छ । यस नगरपालिकाको समग्र समष्टिगत आर्थिक सूचक स्थितिको लागि केन्द्रिय तथ्याङक विभागवाट प्रकाशित विवरणको आधारमा आ.व को स्थिर मुल्यलाई आधार मानी उल्लेख गरिएको छ । आ.व. २०८०/०८१ मा आर्थिक वृद्धि दर ४ प्रतिशतका दरले भएकोमा २०८५/०८६ मा आधार मूल्यमा ७ प्रतिशतले वृद्धि हुने देखिन्छ । समग्र औद्योगिक क्षेत्रलाई प्राथमिक क्षेत्र (Primary), द्धितीय (Secondary Sector) र सेवा क्षेत्र (Tertiary Sector) गरी तीन समुहमा विभाजन

गरिएको छ । चालु आवमा कृषि, वन, जडिबुटी र खानी तथा उत्खनन् प्राथमिक क्षेत्रको योगदान ५ प्रतिशत (Primary sector) रहेको छ जुन आ.व.२०८०/०८१ को तुलनामा कुल मूल्य अभिवृद्धि वृद्धिदर स्थिर मुल्यमा ७ प्रतिशत हुन आउछ ।

यस आवधिक योजना अवधिमा यस क्षेत्रको वार्षिक वृद्धि दर स्थिर मुल्यमा १० प्रतिशतका दरले वृद्धि गर्ने लक्ष्य तय गरिएको छ। द्धितिय क्षेत्र अन्तर्गत निर्माण गरिने उद्योग, जलविद्युत, ग्यास तथा पानी क्षेत्र पर्दछ। आ.व २०८०/०८१ को तुलनामा चालु आवमा यसको योगदान ५ प्रतिशत रहेको अनुमान गर्न सकिन्छ। कुल मूल्य अभिवृद्धि वृद्धिदर स्थिर मुल्यमा १० प्रतिशत हुन आउछ। यस क्षेत्रको वार्षिक वृद्धि दर ५ प्रतिशतका दरले वृद्धि हुने अनुमान गरिएको छ। यसै अनुसार सेवा क्षेत्र अन्तगत थोक तथा खुद्रा व्यापार होटल तथा रेष्टुरेन्ट, यातायात सञ्चार तथा भण्डारण वित्तिय मध्यस्थता, होम स्टे तथा व्यवसायिक सेवा, सार्वजनिक प्रशासन, रक्षा, स्वास्थ्य र अन्य व्यक्तिगत सामुदायिक, सामाजिक तथा व्यक्तिगत सेवा पर्दछन्। चालु आ.व.मा यस क्षेत्रको योगदान धेरै रहेको छ। यस क्षेत्रको योजना अवधिमा वार्षिक वृद्धिदर ५ प्रतिशतका दरले वृद्धि गर्ने लक्ष्य राखिएको छ।

औद्योगिक वर्गीकरण अनुसार कुल मुल्य अभिवृद्धिको दृष्टिकोणले हेर्दा चालु आ.व. २०८०/०८१ को कुल ग्रार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि क्षेत्रले प्रतिशत तथा गैर कृषि क्षेत्रले धेरै प्रतिशत योगदान रहेको अनुमान गरिएको छ। यस नगरपालिकाको समष्टिगत आर्थिक वृद्धि हाल आ.वं २०८०/०८१ को प्रमुख आर्थिक सूचकहरुको आधारमा योजना अवधि २०८५/०८६ सम्ममा समष्टिगत लक्ष्य निम्न अनुसार वृद्धि हुने प्रक्षेपण गरिएको छ। आ.व. २०८०/०८१ को यर्थाथ अवस्था र योजना अवधि आ.व. २०८५/०८६ सम्मका लक्षित केहि प्रमुख आर्थिक सूचकहरु :

तालिका नं ११ : प्रमुख आर्थिक सूचकहरु

क.सं.	विवरण	२०८०/०८१	२०८५/०८६	२०८७ को प्रक्षेपित लक्ष्य	२१०० को प्रक्षेपित लक्ष्य	स्रोत
१.	कुल ग्राहस्थ्य उत्पादन वृद्धिदर आधारभूत मल्यमा प्रतिशत	८	१०	११	१२	केतवी
२.	प्रतिब्यक्ति राष्ट्रिय आय डलरमा	१०४७	१५९५	२९००	**१२१००**	केतवी
३.	आर्थिक बृद्धिदर	६.८	१०.३	१०३	**१०.५**	केतवी
४.	अर्थतन्त्रमा कृषिको योगदान	४.८	५.८	५.८	५.९	केतवी
५.	अर्थतन्त्रमा उद्योगको योगदान	१२.२	१४.६	१४.६	१४.९	केतवी
६.	अर्थतन्त्रमा सेवाको योगदान	७.९	१०.७	१०.४	१०.४	केतवी
७.	कुलग्राहस्थ उत्पादनको तुलनामा लगानी	३६.९	४१.६	४४	४६	केतवी

आर्थिक वृद्धिको लागि कृषि तथा वन क्षेत्र, उद्योग, निर्माण, व्यापार, होटल, रेष्टुरेन्ट, शिक्षा, स्वास्थ्य, सूचना तथा प्रविधि आदि क्षेत्रहरुले नगरपालिकाको आर्थिक तथा सामाजिक क्षेत्रमा व्यापक सकारात्मक परिर्वतन भई समृद्धि प्राप्त गर्न सकिन्छ। यसै अनुसार यी क्षेत्रहरुमा योजना अवधिमा लगानी बढाईने छ। प्रथम पञ्च वर्षीय आवधिक विकास योजनामा प्रतिवर्ष १० प्रतिशतका दरले आर्थिक वृद्धि गर्ने लक्ष्य लिएको छ। यसमा आवधिक विकास योजना अवधि, मध्यकालिन तथा दीर्घकालिन कुल ग्रार्हस्थ्य उत्पादन र कुल मुल्य अभिवृद्धि प्रतिशत चालु आ.व. २०८०/०८१ र लक्षित अवधि २०८५/०८६ को अवस्था सम्बन्धी विवरण तालिका नं १२ मा उल्लेख गरिएको छ। नगरपालिकाको आर्थिक विकासको लागि कृषि क्षेत्रवाट फड्को मारी उद्योग तथा सेवा क्षेत्रको योगदान उल्लेख्य रुपमा बढाउनु आवश्यक छ र सो अनुसार पनि लक्ष्य तय गरिएको छ। योजना अवधिमा कृषि, उद्योग तथा सेवा क्षेत्रवाट हुने आर्थिक वृद्धि सम्बन्धी विस्तृत रुपमा तालिका नं ८, ९ र १० मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं १२ : आर्थिक वृद्धिका क्षेत्रहरु

क.सं.	विवरण	कुल ग्रार्हास्थ उत्पादन आ.व.२०८०/०८१	२०८५/०८६ कुल मुल्य अभिवृद्धि वार्षिक वृद्धि दर	२०८५/०८६ मा कुल मुल्य अभिवृद्धि वार्षिक वृद्धि दर प्रतिशतमा	२१०० को प्रक्षेपित लक्ष्य
१	कृषि तथा वनक्षेत्र प्रतिशत	५	६	७	९
१.१.	कृषि तथा वन क्षेत्र अन्तर्गत	४	५	६	८
१.१.२.	धान	२६.८५	४	५	७
१.१.३.	तरकारी	१२	१३	१८	२५
१.१.४.	गहुँ	३	३.५	४	७
१.१.५.	मकै	३	३	४	७
१.१.६.	आलु	१५	२०	२३	३०
१.१.	दलहन	१	२	३	५
१.२	पशुपालन	५	८	१५	३०
२.	उद्योग				
२.१	खानी तथा उत्खन	५	१०	१३	२०
२.२	उद्योग	७	१०	१५	२५
२.३	विद्युत,ग्याँस तथा पानी	७	८	१०	१५
२.४	निर्माण	१५	२०	२५	३५
३	सेवा				
३.१	थोक तथा खुद्रा व्यापार	१०	१२	१५	३५
३.२	होटल तथा रेष्टुरेन्ट	२०	२५	३०	४०
३.३	यातायात सञ्चार तथा भण्डारण	१०	१५	२०	३०
३.४	वित्तिय मध्यस्थता	१५	१८	२०	३०
३.५	रियल स्टेट तथा व्यावसायिक सेवा	१५	१८	२०	२५
३.६	सार्वजनिक प्रशासन तथा रक्षा	८	१०	११	१२
३.७	शिक्षा	१०	१२	१३	१५

क.सं.	विवरण	कुल ग्रार्हास्थ उत्पादन आ.व.२०८०/०८१	२०८५/०८६ कुल मुल्य अभिवृद्धि वार्षिक वृद्धि दर	२०८५/०८६ मा कुल मुल्य अभिवृद्धि वार्षिक वृद्धि दर प्रतिशतमा	२१०० को प्रक्षेपित लक्ष्य
३.८	स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्य	१२	१२	१३	१५
३.९	अन्य सामुदायिक ,सामाजिक तथा व्यक्तिगत सेवा	१५	१७	१९	२०

तालिका नं १३ : कुल ग्रार्हस्थ उत्पादन तथा क्षेत्रगत मुल्य अभिवृद्धि लक्ष्य सम्बन्धी विवरण

क्षेत्रहरु	आ.ब.२०८१/०८२	आ.ब.२०८२/०८३	आ.ब.२०८३/०८४	आ.ब.२०८४/०८५	आ.ब.२०८५/०८६
कृषि	**५**	**६**	**७**	**९**	**१०**
कृषि तथा वन	**४**	**५**	**६**	**८**	**९**
पशुपालन	३	४	५	**७**	**८**
गैर कृषि	**१२**	**१३**	**१८**	**२०**	**२०**
उद्योग	**३**	**३.५**	**४**	**७**	**८**
खानी तथा उत्खनन	**३**	**३**	**४**	**७**	**८**
उत्पादनमुलक उद्योग	**१५**	**२०**	**२३**	**२३**	**२५**
विद्युत,ग्यास तथा पानी	**१**	**२**	**३**	**५**	**६**
निर्माण	**५**	**६**	**७**	**९**	**१०**
सेवा	**४**	**५**	**६**	**८**	**९**
थोक तथा खुद्रा व्यापार	३	४	५	**७**	**८**
होटल तथा रेष्टुरेन्ट	**१२**	**१३**	**१८**	**२०**	**२०**
यातायात तथा भण्डारणसंचार	**३**	**३.५**	**४**	**७**	**८**
वित्तिय मध्यस्थता	**३**	**३**	**४**	**७**	**८**
जग्गा बहाल तथा व्यापारिक क्रियाकलाप	**१५**	**२०**	**२३**	**२३**	**२५**
सार्वजनिक प्रशासन तथा रक्षा	**१**	**२**	**३**	**५**	**६**
शिक्षा	**१५**	**२०**	**२३**	**२३**	**२५**
स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्य	**१**	**२**	**३**	**५**	**६**

तालिका नं १४ : कुल ग्रार्हस्थ उत्पादनमा क्षेत्रगत योगदान (प्रतिशतमा)

क्षेत्रहरु	आ.ब.२०८१/०८२	आ.ब.२०८२/०८३	आ.ब.२०८३/०८४	आ.ब.२०८४/०८५	आ.ब.२०८५/०८६
कृषि	५	६	७	९	१०
कृषि तथा वन	४	५	६	८	९

क्षेत्रहरु	आ.ब.२०८१ /०८२	आ.ब.२०८२ /०८३	आ.ब.२०८३ /०८४	आ.ब.२०८४ /०८५	आ.ब.२०८५ /०८६
पशुपालन	३	४	५	७	८
गैर कृषि	१२	१३	१८	२०	२०
उद्योग	३	३.५	४	७	८
खानी तथा उत्खनन	३	३	४	७	८
उत्पादनमुलक उद्योग	१५	२०	२३	२३	२५
निर्माण	५	६	७	९	१०
सेवा	४	५	६	८	९
थोक तथा खुद्रा व्यापार	३	४	५	७	८
होटल तथा रेष्टुरेन्ट	१२	१३	१८	२०	२०
यातायात तथा भण्डारणसंचार	३	३.५	४	७	८
वित्तिय मध्यस्थता	३	३	४	७	८
जग्गा बहाल तथा व्यापारिक क्रियाकलाप	१५	२०	२३	२३	२५
सार्वजनिक प्रशासन तथा रक्षा	१	२	३	५	६
शिक्षा	१५	२०	२३	२३	२५
स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्य	१	२	३	५	६

ठुलीभेरी नगरपालिकाको आर्थिक स्थिति विवरण निकालिएको अनुसार माथि उल्लेख गरिएको आर्थिक स्थिति प्राप्त गर्न ज्यादै चुनौति रहेको छ। यस नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को विनियोजीत रकम रु ४७५७९५००० र ४१७५०८५८३.७९ खर्च गरेको छ । यस्तो अवस्थामा यस नगरपालिकाले आर्थिक वृद्धिदरमा सुधार गर्न स्थानीय स्तरमा उपलव्ध स्रोतहरुको व्यापक परिचालन गर्नुपर्ने टड्कारो आवश्यकता छ। त्यसका लागि स्थानीय मानिसहरुको आयआर्जनका आधारहरुलाई फराकिलो वनाउदै लैजाने सोच रहेको छ । जिविकोपार्जनको आधारहरुलाई सवल वनाएर मात्र स्थानीय कर प्रणालीलाई व्यवस्थित एवं दिगो सामाजिक न्याय योग्य बनाउन सकिन्छ। कर प्रणालीका आधारहरुलाई सवल नवनाई कर उठाउदा यो दिगो तथा भरपर्दो हुदैन । दिगो आर्थिक वृद्धिदर हासिल गर्न कर प्रणाली व्यवस्थित गर्न अपरिहार्य छ । यद्यपि मानिसको जीवनस्तर उकास्ने प्रकृतिका उत्पादन मूलक कार्यक्रमका लागि नगरपालिकाको अहम भूमिकाको आवश्यकतालाई मध्यनजर गर्नु पर्दछ । विप्रेषण, निजी, सहकारी एवम् सामुदायीक क्षेत्रको लगानी, सार्वजनिक क्षेत्र, तथा अन्य क्षेत्रको लगानीको आधारमा नगरपालिकाको आर्थिक वृद्धि हासिल गर्न सकिन्छ।

२.४.२ लगानीको आवश्यकता र स्रोत :

यस ठुलीभेरी नगरपालिकाको अर्थतन्त्र उत्पादनमुखी नभएर आयतमुखी अवस्थामा रहेको छ। आयतमुखी अर्थतन्त्रको अवस्थालाई उत्पादनमुखी अवस्थामा रुपान्तरण गर्नु नै आजको आबस्यकता हो तर यो नगरपालिकाको मूख्य चुनौती मानिएको छ। त्यसका लागि उत्पादनशील क्षेत्रमा लगानी गर्ने, ग्रामीण क्षेत्रमा विभिन्न क्षेत्रमा छरिएर रहेको पूँजिलाई व्यवस्थित गर्दै उत्पादनशील क्षेत्रमा परिचालन गर्ने, विशेषगरी यस क्षेत्रमा वनपैदावरमा आधारित साना तथा मझौला उद्योग सञ्चालन गर्न पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न, कृषि तथा पशुपालन र पर्यटन व्यवसायको विस्तार गर्न लगानीको आवश्यकता रहेको छ । यी नै पक्षहरुलाई मध्यनजर गर्दै नगरपालिकाले आफ्ना भावि कार्यक्रमहरुलाई अगाडि बढाउने लक्ष्य लिएको छ ।

यस नगरपालिकामा आर्थिक तथा सामाजिक विकास गर्नको लागि सुशासन कायम गरी योजना तथा आयोजनाहरु तेकिएको लागत र समयमा सम्पन्न गर्ने वातावरण श्रृजना गरिनेछ । नगरपालिकामा निजी क्षेत्र, संघ, प्रदेश तथा

नगरपालिकावाट लगानी गरी पुंजीको उतपादकत्वमा वृद्धि भएको हुनेछ। पुंजीको उत्पादकत्व बढाउनका लागि कृषि, उद्योग तथा सेवा क्षेत्रमा नयाँ सिप र प्रविधिको प्रयोग गरी उत्पादन र उत्पादकत्व बढाईने छ। कृषि, पूर्वाधार , पर्यटन, उद्योग, शिक्षा, स्वास्थ्य, आदि क्षेत्रमा लगानी वढाई पुँजी निर्माण गरिनेछ। यस नगरपालिकामा विभिन्न किसिमका प्राकृतिक स्रोतहरु रहेका छन्। विशेषगरी वन पैदावर यस क्षेत्र कै महत्वपूर्ण स्रोत हो।

यहाँ यार्सागुम्बा लगायत विभिन्न किसिमका जडीवुटी जन्य वनस्पती पाइनुको साथै काष्ठ तथा गैर काष्ठ उद्योग पनि सञ्चालन गर्न सकिने सम्भावना रहेको छ। त्यसका लागि ठूलो लगानीको आवश्यकता र विभिन्न स्रोतहरुको परिचालनको आवश्यकता रहन्छ। यहाँका महत्वपूर्ण आयका स्रोतहरु जनशक्ति, वनस्पती, पर्यटन व्यवसाय, कृषि तथा पशुपालन व्यवसाय, विप्रेषण आदि हुन्। स्थानीय स्तरमा उपलब्ध स्रोत तथा साधनको व्यवस्थित परिचालनवाट तिव्र आर्थिक वृद्धि गर्दै स्थानीय अर्थतन्त्रलाई दिगो एवं आत्मनिर्भर बनाउने प्रयास गरिनेछ। यस आवधिक योजनामा रु. ५ अर्व ९८ करोड ९९ लाख ८९ हजार विभिन्न क्षेत्रमा लगानी गरिने छ। यो रकम सार्वजनिक क्षेत्र, निजी क्षेत्र, सामुदायिक क्षेत्रवाट लगानी गरिनेछ। योजना अवधिमा लगानी बढाउनको लागि नीजि क्षेत्रलाई प्रोत्सहान दिने नीति लिईने छ। यसै अनुसार सहकारी क्षेत्रको विकास गरी लगानीको लागि श्रोत व्यवस्था गर्न प्रयास गरिने छ। लगानीको आवश्यकतालाई परिपूर्ति गर्न, लगानी मैत्री वातावरण सिर्जना गर्न नगरपालिकाले महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने छ।

तालिका नं १५. क्षेत्रगत कुल लगानी (२०८०/०८१ को स्थिर मूल्यमा) रु (०००)

विषयगत उपक्षेत्रहरु	आ.ब. २०८१/०८२	आ.ब. २०८२/०८३	आ.ब. २०८३/०८४	आ.ब. २०८४/०८५	आ.ब. २०८५/०८६	जम्मा रु. (०००)
१.आर्थिक विकास क्षेत्र						
कृषि	८७००	१३६००	१२३००	८८००	५४००	४८८००
पशुपक्षी	२१००	३८००	५६००	४२००	१८००	१७५००
खाद्य सुरक्षा तथापोषण	१५००	८०००	८०००	३३००	१०००	२१८००
सिचाई	१०००	८५००	८२००	९५००	३०००	३०२००
भूमीव्यवस्था	३०००	११५००	१३०००	९०००	५५००	४२०००
वन तथा वनस्पति	२१००	४३००	५५००	३७००	३१००	१८७००
खनिज सम्पदा	५००	११००	५००	४००	१००	२६००
उद्योग बाणिज्य आपूर्ति तथा पर्यटन बजार	२१००	११३००	९०००	६०००	४५००	३२९००
ब्यापार तथा आपूर्ति	१३००	६१००	७८००	४५००	३७००	२३४००
पर्यटन	४०००	६६००	६६००	४४००	४४००	२६०००
सहकारी वित्तिय तथा सेवा	४७००	५७००	६६००	५०००	४५००	२६५००
जम्मा बजेट	३१०००	८०५००	८३१००	५८८००	३७०००	२९०४००
२.सामाजिक विकास क्षेत्र						
शिक्षा	२४०००	४००००	४१५००	४५७००	३६०००	१८७२००
स्वास्थ्य तथा पोषण	१४५००	१५५००	१७५००	१४५००	१८२००	८०२००
खाने पानी तथा सरसफाई	४०००	४०००	४५००	४०००	४०००	२०५००
युवा तथा खेलकुद	१०००	४१००	४१००	५५५०	३०००	१७७५०
महिला बालबालिका तथा लक्षित बर्ग	८५००	७५००	९७००	८९००	१००००	४४६००
जम्मा	५२०००	७११००	७७३००	७८६५०	७१२००	३५०२५०
३ भौतिक विकास क्षेत्र						
सडक	१६०५००	६३०५००	६१०५००	४५०५००	४५०५००	२३०२५००

विषयगत उपक्षेत्रहरु	आ.ब. २०८१/०८२	आ.ब. २०८२/०८३	आ.ब. २०८३/०८४	आ.ब. २०८४/०८५	आ.ब. २०८५/०८६	जम्मा रु. (000)
आबास बस्ती तथा बजार विकास	२६०००	७३०००	६५५००	७०५००	६५५००	३००५००
सञ्चार तथा सूचना प्रविधि पूर्वाधार	१५००	१५००	१५००	१५००	१५००	७५००
विद्युत	०	२००	३००	४००	३००	१२००
जम्मा	१८८०००	७०५२००	६७७८००	५२२९००	५१७८००	२६११७००
४.लोकतन्त्र सुशासन तथा सस्थागत विकास समुह						
वित्तिय व्यवस्था र भ्रष्टाचार निवारण	३१५०	३१५०	३१५०	३१५०	३१५०	१५७५०
सस्थागत व्यबस्था,शासकीय सुधार तथा सुशासन	५३००	५७८००	९३००	८०००	६३००	८६७००
जम्मा	८४५०	६०९५०	१२४५०	१११५०	९४५०	१०२४५०
५.अन्तरसम्बन्धित विषय						
तथ्यांक	२००	५५०	७५०	४५०	३५०	२३००
बिपत व्यवस्थापन	१२००	५०००	५०००	५०००	५५००	२१७००
वन वातावरण तथा जलाधार	२००	३५०	४५०	३५०	३५०	१७००
जम्मा	१४००	५३५०	५४५०	५३५०	५८५०	२३४००
सबैको जम्मा	२८०८५०	९२३१००	८५६१००	६७६८५०	६४१३००	३३७८२००

२.४.३ सार्वजनिक स्रोत व्यवस्था :

सार्वजनिक स्रोतको उचित व्यवस्थापन आजको आवश्यकता हो । घरपरिवार, निजी, सहकारी तथा सामुदायिक क्षेत्रहरुको लगानी आकर्षित गरी सार्वजनिक स्रोत व्यवस्थापन गर्न सकिन्छ। आर्थिक वृद्धिको लक्ष्य तथा दिगो विकास लक्ष्य हाँसिल गर्न सार्वजनिक स्रोत परिचालनको महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ । सार्वजनिक क्षेत्र अन्तर्गत विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी संस्था, नागरिक समाज र सामुदायिक क्षेत्र, सहकारी क्षेत्र तथा निजी क्षेत्र यहाँका सार्वजनिक स्रोत व्यवस्थापनका प्रमुख क्षेत्रहरु हुन् ।

तालिका नं १६. क्षेत्रगत आय व्ययको तुलना

क.स.	आ.ब.	बजेट रु.	अन्तर	बृद्धि प्रतिशतमा
१	आ.ब २०७६/०७७	३२५,९६२,१६५.८२	०	०
२	आ.ब २०७७/०७८	४६५,७१७,१४७.३३	१३९,७५४,९८१.५१	४२.८७
३	आ.ब २०७८/०७९	४४५,७०१,९८२.३९	(२०,०१५,१६४.९४)	(४.३०)
४	आ.ब २०७९/०८०	४८४,५०८,९३७.९२	३८,८०६,९५५.५३	८.७१

२.४.४ अन्तर सरकारी वित्त :

यस नगरपालिकाको अधिकांश श्रोत अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन अन्तर्गत संघ र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने राजश्व तथा अनुदान को रकममा भर पर्नु पर्ने स्थिति रहेको छ ।

तालिका नं.१७ कुल स्रोतको विवरण र अनुमान

आ.ब. २०८१/०८२ देखि आ.ब. २०८५/०८६ कुल स्रोतको अनुमान विवरण

आ.ब.२०८१/०८२ देखि आ.ब.२०८५/०८६ सम्मको संभाब्य आन्तरिक स्रोतको विश्लेषण र प्रक्षेपण (रु.०००)								
क्र.स.	**शिर्षकहरु**	**आ.ब.२०८०/०८१**	**आ.ब. २०८१/०८२**	**आ.ब. २०८२/०८३**	**आ.ब. २०८३/०८४**	**आ.ब. २०८४/०८५**	**आ.ब. २०८५/०८६**	**जम्मा**
१.	जम्मा आय	५०४,६०४	६५५,५२४	७८६,६२९	९४३,९५५	१,१३२,७४६	१,३५९,२९५	४,८७८,१४९
२.	पुँजीगत तर्फ	२१२,१२७	३०४,५५३	३६५,४६३	४३८,५५६	५२६,२६७	६३१,५२१	२,२६६,३६०
३.	चालु तर्फ	२९२,४७६	३५०,९७१	४२१,१६६	५०५,३९९	६०६,४७९	७२७,७७४	२,६११,७८९
४.	आन्तरिक राजश्व	२४,७५२	२९,७०३	३५,६४३	४२,७७२	५१,३२६	६१,५९१	२२१,०३४
५.	राजश्व बाँडफाँडबाट प्राप्त रकम	७०,६५०	८४,७८०	१०१,७३६	१२२,०८४	१४६,५००	१७५,८००	६३०,९०१
६.	अघिल्लो आ.व.को नगद मौज्दात	–	–	–	–	–	–	–
७.	विकास साझेदार	–	५०,०००	६०,०००	७२,०००	८६,४००	१०३,६८०	३७२,०८०
८.	नेपाल सरकारबाट प्राप्त समानीकरण अनुदान	७८,१००	९३,७२०	११२,४६४	१३४,९५७	१६१,९४८	१९४,३३८	६९७,४२७
९	प्रदेश सरकारबाट प्राप्त समानीकरण अनुदान	८,६२५	१०,३५०	१२,४२०	१४,९०४	१७,८८५	२१,४६२	७७,०२१
१०	संघीय सरकारबाट प्राप्त सशर्त अनुदान	२१४,१२८	२५६,९५४	३०८,३४५	३७०,०१४	४४४,०१६	५३२,८१९	१,९१२,१४८
११	प्रदेश सरकारबाट प्राप्तसशर्त अनुदान	७८,३४८	९४,०१८	११२,८२१	१३५,३८५	१६२,४६२	१९४,९५५	६९९,६४१
१२	संघ विशेष अनुदान	१०,०००	१२,०००	१४,४००	१७,२८०	२०,७३६	२४,८८३	८९,२९९
१३	प्रदेश विशेष अनुदान	–	–	–	–	–	–	–

आ.ब.२०८१/०८२ देखि आ.ब.२०८५/०८६ सम्मको संभाव्य आन्तरिक स्रोतको विश्लेषण र प्रक्षेपण (रु.०००)								
क्र.स.	**शिर्षकहरु**	**आ.ब.२०८०/०८१**	**आ.ब. २०८१/०८२**	**आ.ब. २०८२/०८३**	**आ.ब. २०८३/०८४**	**आ.ब. २०८४/०८५**	**आ.ब. २०८५/०८६**	**जम्मा**
१४	संघीय समपुरक अनुदान	१०,०००	१२,०००	१४,४००	१७,२८०	२०,७३६	२४,८८३	८९,२९९
१५.	प्रदेश समपुरक अनुदान	१०,०००	१२,०००	१४,४००	१७,२८०	२०,७३६	२४,८८३	८९,२९९
कुल जम्मा आय		५०४,६०४	६५५,५२४	७८६,६२९	९४३,९५५	१,१३२,७४६	१,३५९,२९५	४,८७८,१४९

ठुलीभेरी नगरपालिका डोल्पाको आ.ब. २०७४/०७५ देखि आ.ब. २०७९/०८० को आय अनुमानलाई आधार मानेर सो अवधिमा भएको बृद्धि अनुपात अनुसार प्रत्येक वर्ष २० प्रतिशत बृद्धि भएको खण्डमा जम्मा रु ४ अरब ८७ करोड १४ लाख रुपैयाँ आम्दानी हुने प्रक्षेपण गरिएको छ। चालुखर्च रु.२ अर्ब ६१ करोड १७ लाख ८९ हजार र विकास खर्च रु.३ अर्ब ३७ करोड ८२ लाख गरेर जम्मा रु. ५ अर्व ९८ करोड ९९ लाख ८९ हजार र अपुग रकम रु. १ अर्ब ११ करोड १८ लाख ४० हजार .देखिन आउँछ।

यस अवधिमा लगानी गर्ने रकम र आय रकम बीच को फरक अर्थात नपुग लगानी रकम देहायका कार्यनीति अवलम्बन गरी रकम जुटाईनेछ।

१. नगरपालिकाको ११ वडा जोड्ने सडकको स्तरोन्नति गर्नको लागि र मोटरेवल पुलको लागि आवश्यका लगानी रकम संघ तथा कर्णाली प्रदेशसंग समन्वय गरी वजेटको व्यवस्था गर्न पहल गरिने

२. नगरपालिकाको पूर्वाधार तथा सामाजिक र आर्थिक विकास गर्नको लागि अनुदान वृद्धि गर्नको लागि संघीय सरकारमा आवश्यक पहल गरिने।

३. नगरपालिकाको आन्तरिक श्रोत बढाउनको लागि नीतिगत तथा सांगठनिक व्यवस्था मिलाईने।

४.माथि उल्लेखित क्षेत्र मध्ये व्यापार, पर्यटन, कृषि, पशुपन्छी पालन, उद्योग तथा उद्योग क्षेत्रमा निजी क्षेत्रको लगानी वृद्धि गर्ने वातावरण तयार गरिने।

५. सामाजिक तथा वातावरण क्षेत्रको विकासमा लगानीको लागि गैसस तथा अन्तराष्ट्रिय संस्थासंग समन्वय गरी लगानी प्राप्त गर्ने प्रयास गरिने।

६. गौरवका तथा ठूला योजनाको लागि आवश्यक पर्ने लगानी रकम संघको समन्वयमा वैदेशिक सहयोग जुटाउन पहल गरिने।

७. यस नगरपालिकावाट विदेशमा तथा स्वदेशका विभिन्न स्थानमा रहि सेवा गरेका व्यक्ति तथा संस्थको पहलमा सहयोग जुटाउने प्रयास गरिने।

९. नगरपालिकाको क्षमता अभिवृद्धि गरिने।

२.४.५ स्रोत साधनको वाँडफाड तथा परिचालनका आधारहरु :

यस नगरपालिकाको प्रथम आवधिक योजनाको लागि जम्मा रु . ४ अर्ब ८७ करोड ८१ लाख ४९ हजार रुपैयाँ रकम आम्दानी हुने प्रक्षेपण गरिएको छ । यो श्रोत नगरपालिकाका जनताको आर्थिक, सामाजिक क्षेत्रको विकास तथा पूर्वाधार निर्माणको लागि लगानी गरिनेछ । प्राप्त स्रोत तथा साधनहरुको वाँडफाँड तथा परिचालन गर्दा देहायका आधारहरु लिएको छ ।

- दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्न सहयोग पुग्ने किसिमका क्षेत्रमा साधन विनियोजन गर्न जोड दिने ।
- स्थानीय स्तरका स्रोत तथा साधनको बढि प्रयोग तथा उपयोग गर्ने र स्थानीय स्तरमा क्षमता अभिवृद्धि गर्ने क्षेत्रमा वजेट वाँडफाँड तथा परिचालन गर्न जोड दिने ।
- कृषि तथा वन, उत्पादनमूलक क्षेत्र, स्थानीय स्तरमा निर्माण गर्न सकिने साना तथा घरेलु उद्योग, ग्रामीण तथा सामाजिक विकासमा सहकारी तथा सामुदायिक क्षेत्रको स्रोत साधनलाई परिचालन गने ।
- निजी क्षेत्रको अभिवृद्धि, रोजगारी सिर्जना, पर्यटन पर्वद्धन, स्थानीय वस्तुहरुको उत्पादन वृद्धि गर्ने क्षेत्रमा लगानी बढाउने ।
- स्थानीय मानव पुँजी निर्माण र त्यसको अधिकतम उपयोगले उत्पादकत्वमा वृद्धि तथा उच्च आयको आधार निर्माण हुने हुनाले यस क्षेत्रमा लगानी गर्न निजी क्षेत्र, सामुदायिक संघ संस्थासंग समन्वय गरी लगानी गरिने छ ।
- छिटो प्रतिफल दिने तथा आर्थिक प्रतिफल बढि भएका क्षेत्रमा साधन विनियोजनको गर्न जोड दिने ।
- नगरपालिकाले प्राथमिकता दिएका क्षेत्रहरुका कृषि पूर्वाधार निर्माण गर्न लगानी गर्न प्राथमिकता दिने ।
- व्यवसायिक कृषि अवलम्बन गर्ने, वन र कृषिमा आधारित साना तथा घरेलु उद्योगका विकास गर्ने क्षेत्रमा लगानीको व्यवस्थापन गर्ने ।
- अति गरीव, गरीव, दलित जनजाती, एकल महिला, अपाङ्ग, विपद्मा परेर वेसाहारा भएका समुदायकको उत्थान तथा आर्थिक उपार्जन र क्षमता अभिवृद्धि गर्नको लागि लगानी गरिने ।
- व्यापार, ग्रामीण पर्यटन, उद्योग, विभिन्न किसिमको उद्यमी विकास गर्नको लागि निजी क्षेत्रलाई परिचालन गरिने ।
- वस्ती तथा वडाहरुमा नयाँ प्रविधि अपनाएर थोरै लगानीमा बढि भन्दा बढि प्रतिफल प्राप्त गर्ने क्षेत्रको पहिचान गर्न र सो को विकासको लागि लगानी गरिने ।
- प्रशासनिक खर्चमा मितव्ययीता अपनाउने, आर्थिक क्रियाकलापमा पारदर्शिता गराउने र विकासमा स्थानीय स्तरको बढि भन्दा बढि सहभागिता जुटाउने ।
- आन्तरिक उत्पादनलाई बढाउने र आयतमा कमि ल्याउने क्षेत्रको पहिचान गरी लगानी गर्ने ।
- बजार विस्तार तथा संस्थागत व्यवस्थापनमा लगानी वढाइने ।
- आर्थिक स्थिति सुधार गर्नको लागि निजी क्षेत्रलाई लगानी गर्ने वातावरण श्रृजना गर्न लगानी गरिने।
- शिक्षा र स्वास्थ्य क्षेत्रमा व्यापक सुधार गर्नको लागि श्रोत र साधन परिचालन गर्ने जस्ता आधारहरु समावेश गरिएको छ ।

परिच्छेद तीन : समष्टिगत आर्थिक नीति

३. पृष्ठभूमि :

नेपालले संघीय प्रणाली अवलम्बन गरे पछि बनेका तीन तहका सरकारहरु मध्ये ठुलीभेरी नगरपालिका स्थानीय सरकारको एक महत्वपुर्ण तह हो । नेपालको संविधान २०७२ को धारा ५७ (४), धारा २१४ (२), धारा २२१ (२) र धारा २२६ (१) अनुसार अनुसूचि ८ र ९ र स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ ले प्रदान गरेका अधिकारको प्रयोग गरी विकासको वृहत् दायित्वलाई सम्बोधन गर्न थालनी गरिएको प्रथम आवधिक योजनाका समष्टिगत आर्थिक नीतिहरु तयार गरिएको छ । नगरपालिकाका आर्थिक नीति तथा रणनीतिहरुले नगरपालिकाको आफ्नो क्षेत्र लगायत प्रदेश र संघको आर्थिक समृद्धि र समाजवादको दिशा तर्फ अगाडि बढ्ने खाका प्रस्तुत गर्ने छ । संविधानले निर्दिष्ट गरेको सार्वजनिक निजी र सहकारी क्षेत्रको साझेदारीमा आधारित सामाजिक न्याँयलाई प्रवर्द्धन गर्ने दिगो फराकिलो र उच्च बृद्धिदर हासिल गर्दै नागरिकका आर्थिक एवं समाजिक विकासका आकांक्षा पूरा गर्न यी नीतिहरु परिलक्षित हुने छन् ।

३.१ सार्वजनिक वित्त

३.१.१ सार्वजनिक खर्च

३.१.१.१ पृष्ठभूमि : ठुलीभेरी नगरपालिकाबासीका आधारभुत आवश्यकता, अपेक्षा परिपुर्ती र संविधानले प्रत्याभूत गरेका मौलिक हकको कार्यान्वयन गर्दै समाजवाद उन्मुख अर्थतन्त्रको आधार निर्माण गर्न उपलब्ध साधन स्रोतको कुशल र प्रभावकारी परिचालनको लागि सार्वजनिक खर्चको कुशल र दक्ष व्यवस्थापन अनिवार्य छ । सार्वजनिक खर्चको संरचना र खर्च गर्ने भूमिका र जिम्मेवारी नगरपालिका, संघ, प्रदेश बाँडफाँड गरिएको संघीय प्रणाली अनुरुप संघ र प्रदेशले गर्ने सार्वजनिक स्रोतको विनियोजनको न्यायोचित र नगरपालिकाले प्राप्त गरेको स्रोतको खर्च गर्दा पारदर्शी, जवाफदेही र नतिजामूलक बनाउनको लागि नगरपालिकाको संस्थागत क्षमता र कर्मचारी एवं पदाधिकारीहरुको दक्षता आनिवार्य छ । नगरपालिकाको आयब्यय अनुमान गर्दा चालु खर्चको तुलनामा पुँजिगत खर्चको अवस्था कमजोर रहन गएको छ । ठुलीभेरी नगर तहमा कुल ग्राहस्थ उत्पादनको आंकडा व्यवस्थापनको पद्धति विकास हुँदै गरेका अवस्थामा प्राप्त सार्वजनिक खर्चलाई कुशल र प्रभावकारी बनाउदै पुँजीगत खर्च गर्ने क्षमता बृद्धिमा यो योजना केन्द्रित गरिएको छ ।

३.१.१.२. प्रमुख समस्याहरु : ठुलीभेरी नगरपालिकामा पर्याप्त र दक्ष कर्मचारीको अभाव, स्थानीय आयोजनामा काम गर्ने सक्रिय र दक्ष जनशक्ति नहुनु, प्रत्यक्ष लाभग्राहीको जनसहभागिता नहुनु, चालु खर्चको तुलनामा पुँजिगत खर्च अपेक्षित रुपमा बढ्न नसक्नु, साना र टुक्रे आयोजनाहरुमा स्रोतको विनियोजनबाट अपेक्षित लाभ हाँसिल नहुनु, आर्थिक अनुशासनको पालनामा कमी हुनु, खर्च गर्ने क्षमता भन्दा बढी बजेटको माग हुनु, निर्धारित समय, लागत, परिमाण र गुणस्तरमा आयोजना सम्पन्न नहुनु सार्वजनिक खर्च व्यवस्थापनमा देखिएका टड्कारा समस्याहरु हुन ।

३.१.१.३ चुनौतीहरु : ठुलीभेरी नगरपालिकाको ग्रामीण इलाकामा आर्थिक उपार्जनका अवसरको अभाव, माग भएका योजना र सम्भावित श्रोतको विचमा तालमेल मिलाउनु सबै भन्दा ठूलो चुनौति हो । युवा जनशक्तिलाई परम्परागत निर्वाहमुखि कृषि प्रणालीले आकर्षण गर्न नसक्ने, निजी लगानी पुर्ण रुपमा शहर केन्द्रीत हुँदा सार्वजनिक खर्चले मात्र नगरको आर्थिक र समाजिक विकासमा धेरै चुनौती थपेको छ। स्थानीय नागरिकका चाहना र आधारभुत आवश्यकता, मुलुकको दीर्घकालिन सोंच, दिगो विकास लक्ष्य, संघीय सरकारको पन्ध्रौ योजना, कर्णाली प्रदेशको प्रथम आवधिक योजना आदिका लक्ष्य हाँसिल हुने गरी सार्वजनिक खर्चको व्यवस्थापन गर्नु निकै चुनौतीपुर्ण छ। सार्वजनिक खर्चको बढ्दो मागलाई कुशलतापूर्वक व्यवस्थापन गर्नु, संघ र प्रदेशबाट हुने विनियोजनमा कुशलता र न्यायोचित ल्याउनु,

उच्चतम प्रतिफल हासिल हुने गरी खर्च गर्ने दक्षता बढाउनु र चालु खर्चलाई बञ्चित सीमा भित्र राखी पुँजीगत खर्च बढाउनु हाल नगरपालिका तहमा देखिएका खास चुनौतीहरु हुन ।

अवसरहरु : सार्वजनिक खर्च गर्ने स्थान र आयोजनाहरु जनप्रतिनिधि र जिम्मेवार कार्मचारी प्रशासनको नजिकमा भएकोले परिणामको अनुभुती गरी आवश्यक सुधार गर्ने अवसर छ । महिलाहरुको समुह निर्माण हुनु, राजनीतिक दलमा समेत महिलाको सहभागिताको बहस संचालन हुनु, समुदाय तथा स्थानीय स्तरमा महिलाहरु संगठित भइ महिला हिंसा र अधिकारका लागि क्रियाशिलता तर्फ उन्मुख हुनु, हिंसा पीडितका लागि न्याय सेवा संचालन हुन तर्फ उन्मुख हुनु । सार्वजनिक खर्च प्रणालीको स्थानीय अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै नगरसभाले प्रदेश र संघीय कानुनसंग नबाझिने गरी नीतिगत, कानुनी र प्रक्रियागत सुधार गर्ने अधिकार विद्यमान छ । संघीय तहमा भएका नीतिगत, कानुनी र प्रविधिजन्य सुधारले थप सार्वजनिक खर्च व्यवस्थापनका प्रभावकारीता बढाएको छ भने विकास साझेदारहरुले गर्ने प्रत्यक्ष सहयोगहरु पनि थप अवसरको रुपमा रहेका छन । गाउँबाट शहर बजार तथा विदेशमा रोजगारीको लागि जाने युवाहरुले आर्जन गरेको आम्दानीको केही अंश नगरमा आर्थिक उपार्जनको लागि खर्च गर्ने प्रोत्साहन गर्दा नगरको अर्थतन्त्र चलायमान हुने अवसर छ । ठुलीभेरी नगरपालिकाको भौगोलिक अवस्थालाई सहि सदुपयोग गर्ने हो भने वेमौसमी तरकारी,बाख्रापालन,गाई भैसीपालनका साथसाथै ओखर, स्याउ,जडिबुटीको वनविकास र मौरीपालनको पनि विशेष सम्भावना रहेको छ ।

३.१.१.४ दीर्घकालिन सोंच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति तथा कार्यनीति :

दीर्घकालिन सोंच : " समृद्ध ठुलीभेरी नगरपालिकाको आधार,कृषि,पर्यटन र पूर्वाधार " हुने छ ।

लक्ष्य : सार्वजनिक खर्चको कुशल, न्यायोचित र नतिजामुलक व्यवस्थापन गरी ठुलीभेरी नगरपालिकाको अर्थतन्त्रलाई सबल र समृद्ध बनाउने ।

उद्देश्य : ठुलीभेरी नगरपालिकाको सार्वजनिक खर्चको कुशल विनियोजन,, कार्यान्वयन र अनुशासित वित्त व्यवस्थापनबाट समावेशी र उच्च आर्थिक वृद्धि हाँसिल गर्ने ।

तालिका न १८ : रणनीति तथा कार्यनीति : ठुलीभेरी नगरपालिकाको आर्थिक क्षेत्रमा तय गरिएका विषयगत उद्देश्य एवम् प्रतिफलहरू हासिल गर्न देहाय बमोजिमका कार्यनीतिहरू अवलम्बन गरिनेछ ।

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य : ठुलीभेरी नगरपालिकाको सार्वजनिक खर्चको कुशल विनियोजन,, कार्यान्वयन र अनुशासित वित्त व्यवस्थापनबाट समावेशी र उच्च आर्थिक वृद्धि हाँसिल गर्ने ।	
१.१.स्थानीय विकासको आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्न ठुलीभेरी नगरपालिका, प्रदेश र संघको अन्तर सरकारी वित्तलाई प्रभावकारी समन्वय गरी न्याँयोचित, सन्तुलित र परिपुरक रुपमा व्यवस्थापन गर्ने ।	१.१.१. नगरपालिका, प्रदेश र संघका आवधिक विकास योजना तथा वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम बीच तादम्यता कायम गर्न र प्राथमिकीकरणमा परेका आयोजनाहरुको लागि स्रोत सुनिश्चित गर्दै सार्वजनिक खर्चलाई नतिजामुखि बनाउन मध्यकालिन वित्तिय र बजेट खाकाको साथै मध्यकालिन खर्च प्रणालीलाई समेत संस्थागत गरिने छ । १.१.२. शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी र सरसफाई, महिनावारी स्वच्छता र सामाजिक सुरक्षा एवं संरक्षण जस्ता सामाजिक विकासको लागि बजेट विनियोजनको गरिने छ । १.१.३. नगरपालिकाको बजेट, कार्यक्रम/आयोजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयनसंग सम्बन्धित कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि गरिने छ । . १.१.४. नगरमा पुँजी निर्माणको लागि सार्वजनिक स्रोतलाई निजी लगानी आकर्षण गर्ने गरी परिचालन गरिने छ ।

रणनीति	कार्यनीति
	१.१.५. गैर बजेटरी खर्चलाई नियन्त्रण गरिने छ । १.१.६. आर्थिक वर्षको सुरुवात देखिनै पुँजीगत खर्च गर्न प्रोत्साहन गरिने छ । १.१.७. नगरपालिका लगायत संघ र प्रदेशबाट बाँडफाँड एवं वित्तिय हस्तान्तरण भई आउने स्रोतलाई पारदर्शी, न्यायोचित र सन्तुलित बनाउन संघ र प्रदेशसंग समन्वय गरी एकीकृत ढाँचा तयार गरिने छ । १.१.८. अनुदानलाई उत्पादनशील र पारदर्शी रुपमा प्रदान गर्न संघ र प्रदेश समन्वय गरी एकद्धार प्रणाली मार्फत अनुदान वितरण गर्ने नीति लागु गरिने छ ।

मुख्य कार्यक्रमहरु ठुलीभेरी नगरपालिकाले आफै सञ्चालन गर्ने कार्यक्रमहरु

- ○ **सार्वजनिक वित्तिय सम्बन्धमा क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम :** ठुलीभेरी नगरपालिकाको वित्त क्षेत्रमा कार्य गर्ने र नीतिगत निर्णय गर्ने पदाधिकारीहरुको क्षमता बढाउनको लागि कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

- ○ **थपशाखा स्थापना कार्यक्रम :** ठुलीभेरी नगरपालिकामा आबस्यक शाखाको स्थापना र व्यवस्थापन गरी कर्मचारीको व्यवस्था गरिनेछ । स्थापित शाखाका कर्मचारीलाई तालिम दिने, वेरुजु अध्यावधिक गराउने र समयमा आलेप गरिनेछ ।

- ○ **सफ्टवेयर निर्माण कार्यक्रम :** वित्तिय क्षेत्रमा सुदृढिकरण गर्न नयाँ सफट्वेयर निर्माण गरी पारदर्शिता कायम गर्ने, तथ्याङककहरु अध्यावधिक गरिनेछ ।

- ○ **वित्तिय अनुशासन कायम गर्ने कार्यक्रम :** वित्तिय अनुशासन कायम गर्नको लागि खर्च सम्बन्धी कार्यविधि तयार गरिने छ । समयमा वजेट पारित गरिने, लेखापरिक्षण समयमा गर्ने,सामाजिक परिक्षण,सार्वजनिक परिक्षण र सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

- ○ **सामाजिक परिक्षण कार्यक्रम :** आर्थिक अनुशासन कायम गर्न र सुशासन कायम गर्नको लागि प्रत्येक कार्यक्रम तथा आयोजनामा सामाजिक लेखापरिक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।

- ○ **श्रोत व्यवस्थापन कार्यक्रम :** ठुलीभेरी नगरपालिकाको विकासको लागि आबस्यक श्रोत तथा साधनको लागि आन्तरिक रुपमा वृद्धि गर्न कदम चालिने छ, संघ तथा प्रदेश र निजी क्षेत्रवाट लगानी वृद्धि गर्नको लागि विशेष पहल गरिनेछ ।

- ○ **फाँटवारी तथा प्रगति प्रतिवेदन सम्बन्धी कार्यक्रम** : ठुलीभेरी नगरपालिकाका शाखा तथा निकायहरुले समयमा मासिक, चौमासिक, वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी सम्वन्धित निकायमा पठाईनेछ ।

- ○ **संघ तथा प्रदेशको सहयोगले सञ्चालन गर्ने कार्यक्रम**

    - सार्वजनिक वित्त सम्बन्धी कार्यविधि निर्माण तथा ऐन, कानून निर्माण कार्यक्रम
    - सार्वजनिक वित्त सम्बन्धमा क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम
    - सफ्टवेयर निर्माण कार्यक्रम
    - वित्तिय अनुशासन कायम गर्ने कार्यक्रम

३.१.१.५ अपेक्षित उपलब्धी : सार्वजनिक खर्चमा पुँजीगत खर्चको हिस्सा उल्लेख्य रुपमा बृद्धि हुने छ

नगरपालिकामा कार्यान्वयन हुने स्थानीय, प्रदेश र संघबाट कार्यान्वयन हुने आयोजनाहरु तोकिएको गुणस्तर, परिणाम, लागत र समयमा सम्पन्न भएका हुनेछन् । बजेट विनियोजनमा कुशलता, सरकारी कोषको प्रभावकारी उपयोग र खर्चबाट अपेक्षित नतिजा हाँसिल भएको हुने छ। बजेट प्रणाली पारदर्शी, बैज्ञानिक र सूचना प्रविधिमा आधारित हुने छ । संघ र प्रदेशसंगको वित्तिय अन्तर आवद्धता र समन्वय सुदृढ भएको हुने छ ।

३.१.२.राजश्व

३.१.२.१. पृष्ठभूमि : ठुलीभेरी नगरपालिका तथा मुलुकको विकास र समृद्धिलाई न्यायोचत, समावेशी बनाउन आन्तरिक स्रोत परिचालन बृद्धि गर्न आवश्यक छ । यस नगरपालिकामा राजश्व संङ्कलनका आधारहरु भुमि र सामान्य व्यवसाय बाहेक अन्य कर सङ्कलनका आधार खासै बनेका छैनन् । यद्यपी सार्वजनिक वित्तको प्रभावकारी संरचना मार्फत निजी लगानी प्रवर्धन गरी कृषि तथा पशुजन्य उत्पादन वृद्धि र निकासी गरी राजश्व संङ्कलनको दायरा फराकिलो बनाउने तर्फ यो योजना लक्षित हुनेछ ।

३.१.२.२ प्रमुख समस्या : ठुलीभेरी नगरपालिका ग्रामीण क्षेत्रमा अवस्थित रहनु, करको दायरा फराकिलो नहुनु, अधिकांश जनताहरु निर्वाहमुखी खेती प्रणाली अपनाउनु, नगरपालिकामा उद्योग कल कारखाना नहुँदा र आर्थिक विकासका कार्यहरु धरै नहुँदा आन्तरिक राजश्व ज्यादै न्यून हुनु, नगरवासीहरु सकभर कर तथा शुल्क तिर्न नपरे हुन्थ्यो भन्ने सोचाइ हुनु, कर प्रक्षेपण तथा असुली गर्नको लागि जनशक्तिको अभाव रहनु, कृषिमा सम्भावना र क्षमता अनुरुप राजश्व परिचालन हुन नसक्नु, राजश्व परिचालन सम्बन्धी स्पष्ट नीति नहुनु आदि यस क्षेत्रका प्रमुख समस्या हुन ।

३.१.२.३ चुनौतीहरु र अवसर

चुनौती : ठुलीभेरी नगरपालिकामा भएका सम्पुर्ण कारोवारहरुलाई करको दायरामा ल्याउनु, कर सङ्कलनको लागत घटाउँदै कर कानुनको पालना गर्नु गराउनु, आर्थिक क्रियाकलापको वृद्धि गर्न, उत्पादन र सेवाका क्षेत्र तथा आर्थिक बृद्धि र राजश्व बीच सवल अन्तर सम्बन्ध कायम गर्नु र करदाता तथा कर प्रशासन दुवै पक्षमा व्यावसायिकता र पारदर्शीता कायम गर्नु, राजश्व चुहावट नियन्त्रण गर्नु, कारोवारको यथार्थ बिल बिजक अनिवार्य रुपमा दिने लिने व्यवस्था गर्नु र राजश्व सङ्कलन तथा व्यापार सहजीकरण बीच सन्तुलन यस क्षेत्रका चुनौतीहरु हुन ।

अवसरहरु : निर्वाहमुखि कृषिबाट व्यवसायिक कृषि उत्पादन र बजारीकरणको सम्भावना हुनु, तीनै तहका सरकारको स्थायित्व र नीतिगत स्थिरता हुँदा सहज व्यवासायिक वातावरण निर्माण हुनु, आर्थिक बृद्धि र अर्थतन्त्रको आकार विस्तार हुँदै जानु, नगरपालिकामा राजश्व परिचालनको सम्भावना बृद्धि हुनु, कर प्रणाली थप प्रगतिशील हुनु, संघ र प्रदेशले नगरपालिकालाई नयाँ करका क्षेत्रमा अधिकार दिन पहल हुनु, निर्वाचित पदाधिकारीहरुले नगरपालिकाको आयश्रोत वृद्धि गर्नको लागि बढि प्रयास गरिनु यस क्षेत्रका प्रमुख अवसर हुन ।

३.१.२.४ सोंच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति तथा कार्यनीति सोंच :

दीर्घकालिन सोच : ठुलीभेरी नगरपालिका सुदृढ र प्रगतिशील राजश्व प्रणालीको विकास गरी समृद्ध अर्थतन्त्रको निर्माण गर्ने ।

लक्ष्य : ठुलीभेरी नगरपालिकाको कृषि उत्पादन र आयमा आधारित करको बृद्धि गर्दै राजश्वलाई कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको एक तिहाई पुऱ्याउने ।

उद्देश्य : उत्पादन, लगानी, व्यवसाय तथा करदाता मैत्री एवं स्वच्छ, पारदर्शी र प्रगतिशील कर प्रणालीको विकास तथा स्वैत्छिक कर सहभागिताबाट अधिकतम राजश्व परिचालन गर्नु ।

तालिका न १९ : रणनीति तथा कार्यनीति रणनीति कार्यनीति : सबै किसिमका आर्थिक क्रियाकलापलाई करको दायरामा ल्याई राजश्वको आधार फराकिलो बनाउने रणनीति ।

रणनीति	कार्यनीति
१. सबै प्रकारका आर्थिक तथा व्यावसायिक कारोवारमा संलग्न व्यक्ति तथा फर्मलाई करको दायरामा ल्याईने छ ।	१.१. प्रदेश र संघले लागू गर्ने करहरु संग समन्वय गरी करदातामा पर्ने दाहोरो करलाई निरुत्सहित गरिने छ । १.२. आन्तरिक राजश्व वृद्धिका लागि राजश्व सम्भाव्यता अध्ययन तथा सुझाव अनुसार अगाडि कार्यान्वियन गरिने छ । १.३. करको दायरामा सबैको सहभागिता बढाउनको लागि करदाता शिक्षालाई विस्तार गरी कर सचेतना आभिबृद्धि गरिने छ ।

कार्यक्रम

नगरपालिकाले आफै सञ्चालन गर्ने कार्यक्रमहरु

- **राजश्व प्रशासन सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि कार्यकम :** नगरपालिकाको राजश्व प्रशासन सम्बन्धमा यस क्षेत्रमा कार्य गर्ने र नीतिगत निर्णय गर्ने पदाधिकारीहरुको क्षमता बढाउनको लागि कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ

- **विद्युतीय प्रयोग तथा सफट्वेयर निर्माण गर्ने कार्यक्रम :** राजश्व प्रशासन सुदृढ गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ र नयाँ सफटवेयर निर्माण गर्ने पारदर्शिता कायम गर्नको लागि पहल गरिनेछ ।

- **राजश्वका दायरा विस्तार कार्यक्रम :** आवधिक योजनामा धैरै क्षेत्र समेटेर विकास गर्नको लागि श्रोत आवश्यक पर्ने हुँदा आन्तरिक श्रोत बढाउन नयाँ श्रोतको खोजि गरिने, भएका श्रोतको दायरा बढाउने र वाहय तथा निजी क्षेत्रको लगानी बढाउनको लागि प्रयास गरिनेछ ।

- **आन्तरिक राजश्व वृद्धि गर्न कार्यदल गठन र सुझाव कार्यान्वयन कार्यक्रम :** नगरपालिकाका नयाँ श्रोत पहिचान गर्न र दरको दायरा सम्बन्धी अध्ययन गर्न विज्ञहरु रहेको कार्यदल गठन गरिनेछ र सो कार्यदलले दिएको सुझाव अनुसार कार्यान्वयन गरिनेछ ।

- **राजश्व शाखाको गठन तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम :** नगरपालिकाको राजश्व प्रशासन सुदृढीकरण गर्न राजश्व शाखा गठन गरि सञ्चालनमा ल्याईनेछ ।

- **प्रचार प्रसार कार्यक्रम :** राजश्व नगरपालिकाको विकासको लागि भन्ने जानकारी गराउन तथा नयाँ क्षेत्र विषयमा थाहा पाउन व्यापक प्रचार प्रसार गरिनेछ ।

- **राजश्व अनुगमन कार्यक्रम :** राजश्वको लागि चुहावट हुन नदिन तथा सबै समेट्न जनप्रतिनिधि तथा कार्मचारी रहेको अनुगमन टोली गठन गरी अनुगमन गरिनेछ ।

- **संघ र प्रदेशसंग राजश्व बाँडफाँट सम्बन्धमा समन्वय तथा श्रोत बढाउन पहल कार्यक्रम :** नगरपालिकाको लागि आन्तरिक लगायत संघ र प्रदेश संग समन्वय गरिने छ । विकास कार्यको लागि राजश्व बढाउन र अन्य श्रोत बढाउन विशेष पहल गरिनेछ ।

संघ र प्रदेशको सहयोगमा सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरु

- राजश्व सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्था तथा कार्यविधि निर्माण कार्यक्रम
- श्रोत खोज्न तथा समन्वय गर्ने कार्यक्रम
- क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम

३.१.२.५ अपेक्षित उपलब्धी :

राजश्व प्रणाली लगानी, व्यवसाय र करदाता मैत्री भएको हुने छ । सबै किसिमको राजश्व विद्युतिय माध्यमबाट भुक्तानी गरी सङ्कलन लागत र करदाताको सहभागिता लागत घटेको हुने छ । हालको राजश्व स्थितिमा प्रति वर्ष दोव्वर गुणाले राजश्व बृद्धि भएको हुने छ ।

३.१.३ वैदेशिक सहायता परिचालन तथा सार्वजनिक ऋण

३.१.३.१ पृष्ठभुमि :

ठुलीभेरी नगरपालिकाको आन्तरिक श्रोत पनि तुलनात्मक रुपमा न्यून रहेको, संघ तथा प्रदेशवाट प्राप्त हुने अनुदान तथा अन्य श्रोत पनि आवश्यकता अनुसार प्राप्त नभएको देखिन्छ । तर नगरपालिकामा गरीवी निवारण, आर्थिक वृद्धि र पूर्वाधार निर्माणको लागि ठुलो लगानी आवश्यक छ । नगरपालिकाको श्रोत र तय गरिएका कार्यक्रमहरुको लागि माग गरिएको रकम बीच ज्यादै फरक रहेको छ । यो फरकको दूरी कम गर्न तथा छिटो नागरिकको समृद्धि प्राप्त गर्ने आकांक्षा पुरा गर्न वैदेशिक सहायता तथा सार्वजनिक ऋणको आवश्यकता रहेको छ । नगरपालिकाका गौरवका आयोजनाहरुको निर्माण तथा सञ्चालन गर्न वैदेशिक सहायताको आवश्यकता छ । वैदेशिक सहायता विभिन्न देश तथा विदेशी वैंक र संस्थावाट लिन सकिने व्यवस्था रहेको छ तर यसको लागि संघीय सरकारको स्वीकृति तथा सर्मथन आवश्यक रहने व्यवस्था छ । यस्तै, प्राप्त साधन र आवश्यकता बीचको दुरी कम गर्न सार्वजनिक ऋणको आवश्यकता रहेको छ । नगरपालिकाको आय आर्जन गर्ने कार्यक्रम जस्तै उद्योग आयोजना संचालन, पार्क तथा मनोरञ्जन स्थल लगायत नागरिकको आर्थिक विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि गर्न सार्वजनिक ऋण लिनु पर्ने हुन्छ । सार्वजनिक ऋण निजी क्षेत्र, वैंक तथा वित्तिय संस्थाहरुवाट लिन सकिन्छ । यस नगरपालिकामा आजसम्म कुनै निकायवाट पनि वैदेशिक सहयोग तथा सार्वजनिक ऋण लिएको छैन । आगामी दिनमा यो योजना कार्यान्वयन गर्दा वैदेशिक सहयोग र सार्वजनिक ऋण लिनुपर्ने देखिन्छ ।

३.१.३.२ प्रमुख समस्या : ठुलीभेरी नगरपालिकामा गौरवका योजना र आर्थिक वृद्धि गर्ने किसिमका आयोजनाको विस्तृत सर्वेक्षण नगरिनु, मेघा परियोजना सम्पन्न गर्न वैदेशिक सहयोग तथा ऋण आवश्यक भएता पनि त्यस्ता योजना तथा कार्यक्रम नतोकिनु, वैदेशिक सहयोगका लागि सम्बन्ध नहुनु, समन्वय र सहयोगी दाताको पहिचान गर्न नसक्नु प्रमुख समस्याका रुपमा रहेका छन् । यस्तै, वार्ता तथा सम्झौता गर्न कार्यक्षमतायुक्त जनशक्तिको अभाव हुनु, सार्वजनिक ऋण नीति स्पष्ट नहुनु, दातृ निकायलाई विश्वास दिलाउने वातावरण नहुनु, कानूनीगत र प्रक्रियागत अस्पष्ट आदि समस्याहरु पनि रहेका छन् ।

३.१.३.३ चुनौती र अवसर

चुनौतीहरु : वैदेशिक सहयोगको लागि नीतिगत, कानूनी तथा प्रक्रियागत व्यवस्था मिलाउन, वार्ता तथा सम्झौता गर्ने क्षमताको विकास गर्न, सहयोगी निकायलाई विश्वास दिलाउन, प्राप्त सहयोग तथा ऋणको सहि परिचालन गर्न, ऋण तिर्ने क्षमताको विकास गर्न, संघ तथा प्रदेशसंग समन्वय कायम गर्न र आन्तरिक श्रोतमा अभिवृद्धि गर्न चुनौती रहेको छ ।

अवसर : नेपालको संविधानले नगरपालिकाले गर्ने कार्य क्षेत्रको स्पष्ट व्यवस्था गर्नु, वैदेशिक सहायता तथा सार्वजनिक ऋण लिन पाउने कानूनी व्यवस्था हुनु, नगरपालिकाको द्रुत गतिमा विकास गर्ने चहाना जनप्रतिनिधि, सामाजिक तथा राजनैतिक कार्यकर्ताको हुनु र साझेदारी मोडेल स्थानीय निकायमा प्रयोगमा आउनु यस नगरपालिका लागि महत्वपुर्ण अवसरहरु हुन । यस्तै, निर्माण र हस्तानान्तरण पद्धतिको विकास हुनु, निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरुलाई नगरपालिकाको विकासको लागि आवश्यक पर्ने नीतिगत तथा कानूनि समस्या समाधान गर्न सक्ने अधिकार हुनु, नगरपालिकाको विकासमा सहयोग गर्ने विभिन्न व्यक्ति तथा निकायहरु हुनु, नगरपालिकाको क्षेत्र धेरै हुनु तथा प्राकृतिक श्रोत साधन पर्याप्त मात्रामा हुनु यस क्षेत्रका अवसरहरु हुन् ।

३.१.३.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम

दीर्घकालिन सोच : वैदेशिक सहयोग तथा सार्वजनिक ऋण नगरपालिकाको समृद्धिको आधार

लक्ष्य : आय श्रोतको अभिवृद्धि तथा पूर्वाधार विकासमा वैदेशिक सहायता तथा सार्वजनिक ऋणको परिचालन गरी जीवनस्तरमा वृद्धि गर्ने ।

उद्धेश्य १. वैदेशिक सहयोगवाट नगरपालिकाका गौरवका आयोजना निर्माण गरी आर्थिक वृद्धि गर्ने ।

२. सार्वजनिक ऋणको परिचालनवाट आन्तरिक आय वृद्धि तथा रोजगारी सिर्जना गर्ने ।

तालिका न २० : रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
१. वैदेशिक सहयोगवाट नगरपालिकाका गौरवका आयोजना निर्माण गरी आर्थिक वृद्धि गर्ने ।	
१.१.वैदेशिक सहयोगवाट नगरपालिकाका गौरवका आयोजना निर्माण गरी आर्थिक वृद्धि गर्ने ।	१.१.१ उच्च प्रतिफल दिने आयोजनामा वैदेशिक सहायता परिचालन गरिने छ १.१.२ वैदेशिक सहायता लिदा लगानी र प्रतिफल विश्लेषण गरी नगरपालिकामुखी शर्त मात्र स्वीकार गर्ने नीति लिइने छ । १.१.३ नयाँ प्रविधि तथा उपकरण प्राप्तिका लागि प्रयास गरिने छ । १.१.४ वैदेशिक निकायसंग वार्ता गर्ने तथा संझौता तथा वार्गेनिंग गर्ने क्षमता अभिवृद्धि गरिने छ ।
१.२ नगरपालिकाले तोकेको क्षेत्रमा मात्र वैदेशिक सहयोगका श्रोतहरु परिचालन गर्ने ।	१.२.१. नगरपालिकाले महत्वपूर्ण र गौरवका योजना, आयोजना तथा कार्यक्रम भनि निर्णय गरेका पूर्वाधार निर्माणमा मात्र वैदेशिक सहयोग स्वीकार गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ । १.२.२. वैदेशिक सहायता सम्बन्धमा नगरपालिकाले आवश्यक कानून निर्माण तथा नीतिगत व्यवस्था समयमा गरिने छ । १.२.३ वैदेशिक सहयोग सम्बन्धमा समयमा संघ तथा प्रदेशसंग समन्वय कायम गरी स्वीकृति प्राप्त गर्ने वातावरण श्रृजना गरिने छ ।
२. सार्वजनिक ऋणको परिचालनवाट आन्तरिक आय वृद्धि तथा रोजगारी श्रृजना गर्ने ।	
२.१ रोजगार सिर्जना गर्ने तथा नगरपालिकाको आन्तरिक आय वृद्धि गर्ने क्षेत्रमा मात्र सार्वजनिक ऋण परिचालन गर्ने ।	२.१.१ अति गरीब परिवार तथा गरीव परिवारको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने तथा उनीहरुको उद्यम विकास गर्ने क्षेत्रमा सार्वजनिक ऋण परिचालन गरिने छ । २.१.२ कृषि तथा वनमा आधारित उद्योग स्थापना तथा सञ्चालनको लागि आवश्यक श्रोत जुटाउन ऋण परिचालन गरिने छ । २.१.३ उच्च प्रतिफल दिने तथा क्षमता विकास भई जीवनमा सकारात्मक परिवर्तन गर्ने क्षेत्रमा सार्वजनिक ऋण परिचालन गरिने छ ।

रणनीति	कार्यनीति
	२.१.४ नगरपालिकाको व्यापारिक भवन निर्माण तथा व्यवसाय सञ्चालन गरी सिधै आय वढ्ने क्षेत्रमा मात्र सार्वजनिक ऋण परिचालन गरिने छ । २.१.५ सार्वजनिक ऋण लिदा उच्चतम प्रतिफल प्राप्त हुने क्षेत्रमा मात्र लगानी अभिवृद्धि गरिने छ । २.१.६ नीजि क्षेत्र आकर्षण गर्ने वातावरण सृजना गरिने छ । २.१.७ ऋण समयमा भुक्तानी गरी आफ्नो शाख कायम रहने व्यवस्था मिलाउने छ । २.१.८ यूवाहरुलाई रोजगार सिर्जना तथा उद्यम विकास गर्न व्यक्तिगत तथा संस्थागत जमानी वसी उद्यमीलाई ऋण लिने वातावराण सृजना गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ । २.१.९ सार्वजनिक ऋण सहि क्षेत्रमा लगानी तथा कार्यान्वयन प्रगति स्थितिको नियमित अनुगमन गरी निगरानी गरिने छ ।

<u>**मुख्य कार्यक्रम**</u>

नगरपालिकाले आफै सञ्चालन गर्ने कार्यक्रमहरु

- **वैदेशिक सहयोग तथा सार्वजनिक ऋण सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम :** यस नगरपालिकामा हालसम्म कुनै पनि योजना वैदेशिक सहयोगमा सञ्चालन भएका छैनन् । वैदेशिक निकाय तथा संस्थासंग वार्ता गर्न, सम्झौत गर्न तथा सार्वजनिक ऋण प्राप्ति तथा उपयोग सम्बन्धी सिप विकासको लागि क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

- **वार्ता, सम्झौता गर्ने तथा लेख्ने क्षमता सम्बन्धी तालिम कार्यक्रम :** वैदेशिक निकाय तथा संस्थासंग वार्ता गर्न, सम्झौत गर्न तथा सार्वजनिक ऋण प्राप्ति तथा उपयोग सम्बन्धी सिप विकासको लागि तथा परियोजना लेखन सिप सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।

- **सार्वजनिक ऋण तथा वैदेशिक सहयोग परिचालन सम्बन्धी कानून, निर्देशिका कार्यविधि निर्माण कार्यक्रम** : यस नगरपालिकाको लागि आवश्यक पर्ने सम्बन्धमा कानून, निर्देशिका तथा कार्यविधि निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याईने छ ।

- **आन्तरिक तथा विदेश भ्रमण कार्यक्रम :** नगरपालिकाका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुको लागि सिप सिक्न तथा विभिन्न क्षमता अभिवृद्धि गर्नको लागि देश भित्रका तथा वैदेशिक भ्रमण गराईने छ, यसको लागि नेपाल सरकार तथा वैदेशिक सहयोगवाट मात्र खर्च गरिने छ ।

- **भातृ संस्था तथा भगेनी सम्बन्ध विकास कार्यक्रम :** स्वदेशी तथा विदेशका स्थानीय सरकार संग सम्बन्ध बढाउनको लागि विभिन्न कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

- संघ तथा प्रदेशको सहयोगमा सञ्चालन गरिने कार्यक्रम

    - वैदेशिक सहयोग तथा सार्वजनिक ऋण सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम
    - वार्ता, सम्झौता गर्ने तथा लेख्ने क्षमता सम्बन्धी तालिम कार्यक्रम
    - सार्वजनिक ऋण तथा वैदेशिक सहयोग परिचालन सम्बन्धी कानून, निर्देशिका, कार्यविधि निर्माण कार्यक्रम

- यूवा लक्षित रोजगार कार्यक्रम
- आन्तरिक तथा विदेश भ्रमण कार्यक्रम
- नगरपालिकालाई श्रोत जुटाउन सहयोग कार्यक्रम

३.१.३.५ अपेक्षित उपलव्धी : यस आवधिक योजनासम्ममा वैदेशिक सहयोगमा अति महत्वपूर्ण सडक उत्पादन र सडक तथा वृहत सिंचाइ तथा खानेपानी आयोजना संझौता गरी निर्माण सम्पन्न भएको हुनेछ । नगरपालिकाले वैदेशिक सहायता तथा सार्वजनिक ऋण परिचालन सम्बन्धी ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्यविधि तयार गरी लागू भएको हुनेछ । नगरपालिकाका कार्यकारी पदमा रहेका पदाधिकारी तथा सो सम्बन्धी सरोकार राख्ने निर्वाचित पदाधिकारी र नगरपालिकाका जिम्मेवार अधिकृतहरुले वार्ता तथा संझौता गर्ने सिप सिकेका हुनेछन् ।

३.२ सार्वजनिक, निजी र सहकारी साझेदारी

३.२.१ पृष्ठभूमि :

स्थानीय आवश्यकता, विकास र समृद्धिको लक्ष्य हासिल गर्न आवश्यक लगानी जुटाउन सार्वजनिक निजी र सहकारीको साझेदारी अपरिहार्य छ । सार्वजनिक लगानीलाई मुख्यतया आर्थिक विकासको पूर्वशर्तको रुपमा रहेको आधारभुत सेवा प्रदान गर्न केन्द्रीत गरिने छ । निजी क्षेत्रले आफ्नो लगानी गर्न नसक्ने अवस्थामा सार्वजनिक क्षेत्रबाट जोखिम बहन गर्न निजी क्षेत्रसंग साझेदारी र सहभागिताको आधारमा लगानी जुटाई थप स्रोत व्यवस्थापन गरिने छ । कृषि र पशुपालनको क्षेत्रलाई प्रवर्द्धन गर्नको लागि निजी क्षेत्रको अलावा सार्वजनिक क्षेत्रले सहकारीसंगको साझेदारी गरिने छ ।

३.२.२. प्रमुख समस्या

विकासका लागि वित्तीय स्रोतको कमि हुनु, सार्वजनिक क्षेत्रबाट भएका खर्चबाट निजी क्षेत्र र सहकारी को लगानी विकासमा लगानी आकर्षण गर्न नसक्नु खास समस्याको रुपमा रहेको छ ।

३.२.३ चुनौतीहरु र अवसर

चुनौतीहरु : नगरपालिकाले अवलम्बन गरेका विकासका लक्ष्य र उद्देश्य हासिल गर्न उल्लेख्य रुपमा सार्वजनिक खर्चलाई परिचालन गरी निजी क्षेत्रको लगानी आकर्षण गर्नु र सहकारीमा जम्मा भएको बचत उत्पादनमुखि क्षेत्रमा परिचालन गर्नु चुनौतीपुर्ण छ । नागरिकको विप्रेषणबाट प्राप्त स्रोतलाई उत्पादनमुलक क्षेत्रमा लगानी गर्न आकर्षण गर्नु पनि थप चुनौतीको रुपमा रहेको छ ।

अवसरहरु : विकासमा निजी क्षेत्र र सहकारीको अपरिहार्य भएको हुँदा यी क्षेत्रको भूमिका अभिबृद्धि गर्न सरकारले सहकार्यद्वारा समाजिक आर्थिक रुपान्तरणको अवसर प्राप्त छ । निजी क्षेत्रलाई आकर्षण गर्न लगानी मैत्री वातावरणको सिर्जना गरी लगानी सुरक्षाको प्रत्याभुति गर्ने अवसर छ । विप्रेषणबाट प्राप्त स्रोतलाई उचीत र उत्पादनमुलक क्षेत्रमा परिचालन गरी ग्रामीण अर्थतन्त्रलाई चलायमान र मजबुद थप अवसर छ ।

३.२.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति तथा कार्यनीतिहरु:

दीर्घकालिन सोच :

नगरपालिकामा सार्वजनिक-निजी-सहकारी साझेदारीको माध्यमबाट उत्पादनशील र रोजागारमूलक आर्थिक बृद्धि गर्नु ।

लक्ष्य : नगरपालिकाको विकास लक्ष्य हासिल गर्न सार्वजनिक-निजी-सहकारी साझेदारीमा लगानी अभिवृद्धि गरी थप स्रोत परिचालन गर्ने ।

उद्देश्य : सार्वजनिक-निजी-सहकारीको साझेदारीलाई प्रोत्साहन गरी कृषि र सेवाको क्षेत्रलाई बढी उत्पानदशील बनाउनु ।

तालिका न २१ : रणनीति तथा कार्यनीतिहरुः

रणनीति	कार्यनीतिहरुः
१.१ सार्वजनिक-निजी-सहकारीको साझेदारीका लागि नीति कानुन र संस्थागत संरचना तयार गर्ने ।	१.१.१.सार्वजनिक-निजी-सहकारीको साझेदारीमा सञ्चालन हुने आयोजनाको लागि संघ र प्रदेशसंगको समन्वयमा एकल विन्दु सेवाको स्थापना गरिने छ । १.१.२.सार्वजनिक-निजी-सहकारीको साझेदारीका आयोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न संस्थागत र कर्मचारीको दक्षता अभिवृद्धि गरिने छ । १.१.३.विद्युत आयोजना तथा व्यावसायिक कृषि फार्म सञ्चालनका लागि आवश्यक पर्ने जग्गा प्राप्ति लगायत सम्बन्धी राष्ट्रिय कानुनको अधिनमा रही नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रको लागि थप नीतिगत काम गरिने छ । १.१.४.सार्वजनिक-निजी-सहकारीको साझेदारीमा सञ्चालन हुने आयोजनाको वर्गिकरण र मापदण्ड-जोखिम बाँडफाँडको मापदण्ड सहित) र उपकरणहरु निर्धारण गरी कार्यान्वयन गरिने छ । १.१.५.सार्वजनिक-निजी-सहकारीको साझेदारीमा सञ्चालन हुने आयोजनाकोलागि संघ र प्रदेशसंगको समन्वयमा एकल विन्दु सेवा (One Stop Service Center) को स्थापना गर्ने । १.१.६.सार्वजनिक-निजी-सहकारीको साझेदारीका आयोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न संस्थागत र कर्मचारीको दक्षता अभिवृद्धि गरिने छ ।
१.२.संघ र प्रदेशसंगको समन्वयमा सार्वजनिक-निजी-सहकारीको साझेदारीलाई प्रवर्द्धन गरी लगानी आकर्षण, बृद्धि र लगानी सुरक्षाको प्रत्याभुति गर्ने ।	१.२.१.सार्वजनिक, निजी, सहकारी र नागरिक बीच साझेदारीलाई प्रोत्साहन गर्न नीतिगत, बजेटरी र समन्वयात्मक प्रावधानहरु प्रवर्द्धन गरिने छ । १.२.२. सार्वजनिक-निजी-सहकारीको साझेदारीलाई प्रवर्द्धन गर्न र लगानीको प्रतिफल प्रत्याभुति गर्न कार्यविधि बनाई आर्थिक र गैर आर्थिक सुविधा उपलब्ध गराईने छ ।

नगरपालिकाले आफै सञ्चालन गर्ने कार्यक्रमहरु

मुख्य कार्यक्रमहरु

- **नीतिगत तथा प्रकृयागत सुधार कार्यक्रम :** नगरपालिकाको लागि सहकारी सञ्चालन सम्बन्धी ऐन, नियम, कार्यविधि तयार गरि कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।

- **संस्थागत सुधार कार्यक्रम :** सहकारीहरुको एक आपसमा गाभेर सकिय, विश्वासनिय, भरपर्दो, क्षमतावान सहकारी गराउनको लागि संस्थागत सुधार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

- **पूँजी वृद्धि कार्यक्रम :** नगरपालिकामा उद्यम सञ्चालन गर्न तथा भएका उद्योग तथा व्यवसायको पूँजी वृद्धि गर्न र क्षमता बढाउन आवश्यक पर्ने पूँजी सहकारीवाट उपलव्ध गराउन नगरपालिका, प्रदेश तथा

संघ सरकारवाट सहकारीलाई अनुदान दिईनेछ । सो मार्फत उद्यमीलाई लगानी गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

३.२.५ अपेक्षित उपलब्धी :

सार्वजनिक, निजी, सहकारी लगायत नागरिकको साझेदारी सम्बन्धी नीतिगत तथा कानुनी सुधार भई साझदारीका आयोजनहरु कार्यान्वयन भएका हुने छन् । वित्तिय व्यवस्थापनको लागि नगरपालिकामा आवश्यकता अनुसार लगानी गरिने छ । सार्वजनिक वित्त अन्तरगत नगरपालिकाको आम्दानीका श्रोतहरु पहिचान गर्न, क्षमता अभिवृद्धि गर्न, वैदेशिक सहायता परिचालन गर्न र राजश्व बढाउन निम्न अनुसारका कार्यक्रम सञ्चालन र लगानी गरिने छ । अनुसूचि २ मा उल्लेख गरिएको छ भने विस्तृत रुपमा कार्यक्रम र लगानी सम्बन्धी परिच्छेद ८ र ९ मा समावेश गरिएको छ ।

तालिका न : २२ वजेट तथा कार्यक्रम

कार्यक्रमहरु	बजेट(000)
कृषि	२७७२0.0
पशुपंक्षी	[illegible]
खाद्य सुरक्षा तथा पोषण	[illegible]
सिंचाई	५३३७७.५
भूमीव्यवस्था	१४000.00
वन तथा वनस्पति	२५0५0.00
खनिज सम्पदा	२२५0.00
उद्योग बाणिज्य आपूर्ति तथा पर्यटन बजार	१६९00.00
ब्यापार तथा आपूर्ति	२९५00.00
स्वोरोजगारका लागि सिपविकास कार्यक्रम	२५000.00
पर्यटन	५0000.00
सहकारी वित्तिय तथा सेवा	४७५00.00
जम्मा बजेट	३२१७४0.५

परिच्छेद चार : आर्थिक विकास क्षेत्र

४.१ कृषि तथा प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन

४.१.१ कृषि

४.१.१.१ पृष्ठभूमि :

ठुलीभेरी नगरपालिकाको आर्थिक विकास गर्ने तथा गरीबी निवारण गर्ने मुख्य आधार नै कृषि रहेको छ । यस नगरपालिकामा ४६.७१ प्रतिशत कृषि क्षेत्रमा कृर्षकहरु संलग्न छन् । यस क्षेत्रमा आलु,गहुँ,मकै,चिनो, फापर,कोदो,उवा आदि खाद्यान्न बाली उत्पादन हुन्छ भने दलहन खेतीको रुपमा मास, सिमि, आदि उत्पादन हुने गर्छ । तेलहनको रुपमा ओखर तथा भाँगो परम्परागत रुपमा प्रयोग हुदै आएकोमा हाल आयातित तेलमा पूर्ण रुपमा निर्भरता पाइन्छ । नगदे वालीको रुपमा तरकारी, स्याउ,ओखर आदि उव्जनी हुन्छ । सिंचाईको लागि खोलानाला रहेकोले सिंचाई सुविधा पुऱ्याउन सकेमा कृषि क्षेत्रमा फड्को मार्न सकिने देखिन्छ । कुल ग्रार्हस्थ उत्पादनमा कृषिको क्षेत्रको अंश ज्यादै बढि रहेको छ । कृषि क्षेत्रमा परम्परागत खेती प्रणाली हुनु, कृषिमा प्रविधि तथा आधुनिक औजारको न्यून प्रयोग हुनु, प्रति इकाइको उत्पादकत्व न्यून हुनु, कृषिमा व्यावसायिकरण नहुनु, लगानी कृषिमा ज्यादै न्युन रहनु आदि समस्या देखिएको छ ।

४.१.१.२ प्रमुख समस्याहरु :

यो नगरपालिकाका अधिकांश जनताहरु कृषिमा आश्रित रहे पनि कृषि क्षेत्रमा केहि समस्याहरु देखिएका छन् । परम्परागत कृषि प्रणाली हुनु, रोजगार मुलक नहुनु, जमिन बाँझिदै जानु, श्रम अनुसारको उत्पादन नहुनु, मानिसहरुमा कृषि प्रति वितृष्णा, बजार व्यवस्थापन राम्रो नहुनु, शित भण्डार नहुनु, हावापानी र माटो सुहाउँदो विउ उपलव्ध नहुनु, सिंचाईको पर्याप्त सुविधा नभएको, कृषि श्रमिकको उपलव्धतामा कमि आदि कृषि क्षेत्रमा समस्या देखिएको छ ।

४.१.१.३ चुनौती र अवसरहरु

चुनौतीहरु : यस नगरपालिकाको लागि व्यवसायिक खेती प्रणालीको विकास गर्नु, खेति योग्य जमिनमा सिंचाई सुविधा पुऱ्याउनु, उत्पादकत्व वृद्धि गर्नु, वाँझो जग्गाको व्यवस्थापन गर्नु, उत्पादकत्व बढि हुने खेती लगाउनु, उचित बजार तथा मूल्य प्राप्त गर्नु आदि कृषि क्षेत्रमा चुनौति रहेका छन् । उत्पादकत्व अत्यन्तै न्यून रहने र कृषि व्यवसायबाट जीविका चलाउन गाह्रो पर्ने अवस्थाका कारण उल्लेख्य संख्यामा स्वस्थ र शिक्षित युवा जनशक्ति अन्यत्र पलायन हुन पुग्नु, कृषि पेशालाई प्रतिस्पर्धी, नाफामूलक, सम्मानजनक र व्यावसायिक रुपमा स्थापित नगर्नु, खाद्य असुरक्षित तथा कुपोषित समुदायको यथार्थ संख्या तथा स्थान पहिचान गर्ने र खाद्यान्नको सन्तुलित उपभोग प्रति जनचेतना बढाउने, एक वस्ती एक उत्पादन गर्न, कृषि ब्लक विकास गर्न आदि कृषि क्षेत्रमा चुनौती रहेको छ ।

अवसरहरु : ठुलीभेरी नगरपालिकाको सबै वडामा स्याउ र ओखरको प्रचुर सम्भावना छ । ठुलीभेरी नगरपालिकाका १० वटा वडाहरुमा कृषि उपज ढुवानी गर्न, विउ विजन ल्याउनको लागि सडक सञ्जाल जोडिएको छ । नगरपालिकाको शुरु देखि अन्त्यसम्म खोलानाला वग्नुले सिंचाइ सुविधामा सहयोग पुगेको छ । कृषकहरु आफ्नो पेशामा व्यवसायिकता गर्न उत्सुक हुनु, विभिन्न शहर र बजारको समिप्यमा रहनु, नगरपालिकाले कृषि क्षेत्रको विकास गर्नको लागि बढि प्राथमिकता दिनु आदि अवसर कृषि क्षेत्रमा रहेको छ । सहकारी र वैंकहरु कृषि क्षेत्रमा लगानी गर्न प्राथमिकता दिनु आदि कृषिको क्षेत्रमा अवसर रहेको छ । यस्तै गरी यहाँ धेरै किसिमका रैथाने खेती उत्पादन हुनु, फलफुल प्रशस्त उत्पादन हुने जमिन हुनु आदि कृषि क्षेत्रका अवसरहरु हुन् ।

४.१.१.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम

दीर्घकालिन सोच : कृषि क्षेत्रमा उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि गरी नगरपालिका वासीको आर्थिक विकास

लक्ष्य : १. फलफुल र तरकारीमा आत्मनिर्भर नगरपालिका भई खाद्यान्न उत्पादनमा वृद्धि भएको हुनेछ ।

उद्धेश्य : १. रैथाने खाद्यान्न बालीको उत्पादनमा वृद्धि गर्ने ।

२. तरकारी, फलफुल तथा नगदेवाली क्षेत्रमा व्यवसायिक खेती गरी कृषक परिवारको आम्दानी बढाउने ।

३. कृषिमा प्रविधिको विस्तार गरी उत्पादन, प्रशोधन तथा बजारीकरणमा जोड दिने ।

तालिका न : २३ कृषि विकासका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीति	कार्यनीति
१. रैथाने खाद्यान्न बालीको उत्पादनमा वृद्धि गर्ने ।	
१.१. कृषि क्षेत्रमा व्यवसायीकरण, आधुनिकीकरण तथा यान्त्रिकरणको माध्यमवाट उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने ।	१.१.१. कृषि उपजको बजारीकरण र व्यवसायीकरणका लागि कृषि सडकको निर्माण गर्ने १.१.२.युवाहरुलाई कृषि क्षेत्रमा आकर्षण गर्न बाली विमाको प्रवर्द्धन तथा आधुनिक कृषि प्रणालीमा जोड दिईने । १.१.३. जनताको समृद्धिको मुख्य आधार कृषि भएकोले आधुनिक व्यवसायिक कृषिलाई प्राथमिकता दिइने नीति लिइने छ । १.१.४.वस्तीहरुमाा कृषि प्राविधिकहरुको व्यवस्था गरी परिचालन गराउने ।
१.२.कृषक समूहहरुको संस्थागत विकास गरी कृषि रोजगारी र आम्दानी बढाउन तर्फ जोड गर्ने ।	१.२.१. अध्ययन, अवलोकन, भ्रमणको माध्यमबाट कृषि अनुभव आदान प्रदान गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिने । १.२.२. भण्डारणका लागि कृषकहरुको लागत सहभागितामा नमुनाको रुपमा समुदायस्तरमा कोल्ड स्टोर निर्माण गर्ने १.२.३.. खाद्यान्न उत्पादन तथा खाद्यान्न बालीमा उन्नत जातको विउ विजन आपूर्तिका लागि नीजि क्षेत्र तथा सहकारी संस्थाहरुको सहभागितामा जोड दिने साथै गुणस्तरीय विउको प्रयोग गर्दै क्षेत्र विस्तार गरिने । १.२.४. कृषकहरुमा जनचेतना मूलक कार्यक्रहरु सञ्चालन गरिने । १.२.५. कृषि पेशालाई सम्मानित पेशाको रुपमा स्थापित गर्न आकर्षक प्याकेज कार्यक्रमहरु कार्यान्वयनमा ल्याईने । १.२.६. कृषि क्षेत्रमा बजेट विनियोजनका लागि सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरु बीच समन्वय कायम गरिने
२. तरकारी, फलफुल तथा नगदेवाली क्षेत्रमा व्यवसायिक खेती गरी कृषक परिवारको आम्दानी बढाउने	
२.१. व्यवसायिक कृषिका लागि पकेट क्षेत्र विस्तार गरी नगदेवाली उत्पादनमा जोड गर्ने ।	२.१.१. कृषि उपज सङ्कलन केन्द्रको स्थापना र विस्तार गरिने छ । २.१.२. खाद्यान्न र स्याउ, ओखर खेतिलाई विशेष प्राथमिकता दिईने छ । २.१.३. संस्थालाई सम्मान गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ । २.१.४. प्राङगारिक खेतीलाई जोड गरिने छ । २.१.५. व्यवसायिक कृषि तथा पशुपालन गर्न विशेष सहुलियत दिने नीति लिईने छ ।

रणनीति	कार्यनीति
२.२. जलवायु तथा वातावरण मैत्री कृषि प्रविधिको विकास र विस्तार गर्ने ।	२.२.१. जलवायु परिवर्तन अनुसारको उत्पादन हुने विउ विजन तथा प्रविधिको प्रयोग गर्ने प्रयास गरिने छ । २.२.२. परम्परागत कृषि व्यवसायवाट व्यवसाहिक कृषि, उद्योग तथा सेवा व्यवसायमा परिणत गर्न आवश्यक आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराउने नीति लिइने छ ।
२.३. कृषि योग्य भूमि संरक्षणका लागि भू- उपयोग नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा जोड गर्ने ।	२.३.१ जग्गा वैंकको मध्यमवाट वाँझो जमिनको समुचित व्यवस्थापन, कम्पनीमा आधारित कृषि व्यवसायिकरणमा जोड दिइने छ र सो अनुसार कार्य गर्ने वातावरण सृजना गरिने छ । २.३.२ सहकारी खेती प्रणालीको विकास गरिने छ ।
३. कृषिमा प्रविधिको विस्तार गरी उत्पादन, प्रशोधन तथा बजारीकरणमा जोड गर्ने ।	
३.१.नीजिक्षेत्र, साझेदार संस्था र सरकारी क्षेत्र बीच सहभागिता मुलक कार्यक्रममा जोड गर्ने ।	३.१.१. विकासका गतिविधिहरुमा निजी क्षेत्रको लगानी आकृर्षित हुने वातावरण तयार गरिने छ । ३.१.२. सबै वस्तिका राजनैतिक तथा सामाजिक कार्यकर्ताका परिवारमा आर्थिक उपार्जनको लागि व्यवसाहिक कृषि, उद्योग तथा सेवा व्यवसायको समेत नेतृत्व गरी आर्थिक समृद्धि गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ । ३.१.३..कृषि सम्बन्धी अध्यापन गराउने संस्थालाई समाजसँग जोड्न पहल गरिने छ ।
३.२.उत्पादन भएका वस्तुको बजारीकरणको व्यवस्थापन गर्ने नीति अवलम्बन गर्ने ।	३.२.१. कृषि उपजहरुको बजारीकरणको लागि सङ्कलन केन्द्र, कृषि बजार, हाट बजार, शितभण्डारण विकासको लागि विशेष लगानी गर्ने कार्यनीति अवलम्बन गरिने छ ।

बिस्तृत कार्यक्रमहरु :

क.स.	उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	लक्ष्य					योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष		
१	२	२.१	२.१.५	क	व्यवसायिक खेती तथा तरकारी फर्म विकास कार्यक्रम(टमाटार,च्याउ,मुला,गाजर, सिमि,आलु आदि) फर्म वटा	संख्या	६	१०	१०	१०	१०	१०	५६	कृषि शाखा
२	२	२.१	२.१.२	क	फलफुलविरुवा वितरण अनुदान -कागति,किवि,स्याउ,ओखर	संख्या		११००	११००	११००	११००	११००	५५००	कृषि शाखा
३	१	१.१	१.१.१	क	जडीबुटी पकेट क्षेत्र विस्तार कार्यक्रम वटा	संख्या	१		३	२	२	३	११	कृषि शाखा
४	२	२.१	२.१.२	ग	तरकारी पकेट क्षेत्र वटा	संख्या			२	२	१		५	कृषि शाखा
५	२	२.१	२.१.२	ख	आलु खेती विस्तार कार्यक्रम पकेट क्षेत्र वटा	संख्या			३	२			५	कृषि शाखा
६	१	१.१	१.१.२	ख	जैविक विषाधी निर्माण कार्यक्रम वटा उपभोक्ता	संख्या		१	२	२			५	कृषि शाखा
७	१	१.२	१.२.४	क	खाद्यान्न,तरकारी,गेडा गुडीको पुराना विउको संरक्षण कार्यक्रम वटा	संख्या			१				१	कृषि शाखा
८	१	१.२	१.२.५	क	मकै, कोदो,फापर,जौ,उवा दलहन भटमास वृद्धि कार्यक्रम वटा	संख्या			४	४	३		११	कृषि शाखा
९	१	१.२	१.२.४	क,ख,ग	जडिवुटी उत्पादन कार्यक्रम फर्म वटा	संख्या	२		३	३	२		१०	कृषि शाखा
१०	१	१.२	१.२.५	क,ख,ग	वगैचा व्यवस्थापन, कार्यक्रम वटा	संख्या	२	३	३	२	१		११	कृषि शाखा
११	१	१.२	1.2.2	क,ख,ग	शितभण्डार निर्माण	संख्या		२		१		१	४	कृषि शाखा
१२	१	१.२	1.2.3	क,ख,ग	आलु शितभण्डार निर्माण रस्टिक स्टोर	संख्या		१					१	कृषि शाखा
१३	१	१.१	१.१.३	क,ख,ग	रैथाने वाली खेति सम्बन्धि कृयाकलापहरु	संख्या		२	२	१			५	कृषि शाखा
१४	१	१.१	१.१.२	क,ख,ग	कृषि बिमा कार्यक्रम	संख्या		३	२				५	कृषि शाखा
१५	१	१.१	१.१.२	क,ख,ग	मौरी तथा वन संरक्षण कार्यक्रम घार संख्या	संख्या	५	१०	१०	१०	१०	१०	५५	कृषि शाखा
१६	३	३.२	3.2.1	क,ख,ग	प्रविधि विस्तार तथा कृषि विकास समन्वय एवं सहयोग कार्यक्रम कृषि उपज उत्पादन सम्बन्धि कृयाकलापहरु	संख्या			२	२	३		७	कृषि शाखा
१७	१	१.१	१.१.२	क,ख,ग	साना सिंचाई कार्यक्रम सम्बन्धि कृयाकलापहरु	संख्या	२		४	४	२		१२	कृषि शाखा
१८	२	२.३	2.3.2	क,ख,ग	समुह सहकारी गठन सम्बन्धि कृयाकलापहरु	संख्या			२	२	१		५	कृषि शाखा
१९	१	१.१	१.१.२	क	उत्कृस्ट युवा कृषक पुरस्कार	संख्या		१	१	१	१	१	५	कृषि शाखा

४.१.१.५ अपेक्षित प्रतिफल : यस अवधिमा कृषि क्षेत्रको ग्राहस्थ उत्पादन प्रतिवर्ष ५ प्रतिशतले वृद्धि गरिनेछ । खाद्यान्न उत्पादन प्रतिवर्ष ५ प्रतिशत र नगदेवाली १० प्रतिशतका दरले वृद्धि भएको हुनेछ । कृषि वस्तुहरुमा आत्मनिर्भर भई आयात प्रतिस्थापन गरेको हुनेछ । नगरपालिकामा कृषि क्षेत्र हेर्ने भरपर्दो संरचना र पर्याप्त जनशक्तिको व्यवस्था भएको हुनेछ । ठुलीभेरी नगरपालिकाको प्रथम आवधिक योजनाका अन्त्य सम्ममा व्यवसायिक खेती तथा तरकारी फर्म विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरी प्रत्येक वडामा १५/१५ का दरले व्यवसायिक फर्म स्थापना गरिने, फलफुल फर्म, नगरपालिकामा स्याउ र ओखर विकासको लागि स्याउ र ओखर पकेट क्षेत्र तोक्ने , तरकारी पकेट क्षेत्र, लगायतका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । कृषिमा सहकारीको माध्यमवाट बढि प्रतिफल प्राप्त भएको हुनेछ । कृषि सम्बन्धी कार्यक्रमगत प्रतिफल वडा र कार्यान्वयन स्थिति अनुसूचिमा उल्लेख गरिएको छ ।

६. नतिजा खाका

तालिका न : २४ कृषि सम्बन्धी मुख्य कार्यक्रमहरुको नतिजा खाका

क.सं.	प्रमुख नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.व. २०८०/०८१	आ.ब.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमान तथा जोखिम
	प्रभाव						
१.	मानव विकास सूचांक	सुचांक	०.४२७	.५५	केतवी	नगरपालिका	कार्यकारिणी
२.	लैङ्गिक सूचांक	सुचांक	०.९०४	०.९३			कार्यकारिणी
	असर						
१.	कुल गार्हस्थ्य उत्पादन वृद्धि प्रतिशत प्रति वर्ष	प्रतिशत	५	१०			कार्यकारिणी
२.	कृषिक्षेत्रको गार्हस्थ्य उत्पादन वृद्धि दर	प्रतिशत	४.४	१०			कार्यकारिणी
३	कृषि मूल्य अभिवृद्धि प्रतिशत	प्रतिशत	४.४	१०	,,		
४	उद्योग क्षेत्रको औषत बृद्धिदर (प्रतिशत.)	प्रतिशत	५	१०	,,		
५	खाद्यान्नको वार्षिक उत्पादन बढाउने प्रतिशत	प्रतिशत	५	१०	,,		
६	कुल उपभोगको दुई-तिहाइभन्दा बढी खानामा खर्च गर्ने जनसङ्ख्याको (प्रतिशत)	प्रतिशत	७०	४०	,,		
७	दलहन वालीको वार्षिक उत्पादन बढाउने प्रतिशत	प्रतिशत	२	१०			
	प्रतिफल						

क.सं.	प्रमुख नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.व. २०८०/०८१	आ.ब.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनूमान तथा जोखिम
१.	प्रमुख खाद्यान्न वालीको उत्पादन परिणाम	मे.ट.	१०६३.२३	२०००			सहयोग उपलब्ध भएमा
२.	प्रति व्यक्ति खाद्यान्न उत्पादन (के.जी.)	के.जी.	१५३	२००			,,
३.	कुल खेतीयोग्य योग्य कृषि भूमि	हेक्टर	५३२.६५	१३७०			,,
४.	वार्षिक आलु उत्पादन मे.टन	मे.ट.	४१८.२५	७००			,,
५.	मकै ,, वार्षिक	मे.ट.	२४९.६२	३५०			,,
६.	गहुँ,,	मे.ट.	१२९	१५०			,,
७	चिनो ,,	मे.ट.	९५	१२०			
जम्मा उत्पादन							
८	दलहन बाली ,,	मे.ट.	२२२	२५०			
९	ओखर	मे.ट.	९८	२००			
१०	तरकारी बाली ,,	मे.ट.	२२३	४००			
११	स्याउ	मे.ट.	६०३.५	१५०			,,
जम्मा उत्पादन							

४.१.२ पशुपन्छी

४.१.२.१ पृष्ठभूमि :

ठुलीभेरी नगरपालिकको पशुपन्छी स्थिति निर्वाहमुखि रहेको छ । पशुपालनको दृष्टिकोणले यो नगरपालिकामा चरन क्षेत्रका रुपमा घाँसे क्षेत्रहरु र डाले घाँसका रुखहरु पर्याप्त रहेको छ । यहाँ गाई, भैंसी, भेडावाखा, कुखुरापालन, मौरी,घोडा खच्चर पालनको दृष्टिकोणले ज्यादै उपयूक्त क्षेत्र रहेको छ । वस्तिहरु छरिएर रहेको र व्यवसायिक रुपमा पशुपन्छी पालन ज्यादै कम रहेको छ । हाल केहि ठाउँमा पशुपन्छी पालन गरिएको छ । स्थानीय गाई गोरु, भैंसी भेडा वाखा तथा कुखुरा पालन भएको छ । दुधको उत्पादन गाईबाट ६३०५० लि. र भैसीबाट ६६१८० लि. गरी जम्मा १२९२३० लि.दुध उत्पादन हुन्छ । भेडा र बाखा ५२६६ रहेकोमा मासु उत्पादन ७४०६० केजि. हुन्छ । गाई भैसी सामान्य संख्यामा पालन गरेर व्यवसाय राम्रो नहुने देखिन्छ । यी वाहेक घर घरमा थोरै मात्रमा पशु तथा पन्छीपालन गर्ने गरेको देखिन्छ ।

४.१.२.२ प्रमुख समस्याहरु :

नश्ल सुधारमा ज्ञानको कमि, संक्रामक रोगवाट ग्रसित हुनु, उन्नत प्रविधिवाट पशुपालन व्यवसाय सञ्चालन गर्न नसक्नु ,पशुपालन व्यवसायमा विषयगत ज्ञानको कमि, बजार व्यवस्थापन नहुनु, ढुवानी महङगो हुनु, पशु आहाराको

समस्या, पशुपालन परम्परागत हुनु यस क्षेत्रमा लगानी गर्न स्रोत र व्यवसायिकताको कमि, पशुपालन व्यवसायमा विमा नहुनु आदि समस्याहरु पशुपालन क्षेत्रमा देखिएका छन् ।

४.१.२.३ चुनौती तथा अवसरहरु

चुनौती :

पशुपंक्षीजन्य वस्तुहरूको उत्पादन तथा उत्पादकत्वमा बृद्धि गरी पशुपंक्षी व्यवसायद्वारा नगरपालिकालाई दुध, मासु र अण्डामा आत्मनिर्भर बनाउन, कृषि तथा पशुपंक्षी पालनमा संलग्न कृषक तथा उद्यमीहरूलाई सीप, सामग्री, प्रविधि र पूँजीसहज उपलब्ध गराउन, बजार व्यवस्थापन गर्न, नश्ल सुधार गर्न, उन्नत जातका गाई, भैंसी, भेडाबाखा, कुखुरा उपलब्ध गराई पशुपंक्षी पालनलाई व्यवसायीकरण गर्न पशुपन्छी विमा गर्न,यूवा विदेशीनुवाट रोक्नु आदि यस क्षेत्रमा चुनौती रहेका छन् ।

अवसरहरु : पशुपालन व्यवसायमा नीजि क्षेत्रवाट लगानी गर्न वढ्दो क्रममा रहेको छ। यूवाहरु पशुपालन व्यवसायमा उत्सुकता देखाउनु, नगरपालिका सबै वडामा सामान्यतय जङ्गल तथा चरन क्षेत्र हुनु, विभिन्न क्षेत्र पशुपालनको लागि पहिला देखिने यो व्यवसाय फस्टाउनु, दुध र दुधजन्य उत्पादनहरुको उत्पादनको खपत बजार तथा शहरमा खपत गर्न सकिनु, नगरपालिकाले पनि पशुपन्छी विकासमा प्राथमिकता दिनु आदि यस क्षेत्रका अवसरहरु हुन् ।

४.१.२.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति तथा कार्यनीति, कार्यक्रम

दीर्घकालिन सोच : पशुपन्छिजन्य उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि नगरवासीको आर्थिक विकास

लक्ष्य : पशुपन्छीजन्य उत्पादनमा आयात प्रतिस्थापनमा उन्मुख भएको हुनेछ ।

उद्धेश्य : पशुपन्छी तर्फ देहाय अनुसारका उद्धेश्य रहेका छन् :

१. पशुपन्छी व्यवसाय वृद्धि गरी दुध,मासु, अण्डा,महको उत्पादन तथा उत्पादकत्वमा वृद्धि गर्ने ।

२. नयाँ नौलो सम्भावना तथा बजार भएका पशुपन्छी व्यवसायलाई प्राथमिकता दिई रैथाने तथा परम्परागत वस्तु, विधि, प्रविधिलाई प्रवर्धन गर्ने ।

तालिका न : २५ पशुपन्छी पालनका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु :

रणनीति	कार्यनीति
१. पशुपन्छी व्यवसाय वृद्धि गरी दुध,मासु, अण्डा,महको उत्पादन तथा उत्पादकत्वमा वृद्धि गर्ने ।	
१.१. पशुपन्छीजन्य व्यवसाय विस्तारका लागि विशेष पहल गर्ने ।	१.१.१. भेडाबाखा, गाई, भैसी र मौरीका सामुहिक फर्मलाई प्राथमिकता दिई कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । १.१.२. पशुपन्छी व्यवसाय विकासमा संघ र प्रदेशसंग समन्वय गरी अघि वढाउने कार्यक्रम तयार गरिने छ । १.१.३. दुध व्यवसायी तथा सहकारीको समन्वयमा पशुजन्य उत्पादनको बजार व्यवस्थापनमा गर्न प्राथमिकता दिइने छ । १.१.४. दुग्ध पदार्थ, मासुजन्य पदार्थ ढुवानी तथा सङ्कलन, चिस्यान व्यवस्थापनका लागि विशेष सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

रणनीति	कार्यनीति
	१.१.५. कुखुराको क्षति न्यूनीकरण गर्न विमा कार्यक्रम तथा किसानलाई विशेष सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ। १.१.६. उन्नत खालका पशु–पन्छीपालन, नयाँ प्रविधि हस्तान्तरणमा जोड गरिने छ।
१.२. स्वास्थ्यकर पशुजन्य उत्पादनमा वृद्धि गर्ने।	१.२.१. चरन क्षेत्र र बजारको उपलब्धतालाई ध्यानमा राखी मासु तथा दूध उत्पादनको लागि विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ। १.२.२. पशुपालक व्यवसाय समूहहरु मार्फत छनौट भई आएका कार्यक्रमहरुलाई पहिलो प्राथमिकता दिइने छ। १.२.३. पशु सहकारीमा आवद्ध किसानहरुलाई पशुपालन सम्बन्धी थप तालिमको व्यवस्था गरिने छ। १.२.४. पशु विकास समूहहरुलाई सहकारीमा परिणत गर्दै लगिने छ।
२. नयाँ नौलो सम्भावना तथा बजार भएका पशुपन्छी व्यवसायलाई प्राथमिकता दिई रैथाने तथा परम्परागत वस्तु, विधि, प्रविधिलाई प्रवर्धन गर्ने।	
२.१. पशु विकासका लागि उन्नत प्रविधि हस्तान्तरण गर्ने।	२.१.१ पशु कार्यकर्ताहरु क्रमशः वृद्धि गरी आधारभूत सेवा पुर्‍याउने कुरा सुनिश्चित गरिने छ। २.१.२. पशु विकासका सम्बन्धित विषयमा कार्यरत निकायहरुको बीचमा प्रभावकारी समन्वय गरिने छ। २.१.३. रैथाने तथा परम्परागत शैलीलाई प्राथमिकता दिई व्यवसाय अघि बढाउने रणनीति तयार गरिने छ।
२.२. नीजि क्षेत्रलाई पशुपन्छी व्यवसायमा आकृर्षण गरी रोजगार अभिवृद्धि गर्ने।	२.२.१. आयमूलक कार्यक्रमहरुमा उत्पिडित, जनजाति र विपन्नवर्गका महिलाहरुको सहभागिता बढाउने रणनीति तयार गरिने छ। २.२.२.पशु आहाराका लागि उन्नत जातको घाँस विकास कार्यक्रम र यसका लागि पकेट क्षेत्रको विकास गर्दै लगिने छ। २.२.३. स्थानीय घाँस तथा खरवारीलाई व्यवस्थापन गरी घाँस तथा चरण विकास बढाउने रणनीति तयार गरिने छ।

बिस्तृत कार्यक्रमहरू

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	लक्ष्य					योजना अवधि को जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु	प्राथमिकता न
							पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष			
१	१.१	१.१.४	क	दुग्ध उत्पादन फर्म वटा	संख्या	२	२	३			३	१०	पशु शाखा	१
१	१.१	१.१.५	क	कुखुरा पालन फर्म सञ्चालन वटा	संख्या	३	१	२	२	२		१०	पशु शाखा	१
१	१.१	१.१.१	क	वाखा पालन फर्म वटा	संख्या	२		३	३	२		१०	पशु शाखा	१
१	१.१	१.१.१	ग	वंगुर पालन फर्म वटा	संख्या	१	२	२	२	३		१०	पशु शाखा	१
१	१.१	१.१.२	ख	मौरी पालन वटा घार	संख्या	१०	३०	२०	२०	२०		१००	पशु शाखा	२
१	१.१	१.१.३	ख	दुधको परिकार बनाउने तालिम वटा	संख्या	२		४	४	१		११	पशु शाखा	१
२	२.१	२.१.१	क	कृषि, पशु विमा कार्यक्रम	संख्या		२	२	१			५	पशु शाखा	२
१	१.२	१.२.३	क	पशुमा लाग्ने माहामारी रोकथाम उपचार कार्यक्रम	संख्या			४	३	३		१०	पशु शाखा	१
२	२.२	२.२.२	क,ख, ग	विभिन्न हिउँदे/वर्षे/वहुवर्षे/डालेघांस घांस वितरण तथा दानाको श्रोत विकास सेवा अनुदान	संख्या			२	३			५	पशु शाखा	१
२	२.१	२.१.१	क,ख, ग	कृत्रिम तथा प्राकृतिक गर्भाधान सेवा, भाले जातका पशु वितरण, चल्ला वितरण गर्ने	संख्या		३	२				५	पशु शाखा	१
१	१.२	१.२.२	क,ख, ग	उन्नत तथा स्थानिय जातका वढी उत्पादन दिने र राम्रो गुर्ण भएका पशूपंक्षीको छनौट, आपूति	संख्या		२	२	१			५	पशु शाखा	२
१	१.२	१.२.४	क,ख, ग	३ देखि ५ वर्ष समय पूगेका समूह/समितिको सहकारीकरण गर्ने, सहकारी संस्था संचालन गर्न अनुदान व्यवस्था	संख्या				३		२	५	पशु शाखा	१
२	२.२	२.२.२	क,ख, ग	पशूपंक्षिहरुको नयाँ पकेट छनौट अध्ययन तथा प्रजनन् योग्य भाले/पोथि वितरण, सुधार, पशु आहारा, पशु स्वास्थ्य सेवा, रोग नियन्त्रण, विभिन्न खाले प्रविधि हस्तान्तरण तालिम आदि	संख्या				२	२	१	५	पशु शाखा	१
२	२.२	२.२.३	क,ख, ग	विभिन्न पशूस्वास्थ्य, बांझोपन शिवीर, प्रदर्शनी, प्रतियोगिता आदि कार्यक्रम	संख्या				२	२	१	५	पशु शाखा	१
१	१.१	१.१.१	क,ख, ग	पशूजन्य पदार्थ तथा उत्पादन सामग्रीहरुको नमूना संकलन तथा संम्प्रेषण आदि	संख्या				२	३		५	पशु शाखा	१
१	१.१	१.१.२	क,ख, ग	पशु विमा भैसी/राँगो पालन तथा ढुवानी कोष आदि	संख्या				३	१	१	५	पशु शाखा	१
१	१.१	१.१.३	क,ख, ग	समूह/समितिको पशूपंक्षिहरुको तथ्यांक संकलन तथा प्रेषण गर्ने	संख्या		१	१		२	१	५	कृषि शाखा	२

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	लक्ष्य					योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु	प्राथमिकता न
							पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष			
२	२.१	२.१.१	क,ख, ग	मेडिकल उपचार, माइनर सर्जिकल, मेजरसर्जिकल उपचार सेवा आदि	संख्या			२	२	१		५	कृषि शाखा	२
१	१.२	१.२.३	क,ख, ग	गोवर, रगत, दूध, माईक्रोवाइलोजिकल परिक्षण, नमूना संकलन तथा संप्रेषण आदि	संख्या		२	२	१			५	पशु शाखा	२
२	२.२	२.२.२	क,ख, ग	पशूपंक्षिमा विभिन्न खोप, आन्तरिक/वाह्य परजिवी नियन्त्रण, नमूना संकलन तथा संप्रेषण, आकस्मिक सेवा आदि	संख्या				३		२	५	पशु शाखा	१
२	२.१	२.१.१	क,ख, ग	स्कूल शिक्षा, जनस्वास्थ्य चेतना अभिवृद्धि, पशू स्वास्थ्य घूम्तीकोष व्यवस्थापन परिचालन आदि	संख्या				२	२	१	५	पशु शाखा	१
१	१.२	१.२.२	क,ख, ग	ईपिडेमियोलोजिकल रिपोर्टिङ वर्डफ्लू रोग सर्भिलेन्स आदि	संख्या				२	२	१	५	पशु शाखा	१
१	१.२	१.२.४	क,ख, ग	भेटनरी निरिक्षण, औषधि पसल निरिक्षण,फाम कार्य तथा गुणस्तर नियम र नियन्त्रण सम्बन्धि कार्यहरु	संख्या				२	३		५	पशु शाखा	१
२	२.२	२.२.२	क,ख, ग	विभिन्न गोष्ठि, भ्रमण, मेला प्रदर्शनी, प्रतियोगिता, अन्तरक्रिया, शिवीर, रेडियो आदि	संख्या				३	१	१	५	पशु शाखा	१
२	२.२	२.२.३	क,ख, ग	विभिन्न पशूपंक्षिपालन, पशू आहारा, कृत्रिम गर्भाधान, पशू स्वास्थ्य सम्बन्धि उद्यमशिल, जनचेतना आदि कृषक/कर्मचारी तालिम	संख्या		१	१		२	१	५	पशु शाखा	२

४.१.२.५ अपेक्षित उपलब्धी :

पशुपन्छी जन्यवस्तुको उत्पादन प्रत्येक वर्ष १० प्रतिशतले वृद्धि भएको हुनेछ । नगरपालिकामा दुध, मासु, उत्पादन वृद्धि भएको हुने छ । नगरपालिकाका ११ वटै वडामा दुध सङ्कलन केन्दको स्थापना भई कार्यान्वयन भएको हुनेछ । व्यवसायिक रुपले पशुपन्छी पालन गर्ने परिवार संख्या कम्तिमा १०० वटा हुनेछन् ।

तालिका न : २६ नतिजा खाका

क.सं.	प्रमुख नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.व.२०८०/०८१	आ.ब.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमान तथा जोखिम
	प्रभाव						
१.	मानव विकास सूचांक	सुचांक	०.४२७	.५६	बस्तुगत विवरण	नगरपालिका	कार्यकारिणी
२.	लैङ्गिक सूचांक	सुचांक	०.९०४	०.९३०	,,		कार्यकारिणी
	असर				,,		
१.	गाईगोरु	संख्या	३८४६	५०००	,,		कार्यकारिणी
२.	पशुजन्य वस्तु उत्पादन मासु उत्पादन	के.जि.	८००००	१५००००	,,		कार्यकारिणी
३	भेडा बाखा	संख्या	५२६६	१००००			
४	कुखुरा	संख्या	३००९	१००००			
	प्रतिफल						
१.	वार्षिक दुध उत्पादन	लिटर	१२९३००	१५००००			सहयोग उपलब्ध भएमा
२.	वार्षिक मासु उत्पादन	के.जि.	८००००	१५००००			,,
३.	वार्षिक अण्डा उत्पादन हजारमा	वटा ०००मा	२२५६७५	४०००००			,,
४.	दुग्ध चिस्यान केन्द्र संख्या	वटा	०	३			,,

४.१.३ खाद्य सुरक्षा तथा पोषण

४.१.३.१ पृष्ठभूमि :

ठुलीभेरी नगरपालिका खाद्य सुरक्षाको दृष्टिकोणले सुरक्षित नगरपालिकाको रुपमा गणना गर्न सकिने आधार कमजोर रहेको छ । हावापानी तथा मौसमका कारणले न्यून उत्पादन स्थिति रहेको देखिन्छ । खाना तथा पोषणको सुरक्षा भएको परिवार संख्या ३ महिना भन्दा कम खानपुग्ने परिवार ३५४ परिवार १९.२४ प्रतिशत, ४ देखि ६ महिना सम्म खान पुग्ने ७२२ परिवार ३९.२४ प्रतिशत छ । ७ देखि ९ महिना खान पुग्ने ५११ परिवार २७.७७ प्रतिशत र १०

देखि १२ महिना खान पुग्ने परिवार १७४ परिवार ९.४६ प्रतिशत रहेको छ। (श्रोत नगरपालिकाको पार्श्वचित्र २०७५) वच्चाहरुमा कुपोषण स्थिति बढि नै रहेको छ । ६ देखि ५९ महिनाका वालवालिकाहरु मध्ये केहीलाई कुपोषण देखिएको छ ।

४.१.३.२ प्रमुख समस्या :

यस नगरपालिकामा पोषण सम्बन्धमा जनचेतनाको कमि, खाद्यान्न सुरक्षा व्यवस्था राम्रोसंग गर्ने भण्डारणको समस्या देखिएको छ । गरीव परिवारमा पोषिलो खाने कुराको पहुँचमा कमि हुनु, भएको खाद्यान्न पनि उपयोग राम्रोसंग नगर्नु, पकाउने तरिका तथा उपयोग गर्दा पोषण स्थिति हेरेर उपयोग नगरिनु, मौसम अनुसार मात्र हरियो तरकारी तथा फलफुल खाने प्रचलन हुनु आदि समस्याहरु देखिएको छ ।

४.१.३.३ चुनौती तथा अवसर

चुनौतीहरु : यस नगरपालिकाका वच्चाहरुको कुपोषण मुक्त गराउनु, पुड्को तथा ख्याउटे र कम तौल भएको वच्चालाई न्यून बनाउन, सबै वच्चा तथा आमाहरुलाई उचित पोषणको व्यवस्था गर्न, खानपान व्यवहारमा परिवर्तन गर्न, आफूले उब्जाएको खाद्यान्न ७–१२ महिना भन्दा कम खान पुग्ने स्थितिमा रहेका परिवारको आर्थिक स्थिति सुधार गर्न, खाद्यान्न सुरक्षणको लागि व्यवस्थित भण्डारणको व्यवस्था गर्न आदि चुनौतीहरु रहेका छन् ।

अवसरहरु : नगरपालिकामा पोषण कार्यक्रम सञ्चालनमा रहनु, व्यवसायिक रुपमा तरकारी तथा फलफुल खेती सञ्चालन गर्नु, कुखुरापालन गर्ने कृषक समुहको संख्या वढ्दै जानु, अण्डा, दुधको उत्पादन वढ्दै जानु, जनताको आयस्तरमा वृद्धि हुदै जानु, भिटामिन 'ए' तथा खोप कार्यक्रम सञ्चालन हुनु, आयोडिनयूक्त नून सरल मुल्यमा प्राप्त गर्नु आदि अवसर रहेका छन् ।

४.१.३.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यक्रम

दीर्घकालिन सोच :

पोषणयूक्त आहार, नगरपालिकावासीको उज्वल मुहार

लक्ष्य : उचित खाद्य सुरक्षाको व्यवस्था गरि निरोगी नागरिक तयार गर्नु ।

उद्धेश्य : १. खाद्य सुरक्षा गरी जनताको शारीरिक तथा मानसिक स्थितिमा सुधार भएको हुनेछ ।

२. पोषणयूक्त आहार वाट महिला तथा वालवालिकाको स्वास्थ्य स्थितिमा सुधार भएको हुनेछ ।

तालिका न : २७ रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीति	कार्यनीति
१. खाद्य सुरक्षा गरी जनताको शारीरिक तथा मानसिक स्थितिमा सुधार भएको हुनेछ ।	
१.१ पोषणयूक्त खाद्यान्न उत्पादनमा जोड गर्ने ।	१.१.१.पोषणयूक्त खाद्यान्न उत्पादन गर्न नगरपालिकावाट सहयोग गर्ने व्यवस्था गरिने छ । । १.१.२. पोषणयूक्त कार्यक्रमलाई निजी क्षेत्र तथा सहकारी क्षेत्रवाट कार्यान्वयन गर्ने वातावरण तयार गरिने छ । १.१.३. पोषण कार्यक्रम, कृषि उत्पादन कार्यक्रम तथा पशुपन्छी जन्य वस्तु उत्पादन कार्यक्रम आपसमा समन्वय गरी सञ्चालन गर्न जोड दिइने ।
२. पोषणयूक्त आहारबाट महिला तथा वालवालिकाको स्वास्थ्य स्थितिमा सुधार भएको हुनेछ ।	

रणनीति	कार्यनीति
२.१. खाद्य सुरक्षाको व्यवस्था गरी वितरण प्रणालीमा सुधार गर्ने ।	२.१.१. आमा तथा वच्चाहरुको लागि भिटामिन, खोप समय तालिका अनुसार उपलव्ध अभियानको रुपमा सञ्चालन गरिने छ । २.१.२. सुत्करी महिलालाई दुध, मासु तथा अण्डा दैनिक रुपमा उपलव्ध गराउने वातावरण मिलाईने छ । २.१.३. पाँच वर्ष मुनीका वालवालिकाहरुलाई निश्चित कोटा तोकि पोषणयूक्त खाद्यान्नमा पहुँच बढाउन व्यवस्था मिलाईने छ । २.१.४.स्थानीय स्तरमा तथा वस्तीहरुमाा खाद्यान्न सुरक्षा भण्डारणको व्यवस्था मिलाउने । २.१.५. खाद्य सुरक्षाको लागि सरल, सस्तो र थेग्न सक्ने प्रविधिको पहिचान गरी कार्यान्वयनमा ल्याईने ।
२.२. पोषणयूक्त खाद्यान्नको पहिचान गरी उपयोग गर्न प्रचार प्रसार गर्ने ।	२.२.१. सन्तुलित आहारको महत्व वारे व्यापक प्रचार प्रसार गरी जनतालाई आहार पद्धितिमा व्यापक सुधार गर्ने । २.२.२. विद्यालय पाठ्यक्रममा खाद्यान्न सुरक्षा र पोषण वारेमा समावेश गरी अध्ययन गराइने ।

बिस्तृत कार्यक्रमहरू

उद्देश्यन	रणनीतिन	कार्यनीतिन	संकेतन	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	लक्ष्य					योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु	प्राथमिकतान
							पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष			
१	१.१	१.१.२	क	कार्यक्रम तथा आयोजना	संख्या			२	२	१		५	कृषि शाखा	१
१	१.१	१.१.३	क	पोषण कार्यक्रम वटा	संख्या	२			१	१	१	५	कृषि शाखा	१
१	१.१	१.१.३	क	खाद्य उत्पादन कार्यक्रम	संख्या			१	२		२	५	कृषि शाखा	१
१	१.१	१.१.२	ग	तरकारी तथा फलफुल उत्पादन कार्यक्रम	संख्या	१		३	१			५	कृषि शाखा	१
२	२.१	२.१.२	ख	दुध, माछा, मासु, फुल उत्पादन कार्यक्रम	संख्या			३	२			५	कृषि शाखा	२
२	२.१	२.१.४	ख	संघ संस्थाको सहकार्यमा स्थानिय हाटबजार, पशुवधशाला, वधस्थल, मासु पसल, साना डेरि उद्योग प्रवर्द्धन तथा डेरि पसल निर्माण सुधार आदि	संख्या		१	२	२			५	कृषि शाखा	१
२	२.१	२.१.४	क	वडा कार्यालय, नगरपालिका, कृषक सहकारी एवं व्यवसायिहरुको समेत सहमति र सहययोगमा सहकारी बजार विकास र विस्तार कार्यक्रम आदि	संख्या			१	१	३		५	कृषि शाखा	२
२	२.२	२.२.२	क	सेवाकेन्द्र/उपकेन्द्र/ प्रोफाइल अध्यावधिक गर्ने, वार्षिक पुस्तिकामा समेत पुस्तिका प्रकाशन आदि	संख्या				२	१	२	५	कृषि शाखा	१
२	२.२	२.२.३	क,ख,ग	कृषि डायरी क्यालेण्डर आदि खरिद	संख्या		१	३	१			५	कृषि शाखा	१

४.१.३.५ अपेक्षित उपलव्धी :

योजनाको अन्त्य सम्ममा नगरपालिकाका सबै वालवालिका कुपोषणबाट मुक्त भएका हुनेछन् । पुड्केपन र कम तौल हुने स्थितिमा व्यापक सुधार भएको हुनेछ । भिटामिन 'ए' तथा खोप सेवा सतप्रतिशत वालवालिका तथा महिलाले प्राप्त गरेका हुनेछन् । पोषण तथा खाद्य सुरक्षा सम्बन्धी विषय विद्यालयको पाठ्यक्रममा समावेश भएको हुनेछ ।

४.१.४.६ खाद्यान्न नतिजा खाका

तालिका न : २८ नतिजा खाका

क.सं.	प्रभाव नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.व. २०८०/०८१	आ.ब.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमान तथा जोखिम
	प्रभाव						
१.	मानव विकास सूचांक	सुचांक	०.४२७	.५६	ने.जी.स.	नगरपालिका	कार्यकारिणी
२.	लैङ्गिक सूचांक	सुचांक	०.९०४	०.९३०	रा.लेखा. स.		कार्यकारिणी
	असर						
१.	कुल गार्हस्थ्य उत्पादन वृद्धि प्रतिशत प्रतिवर्ष	प्रतिशत	५	८			कार्यकारिणी
२.	कृषि मूल्य अभिवृद्धि प्रतिशत	प्रतिशत	५.५	७	वार्षिक प्रतिवेदन		कार्यकारिणी
	प्रतिफल						
१.	कुपोषण दर ५ वर्ष मुनिका बच्चामा	प्रतिशत	३५.६	२०	वार्षिक प्रतिवेदन		सहयोग उपलव्ध भएमा
२.	५वर्षमुनिका बालबालिकामा रहेको रक्त अल्पताको स्थिति	प्रतिशत	१७	१५	,,		,,
६.	कुल उपभोगको दुई-तिहाइभन्दा बढी खानामा खर्च गर्ने जनसंख्या	प्रतिशत	६०	५५	,,		,,
३.	आफ्नो उत्पादनले ६ महिना भन्दा बढी खान नपुग्ने खाद्य सुरक्षा नभएका घरपरिवार	प्रतिशत	३३.४७	५०	,,		
४.	मौसमी खाद्य असुरक्षित घर परिवार	प्रतिशत	८६.२५	५०	,,		
५.	उच्च खाद्य असुरक्षा भएका घर परिवार	प्रतिशत	५८.४८	३०	,,		
६.	५ वर्ष मुनिका कम तौल भएका बच्चामा	प्रतिशत	**३५.५**	**२०**	,,		

खाद्य सुरक्षा तथा पोषण कार्यक्रम कृषि, पशुपन्छी, स्वास्थ्य तथा शिक्षा क्षेत्रसंग प्रत्यक्ष सम्बन्ध रहेकोले यस सम्बन्धी नतिजा खाका उक्त क्षेत्रमा समेत विस्तृत रुपमा उल्लेख गरिएको छ ।

४.१.४ सिंचाई

४.१.४.१ पृष्ठभूमि

ठुलीभेरी नगरपालिकाको कृषिमा विविधिकरण, उत्पादकत्व तथा रोजगारी वृद्धि र किसानको आयस्तर बढाउन सिंचाईले महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दछ । यस नगरपालिकामा कुल १३७० हेक्टर खेतियोग्य जमिन मध्य ८०० हेक्टर जमिनमा खेति गरिएको छ । खेती योग्य जमिन मध्ये २०० हेक्टरमा वाह्रै महिना सिंचाई हुने सम्भावनाको जमिन सिंचित सुविधा प्राप्त रहेको छ भने बाँकी खेती योग्य जमिन मौसमी सिंचित रहेको छ । यहाँ सिचाइका लागि खोला तथा खोल्साहरुवाट सिंचाई गर्न सक्ने पानीको श्रोत रहेको छ । परम्परागत कुलाहरुवाट अधिकांश खेती योग्य जग्गामा सिंचाई गरिआएको पाईन्छ ।

४.१.४.२ प्रमुख समस्याहरु :

ठुलीभेरी नगरपालिकामा सिंचाई श्रोत पर्याप्त भएपनि सबै खेती योग्य जमिनमा सिंचाई सुविधा पुँऱ्याउन सकिएको छैन । वाह्रै महिना सिंचाई सुविधा नहुनु, किसानको आर्थिक स्थिति राम्रो नहुनु, उत्पादकत्व न्यून रहनु, सिंचाई योजनाका गुणस्तर राम्रो नहुनु, लागत ज्यादै महगों हुनु, वर्षा याममा पानी पोखरीमा सङ्कलन गरी हिउँदमा सिंचाईमा प्रयोग गर्ने सुविधा नहुनु, कृषि उत्पादन प्याकेजसंगै सिंचाई योजना सञ्चालन नहुनु आदि समस्याहरु सिंचाई विकासमा देखिएको छन् । निमार्ण भएका सिंचाईहरु पनि जिर्ण अवस्थामा रहेका छन् । यस नगरपालिकामा सम्पन्न भएका सिंचाई योजना मध्ये केही राम्रो सञ्चालन योग्य अवस्थामा छन् भने अरु जिर्ण अवस्थामा रहेका छन् । परम्परागत कुलोको मुहानको स्थायी संरचना नहुँदा खेती लगाउने समयमा किसानहरुले ज्यादै समस्या व्यहोर्नु परेको छ ।

४.१.४.३ चुनौती तथा अवसर

चुनौतीहरु : ठुलीभेरी नगरपालिकामा सिंचाई विकासमा विभिन्न चुनौतीहरु रहेका छन् । सिंचाई श्रोत नपुगेका खेती योग्य जमिनमा थप सिंचाई प्रणाली विकास गर्न, विभिन्न निकायहरु बीच संमन्वय कायम गर्ने, सिंचाई योजनाहरु सञ्चालन गर्न आर्थिक तथा प्रविधिक, श्रोत व्यवस्थापन गर्न, जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्न, जनसहभागिता बढाउन, कृषकहरुलाई तालिम तथा क्षमता अभिवृद्धि गर्न, कृषिमा उत्पादकत्व बढाउनु मुख्य चुनौतीहरु रहेको छ । भरपर्दो सिंचाई व्यवस्था गर्न, सिंचाई योजनाको दीगो र गुणस्तर कायम गर्न, सिंचाई योजनाको मर्मत सम्भार गर्न, परम्परागत सिंचाईको मुहानहरुमा पक्की मुहान गराउन, व्यवसायिक रुपमा खेती गरेको जमिनहरुमा नगरपालिकावाट सिंचाई व्यवस्थापनमा चुनौती रहेको छ ।

अवसरहरु : नगरपालिकाले उत्पादनमा वृद्धि गर्न प्राथमिकता दिनु, सिंचाईको लागि वित्तिय श्रोत वृद्धि गरिदै जानु आदि अवसरहरु समेत रहेका छन् । ठुलीभेरी नगरपालिकामा हावापानी र मौसम अनुसार भुगोल छनोट गरेर खेति गर्ने हो भने, धेरै जलाधार क्षेत्र, सबै वडाका विभिन्न खोलानालाहरु प्रशस्त रहनु, थोपा सिंचाई प्रणालीको शुरुवात गर्न सकिनु, खेती योग्य जमिनमा वाह्रै महिना सिंचाई सुविधा पुऱ्याउन नगरपालिकाले अठोट लिनु तथा प्राथमिकता तोक्नु, प्रदेश सरकार र संघीय सरकारवाट प्राथमिकता दिनु सिंचाई विकासका अवसरहरु हुनु, ।

४.१.४.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति

दीर्घकालिन सोच : नगरको समृद्धि सिँचाई कृषिमा बृद्धि

लक्ष्य : कृषियोग्य भूमिमा भरपर्दो र दिगो सिंचाई सेवा मार्फत कृषि उत्पादकत्व तथा उत्पादन वृद्धिमा सहयोग गर्ने

उद्धेश्य : **१.**कृषि योग्य भूमीमा थप सिंचाई सुविधा पुगेको हुनेछ ।

तालिका न : २९ सिंचाई सम्बन्धी रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीतिहरु	कार्यनीतिहरु
१.१ बढि खेती हुने ठाउँको सिंचाई योजनालाई प्राथमिकता दिइने ।	१.१.१. सिंचाई सुविधा निर्माण तथा व्यवस्थापनमा उपभोक्ताहरुको सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने । १.१.२.सबै सिंचाईको सम्भाबना भएका खोला लगायतका किनारका फाँटहरुमा बाह्रै महिना सिंचाई योजना सञ्चालन गर्ने । १.१.३. मकै, आलु, धान खेती हुने जमिनमा सिचाई गर्नको लागि लगानी बढाईने १.१.४. कुनै व्याक्ति, फर्मले व्यवसायिक किसिमले कृषि तथा पशुपालन गर्न लगानी गर्ने स्थानमा नगरपालिकाले न्यूनतम पूर्वाधार सिंचाई, सडक, विद्युत जस्ता पूर्वाधार तयार गर्न सहयोग गर्ने ।
१.२. उत्पादन वृद्धिका लागि वैकल्पिक सिंचाई थोपा सिंचाई, पोखरी निर्माण जस्ता वैकल्पिक उपयाहरु अपनाईने छ ।	१.२.१. सिंचाई श्रोत नपुगेका जग्गामा थोपा र साना सिंचाई योजनालाई प्राथमिकता दिईने । १.२.२. नयाँ पोखरी निर्माण गर्ने ६० प्रतिशत नगरपालिकाले लगानी गर्ने नीतिलिने

- **बिस्तृत कार्यक्रमहरु**

क.स.	उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	लक्ष्य					योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु	
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष			प्राथमिकता न
१	१	१.२	१.२.१	क	साना सिंचाई तथा मर्मत योजना वटा	संख्या			४	३	२	१	१०	खा पा	२
२	१	२.२	१.२.२	क, ख,	लिफटिँङ्ग, थोपा सिंचाई तथा खानेपानी मुहान संरक्षण	संख्या			२	३			५	खा पा	१
३	१	१.१	१.१.२	क	स्प्रिगंकल तथा ठूलो पाइपद्धारा सिंचाई	संख्या		३	३	२		१	९	खा पा	१
४	१	१.१	१.१.४	क	विभिन्न कुलो मुहान निर्माण तथा मर्मत कार्यक्रम	संख्या			१	४	३	२	१०	खा पा	२
५	१	१.१	१.१.२	क, ख,ग	विभिन्न वृहत सिंचाई योजना	संख्या			४	३	१	१	९	खा पा	१

४.१.४.६ नतिजा खाका

तालिका न : ३० सिंचाईको नतिजा खाका

क.सं.	प्रभाव नतिजा खाका	इकाई	आधार वर्ष आ.व. २०८१/०८२	आ.ब.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमान तथा जोखिम
	प्रभाव						
१.	मानव विकास सूचांक	सुचांक	०.४२७	.५६	ने.जी.स.	नगरपालिका	कार्यकारिणी
२.	लैङ्गिक सूचांक	सुचांक	०.९०४	०.९३०	रा.लेखा.स.		कार्यकारिणी
	असर						
१.	कुल गार्हस्थ्य उत्पादन वृद्धि प्रतिशत प्रतिवर्ष	प्रतिशत	५	१०			कार्यकारिणी
२.	कृषि मूल्य अभिवृद्धि प्रतिशत	प्रतिशत	४.४	१०	वार्षिक प्रतिवेदन		कार्यकारिणी
	प्रतिफल						
१.	प्रतिव्यक्ति आयमा बृद्धि	प्रतिशत	४	१०	वार्षिक प्रतिवेदन		सहयोग उपलब्ध भएमा
२.	कृषि क्षेत्र अभिवृद्धि प्रतिशत	प्रतिशत	५	१०	,,		,,
३.	प्रति व्यक्ति खाद्यान्न उत्पादन (के.जी.)	प्रतिशत	१५३	२००	,,		,,
४.	खाद्यान्नको वार्षिक उत्पादन बढाउने प्रतिशत	प्रतिशत	५	१०	,,		,,

४.१.५ भूमि व्यवस्था

४.१.५.१ पृष्ठभूमि :

नगरपालिकाको सम्पतिको मुख्य श्रोत भूमि भएकोले यसको उपयोग तथा वितरण प्रणालीले नै नगरवासिको जीवनस्तर निर्धारण गरेको छ । यस नगरपालिकाको जम्मा ४२१.३३ वर्गकि.मि. जमिन मध्ये कृषि क्षेत्र १३.६९ वर्ग कि.मि. अर्थात ३.२५ प्रतिशत कृषि योग्य भूमि रहेका छ । बाँकी क्षेत्र वनजंगल १४.४२ प्रतिशत,खोलानाला ०.४५, खाली जग्गाको क्षेत्र ४८.५२ प्रतिशत रहेको छ । कृषि क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउन भूमि व्यवस्था राम्रो हुन आवश्यक हुन्छ । यस नगरपालिकामा जमीनको स्थिति हेर्दा खेत र पाखोवारी रहेका छन् । भेरीको किनारमा रहेको जमिन केहि समथर छ भने माथिल्लो भागमा गह्रा, पाखा, चरन रहेको छ । कृषक श्रमिकको अभाव तथा लगानीको दाजोमा प्रतिफल न्यून भएको कारणले गर्दा जग्गा बाँझो राख्ने चलन बढ्दो रहेको छ । भू-स्वामित्वको दृष्टिले हेर्दा आफ्नो भूस्वामित्व भएका २ रोपनि भन्दा कम जग्गा भएका ९७ परिवार ५.२७ प्रतिशत रहेका छन् २ देखि ५ रोपनी सम्म भएका २५७ परिवार १३.९६ प्रतिशत छन् भने ६ देखि १० रोपनी सम्म भएका ७२६ परिवार

३९.४५ प्रतिशत छन् । त्यस्तै ११ देखि २० रोपनी सम्म जमिनको स्वामित्व भएका परिवार संख्या १०४ परिवार ५.६६ प्रतिशत छ । अरुको जग्गा कमाएर गुजरा चलाउने परिवार घटदो क्रममा रहेको छ । परिवारमा छुट्टा भिन्न हुँदा जमिन विभाजन भएकोले गर्दा भू स्वामित्वको आकार घट्दै गएको छ ।

४.१.५.२ प्रमुख समस्याहरु :

ठुलीभेरी नगरपालिकामा भूमि वितरण व्यवस्था असमान र प्रभावकारी छैन, खेती योग्य जमिन टुक्राएर विभाजन गरिनु, जग्गा एकीकृत नभएर छरिनु, आर्थिक दृष्टिले पछि परेका परिवारको भूमिमा पहुँच कम हुनु, जग्गाको मुल्य अवमूल्य हुदै जानु, खेती योग्य जमिनमा पनि अनावश्यक झाडी तथा रुखहरुले ढाकेर उत्पादन कम हुँदै जानु, खेतिपाति गर्न नसक्ने तथा नचाहने परिवारले जग्गा बाँझो राख्नु,वन्यजन्तुले दुःख दिनेक्रम दिन प्रति दिन वढ्नु, व्यवसायिक खेती गर्न लामो समयको लागि धेरै जग्गा करार तथा खरिद गर्न नपाउनु, किसानको आर्थिक स्थिति राम्रो नहुनु , उत्पादकत्व न्यून रहुनु, वैज्ञानिक भूमि तथ्याङक पद्धति नहुनु, भूमि प्रशासन प्रति जनताको बढि गुनासो रहनु आदि समस्याहरु भूमि व्यवस्थामा देखिएको छ ।

४.१.५.३ चुनैाती तथा अवसरहरु

चुनौतीहरु :

ठुलीभेरी नगरपालिकामा भूमि व्यवस्थामा विभिन्न चुनैातीहरु रहेका छन् । खेती योग्य जमीन २ रोपनी भन्दा कम जग्गा हुने परिवार भन्दा र २ देखि ५ रोपनी हुने परिवारलाई आवश्यक अनुसारको जग्गा उपलव्ध गराउन, जग्गा नै कम भएको कारणले परिवारलाई उत्पादन समेत व्यवस्थापन गर्न कठिन, श्रमिकको अभाव समाधान गर्न, लगानीको दाँजोमा प्रतिफल बढाउन, जग्गा वाँझो राख्ने चलन वढ्दो रहेकोले त्यस किसिमका जग्गामा खेती गर्न, परिवारमा छुट्टा भिन्न हुँदा जमिन विभाजनका कारणले गर्दा घट्दै गएको भू स्वामित्वको आकारलाई रोक्न, विभिन्न निकायहरु बीच समन्वय गर्ने, भूमि व्यवस्थाको लागि आर्थिक श्रोत व्यवस्थापन गर्न, कृषिमा उत्पादकत्व बढाउन, मुख्य चुनैातीहरु रहेका छन् ।

अवसरहरु :

कृषि योग्य भूमिमा सिंचाईमा लगानी थप हुदै जाने अबसर छ । यस नगरपालिकामा बजार क्षेत्र भन्दा निकै सस्तो दरमा जग्गा प्राप्त हुनाले स्याउ र ओखरको व्यवसायिक खेतीको राम्रो अवसर श्रृजना हुदै छ । नगरपालिका, प्रदेश सरकार र संघीय सरकारवाट भूमि व्यवस्थाको लागि विशेष प्राथमिकता दिनु भूमि व्यवस्थाका अवसरहरु हुनु ।

४.१.५.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम

दीर्घकालिन सोच : नगरवासीको जीवनको मुख्य आधार उचित भूमि व्यवस्थापन र पूर्वाधार

लक्ष्य : भूमि व्यवस्थावाट ठुलीभेरी नगरपालिकामा खाद्यान्न उत्पादन बढि जनताको जीवनस्तरमा वृद्धि भएको हुनेछ

उद्धेश्य : १. उपयूक्त भू-उपयोग प्रणालीको विकास भएको हुनेछ ।

२. वाँझो रहेको जग्गाको उचित व्यवस्थापन भई उत्पादकत्व वृद्धि भएको हुनेछ ।

तालिका न : ३१ भूमि व्यवस्था सम्बन्धी रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीतिहरु	कार्यनीतिहरु
१. उपयूक्त भूउपयोग प्रणालीको विकास भएको हुनेछ।	
१.१ वातावरण सन्तुलन कायम गर्ने गरी भू-उपयोग गर्न व्यवस्था गर्ने।	१.१.१. नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेको जमिनलाई वर्गिकरण गरी तोकिएको स्थानमा निर्धारण गरिएको कार्यको लागि मात्र भू उपयोग गरिने छ। १.१.२. जमिनको वढ्दो खण्डिकरणलाई नियन्त्रण गरिने छ।
२. वाँझो रहेको जग्गाको उचित व्यवस्थापन भई उत्पादकत्व वृद्धि भएको हुनेछ।	
२.१ कृषि भूमिको उत्पादकत्व बढाउनको लागि जग्गो ओग्टने तथा वाँझो राख्ने प्रवृतिलाई निरुत्साहित गर्ने।	२.१.१. भूमि वैंक सम्बन्धी कार्यविधि तयार गरी नगरपालिका वा वडावाट सो सुविधा उपलव्ध गराउन प्रयास गरिने छ। २.१.२. ठूलो आकारको जग्गा उपलव्ध गराई कृषिमा व्यवसायिकरणमा प्राथमिकता दिइने छ। २.१.३. कृषि योग्य जमिनमा गैह्र कृषि कार्य गर्न रोक लगाइने काम गरिने छ २.१.४.. सबै को सहमतिमा सामुहिक खेती प्रणाली कार्यान्वयन गर्न प्रयास गरिने छ।

बिस्तृत कार्यक्रमहरु

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	लक्ष्य					योजना अवधि को जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु	
							पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष			प्राथमिकता न
१	१.१	१.१.१	क	जग्गा व्यवस्थापन कार्यक्रम प्रत्येक वडामा	संख्या			४	४	२	१	११	योजना शाखा	१
१	१.१	१.१.२	क	जग्गा विकास कार्यक्रम वटा	संख्या			३	२	४	२	११	योजना शाखा	१
२	२.१	२.१.३	क	खेती योग्य जमिनको वरिपरि रुख कटनी कार्यक्रम वटा	संख्या		२	२	२	२	३	११	योजना शाखा	२
१	१.१	१.१.१	क, ख , ग	जग्गा व्यवस्थापन ११ वटै वडामा	संख्या	२	१	१	३	२	२	११	योजना शाखा	१
२	२.१	२.१.२	क, ख , ग	भूमिहिन परिवारलाई विशेष सहयोग कार्यक्रम (परिवार संख्या)	संख्या		१	४	४	२		११	योजना शाखा	१

४.१.५.५ अपेक्षित प्रतिफल : ठुलीभेरी नगरपालिकाको आवधिक योजना निर्माण पछि यस नगरपालिकाको भू-उपयोग नीति तर्जुमा भएको हुने छ । भूमि वैंक सम्बन्धी कायविधि तयार भई कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ । वन्यजन्तु नियन्त्रण सम्बन्धी समस्यामा कमि आएको हुनेछ । नगरपालिकामा रहेको सम्पुर्ण वाँझो जमिनमा हराभरा खेतीपाती भएको हुनेछ । नगरपालिका भित्र व्यवसायिक खेती गर्न चाहनेहरुको लागि नगरपालिकाको समन्वयमा जमिन उपलव्ध भएको हुने छ । भूमिहिन तथा अति गरीव परिवारहरु ३ महिना मात्र खान पुग्ने परिवारको लागि विशेष सहयोग कार्यकम सञ्चालन भएको हुनेछ । भू उपयोग व्यवस्थापनका कारण उत्पादनमा दोव्वर वृद्धि भएको हुनेछ । यस अवधि भित्र जग्गा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रम, भूमि वैंक कार्यक्रम लागू गरी चाक्ला वन्दी तथा जग्गा करार कार्यक्रम ५ वटा र जग्गा विकास कार्यक्रम ५ वटा सम्पन्न भएका हुनेछन् ।

४.१.४.६ नतिजा खाका

तालिका न : ३२ भूमि व्यवस्था सम्बन्धी नतिजा खाका

क.सं.	प्रभाव नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.व. २०८१/०८२	आ.ब.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवा र निकाय	अनूमान तथा जोखिम
	प्रभाव						
१.	मानव विकास सूचांक	सुचांक	०.४२७	.५६	ने.जी.स.	नगरपालिका	कार्यकारिणी
२.	लैङ्गिक सूचांक	सुचांक	०.९०४	०.९३०	रा.लेखा. स.		कार्यकारिणी
	असर						
१.	कुल गार्हस्थ्य उत्पादन वृद्धि प्रतिशत प्रतिवर्ष	प्रतिशत	५	८			कार्यकारिणी
२.	कृषि मूल्य अभिवृद्धि प्रतिशत	प्रतिशत	५.५	७	पशु सेवा क्षेत्रको अभिलेख र वार्षिक प्रतिवेदन		कार्यकारिणी
	प्रतिफल						
१.	प्रतिव्यक्ति आयमा वृद्धि वास्तविक प्रतिशत	प्रतिशत	६४०.७७	१०००	वार्षिक प्रतिवेदन		सहयोग उपलव्ध भएमा
२.	कृषि मूल्य अभिवृद्धि प्रतिशत	प्रतिशत	५	१०	,,		,,
३.	प्रतिव्यक्ति खाद्यान्न उत्पादन (के.जी.)	प्रतिशत	५६४	७००	,,		,,
४.	खाद्यान्नको वार्षिक उत्पादन बढाउने प्रतिशत	प्रतिशत	५	१०	,,		,,

४.१.६ वन तथा वनस्पति सम्पदा

४.१.६.१ पृष्ठभूमि :

ठुलीभेरी नगरपालिकाको आर्थिक तथा सामाजिक विकासको लागि वन तथा वनस्पति सम्पदाको ठूलो महत्व रहेको छ । नगरपालिका क्षेत्राधिकारमा पाइने जडिबुटी र कृषि क्षेत्रको विकास तथा पशुपालन र उद्योगको लागि वनको योगदान उल्लेखनिय रहेको छ । वनमा जडिवुटी प्रचुर मात्रमा रहेकोले र जिविकोपार्जनको लागि तथा दाउरा

इन्धनको मुख्य श्रोत पनि वन जङगल भएकोले मानव जीवनमा यसको ठूलो महत्व रहेको छ। नगरपालिकाको कुल क्षेत्रफल ४२१.६३ बर्ग कि.मि. मध्ये १४.४२ प्रतिशत भूमी वन जङगल र ०.४५ प्रतिशत खोला वगरले ओगटेको छ । यहाँ सरकारी संरक्षित वन, १७ सामुदायिक वन र १२ कवुलियति वन रहेको छ । यहां. नाउर,झारल,घोरल,हिउचितुवा, कस्तुरी मृग आदि जङगली जनावर पाईन्छ। सल्लो, धुपी, कटुस, भोजपत्र, आदि प्रजातीका रुखहरु छन् ।

४.१.६.२ प्रमुख समस्या :

वन क्षेत्रलाई आर्थिक उपार्जनसंग समन्वय हुन नसक्नु , वन जङगलमा काम लाग्ने भन्दा कुकाठ बढि हुनु, आगलागी तथा डढेलो बढि लाग्नु , जडिवुटिको पहिचान र संरक्षण हुन नसक्नु, वन जङगलको फडानी, भू क्षय, प्लाष्टिकजन्य वस्तुको जथाभावी प्रयोग, पूर्वाधारवाट भू-क्षय, प्रभावकारी समन्वयको अभाव, जनचेतनाको अभाव,नागरिक सुसुचित नहुनु, ऐन, निति नियम विनियमको पालन नहुनु, फोहर मैलाको व्यवस्थापनमा समस्या, जिम्मेवारी वहन नगर्नु, वातावरणमा असर, मानविय स्वास्थ्य रोगको प्रकोप,उर्वरा खेती योग्य जमिनको विनास र वाढी पहिरो, कार्यक्रम प्रभावकारी नहुनु, आदि समस्याहरु देखिएका छन् ।

४.१.६.३ चुनौती र अवसरहरु

चुनौतीहरु :

सामुदयिक वनहरुलाई नगरवासीको आयआर्जनसँग जोडन नसक्नु ठूलो चुनौति हो। खेति योग्य जमिन र वन क्षेत्र किटान गरी व्यवस्थापन गर्न (उपभोक्ता र नगरपालिकाको सहकार्यमा), डाले घाँस तथा स्याउ र ओखर जस्ता उपयोगी विरुवाहरुको संरक्षण तथा अनुत्पादक विरुवाहरुको कटानी गर्न, वातावरण अनुसार जडिवुटि तथा उत्पादनशिल वोट विरुवाको वृक्षारोपण गर्न, डढेलो नियन्त्रणका लागि जनचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, विभिन्न प्रकारका जडिवुटीको पहिचानका लागि विज्ञहरुद्धारा चेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरी उत्पादन र विकि वितरणको प्रवन्ध मिलाउन (नगरपालिका र उपभोक्ता), जथाभावि रुख विरुवा कटान गर्न रोक्न, जनचेतना फैलाउन, वृक्षारोपण तथा तटवन्धनको व्यवस्था गर्न, अभिमुखिकरण तालीम र वन्यजन्तु नियन्त्रण गर्न ठुलीभेरी नगरपालिकामा वन तथा वनस्पति सम्पदा सम्बन्धी चुनौती रहेका छन् ।

अवसरहरु :

ठुलीभेरी नगरपालिकामा जिल्लाको महत्वपूर्ण जङ्गल क्षेत्र पर्ने मध्येको नगरपालिकामा रहेको छ। सरकारी संरक्षित वन र १७ सामुदायिक वन हुनु, कवुलियति संरक्षित वनको क्षेत्र पनि यसै नगरपालिकामा रहनु, सरकारी वनको रुपमा वन हुनु, नर्सरी सम्बन्धी व्यवस्था हुनु, धेरै किसिमका जडिवुटीहरु हुनु, विभिन्न किसिमका चराचुरुङगी जङ्गलमा पाइनु, आदि खोला खोल्सा तथा जलाधारको मुख्य श्रोत नै यहाँ को वन जङ्गल हुनु नगरवासीको अवसर रहेको छ। यसै अनुसार जैविक विविधता, जलवायु परिवर्तन अनुकुलन योजना, दिगो कृषि एवं चक्ला बन्दी कार्यकम यस नगरपालिकामा सञ्चालन सकारात्मक रहेकोछ ।

४.१.६.४ सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति तथा कार्यनीति, कार्यक्रम

दीर्घकालिन सोच : वनपैदावरमा आधारित उद्योगको वृद्धि, नगरवासीको समृद्धि ।

लक्ष्य : प्राकृतिक श्रोत साधनको व्यवस्थापन तथा उपयोगवाट नगरवासीको आर्थिक विकास गर्ने ।

उद्धेश्य : १. वन, जैविक विविधता र जलाधार क्षेत्रको दिगो व्यवस्थापनद्धारा नगरपालिकाको समृद्धिमा योगदान पुऱ्याएको हुनेछ ।

रणनीति, कार्यनीतिहरु

तालिका न : ३३ वन तथा वनस्पति सम्पदा सम्बन्धी रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीतिहरु	कार्यनीतिहरु
उद्धेश्य : १. वन, जैविक विविधता र जलाधार क्षेत्रको दिगो व्यवस्थापनद्धारा नगरपालिकाको समृद्धिमा योगदान पुऱ्याएको हुनेछ	
१.१. वन तथा जैविक विविधताको संरक्षणका कार्यक्रम गर्ने	१.१.१. वनमा नर्सरी निर्माण गरि विरुवाहरु उत्पादन गर्ने र नगरपालिका वाहिर तथा अन्य पालिकाहरुमा समेत आपूर्ति गरी आय आर्जन गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने १.१.२. विपन्न परिवारहरुको समुह वनाई वन पैदावार, जडिवुटी खेती गर्ने र उपयोग गर्ने व्यवस्था मिलाउने । १.१.३. विभिन्न प्रकारका जडिवुटीको पहिचानका लागि विज्ञहरुद्धारा चेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरी उत्पादन र विकि वितरणको प्रवन्ध मिलाउने (नगरपालिका र उपभोक्ता)

बिस्तृत कार्यक्रमहरु :

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	लक्ष्य					योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु	प्राथमिकता न
							पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष			
१	१.१	१.१.१	क	सामुदायिक वन बहुआयामिक विरुवा रोपण	संख्या		१	४	४	१	१	११	कृषि शाखा	१
१	१.१	१.१.३	क	जडिवुटी पहिचान र संरक्षण	संख्या		६	६	६	६	६	३०	कृषि शाखा	१
१	१.१	१.१.१	क	नर्सरी व्यवस्थापन	संख्या				२	१	१	४	कृषि शाखा	१
१	१.१	१.१.२	ग	सामुदायिक वन घेरावार	संख्या	१		२	२			५	कृषि शाखा	१
१	१.१	१.१.२	ख	अनावश्यक रुखभाडी हटाउने कार्यक्रम टोल	संख्या	१	२	२	२	२	२	११	कृषि शाखा	२
१	१.१	१.१.२	ख	आम्दानी हुने विरुवा वृक्षारोपण तथा वन संरक्षण कार्यक्रम	संख्या	३		२	३	३		११	कृषि शाखा	१

४.१.६.५ अपेक्षित उपलब्धी : आवधिक योजनाको अवधिमा कुल भूभागको वन क्षेत्र १४.४२ प्रतिशत मध्ये ५० प्रतिशत वनलाइ नगरवासीको आयआर्जनमा जोडिन पुगेको हुनेछ । वनमा आधारित उद्योगहरु प्रत्येक वडामा स्थापना भएका हुनेछन् । जडिवुटी सम्बन्धी पहिचान र संरक्षण कार्यक्रम २ वटा सञ्चालन भएको हुनेछ । नर्सरी व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रम ११ वटा सञ्चालन भएको हुनेछ । आम्दानी हुने विरुवा वृक्षारोपण कार्यक्रम सबै वडामा सञ्चालन भएको हुनेछ । वन जलाधारको संरक्षण भएको हुनेछ ।

४.१.४.६ नतिजा खाका

तालिका न : ३५ वन तथा वनस्पति सम्पदाको नतिजा खाका

क.सं.	प्रभाव नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.व. २०८०/०८१	आ.व.को लक्ष्य२०८४/०८५	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमान तथा जोखिम
	प्रभाव						
१.	मानव विकास सूचांक	सुचांक	०.४२७	.५६	ने.जी.स.	नगरपालिका	कार्यकारिणी
२.	लैङ्गिक सूचांक	सुचांक	०.९०४	०.९३०	रा.लेखा. स.		कार्यकारिणी
	असर						
१.	कुल गार्हस्थ्य उत्पादन वृद्धि प्रतिशत प्रतिवर्ष	प्रतिशत	५	८			कार्यकारिणी
२.	कृषि मूल्य अभिवृद्धि प्रतिशत	प्रतिशत	५.५	७	पशु सेवा क्षेत्रको अभिलेख र वार्षिक प्रतिवेदन		कार्यकारिणी
	प्रतिफल						
१.	प्रतिव्यक्ति आयमा वृद्धि वास्तविक प्रतिशत	प्रतिशत	५	१०	कृषि क्षेत्रको अभिलेख र वार्षिक प्रतिवेदन		दातृसंस्था सहयोग उपलव्ध भएमा
२.	नगरपालिकाको कुल भूभागमा वनले ढाकेको क्षेत्र	प्रतिशत	१४.४२	२०	”		”
३.	नगरपालिकाको कुल भूभाग मध्ये बुट्टयान क्षेत्रले ढाकेको क्षेत्र	प्रतिशत	२९.१४	३०	”		”
४.	कुल वन क्षेत्र मध्य सामुदायिक वनको अंश	प्रतिशत	६७.५७	८०	”		”
५.	सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह	समुह	१७	१७			

४.१.७ खनिज सम्पदा

४.१.७.१ पृष्ठभूमि : ठुलीभेरी नगरपालिकाको आर्थिक विकासको लागि खनिज सम्पदाको ज्यादै महत्व रहेको छ । यहाँ तामाखानी तथा ढुङ्गा खानी लगायतका खानीहरु रहेका छन् । यस नगरपालिकाको खानी,नदी तथा खोलाहरुको वालुवा तथा ढुङ्गांहरु प्रख्यात रहेको छ । यी नदिजन्य पर्दाथहरु सञ्चालन गर्न सकेमा र ढुङ्गा उद्योग सञ्चालन गरी नगर तथा अन्य शहरी क्षेत्रमा वेच्ने व्यवस्था मिलाएमा गरिवी निवारण गर्न तथा आय आर्जनमा ज्यादै महत्वपूर्ण भूमिका निभाउन सकिन्छ । खानी सम्बन्धमा विज्ञहरुवाट विस्तृतरुपमा अध्ययन गर्न पर्ने देखिन्छ ।

४.१.७.२ चुनौती तथा अवसरहरु :

चुनौतीहरु : ठुलीभेरी नगरपालिकामा पर्याप्त खानीहरु भएता पनि खानी उत्खनन् हुन नसक्नु, पर्याप्त लगानी हुन नसक्नु, उपयूक्त प्रविधि ल्याउन नसक्नु, यातायातको समस्या, समन्वयको समस्या, प्रचार प्रसार नहुनु, कच्चा पदार्थको प्रोसेसिंग व्यवस्था नहुनु, निजी क्षेत्र लगानीको लागि आकर्षित गर्न नसक्नु खानी सम्बन्धी समस्या तथा चुनौती रहेको छ ।

अवसरहरु : ठुलीभेरी नगरपालिकाका विभिन्न स्थानहरुमा खानीहरु प्रशस्त रहनु, स्थानीय सरकारको खानी सम्बन्धमा सकारात्मक नीति लिनु अवसर रहेका छन् ।

४.१.७.३ लक्ष्य, उद्धेश्य, कार्यनीति, कार्यक्रम

लक्ष्य : खानीहरुको पहिचान र उत्खननका लागि नगरपालिकाबाट पहल भएको हुनेछ ।

उद्धेश्य १. नगरपालिकामा रहेका खानीहरुको पहिचान तथा उत्खन्न भएको हुनेछ ।

उद्धेश्य २. ढुङ्गा, गिट्टी र बालुवा प्रशोधन उद्योगको स्थापना भई बजारको व्यवस्थापन भएको हुने छ ।

तालिका न : ३६ रणनीति तथा कार्यनीतिहरु :

रणनीति	कार्यनीतिहरु :
उद्धेश्य १. नगरपालिकामा रहेका खानीहरुको पहिचान तथा उत्खनन गर्ने ।	
१.१ खानीहरुको उत्खनन् तथा उपयोगमा सरकारी तथा स्थानीय सामुदायको सहभागितामा गर्ने ।	१.१.१. खानीको उत्खनन्को लागि आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग जुटाउन पहल गरिने छ ।
उद्धेश्य २.क्रसर उद्योगको स्थापना भई बजारको व्यवस्थापन गर्ने ।	
२.१ खानीको उत्पादनको लागि बजारको खोजि गरी स्थायित्व गर्ने ।	२.१.१. खानी तथा खोलाको दोहन गर्दा वातावरणीय अध्ययन गरी सो को सिफारिशको आधारमा मात्र दोहन गरिने छ

बिस्तृत कार्यक्रमहरु

क्र.स.	उद्देश्यन	रणनीतिन	कार्यनीतिन	संकेतन	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	लक्ष्य					योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु	प्राथमिकता न
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष			
१	१	१.१	१.१.१	क	ढुङ्गा काट्ने उद्योग स्थापना सर्भे वटा	संख्या			१				१	कृषि शाखा	१
२	१	१.१	१.१.१	क	वालुवा उत्खन्न कार्यक्रम वटा	संख्या		२		२	१		५	कृषि शाखा	१
३	२	२.१	२.१.१	क	खानी अनुसन्धान तथा सर्भेक्षण कार्यक्रम	संख्या			१	२	१	१	५	कृषि शाखा	१

४.१.७.४ अपेक्षित उपलव्धी : ठुलीभेरी नगरपालिकाको आवधिक विकास योजनाको अन्त्य सम्ममा बालुवा तथा ढुङ्गा कुट्ने उद्योग स्थापना भई रोजगार प्राप्त तथा सिमान्तवर्गहरुको आयमा दोव्वर वृद्धि भएको हुनेछ । सबै किसिमका खानी उत्खननको लागि प्राविधिक अध्ययन सम्पन्न भई उत्खनन् भएको हुने छ । सबै नदी र खोलाको ढुङ्गा ं वालुवा उत्खननको लागि वातावरणीय अध्ययन गरी सो को सिफारिश अनुसार मात्र खानी तथा खोलाहरुको दोहन भएको हुनेछ ।

४.१.४.६ नतिजा खाका

तालिका न : ३७ खानीजन्य सम्पदाको नतिजा खाका

क.सं.	प्रभाव नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.व. २०८१/०८२	आ.ब.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमान तथा जोखिम
	प्रभाव						
१.	मानव विकास सूचांक	सुचांक	०.४२७	.५६	ने.जी.स.	नगरपालिका	कार्यकारिणी
२.	लैङ्गिक सूचांक	सुचांक	०.९०४	०.९३०	रा.लेखा. स.		कार्यकारिणी
	असर						
१.	कुल गार्हस्थ्य उत्पादन वृद्धि प्रतिशत प्रतिवर्ष	प्रतिशत	५	८			कार्यकारिणी
२.	कृषि मूल्य अभिवृद्धि प्रतिशत	प्रतिशत	५.५	७	पशु सेवा क्षेत्रको अभिलेख		कार्यकारिणी
	प्रतिफल						
१.	प्रतिव्यक्ति आयमा वृद्धि वास्तविक	प्रतिशत	६४०	१०००	रा.लेखा. स.		

४.२ उद्योग, वाणिज्य, आपूर्ति र पर्यटन

४.२.१ उद्योग

४.२.१.१ पृष्ठभूमि :

ठुलीभेरी नगरपालिकाको विकासमा उद्योग क्षेत्रको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको छ । ग्राहास्थ उत्पादन, रोजगारी श्रृजना गरी गरीवी न्यूनिकरणमा उद्योग क्षेत्रको स्थान उच्च रहेको हुन्छ । हाम्रो जस्तो कृषिमा आधारित अर्थतन्त्र भएको मुलुकमा कृषिवाट सेवा क्षेत्र तथा उद्योग क्षेत्रमा रोजगारी वृद्धि, मुल्य अभिवृद्धि गर्न सकेमा देश, प्रदेश तथा स्थाानीय अर्थतन्त्रको विकास गर्न सकिन्छ । यो नगरपालिकामा औद्योगिक क्षेत्र, ठूला तथा मझौला उद्योगहरु स्थापना हुन सकेका छैनन् । यहाँ केवल कृषिमा आधारित साना कुटिर उद्योग तथा घरेलु उद्योग सञ्चालनमा रहेका छन् जुन ज्यादै न्यून मात्रमा रहेका छन् ।

४.२.१.२ समस्याहरु

ठुलीभेरी नगरपालिकामा उद्योगको विकासमा विभिन्न समस्याहरु रहेका छन् । उद्योगमा लगानी नहुनु, उद्योग क्षेत्रमा कच्चा पदार्थको अभाव, स्थानिय श्रोत साधनको प्रयोग नहुनु, अग्रिम र पृष्ठ सम्बन्ध कमजोर रहनु, पूँजीको अभाव, दक्ष जनशक्तिको अभाव, उपयूक्त स्थानको अभाव, व्यावसायिकताको विकास नहुनु, उधमीको कमि, श्रोत तथा साधनको अपुग, ज्ञान र सिपको अभाव, सिपयूक्त श्रमिकको अभाव, ढुवानीको समस्या, लगानी महंगो पर्नु, उत्पादित वस्तुले वाहय बजारमा प्रतिस्पर्धा गर्न कठिन हुनु आदि समस्याहरु उद्योग क्षेत्रमा देखिएको छ ।

४.२.१.३ चुनौति र अवसरहरु

चुनौतीहरु :

ठुलीभेरी नगरपालिकामा उद्योग क्षेत्रको विकास गर्न विभिन्न चुनौतिहरुको सामना गर्नु परेको छ । उद्योगको लागि उद्यमशिलता विकास सम्बन्धी चेतानमुलक क्रियाकलाप सञ्चालन गर्न, पुँजी सङ्कलन गर्न, तालिमको व्यवस्था गर्न, उद्योग स्थापना गर्ने उपयूक्त स्थानको छनोट गर्न, स्थानीय स्तरमा कच्चा पदार्थ उत्पादन र संकलन गर्न वन तथा कृषिमा आधारित उद्योगहरुलाई प्रोत्साहन गर्न, लगानीकर्तालाई आकर्षण गर्न, व्यावसायिक उत्पादन गर्न, सरोकारवालाको पहिचान गरी समन्वय र सहकार्य गर्ने जस्ता चुनौतिहरु रहेका छन् ।

अवसरहरु :

ठुलीभेरी नगरपालिकामा सडकहरुको विस्तार हुनु, विद्युतीकरण वस्ती वस्ती सम्म पुऱ्याउनु, कृषि र वनमा आधारित उद्योगको लागि कच्चा पदार्थ नगरपालिकामा नै उपलव्ध हुनु, वैंकहरुको स्थापनाले कर्जा सुविधा हुनु, पानीको व्यवस्था हुनु, स्थानीय तथा प्रदेश सरकारले कृषि उद्योग क्षेत्रलाई प्राथमिकता दिनु, उत्पादित वस्तुको लागि बजार प्राप्त हुनु आदि उद्योगको लागि अवसरहरु हुन् ।

४.२.१.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम

दीर्घकालिन सोच : साना तथा घरेलु उद्योग क्षेत्रको विकास, दिगो आर्थिक विकासको निकास

लक्ष्य : कृषि र वनमा आधारित उद्योगको स्थापनावाट उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि गरी नगरवासीको आर्थिक विकास भएको हुनेछ ।

उद्धेश्य : १. घरेलु तथा साना उद्योगवाट आय आर्जनमा वृद्धि भएको हुनेछ ।

२.कृषि तथा वनजन्य उद्योगवाट रोजगारीमा वृद्धि भएको हुनेछ ।

रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	**कार्यनीतिहरु :**
उद्धेश्य १. १. घरेलु तथा साना उद्योगवाट आय आर्जनमा वृद्धि भएको हुनेछ।	
१.१ कृषिमा आधारित प्याकिङ्ग, प्रशोधन गर्ने उद्योगहरुलाई सहयोग गर्ने नीति लिने ।	१.१.१. उत्पादन भएका वस्तुको बजारीकरणको व्यवस्थापन नगरपालिकाले गर्ने नीति अवलम्बन गर्ने । १.१.२. नगरपालिकाको पहिचान, स्वरोजगार सहितको उद्यमशिल युवा अभियान कार्यक्रम लागु गर्ने
१.२ उत्पादन वृद्धि गरी गरिब जनताको आय स्तर बढाउने कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिने ।	१.२.१ शुद्ध पिउने पानी प्रशोधन, आलुको चिप्स, फलफुलको जाम जेली जस्ता उत्पादनमुखी उद्योगहरु विकासमा सहयोग गर्ने नीति लिने । १.२. २. कृषि तथा वनमा आधारित उद्योग सञ्चालन गरी रोजगार अभिवृद्धि गर्ने उद्योगलाई कर छुट तथा अन्य सुविधा दिने । १.२. ३. कृषि तथा वन जन्य उद्योगवाट रोजगारीमा वृद्धि भएको हुनेछ ।
उद्धेश्य २. कृषि तथा वनजन्य उद्योगवाट रोजगारीमा वृद्धि भएको हुनेर्छे ।	
२.१ उद्योग स्थापना गर्न नगरपालिकाले सडक, विद्युत, खानेपानी लगायतका पूर्वाधार निर्माण गरिनेछ ।	२.१.१. नगरपालिका क्षेत्रमा १४.४२ प्रतिशत वनजंगल र रुखविरुवाहरु पर्याप्त मात्रमा पाईने हुनाले फर्निचर उद्योग स्थापना गर्न तथा फर्निचर उद्योगलाई सहयोग गर्ने नीति लिईनेछ ।

बिस्तृत कार्यक्रम

क.स.	उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	लक्ष्य					योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु	प्राथमिकता न
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष			
१	१	१.१	१.१.१	ग	प्रशोधन,प्रवर्धन लघु उद्योग स्थापना,सिस्नु पाउडर फलफुल, जडिवुटी,अचार, मसला,)	संख्या	४		३	३	३	२	१५	नपा	१
२	१	१.१	१.१.१	क	आधुनिक औजार मर्मत केन्द्र स्थापना	संख्या	१		२	१	१		५	नपा	१
३	२	२.१	२.१.१	क	काठ जन्य, वांस जन्य उद्योग	वटा		१	२	२			५	नपा	१
४	२	२.१	२.१.२	क,ख, ग	फर्निचर कारखाना	संख्या	१		२	१	१		५	नपा	२
५	२	२.१	२.१.१	क	ढुङ्गा काट्ने उद्योग स्थापना कार्यक्रम	संख्या					१	१	२	नपा	२
६	१	१.१	१.१.१	क	मह उत्पादन संकलन कार्यक्रम	संख्या	१		१	२	१		५	नपा	१
७	१	१.१	१.१.२	क	उद्योग वाणिज्य संघ सहयोग कार्यक्रम	संख्या		२	२	१			५	नपा	१
८	१	१.२	१.२.३	क	कृषिजन्य कच्चा पद्धार्थमा आधारित उद्योग	संख्या	१		३	३	२	२	११	नपा	१
९	१	१.२	१.२.४	क,ख	दूधमा आधारित उद्योग	संख्या	१		१	१			३	नपा	२
१०	१	१.२	१.२.२	क	पर्यटन उद्योग सहयोग	संख्या			२	१	१	१	५	नपा	२
११	२	२.१	२.१.१	क	गिट्टी, रोडा, ढुङ्गा प्रशोधन केन्द्र	संख्या						१	१	नपा	१
१२	१	१.१	१.१.२	क	सेवामूलक उद्योग	संख्या	१	१	१	१		१	५	नपा	१
१३	१	१.२	१.२.१	क	जडीवुटी प्रशोधन उद्योग	संख्या			२	१	१	१	५	नपा	२

४.२.१.५ अपेक्षित उपलब्धीहरु : ठुलीभेरी नगरपालिकाको आवधिक योजनाको अन्त्यसम्म हाल ५१ वटा घरेलु उद्योगबाट २०८६ सालसम्म १५० घरेलु तथा साना र मझौला उद्योगको स्थापना भएको हुनेछ। हाल उद्योग क्षेत्रमा १५० जनाले रोजगार पाएकोमा २०८६ साल सम्म ४५० जनाले रोजगारी पाएका हुनेछन् । उद्योगको विकासको लागि पूर्वाधार निर्माण भएको हुनेछ । अधिकांश उद्योगहरु कृषि र वनमा आधारित उद्योगहरुको स्थापना भएको हुनेछ । कुल ग्रार्हस्थ उत्पादनमा उद्योग क्षेत्रको योगदान हालको अवस्थावाट दोव्वर वृद्धि भएको हुनेछ । उद्योग क्षेत्रका वृद्धि प्रतिवर्ष १० प्रतिशतका दरले भएको हुनेछ ।

४.१.४.६ नतिजा खाका

तालिका न : ३८ उद्योग क्षेत्रको नतिजा खाका

क.सं.	प्रभाव नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.व. २०८१/०८२	आ.ब.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमान तथा जोखिम
	प्रभाव						
१.	मानव विकास सूचांक	सुचांक	०.४२७	.५६	ने.जी.स.	नगरपालिका	कार्यकारिणी
२.	लैङ्गिक सूचांक	सुचांक	०.९०४	०.९३०	रा.लेखा. स.		कार्यकारिणी
	असर						
१.	कुल गार्हस्थ्य उत्पादन वृद्धि प्रतिशत प्रतिवर्ष	प्रतिशत	५	८			कार्यकारिणी
२.	कृषि मूल्य अभिवृद्धि प्रतिशत	प्रतिशत	५.५	७	पशु सेवा क्षेत्रको अभिलेख र वार्षिक प्रतिवेदन		कार्यकारिणी
	प्रतिफल						
१.	प्रति व्यक्ति आयमा वृद्धि वास्तविक प्रतिशत प्रतिवर्ष	प्रतिशत			उद्योग वार्षिक प्रतिवेदन	उद्योग प्रमुख	संघ तथा प्रदेश वाट सहयोग उपलव्ध भएमा
१.	कुल रोजगारीमा उद्योग क्षेत्रको योगदान	संख्या	१५०	४५०			

४.२.२ व्यापार, वाणिज्य तथा आपूर्ति

४.२.२.१ पृष्ठभूमि :

ठुलीभेरी नगरपालिकाको आर्थिक विकासमा व्यापार, वाणिज्य तथा आपूर्तिको ठूलो भूमिका रहेको छ। खाद्य एण्ड खुद्रा ७८ भाडा व्यवसायी २ होटल व्यवसायी ४१ तरकारी तथा फलफूल व्यवसायी ३८ माछामासु पसल ३ रहेका छन्। नगरपालिकामा आयात प्रत्येक वर्ष बढ्दै गईरहेको अवस्था छ। नगरपालिकामा आयत हुने वस्तुहरुमा खाद्यान्न, लत्ताकपडा, विजुलीका सामान, निर्माण सामाग्रीहरु आदी हुन् भने यहाँवाट वाहिर जाने वस्तुहरुमा स्याउ, ओखर,सिमी

आदि रहेका छन् । नगरपालिकाको व्यापार घाटा बढि रहेको छ । यस नगरपालिकाको लागि उपभोग्य सामाग्रीहरुको आपूर्ति नेपालगंज, प्रदेश सदरमुकाम वीरेन्द्रनगर लगायतका शहरहरुबाट भैरहेको छ ।

४.२.२.२ प्रमुख समस्या :

ठुलीभेरी नगरपालिकामा व्यापार, वाणिज्य तथा आपूर्ति क्षेत्रमा प्रमुख समस्याहरुमा बजारको पूर्वाधार निर्माण हुन नसक्नु, व्यापार घाटा ज्यादै बढि हुनु, नगरपालिकावाट निर्यात हुने वस्तुको उत्पादन न्यून रहनु, ढुवानी लागत महगों पर्नु, व्यापारको संस्थागत विकास नहुनु, बाह्रै महिना सबै वस्ति तथा व्यापारिक केन्द्रमा यातायात सञ्चालन नहुनु,सामानमा परनिर्भरता बढि हुनु आदि समस्याहरु रहेका छन् ।

४.२.२.३ चुनौती तथा अवसरहरु

चुनौतीहरु :

ठुलीभेरी नगरपालिकामा शहरी पूर्वाधार निर्माण गर्नु, निर्यात योग्य वस्तुको उत्पादन गर्नु, सामान सरल रुपमा प्राप्त गर्न, गुणस्तरयुक्त सामानको व्यवस्थापन गर्न, व्यापारिक केन्द्रको क्षमता अभिवृद्धि गर्न, व्यापार सन्तुलन कायम गर्न, व्यापार व्यावसायको संस्थागत सुदृढीकरण गर्न, शहरी विकास गर्न आदि चुनौती रहेको छ ।

अवसरहरु :

ठुलीभेरी नगरपालिकामा जिल्ला सदरमुकाम रहनु ,यस नगरपालिकाका सबै वडाहरुमा (वडा ११ बाहेक) सडक मार्ग तथा सडक सन्जाल जोडिनु, बजार केन्द्रहरुको विकास हुदै जानु, नगरपालिकावाट प्रत्येक वडा कार्यालय सम्म पुग्ने मुख्य सडकहरुको स्तरउन्नतिको योजना हुनु, नगरका मुख्य बजारहरुको सामिप्यता वढ्नु, बजारको लागि आवश्यक पिउने पानीको श्रोत, विद्युत प्रशस्त रहनु, ग्रामीण पर्यटक केन्द्र रहनु, जग्गा जमिन सस्तो हुनु, जनताको जीवनस्तर वढ्दै जानु आदि यस क्षेत्रका अवसरहरु रहेका छन् ।

४.२.२.४ लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रमहरु

लक्ष्य : व्यापार तथा वाणिज्य, वित्तिय, सेवा क्षेत्रको विकास भई नगरवासीको आर्थिक विकास

उद्धेश्य : १. व्यापार, व्यवसायवाट आयआर्जन तथा रोजगारीमा वृद्धि भएको हुनेछ ।

तालिका न : ३९ रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीतिहरु	**कार्यनीति**हरु
रणनीति १.व्यापार, व्यवसायवाट आय आर्जन तथा रोजगारीमा वृद्धि गर्ने ।	
१.१ व्यापार तथा व्यवसायमा निजी क्षेत्रको लगानी बढाउने र संस्थागत विकास गर्ने ।	१.१.१ बजारका पूर्वाधार निर्माण गर्नको लागि आन्तरिक तथा वाहय लगानी वृद्धि गरिने छ । १.१.२. ग्रामीण क्षेत्र र बजार क्षेत्र तथा नजिक रहेका पालिकासँग अन्तर सम्बन्ध कायम गरी समृद्धि हासिल गरिने छ । १.१.३.सबै वडामा सन्तुलित रुपमा बजार विस्तार गर्ने कार्यनीति लिइने छ ।

बिस्तृत कार्यक्रमहरु

रणनीतिन	कार्यनीतिन	संकेतन	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	लक्ष्य					योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु	प्राथमिकतान
						पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष			
१.१	१.१.२	ग	प्रशोधन,प्रवर्धन लघु उद्योग स्थापना(मसला फलफुल,	संख्या	३		१	३	१	२	१०	न पा	१
१.१	१.१.३	क	हाट बजार स्थापना कार्यक्रम	संख्या	१		२	१	१		५	न पा	१
१.१	१.१.३	क	बजार व्यवस्थापन कार्यक्रम	वटा		१	२	२	३	२	१०	न पा	१
१.१	१.१.२	क,ख,ग	दुग्ध संकलन र चिस्यान	संख्या	१		२	१	१		५	न पा	२
१.१	१.१.२	क	कृषि उपज संकलन तथा विक्रि केन्द्र	संख्या	३	१	२	२	१		९	न पा	२
१.१	१.१.१	क	जडिबुटी प्रशोधन उद्योग स्थापना	संख्या	२		२	२	१	२	९	न पा	१
१.१	१.१.१	क	स्याउ प्रशोधन उद्योग स्थापना	संख्या	१	१	२	१			५	न पा	१
१.१	१.१.१	क	स्वस्थ्य मासु उत्पादन तथा बथशाला स्थल निर्माण	संख्या				१			१	न पा	१
१.१	१.१.३	क,ख	व्यापार रेष्टुरेन्ट विस्तार कार्यक्रम	संख्या			१	१	२	१	५	न पा	२

४.२.४.५ नतिजा खाका

तालिका न : ४० उद्योग क्षेत्रको नतिजा खाका

क.सं.	प्रभाव नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.व. २०८१/०८२	आ.ब.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमान तथा जोखिम
	प्रभाव						
१.	मानव विकास सूचांक	सुचांक	०.४२७	.५६	ने.जी.स.	नगरपालिका	कार्यकारिणी
२.	लैङ्गिक सूचांक	सुचांक	०.९०४	०.९३०	रा.लेखा.स.		कार्यकारिणी
	असर						
१.	कुल गार्हस्थ्य उत्पादन वृद्धि प्रतिशत प्रतिवर्ष	प्रतिशत	५	८			कार्यकारिणी
२.	कृषि मूल्य अभिवृद्धि प्रतिशत	प्रतिशत	५.५	७	वार्षिक प्रतिवेदन		कार्यकारिणी
	प्रतिफल						
१.	प्रतिव्यक्ति आयमा वृद्धि वास्तविक प्रतिवर्ष	प्रतिशत	६४०	१०००	उद्योग वार्षिक प्रतिवेदन	उद्योग प्रमुख	सहयोग उपलव्ध भएमा
२.	सेवा क्षेत्रको ग्रार्हस्थ उत्पादन वार्षिक वृद्धि दर	प्रतिशत	५.४	११.७	,,		,,

४.२.३ पर्यटन

४.२.३.१ पृष्ठभूमि :

यो नगरपालिका पर्या पर्यटनमा प्रख्यात रहेको छ । शे फोक्सुन्डो ताल तथा निकुन्ज,उपल्लो डोल्पा र ढोरपाटन शिकार आरक्ष जाने द्वारको रुपमा परिचित यस नगरपालिकामा ठाँगे हिमाल, जैरिगाड झरना,सुनदह, तामाखानी,बोन्पोगुम्बा, लामापाइला स्तुपा,तातोपानी, तिप्लाखोलाको झरना, साइकुमारी हिमाल,पोखेपानी हिमाल, सिस्ने हिमाल, रुपपाटन,तोरीढारी हिमाल, सान्टा क्षेत्र, छमकुनी ताल, ग्यालबारा ताल, ग्याबारा लेक लगायत पर्यटकीय स्थान रहेका छन् । यो नगरपालिका हिमाल, प्राकृतिक स्वरुप, जगंल, पुराना वस्ति, विविध रहनसहन तथा यातायातको पहुच रहेको र कम लगानीमा बढि प्रतिफल प्राप्त गर्न सकिने हुनाले ठुलीभेरी नगरपालिकाको आर्थिक विकासमा पर्यटनको महत्वपूर्ण भूमिका रहनेछ । ग्रामीण क्षेत्रको विकासवाट नै समग्र नगरपालिकाको विकास हुन्छ । यस नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका प्राकृतिक दृश्य, चराचुरुङ्गी, जङ्गली जनावर, परम्परागत संस्कार, ऐतिहासिक महत्वका स्थल, खाना, रितिरिवाज, रहनसहन, चाडपर्व, धर्म संस्कृति, भाषा, भेषभुषा, लोक गीत, मन्दीर, गुम्वा आदि हाम्रा धरोहर हुन् । यस क्षेत्रमा विशेष सम्भावना रहेको देखिन्छ ।

४.२.३.२ प्रमुख समस्या :

ठुलीभेरी नगरपालिका स्थानविशेष यस क्षेत्रमा उल्लेख्य विकास नहुनु , स्वदेशी तथा विदेशी पर्यटकहरु उल्लेख्य मात्रमा आगमन नहुनु, धार्मिक तथा साँस्कृतिक स्थानहरुको पहिचान नहुनु, पर्यटकका लागि आवश्यक पूर्वाधार नहुनु, प्रवर्द्धन संरक्षण र प्रचार प्रसारको कमि निजी क्षेत्रवाट पर्याप्त लगानी नहुनु, जस्ता समस्याहरु ग्रामीण पर्यटन क्षेत्रमा देखिएका छन् । यस्तै गरी पदमार्ग निर्माण गर्न नसक्नु, यूवाहरु ग्रामिण क्षेत्रमा नवस्नु, पर्यटकको लागि आवश्यक सामान वाहिरवाट ल्याउनु पर्ने वाध्यता हुनु, र सहज यातायातको व्यवस्था नहुनु आदि पर्यटनसंग सम्वन्धित समस्याहरु रहेका छन् ।

४.२.३.३ चुनौती र अवसरहरु

चुनौतीहरु :

पर्यटन विकासको लागि आवश्यक पर्ने घरवास व्यवस्था गर्न, पर्यटन मार्ग निर्माण गर्न, भाषा तथा भान्सा व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम दिन, प्रचार प्रसार गर्न, पर्यटकको वसाई दिन लम्वाउन, पर्यटकको खर्च दर बढाउन, लगानी बढाउन, यूवाहरुलाई ग्रामीण पर्यटनमा आर्कषण गर्न चुनौति रहेको छ ।

अवसरहरु :

नगरपालिकाको तिनतिर अटल उभिएका हिमालहरु, प्रशस्त पाटन, जनावर, पन्छी, विभिन्न किसिमको उपयुक्त हावापानी हुनु, विभिन्न लेक तथा चरन क्षेत्र हुनु, प्रत्येक डाँडा काँडावाट हिमाल, मैदान सबै देख्न पाउनु विविध संस्कृति, रहन सहन हुनु, मौलिक संस्कार हुनु, यस नगरपालिकाका सबै वडाहरुमा सडक सन्जाल जोडिनु, नगरपालिकावाट प्रत्येक वडा कार्यालय सम्म पुग्ने मुख्य सडकहरुको स्तरउन्नति गर्ने योजना हुनु, वस्ति विकासको लागि आवश्यक पिउने पानीका श्रोत, विद्युत रहनु, जनताको जीवनस्तर वढ्दै जानु आदि यस क्षेत्रका अवसरहरु रहेका छन् ।

४.२.३.४ **दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रमहरु**

दीर्घकालिन सोच : ठूलिभेरी नगरपालिकाको सुख र समृद्धिको आधार, पर्यटनको दिगो विकास

लक्ष्य : पर्यटनको माध्यमवाट नगरवासीको आर्थिक विकास गर्ने ।

उद्धेश्य : १.पर्यटनवाट आर्थिक स्थितिमा वृद्धि भएको हुनेछ

२. पर्यटनको लागि नयाँ ठाँउको पहिचान भई पुर्वाधार निर्माण भएको हुनेछ ।

- **रणनीति तथा कार्यनीति**

तालिका न : ४१ पर्यटन सम्बन्धी रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीतिहरु	कार्यनीतिहरु
१.पर्यटनवाट आर्थिक स्थितिमा वृद्धि भएको हुनेछ ।	
१.१ पर्यटनलाई आर्थिक समृद्धिको प्रमुख सम्वाहकको रुपमा विकास गर्न पर्यटकिय स्थानको पहिचान तथा पूर्वाधार निर्माण गरी ग्रामीण पर्यटनलाई जोड गर्ने ।	१.१.१. सरसफाई तथा सुन्दर वातावरण र घरवासको ब्यवस्था गरिने छ । १.१.२. यार्सा पर्यटन लगायत पर्यटकिय पदमार्ग निर्माण गरिने छ । १.१.३. पर्यटनवाट रोजगार श्रृजनागर्ने कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिईने छ

रणनीतिहरु	कार्यनीतिहरु
२.पर्यटनको लागि नयाँ ठाँउको पहिचान भई पुर्वाधार निर्माण भएको हुनेछ।	
२.१. नगरपालिकाका पर्यटकीय क्षेत्रका विकासका लागि क्षेत्रहरुको पहिचान गरी सडक, खानेपानी, विद्युत सुविधा पुऱ्याउने रणनीति तयार गर्ने।	२.१.१. नगरपालिकाका ऐतिहासिक, प्राकृतिक, सांस्कृतिक रुपमा महत्व स्थलहरुको पहिचान गर्ने व्यवस्था गरिने छ। २.१.२. पर्यटकीय पैदल मार्ग निर्माणमा लगानी गरिने छ।

बिस्तृत कार्यक्रमहरु

क्र.स.	उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	लक्ष्य					योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु	
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष			प्राथमिकता न
१	१	१.१	१.१.१	क	दृश्य अवलोकन पूर्वाधार कार्यक्रम वटा	संख्या		१	१	१			३	नपा	१
२	१	१.१	१.१.२	क,ख,ग	यार्सा पर्यटन कार्यक्रम सर्भे तथा अनुगमन पटक			१	१	१	१	१	५	नपा	१
३	१	१.१	१.१.२	क,ख,ग	यार्सा रिसोर्ट वटा			१	१	१			३	नपा	१
४	१	१.१	१.१.१	क	ग्रामीण पर्यटक प्रबर्द्धन कार्यक्रम वटा	संख्या		२	२	२	२	२	१०	नपा	१
५	१	१.१	१.१.३	क	होमस्टे विस्तार कार्यक्रम घर संख्या वटा	संख्या			२	२	१	१	६	नपा	२
६	२	२.१	२.१.२	क,ख,ग	पर्यटकीय पदमार्ग कि.मि.	किमी	१०		१०	१०	१०	१०	५०	नपा	१

४.२.३.५ अपेक्षित उपलब्धी : ठुलीभेरी नगरपालिकाको आवधिक योजनाको अन्त्य सम्ममा पर्यटनको लागि न्यूनतम पूर्वाधार तयार भएको हुनेछ । यार्सा पर्यटनलाई नयाँ पर्यटकीय क्षेत्रके रुपमा विकास गर्दै पर्यटकको लागि ५ वटा वस्तिका ५० घरमा होमस्टेको व्यवस्था भएको हुनेछ । पर्यटनवाट २०० जनाले रोजगार प्राप्त भएको हुनेछन् । पर्यटन स्थानको पहिचान र पर्यटन पदमार्गको निर्माण भएको हुनेछ । वार्षिक रुपमा ५००० आन्तरिक तथा वाह्य पर्यटकहरुले यी पर्यटकीय स्थलमा भ्रमण गरेका हुनेछन् । भ्रमणमा आएका पर्यटक मध्ये औषत ५ दिन नगरपालिकामा वसाई हुनेछ र दैनिक कम्तिमा रु २००० खर्च गरेका हुनेछन् ।

तालिका न : ४२ पर्यटन क्षेत्रको नतिजा खाका

क.सं.	प्रभाव नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.व. २०८१/०८२	आ.ब.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनूमान तथा जोखिम
	प्रभाव						
१.	मानव विकास सूचांक	सुचांक	०.४२७	.५६	ने.जी.स.	नगरपालिका	कार्यकारिणी
२.	लैङ्गिक सूचांक	सुचांक	०.९०४	०.९३०	रा.लेखा. स.		कार्यकारिणी
	असर						
१.	कुल गार्हस्थ्य उत्पादन वृद्धि प्रतिशत प्रतिवर्ष	प्रतिशत	५	८			कार्यकारिणी
२.	कृषि मूल्य अभिवृद्धि प्रतिशत	प्रतिशत	५.५	७	पशु सेवा अभिलेख र वार्षिक प्रतिवेदन		कार्यकारिणी
	प्रतिफल						
१.	प्रतिव्यक्ति आयमा वृद्धि वास्तविक प्रतिशत प्रतिवर्ष	प्रतिशत	६४०	१०००	पर्यटन क्षेत्रको अभिलेख र वार्षिक प्रतिवेदन	नगरपालिका	संघ तथा प्रदेश वाट सहयोग उपलव्ध भएमा
२.	सेवा क्षेत्रको ग्राहस्थ उत्पादन वार्षिक वृद्धि दर	प्रतिशत	५.४	११.७	,,		,,
	व्यवस्थित, सुविधायुक्त, आकर्षक, सुरक्षित, मनोरम पर्यटकीय गन्तव्य	संख्या	४	११			
	व्यवस्थित होमस्टे र ग्रामीण पर्यटकीय गाउँ	संख्या		६			
	संचालित तथा व्यवस्थित पदमार्गको लम्बाई	कि.मि.	१५	५०			
	तालिम प्राप्त टुर गाइड	संख्या		२५			
	तालिम प्राप्त कुक तथा वेटर	संख्या		५०			

क.सं.	प्रभाव नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.व. २०८१/०८२	आ.ब.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमान तथा जोखिम
	सालभरी भ्रमण गर्ने आन्तरिक पर्यटकको संख्या	संख्या	२०००	१००००			

४.२.४ वित्तीय तथा सेवा

४.२.४.१ पृष्ठभूमि :

ठुलीभेरी नगरपालिका र नगरवासीको आर्थिक विकास गर्न सेवा तथा वित्तिय क्षेत्रको विकास हुन अनिवार्य हुन्छ । यस नगरपालिकाको दुनै बजार ,जुफाल बजारको विकासले वित्तीय क्षेत्रमा विकास हुनेछ । नगरपालिकामा राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक, कृषि विकास बैंक, सिटिजन्स बैंक, नेपाल बैंक, ग्लोबल बैंक लगायत लघुवित्त, सहकारीहरु विभिन्न वस्तिहरुमा रहेका छन् । सेवा क्षेत्र अन्तरगत शिक्षा सम्बन्धी व्यवसाय, परामर्श, निजी तथा निजामति कर्मचारी, शिक्षक, वकिल, वैदेशिक रोजगारी आदिवाट नगरवासीले रोजगार प्राप्त गरेका छन् । वित्तीय तथा सेवा क्षेत्रको विकासको लागि नगरपालिकावाट विशेष पहल गर्नु पर्ने हुन्छ ।

४.२.४.२ मुख्य समस्या :

नगरपालिकाका सबै वस्तिमा सहज वैंकिङ्ग सुविधा नहुनु, आम्दानीको अधिकांश रकम घरखर्चमा नै प्रयोग हुनु, उच्च किसिमका सेवा क्षेत्रको विकास नहुनु, लगानी गर्नको लागि आवश्यक श्रोतको अभाव रहनु, आदि समस्याहरु यस क्षेत्रमा रहेका छन् ।

४.२.४.३ अवसर र चुनौतिहरु :

उच्च स्तरको सेवा क्षेत्रको विकास गर्न, सबै क्षेत्रको समानुपातिक रुपमा विकास गर्न सम्भब भएसम्म २ वडामा १ वैकं वित्तिय कारोबारको स्थापना गरी स्थायीत्व दिन, प्रत्येक परिवारको वैंक खाता खोल्न, चुनौती रहेको छ ।

अवसर : यस नगरपालिकाको आर्थिक क्रियाकलापहरु वढ्दै जाने सम्भाबना हुनु , नागरिकहरुको आर्थिक स्थितिमा सुधार हुने संकेत देखिनु , नगरपालिकाले सेवा क्षेत्रको विकासको लागि विशेष प्रयासहरु अगाडि बढाउनु आदि अवसरहरु रहेका छन् ।

४.२.४.४ उद्धेश्य, लक्ष्य, रणनीति, कार्यनीति तथा कार्यक्रमहरु

दीर्घकालिन सोच :सेवा क्षेत्रको विकास वाट नगरवासीको आर्थिक समृद्धि

लक्ष्य : नगरवासीको सेवा क्षेत्रमा वृद्धि भई तथा वित्तीय क्षेत्रमा सबै को पहुच पुगी आर्थिक विकास भएको हुनेछ ।

उद्धेश्य : १. सेवा क्षेत्रको विकास भइ नगरवासीको आर्थिक स्थितिमा वृद्धि भएको हुनेछ ।

२. वैक तथा सहकारीता क्षेत्रमा सबै को पहुँच पुगी जनताको जीवनस्तरमा व्यापक सुधार भएको हुनेछ ।

तालिका न : ४३ वित्तीय सम्बन्धी रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
१. सेवा क्षेत्रको विकास भइ नगरवासीको आर्थिक स्थितिमा वृद्धि भएको हुनेछ।	
१.१ सेवा क्षेत्रको विकास गरी जनताको जीवन स्तर सुधार गर्ने ।	१.१.१. सेवा क्षेत्रको विकासको लागि क्षमता अभिवृद्धि गरिने छ। १.१.२.सेवा क्षेत्रको लागि आवश्यक तालिम लगायतका क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने नीजि क्षेत्रलाई प्रत्साहन गरिने छ।
२. वैंक तथा सहकारीता क्षेत्रमा सबै को पहुँच पुगी जनताको जीवनस्तरमा व्यापक सुधार भएको हुनेछ।	
२.१. सेवा क्षेत्रको विकासको लागि क्षमता अभिवृद्धि तथा सुदृढकरण नीति अवलम्बन गर्ने ।	२.१.१. सबै को पहुँचमा वित्तिय सेवा भन्ने नारालाई कार्यान्वयन गर्न नगरपालिकाका सबै परिवारको वैंक खाता खोलि आर्थिक कारोवार वैंकं मार्फत गर्ने कार्यनीति तयार गरिने छ। २.१.२. नगरपालिकाको सम्पूर्ण कारोवार वैंक मार्फत मात्र भुक्तानी गरिने छ। २.१.३. सहकारीहरुमा लक्षित वर्गको प्रतिनिधित्व र संलग्नता सुनिश्चित गरी संस्थागत क्षमता अभिबृद्धि गरिने छ। २.१.४. सामाजिक सुरक्षा भत्ता वैकंसंग समन्वय गरी घरघरवाट वितरण गर्ने कार्यनीति तयार गरिने छ।

बिस्तृत कार्यक्रमहरु

क्र.स.	उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	लक्ष्य					योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु	
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष			प्राथमिकता न
१	२	२.१	२.१.३	क	सहकारी व्यवस्थापन नियमन कार्यक्रम	संख्या		१	१	१	१	१	५	न पा	१
२	१	१.१	१.१.१	क	व्यवसाहिक ऋण कार्यक्रम	संख्या	५	८	८	८	८	८	४५	न पा	१
३	२	२.१	२.१.१	क	वैकिङ्ग सेवा विस्तार कार्यक्रम			१	१	१			३		१
४	२	२.१	२.१.३	क	ईवैकिङ्ग तथा घरदैलो वैंक कार्यक्रम	संख्या		१	२	२			५	न पा	२
५	१	१.१	१.१.२	क	जनचेतना तथा तालिम कार्यक्रम	वटा	१	१	१	१	१		५	न पा	२
६	१	१.१	१.१.३	क	क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	संख्या	१		१	१	१	१	५	न पा	१
७	१	१.१	१.१.४	क	लोकसेवा तयारी कार्यक्रम	वटा	५		१	३	३	३	१५	न पा	१

४.२.४.६ नतिजा खाका

तालिका न : ४४ वित्तीय तथा सेवा क्षेत्रको नतिजा खाका

क.सं.	प्रभाव नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.व. २०८१/०८२	आ.ब.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमान तथा जोखिम
	प्रभाव						
१.	मानव विकास सूचांक	सुचांक	०.४२७	.५६	ने.जी.स.	नगरपालिका	कार्यकारिणी
२.	लैङ्गिक सूचांक	सुचांक	०.९०४	०.९३०	रा.लेखा. स.		कार्यकारिणी
	असर						
१.	कुल गार्हस्थ्य उत्पादन वृद्धि प्रतिशत प्रतिवर्ष	प्रतिशत	५	८			कार्यकारिणी
२.	कृषि मूल्य अभिवृद्धि प्रतिशत	प्रतिशत	५.५	७	वार्षिक प्रतिवेदन	पर्यटन प्रमुख	सहयोग उपलब्ध भएमा

तालिका न : ४५ आर्थिक विकास क्षेत्र बजेट अनुमान

विषयगत उपक्षेत्रहरु	आ.ब. २०८१/०८२	आ.ब. २०८२/०८३	आ.ब. २०८३/०८४	आ.ब. २०८४/०८५	आ.ब. २०८५/०८६	जम्मा रु. (000)
कृषि	८७००	१३६००	१२३००	८८००	५४००	४८८००
पशुपक्षी	२१००	३८००	५६००	४२००	१८००	१७५००
खाद्य सुरक्षा तथापोषण	१५००	८०००	८०००	३३००	१०००	२१८००
सिचाई	१०००	८५००	८२००	९५००	३०००	३०२००
भूमीव्यवस्था	३०००	११५००	१३०००	९०००	५५००	४२०००
वन तथा वनस्पति	२१००	४३००	५५००	३७००	३१००	१८७००
खनिज सम्पदा	५००	११००	५००	४००	१००	२६००
उद्योग बाणिज्य आपूर्ति तथा पर्यटन बजार	२१००	११३००	९०००	६०००	४५००	३२९००
ब्यापार तथा आपूर्ति	१३००	६१००	७८००	४५००	३७००	२३४००
पर्यटन	४०००	६६००	६६००	४४००	४४००	२६०००
सहकारी वित्तिय तथा सेवा	४७००	५७००	६६००	५०००	४५००	२६५००
जम्मा बजेट	३१०००	८०५००	८३१००	५८८००	३७०००	२९०४००

परिच्छेद पाँच : सामाजिक विकास क्षेत्र

५.१ जनसंख्या तथा वसाइसराई

५.१.१ पृष्ठभूमि :

नेपालमा सामाजिक तथा आर्थिक अवस्थामा आएको सकारात्मक परिवर्तनले गर्दा जनसंख्या र वृद्धिदर कम हुदै गएको छ। ठुलीभेरी नगरपालिकाको जनसंख्या नेपालको जनगणना २०७८ अनुसार ९८६१ र घरधुरी २३२७ पुगेको छ। नगरपालिका भित्र अवस्थित घरधुरीहरुको जनसंख्या विवरणलाई हेर्दा लिङ्ग अनुसार घरमुली विवरणमा महिलाको भन्दा पुरुषको संख्या बढी रहेको देखिन्छ। सबैभन्दा कम घरधुरी भएको वडा नं. १ मा जम्मा घरधुरी ९० रहेको छ भने सबै भन्दा बढी जनसंख्या भएको वडा ३ जनसंख्या १७५६ छ भने घरधुरी ५२३ रहेको छ। सरदरमा यस नगरपालिकाको लैङिगक अनुपात १००.६७ प्रतिशत रहेको र औषत परिवारको आकार ४.२४ देखिन्छ।

५.१.२ समस्याहरु :

नगरपालिकामा वाल मृत्युदर, मातृ मृत्यु दरमा सुधार हुनु तर दलित, जनजाति तथा दुर्गम वस्तिमा रहेका परिवारमा सोचिए अनुसारको प्रगति हुन नसक्नु, दलित वर्ग र महिलामा औषत उमेर कमि रहनु, वालवालिका र जेष्ठ नागरिकहरुको संख्या वढ्दै जानु, परिवारमा जेष्ठ नागरिकहरु मात्र रहने प्रवृति बढि हुनु, कम उमेरमा विवाह हुनु, लैङ्गिंक विभेद कायम रहनु, संयूक्त परिवारवाट एकल परिवार हुने प्रवृति बढि हुनु, आदि समस्याहरु रहेका छन्।

५.१.३ चुनैाती र सम्भावनाहरु चुनौतीहरु

ठुलीभेरी नगरपालिकामा वस्तीहरुमाा जनसंख्याको वितरण व्यवस्थापन गर्न, जनसंख्याको वृद्धि दर आवश्यकता अनुसारको दरमा कायम गर्न, परिवार नियोजनका साधनका समुचित व्यवस्थापन गर्न, किशोरीहरुको आवश्यकता परिपूर्ति गर्न, दलित तथा पिछडिएको क्षेत्रमा रहेका समुदायहरुको जनसंख्या व्यवस्थापन गर्न र औषत उमेर, औषत परिवारको साइजमा कायम गर्न चुनौती रहेको छ। एकातर्फ वेरोजगार संख्या वढ्ने कममा हुने अर्को तर्फ कृषक श्रमिकको अभावमा खेती योग्य जमिन वाँझो राख्नु पर्ने वाध्यता बीच सन्तुलन कायम गर्नु, आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या स्थिति दर बढि भएता पनि तिनिहरुवाट लाभ लिन नसक्नु यस्तै गरी जनसांखिक विषयहरुलाई नगरपालिकाको विकास कार्यक्रममा समन्वय गर्नु आदि चुनौतिपूर्ण रहेको छ।

अवसरहरु :

ठुलीभेरी नगरपालिकाको कुल क्षेत्रफल ४२१.३४ बर्ग कि.मि. औषत खेतीपाती स्थिति, भूस्वरुप आदिलाई विश्लेषण गर्दा जनसंख्या आवश्यक संख्यामा रहेको छ। यस नगरपालिकाका विभिन्न वडाहरूमा रहेको जनसङ्यालाई उमेरगत समूहमा विभाजित गर्दा निम्नानुसारको तथ्याङ्क प्राप्त भएको छ। जस अनुसार ००–४ वर्षभन्दा मुनिका बालबालिकाको संख्या ७७९ जना, ५ वर्ष देखि ९ वर्ष मुनि उमेर समूहमा ११६७ जना, १० देखि १४ वर्ष उमेर समूहमा १२४३ जना, १५ देखि १९ वर्ष उमेर समुहमा १०८७ जना, ६० देखि ६४ वर्ष उमेर समूहमा २९३ जना रहेको साथै ७० देखि माथिको जनसंख्या २८६ जना रहेको छ। जनसंख्याका सकारात्मक प्रवृति स्थिति रहनु (जस्तै वाल मृत्युदरमा कमि, मातृ मृत्युदरमा सुधार, औषत आयूमा वृद्धि), जनता केन्द्रित विकासतर्फ लगानी नगरपालिका, प्रदेश र संघीय सरकारवाट हुनु स्वास्थ्य स्थिति सुधार हुने किसिमवाट स्वास्थ्य संस्थाहरुको स्थापना तथा सञ्चालन हुनु, जन चेतनामा वृद्धि हुनु, परिवारको विकासको लागि खर्च वृद्धि गर्ने प्रवृति वढ्नु, नगरपालिकाका वडा वडामा स्वास्थ्य चौकि तथा स्वास्थ्य केन्द्र सञ्चालनमा रहनु, गाउँघर क्लिनीक सञ्चालन गरिनु, निशुल्क औषधि वितरण

गरिनु, महिला स्वंय सेविका लगायत स्वास्थ्यकर्मीहरु वस्ती वस्ती सम्ममा गई उपचार गर्ने व्यवस्था रहनु, स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम, पोषण कार्यक्रम लागु हुनु आदि अवसरहरु रहेका छन् ।

५.१.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम

दीर्घकालिन सोच : नगरपालिका र नगरवासीका सामुहिक अभियान, शान्ति र समृद्धि हाम्रो मुख्य पहिचान

लक्ष्य : नगरपालिकाको जनसाङिख्क उचित व्यवस्थापन गरी सम्पन्न र सुखी परिवारको निर्माण भएको हुनेछ ।

उद्धेश्य १ : सानो र सुखि परिवारको निर्माण गर्ने ।

तालिका न : ४६ रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
१. सानो र सुखि परिवारको निर्माण गर्ने ।	
१.१.एक परिवारमा बढिमा २ सन्तानको नीति अवलम्बन गर्ने ।	१.१.१. वाल विवाह, अनमेल विवाहको अन्त्य गरी ढिला विवाहलाई प्रोत्साहन गरिने छ । १.१.२. परिवार नियोजनका साधनहरु सहज सुलभ उपलब्ध गरिने छ १.१.३. जनसंख्या व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रम प्रत्येक वस्ति तथा समुदायसम्म पुऱ्याउने कार्यनीति गरिने छ । १.१.४. वाल मृत्यु दर तथा मातृ मृत्यु दर घटाउन उपचारात्मक तथा प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

- **कार्यक्रमहरु**

नगरपालिकाले आफै सम्पादन गर्ने कार्यक्षेत्रका प्रमुख कामहरु

(क) वस्तीहरुमा जनसंख्या व्यवस्थापन कार्यकम सञ्चालन गर्ने ।

(ख) किशोर किशोरी मैत्री तथा यूवामुखी कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने ।

(ग) आमा सुरक्षा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने ।

(घ) वस्तीहरुमा स्वास्थ्य सेवा पुऱ्याउने लागि गाउँघर क्लिनिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

(ङ) गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गरी वसाईसराइलाई कमगर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिने ।

(च) परिवार नियोजनको सम्बन्धी कार्यक्रम नियमित सञ्चालन गर्ने ।

(छ) महिला स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने ।

(ज) विद्यालय स्वास्थ्य कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

संघ तथा प्रदेश सरकारको सहयोगमा सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरु

(क) गुणस्तरिय स्वास्थ्य कार्यक्रम

(ख) परिवार नियोजनको सम्बन्धी कार्यक्रम
(ग) महिला स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रम
(घ) जनसंख्या सम्बन्धी विशेष कार्यक्रम

५.१.५ अपेक्षित उपलव्धी :

कार्यक्रमगत उपलव्धीमा परिवार नियोजनको सम्बन्धी कार्यक्रम सबै वस्तिामा सञ्चालन भएको हुनेछ । महिला स्वास्थ्य कार्यक्रम ५५ वटा सञ्चालन भएको हुनेछ ।सबै का वाल वच्चाहरुको राम्रो स्याहार, शिक्षा दिक्षा दिई असल र खुसी परिवार भएको हुनेछ ।

५.१.६ जनसांखिक लक्ष्यहरु :

नगरपालिका आवधिक विकास योजना तर्जुमा गर्दा जनतालाई केन्द्रित गरेर लक्ष्य उद्धेश्य तथा कार्यक्रमहरु निर्धारण तथा कार्यान्वयन गर्नु पर्छ । नगरपालिकाको आवधिक योजनाले मुख्यतय नगरपालिकाको जनसंख्यालाई सेवा दिने भएको हुनाले जनसंख्याका अनुमान गर्नु पर्ने हुन्छ ।

नगरपालिकाको जनसंख्याको प्रक्षेपण

नगरपालिकाको जनसंख्या प्रक्षेपण वडा अनुसार गरिएको छ । बि.सं २०७८ को राष्ट्रिय जनगणना अनुसार ९८६१ जनसंख्या रहेको छ । नगरपालिकाको लैङिगक अनुपात १००.६७ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । यस अवधिमा औषत परिवारको आकार ४.२४ छ । लिङ्गको आधारमा हेर्दा कुल जनसंख्या मध्ये पुरुष ४९४७ र महिला ४९१४ रहेका छन् । यस नगरपालिकामा कुल घरपरिवार संख्या २३२७ घरपरिवार औसत घरधुरी संख्या ४.२४ जना रहेका छन् । यस नगरपालिकाको जनसंख्या वृद्धिदर ०.३५ प्रतिशत रहेको छ । योजना अवधिमा यस नगरपालिकाको जनसंख्या निम्नअनुसार हुने प्रक्षेपण गरिएको छ ।

तालिका न : ४७ जनसंख्या बसाइसराइ क्षेत्रको नतिजा खाका

क.सं.	प्रमुख नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.व. २०८१/०८२	आ.व.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमान तथा जोखिम
	प्रभाव						
१.	मानव विकास सूचांक	सुचांक	०.४२७	०.५८	ने.जी.स.	नगरपालिका	कार्यकारिणी
२.	लैङ्गिक विकास सूचांक	सुचांक	०.९०४	०.५८	रा.लेखा. स.	”	कार्यकारिणी
	असर					”	
१.	साक्षरता दर प्रतिशत	प्रतिशत	७५.०७	९०		”	सहयोग उपलव्ध भएमा
२.	औषत आयु वर्ष	प्रतिशत	६७	७०	वार्षिक प्रतिवेदन	”	
३.	प्रतिव्यक्ति आय डलरमा		६४०.७७	१०००			
	प्रतिफल						
१.	जन्मदाको समयको आधारमा अपेक्षित आयु वर्ष			६७	ने.ज.स्वा.स.		
२.	मातृ मृत्युदर प्रति १ लाख जीवित जन्ममा			२७०	”	”	”

क.सं.	प्रमुख नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.ब. २०८१/०८२	आ.ब.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमान तथा जोखिम
३.	पाँच वर्षमुनिका वाल मृत्युदर प्रति हजार जीवित जन्ममा			२६	,,	,,	,,
४.	नवजात शिशु मृत्युदर प्रति हजार जीवित जन्ममा			१४	,,	,,	,,
५.	कुल प्रजनन दर (१५ देखि ४९ वर्ष उमेरका प्रति महिलाले जन्म दिएका बच्चाको औसत सङ्ख्या)			२.७४	,,	,,	,,
६.	कुल जनसंख्या			९८६१			
७.	जनसख्या वृद्धि दर			०.७१			
८.	वसाई सरी गएको जनसंख्या			१२१७	,,	,,	,,
९.	विदेशिएको जनसंख्या			९५	,,	,,	,,
१०	वसाई सरी आएको जनसंख्या			१२३१			

५.२ शिक्षा

५.२.१ पृष्ठभूमि :

देश विकासमा फड्को मार्न, जनताको जीवनस्तर उच्च पार्न, देशले समृद्धि प्राप्त गर्नको लागि पनि शिक्षाको योगदान रहेको हुन्छ । शिक्षाले नै सामाजिक तथा आर्थिक गरीवीको कुचकवाट मुक्त पार्नको लागि पनि भूमिका उच्च रहेको हुन्छ । देशको विकासमा शिक्षाको ज्यादै महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ । उच्च स्तरको जनशक्ति तयार गर्नको लगि देशले लिएको शिक्षा नीतिले प्रभाव पारेको हुन्छ । नेपाल सरकारले सबै को लागि शिक्षा भन्ने नारा कार्यान्वयन गरी आएको छ । शिक्षा सर्वसुलभ गराउन आधारभूत तह तथा माध्यामिक तहमा नि:शुल्क नीति लागू गरेकोछ । शिक्षालाई रोजगारमुलक, सीपमुलक र उत्पादनमुलक बनाउन सकेमा यसको लगानीको सार्थक हुन आउछ । यसै अनुसार यस नगरपालिकाको शैक्षिक स्थिति सुधार गर्नको लागि विभिन्न प्रयास गरिएको छ । ठुलीभेरी नगरपालिकाका सबै वडाहरुमा विद्यालयहरु स्थापना तथा सञ्चालन गरिएको छ । यहाँ सामुदायिक तर्फ आधारभूत २४ वटा र निजी क्षेत्रवाट २ वटा गरी २६ वटा विद्यालयहरु सञ्चालनमा रहेका छन् । माध्यमिक सामुदायिक ४ र निजि ० जम्म ४ सञ्चालनमा रहेका विद्यालयहरु मध्ये आधारभूत तहका (१ देखि १२) २ ,(१ देखि १०) २ वटा, (१ देखि ८) २ वटा, र (१ देखि ५) २१ वटा गरी २८ वटामा कक्षा सञ्चालनमा रहेका छन् । विद्यालय उमेरका वालवालिका विद्यालय गएको संख्या २७८१ जना विद्यालयहरुमा जम्मा जना विद्यार्थीहरु अध्ययनरत छन् । उच्च शिक्षाको लागि १ क्याम्पस संचालनमा छ जो त्रिभुवन विश्वविद्यालयको आंगिक क्याम्पस हो ।

५.२.२ समस्याहरु :

ठुलीभेरी नगरपालिकामा सरकारी,निजि,सामुदायिक सिकाइ केन्द्र लगाएत जम्मा २८ वटा विद्यालयहरु सञ्चालनमा रहेता पनि शिक्षा क्षेत्रमा विभिन्न समस्या रहेका छन् । संघीय संरचनाले शिक्षालाई साझा अधिकार क्षेत्रमा राख्नु , आधारभुत तहमा जीवन उपयोगी शिक्षा नहुनु, माध्यमिक तहमा प्राविधिक र व्यावहारिक शिक्षा कमी, शिक्षाको गुणस्तर कायम नहुनु, भौगोलिक दूरी, अभिभावकमा चेतनाको कमि, विद्यार्थीको संख्या घट्दै जानु, शिक्षकहरु पेशा प्रति आकर्षित नहुनु, विद्यार्थी न्यून हुनु र संविधानले शिक्षा क्षेत्रलाई समस्यामुलक बनाउनु आदि समस्या देखिएका छ । यस्तै गरि साधन स्रोत र प्रभावकारी कार्यान्वयनमा कमि, समुदायका वाल वालिकाको भर्ना दर न्यून हुनु, बीच मा छोड्ने दर अधिक हुनु, विषयगत शिक्षकको समस्या, माग र विद्यालयहरुमा पूर्वाधार तथा प्रविधि विकास गर्नको

लागि लगानीका श्रोतको कमि, छात्रावासको समस्या, वच्चाहरुलाई ल्याउन लैजानको लागि वस तथा अन्य सवारी साधनको कमि आदि समस्याहरु रहेका छन् ।

५.२.३ चुनौती र अवसरहरु

चुनौतीहरु : मा.वि. तहसम्मको विद्यालय सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्ने जिम्मेवार स्थानिय तहलाई दिनु तर जनशक्तिको लागि आर्थिक व्यवस्थापन तथा दरबन्दी सिर्जना गर्न नपाउनु शिक्षा क्षेत्रको सबै भन्दा ठूलो चुनौति हो । विद्यालय वाहिर रहेका वालवालिकाहरुलाई विद्यालयमा भर्ना गर्न, साक्षरता दरमा लिङ्ग, जातीगत, फरक हुंदा समानस्तरमा ल्याउन, शिक्षालाई समतामूलक, समावेसी बनाउन, विद्यालयको सबै तहमा गुणस्तरिय शिक्षाप्रदान गर्न, भौतिक पूर्वाधारको लागि लगानीका श्रोत प्राप्त गर्न, लगानीको अनुपातमा प्रतिफल प्राप्त गर्न, विद्यालयहरु आपसमा गाभ्न तथा मर्ज गर्न, आवशिय विद्यालय सञ्चालन गर्न, विद्यालयहरुमा जीवन उपयोगी र रोजगार प्राप्त गर्ने शिक्षा दिन, सिमान्तकृत समुदायका वालवालिकाको शैक्षिक स्तर उकास्न, प्राविधिक शिक्षा दिने व्यवस्था मिलाउन, शिक्षकलाई पढाउन उत्प्रेरणा जनगरन, विद्यालयमा छोड्ने दर शुन्यमा झार्न, समुदायलाई विद्यालय प्रति अपनत्व कायम गर्न आदि चुनैातीहरु रहेका छन् ।

अवसरहरु : ठुलीभेरी नगरपालिकामा सामुदायिक र संस्थागत गरी १३२ वटा शैक्षिक सस्थाहरु सञ्चालनमा हुनु, नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र नगरपालिकाले शिक्षा क्षेत्रको गुणस्तर कायम गर्न प्रतिवद्धता देखाउनु, शिक्षा क्षेत्रमा राष्ट्रिय जनशक्ति र लगानी बढाउनु, शिक्षाका सूचकहरु अन्य स्थानीय निकाय भन्दा उच्च रहनु, विद्यालयमा विद्यार्थी भर्ना अभियान, खाजा कार्यक्रम, विद्यालय पोषकको व्यवस्था, अभिभावकमा पढाउनु पर्छ भन्ने भावनाको विकास हुनु, नीजि क्षेत्र शिक्षा क्षेत्रमा आकर्षित हुनु राम्रा अवसरहरु हुन । यस्तै, नगरपालिकाले गुणस्तर उकास्नको लागि बढि चासो राख्नु, विद्यालयको आफ्नै भवन तथा जग्गा हुनु, प्रदेशको राजधानीमा विभिन्न विषयका महाविद्यालयहरु सञ्चालनमा रहनु, मा.वि. तहसम्मको विद्यालय सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्ने जिम्मेवार स्थानिय निकायलाई दिनु, नगरपालिकवाट वडा कार्याललय तथा वस्तिसम्म सडक सञ्जाल जोडिनु, शिक्षा क्षेत्रको विकासका लागि अवसरहरु हुन् ।

५.२.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम

दीर्घकालिन सोच : सिपयुक्त शिक्षित नगरवासी, समुन्नत नगरपालिका

लक्ष्य : ठुलीभेरी नगरपालिका शिक्षण पद्धतिमा सुधार भई जनताको जीवनस्तरमा व्यापक परिवर्तन भएका हुनेछ ।

उद्धेश्यहरु : १. गुणस्तरीय शिक्षाको अवसर प्रदान गरी आय आर्जन र विकासमा योगदान गर्न सक्ने जनशक्ति उत्पादन गर्ने ।

२. उच्च सिकाई, वालमैत्री र जवाफदेही विद्यालय प्रशासन निर्माण गर्ने ।

३. सबै हिसावले सुविधा सम्पन्न, भौतिक सुविधायूक्त, दक्ष, योग्य र उत्प्रेरित जनशक्ति भएको विद्यालय व्यवस्था गर्ने ।

तालिका न : ४८ रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीतिहरु	कार्यनीतिहरु
१. गुणस्तरीय शिक्षाको अवसर प्रदान गरी आयआर्जन र विकासमा योगदान गर्न सक्ने जनशक्ति उत्पादन गर्ने ।	

रणनीतिहरु	कार्यनीतिहरु
१.१. गुणस्तरिय शिक्षा प्रदान गर्न आवश्यक पहल तथा कार्यान्वयन गर्ने ।	१.१.१. विद्यालयको पढाई गुणस्तर, भरपर्दो, सुविधाजनक, प्रतिस्पर्धी बनाउने कार्यनीति तयार गरिने छ । १.१.२.शैक्षिक सामाग्री, स्तरीय भवन, फर्निचर, प्रयोगशाला तथा सवारी साधन सहित सुविधा सम्पन्न विद्यालय तयार गरिने छ । १.१.३. नगरपालिकामा १ सुविधा सम्पन्न प्राविधिक विद्यालय स्थापना गरी सञ्चालन गरिने र नगरपालिकामा क्याम्पस तहको गुणस्तरिय शिक्षा दिइने छ । १.१.४. विद्यालयहरु धान्न सक्ने स्थितिमा सञ्चालन गर्न, विद्यार्थिहरुलाई पायक पर्ने गरी विद्यालयहरुलाई एक आपसमा गाभ्ने (मर्ज) र गुणस्तरिय शिक्षा दिइने छ । १.१.५. सबै विद्यालयमा विषयगत शिक्षक, वस व्यवस्था, पुस्तकालय, प्रयोगशाला, विद्यालयको पूर्णरुपमा भौतिक सुविधाले सम्पन्न गरिने छ । १.१.६. विद्यालयको अनुगमन र मूल्याङ्कन व्यवस्था प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गरिने छ ।
२. सुविधा सम्पन्न, भौतिक सुविधायूक्त, दक्ष, योग्य र उत्प्रेरित जनशक्ति भएको शिक्षा व्यवस्था गर्ने ।	
२.१. सञ्चालनमा रहेका विद्यालयहरुको पढाइको स्तर उच्च राख्नको लागि पाठ्यक्रम, अध्यापन विधि, विषय शिक्षकको छनोट प्रणालीको विकास गर्ने ।	२.१.१. विषयगत शिक्षकहरुलाई अनुशिक्षण गर्ने । शिक्षकको मनोवल उच्च राख्ने नीति अवलम्बन गरिने र विद्यार्थीको उपलब्धीलाई शिक्षकको मुल्याङ्कनको मुख्य आधार तयार गरिने छ । २.१.२. एक वार्ड एक लाइब्रेरी, एक वार्ड एक योग केन्द्र स्थापना गरिने छ । २.१.३. वाल मैत्री विद्यालयलाई जोड दिइने र शैक्षिक ऋणको व्यवस्था गरिने कार्यनीति तयार गरिने छ । २.१.४. निरक्षरता रहेकाको पहिचान गर्ने र १२ वर्ष देखि ६० वर्षसम्मकालाई व्यवहारिक व्यवसाय सहितको अनौपचारिक शिक्षा अभियान कार्यनीति तयार गरिने छ । २.१.५. एसइइ तहका विद्यार्थिद्धारा निरक्षरलाई साक्षरता बनाउने कार्यनीति तयार गरिने छ । २.१.६. प्रत्येक विद्यालयहरुमा अपाङ्ग तथा छात्रा मैत्री आधुनिक शौचालय निर्माणमा गर्ने कार्यनीति तयार गरिने छ ।

शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरु

बिस्तृत कार्यक्रमहरु

क्र.स.	उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	लक्ष्य					योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु	प्राथमिकता न
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष			
१	१	१.१	१.१.१	क	नमुना विद्यालय व्यवस्थापन र संचालन	वटा	१		१	१	१	१	५	शिक्षा शाखा	१
२	१	१.१	१.१.१	क	विद्यालयमा गुणस्तरीय शिक्षा सञ्चालन र छात्रबास कार्यक्रम	वटा		२	२	२	२	१	९	शिक्षा शाखा	१
३	१	१.१	१.१.२	क,ख,ग	आवशिय विद्यालय स्थापना वटा	वटा			२	२		१	५	शिक्षा शाखा	१
४	१	१.१	१.१.२	क	माविमा फिवाईफाई कार्यक्रम वटा	वटा			१	१	१	१	४	शिक्षा शाखा	२
५	२	२.१	२.१.१	क	शिक्षकको क्षमता विकास कार्यक्रम (तालिम,अन्तरकृया,शैक्षिक सामाग्री) वटा	वटा		१	१	१	१	१	५	शिक्षा शाखा	२
६	१	१.१	१.१.२	ग	अंग्रेजी माध्यमको पाठ्यपुस्तक व्यवस्थापन र छात्रवृतिको कोटा वृद्धि कार्यक्रम वटा	वटा		१	१	१	१	१	५	शिक्षा शाखा	१
७	१	१.१	१.१.२	ग	खेलकुद तथा अतिरिक्त कृयाकलाप सञ्चालन	संख्या		१	१	१	१	१	५	शिक्षा शाखा	१
८	२	२.१	२.१.३	क,ख,ग	स्थानीय पाठयपुस्तक लेखन,निर्माण र छपाई गर्ने	संख्या		१	१	१	१	१	५	शिक्षा शाखा	१
९	२	२.१	२.१.३	क	विद्यालय लेखा सहाकको क्षमता किकास	संख्या			२	२	१		५	शिक्षा शाखा	१
१०	२	२.१	२.१.४	क	खेलकुद सामाग्रीको व्यवस्था कार्यक्रम वटा	वटा		१	१	१	१	१	५	शिक्षा शाखा	२
११	१	१.१	१.१.३	क	कृषि क्याम्पस स्थापना गर्ने	वटा					१		१	शिक्षा शाखा	२
१२	२	२.१	२.१.१	क	नगरपालिकामा शिक्षक अभिभावक तालिम	वटा	२			१	१	१	५	शिक्षा शाखा	२
१४	१	१.१	१.१.२	क,ख,ग	विद्यालय फर्निचर कार्यक्रम सबै विद्यालय	वटा		५	५	५	५	५	२५	शिक्षा शाखा	२
१५	२	२.१	२.१.३	क,ख,ग	विपन्न दलित समुदायको विद्यालय छाड्ने र दोह्राउने दर कम गराउने कार्यक्रम वटा	वटा		१	१	१	१	१	५	शिक्षा शाखा	१
१६	२	२.१	२.१.१	क,ख,ग	पढ्दै कमाउदै कार्यक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	शिक्षा शाखा	१
१७	१	१.१	१.१.२	क,ख,ग	विद्यालय भवन निर्माण गर्ने	वटा		१	१	१	१	१	५	शिक्षा शाखा	१
१८	२	२.१	२.१.१	क,ख,ग	सामुदायिक सिकाई केन्द्रका परिचालिकालाई तालिम कार्यक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	शिक्षा शाखा	२
१९	१	१.१	१.१.६	क,ख,ग	विद्यालयको सुपरिवेक्षण कार्यक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	शिक्षा शाखा	१
२०	१	१.१	१.१.७	क,ख,ग	सम्पूर्ण शैक्षिक संस्था सर्वेक्षण गर्ने,विज्ञ समुहवाट अध्ययन सुझाव संख्या	वटा				१	१	१	३	शिक्षा शाखा	१
२१	२	२.१	२.१.४	क,ख,ग	वाल विकास केन्द्रको स्तर उन्नति मर्मत	वटा	५	१	५	५	३	३	२२	शिक्षा शाखा	१
२२	१	१.१	१.१.१	क,ख,ग	शैक्षिक योजना निर्माण र परिक्षा संचालन	वटा		१	१	१	१	१	५	शिक्षा शाखा	२

५.२.५ अपेक्षित उपलव्धी :

योजना अवधिमा साक्षरता प्रतिशत ७५.०७ बाट ९० प्रतिशत पुगेको हुनेछ । प्राथमिक तहमा भर्ना सतप्रतिशत, माध्यामिक तहमा भर्ना दर ९० प्रतिशत भएको हुनेछ । पढाई छाड्ने दर कक्षामा २ प्रतिशत भन्दा कम भएको हुनेछ । यस्तै गरी विद्यालयहरु आपसमा गाभिएर बाँकि रहेका विद्यालयहरुले गुणस्तरीय शिक्षा दिएका हुनेछन् । नगरपालिकामा कम्तिमा १ आवसिय विद्यालय, कम्तीमा १ प्राविधिक उच्च शिक्षा र १ वटामा पर्यटन तथा व्यवस्थपन विषयको स्नातक तहको पढाई गुणस्तरीय रुपवाट सञ्चालन भएको हुनेछ । १२ कक्षा पास गरेका र स्नातक गरेका अधिकांशले रोजगार प्राप्त गरेका हुनेछन् । सबै विद्यालयमा शिक्षकहरु तालिम प्राप्त क्षमतावान उत्प्रेरित भएका हुनेछन् । विद्यालयमा सबै वालवालिका भर्ना गर्ने अभियानमा वालवालिका तथा अविभावक सहभागी भएका हुनेछन् । विद्यालय गुणस्तर यूक्त बनाउनको लागि समाजका सबै क्षेत्रको सहयोग भएको हुनेछ ।

तालिका न : ४९ शिक्षा क्षेत्रको नतिजा खाका

क.सं.	प्रमुख नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.व. २०८०/०८१	आ.ब.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमान तथा जोखिम
	प्रभाव						
१.	मानव विकास सूचांक	सुचांक	०.४२७	०.५८	ने.जी.स.	नगरँपालिका	कार्यकारिणी
२.	लैङ्गिक विकास सूचांक	सुचांक	०.९०४	०.५८	रा.लेखा.स.	,,	कार्यकारिणी
	असर					,,	
१.	साक्षरता दर प्रतिशत	प्रतिशत	७५.०७	९०		,,	
२.	औषत आयु वर्ष	प्रतिशत	६७	८०	वार्षिक प्रतिवेदन	,,	
३.	प्रतिव्यक्ति आय डलरमा		६४०.७७	१०००			
	प्रतिफल						
१.	प्राथमिक तहमा (१–५ कक्षामा) खुद भर्नादर २०७९/०८० मां प्रतिशत			९०	शिक्षा सम्बन्धी प्रतिवेदन	शिक्षा प्रमुख पालिका	सहयोग उपलव्ध भएमा
२.	आधारभूत तहमा (१ देखि ८ कक्षमा) खुद भर्नादर २०७९/०८० मा			९०	,,	,,	,,
३.	माध्यमिक तहमा -९ देखि १२ कक्षमा) खुद भर्नादर २०७९/०८० मा			९०	,,	,,	,,
४.	बयस्क साक्षरता दर (१५ वर्ष माथिका			९०	,,	,,	,,
५.	कक्षा १ मा पढाई छाडने दर प्रतिशतमा			०	,,	,,	,,
६.	कक्षा ५ मा पढाइ छाड्ने दर प्रतिशतमा			५			
७.	कक्षा ८ मा पढाइ छाड्ने दर प्रतिशतमा			५			

५.३ स्वास्थ्य तथा पोषण

५.३.१ पृष्ठभूमि :

मानवको लागि स्वस्थ जीवन अपरिहार्य रहेको छ । स्वस्थ जीवन प्राप्त गर्नु मानव अधिकारको रुपमा पनि स्वीकार गरि सकिएको छ । नेपालमा स्वास्थ्य सम्बन्धी अधिकार नेपालको संविधानमा नीतिगत रुपवाट समेत उल्लेख गरेर नेपाल सरकारले स्वास्थ्यलाई महत्व दिएको छ । नेपालको स्वास्थ्य स्थिति सुधार गर्न विश्व स्वस्थ्य संगठन लगायत विभिन्न देश तथा अन्तराष्ट्रिय संघ संगठनवाट सहयोग प्राप्त भएको छ । यसले राखेका स्वास्थ्य सम्बन्धी लक्ष्य प्राप्त गर्न विभिन्न प्रयासवाट स्वास्थ्य स्थितिमा व्यापक सुधार हुन गएकोछ । ठुलीभेरी नगरपालिकामा स्वास्थ्य स्थितिको विकास गर्न विभिन्न प्रयास गरिएको छ ।

दीगो विकासका लागि शिक्षा, स्वास्थ्य र यातायात सबैभन्दा महत्वपुर्ण पुर्वाधार हुन । शारिरीक तथा मानसिक स्वस्थ मानव जीवनको लागि अति नै आवश्यक मानिन्छ । सरकारी तवरबाट सबै वडाहरुमा पुग्ने गरी स्वास्थ्य सेवा केन्द्र, ईकाइ र गाउँघर क्लिनिकहरु मात्र रहेका छन् । खोप सेवाले जनताको स्वास्थ्यमा प्रत्यक्ष रूपमा प्रभाव पार्ने गर्दछ । उचित समयमा खोप पाएका बालबालिकाहरूमा रोगसँग लड्ने क्षमतामा अभिबृद्धि हुने गर्दछ । तसर्थ खोपका कारण बाल स्वास्थ्यमा सुधार आउने गर्दछ । खोप नदिएका बालबालिका विभिन्न प्रकारका प्रकोपको शिकार हुने भएकाले नेपाल सरकारले खोप सेवालाई निकै ठूलो महत्त्व दिने गरेको छ ।

५.३.२ प्रमुख समस्याहरु :

स्वास्थ्य क्षेत्रमा विभिन्न समस्याहरु रहेका छन् । स्वास्थ्य संस्थामा आवश्यक वजेटको समस्याले सञ्चालन गर्न नसक्नु, सबै वडामा प्रसुति गृह नभएकोले उत्पन्न समस्या रहनु , वडाका स्वास्थ्य चौकि जिर्ण अवस्था समान रहनु , स्वास्थ्य चौकीमा स्वास्थ्य कर्मीका दरवन्दी कमि रहनु तथा दक्ष विशेषज्ञको अभाव रहनु, अस्पतालमा नियमित स्वास्थ्य परिक्षण गर्ने नगर्नु, परिवार नियोजनका साधनको सहज उपलव्धता नहुनु, चेतनाको कमि, आधारभूत औषधिको उपलव्धतामा कमी, तल्लो निकाय सम्म स्वास्थ्य सेवाको पहुच नहुनु, सन्तुलित भोजनको अभाव, पोषणको दृष्टिवाट खानपिन व्यवहारको कमि, नयाँनयाँ रोग निदानमा ज्ञान नहुनु, युग अनुसारको प्रविधि र जनशक्ति कमि, स्वास्थ्य उपचार बढि महङगो हुनु, रसायनिक विषादीको अनियन्त्रित प्रयोग र विषदीयुक्त खाद्यान्न उपयोगमा वृद्धि, खोला किनारमा चर्पी निर्माण तथा प्रयोगले वातावरण प्रदुषण, दीर्घ रोगीहरुको संख्यामा वृद्धि, आदि समस्या रहेका छन् ।

५.३.३ चुनौती तथा अवसर

चुनौतीहरु : दीर्घ रोगीहरुको नियमित उपचार गराउन, नगर वस्तिमा रहेका जेष्ठ नागरिक, प्रसुती, महिला, वालवच्चाको नियमित स्वास्थ्य परिक्षण गराई निरोगी तुल्याउन, नसर्ने रोगमा कमि ल्याउन, पोषणयूक्त खाना र शुद्ध पिउने पानी सेवनमा जोड दिदै वैकल्पिका उपचार विधि अपनाउन,दीर्घकालिन दिगो विकासका स्वास्थ्य सम्बन्धी लक्ष्यहरु नगरपालिकास्तरमा प्राप्त गर्न, यस नगरपालिकामा सुविधायूक्त नगरपालिका स्तरको अस्पताल निर्माण गरी सञ्चालनमा ल्याउन र अस्पताल सञ्चालन गर्न, वडामा रहेका सबै स्वास्थ्य चौकिहरुमा भवन तथा प्रयोगशाला सहित जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्न र स्तर उन्नति गर्न, आवश्यक वजेट तथा श्रोत साधनको व्यवस्था गर्न, सबै वडामा प्रसुति गृह र स्वास्थ्य चौकिको नयाँ निर्माण गरी सञ्चालनमा ल्याउन, स्वास्थ्य चौकीमा स्वास्थ्य कर्मीको दरवन्दी थप गरी पूर्ति गर्ने, आधारभूत औषधिको सहज उपलब्ध गराउन, स्वास्थ्य उपचार ज्यादै महङगो भएकोले सोको लागत कम गर्न सिमित श्रोत साधनको समुचित व्यवस्थापन गर्न, परिवारका अन्य सदस्य नभएका विरामीहरुको हेरचाह र उपचार गराउन, वस्तीस्तरमा उपचार गर्ने व्यवस्था गर्न, व्यायाम योगका कार्यक्रम वस्ती तथा घरसम्म पुऱ्याउने आदि स्वास्थ्य क्षेत्रको विकास गर्न चुनौतीहरु रहेका छन् ।

अवसरहरु : यस नगरपालिकामा माथि लेखिएका विभिन्न चुनौति भए तापनि यहाँ अवसरहरु पनि रहेका छन् । स्वास्थ्य क्षेत्र हेर्नको लागि नगरपालिकामा स्वास्थ्य इकाइ जनशक्ति सहित स्थापना हुनु, नेपाल सरकारले आधारभूत आवश्यक औषधिहरु नि:शुल्क उपलव्ध गराउने व्यवस्था मिलाउनु, स्वास्थ्य क्षेत्रमा वजेटको मात्रा प्रत्येक वर्ष वृद्धि हुदै जानु, वस्तीहरुसम्म यातायातको व्यवस्था गरिनु, जनताको आय स्तर वढ्दै जानु आदि अवसरहरु हुन ।

५.३.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति तथा कार्यनीति

दीर्घकालिन सोच : गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा सहज पहुँचको सिर्जना

लक्ष्य : १. नगरवासीको स्वास्थ्य स्थितिमा गुणात्मक सुधार गर्दै समृद्ध जीवनस्तर प्रवर्द्धन गर्ने ।

उद्धेश्यहरु : १. स्वास्थ्य सेवा प्रणालीलाई सुदृढीकरण तथा विस्तार गर्ने ।

तालिका न : ५० रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीतिहरु	कार्यनीतिहरु
१.स्वास्थ्य सेवा प्रणालीलाई सुदृढीकरण तथा विस्तार गर्ने	
१.१. स्वास्थ्य सेवामा सबै को पहुँच सुनिश्चत गर्ने ।	१.१.१. प्रत्येक वडामा २ जना नर्स तथा स्वास्थ्यकर्मीको व्यवस्था मिलाई घर दैलोवाट जेष्ट नागरिक, सुत्करी महिला , वालवालिका र दीर्घ रोगीहरुको उपचारको व्यवस्था गरिने छ । १.१.२. घुम्ती स्वास्थ्य सिविर सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाउने । १.१.३. जिल्लाको सरकारी अस्पतालहरुसंग समन्वय गरी नगर तथा वडा स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । १.१.४. नसर्ने रोग क्यान्सर, मुटु, मृगौला, हृदय जस्ता रोगवाट वच्न प्रचार प्रसार तथा सूचनाद्धारा अग्रिम सजग रहने वारे जनचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । १.१.५. नगरपालिकामा १ सुविधा सम्पन्न कम्तिमा १५ शैयाको अस्पताल र १ वटा आयूर्वेद औषाद्यालय स्थापना र सबै स्वास्थ्य केन्द्रहरुको सुदृढीकरण गरी सेवाको गुणस्तर तथा भौतिक अवस्थामा सुधार गरिने छ । १.१.६. ६० वर्ष भन्दा माथिका जेष्ठ नागरिक, ५ वर्ष भन्दा तलका वच्चा तथा गर्भवती महिलाहरुको लागि मासिक स्वास्थ्य परिक्षण गर्न सबै स्वास्थ्य सस्थाबाट सेवा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति लिइने छ । १.१.७. स्वास्थ्य क्षेत्रमा संस्थागत, नीजि तथा समुदायवाट लगानी गर्ने वातावरण सृजना गरिने छ ।
१.२. आयूर्वेद चिकित्सा पद्धतिको विकास गरी एक वडा एक योग केन्द्र स्थापना गर्ने ।	१.२.१. आयूर्वेद औषद्यालय स्थापना गरी सञ्चालनमा ल्याउने छ १.२.२. योग केन्द्र, व्यायमशाला प्रत्येक वस्तिमा स्थापना गरी सञ्चालनमा ल्याउन जोड गरिने छ ।

मुख्य कार्यक्रमहरु :

बिस्तृत कार्यक्रमहरु

क.स.	उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	लक्ष्य					योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु	प्राथमिकता न
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष			
२	१	१.१	१.१.३	क	परिवार नियोजनको कार्यक्रम सबै वडामा	वटा		१	१	१	१	१	५	स्वास्थ्य शाखा	१
३	१	१.१	१.१.१	क	सम्वन्धित विषयहरुको स्वास्थ्य कर्मीलाइ अध्ययन तथा तालिम	वटा	२	२	२	२			८	स्वास्थ्य शाखा	१
४	१	१.१	१.१.४	क	रोग नियन्त्रण कार्यक्रम,सर्ने रोग नियन्यण,नसर्ने रोग नियन्त्रण	संख्या	५	५	५	१०	१०	१०	४५	स्वास्थ्य शाखा	२
५	१	१.१	१.१.४	क	स्वास्थ्य शिविर संचालन	वटा	१	१	१	१	३	२	९	स्वास्थ्य शाखा	१
६	१	१.२	१.२.१	क,ख,ग	आयूर्वेदालय स्थापना क्रमागत	वटा				१		१	२	स्वास्थ्य शाखा	१
७	१	१.२	१.२.२	क,ख,ग	योग केन्द्र स्थापना	वटा	१	२	३	३	१	१	११	स्वास्थ्य शाखा	२
८	१	१.१	१.१.४	क	जनचेतनामुलक कार्यक्रम सबै टोल	संख्या		१	१	१	१	१	५	स्वास्थ्य शाखा	१
९	१	१.१	१.१.४	क,ख,ग	दिर्घरोगी तथा मृगौला प्रत्यरोपण गर्नु पर्ने विरामीका लागि प्रतिव्यक्ति रु.१ लाख सहयोग र निशुल्क स्वास्थ्य परिक्षण	सबै		१	१	१	१	१	५	स्वास्थ्य शाखा	१
१०	१	१.१	१.१.१	क	गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रम सबै टोल	वटा		१	१	१	१	१	५	स्वास्थ्य शाखा	१
११	१	१.१	१.१.४	क,ख,ग	रेडियो,टेलिभिजन,म.स्वा.सेवा,आमा समुह,पत्रपत्रिका, सामाजिक संजाल मार्फत स्वास्थ्य सम्वन्धी जानकारी सबै टोल	वटा		१	१	१	१	१	५	स्वास्थ्य शाखा	१
१२	१	१.१	१.१.१	क,ख,ग	गाउँघर क्लिनिक कार्यक्रम सबै टोल	वटा		१	१	१	१	१	५	स्वास्थ्य शाखा	१
१३	१	१.१	१.१.६	क,ख,ग	आमा सुरक्षा कार्यक्रम सबै टोल	वटा		१	१	१	१	१	५	स्वास्थ्य शाखा	१
१४	१	१.१	१.१.७	क,ख,ग	कोष व्यवस्थापन कार्यक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	स्वास्थ्य शाखा	२
१५	१	१.१	१.१.७	क,ख,ग	स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	स्वास्थ्य शाखा	२
१६	१	१.१	१.१.१	क,ख,ग	महिला स्वास्थ्य सेवा कार्यकर्ता लाई प्रोत्साहन	वटा		१	१	१	१	१	५	स्वास्थ्य शाखा	२
१७	१	१.१	१.१.३	क,ख,ग	स्वास्थ्य केन्द्र सुदृढिकरण कार्यक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	स्वास्थ्य शाखा	१
१८	१	१.१	१.१.४	क,ख,ग	सामाजिक संजाल मार्फत स्वास्थ्य सम्वन्धी जानकारी			१	१	१	१	१	५	स्वास्थ्य शाखा	२
१९	१	१.१	१.१.५	क,ख,ग	नगर र वडामा स्तनपान कक्षा निर्माण		२	२	२	२	२	२	१२	स्वास्थ्य शाखा	१
२०	१	१.१	१.१.७	क,ख,ग	एम्बुलेन्स खरिद कार्यक्रम	वटा	१			१			२	स्वास्थ्य शाखा	२

५.३.५ अपेक्षित उपलव्धी आवधिक :

योजनाको अन्त्य सम्ममा कुल प्रजनन् दर २.१, सरदर आयु ८० वर्ष पुगेको हुनेछ । मातृ मृत्युदर वाल मृत्युदर हालको अवस्था भन्दा तल भएको हुनेछ । दक्ष प्रसुतिकर्मीद्वारा सुत्केरी गराउने ९० प्रतिशत हुनेछन । सबै ले भिटामिन तथा सबै खोपहरु सबै वच्चाले लगएका हुनेछन् । परिवार नियोजनको सम्वन्धी कार्यक्रम सबै वस्तिमा सञ्चालन भएको हुनेछ । महिला स्वास्थ्य कार्यक्रम ११ वटा वडामा नै सञ्चालन भएको हुनेछ । सबै का वालवच्चाहरुको राम्रो स्याहार, शिक्षा दिक्षा दिई असल र खुसी परिवार भएको हुनेछ । वडा स्तरका स्वास्थ्य संस्थाहरुको भौतिक तथा सेवा स्तरमा वृद्धि भएको हुनेछ । सबै स्वास्थ्य चौकिहरुमा भवन निर्माण र प्रसुति गृह निर्माण सम्पन्न भएको हुनेछ । यस सम्बन्धी उपलव्धी सूचक अनुसूचि २, ३, ४ मा दिएको छ ।

५.३.६ नतिजा खाका

तालिका न : ५१ स्वास्थ्य क्षेत्रको नतिजा खाका

क.सं.	प्रभाव नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.व. २०८०/०८१	आ.ब.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमान तथा जोखिम
	प्रभाव						
१.	मानव विकास सूचांक	सुचांक	०.४२७	०.५८	ने.जी.स.	नगरपालिका	कार्यकारिणी
२.	लैङ्गिक विकास सूचांक	सुचांक	०.९०४	०.५८	रा.लेखा.स.	,,	कार्यकारिणी
	असर					,,	
१.	औषत आयु वर्ष	प्रतिशत	६७	८०	वार्षिक प्रतिवेदन	,,	
२.	प्रतिव्यक्ति आय डलरमा		६४०.७७	१०००			
	प्रतिफल						
१.	साक्षरता दर प्रतिशत प्रतिशत			७५.०७	घ.स.	नगरपालिका	कार्यकारिणी
२.	औषत आयु वर्ष			७०	,,	,,	,,
३.	प्रति व्यक्ति आय डलरमा			१०००	,,	,,	,,
४.	मातृ मृत्युदर प्रति १ लाख जीवित जन्ममा संख्या			१००	,,	,,	,,
५.	पाँच वर्षमुनिका वाल मृत्युदर प्रति हजार जीवित जन्ममा संख्या			१०			
६.	कुल प्रजनन दर			२.१			
७.	पाँच वर्षमुनिका वाल मृत्युदर प्रति हजार जीवित जन्ममा संख्या			२०	,,	,,	,,
८.	१५ देखि ४९ वर्ष उमेरका प्रति महिलाले जन्म दिएका बच्चाको औसत सङ्ख्या			**२.१**			

क.सं.	प्रभाव नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.व. २०८०/०८१	आ.ब.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमान तथा जोखिम
९.	स्वास्थ्य बिमामा आबद्ध गराइएको प्रतिशत			६.५			
१०.	३० मिनेटको दुरीमा स्वास्थ्य सस्थामा पुग्ने परिवार (प्रतिशत)			२०	,,	,,	,,
११.	जीवनकालमा शारिरिक मानसिक हिंसापिडित महिलाहरू प्रतिशत			०	,,	,,	,,
१२.	सुधारिएको सरसफाइ सुविधायुक्त परिवार (प्रतिशत)			९०	,,	,,	,,

५.४ खानेपानी तथा सरसफाई

५.४.१ पृष्ठभूमि :

ठुलीभेरी नगरपालिकामा खानेपानी तथा सरसफाई मानव जीवनमा आधारभूत आवश्यकताहरु मध्ये एक हो । यसले मानिसको स्वास्थ्यमा प्रत्यक्ष प्रभाव पारेको हुन्छ । सुरक्षित खानेपानीको कारणवाट समय वचत, सर्ने रोगवाट टाढा रहने र स्वास्थ्य नागरिक तयार भई देश विकासमा सहयोग पुग्न जान्छ । नगरपालिकामा कायम रहेका २३२७ घरधुरी मध्ये पाईपधारा २१४३, मुलकुवाको १७५ परिवार र ८ घरपरिवारले आज पनि खोलाको पानी खाने गरेको पाईन्छ । पिउने पानीका मुहानहरु सबै वडामा रहेका छन् । यस नगरपालिकामा हावापानी राम्रो छ । वस्तीहरुमा सरसफाई स्थिति सामान्य रहेको छ । ठुलीभेरी नगरपालिकामा शौचालयको अवस्था हेर्दा ४२ घरधुरीको शौचालय नभएको अवस्थामा छन् ।

५.४.२ प्रमुख समस्याहरु :

ठुलीभेरी नगरपालिका विगतमा विभिन्न निकायहरुवाट निमार्ण भएका खानेपानीका योजनाहरु उचित मर्मत हुन नसकि जिर्ण अवस्थामा रहनु, पिउने पानीको लागि गुणस्तर नाप्ने व्यवस्था नहुनु, समयमा मर्मत गर्ने व्यवस्था नहुनु, नगरपालिकाका केहि वस्तीमा खानेपानीको ज्यादै समस्या देखिएकोछ । खानेपानी महशुल लिने चलन नहुदा मर्मत संभारमा समस्या आएको छ । योजनाहरु पनि ज्यादै साना रहनु जस्ता समस्या खानेपानी क्षेत्रमा देखिएको छ भने सरसफाई सम्बन्धी वानी व्यवहारमा परिवर्तन नहुनु, बजार क्षेत्रमा फोहर व्यवस्थापन गर्ने पद्धतिको विकास गर्न नसकिनु आदि समस्या रहेको छ ।

५.४.३ चुनौती तथा अवसरहरु :

ठुलीभेरी नगरपालिकाका वासिन्दालाई पिउने पानी गुणस्तरको खुवाउन, एकघर एक धारा निति कार्यान्वयनमा ल्याउन, सरसफाई सम्बन्धी जन चेतना कार्यक्रम राम्रोसंग संचालन गर्न, सबै खानेपानी आयोजनाहरुको मर्मत सम्भार व्यवस्था मिलाउन, खानेपानीको उचित रेखदेख गर्न, पानीको श्रोत नभएका वस्तीहरुमाा लिफ्टीङ खानेपानी ल्याउन चुनौती रहेका छ । बजार क्षेत्रमा ढल व्यवस्था गर्न , फोहर सङ्कलन गरि व्यवस्थापन गर्न, जनसहभागिता जुटाउन र खानेपानीको लागि आवश्यक श्रोत जुटाउन आदि चुनौतीहरु रहेका छन् ।

अवसर : खानेपानीका मुहान प्रत्येक टोल टोलमा हुनु, प्रायजसो सबै वस्तिमा खानेपानीको व्यवस्था हुनु र नगरपालिकाले एक घर एक धाराको नीति अवलम्बन गर्नु अवसरको रुपमा लिन सकिन्छ ।

५.४.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति , कार्यक्रम

दीर्घकालिन सोच : सुरक्षित पिउने पानी र पूर्ण सरसफाइ नगर, नगरवासीको स्वस्थ्य जीवनको आधार

लक्ष्य : स्वच्छ, सफा, सुरक्षित खानेपानीको वितरण तथा व्यवस्थित सरसफाइबाट स्वस्थ समाजको निर्माण

उद्धेश्यहरु : १.आधारभूत खानेपानी सुविधा र सरसफाइ सुविधा शतप्रतिशत घर परिवारमा पुर्याउनु ।

२. नगरपालिकाका बजार क्षेत्रमा ढलको व्यवस्था तथा सबै वस्तिमा वातावरण स्वच्छ र स्वास्थ्य भएको हुनेछ ।

तालिका न : ५२ रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीतिहरु :	**कार्यनीतिहरु :**
१.आधारभूत खानेपानी सुविधा र सरसफाइ सुविधा शतप्रतिशत घर परिवारमा पुर्याउनु	
१.१. सबै वस्तीहरुमाा एक घर एक धारा नीति अवलम्बन गरिने ।	१.१.१. पानीको श्रोत नभएको तथा टाढा रहेका वस्तिमा वैकल्पिक खानेपानीको व्यवस्था गरिने । १.१.२. कुवा, मुललाई संरक्षण गर्ने तथा ढाकेर स्वच्छता कायम गर्ने । १.१.३. चालु अवस्थामा रहेका खानेपानी योजनाको मर्मत तथा संभार गर्ने ।
२.नगरपालिकाका बजार क्षेत्रमा ढलको व्यवस्था तथा सबै वस्तिमा वातावरण स्वच्छ र स्वास्थ्य भएको हुनेछ ।	
२.१.बजार क्षेत्रमा ढलको व्यवस्था गर्ने ।	२.१.१. बजार क्षेत्रमा ढलको व्यवस्था गर्ने । २.१.२. एक वस्ति एक पोखरी नीति अवलम्बन गर्ने २.१.३. कुहिने र नकुहिने फोहोर श्रोतमा नै छुट्याउने र फोहोरलाई मोहर प्राप्त गर्ने नीति अवलम्बन गर्ने ।

बिस्तृत कार्यक्रमहरु

क.स.	उद्देश्यन	रणनीतिन	कार्यनीतिन	संकेतन	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	लक्ष्य					योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु	
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष			प्राथमिकतान
१	१	१.१	१.१.१	क,ख,ग	खानेपानी निर्माण तथा मर्मत कार्यक्रम	संख्या		३	३	३	३	३	१५	योजना शाखा	१
२	१	१.१	१.१.१	क	सार्वजनिक तथा व्यक्तिगत शौचालय निर्माण कार्यक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	योजना शाखा	१
३	२	२.१	२.१.१	क	ढल निर्माण तथा फोहर व्यवस्थापन	वटा				१			१	योजना शाखा	२
४	१	१.१	१.१.३	क	सरसफाई सम्बन्धी जनचेतनामुलक कार्यक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	योजना शाखा	१

५.४.५ अपेक्षित उपलब्धीहरु :

आवधिक विकास योजनाको अन्त्यसम्ममा सबै घरघरमा खानेपानीको धारा पुगेको हुनेछ । खानेपानी योजनाहरुको मर्मत तथा निर्माण भएको हुनेछ । खानेपानीको श्रोत नपुगेको स्थानमा लिफ्टीङ्ग योजना सञ्चालन गरी खानेपानी व्यवस्था गरिएको हुनेछ । पाइपबाट वितरण गरिएको पानीमा पहुँच भएका परिवार १०० प्रतिशत भएको हुनेछ । पक्की शौचालय पुगेको परिवार १०० प्रतिशत र मुख्य मुख्य बजारमा सार्वजनिक शौंचालय निर्माण गरिएको हुनेछ । सरसफाईसंग सम्वन्धित तालिम कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुनेछ ।

५.४.६ नतिजा खाका

तालिका न : ५३ खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रको नतिजा खाका

क.सं.	प्रभाव नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.व. २०८१/०८२	आ.ब.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमान तथा जोखिम
	प्रभाव						
१.	मानव विकास सूचांक	सुचांक	०.४२७	०.५८	ने.जी.स.	नगरपालिका	कार्यकारिणी
२.	लैङ्गिक विकास सूचांक	सुचांक	०.९०४	०.५८	रा.लेखा. स.	,,	कार्यकारिणी
	असर					,,	
१.	साक्षरता दर प्रतिशत	प्रतिशत	७५.०७	९०		,,	
२.	औषत आयु वर्ष	प्रतिशत	६७	८०	वार्षिक प्रतिवेदन	,,	
३.	प्रतिव्यक्ति आय डलरमा		६४०.७७	१०००			
	प्रतिफल						
१.	आधारभूत खानेपानी सेवामा पहुँच पुगेको घरसंख्या	घरसंख्या	२३२७	नगरपालिका सबै खानेपानी योजना	घरधुरी सर्बेक्षण.	नगरपालिका	सघ र प्रदेशवाट आर्थिक तथा प्रविधिक सहयोग भएमा
२.	पाइपबाट वितरण गरिएको पानीमा पहुँच पुगेको घरसंख्या	घरसंख्या	२३२७		,,	,,	,,
३.	अरुसँग साझेदारी नगरी आफ्नो शौचालय प्रयोग गर्ने घरपरिवार	घरसंख्या	२३२७		,,	,,	,,

५.५ सामाजिक समावेसीकरण, सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण (महिला, वालवाललिका तथा किशोर किशोरी, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति)

५.५.१ पृष्ठभूमि

ठुलीभेरी नगरपालिकाले महिला, वालवालिका, किशोर किशोरी, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको लागि सहयोग, सहभागिता, पहुँच पुऱ्याउने नीति लिएको छ। समाजमा रहेका हरेक वर्ग, क्षेत्र, लिङ्ग, उमेर समुह, शारीरिक स्थितिका मानिसहरु पनि सुखि, खुसी भएर वाँच्न पाउनु पर्ने हुन्छ । यस्तै गरी वालवालिका भोलिका कर्णाधार भएकोले उनिहरु स्वच्छ वातावरणमा खुसी साथ हुर्कने वातावरण सिर्जना गर्नु पर्ने हुन्छ। विकास गर्दा सबै क्षेत्रलाई अनिवार्य रुपमा प्रत्येक चरणमा सहभागि गराउने र समेट्नु पर्दछ। समाजमा पुरुष भन्दा महिला कमजोर स्थितिमा रहेका छन् । उनीहरुको लागि पौष्टिक आहार, खोप लगायतका स्वास्थ्य सुविधा, स्वच्छ विद्यालय वातावरण, न्याँनो तथा मायालु घरको वातावरण हुनु आवश्यक रहेको छ । यसै अनुसार जेष्ठ नागरिकहरुको लागि माया सहितको स्वच्छ र शान्त परिवार, उचित खानपिन, मनोरञ्जन व्यवस्था, स्वास्थ्य सुविधा आदि व्यवस्था आवश्यक भएको हुन्छ । यसै अनुसार शारीरिक तथा मानसिकरुपले अपाङ्ग रहेका व्यक्तिहरुलाई सबै को माया, स्वास्थ्य तथा रोजगार लगायतका सुविधाको व्यवस्था निजको परिवार , समाज, स्थानीय निकाय, प्रदेश तथा संघले गर्नु पर्छ । माथिका सबै क्षेत्रमा भेदभाव नगरी समान अवसर दिलाउन तथा सहभागी गराउन नेपालले विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय सन्धी, अभिसन्धीहरुमा हस्ताक्षर गरी आफनो दायित्व पुरा गर्न कटिवद्धता व्यक्त गरेको छ ।

ठुलीभेरी नगरपालिकामा हाल ४ वर्ष भन्दा तलका वालवालिकाहरु ७७९ जना ५ देखि ९ वर्ष सम्मका ११६७ जना, १० देखि १४ वर्ष सम्मका १२४३ जना रहेका छन् भने महिलामा १५ वर्ष देखि २४ वर्ष सम्मका १०९१ जना र १५ देखि ४५ वर्षसम्मका १५११ जना रहेका छन् । त्यसैगरी जेष्ठ नागरीकको संख्या २८६ रहेको छ ।

यस नगरपालिकामा अपाङ्ग रहेका २२२ जना अर्थात २.२५ प्रतिशत अपाङ्ग रहेको छन् । यी समुहमा रहेका जनताको लागि उमेर अनुसार आवश्यक व्यवस्था नगरपालिकाले व्यवस्थापन गर्नु पर्ने हुन्छ ।

५.५.२ प्रमुख समस्याहरु :

ठुलीभेरी नगरपालिकामा किशोर किशोरीहरुको लागि मनोरञ्जनको समस्या, उचित वातावरण नपाउनु, विद्यालयहरुमा किशोरीहरुको लागि सुविधा सम्पन्न शौचालयको अभाव रहनु, किशोर किशोरीको लागि आवश्यक जानकारी दिने व्यवस्थाको समस्या, व्यक्तिगत सुरक्षाको समस्या आदि रहेको छ। यस नगरपालिकामा रहेका माथि उल्लेखित वर्ग तथा समुहका व्यक्तिहरुको लागि आ–आफ्नै समस्याहरु रहेका छन् । अपाङ्गहरुको लागि समाजमा हेय भावनावाट हेर्ने दृष्टिकोण हुनु, रोजगारीको समस्या, गरीवी, स्वास्थ्य उपचारमा पहुँच पुग्न नसक्नु, विद्यालय जान समस्या, भौतिक पूर्वाधाहरु अपाङ्ग मैत्री नहनु आदि रहेका छन् । जेष्ठ नागरिकहरुमा हेरचाह गर्ने व्यक्तिको समस्या, खानपान, मनोरञ्जन स्थलको समस्या, विरामी हुदा उपचार गर्न लैजाने परिवारको हैसियत नहुनु, स्वास्थ्य उपचार गराउन लैजाने परिवारका सदस्य नहुनु तथा आर्थिक समस्या रहेको छ। वालवालिकाहरुको लागि उचित पोषणको समस्या, खेलकुदस्थलको समस्या, विद्यालय जान समस्या, उपचार गर्न समस्या आदि रहेको छ ।

५.५.३ चुनौती तथा अवसरहरु :

चुनौतीहरु : नगरपालिकामा रहेका वालवालिका, जेष्ठ नागरिक तथा गर्भवती महिला र सुत्केरी आमाको लागि स्वास्थ्य सेवा घरघरमा गएर सेवा दिन, मनोरञ्जनको लागि व्यवस्थापन गर्न, रोजगार दिन, गुणस्तरीय शिक्षा दिनको लागि चुनौती रहेको छ। किशोरीहरुको लागि प्रत्येक विद्यालयमा स्यानीटरी प्याड सहितको आधुनिक शौचालयको निर्माण गरी किशोरीहरुलाई नियमित पढाई गराउने वातावरण श्रृजना गर्न चुनौती देखिन्छ । अपाङ्गहरुको लागि

उचित वातावरण श्रृजना गर्न, रोजगारी प्राप्त गर्न, पढाई निरन्तरता कायम गर्ने वातावरण श्रृजना गर्न चुनौती देखिन्छ ।

अवसरहरु : नेपाल सरकारले सामाजिक सुरक्षा भत्ता समयानुकुल वृद्धि गर्दै जानु र सामाजिक सुरक्षाको लागि सरकारले विशेष प्राथमिकता दिएको छ । नगरपालिकाले गाउँघर क्लिनिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु, किशोर किशोरीहरुको लागि विभिन्न प्रचार तथा प्रसार कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु र विद्यालयमा वास सहितको शौचालय बनाउने नीति लिनु आदि अवसरहरु रहेका छन् ।

५.५.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम

दीर्घकालिन सोच : सबै को पहिचान सहितको सुखी र समुन्नत नगरपालिका

लक्ष्य : . समाजमा पछि परेका वर्गको सामाजिक तथा आर्थिक स्थितिमा सुधार भई परिर्वतन भएको हुनेछ ।

उद्धेश्यहरुः

१.समाजवाट पछि परेका वर्गको सामाजिक तथा आर्थिक स्थितिमा सुधार भई परिर्वतन भएको हुनेछ ।
२.नगरपालिका तथा अन्य निकायवाट प्राप्त हुने सेवा, सुविधा तथा उपलव्धीको उपायेग गर्नमा सबै को पहुच पुगेको हुनेछ ।
३.लैससास अवधारणा अनुसार विकासका सबै अवसरहरूमा समतामुलक पहुँच र सहभागिता सुनिश्चित गर्ने

रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
१ समाजवाट पछि परेका वर्गको सामाजिक तथा आर्थिक स्थितिमा व्यापक सुधार भई सकारात्मक परिर्वतन भएको हुनेछ ।	
१.१ लैङ्गिक तथा अन्य विभेदको अन्त्य भएको हुनेछ ।	१.१.१ लैङ्गिक हिस्सा प्रति सुन्य सहनशिलता नीति लागू गर्ने । १.१.२ महिला विशेष गरी दलित तथा जनजातिका महिलाहरुलाई विकासको मुल प्रवाहिकरणमा ल्याउने । १.१.३ महिला (एकल महिला, दलितका महिलाको लागि विशेष), जेष्ठ नागरिक, अपाङ्ग, पछाडि परेका जाति तथा क्षेत्रको उत्थान गर्नका लागि विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
१.२ जेष्ठ नागरिकहरुको अनुभव लाई सम्मान तथा अनुकरण गर्दै उनिहरुको वाकि जीवन सुरक्षित तथा सम्मानित गराउने ।	१.२.१ समाजमा रहेका जेष्ठ नागरिक,वालवालिका,महिला, अपाङ्ग मैत्री विकास तथा सामाजिक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने । १.२.२ जेष्ठ नागरिकको अनुभवको उपायेग गर्दै सम्मान गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
१.३ सबै किसिमका वाल अधिकारको संरक्षण र प्रवद्धर्न गरिने ।	१.३.१ वालवालिकाको हितलाई ध्यानमा राखि प्रत्येक वडामा सुविधा सम्पन्न वालउद्यान र पार्क निर्माण गर्ने । १.३.२ वालक्लव र वाल संजाललाई क्षमतावान, सक्रिय र साधन सम्पन्न पारिने ।
२. नगरपालिका तथा अन्य निकायवाट प्राप्त हुने सेवा, सुविधा तथा उपलव्धीको उपयोग गर्नमा सबै को पहुच पुगेको हुनेछ	

रणनीति	कार्यनीति
२.१ शिक्षा र सशक्तिकरणको माध्यमवाट समाजमा पछाडि परेका समुदायको उत्थान र खुशी र समृद्धि प्राप्त गरिने ।	२.१.१ शिक्षा,स्वास्थ्य सेवा सुविधा भरपर्दो,स्तरीय, जनताले थेग्न सक्ने किसिमको वनाउन जोड दिइने । २.१.२ दलित वर्गको आर्थिक तथा सामाजिक क्षेत्रको विकासका लागि विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिने । २.१.३ यूवाहरुको लागि प्रत्येक वडामा १।१ वटा खेल मैदान निर्माण गरिने । २.१.४ किशोर किशोरीहरुको सम्मान गर्दै उनिहरुको समस्याहरु समाधान गर्दै व्यक्तिगत प्रगति गर्ने वातावरण श्रृजना गर्ने ।
२.२ अपाङ्गहरुलाई समाहिकृत गरि विकासको मूलप्रवाहमा ल्याईने ।	२.२.१ समाजमा शारीरिक तथा मानसिकरुपवाट अपाङ्ग वा फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरुको शैक्षिक, आर्थिक तथा सामाजिक क्षेत्रको विकासको लागि विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिने २.२.२ समाजको विकासको लागि फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरुलाई मूलप्रवाहमा ल्याउने ।
उद्देश्य ३ :लैससास अवधारणा अनुसार विकासका सबै अवसरहरूमा समतामुलक पहूँच र सहभागिता सुनिश्चित गर्ने	
३.१.लैससास सम्बन्धी क्षेत्रगत नीति, कानुन तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी लैङ्गिक उत्तरदायी बजेटलाई वृद्धि गर्दै लैङ्गिक लैससास परीक्षण पद्धति लागू गरिनेछ ।	३.१.१.लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरणलाई सुदृढ गर्दै शासन प्रणालीको प्रत्येक चरण र विकास प्रक्रियाको सबै चक्रमा महिलाहरूको उल्लेखनीय र सार्थक सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने । ३.१.२.महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंसा, शोषण र विभेद रोकथाम एवम् नियन्त्रणका लागि कानूनी उपचार प्रणालीलाई सहज, छिटो र पहुँच योग्य बनाइनेछ ३.१.३.वार्षिक कार्यक्रमहरुका लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट परीक्षण गरिने

बिस्तृत कार्यक्रमहरु

क्र.स.	उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	लक्ष्य पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु	प्राथमिकता न
१	१	१.१	१.१.१	क	अपाङ्ग क्षमता वृद्धि कार्यक्रम तथा सहयोग कार्यकम वटा	वडा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	१
२	१	१.१	१.१.२	क	सामाजिक विभेद न्यूनीकरण सम्वन्धी सचेतना कार्यकम	वडा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	१
३	१	१.३	१.३.१	क,ख,ग	वालवालिका सम्बन्धी कार्यक्रम	वडा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	१
४	१	१.१	१.१.२	क	समुदायमा वालमनोविज्ञान र मनोविज्ञान परामर्श केन्द्र स्थापना र सेवा कार्यक्रम वटा	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	२
५	१	१.१	१.१.२	क,ख	दलित उत्थान कार्यक्रम वटा	वटा				२	२	१	५	न.पा.	२
६	१	१.१	१.१.३	क,ख	कानूनी परामर्श सेवा केन्द्र वटा	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	१
७	१	१.१	१.१.२	क,ख	अपाङ्ग उत्थान कार्यक्रम वटा	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	१
८	१	१.१	१.१.३	क,ख	नवाजा संरक्षण तथा विस्तार कार्यक्रम			१	१	१	१	१	५	न.पा.	१
९	१	१.२	१.२.१	क	टोली निर्माण,तालिम, वाजा खरिद, पोषक व्यवस्था	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	२
१०	१	१.२	१.२.१	क	महिला तथा वाल, अपागं मैत्री शौचालय व्यवस्था वटा	संख्या		१	१	१	१	१	५	न.पा.	१
११	१	१.२	१.२.२	क	मठमन्दीर तथा गुम्वा सतगुरु चर्च मर्मत वटा	संख्या		१		१	१	२	५००	न.पा.	२
१२	२	२.१	२.१.१	क	सचेतना तथा प्रचार प्रसार कार्यक्रम	संख्या		१	१	१	१	१	५	न.पा.	१
१३	१	१.३	१.३.२	क	द्वन्द पिडित वालवालिकालाई सहयोग	वटा		१		२		२	५	न.पा.	२
१४	१	१.२	१.२.२	क	जेष्ठ नागरिक, असहाय, एकल महिला संरक्षण (सामाजिक सुरक्षा)	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	
१५	२	२.१	२.१.२	क	पिछडिएको वर्ग (सिमान्तकृत, जनजाती, दलित, आदी) उत्थान कार्यक्रम	वटा			२	१	१	१	५	न.पा.	२
१६	२	२.१	२.१.१	क	परम्परागत पेशा सुदृढिकरण कार्यक्रम			१	१	१	१	१	५	न.पा.	१

तालिका न : ५४ समाजिक समावेशीकरण क्षेत्रको नतिजा खाका

क.सं.	प्रभाव नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.व. २०८०/०८१	आ.व.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमान तथा जोखिम
	प्रभाव						
१.	मानव विकास सूचांक	सुचांक	०.४२७	०.५८	ने.जी.स.	नगरपालिका	कार्यकारिणी
२.	लैङ्गिक विकास सूचांक	सुचांक	०.९०४	०.५८	रा.लेखा.स.	,,	कार्यकारिणी
	असर					,,	
१.	साक्षरता दर प्रतिशत	प्रतिशत	७५.०७	९०		,,	
२.	औषत आयु वर्ष	प्रतिशत	६७	८०		,,	
३.	प्रतिव्यक्ति आय डलरमा		६४०.७७	१०००			
	प्रतिफल						
१.	लैङ्गिंक सशक्तिकरण मापक	सूचांक	०.५४	०.६		सामाजिक शाखा	
२.	लैङ्गिंक असमानता	सूचांक	०.५	०.३५	,,	,,	,,

५.६ युवा तथा खेलकुद

५.६.१ पृष्ठभूमि :

साधारणतया युवा भन्नाले १६ वर्ष देखि ४० वर्ष उमेर समुहलाई जनाउँछ। ठुलीभेरी नगरपालिकामा १५ वर्ष देखि ४० वर्ष समुहका युवाहरुको जनसंख्या ४५११ रहेको छ जुन ४५.५७ प्रतिशत हुन्छ। देशको समृद्धि युवाहरुको जोस, जाँगर, क्षमता, प्रतिभाले सम्भव हुन्छ। युवा वर्ग राष्ट्र निर्माणका संवाहक हुन्। यिनीहरुले देश, प्रदेश, स्थानीय स्तरको विकासको लागि महत्वपूर्ण भूमिका निभाएका हुन्छन्। युवाहरुको लागि उचित शिक्षा, रोजगार, मनोरञ्जन, खेलकुद, व्यायाम, योग आदि सुविधाको आवश्यकता पर्दछ। यी तत्वहरुले कस्तो युवा निर्माण गर्ने भन्ने कुरा निर्धारण गरेको हुन्छ। खेलकुद र मनोरञ्जन मानिसको लागि नभइ नहुने कार्यहरु हुन्। सकारात्मक सोच, जोस, जाँगर, हौसला आदि निर्माण खेलकुद तथा मनोरञ्जनको माध्यमवाट विकास गर्न सकिन्छ। यसको साथै हुर्केको वातावरण, प्राप्त गरेको शिक्षा दिक्षा, संस्कारले समेत व्यक्तिको सोचाइमा असर पारेको हुन्छ। नगरपालिकाको विकासको लागि यो उमेर समुह ज्यादै उर्वरा उमेर समुह हो। यो समुहका युवाहरु विद्यालय तथा कलेज स्तरमा अध्ययन गर्ने, स्वदेश तथा विदेशमा काम गर्ने , राजनीति तथा समाजसेवा गर्ने गरेका हुन्छन्। यो समुहका नागरिकहरु आफ्नै नगर तथा वस्तीमा रहने तथा देशमा रहेर सेवा गरे मात्र विकास हुन्छ। यस नगरपालिकामा खेलकुद विकासको लागि सामान्य रुपमा १३ वटा खेल मैदानहरु रहेका छन्। मनोरञ्जनका लागि स्थानीय चाडपर्वहरु नै मुख्य रहेका छन्।

५.६.२ प्रमुख समस्या :

युवाहरुमा पूर्ण रोजगार नहुनु, बीचैमा पढ्न छोड्नु, सिपयूक्त तालिम प्राप्त युवाको कमि, युवाहरुमा अनुभव र आत्म विश्वासको कमि हुनु, कुलतमा फस्नु, अर्काको लहै लहैमा लाग्ने प्रवृतिको विकास हुनु, गरीवीको कुचक्रमा फस्नु, युवाहरुको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम आवश्यकता अनुसार दिन नसक्नु, युवा विकास सम्बन्धी स्पष्ट नीति नहुनु, उद्यमी विकासका लागि लगानी गर्ने पूजी नहुनु आदि समस्याहरु रहेका छन्। नगरपालिकामा खेलकुदको

लागि कभर्ड हलको व्यवस्था नहुनु, जेष्ठ नागरिकको लागि र युवाहरुको लागि मनोरञ्जनका साधन तथा व्यवस्था नहुनु आदि रहेका छन् ।

५.६.३ चुनौती तथा अवसरहरु :

चुनौतीहरु : यस नगरपालिकाका कुल जनसंख्याको ४५.५७ प्रतिशत युवाहरुलाई उनिहरुको क्षमता अनुसारको रोजगारी दिन, युवाहरुलाई विदेशिनवाट रोक्न, उचित सिपयूक्त तालिम दिलाउन, उनिहरुको लगानी रकमको व्यवस्थापन गर्न, मनोरञ्जनका लागि व्यवस्था मिलाउन, कुलत तथा कुसंस्कारवाट वचाउन, संक्रामक रोगवाट जोगाउन, सामाजिक, आर्थिक, राजनैतिक क्षेत्रमा सहभागी गराउन, आर्थिक विकासको लागि आवश्यक अनुसारको कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न, कानूनी तथा संकारवाट राम्रो नागरिकको रुपमा विकास गर्न आदि चुनौती रहेका छन् । खेलकुदको लागि रहेका खेल मैदानको पूर्वाधार निर्माण गर्नु, मनोरञ्जनका साधनहरु तथा अन्य व्यवस्था गर्नु चुनौतिको विषय रहेकोछ ।

अवसरहरु : यस नगरपालिकाको कुल जनसंख्याको ६४.७६ प्रतिशत सक्रिय जनसंख्या हुनु, नेपाल सरकारले युवाहरुको लागि स्वरोजगार कार्यक्रम मार्फत लगानीका श्रोतहरुको व्यवस्था गर्नु, नगरपालिकाका अधिकांश कार्यक्रमहरु युवा लक्षित रहनु, प्रत्येक वस्तीहरुमा विकासका पूर्वाधारहरु निर्माण गरिनु , समाजमा सामाजिक, राजनैतिक रुपले नेतृत्व युवाहरुले लिनु, प्रत्येक राजनैतिक दलहरुले युवा नेतृत्व विकासको लागि युवा शक्तिको तयार गरी परिचालन गर्नु आदि अवसरहरु हुन् । यस्तै गरी युवाहरुको लागि १३ वटा खेल मैदानहरु पनि हुनु पनि अवसर हो ।

५.६.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम

दीर्घकालिन सोच : दक्ष युवाको विकास गरी स्वदेशमै रोजगारको सृजना, खेलकुलदको विकास, समृद्ध पालिकाको बलियो आधार ।

लक्ष्य : युवालाई खेलसँग आबद्ध गरी राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय युवा खेलाडीको उत्पादनका साथै युवा उद्यमशिलता वृद्धि गरी रोजगारी वृद्धि गर्ने ।

उद्धेश्य :

१.उद्यमशीलता, रोजगारी र सिर्जनशीलताको विकास गर्दै विकासमा युवाको संलग्नता वृद्धि गर्नु ।

२.खेल गतिविधि मार्फत पालिकाको पहिचान र प्रतिष्ठा अभिवृद्धि गर्नु

तालिका न : ५५ रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १ : उद्यमशीलता, रोजगारीता र सिर्जनशीलताको विकास गर्दै विकासमा युवाको संलग्नता वृद्धि गर्नु ।	
१.१.युवाको सीप र नेतृत्व क्षमतालाई प्रस्फुटित गर्दै विकासमा युवा सहभागिता वृद्धि गर्नु ।	१.१.१.युवा लक्षित व्यवसायिक तथा प्राविधिक तालिमको व्यवस्था गरिनेछ । १.१.२ परम्परागत पेशा र व्यवसायको जगेर्ना, परिष्कृत, प्रवर्द्धन र व्यवसायीकरण गर्न युवाहरूलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । १.१.३.खेलकुदमा युवाहरूको सहभागिता वृद्धि गर्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

उद्देश्य २ : युवाहरुलाई गुणस्तरीय, जीवनउपयोगी तथा प्राविधिक शिक्षाका अवसर तयार गर्नु, साथै खेल मार्फत पालिकाको पहिचान र अभिबृद्दि गर्नु ।	
२.१. वैदशिक अध्ययन तथा रोजगारीबाट आर्जन भएका पुँजी, ज्ञान, सीप, प्रविधि र अनुभवलाई स्वदेशमा नै उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगाउन प्रोत्साहन गरिनेछ ।	२.१.१.युवामा सकारात्मक सोच, सिर्जनशीलता र नेतृत्व क्षमताको विकास गर्ने । .२.१.२.युवा केन्द्रित प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा र सीप विकासका अवसरहरू विस्तार गरी उद्यमशील बनाउने । २.१.३. पालिका स्तरका थप विभिन्न खेल प्रतियोगीताहरु आयोजना गर्दै नयाँ खेलाडिहरुको पहिचान गरी बिशेष तालीम प्रदान गरीने ।

बिस्तृत कार्यक्रमहरु

क.स.	उद्देश्यन	रणनीतिन	कार्यनीतिन	संकेतन	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	लक्ष्य					योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु	प्राथमिकतान
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष			
१	१	१.१	१.१.३	क,ख,ग	खेलकुद ग्राउण्डको निमार्ण र सामाग्रीको व्यवस्था कार्यक्रम	वटा	२	२	२	२	२	२	१२	न.पा.	१
२	१	१.१	१.१.१	क,ख,ग	आर्थिक विकास कार्यक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	१
३	१	१.१	१.१.२	क	पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	वटा			२	२	१		५	न.पा.	१
४	२	२.१	२.१.१	क	सांस्कृतिक प्रतियोगिता	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	२
५	२	२.१	२.१.१	क	विद्यालय र वडास्तरमा खेलकुद प्रतियोगिता सन्चालन	वटा	१	१	१	१	१	१	६	न.पा.	१

५.६.५ अपेक्षित उपलव्धी :

आवधिक योजनाको अन्त्यसम्ममा नगरपालिकामा नगरपालिकास्तरको १ वटा रङगशाला र ११ वडामा खेलमैदान निर्माण कार्य सम्पन्न हुनेछ। मावि तहका सबै विद्यालयमा खेलकुद मैदान तथा खेलकुद सामाग्रीको व्यवस्था भएको हुनेछ। नगरपालिकामा प्रत्येक वस्तिमा १/१ वटा योग केन्द्र निर्माण कार्य सम्पन्न हुनेछ। प्रत्येक वडामा मनोरञ्जन स्थल तथा पार्क निर्माण भएर सञ्चालन भएको हुनेछन् । युवाहरुको लागि युवा स्वरोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ। सबै युवाहरुले उद्यम सञ्चालन गरी आफ्नो आर्थिक स्थितिमा सुधार भएको हुनेछ।

५.६.६ नतिजा खाका

तालिका न : ५६ युवा तथा खेलकुद समावेशीकरण क्षेत्रको नतिजा खाका

क.सं.	प्रभाव नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.व. २०८१/०८२	आ.ब.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमान तथा जोखिम
	प्रभाव						
१.	मानव विकास सूचांक	सुचांक	०.४२७	०.५८	ने.जी.स.	नगरपालिका	कार्यकारिणी
२.	लैङ्गिक विकास सूचांक	सुचांक	०.९०४	०.५८	रा.लेखा.स.	,,	कार्यकारिणी
	असर					,,	
१.	साक्षरता दर प्रतिशत	प्रतिशत	७५.५७	९०		,,	
२.	औषत आयु वर्ष	प्रतिशत	६७	८०		,,	
३.	प्रतिव्यक्ति आय डलरमा		६४०.७७	१०००			
	प्रतिफल						

तालिका न : ५७ सामाजिक विकास क्षेत्र आर्थिक

विषयगत उपक्षेत्रहरु	आ.ब. २०८१/०८२	आ.ब. २०८२/०८३	आ.ब. २०८३/०८४	आ.ब. २०८४/०८५	आ.ब. २०८५/०८६	जम्मा रु. (000)
शिक्षा	२४०००	४००००	४१५००	४५७००	३६०००	१८७२००
स्वास्थ्य तथा पोषण	१४५००	१५५००	१७५००	१४५००	१८२००	८०२००
खाने पानी तथा सरसफाई	४०००	४०००	४५००	४०००	४०००	२०५००
युवा तथा खेलकुद	१०००	४१००	४१००	५५५०	३०००	१७७५०
महिला बालबालिका तथा लक्षित बर्ग	८५००	७५००	९७००	८९००	१००००	४४६००
जम्मा	५२०००	७११००	७७३००	७८६५०	७१२००	३५०२५०

परिच्छेद छ : पूर्वाधार क्षेत्र

६.१.विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा

६.१.१ पृष्ठभूमि

ठुलीभेरी नगरपालिकामा २३२७ घरपरिवार मध्ये २२५९ मा विद्युत सुविधा, ६५ मा सोलार र ३ ले अन्य वैकल्पीक बाटो अबलम्बन गरेको देखिन्छ । मानव जीवन शैली आधुनिकरणसंग जोडिएको छ । विद्युतलाई उज्यालो दिन, खाना पकाउन, इन्धनका रुपमा प्रयोग गर्न तथा कोठा तताउने र विद्युतीय सामाग्रीको लागि उर्जाको रुपमा प्रयोग गरिएको छ । यस नगरपालिकामा धेरै खोलाहरु भएपनि लोहोरेले विद्युतको सम्भावना बोकेको छ । नगरपालिकाले आगामी दिनमा संघीय र प्रादेशिक कानुनका आधारमा स्थानीय कानुन निर्माण गरी सबै नगरबासिहरुको सेयर सुनिश्चित हुने गरी कानुन बनाएर लागु गर्न सके विद्युतको सम्भावना फलदायी हुने देखिन्छ ।

६.१.२ प्रमुख समस्याहरु

यस नगरपालिकाका वस्तीहरुमा विद्युत विस्तार तथा प्रयोगमा नियमितता नहुनु, ट्रान्सफर्मर व्यवस्थित नहुनु, लघुविद्युतको नियमित मर्मत सम्भव नहुनु, वैकल्पिक उर्जाको प्रयोगमा कमि, अनुगमन नियमित नहुनु, दण्ड र पुरस्कारको व्यवस्था नहुनु यस क्षेत्रको समस्याहरु हुन । स्थानीय स्तरमा नै विद्युत उत्पादन गर्न नसकिनु आदि समस्या विद्युत क्षेत्रमा देखिएको छ । यसको लागि राम्रो उपकरणको व्यवस्था गर्ने, वैकल्पिक उर्जा, सौर्य उर्जाको विस्तार गर्ने, वायु उर्जाको अध्ययन गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

६.१.३ चुनौती र अवसरहरु

यस नगरपालिकामा नियमित विद्युत प्रशारणका लागि ट्रान्सफर्मर परिवर्तन गर्न, विद्युत उपयोग स्थितिमा बढाउन, विद्युतीकरणको क्षमता अभिवृद्धि गर्न, ग्रामीण क्षेत्रमा उद्योग विस्तारका लागि थ्रिफेजको विद्युत लाईन पुऱ्याउन, स्थानीय स्तरमा विद्युत निकाल्नको लागि प्रयास गर्न,सामुदायिक विद्युत आयोजना पुनः सञ्चालन गर्न आदि चुनौती रहेको छ ।

अवसरहरु : आँखे खोला, रुपगाड,भित्तखोला लगायतका खोलाहरुमा विद्युत उत्पादनको लागि सम्भाव्यता रहनु, सबै वस्तीहरुमा विद्युत तथा बैकल्पीक उर्जा पुग्नु,सामुदायिक विद्युतीकरणले गर्दा विद्युत सेवामा सहज हुनु आदि अवसरहरु रहेका छन् ।

६.१.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रमहरु

दीर्घकालिन सोच : भरपर्दो, गुणस्तरीय, सबै को पहुँच भएको विद्युत सेवा ।

लक्ष्य : भरपर्दो र गुणस्तरीय जलविद्युत सेवाको विस्तार गरी जनता र क्षेत्रको सहज पहुँच सुनिश्चितवाट नगरपालिकावासीको जीवनस्तरमा सुधार भएको हुनेछ ।

उद्धेश्यहरु :

१ .विद्युत प्रणालीलाई प्रभावकारी वनाई सबै घर परिवारमा विद्युतको पहुच सर्वसुलभ बनाउने ।

२. जलविद्युतलाई आर्थिक क्रियाकलापसंग आवद्ध गरी विकास कार्यमा टेवा पुऱ्याउने

तालिका न : ५८ रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीतिहरु	**कार्यनीतिहरु**
१ .विद्युत प्रणालीलाई प्रभावकारी वनाई सबै घर परिवारमा विद्युतको पहुच सर्वसुलभ बनाउने ।	
१.१. विद्युत नियमित तथा भरपर्दो बनाउने ।	१.१.१. विद्युत क्षमता वृद्धि गर्ने । १.१.२. विद्युत भरपर्दो, विश्वासनिय गराउने । १.१.३.वैकल्पिक उर्जाको विकासमा समेत जोड दिने ।
२. जलविद्युतलाई आर्थिक क्रियाकलापसंग आवद्ध गरी विकास कार्यमा टेवा पुऱ्याउने	
२.१. विद्युतको उपयोग दरमा वृद्धि गर्ने	२.१.१. आर्थिक क्रियाकलाप वढाई विद्युत खपतमा वृद्धि गर्ने २.१.२. आवश्यक स्थानमा ट्रान्सफर्मर राखि थ्रिफेज लाईन विस्तार गरि कृषि र वन्यजन्य उद्योगको विकासमा जोड दिइने छ । २.१.३. विद्युतीकरणवाट अन्य इन्धनहरुको प्रयोगमा कमि ल्याई प्रतिस्थापन गर्ने ।

बिस्तृत कार्यक्रमहरु

क्र. स.	उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	लक्ष्य					योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु	प्राथमिकता न
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष			
१	१	१.१	१.१.१	ग	विद्युत लाईन विस्तार र जडान थ्रि फेज सहित	संख्या			२	१	१	१	५	ने.वि.प्रा.	१
२	२	२.१	२.१.२	क	स्थानिय खोलाहरुमा लघू विद्युत विकासका लागि अध्ययन	संख्या				१	२	१	४	ने.वि.प्रा.	२
३	१	१.१	१.१.३	क	वायु उर्जा तथा सोलार आयोजना विकासका लागि अध्ययन	संख्या				१	१	१	३	ने.वि.प्रा.	१

लक्षित उपलब्धी : आवधिक विकास योजना अवधिसम्ममा नगरपालिकाका शतप्रतिशत घरहरुमा भरपर्दो विद्युत सेवा पुगेको हुनेछ। प्रत्येक वस्तीहरुमा थ्रिफेजको विद्युत लाईन पुगेको हुने र उद्योगहरु सञ्चालन भएका हुनेछन्। मुख्य मुख्य बजारमा सडक वत्तिको व्यवस्था भएको हुनेछ। सबै को घरघरमा विद्युतको प्रयोगवाट अन्य वैकल्पिक इन्धनको खपत आधा मात्रामा घटेको हुनेछ। विद्युत खपत दर हालको भन्दा दोव्वर वढेको हुनेछ।

६.१.५ नतिजा खाका

तालिका न : ५९ विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा

क.सं.	प्रभाव नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.व. २०८१/०८२	आ.ब.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमान तथा जोखिम
	प्रभाव						
१.	मानव विकास सूचांक	सुचांक	०.४२७	०.५८	ने.जी.स.	नगरपालिका	कार्यकारिणी
२.	लैङ्गिक विकास सूचांक	सुचांक	०.९०४	०.५८	रा.लेखा. स.	,,	कार्यकारिणी
३.	प्रतिव्यक्ति आय डलरमा		६४०.७७	१०००			
	प्रतिफल						
१.	जल विद्युत उर्जामा पहुँच भएको जनसंख्या प्रतिशत	प्रतिशत	९७.०८	१००		नगरपालिका	सहयोग उपलब्ध भएमा
२.	आधुनिक उर्जाको पँहुच पुगेको जनसंख्या प्रतिशत	प्रतिशत	९९.८७	१००	,,	,,	,,
३.	खाना पकाउनका निम्ति ऊर्जाको प्राथमिक स्रोतको रूपमा कोइला, दाउरा, गुइठ्ठा लगायतका ठोस इन्धन प्रयोग गर्ने परिवार प्रतिशत	प्रतिशत	८६.८९	६०		नगरपालिका	सहयोग उपलब्ध भएमा
४.	खाना पकाउन र कोठा तातो राख्न एल.पी. ग्याँस प्रयोग गर्ने जनसंख्या	संख्या	२९४	८००			

६.२ यातायात पूर्वाधार

६.२ सडक तथा यातायात व्यवस्थापन

६.२.१ पृष्ठभूमि

ठुलीभेरी नगरपालिकका प्रत्येक वस्तीहरुलाई जोड्ने, स्वास्थ्य सेवा, खाद्यान्न ढुवानी गर्न तथा विकासका अन्य पूर्वाधार निर्माण गर्न तथा लागत घटाउनको लागि सडक तथा यातायातको ज्यादै महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ । भेरी करिडोर राजमार्ग १७.५३ कि.मि. तथा नगरस्तरिय ११५ कि.मि.गरी करिव १३२.५३ कि.मि. सडक नगर भित्र रहेको देखिन्छ भने जुफाल विमानस्थल हालै मात्र कालोपत्रे भई सन्चालनमा रहेको छ । नगरपालिकाले आफ्नो समृद्धिको सम्वाहकको रुपमा यातायातलाई लिएको छ ।

६.२.२ प्रमुख समस्याहरु

निर्माण भएका सडक ३ देखि ५ मिटर का साँघुरा तथा सार्वजनिक यातायात सन्चालन नहुनु जस्ता विभिन्न समस्याहरु यस क्षेत्रमा रहेका छन् । यहाँका सडकहरुमा वाह्रैमास सबै वस्तीहरुमा यातायात सञ्चालन सहज नहुनु, भएका सडकहरु सबै धुले स्तरमा रही सडक व्यवस्थित नहुनु, सडक संख्या धेरै हुनु, ग्रेड नमिलाई सडक खनिनु, सडक निर्माण गर्दा पहिला वनाएका संरचना विगार्ने तथा वातावरणमा प्रतिकुल असर पार्ने किसिमका हुनु, सडकको स्तरोन्नति गर्नको लागि लगानी न्यून रहनु , सडक निर्माण लागत अत्याधिक महंगो हुनु, सडकमा गुणस्तर कायम गर्न प्रयोगशाला नहुनु, सडकहरुलाई प्राथमिकताको आधारमा लगानी नगरिनु, लागत र नाफा स्थितिको विश्लेषण गरि निर्माण नगरिनु, प्राविधिक जनशक्तिको कमी, गोरेटोबाटो अव्यवस्थित रहनु, पुराना गोरेटो बाटोको मर्मत तथा संरक्षण नहुनु, उपभोक्ता समिति तथा ठेक्कदारले तोकिएको समयमा काम सम्पन्न नगरिनु, अति जरुरी स्थानमा पक्की पुल तथा कल्भर्टहरु निर्माण नहुनु, नियमित वस सञ्चालन नगर्नु, भाडा दर अत्यधिक महङगो हुनु, आदि समस्याहरु देखिएको छन् ।

६.२.३ चुनौती र अवसरहरु

चुनौतीहरु : ठुलीभेरी नगरपालिकका ११ वटै वडामा वाह्रैमास यातायात सञ्चालन गर्ने गरी नगरपालिकावाट वडा कार्यालय जोड्ने सडकहरु र. सडक कालो पत्रे गर्न आवश्यक पर्ने लगानी रकम जुटाउन, अति जरुरी स्थानहरुमा पक्की पुल तथा कजवे, कल्भर्ट निर्माण गर्न वजेटको व्यवस्थापन गर्न, आवश्यक स्थानमा झोलुङ्गे पुल निर्माण गर्न, थोरै लगानीमा गुणस्तरीय सडक निर्माण गर्ने प्रविधिको पहिचान गर्न, नगरपालिकाले वजेट निश्चित क्षेत्रमा मात्र खर्च गर्न सक्ने बनाउन, निर्माण गरिएका संरचनाहरुको नियमित मर्मत गर्न, पर्यटकीय पदमार्गको पहिचान गरी निर्माणको लागि श्रोत जुटाउन, निर्माण गरिएका पूर्वाधारहरु र आर्थिक उपार्जन संग समन्वय गर्न, वाह्रैमास सबै वस्तीहरुमा सार्वजनिक वस सेवा सञ्चालन गर्न चुनौती रहेको छ ।

अवसरहरु : ठुलीभेरी नगरपालिकाकाको नगर सडक गुरुयोजना बन्ने कममा छ र सबै सडक आर्थिक सम्भाबनाको अवस्थामा रहनु, नगरपालिकाले सबै वडामा सडक सञ्जाल जोडिनु, संघ, प्रदेश तथा नगरपालिकाले पूर्वाधार निर्माण गर्नको लागि प्राथमिकता दिनु, नगरपालिकाको संगठनात्मक क्षमतामा वृद्धि हुदै जानु, संघ, प्रदेश तथा नगरपालिका बीच समन्वय हुनु, सबै राजनैतिक दलहरु विकास प्रति एकवद्धता जनाउनु, नगरपालिकामा निर्माणको लागि आवश्यक कच्चा पर्दाथ उपलब्ध हुनुलाई अवसरका रुपमा लिन सकिन्छ ।

६.२.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रमहरु

दीर्घकालिन सोच : आर्थिक, सामाजिक विकासवाट टाढा रहेका समुदायहरुलाई बजारसंग आवद्ध गर्ने, समृद्धीका आधार सडक यातायात ।

लक्ष्य : सबै वडामा गुणस्तरीय सडक संजाल स्थापना गरी व्यापार प्रबर्धनको माध्यमबाट आर्थिक उपार्जन गर्ने।

उद्धेश्यहरु : १.सुरक्षित, स्तरीय, हरियालीयुक्त सडक निर्माण गरी नगरपालिका र वडा बीचमा सम्बन्ध स्थापति गर्नु

२.प्रभावकारी, दिगो, भरपर्दो, सुरक्षित, वातावरणमैत्री र कम खर्चिलो यातायात सेवा मार्फत आर्थिक क्रियाकलाप विस्तार र सेवा प्रवाहको प्रभावकारिता बढाउनु ।

तालिका न : ६० रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीतिहरु	कार्यनीतिहरु
१.सुरक्षित, स्तरीय, हरियालीयुक्त सडक निर्माण गरी नगरपालिका र वडा बीचमा सम्बन्ध स्थापति गर्नु	
१.१. वडाबाट नगर सदरमुकाम जोड्ने सडक र जिल्ला जोड्ने सडकलाई प्राथमिकता दिई स्तर उन्नति गर्ने ।	१.१.१. सामरिक सडकहरु नगर सदरमुकाम जोड्ने र वडा कार्यालय जोड्ने सडकलाई पहिलो प्राथमिकता दिई कालो पत्रे सडक निर्माण कार्य गरिने छ । १.१.२. अन्य सडक निर्माण गर्दा आर्थिक प्रतिफल बढि हुने सडकलाई निर्माण गरिने छ ।
१.२. सबै वडाहरुमा वाह्रैमास सार्वजनिक यातायात सञ्चालन गर्ने ।	१.२.१. नगरपालिका कार्यालयवाट सबै वडा कार्यालयसम्म कालोपत्रे सडक पुर्‍याउने । १.२.२. सडक तथा पुलको नियमित मर्मत गरिने छ ।
२.प्रभावकारी, दिगो, भरपर्दो, सुरक्षित, वातावरणमैत्री र कम खर्चिलो यातायात सेवा मार्फत आर्थिक क्रियाकलाप विस्तार र सेवा प्रवाहको प्रभावकारिता बढाउनु ।	
२.१. नगरपालिकाले तयार पार्ने सडक गुरुयोजना अनुसार सडक तथा पूल निर्माण कार्य गर्ने ।	२.१.१. प्रत्येक मुख्य वस्तिवाट ३० मिनेटको पैदल हिडाईमा मोटरेवल सडकमा पुग्ने व्यवस्था गरिने छ । २.१.२. सडक निर्माण गर्दा कुल वजेटको १० प्रतिशत भन्दा बढी रकम सडक कार्यक्रमलाई वजेट छुट्याउने र सो रकम सडक निर्माण गर्दा भत्केका तथा पुरिएका संरचना निर्माण तथा पहिरो व्यवस्थापन र वृक्षारोपण, बाँस निगालो अम्रिसो रोपण कार्यमा खर्च गरिने छ । २.१.३.सडक पुगेका वस्तीमा नियमित सार्वजनिक यातायात व्यवस्था मिलाइने । मोटरेवल पुलनिर्माण भएका स्थानका झोलुङ्गे पुलहरु विस्तापित गरी अन्यत्र आवश्यक स्थानमा निर्माण तथा स्थानान्तरण गरिने छ ।
२.२. वस्तीहरुमा पर्यटक क्षेत्रको विकासको लागि यातायात सहजता लगायतका पूर्वाधार निर्माण गर्न जोड दिने ।	२.२.१. पर्यटकीय क्षेत्रहरु तथा वस्तीहरुमाा सहज पहुचको लागि पर्यटकीय पद मार्ग निर्माण भई आवत जावतमा सहज वनाइने छ । २.२.२. मुख्य–मुख्य पर्यटकीय स्थलमा पुग्ने पदमार्ग निर्माण गरिने छ ।

बिस्तृत कार्यक्रमहरु

क.स.	उद्देश्यन	रणनीतिन	कार्यनीतिन	संकेतन	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	लक्ष्य					योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु	प्राथमिकतान
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष			
१	१	१.१	१.१.१	क,ख,ग	सदरमुकाम छुने कालो पत्रे सडक कि.मि	किमी			३	३	२	२	१०	प्राविधिक शाखा	१
२	१	१.२	१.२.१	क,ख,ग	नगरपालिका स्तरको कालोपत्रे सडक कि.मि	किमी			१०	१०	५	५	३०	प्राविधिक शाखा	१
३	१	१.१	१.१.२	क,ख,ग	नयाँ सडक निर्माण	वटा			३०	३०	२०	२०	१००	प्राविधिक शाखा	१
४	१	१.२	१.२.१	ग	वस्तिस्तरका सडक विस्तार स्तर उन्नति कि.मि	किमी		१०	१०	१०	१०	१०	५०	प्राविधिक शाखा	२
५	२	२.१	२.१.१	क	मोटरेवल पुल	वटा			२	१	१	१	५	प्राविधिक शाखा	१
६	२	२.१	२.१.१	ग	कल्भर्ट कजवे वटा	वटा		२	२	२	२	२	१०	प्राविधिक शाखा	१
७	२	२.१	२.१.३	क,ख,ग	झो.पुल वटा	वटा		६	६	६	६	६	३०	प्राविधिक शाखा	१

६.२.५ : आवधिक योजनाको अन्त्य सम्ममा

यस नगरपालिकामा सडक घनत्व (कि.मी. प्रतिवर्ग कि.मी.) ०.३५ कि.मि भएको हुनेछ। जिल्ला सदरमुकाम जोड्ने सडक र नगरपालिकको कार्यालयवाट वडा कार्यालयसम्म जोड्ने सडकहरु र मुख्य महत्वपूर्ण सडकहरु गरी जम्मा ३० कि.मि. सडक कालोपत्रे २०८५ साल सम्ममा सम्पन्न भएको हुनेछ। यी सडकमा पर्ने मोटरेवल पुल समेत निर्माण सम्पन्न भएका हुनेछन्। नगरपालिकावाट सबै वडा भवनसम्म नियमित सार्वजनिक यातायात सञ्चालन गरिएको हुनेछ।

६.२.६ नतिजा खाका

तालिका न : ६१ सडक सन्जाल क्षेत्रको नतिजा खाका

क.सं.	प्रभाव नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.व. २०८१/०८२	आ.ब.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमान तथा जोखिम
	प्रभाव						
१.	मानव विकास सूचांक	सुचांक	०.४२७	०.५८	ने.जी.स.	नगरपालिका	कार्यकारिणी
२.	लैङ्गिक विकास सूचांक	सुचांक	०.९०४	०.५८	रा.लेखा.स.	”	कार्यकारिणी
	असर					”	
१.	सशक्तिकरण सूचांक					”	
२.	लैङ्गिंक असमानता सूचांक					”	
३.	प्रतिव्यक्ति आय डलरमा		६४०	१०००			
	प्रतिफल						
१.	सडक घनत्व	कि.मी. प्रति वर्ग कि.मी.	०.३१	०.५	सडक सर्वेक्षण.	पूर्वाधार शाखा	सहयोग उपलब्ध भएमा
२.	धुले कच्ची सडक कि.मि.	कि.मि	११२	१००	”	”	”
३.	ग्राभेल सडक कि.मि.	कि.मि	२०	७०			
४.	कालोपत्रे सडक कि.मि.	कि.मि	०	५०			

६.३ आवास, वस्ती तथा बजार विकास

६.३.१ पृष्ठभूमि :

ठुलीभेरी नगरपालिकामा रहेका २३२७ परिवार मध्ये निजि घरमा बस्ने ८२.२९ प्रतिशत र भाडाको घरमा बस्ने १४.३५ प्रतिशत परिवार रहेका छन्। मानवको लागि सुरक्षित आवास अति जरुरी रहेको हुन्छ। मानव, आवास, वस्ति विकास, बजार र शहरीकरण बीच घनिष्ठ सम्बन्ध रहेको हुन्छ। यहाँका वस्तीहरुमा रहेका २२४२ घरहरु माटो ढुङ्गा र इट्टाले बनेका छन् भने ७२ घर इट्टा र सिमेन्टले बनेका छन्। घरका छाना १४६८ घरमा माटो, ६४० घरमा जस्ताले छाएका र १९९ घर काठको फल्याक द्वारा निर्माण गरिएका छन्।

यस नगरपालिकामा मुख्य बजार क्षेत्रको व्यवस्थित बजारीकरण गर्नका लागि नगरपालिकाले पूर्वाधार निर्माण गर्ने प्रयास गरेको छ । ग्रामीण क्षेत्रमा पनि वस्तिहरु एकीकृत गरी सेवा सुविधाहरु पुऱ्याउनु आजको आवश्यकता भएको छ । नगरपालिकाले विभिन्न स्थानहरुमा सामुदायिक भवनहरु निर्माण गरिरहेको छ । भवन मापदण्ड तथा सडक मापदण्ड तय गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनुपर्ने छ । सार्वजनिक भवनको स्थिति हेर्दा यस नगरपालिकामा सेवा केन्द्र रहेका स्थानमा कृषि, पशु विकास, स्वास्थ्य लगायतका सेवा कार्यालयका भवनहरु निर्माण गरिएको छ । केही तत्कालिन गाविस भवनहरुमा अहिले वडा कार्यालयहरु सञ्चालनमा रहेका छन् ।

यहाँका वस्ती तथा बजारहरुमा विद्युत, खानेपानी, कच्ची सडक निर्माण गरिएको छ । सबै वस्तीहरुमा वाइफाइ, इन्टरनेट सेवा पुँऱ्याउन सकिएको छैन । यहाँका दलित वस्तीहरुको स्थिति सबै को नाजुक छैन । अति गरीव परिवार जो .भूमीहिन छन् जसलाई आफ्नो कमाईले ३ महिनामात्र खान पुग्छ तर पनि घर बनाएका छन तथा दलित वस्तीहरुका घरहरुको सुरक्षित स्थानमा सुरक्षित घर निर्माण गर्न जरुरी रहेको छ । यहाँका वस्तीहरु पनि व्यवस्थित रुपमा वसाउनको लागि वस्ती विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु पर्ने जरुरी रहेको छ ।

६.३.२ प्रमुख समस्याहरु :

यस नगरपालिकाका वस्तीहरु छरिएर रहनु, घरहरु अधिकांश ढुङ्गा माटाको गाह्रो वनाएर निर्माण गर्नु, कच्चि छाना हुनु, पर्याप्त भवनहरु नहुनु, भुकम्प प्रतिरोधी नहुनु, अपाङ्ग र बालमैत्री नहुन, भवन मापदण्ड अनुसार भवन निर्माण नहुनु, बजार व्यवस्थित नहुनु, बजारको पूर्वाधार निर्माण नहुनु, आदि समस्याहरु रहेका छन् ।

६.३.३ चुनौती र अवसर

चुनौतीहरु : यस नगरपालिकाका मुख्य मुख्य स्थानहरुमा व्यवस्थित बजारको विकास गर्न, छरिएर रहेको ग्रामीण वस्तीहरुलाई एकीकृत वस्तीमा परिणत गर्न, वस्तीहरुमा सेवा सुविधा पुऱ्याउन, अति गरीवीको स्थितिमा रहेका परिवारको उत्थान गर्न, आफ्नो घर नभएका परिवारको लागि घरको व्यवस्था गर्ने कार्य चुनौतीपुर्ण देखिन्छ । यस्तै गरी हाल बजारको रुपमा विकास हुन थालेका बजार क्षेत्रमा पक्की सडक, ढल, खानेपानी, सरसफाई व्यवस्थापन, वस्ती तथा सडकको गुरुयोजना निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याउन, मापदण्ड अनुसार भवन निर्माण गर्ने वा गराउने, दक्ष जनशक्तिको प्रयोग, गुणस्तरीय सामाग्रीको प्रयोग, भवन तथा वस्ति सम्बन्धी आचार संहिताको निर्माण तथा पालन गराउने, छरिएर रहेको वस्ति एकीकृत गर्ने तथा नयाँ एकीकृत वस्तिको विकास गर्ने, बजारको योजनावद्ध विकास गर्न, बजारमा आर्थिक क्रियाकलापको विकास गर्न चुनौती रहेको छ ।

अवसरहरु : यस नगरपालिकामा विभिन्न बजार क्षेत्रको रुपमा विकास भई रहेका छ । जनताको आर्थिक स्थितिमा सुधार हुनु, नगरका ग्रामिण वस्तीहरुमा सडक सन्जाल वढ्नु, वस्तीहरुमा सेवा सुविधाहरुमा वृद्धि गरिनु, नगरपालिका, प्रदेश तथा संघ सरकारले शहरी विकास तथा एकीकृत वस्ती विकासमा प्राथमिकता दिनु र भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड तयार गर्नु आदि अवसरहरु हुन् ।

६.३.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रमहरु

दीर्घकालिन सोच : सुरक्षित र उत्थानशिल वस्ति निर्माणका लागि गुणस्तरीय आवास विकास

लक्ष्य : बजार एवं बजारोन्मुख क्षेत्रहरुको भौतिक योजना तयार गरी पूर्वाधार तथा सेवा सुविधायुक्त, व्यवस्थित, सफा र सुन्दर बजार तथा वस्तिहरु निर्माण भई जनताको जीवनस्तरमा सुधार भएको हुनेछ ।

उद्धेश्यहरु १. व्यवस्थित, सफा, पूर्वाधार तथा सुविधायुक्त ,सुन्दर बजार तथा वस्तिहरुको विकास गर्नु ।

२. सबै को लागि सुरक्षित, सुविधायुक्त, आकर्षक र किफायती आवास तथा घरहरु निर्माण गर्नु ।

तालिका न. : ६२ रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीतिहरु	कार्यनीतिहरु
१.व्यवस्थित, सफा, पूर्वाधार तथा सुविधायुक्त ,सुन्दर बजार तथा वस्तिहरुको विकास गर्नु ।	
१.१. व्यवस्थित, सफा, पूर्वाधार तथा सुविधायुक्त, सुन्दर बजार तथा वस्तिहरुको विकास भएको हुनेछ ।	१.१.१. नगरपालिकाका मुख्य मुख्य स्थानहरुमा बजारको व्यवस्थापन गरिने छ । १.१.२. नयाँ बजार क्षेत्र तथा पुराना बजारहरुमा पूर्वाधार निर्माण गरिने छ । १.१.३. भूउपयोग नक्सा तयार गरी सो कार्यान्वयनमा ल्याउने
२. सबै को लागि सुरक्षित, सुविधायुक्त, आकर्षक र किफायती आवास तथा घरहरु निर्माण गर्नु ।	
२.१. छरिएर रहेको वस्तिलाई एकीकृत गरी सेवा तथा सुविधा उपलव्ध गराउने नीति अवलम्बन गरिने ।	२.१.१. छरिएर रहेको वस्तिलाई एकीकृत गरी सेवा तथा सुविधा उपलव्ध गराउने नीति अवलम्बन गरिने छ । एकान्तमा रहेका २, ३ वटा भएका घरहरुलाई वस्तिभएको स्थानमा स्थानान्तरण गर्न सहयोग गरिने छ । २.१.२. भवनहरु निर्माण सहिंता लागू गरी सुरक्षित, सुविधा यूक्त, किफायती भवन निर्माण गर्ने ।

बिस्तृत कार्यक्रमहरु

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	लक्ष्य					योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु	
							पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष			प्राथमिकता न
२	२.२	२.१.२	क	सामुदायिक भवन वटा	वटा	५	१	५	५	५	४	२५	योजना शाखा	१
२	२.२	२.१.२	क, ख , ग	अति गरीव परिवारको लागि घर निर्माण वटा	वटा		१०	१०	१०	१०	१०	५०	योजना शाखा	१
२	२.२	२.१.२	क	सामुदायिक पुस्तकालय एवं सांस्कृतिक संग्राहलय वटा	वटा	३		१	१	१	२	८	योजना शाखा	२
२	२.२	२.१.२	क, ख , ग	वडा कार्यालय भवन निर्माण र मर्मत	वटा			२	१	१	१	५	योजना शाखा	१
१	१.१	१.१.१	क, ख , ग	पिक्निक स्पर्ट	वटा	१		१	१	१	१	५	योजना शाखा	१
१	१.१	१.१.१	क	कल्चरल भवन	वटा			१		१		२	योजना शाखा	१
१	१.१	१.१.२	क	धर्मशाला वटा	वटा		१	१	१	१	१	५	योजना शाखा	२

६.३.५ अपेक्षित उपलव्धीहरु :

ठुलीभेरी नगरपालिकाको योजना अवधिमा नगरपालिकाका ११ वटा स्थानमा बजार व्यवस्थित भई सञ्चालन भएको हुनेछ। बजार क्षेत्रमा कालोपत्रे सडक, खानेपानी, विद्युत, विद्यालय लगायत पूर्वाधार निर्माण भएको हुनेछ। नगरवासी सबै को आफ्नो घरवास भएको हुनेछ। हाल शौचालय नभएका घर र साधारण शौचालय भएका घरहरुमा २०८५ साल सम्म सबैका शौचालयहरु निर्माण भइ प्रयोगमा आउने छन्। भू उपयोग नक्सा तयार भएको हुनेछ। घरबाट ३० मिनटको पैदल यात्रामा पक्की सडकको पहुँच भएका जनसंख्या ६० प्रतिशत भएको हुनेछन्। सुरक्षित घरहरूमा बसोबास गर्ने परिवार ६० प्रतिशत भन्दा बढि भएका हुनेछन्।

६.३.६ नतिजा खाका

तालिका न : ६३ आबास तथा बस्तीविकास क्षेत्रको नतिजा खाका

क.सं.	प्रभाव नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.व. २०८१/०८२	आ.व.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनूमान तथा जोखिम
	प्रभाव						
१.	मानव विकास सूचांक	सुचांक	०.४२७	०.५८	ने.जी.स.	नगरपालिका	
२.	लैङ्गिक विकास सूचांक	सुचांक	०.९०४	०.५८	रा.लेखा.स.	,,	
	असर					,,	
१.	सशक्तिकरण सूचांक					,,	
२.	लैङ्गिंक विकास सूचांक					,,	
३.	प्रति व्यक्ति आय डलरमा	६४०.७	१०००				
	प्रतिफल	सूचांक					
१.	घरबाट ३० मिनटको पैदलयात्रामा पक्की सडकको पहुँच भएका जनसंख्या प्रतिशत	प्रतिशत	३०	५०	,,	,,	
२.	सुरक्षित घरमा बसोबास गर्ने घर परिवार प्रतिशत	प्रतिशत	२०	५०	,,	,,	
३.	आफ्नै घर भएका घर परिवार	प्रतिशत	८२.२९	९५	,,	,,	
४.	भाडाको घरमा बस्ने घर परिवार	प्रतिशत	१४३५	००	,,	,,	

६.४ सञ्चार तथा सूचना प्रविधि पूर्वाधार

६.४.१ पृष्ठभूमि :

संविधानको धारा १९ ले नागरिकको सञ्चारको हक र धारा २७ ले सुचनाको हकलाई स्पष्ट रुपले व्याख्या गरेको छ । संविधान र त्यसका आधारमा तर्जुमा गरिएका ऐन, नियम,निर्देशिका तथा कानुनहरुले स्थानीय सरकारले सूचना र सञ्चारका क्षेत्रहरुमा गर्ने कार्यहरु उल्लेख गरेको छ । पहिलो विश्वले हाँसिल गरेको विकासको उपलब्धी तथा अनुभव प्राप्त गर्दै सिक्ने माध्यम नै सूचना र प्रविधि हो । विकासका कार्यहरु जनतालाई जानकारी दिनु र पछाडिएका क्षेत्रका वासिन्दाको जीवनस्तर उकास्न पनि यसको आवश्यक पर्दछ । सञ्चार र सूचना प्रविधिको माध्यम हुलाक सेवा,मोवाइल, टेलिफोन, इन्टरनेट, रेडियो आदि हुन् । हुलाक भवन पुराना र जिर्ण अवस्थामा रहेका छन् । नगरपालिकामा संचारको कुनै एक सुविधा भएको परिवार ८२ प्रतिशत भन्दा माथि छ । यहाँ २३५ टेलिफोन लाईन विस्तार भएको छ । सञ्चार सम्पर्कको लागि मोवाइल प्रयोग अत्यधिक रहेको छ । १२३६ घरपरिवारले स्मार्टमोबाईल, १५६४ घरपरिवारले मोवाइल फोन प्रयोग गर्दछन् । यस नगरपालिकामा ६१६ परिवारमा रेडियो, ९९५ परिवारमा टि.भि., ३ परिवारले फ्रिज प्रयोग गर्दछन् । यहाँ ३५२ परिवारमा इन्टरनेट सेवा छ भने सबै वस्तीहरुमा इन्टरनेट सेवा उपलव्ध गराउन सकिएको छैन ।

६.४.२ प्रमुख समस्याहरु :

यस नगरपालिकामा नेटवर्कीडको समस्या, सञ्चार र प्रविधिको गलत प्रयोगले विकृती, भरपर्दो इन्टरनेट सेवाको अभाव, भएको मोवाइल सेवा तथा इन्टरनेट सेवा प्रभावकारी नहुनु, आधुनिक प्रविधि वस्तिस्तर सम्म लैजान कठिन पर्नु, आदि समस्याहरु सञ्चार क्षेत्रमा देखिएको छ । विद्यालय स्तरमा सूचना तथा प्रविधिको पढाई नहुनु, आधारभूत तह, मावि तथा उच्चस्तर तहमा पनि कम्प्यूटर नयाँ प्रविधिको अध्यापन व्यवस्थित रुपवाट नहुनु, प्रशिक्षकको समेत समस्या रहेको छ । मोवाइल, फेसवुकवाट हुने अपराधलाई व्यवस्थापन गर्न समेत समस्या रहेको छ । यहाँ चलचित्र घर पनि नहुनु, बजार तथा नगर वस्तीहरुमा कृषि तथा पशुपन्छीको उत्पादन तथा मूल्य स्थिति जानकारी गर्ने व्यवस्था नहुनु आदि समस्याहरु रहेका छन् ।

६.४.३ चुनौती तथा अवसरहरु :

चुनौतीहरु : वस्तीहरुमा ई सेवा विस्तार गर्न, प्रत्येक वस्तीहरुमा सामुदायिक भवन निर्माण गरी सूचना तथा प्रविधिका सेवा उपलव्ध गराउन, टेलिफोन सेवा तथा इन्टरनेट सेवा सस्तो सर्वसुलव र सबै को पहुच पुऱ्याउन गरी विस्तार गर्न, नगरपालिका तथा वडाहरुमा कागज रहित प्रशासन र विकास गराउन चुनौती रहेको छ । विद्यालय स्तरमा प्राविधिक विषय अध्यापन गराउन, सबै विद्यार्थीहरुको हात हातमा कम्प्यूटरको व्यवस्था गर्न, सूचना तथा प्रविधि सम्बन्धी नगरपालिकाले कानून तथा कार्यविधि निर्माण गरी लागू गर्नु चुनौती रहेको छ ।

अवसरहरु : सूचना र सञ्चार सम्बन्धी जानकारी नगरवस्तीसम्म फैलिनु, विद्यालयस्तर वाटै सूचना प्रविधिलाई विकासको आधारभूत विषयको रुपमा लिईनु, प्रत्येक घरघरमा मोवाईल, नगरपालिकामा दीर्घकालिन रुपमा आईटि अफिसरको व्यवस्था गरी सबै नगरपालिकाका गतिविधिहरु Web Site मा राखी नगरवासिलाई जानकारी दिनु टेलिभिजन,वाईफाई, इन्टरनेटको प्रयोग दर वढ्नु, नगरपालिकाले वडामा सूचना तथा प्रविधिको प्रयोग बढाउनु, एफ.एम.नगरपालिकामा सबै ठाउँमा सुन्न सक्ने व्यवस्था हुनु आदि यस क्षेत्रका अवसरहरु हुन् ।

६.४.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति

दीर्घकालिन सोच : प्रभावकारी एवम् सर्वसुलभ सूचना प्रणालीको विकास मार्फत सूचना प्रविधिमैत्री नगरपालिका निर्माण

लक्ष्य : नगरपालिकाका सबै क्षेत्रमा सूचना प्रणालीको सहज पहुँच विस्तार गरी सेवा प्रवाहलाई प्रविधिमैत्री बनाउने

उद्धेश्य : १.सूचना प्रविधिको माध्यमबाट सार्वजनिक सेवा तथा आर्थिक सामाजिक गतिविधिहरूको विकास गर्नु

२.सेवा प्रवाहमा सूचना प्रविधिको प्रयोग गरि प्रतिईकाई लागत घटाउने र नागरिकलाई प्रविधिमैत्री सेवा दिने ।

तालिका न : ६४ रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीतिहरु
१.सूचना प्रविधिको माध्यमबाट सार्वजनिक सेवा तथा आर्थिक सामाजिक गतिविधिहरूको विकास गर्नु	
१.१. नगरपालिका सूचना र प्रविधि मैत्री भई सेवा प्रवाहमा सुधार गर्ने ।	१.१.१. नगरपालिकाका सबै सूचनाहरु Website मा राखी सहज उपलव्ध हुने व्यवस्था गरिने छ । १.१.२. गोप्य राख्नुपर्ने वाहेकका सूचना तथा जानकारी नागरिकले मागेको वखत उपलव्ध गर्ने कार्यविधि तर्जुमा गरिने छ । १.१.३. सूचना प्रवाहमा नीजिक्षेत्रको सहभागितालाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
१.२. नगरपालिका तथा वडामा आधुनिक प्रविधिको विकास गरी कागज रहित भएको बनाउने प्रयास गर्ने ।	१.२.१. नगरपालिकावाट प्रदान गरिने सेवा प्रवाहको मापदण्ड तयार गरी लागू गरिने छ । १.२.२. नगरपालिकाको लागि संविधान र ऐन कानूनले तोके अनुसार र आवश्यकता अनुसारका सम्पूर्ण कानून, निर्देशिका तयार तथा स्वीकृत गरि लागू गरिने छ । १.२.३. विकासको आधार शुसासन भन्ने नीति अवलम्बन गरिने छ । १.२.४. नगरपालिका लगायत वडाहरुमा आधुनिक प्रविधियूक्त , निशुल्क वाईफाइ र नेटवर्कमा आधारित पेपरलेस पद्धति अपनाउने । १.२.५. प्रभावकारी अनुगमन र मुल्यांकनको व्यवस्था गरिने छ ।
२.सेवा प्रवाहमा सूचना प्रविधिको प्रयोग गरि प्रतिईकाई लागत घटाउने र नागरिकलाई प्रविधिमैत्री सेवा दिने ।	
२.१. प्रत्येक वस्ती तथा टोल टोलमा इन्टरनेट सेवाको पहुँच पुऱ्याउने ।	२.१.१. प्रत्यक वस्ती तथा टोलमा टेलिसेन्टरहरुको स्थापना र व्यवस्थापन गरिने छ । २.१.२. प्रत्येक वस्तीहरुको सामुदायिक केन्द्रमा फ्री वाईफाई जोनको नीजि क्षेत्रको संलग्नतामा व्यवस्थापन गरिने छ । २.१.३. सार्वजनिक सुनुवाइ, सुचना टाँस सञ्चार माध्यमबाट जानकारी गराउने नीति लिने २.१.४. सम्पूर्ण लेखा व्यवस्था कम्प्युटराइज गरिने छ ।
२.२. हुलाक सेवालाई प्रभावकारी रुपामा सञ्चालन गर्ने ।	२.२.१. हुलाक सेवालाई भरपर्दो विश्वसनिय र सहज पहुँचको व्यवस्था गरिने छ । २.२.२.सबै वडाहरुमा हुलाक भवनको व्यवस्था गर्ने र हुलाक सेवालाई जनताको अन्य सेवा उपलव्ध गराउनमा समेत प्रयोग गरिने छ ।

बिस्तृत कार्यक्रमहरु

क्र.स.	उद्देश्यन	रणनीतिन	कार्यनीतिन	संकेतन	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	लक्ष्य					योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु	प्राथमिकतान
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष			
१	१	१.२	१.२.२	क	सञ्चार सुदृढीकरण कार्यक्रम			१	१	१	१	१	५	योजना शाखा	१
२	२	२.१	२.१.२	क	इन्टरनेट र वाइफाइ जडान कार्यक्रम (वस्ती वटा)			५	५	५	५	५	२५	योजना शाखा	१

६.४.५ अपेक्षित प्रतिफल

यस योजना अवधिमा ११ वटा वडाका वस्तीहरुमा सामुदायिक भवन भएको हुने र सो भवनमा निशुल्क इन्टरनेट सेवा प्राप्त भएको हुनेछ । नगरपालिकाले प्रशासनिक सम्पूर्ण कार्यहरु सफट्वेयर र इन्टरनेट वाट सञ्चालन गरी कागज रहित प्रशासन भएको हुनेछ । सबै वडाका बस्तीमा टेलिसेन्टरको स्थापना र सञ्चालन भएको हुनेछ । विद्यालयहरुमा कम्प्यूटर पढाई भएको हुनेछ । इलाका हुलाक कार्यालयहरु र अतिरिक्त हुलाक कार्यालयको भवन र अन्य सुविधाको विस्तार भएको हुनेछ ।

६.४.६ नतिजा खाका

तालिका न : ६५ सञ्चार तथा सूचना प्रविधि पूर्वाधारक्षेत्रको नतिजा खाका

क.सं.	प्रभाव नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.व. २०८१/०८२	आ.ब.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमान तथा जोखिम
	प्रभाव						
१.	मानव विकास सूचांक	सुचांक	०.४२७	०.५८	ने.जी.स.	नगरपालिका	कार्यकारिणी
२.	लैङ्गिक विकास सूचांक	सुचांक	०.९०४	०.५८	रा.लेखा. स.	,,	कार्यकारिणी
	असर					,,	
१.	सशक्तिकरण सूचांक					,,	
२.	लैङ्गिंक विकास सूचांक					,,	
३.	प्रतिव्यक्ति आय डलरमा						
	प्रतिफल	सूचांक					
१.	मोबाइल टेलिफोन	घर संख्या	१५६४	२०००		पूर्वाधार शाखा	सहयोग उपलब्ध भएमा
२.	नगरपालिकामा प्रकाशित हुने पत्रिका	संख्या	२	२	,,	,,	,,
५.	नगरपालिकामा सञ्चालित रेडियो स्टेसन संख्या	संख्या	१	१			
६.	इन्टरनेट प्रदायक संस्था	संख्या	४	५			
७.	नगरपालिकामा सञ्चालित हुलाक संख्या	संख्या	२	४			
८.	इन्टरनेट प्रयोग गर्ने	घर संख्या	३५२	१५००			

कार्यक्रम तथा अनुमानित वजेट : पूर्वाधार क्षेत्र विकासका लागि विस्तृत कार्यक्रम तथा प्रक्षेपित वजेट वजेट तथा कार्यक्रम सम्बन्धी अनुसूचिमा उल्लेख गरिएकोछ । सारंशमा आर्थिक विकास सम्बन्धी कार्यक्रम र वजेट निम्न अनुसार रहेको छ ।

तालिका न : ६६ कार्यक्रम तथा अनुमानित वजेट

३ भौतिक विकास क्षेत्र

विषयगत उपक्षेत्रहरु	आ.ब. २०८१/०८२	आ.ब. २०८२/०८३	आ.ब. २०८३/०८४	आ.ब. २०८४/०८५	आ.ब. २०८५/०८६	जम्मा रु.(000)
सडक	१६०५००	६३०५००	६१०५००	४५०५००	४५०५००	२३०२५००
आबास बस्ती तथा बजार विकास	२६०००	७३०००	६५५००	७०५००	६५५००	३००५००
सञ्चार तथा सूचना प्रविधि पूर्वाधार	१५००	१५००	१५००	१५००	१५००	७५००
बिधुत	०	२००	३००	४००	३००	१२००
जम्मा	१८८०००	७०५२००	६७७८००	५२२९००	५१७८००	२६११७००

परिच्छेद : ७ सुशासन र संस्थागत विकास

७.१ शान्ति, सुरक्षा र सुव्यवस्था

७.१.१ पृष्ठभूमि

ठुलीभेरी नगरपालिकाको आवधिक योजना निर्माण र नगरवासीको शान्ती सुरक्षा आपसमा सम्बन्धीत रहेको छ । मानिसको लागि शान्ति सुरक्षा तथा सुव्यवस्था कायम गर्नु राज्यको कर्तव्य र नागरिकको मौलिक अधिकारको हो । नगरपालिका र जिल्लाको सदरमुकाम एकै स्थान भएकाले सबै सुरक्षाको घेरामा नगरपालिका छ । नागरिकले स्वतन्त्र र सुरक्षापूर्वक बाँच्न पाउनु पर्दछ । यस नगरपालिकामा शान्ति सुरक्षा कायम गर्न नेपाली सेना,सशत्र प्रहरी,जनपथ प्रहरी र चौकी चौकिहरु पनि रहेका छन् । यहाँ जिल्ला प्रशासन कार्यालयले नै शान्ति सुरक्षा तथा प्रशासनिक सेवा दिएको छ । नगरपालिकामा जिल्ला प्रहरी कार्यालयको आफ्नै राम्रो सुविधा सम्पन्न भवन निर्माण गरिएको छ । नगरपालिकाका उपप्रमुखको संयोजकत्वमा न्यायिक समिति रहेको छ । नगरपालिकाले स्थानीय प्रहरी चौकी तथा जिल्ला प्रहरी कार्यालय डोल्पा र जिल्ला प्रशासन कार्यालयसंग समन्वय गरी शान्ति सुरक्षा तथा सुव्यवस्था मिलाउने गरिएको छ ।

७.१.२ प्रमुख समस्या

ठुलीभेरी नगरपीलिकाका सबै वडामा प्रहरी चौकीको समस्या भैरहेको छ । प्रहरी चौकीमा प्रहरीको दरवन्दी पुरा नहुँदा र स्तर वृद्धि नहुँदा शान्ति सुरक्षामा समन्वय गर्न कठिन देखिएको छ । छरिएर रहेको वस्ति, जनसंख्याको अनुपातमा सुरक्षा निकायको कम संख्या, आवश्यक लगानीको लागि श्रोत अपुग, नगरपालिकामा समन्वय अभाव, सुरक्षा निकायमा नगरपालिकाका पदाधिकारीको सिधै नियन्त्रण र निर्देशन दिने अधिकार नहुनु, मानव अधिकारको विषयमा जनचेतनाको कमि, लैङ्गिक हिस्सा दिनानु दिन वढ्दै जानु आदि समस्या रहेका छन् ।

७.१.३ चुनौती र अवसर

चुनौती : नगरपालिकामा सुरक्षा निकाय र जनप्रतिनिधिहरु बीच समन्वय कायम गर्न, नगरपालिकाको न्यायिक समितिहरुलाई सशक्तिकरण तथा पूर्वाधार निर्माण गर्न, सुरक्षा निकायको क्षमता सुदृढीकरण गर्न, नगरमा लैङ्गिक हिंसा न्यूनीकरण गर्न, सूचनाहरु सहि रुपमा र समयमा प्राप्त गर्न, सूचना विश्लेषण गर्न, सार्वजनिक स्थानको संरक्षण गर्न तथा शान्ति, सुरक्षा अमन चयन कायम गर्न चुनौती रहेको छ ।

अवसरहरु : सबै वडाहरुमा सञ्चार नेटवर्क पुग्नु, सुरक्षा निकाय बीच समन्वय कायम रहनु, नगरपालिका र सुरक्षा निकाय बीचको सम्बन्ध सुमधुर रहनु, प्रहरी चौकिको भवन संरचना निर्माण हुनु, सबै जनताहरु बीच आपसी सद्भाव हुनु आदि अवसरहरु रहेका छन् ।

७.१.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम

दीर्घकालिन सोच : सुरक्षित नगरपालिकावासी, शान्ती र सुरक्षा

लक्ष्य : समाजमा शान्ति, सुरक्षा कायम गरी सुरक्षित समाजको निर्माण गर्ने ।

उद्धेश्य : १.सबै समुदायमा शान्ति सुरक्षा कायम गरी अमन चयनको व्यवस्था गर्ने ।

२.सबै प्रहरी निकायहरुको क्षमता अभिवृद्धि भई सुरक्षा दिन सक्षम भएको हुनेछ ।

तालिका न : ६७ रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीतिहरु	कार्यनीतिहरु
१. सबै समुदायमा शान्ति सुरक्षा कायम गरी अमन चयनको व्यवस्था भएको हुनेछ ।	
१.१. शान्ति सुरक्षा कायम गरी कानूनी शासनको पालना गर्ने ।	१.१.१. शान्ति सुरक्षा व्यवस्था कायम गरिने छ । १.१.२. सबै लाई समान अवसर प्रदान गर्ने वातवरण निर्माण गरिने छ । १.१.३. नगरपालिकाको न्याय समितिलाई क्षमता अभिवृद्धि गरिने छ । १.१.४. लैङ्गिक हिङ्सा शुव्य कायम गरिने छ । १.१.५. समाजमा रहेका भेदभाव कुरितिको अन्त्य गरिने छ ।
२. सबै प्रहरी निकायहरुको क्षमता अभिवृद्धि भई सुरक्षा दिन सक्षम भएको हुनेछ ।	
२.१. प्रत्येक वडामा प्रहरी चौकि स्थापना गरी सुरक्षा कायम गर्ने ।	२.१.१. प्रहरी हाम्रा साथि भन्ने मुल नारा कायम गर्न सामुदायिक प्रहरी कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । २.१.२. प्रहरीको मनोवल उच्च राख्न पूर्वाधार निर्माण गरिने छ । २.१.३. सुरक्षाकर्मीसंग समन्वय गरी नगरपालिकाको शान्ति सुव्यवस्था कायम गरिने छ

- **प्रमुख कार्यक्रमहरु**

१. .प्रहरी क्षमता विकास तथा पूर्वाधार निर्माणमा सहयोग गरिनेछ ।

२.समुदाय प्रहरी साझेदारी कार्यक्रम : सबै वस्तीमा सामुदायिक प्रहरी कार्यक्रम सञ्चालन गरी जनतालाई शान्ति सुरक्षा दिईनेछ ।

३.लैङ्गिक हिंसा न्युनीकरण कार्यक्रम : नगरपालिकाले लैङ्गिक हिंसा शून्य सहिष्णुता नीति अवलम्बन गरी लैङ्गिक सहिष्णुता कायम गर्न जनचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिने र न्यायिक समितिलाई सक्रिय वनाईनेछ । यसको लागि नगरवासी तथा प्रहरीहरु बीच समन्वय कायम गर्ने प्रयास गरिनेछ ।

४.समाज सुधार कार्यक्रम : समाजमा शान्ति सुव्यवस्था कायम गर्न समाज सुधार कार्यक्रम जस्तै मेलमिलाप कार्यक्रम, अन्तरक्रिया, सामाजिक छलफल, सामुदायिक केन्द्र निर्माण कार्यक्रम, साक्षरता कार्यक्रम, वाल विवाह विरुद्धका कार्यक्रम, वहुविवाह विरुद्ध तथा लैंगिक हिंसा विरुद्ध कार्यक्रम जस्ता क्रियाकलापहरु सञ्चालन गरी समाजलाई सुसंस्कृत, अनुशासित, शान्त समाज निर्माण कार्यक्रम समुदायको सहभागितामा सञ्चालन गरिनेछ ।

५.लागू औषध नियन्त्रण कार्यक्रम : लागू औषध विरुद्ध विभिन्न कार्यक्रम गैसस, निजी क्षेत्र, समुदायका सहभागितामा सञ्चालन गरिने छ ।

७.१.५ अपेक्षित उपलव्धी :

ठुलीभेरी नगरपालिकाका तथा नगरवासीको शान्ति सुरक्षा कायम भइ जीवन रक्षा अमनचयन प्राप्त भएको हुनेछ । यस नगरपालिकाका वडाहरुमा सामुदायिक प्रहरी निर्माण भई राम्रोसंग कार्यान्वयन भएको हुनेछ । वस्तीहरुमा अपराध शून्य भएको हुनेछ । नगरपालिकाको न्यायिक समितिको क्षमता अभिवृद्धि भएको हुने छ ।

७.१.६ नतिजा खाका

तालिका न : ६८ सुशासन क्षेत्रको नतिजा खाका

क.सं.	प्रभाव नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.व. २०८१/०८२	आ.ब.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमान तथा जोखिम
	प्रभाव						
१.	मानव विकास सूचांक	सुचांक	०.४२७	०.५८	ने.जी.स.	नगरपालिका	सहयोग निरन्तरता भएमा
२.	लैङ्गिक विकास सूचांक	सुचांक	०.९०४	०.५८	ने.ज.स्वा.स.	,,	,,
३.	लैङ्गिंक समता सूचांक		०.५५	०.६०			,,
	असर					,,	,,
१.	सशक्तिकरण सूचांक					,,	,,
	प्रतिफल						,,
१.	नगरपालिकामा अपराधका घटना	सूचांक		न्यून रहेको हुनु	घरधरी सर्वेक्षण	प्रशासन प्रमुख	,,
२.	न्याँयिक समिति	सूचांक			,,	,,	,,
३.	प्रहरी चौकी व्यवस्थित						
४.	भौतिक वा यौन हिंसा भोगेका महिला						
.	**आयोजना कार्यक्रम**						
१.	प्रहरी सेवा सुदृढीकरण तथा विस्तार कार्यक्रम			,,	घरधुरी सर्वेक्षण	नगरपालिका	उपलब्ध भएमा
२.	कानूनी परामर्श सेवा केन्द्र			,,		,,	,,
३	न्यायिक समिति सक्रिय गराउने कार्यक्रम						

७.२ संस्थागत व्यवस्था, शासकीय सुधार तथा सुशासन

७.२.१ पृष्ठभूमि

नेपालमा संघीय शासन व्यवस्थाको सुरुवात २०७२ को संविधानले भरखर मात्र सुरुगरेको हो । नेपालको संविधानले संघ, प्रदेश तथा स्थानीय सरकार गरी ३ तहको सरकारको व्यवस्था गरेको छ । जनतालाई सेवा तथा सुविधाहरु जनताको घरदैलोवाट उपलब्ध गराउने लक्ष्य अनुसार शासकीय स्वरुप परिवर्तन गरिएको छ । तिनै तहको निर्वाचन गरी आवश्यक कानूनको समेत तर्जुमा गरी अघि वढेको छ । नेपालको संविधान अनुसार स्थानीय सरकारको रुपमा

यस नगरपालिकाको मिति २०५३ सालमा स्थापना भएको नगरपालिका २०७३ मा पुन संरचना स्थापना भएर दोस्रो निर्वाचनद्धारा जनप्रतिनिधिहरु निवाचित भई कार्य अघि बढिरहेको छ। संविधानले दिएको एकल अधिकार तथा संयूक्त अधिकारहरुको प्रयोग भइरहेको छ । यस नगरपालिकामा शिक्षा, स्वास्थ्य, पशु विकास, महिला विकास, सहकारी, इन्जिनियरिङसंग सम्वन्धित प्राविधिक, कानून लगायत कानूनले तोके अनुसारका जनशक्ति, वजेट र कार्यक्रम हस्तानान्तरण भई आएको छ । कानूनले निर्धारण गरे अनुसार संस्थागत, कानूनीगत तथा प्रक्रियागत रुपमा कार्य अघी वढाइएको छ । स्थानीय सरकारको रुपमा नगरपालिका गठन भई दोस्रोनिर्वाचनवाट नेतृत्व आएपछि दोस्रो वर्षको संघारमा पुगेको छ । संविधानले प्रत्याभुत गरेका अधिकार सहजरुपमा उपयोग गर्ने वातावरण सिर्जना गर्नु आवश्यक रहेको छ । नगरपालिकाले छिटो छरितो, मितव्ययी, पारदर्शी, सेवामुखी, जिम्मेवारी र उत्तरदायित्व वहन गर्ने, निष्पक्ष, भ्रष्टचारमुक्त, सहभागिता मुलक किसिमले सुशासन दिनु आजको आवश्यकता रहेको छ। नगरपालिकाले नगरपालिका सडक गुरुयोजना, उद्यम विकास योजना, पर्यटन विकास योजना, कृषि विकास योजना, प्रथम नगरपालिका पञ्चवर्षीय आवधिक विकास योजना २०८१ स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने लक्ष्य छ । आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी कार्य सफ्टवेयर प्रविधि लागू गरेको छ ।

७.२.२ प्रमुख समस्याहरु

ठुलीभेरी नगरपालिकाले शासकीय सुधारको लागि विभिन्न प्रयास गरेको भएतापनि दरवन्दी अनुसार कर्मचारीहरुको व्यवस्थापन नहुनु, नगरपालिकाले निर्माण गर्नु पर्ने ऐन कानून निर्माण जनशक्तिको कारणले गर्दा समयमा निर्माण हुन नसक्नु, कार्यालयको सुविधा सम्पन्न भवन नहुनु, नगरपालिकाको आवश्यकता धेरै आन्तरिक श्रोत स्रोत न्यून रहनु, कार्यालयको सेवा पेपरलेस गराउन वडाहरुमा इन्टरनेट लगायतको सेवा पर्याप्त नहुनु, प्रविधि सम्बन्धी ज्ञानको कमि हुनु, नयाँ व्यवस्था भएकोले द्रुत गतिमा अगाडि वढ्न नसक्ने आदि समस्या रहेका छन् ।

७.२.३ चुनौती र अवसरहरु

चुनौती : ठुलीभेरी नगरपालिकाको संस्थागत सुदृढीकरण गर्न, नगरवासीको लागि सेवा सुविधा व्यवस्थित रुपले सञ्चालन गर्न, वडा कार्यालयहरुको भवन तथा अन्य व्यवस्था गर्न , आवश्यक अनुसारको दरवन्दी थप गरी कर्मचारी व्यवस्थापन गर्न, प्रविधि मैत्री नगरपालिका बनाउन, कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरुमा तालिमको व्यवस्था गर्न, जनप्रतिनिधिहरुलाई स्वदेश तथा विदेश भ्रमणको व्यवस्था गर्न, नगरपालिकाको प्रशासन तथा सेवा प्रवाह छिटो छरितो, मितव्ययी, पारदर्शी, सेवामुखी, जिम्मेवारी र उत्तरदायित्व वहन गर्ने, निष्पक्ष , भ्रष्टचारमुक्त, सहभागितामुलक किसिमले सुशासन गराउन चुनौती रहेकोछ ।

अवसरहरु : संवैधानिक रुपवाट तीन किसिमका सरकारको काम, कतव्र्य ,जिम्मेवारी स्पष्ट तोकिनु , नगरपालिकामा निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरु सशक्तरुपमा विकास निर्माणका काम तथा प्रशासनिक कार्य अगाडि बढाउनु, नगरपालिकाले माथि लेखिएका विभिन्न क्षेत्रका आवधिक विकास योजना स्वीकृत गर्नु, विभिन्न ऐन, कानून तथा कार्यविधि स्वीकृत गरी लागू गर्नु, प्रदेश तथा संघीय सरकारवाट विकास वजेट तथा विभिन्न श्रोत उपलव्ध गराउनु जिल्ला, प्रदेश तथा संघसंग राम्रो समन्वय हुनु आदि अवसरहरु हुन् ।

७.२.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य,उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम

दीर्घकालिन सोच : 'हाम्रो नगरपालिकाको सान, सुशासन , समृद्धी र पहिचान'

लक्ष्य : नगरपालिकाको संगठनात्मक र संस्थागत क्षमता सुदृढीकरणवाट सुशासन, आर्थिक, सामाजिक विकास

भई नगरवासीको जीवन स्तरमा व्यापक सुधार भएको हुनेछ ।

उद्धेश्य : १. नगरपालिकाको भौतिक संरचनाको निर्माणवाट सेवा प्रवाहमा व्यापक सुधार भई जनतालाई सहज र सुविधा भएको हुनेछ ।

उद्धेश्य २. विकास तथा सार्वजनिक प्रशासनिक क्षमताको विकास तथा सुशासनको माध्यमवाट शासकीय व्यवस्थापन सुदृढ भएको हुनेछ ।

तालिका न : ६९ रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीतिहरु	कार्यनीतिहरु
१.नगरपालिकाको भौतिक संरचनाको निर्माणवाट सेवा प्रवाहमा व्यापक सुधार भई जनतालाई सहज र सुविधा भएको हुनेछ ।	
१.१.नगरपालिकावाट प्रदान गरिने सेवा तथा सुविधामा सबै को पहुच पुऱ्याउने रणनीति तयार गर्ने ।	१.१.१. यसअघि तयार भएको गुरुयोजना अनुसार नगरपालिका कार्यालय आधुनिक भवन निर्माण गर्ने र सेवामा जोड गरिने छ । १.१.२. नगरपालिका तथा सबै वडाहरुमा हाजिरि तथा विद्युतिय नागरिक वडापत्र राख्ने व्यवस्था गरिने छ । १.१.३.नगरपालिकावाट प्रदान गरिने सेवा प्रवाहको मापदण्ड तयार गरी लागू गरिने छ । १.१.४..नगरपालिका तथा अन्य कार्यालय तथा वडाका भवनहरु निर्माण गर्दा अपाङगमैत्री गराउने नीति तयार गरिने छ ।
१.२. नगरपालिकाका जनप्रतिनिधि एवं कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।	१.२.१. सबै कर्मचारीहरु तथा जनप्रतिनिधिहरुलाई आवश्यक अनुसारको तालिम दिने कार्यनीति तयार गरिने छ । १.२.२. सबै सुचाङ्कहरुमा अब्बल स्थानीय तहहरुको अध्ययन भ्रमण गराई सिप तथा ज्ञानको आदान प्रदान गरिने छ । १.२.३. योजनाको छनोट देखि कार्यान्वयन सम्म स्थानीय जनताको सहभागितामा गरिने छ ।
२. विकास तथा सार्वजनिक प्रशासनिक क्षमताको विकास तथा सुशासनको माध्यमवाट शासकीय व्यवस्थापन सुदृढ भएको हुनेछ ।	
२.१. नगरपालिकाको प्रशासन तथा सेवा प्रवाह छिटो छरितो, मितव्ययी, पारदर्शी, सेवामुखी, जिम्मेवारी र उत्तरदायित्व वहन गर्ने ।	२.१.१. नगरपालिकाको भूउपयोग नक्सा तयार गरी विविध कार्यको लागि उपयोग गरिने छ । २.१.२. नगरपालिका लगायत वडाहरुमा आधुनिक प्रविधियूक्त, निशुल्क वाईफाइ र नेटवर्कमा आधारित प्रशासनिक पद्धति तयार गरिने छ । २.१.३. नगरपालिकाको दरवन्दी पुनरावलोकन गरी सबै पदपूर्ति गरिने छ । २.१.४. योजना पद्धतिमा तथा अनुगमन तथा मुल्याङकन पद्धतिमा सुधार गरिने छ । २.१.५. नगरपालिकाको लागि संविधान र ऐन कानूनले तोके अनुसार र आवश्यकता अनुसारका सम्पूर्ण कानून, निर्देशिका तयार तथा स्वीकृत गरि लागू गरिने छ ।

बिस्तृत कार्यक्रमहरु

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	लक्ष्य					योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु	प्राथमिकता न
							पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष			
१	१.१	१.१.१	क,ख,ग	नगरपालिका भवन बनाउने कार्यक्रम	वटा			१				१	न.पा.	१
१	१.१	१.१.१	क,ख,ग	नगरपालिका वडाको सुविधा सम्पन्न भवन निर्माण मर्मत कार्यक्रम	वटा		१	१	३	२	१	८	न.पा.	१
२	२.१	२.१.५	क	कानूनले तोके अनुसारका ऐन,नियम तथा कार्यविधि तर्जुमा कार्यक्रम आवश्यकता अनुसार	वटा	५	२	२	२	२	२	१५	न.पा.	१
१	१.२	१.२.१	क	जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	१
१	१.१	१.१.१	क	वडा कार्यालय सुदृढिकरण कार्यक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	२
१	१.२	१.२.१	क	जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुलाई स्वदेश तथा विदेश भ्रमण कार्यक्रम	वटा				१	१	१	३	न.पा.	२
२	२.१	२.१.४	क	स्वदेश तथा विदेशामा रहेका व्यक्ति तथा संस्थासंग अन्तरकृया तथा सहयोग प्राप्ति कार्यक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	२
२	२.१	२.१.२	क	सहभागिता योजना तर्जुमा/सार्वजनिक सुनुवाई जनलेखा परिक्षण, घुम्तीसेवा	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	१
२	२.१	२.१.२	क	स्थानीय गैससहरूद्धारा वडा तथा नगरपालिकाको श्रोत परिचालन	वटा			२	२	१		५	न.पा.	१
२	२.१	२.१.२	क	आधुनिक प्रविधी हस्तान्तरण तालिम कार्यक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	२
२	२.१	२.१.३	क	दक्ष जनशक्तिको व्यवस्थापन तालिम कार्यक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	१

७.२.५ अपेक्षित उपलव्धी :

यस योजनाको अन्त्य सम्ममा नगरपालिकाको आफनो भवन, अन्तर्गतका शाखाहरु भवन निर्माण भइ सबै प्रविधि र फर्निचर समेतका सुविधा यूक्त भवन निर्माण सम्पन्न भएको हुनेछ। वडा कार्यालयहरु मध्ये निर्माणाधिन र पुराना स्थितिमा रहेका सबैको निर्माण सम्पन्न भइ प्रविधि तथा फर्निचर समेत व्यवस्था गरी सुविधायूक्त भवनहरु तयार हुने छन्। नगरपालिकामा र सो अन्तर्गत रहेका शाखाहरुको संगठन विकास सम्बन्धी अध्ययन भई सिफारिस अनुसार दरवन्दी स्वीकृत गरी पदपूर्ति समेत भैकेको हुनेछ।सबै कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरुलाई पुनर्ताजगी तालिम प्राप्त गरी कार्य क्षमता उत्कृष्ट हुनेछ। नगरपालिकाको प्रशासन तथा सेवा प्रवाह छिटो छरितो, मितव्ययी, पारदर्शी, सेवामुखी, जिम्मेवार, उत्तरदायि, निष्पक्ष, भ्रष्टचारमुक्त र सहभागिता मुलक सुशासन भएको नगरपालिका हुनेछ।

७.१.६ नतिजा खाका

तालिका न : ७० संस्थागत व्यवस्था, शासकीय सुधार तथा सुशासनक्षेत्रको नतिजा खाका

क.सं.	प्रभाव नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.व. २०८१/०८२	आ.ब.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमान तथा जोखिम
	प्रभाव						
१.	मानव विकास सूचांक	सुचांक	०.४२७	०.५८	ने.जी.स.	नगरपालिका	सहयोग निरन्तरता भएमा
२.	लैङ्गिक विकास सूचांक	सुचांक	०.९०४	०.५८	ने.ज.स्वा.स.	,,	,,
३.	लैङ्गिक समता सूचांक		०.५५	०.६०			,,
	असर					,,	,,
१.	सशक्तिकरण सूचांक					,,	,,
२.	लैङ्गिक विकास सूचांक						
	प्रतिफल						,,
१.	लैङ्गिक विकास सूचांक	सूचांक			घरधुरी सर्वेक्षण	प्रशासन प्रमुख	,,
२.	सुशासन दर	सूचांक			,,	,,	,,
३.	विकास तथा प्रशासनिक कार्य क्षमता						
४.	घरबाट ३० मिनटको पैदल यात्रामा पक्की सडकको पहुँच						
५.	घरबाट स्वास्थ्य संस्था (Health facility) मा पुग्न ३० मिनेट वा सोभन्दा कम समय लाग्ने परिवार						

७.३ वित्तिय व्यवस्थापन, सुशासन र भ्रष्ट्राचार निवारण

७.३.१ पृष्ठभूमि :

नगरपालिकामा बसोबास गर्ने नागरिकलाई सेवा तथा सुविधाहरु जनताको घरदैलोवाट उपलव्ध गराउने, शिक्षा, स्वास्थ्य, पशु, महिला, सहकारी, इन्जिनियरिङ प्राविधिक, कानून लगायत कानूनले तोके अनुसारका जनशक्ति, वजेट र कार्यक्रम हस्तानान्तरण भई आएको र कानूनले निर्धारण गरे अनुसार संस्थागत, कानूनीगत तथा प्रक्रियागत रुपमा कार्य अगाडि वढाइएको छ । नगरपालिकाले छिटोछरितो, मितव्ययी, पारदर्शी, सेवामुखी, जिम्मेवारी र उत्तरदायित्व वहन गर्ने, निष्पक्ष, भ्रष्टाचारमुक्त, सहभागिता मुलक किसिमले वित्तिय सुशासन दिनु आजको आवश्यकता रहेको छ । भ्रष्टाचारमुक्त प्रशासन, वित्तिय अनुशासन कायम गर्नको लागि यस नगरपालिकाको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाएर र आर्थिक प्रणाली सफ्टवेयर मार्फत सञ्चालन गरिएको छ ।

७.३.२ प्रमुख समस्याहरु :

ठुलीभेरी नगरपालिकामा वित्तिय व्यवस्थापन, सुशासन र भ्रष्टाचार निवारण गर्नको लागि केहि समस्याहरु देखिएका छन् । नगरपालिकाको आन्तरिक श्रोत न्यून हुनु, वाहयवाट प्राप्त श्रोत पनि थोरै नै हुनु, आर्थिक प्रशासन शाखाका कर्मचारीहरुको पनि स्थायित्व नहुनु, वेरुजुको मात्रा पनि वढदै जानु, वेरुजुको लगत नराख्नु, जिम्मा लिएका संस्था तथा व्यक्तिले तोकिएको समयमा कार्य सम्पन्न नगर्नु, नगरमा आधारित अर्थ व्यवस्था हुनु, कार्यक्रम र श्रोत बीचको फरक ज्यादै बढि हुनु आदि समस्या रहेका छन् । आर्थिक कारणले नगरपालिकाका सबै ऐन, नियम, निर्देशिका र कार्यविधिहरु बनाउन सकिएको अवस्था छैन ।

७.३.३ चुनौती र अवसरहरु :

चुनौतीहरु : नगरपालिकाको कर राजश्व र शुल्क लगायतका आन्तरिक तथा वाह्य आम्दानीका श्रोतहरु वृद्धि गर्न, वित्तिय अनुशासन कायम गर्न, भ्रष्ट्रचार मुक्त नगरपालिका बनाउन, आर्थिक प्रशासन शाखाको क्षमता वृद्धि गर्न, आलेप शाखालाई प्रभावकारी बनाउने, जनशक्तिलाई स्थायित्व दिन चुनौती रहेको छ । समयमा प्रदेश र संघवाट अनुदान तथा श्रोत प्राप्त गर्न, वार्षिक खरिद योजना निर्माण गरी सो अनुसार कार्यान्यिन गर्न, समयमा ठेक्का पट्टा तथा उपभोक्तासंग सम्झौता गरी समयमा कार्य सम्पन्न गर्न, आर्थिक वर्षको अन्त्यमा मात्र खर्च गर्ने प्रवृतिलाई रोक्ने कार्य चुनौतीपूर्ण कार्य रहेको छ ।

अवसरहरु : नगरपालिकाका आर्थिक प्रशासन कार्य सफट्वेयर मार्फत सञ्चालन गरिनु, नगरपालिकालाई पर्याप्त अधिकारहरु दिईनु, आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी नियम कानून स्पष्टरुपमा उल्लेख गर्नु, निश्चित अवधिमा कार्यहरु सम्पन्न गर्नुपर्ने दायित्व सृजना हुनु, तिनवटा सरकारको कार्यक्षेत्र स्पष्ट व्यवस्था गरिनु, नगरपालिकाको लेखापक्षिण गर्न महालेखालाई नै तोकिनु, वहुवर्षीय ठेक्का प्रथा हुने व्यवस्था मिलाउनु आदि अवसरहरु हुन् ।

७.३.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति,कार्यक्रम

दीर्घकालिन सोच : आन्तरिक आम्दानी वृद्धि गरी आत्मनिर्भर वित्तिय व्यवस्था

लक्ष्य : नगरपालिकाको स्रोत पहिचान परिचालन गरी सुशासनको माध्यमवाट जनतामा समृद्धि प्राप्त भएको हुनेछ ।

उद्धेश्य : १. नगरपालिकाको वित्तिय व्यवस्थापनमा व्यापक सुधार गरी श्रोत साधनको समुचित प्रयोगवाट आर्थिक तथा सामाजिक विकास भएको हुनेछ ।

२. आर्थिक ऐन नियमको पालन र कार्यान्वयन गरी आर्थिक सुशासन तथा भ्रष्टाचार मुक्त भएको हुनेछ ।

रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीतिहरु	कार्यनीतिहरु
१. नगरपालिकाको वित्तिय व्यवस्थापनमा व्यापक सुधार गरी श्रोत साधनको समुचित प्रयोगवाट आर्थिक तथा सामाजिक विकास भएको हुनेछ ।	
१.१. नगरपालिका तथा वडाहरुमा आधुनिक प्रविधियूक्त, निशुल्क इन्टरनेट र नेटवर्कमा आधारित आर्थिक पद्धति अपनाउने	१.१.१. सबै कर्मचारीहरु तथा जनप्रतिनिधिहरुलाई आवश्यक अनुसारको तालिम दिने कार्यनीति तयार गरिने छ । १.१.२. सबै सुचाङ्कहरुमा अब्बल स्थानीय तहहरुको अध्ययन भ्रमण गराई सिप तथा ज्ञानको आदान प्रदान गरिने छ । १.१.३. योजनाको छनोट देखि कार्यान्वयन सम्म स्थानीय जनताको सहभागितामा गरिने छ । १.१.४. सार्वजनिक सुनाई, सामाजिक परिक्षण, सार्बजनिक परिक्षण, मोवाइल एप, सूचना तथा खर्च विवरण Website मा राख्ने व्यवस्था लगायत प्रविधि अपनाई वित्तीय कारोवार पारदर्शि रुपमा सञ्चालन गरिनेछ । १.१.५. सम्पूर्ण लेखा व्यवस्था कम्प्यूटराइज गरिने ।
२. आर्थिक ऐन नियमको पालन र कार्यान्वयन गरी आर्थिक सुशासन तथा भ्रष्टाचार मुक्त भएको हुनेछ ।	
२.१ नगरपालिकाको वित्तिय व्यवस्था सुदृढिकरण गरिने र करका दायराहरु फराकिलो पारी आन्तरिक आम्दानी वृद्धि गर्ने	२.१.१ नगरपालिकाको आन्तरिक आम्दानी वृद्धि गर्नको लागि विशेष पहल गरिनेछ । २.१.२ स्थानीय संघ संस्थाको क्षमता अभिवृद्धि गर्न लगानी बढाईनेछ ।
२.२ वेरुजु न्यून गराउने, वेरुजु लगत राख्ने र समयमा नै नियमित गराउने ।	२.२.१ वेरुजुको लगत तयार गरी समयमा फछर्यौट गर्ने ।

बिस्तृत कार्यक्रमहरु

क्र.स.	उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	लक्ष्य					योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु	प्राथमिकता न
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष			
१	१	१.१	१.१.३	क,ख,ग	आन्तरिक आय वृद्धि कार्यक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	१
२	१	१.१	१.१.१	क,ख,ग	स्वदेश तथा विदेशवाट सहयोग तथा ऋण प्राप्त कार्यक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	१
३	२	२.१	२.१.१	क	नगरपालिकाको वित्तिय व्यवस्था सुदृढिकरण कार्यक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	२
४	२	२.१	२.१.२	क	शाखा ब्वस्थापन कार्यक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	२
५	२	२.१	२.१.२	क	सेवा प्रवाहको मापदण्ड तयार कार्यक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	२
६	१	१.१	१.१.३	क	कार्य सम्पादनमा आधारित मूल्यांङ्कन कार्यक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	२
७	१	१.१	१.१.३	क	कानून, निर्देशिका तयार गर्ने कार्यक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	२
८	१	१.१	१.१.३	क	अनुगमन तथा मूल्यांङ्कन कार्यक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	१
९	१	१.१	१.१.३	क	सार्वजनिक सुनाई कार्यक्रम	वटा		३	३	३	३	३	१५	न.पा.	१
१०	१	१.१	१.१.३	क	सामाजिक परिक्षण कार्यृक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	२
११	१	१.१	१.१.३	क	सार्वजनिक परिक्षण कार्यक्रम	वटा		३	३	३	३	३	१५	न.पा.	१
१२	१	१.१	१.१.३	क	मोवाइल एप कार्यक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	१
१३	१	१.१	१.१.४	क	सूचना तथा खर्च विवरण Website साइडमा राख्ने व्यवस्था कार्यक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	१
१४	१	१.१	१.१.५	क	इलेक्ट्रोनिक हाजिरी व्यवस्था	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	१
१५	१	१.१	१.१.४	क	सहयोगी कार्यकक्ष, विषयगत सम्पर्क व्यक्तिको व्यवस्था	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	१
१६	१	१.१	१.१.४	क	नागरिक वडापत्रको व्यवस्था	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	२
१७	१	१.१	१.१.४	क	प्रत्येक टोलमा फ्रि वाइफाइ तथा इन्टरनेट सेवा सुविधा	वटा		२	१	१	१	१	६	न.पा.	२
१८	१	१.१	१.१.४	क	सामुदायिक प्रविधि मैत्री कार्यक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	१
१९	१	१.१	१.१.३	क	अपाङ्ग ,वालमैत्री, महिला मैत्री भवन तथा पूर्वाधार व्यवस्था	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	२
२०	२	२.१	२.१.२	क	सेवा करार प्रणाली कार्यक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	१

७.३.५ अपेक्षित उपलव्धी :

नगरपालिकाको आन्तरिक तथा वाह्य श्रोतमा प्रति वर्ष दोव्वर वृद्धि भएको हुनेछ। नगरपालिकाको आर्थिक प्रशासन शाखाको पूर्ण रुपमा दरवन्दी पूर्ति भएको हुनेछ। लेखा प्रणाली कम्प्यूटराइज्ड भई पूर्णरुपमा सफ्टवेयर प्रणाली लागू भएको हुनेछ। खर्चका मापदण्ड तयार गरी लागू गरिएको हुनेछ। नगरपालिकामा तोकिएका ऐन, कानून, निर्देशिका लागू गरी सुशासन कायम भएको हुनेछ। नगरपालिकाको वेरुजु स्थिति प्रतिवर्ष खर्च गरेका रकमको २ प्रतिशत भन्दा तल भएको हुनेछ। नगरपालिकाका सम्पूर्ण श्रेस्ताहरु अध्यावधिक भएको हुनेछ। लेखापरिक्षण, सार्वजनिक सुनाई, सामाजिक परिक्षण लगायतका तोकिए अनुसारका परिक्षणहरु तोकिएको समयमा गरिने छन्। आन्तरिक श्रोतको क्षमतामा अभिवृद्धि गरी हालको .. करोड ... लाख वाट वढेर २०८५ साल सम्ममा ... करोड भन्दा माथि वार्षिक आम्दानी भएको हुनेछ। सबै कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरुलाई पुनरताजकि तालिम दिई सबै क्षमतावान भएका हुनेछन्।

७.३.६ नतिजा खाका

तालिका न : ७१ वित्तिय व्यवस्था, सुशासन र भ्रष्टचार क्षेत्रको नतिजा खाका

क.सं.	प्रभाव नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.व. २०८१/०८२	आ.ब.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमान तथा जोखिम
	प्रभाव						
१.	मानव विकास सूचांक	सुचांक	०.४२७	०.५८	ने.जी.स.	नगरपालिका	सहयोग भएमा
२.	लैङ्गिक विकास सूचांक	सुचांक	०.९०४	०.५८	ने.ज.स्वा.स.	,,	,,
३.	लैङ्गिंक समता सूचांक		०.५५	०.६०			,,
	असर					,,	,,
१.	सशक्तिकरण सूचांक					,,	,,
२.	लैङ्गिंक विकास सूचांक						
	प्रतिफल						,,
१.	सेवा प्रवाह अति उत्तम	सूचांक			घर धुरी सर्वेक्षण	प्रशासन प्रमुख	,,
२.	सुशासन दर उच्च	सूचांक			,,	,,	,,
३.	विकास तथा प्रशासनिक कार्य क्षमता						
४.	घरबाट ३० मिनेटको पैदलयात्रामा पक्की सडकको पहुँच भएका जनसंख्या						
५.	घरबाट स्वास्थ्य संस्था (Health facility) मा पुग्न						

क.सं.	प्रभाव नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.व. २०८१/०८२	आ.ब.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमान तथा जोखिम
	३० मिनट वा सोभन्दा कम समय लाग्ने परिवार						

कार्यक्रम तथा अनुमानित वजेट

लोकतन्त्र र सुशासन क्षेत्र विकासका लागि विस्तृत कार्यक्रम तथा प्रक्षेपित वजेट तथा कार्यक्रम सम्बन्धी अनुसूचिमा उल्लेख गरिएकोछ ।

तालिका न : ७२ सुशासन तथा सस्थागत विकास समुहको बजेट

विषयगत उपक्षेत्रहरु	आ.ब. २०८१/०८२	आ.ब. २०८२/०८३	आ.ब. २०८३/०८४	आ.ब. २०८४/०८५	आ.ब. २०८५/०८६	जम्मा रु.(000)
वित्तिय व्यवस्था र भ्रष्टचार निवारण	३१५०	३१५०	३१५०	३१५०	३१५०	१५७५०
शाशकीय सुधार तथा शुशाशन	५३००	५७८००	९३००	८०००	६३००	८६७००
जम्मा	८४५०	६०९५०	१२४५०	१११५०	९४५०	१०२४५०

परिच्छेद आठ : अन्तर सम्वन्धित विषय

८.१ तथ्याङक प्रणाली

८.१.१ पृष्ठभूमि

विकासको लागि सत्य र तथ्यमा आधारित तथ्याङक व्यवस्था हुन आवश्यक छ। यो आवधिक योजनामा सर्वेक्षणद्धारा प्राप्त तथ्याङकलाई उल्लेख गरिएको छ । प्रोफाइलमा आवश्यक अनुसारको तथ्याङक विश्लेषण गर्न नसकिएका कतिपय विषयहरु डोल्पा जिल्ला, सो पनि अधुरो भएको खण्डमा कर्णाली प्रदेशको तथ्याङकलाई आधार मानिएको छ। प्रदेशमा पनि यथार्थता पत्ता लगाउन नसकेको विषय केन्द्रीय तथ्याङक विभागले तयार गरेको आधारमा उल्लेख गरिएको छ । जिल्लाका तथ्याङकको लागि आधिकारिक निकाय जिल्ला तथ्याङक कार्यालय, डोल्पा रहेको छ । नगरपालिकामा तथ्याङक अध्यावधिक गर्न व्यवस्थित शाखा तथा निकाय हुनुपर्ने देखिन्छ। जन्म, मृत्यु, विवाह आदि घटनाहरु, व्यक्तिको स्थिति विवरण आदिको लागि घटना घट्ने वित्तिकै अध्यावधिक गर्ने सफटवयेर लागू गरि अध्यावधिक गर्ने पद्धतिको विकास गर्नु पर्दछ।

८.१.२ प्रमुख समस्या

नगरपालिकमा तथ्याङक शाखा स्थापना नगरिनु, नगरपालिका स्तरका तथ्याङकहरु अध्यावधिक गर्ने व्यवस्था नहुनु, तथ्याङक सङ्कलन, विश्लेषण गर्ने क्षमताको जनशक्ति नहुनु, भएका तथ्याङकहरुको विश्वसनियतामा प्रश्न उठ्नु, तथ्याङकमा आधारित योजना तथा कार्यक्रम सञ्चालन नगरिनु जस्ता समस्याहरु देखाएका छन् ।

८.१.३ चुनौती र अवसरहरु

चुनौतीहरु : विकासको लागि सहि र यथार्थ सूचना तथा तथ्याङक सङ्कलन गर्न, भएका घटनाहरुलाई अध्यावधिक गर्न आवश्यक सफ्टवेयर विकास गरी कार्यान्वयनमा ल्याउन, नगरपालिकामा तथ्याङक अध्यावधिक गर्न छुट्टै शाखा स्थापना गरी विश्लेषण गर्ने जनशक्ति विकास गर्न, जनप्रतिनिधिहरुलाई तथ्याङकको महत्व वुझाउन, नगरपालिका र प्रदेश तथा संघको तथ्याङक सम्बन्धी समन्वय गर्न, नगरपालिका स्तरको कुल ग्रहास्थ उत्पादन जस्ता समष्टिगत तथ्याङक निकाली विश्लेषण गर्नु चुनौती रहेको छ।

अवसर : सबै शाखा तथा वडाले आ आफ्नो प्रोफाइल तयार गरी आवधिक विकास योजना तयार गर्नु पर्ने नीतिगत व्यवस्था हुनु, नगरपालिकाले आफ्नो वस्तुस्थिति तयार गरी अध्यवधिक गर्नको लागि घरधरी सर्वेक्षण गर्नु, दिगो विकासका लक्ष्यहरु स्थानीयकरण गर्नुपर्ने व्यवस्था हुनु, विकासमा हालको स्थितिलाई मुख्य आधार वनाई योजना तर्जुमा गर्ने व्यवस्था हुनु, तथ्याङक विभाग र जिल्ला स्थित कार्यालयमा नयाँ प्रविधि अपनाउनु, विद्यालय र कलेज स्तरमा जनसंख्या तथा तथ्याङक विषयमा अध्यापन गराईनु आदि अवसरहरु रहेका छन् ।

दीर्घकालिन सोच : तथ्याङकमा आधारित योजना विकास पद्धति अघि बढाउने ।

लक्ष्य : योजना तथा कार्यक्रमहरुको तर्जुमा तथा छनौट गर्दा सत्य र तथ्यमा आधारित भएर गरिएको हुनेछ।

उद्धेश्य : १. तथ्याङक पद्धतिमा भरपर्दो, व्यवस्थित र सुदृढीकरण गरिनेछ।

२. तथ्याङक इलेक्ट्रोनिक्स सफटवेयर प्रयोग गरी अध्यावधिक गर्न व्यवस्था मिलाईनेछ।

तालिका न : ७३ रणनीतिहरु तथा कार्यनीतिहरु

रणनीतिहरु	कार्यनीतिहरु
१. तथ्याङक पद्धतिमा भरपर्दो, व्यवस्थित र सुदृढीकरण गर्ने ।	
१.१. नगरपालिकाको तथ्याङक व्यवस्था व्यवस्थित गर्ने ।	१.१.१. तथ्याङकहरु प्रत्येक घरधुरी, वस्ती, वडागत र नगरपालिका स्तरको रुपमा तयार गर्ने १.१.२. घटनाहरु संगसंगै अध्यावधिक गर्न संस्थागत, नीतिगत, प्रक्रियागत व्यवस्था मिलाउने, १.१.३. नगरपालिकामा सूचना तथा तथ्याङक इकाई स्थापना गरी प्रविधि मैत्री बनाउने । १.१.४. सडक, घर, वस्ती नम्वरिंग गरि व्यवस्थित बनाउने १.१.५. केन्द्र, प्रदेश र नगरपालिकाकासंग तथ्यांकहरुमा समन्वय कायम गर्ने
२. तथ्याङक इलेक्ट्रोनिक सफ्टवेयर प्रयोग गरी अध्यावधिक गर्न व्यवस्था मिलाउने ।	
२.१. आधुनिक प्रविधिको प्रयोग गरी नगरपालिकाका सम्पूर्ण विवरणहरु कम्प्युटर र इन्टरनेटमा आधारित बनाईनेछ ।	२.१.१. प्रत्येक घर, समुदाय, वस्तीस्तर, वडागत तथा नगरपालिकास्तरका तथ्याङक इलेक्ट्रोनिक माध्यमवाट अध्यावधिक गर्ने प्रवन्ध मिलाउने २.१.२. Data Base मा आधारित अन्तर्राष्ट्रिय योजना पद्धतिको विकास गर्ने । २.१.३. नगरपालिकालाई ग्रामीण पर्यटनको नेतृत्व लिन सक्ने गरि तथ्याङक व्यवस्थित गर्ने । २.१.४. नगरपालिकाको सबै विषयको अनुगमन, मुल्याङ्कन, प्रतिवेदन प्रणाली तथ्याङकमा आधारित बनाउन व्यवस्थापन गर्ने ।

बिस्तृत कार्यक्रमहरु

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०८१/	लक्ष्य पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु	प्राथमिकता न
१	११.	११.१.	क,ख,ग	नगरपालिकामा तथ्याङक शाखा स्थापना कार्यक्रम	वटा			१	१			२	न.पा.	१
१	११.	१३.१.	क,ख,ग	नगरपालिकाको डिजिटल प्रोफाइल तयार गर्ने कार्यक्रम	वटा				१			१	न.पा.	१
१	११.	१३.१.	क,ख,ग	इलेक्ट्रोनिकरुपमा तथ्याङक अध्यावधिक गर्ने कार्यक्रम	वटा			१	१	१	१	४	न.पा.	२
१	११.	१३.१.	क,ख,ग	जन्मदर्ता जस्ता घटनाहरुको सफटवेयर मार्फत अध्यावधिक गर्ने कार्यक्रम नियमित	वटा					१		१	न.पा.	२
२	२१.	२३.१.	क,ख,ग	तथ्याङक सम्बन्धी नीतिगत निर्णय, कार्यविधि निर्माण कार्यकम	वटा			१	१	१	१	४	न.पा.	२
२	२१.	२४.१.	क,ख,ग	सूचना विश्लेषण तथा टेवलिकरण, प्रोसेसिंग सम्बन्धी तालिम कार्यक्रम नियमित	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	२
१	११.	१२.१.	क,ख,ग	नगरपालिकाको web side अध्यावधिका गर्ने कार्यक्रम प्रत्येक वर्ष	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	२

८.१.४ अपेक्षित उपलव्धीहरु :

यस योजना अवधिमा नगरपालिकाका सम्पूर्ण तथ्याङकहरु विद्युतीय माध्यमवाट सफट्वेयर प्रयोगवाट अध्यावधिक डाटावेसमा आधारित भई योजना तर्जुमा भएको हुनेछ। नगरपालिकाका जनशक्ति तथ्याङक संङ्कलन तथा विश्लेषण गर्न सक्षम भएका हुनेछन् ।

८.१.५ नतिजा खाका

तालिका न : ७४ अन्तर सम्बन्धीत विषय क्षेत्रको नतिजा खाका

क.सं.	प्रभाव नतिजा खाका	एकाई	आधार वर्ष आ.व. २०८१/०८२	आ.ब.को लक्ष्य २०८५/०८६	सुचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमान तथा जोखिम
	प्रभाव						
१.	मानव विकास सूचांक	सुचांक	०.४२७	०.५८	ने.जी.स.	पालिका	सहयोग भएमा
२.	लैङ्गिक विकास सूचांक	सुचांक	०.९०४	०.५८	ने.ज.स्वा.स.	,,	,,
३.	लैङ्गिंक समता सूचांक		०.५५	०.६०			,,
	असर					,,	,,
१.	सशक्तिकरण सूचांक					,,	,,
२.	लैङ्गिंक विकास सूचांक		०.९०४	०.५८			
	प्रतिफल	सूचांक					,,
१.	तथ्याङक शाखा स्थापना			वटा	घरधरी सर्वेक्षण	प्रशासन प्रमुख	,,
२.	तथ्याङक व्यवस्थापन			व्यवस्थित भएको हुने छ ।	,,	,,	,,
३.	तथ्याङक व्यवस्थापन			तथ्यमा आधारित			
४.	सबै तथ्याङक सफट्वेयरमा			अध्यावधिक			

८.२ विपद् व्यवस्थापन

८.२.१ पृष्ठभूमि

ठुलीभेरी नगरपालिकाले नसोचेको अवस्थामा आउने समस्या नै विपद् हो जो मानिसको जीवनमा आईपर्ने कष्ठकर अवस्था हो । विपद्मा नव निर्मित वा प्रकृतिकका कारणवाट विपद् सृजना हुन्छ । वाढी, पहिरो, चट्याङ्ग, असिना, अनावृष्टि, अतिवृष्टि, भूकम्प प्रकृतिक कारणवाट सृजना भएका विपद् हुन भने आगलागी, सडक निर्माणवाट हुने पहिरो, तल्लो तहमा पर्ने असर, कच्चि घरवाट हुने समस्या, गाडी दुर्घटना भएर हुने विपद्, रोग तथा महामारी आदि मानव निर्मित विपद्हरु हुन् ।

ठुलीभेरी नगरपालिकामा भौगोलिक स्वरुप र पूर्वाधार निर्माण,अस्त व्यस्त वसोवास, अज्ञानता तथा अशिक्षाको कारणवाट विपद्हरु आइरहेका छन् । नगरंपालिकाको भौगाेलिक स्वरुप पहाड र फेदसम्म पैलिएको छ । यहाँ कुनै वस्तिहरु डाँडामा पनि रहेका छन् । खोलाका किनार छेउछाउमा रहेका वस्तिहरु हुन । वाँकी वस्तिहरु सबै पहाडको बीच भागमा फैलिएर रहेका छन् । माथि उल्लेखित खोला तथा अन्य खोल्सा खोल्सीमा वर्षामा वाढी आएर नगरपालिकाका किनारका फाँटहरु धेरै उव्जनी जमिन नष्ट भएको छ । जङ्गंल तथा घरहरुमा समेत आगलागी भै धेरै सम्पतिको समय समयमा नष्ट भएको छ । नगरपालिकामा डोजर प्रयोग गरी मोटर बाटो खन्दा समेत सडक भन्दा तल्लो तटका उव्जनी हुने खेतहरु सबै पुरिएर नष्ट पारेको छ । यहाँ समय समयमा चट्याङ्ग परेर मानिस तथा पशुपन्छी नष्ट पारेको छ । यस्ता विपद्हरुलाई सकभर आउन नै नदिन, आएमा कम क्षति हुने गरी पूर्व तयारी गर्नुपर्छ । प्रकृतिक तथा मानवीय विपद्वाट जनधन, वाली नाली, पशुपन्छीको क्षेती भएको तितो अनुभव सबै लाई छ । विपद्वाट न्यून क्षतिहुनका लागि पूर्व तयारी व्यापक रुपमा गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

८.२.२ प्रमुख समस्याहरु :

ठुलीभेरी नगरपालिकामा चट्याङ्ग पर्नु, वाढी आउनु, पहिरो तथा जमिन दलदल भइ वग्नु, डोजरले सडक खन्दा तल्लो तटका खेतीयोग्य जमिन तथा खानेपानीका मूलाधारा पाईप संरचना पुरिनु तथा भत्काउनु, पूर्व तयारीको लागि व्यवस्थापन नहुनु, भएका कार्यहरु रोकथाममुलक नभई उपचारात्मक हुनु प्रमुख समस्याहरु हुन । प्राकृतिक प्रकोपका संभावित क्षेत्रको नंक्सांकन नहुनु, विकास निर्माण गर्दा वातावरणीय पक्षलाई ध्यान नदिनु, विपद् सम्बन्धी चेतनाको समस्या, समन्वय नहुनु, विपद्पछि समयमा उद्धार गर्न समस्या, क्षतिको क्षतिपूर्ति समयमा दिनको लागि क्षतिपूर्ति दिन वजेटको समस्या, समयमा नै पुनर्निमाणको समस्या, नगरपालिकामा विपद् पछि उद्धारको लागि आवश्यक औजार तथा सामान र जनशक्तिको समस्या र आगो निभाउन तथा नियन्त्रणको लागि वारुण यन्त्रको अभाव आदि समस्या रहेका छन् ।

८.२.३ चुनौती र अवसरहरु

चुनौतीहरु : विपद् व्यवस्थापनको लागि पूर्व तयारी गर्न, आवश्यक विपद्को समयमा उद्धार गर्ने, सामान तथा तालिम प्राप्त जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्न, नदी तथा खोलाले वगरका तथा भत्काएका संरचना निर्माण गर्न र आवश्यक स्थानमा निर्माण गर्न श्रोत जुटाउन, विपद्को पूर्व सूचना दिने व्यवस्थापन मिलाउन, प्रभावकारी संयन्त्र तयार गर्न, जथाभावि डोजर प्रयोगलाई नियन्त्रण गर्न र वर्षाको समयमा माटो काट्ने चलनलाई हटाउने कार्य चुनौतिपुर्ण छ । डढेलो नियन्त्रणका लागि जनचेतना मुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न, आगो लगाउने व्यक्तिको पहिचान गरी कानुनी कारवाही गर्न, जथाभावि रुख विरुवा कटान गर्न रोक्न, छाडा चौपाय नियन्त्रण गर्न, जनचेतना फैलाउन, वृक्षारोपण तथा तटवन्धनको व्यवस्था गर्न, प्राविधिक ज्ञान प्रविधि, विकास पहुँचमा वृद्धी गर्न,अभिमुखिकरण तालीम दिई जनचेतना फैलाउन, विपद् क्षेत्रको पहिचान गरी नकंसाङकन गर्न, नगरपालिकामा भवनहरु निर्माण गर्दा भवन मापदण्ड लागु गराउन, वारुण यन्त्रको व्यवस्था तथा व्यवस्थापन गर्न चुनौती रहेका छ ।

अवसरहरु : ठुलीभेरी नगरपालिकामा जिल्लाकै महत्वपूर्ण सम्पदाहरु र जिल्ला सदरमुकाम यसै नगरपालिकामा रहेको छ । खोला खोल्सा तथा जलाधार संरक्षणको लागि नेपाल सरकार तथा सामुदायिक संस्थाहरुले कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु, नगरपालिकाले नगरपालिका तह तथा वडा र वस्तिस्तरमा विपद् उद्धार सम्बन्धी संस्थागत तथा नीतिगत व्यवस्था हुनु अवसहरु हुन । नगरपालिकाले विपद् व्यवस्थापन ऐन पारित गरी लागू गर्नु, घर निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड तयार गर्नु, सबै वस्तिमा सडक, खानेपानी जस्ता पुर्वाधार निर्माण हुनु, सबै वडामा स्वास्थ्य संस्था हुनु, रेडक्रस जस्ता संस्थाहरु वस्तीस्तरसम्म गठन हुनु, जलवायु परिवर्तन अनुकुलन योजना, दिगो कृषि कार्यकम, तटवन्धन कार्यक्रम आदि यस नगरपालिकामा सञ्चालन हुनु पनि यस क्षेत्रका अवसरहरु हुन् ।

८.२.४ सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति , कार्यनीति र कार्यक्रमहरु

दीर्घकालिन सोच : विपत जोखिम न्युनीकरणलाई प्रभावकारी बनाउने ।

लक्ष्य : प्रकोप तथा विपत्तिहरु बाट बच्न उपयुक्त योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने ।

उद्धेश्य : १. जोखिम न्यूनीकरणका लागि विपतका सम्भाव्य जोखिमको लेखाजोखा, पहिचान, अनुगमन र पूर्वचेतावनी प्रणाली सुदृढ गर्ने ।

२. विपद पश्चात्को पुनर्लाभ, पुनर्स्थापना, पुनर्निर्माण र नवनिर्माणका कार्यलाई सवल र उत्थानशील बनाउने ।

तालिका न : ८० रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीतिहरु	कार्यनीतिहरु
१. जोखिम न्यूनीकरणका लागि विपतका सम्भाव्य जोखिमको लेखाजोखा, पहिचान, अनुगमन र पूर्वचेतावनी प्रणाली सुदृढ गर्ने ।	
१.१ विपद् जोखिमको पूर्वयोजना तयार गरी सो अनुसार कार्यन्वयन गर्ने ।	१.१.१. जिल्ला विपद् प्रकोप समिति र नगरपीलका विपद् प्रकोप समिति बीच समन्वय गरी कार्यान्वयन गरिने छ । १.१.२. विपद्को कारणवाट आर्थिकरुपले छिन्न भिन्न रहेको परिवारलाई विशेष आर्थिक सहयोग गरी परिवारलाई पहिलाको स्थितिमा लैजाने व्यवस्था गरिने छ । १.१.३. पूर्वाधार निर्माण गर्दा वातावरण मैत्री गर्ने सडकमा सडक प्लस कार्यक्रम (वृक्षारोपण, अम्रिसो रोपण आदि) सञ्चालन गरिने छ । १.१.४. प्रकोप व्यवस्थापन, पूर्व तयारी, प्रचार प्रसार कार्यक्रम , क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रममा प्रदेश तथा संघको समन्वय तथा सहयोगमा सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।
२ जोखिम न्यूनीकरणका लागि विपतका सम्भाव्य जोखिमको लेखाजोखा, पहिचान, अनुगमन र पूर्वचेतावनी प्रणाली सुदृढ गर्ने ।	
२.१. विपद्को लागि सबै वस्तिमा आवश्यक योजना, सामान तथा जनशक्तिको पूर्व व्यवस्था मिलाउने ।	२.१.१. नगरपालिका, वडा तथा वस्तीस्तरमा उद्धार समिति गठन गरी विपद् आएमा तत्काल उद्धार गरिने छ । २.१.२. तत्काल उद्धारको लागि तालिम प्राप्त जनशक्ति, औषधि, औजार, डोरी, वाल्टी लगायतका सरसामानको व्यवस्था प्रत्येक वस्तीस्तरमा गरिने छ ।

:

बिस्तृत कार्यक्रमहरु

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	लक्ष्य					योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु	प्राथमिकता न
							पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष			
१	१.१	१.१.१	क	जोखिमयुक्त स्थानमा रहेका वस्तीहरुको स्थानान्तरण कार्यक्रम	संख्या			५	५	५	५	२०		१
१	१.१	१.१.१	क	प्रकोप व्यवस्थापन तालिम कार्यक्रम	संख्या		२	५	५	५	५	२२		१
१	१.१	१.१.२	क	पानीका मुहानहरु संरक्षण गर्ने कार्यक्रम	संख्या			३	३	३	३	१२		१
१	१.१	१.१.३	क	डढेलो नियन्त्रणका लागि जनचेतना मुलक कार्यक्रम	संख्या		२	२	२	२	२			१
१	१.१	१.१.२	ग	भूकम्प सुरक्षा जनचेतना कार्यक्रम	संख्या			२	२	२	२	८		१

८.२.५ अपेक्षित उपलव्धी :

आवधिक योजनाको अवधि २०८५ सम्ममा विपद् पूर्वयोजना तयार भएको हुनेछ। भू उपयोग योजना स्वीकृत भएको हुनेछ । विपद् योजना सम्बन्धी ऐन, नियम, कार्यविधि, कार्यक्रम तयार भएको हुनेछ । वडाहरुका टोलको पहिरो नियन्त्रण गर्न विशेष कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुनेछ। विपद् सम्बन्धी पूर्व सूचना दिने व्यवस्था मिलाइएको हुनुका साथै विपद् सम्बन्धी जनचेतना कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुनेछ।

८.३ सामुदायिक साझेदारी र गैरसरकारी संस्थाहरु

८.३.१ पृष्ठभूमि

नगरपालिकाको विकासको लागि सरकारी, निजी क्षेत्र, गैरसरकारी संस्थाहरुको समन्वयवाट मात्र सम्भव रहेको हुन्छ । गैरसरकारी भन्नाले नाफा विना सामाजिक सहयोग गर्न स्थापना भएका संस्थाहरुलाई जनाउँछ । नगरपालिकाको सामाजिक तथा आर्थिक विकास गर्न केहि गैरसरकारी संस्था तथा सामुदायिक साझेदारी संस्थाहरु कार्यरत रहेका छन् । हिमाली तथा तराईका पछाडि परेका स्थानीय निकायमा भन्दा यस नगरपालिकामा सामुदायिक संस्थाहरु कमै रहेका छन् । यी सामुदायिक संस्थाहरु शुरु देखि कार्यरत रहेका संस्थाहरु हुन भने यस नगरपालिकामा भएका टोल विकास संस्था र स्वास्थ्य आमा समुह लगायतका संस्थाहरु रहेका छन् । यी सामाजिक संस्थाहरुले तरकारी खेती, माटो परिक्षण, झोलुङ्गे पुल निर्माण गर्न, खानेपानी निर्माण तथा मर्मत, सरसफाई कार्यक्रम, स्वास्थ्य कार्यक्रम, पोषण कार्यक्रम आदि सञ्चालन गरी सहयोग पुऱ्याईरहेका छन् ।

८.३.२ प्रमुख समस्याहरु

यस नगरपालिकामा दलित वस्तीहरु, अति पछाडिएका क्षेत्र, अति गरीव परिवारहरु रहेको भए तापनि यहाँ सामाजिक सस्थाहरु संख्या र उनीहरुको लगानी पनि कम रहेको छ । नगरपालिकाका जनताको सामाजिक तथा आर्थिक विकासको लाीग आर्थिक स्रोत लगानी गर्ने सस्था वा निकायको कमि रहेको छ। पोषण कार्यक्रम लागु भएपनि वजेट ज्यादै न्यून रहेको । अन्तराष्ट्रिय संघ संस्थाको लगानी नहुँदा श्रोत जुटाउन समस्या परेको छ।

८.३.३ चुनौती र अवसरहरु

चुनौतीहरु : सामाजिक तथा आर्थिक विकासमा गैरसरकारी संस्था सामुदायिक साझेदारहरुको महत्वपूर्ण भूमिका रहेतापनि पर्याप्त स्रोत तथा लगानीको व्यवस्था गर्न, अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरुसंग समन्वय गरी आर्कषण गर्न, दलित तथा अति गरीव परिवारका वालवच्चाको शिक्षा तथा स्वास्थ्य स्थिति सुधार गर्न, गरीव परिवारको क्षमता अभिवृद्धि गर्न चुनौति देखिन्छ। आर्थिक श्रोतको पहिचान गरी उद्यमी बनाउन, नगरपालिका तथा प्रदेशसंग समन्वय गर्न, पारदर्शिता कायम गर्न, सबै विकासका निकाय बीच समन्वय गर्न, अनुगमन र मुल्याङ्कनमा सुधार गर्न चुनौती रहेको छ।

अवसरहरु : नगरपालिका प्रदेश र संघमा निर्वाचित सरकारले शासन सञ्चालन गर्नु, देशमा स्थायीत्व आउनु, सबै सरकारहरुले सामाजिक परिचालन गरी अति गरीव तथा विपन्न परिवारको क्षमता बढाउन लगानी गर्न तत्पर हुनु जस्ता अवसरहरु देखिन्छन् । यस्तै, अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरु पनि ग्रामीण क्षेत्रको विकास गर्न तत्पर रहनु, श्रोत तथा साधनहरु पनि क्रमश:वढ्दै जानु, नगरपालिकाले समन्वयकारी भूमिका निभाउनु, गैससहरुलाई सामाजिक विकासका सम्वाहकका रुपमा स्थानीय सरकारले मान्यता दिनु आदि पनि अवसरहरु हुन् ।

८.३.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति तथा कार्यनीति र कार्यक्रमहरु

दीर्घकालिन सोच : विकास र जागरण सामुदायिक संस्थाहरुको साझा दायित्व

लक्ष्य : दिगो, पारदर्शी , सक्षम सामुदायिक संस्थाको परिचालनवाट नगरपालिकामा पछाडि परेका वर्गको जीवनस्तर उच्च भएको हुनेछ ।

उद्धेश्य : १. सामुदायिक संस्था तथा गैरसरकारी संस्थाहरुलाई नगरपालिकाको विकासका साझेदारीको रुपमा विकास गर्ने

२. साझेदार संस्थाहरुको परदर्शिता, जवाफदेहिता र उत्तरदायित्वको विकास गरी नगरपालिकाको सामाजिक तथा आर्थिक विकास गर्ने ।

तालिका न. : ८१ रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
१. सामुदायिक संस्था तथा गैरसरकारी संस्थाहरुलाई नगरपालिकाको विकासका साझेदारीको रुपमा विकास गर्ने ।	
१.१.सामुदायिक संस्था तथा गैरसरकारी संस्थालाई सुदृढीकरण गरी विकासका सम्भाहकका रुपमा विकास गर्ने ।	१. सबै संचालित सामुदायिक संस्थाहरु नगरपालिकामा दर्ता गराउने व्यवस्था गरिने छ । २. प्रत्येक आर्थिक वर्षमा सञ्चालन गरिने कार्यक्रम नगर कार्यपालिकावाट सभामा स्वीकृत गराएर मात्र कार्यान्वयन गरिने छ । ३. नगरपालिकाले तोकेको क्षेत्रमा मात्र सामुदायिक संस्था परिचालन गरिने छ । ४. गैसस सम्बन्धी कार्यविधि तयार गरी सो अनुसार सञ्चालन गरिने छ । ५. वाहयश्रोत तथा साधन प्राप्तको लागि विशेष पहल गरिने छ । ६. गैससहरुको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
२.साझेदार संस्थाहरुको परदर्शिता, जवाफदेहिता र उत्तरदायित्वको विकास गरी नगरपालिकाको सामाजिक तथा आर्थिक विकास गर्ने ।	
२.१ सामुदायिक संस्थाहरुलाई कानुनी रुपमा व्यवस्थित रुपमा सञ्चालन गर्ने ।	१.. सामुदायिक संस्था संग नगरपालिकाले साझेदारीमा तोकिएका क्षेत्रमा कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिने छ । २.. सामुदायिक संस्थाका कार्यक्रमहरुको अनुगमन तथा मूल्यांङ्कन गर्ने प्रकृया र विधि निर्धारण गरे अनुसार काम गर्ने ।७. सामुदायिक साझेदार तथा गैससहरुको आर्थिक कारोवार पारदर्शिता कायम गर्नको लागि लेखापरिक्षण तथा सामाजिक परिक्षण गरिने छ । ३. आफूले सञ्चालन गरेका कार्यको गुणस्तर तथा टिकाउको लागि जवाफदेहि बनाउन प्रयास गरिने छ । ४. नियम कानून विपरित गैससहरुले कार्यगर्न नपाउने व्यवस्था गरिने छ ।

कार्यक्रमहरु

नगरपालिकाले आफै सञ्चालन गरिने कार्यक्रम

- सामुदायिक संस्थाहरु दर्ता, नविकरण कार्यक्रम
- साझेदारमा सञ्चालन गरिने कार्यक्रमको पहिचान तथा सञ्चालन
- गैसस र सामुदायिक संस्था सम्बन्धी कार्यविधि निर्माण कार्यक्रम
- क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम
- अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यक्रम
- सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम

- गैसस नियमन कार्यक्रम प्रदेश तथा संघको सहयोगमा सञ्चालन गरिने कार्यक्रम
- सामाजिक संघ संस्थाहरुको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम
- अन्तराष्ट्रिय संघसंस्थावाट सहयोग जुटाउने कार्यक्रम
- सामजिक परिचालन कार्यक्रम
- सामाजिक संघसंस्थाको खर्चको मापदण्ड तथा निर्देशिका बनाउने कार्यक्रम

८.३.५ अपेक्षित उपलव्धी :

ठुलीभेरी नगरपालिकामा सामुदायिक संस्थाहरुले वाहय सहयोगवाट कार्यक्रम सञ्चालन गर्नको लागि श्रोत प्राप्त भएको हुनेछ । सबै सामुदायिक तथा गैससहरु नगरपालिकामा दर्ता भई कार्यक्रम नगरपालिकावाट स्वीकृत गरे पछि मात्र कार्यान्वयन भएको हुनेछ । सामुदायिक संस्थाहरु नगरपालिका प्रतिउत्तरदायी भएको हुनेछ । सामुदायिक संस्थाहरुको क्षमता अभिवृद्धि भएको हुनेछ । नगरपालिकामा दलितवर्ग तथा अति गरीववर्गहरुको क्षमता अभिवृद्धि भई जनताको जीवनस्तरमा व्यापक सुधार भएको हुनेछ ।

८.४ वन वातावरण तथा जलाधार

८.४.१ पृष्ठभूमि

आर्थिक तथा सामाजिक विकासमा वातावरणको ठूलो महत्व रहेको छ । नगरपालिकामा जम्मा ४२१.३३ बर्ग कि.मि. भूमी मध्ये जंगल तथा वन क्षेत्र १४.४२ प्रतिशत,कृषि क्षेत्र ३.२५ प्रतिशत, खाली क्षेत्र ४८.५२ प्रतिशत छ । यहाँ सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति १७ वटा र १ कबुलियति वन छन् । वन जङ्गल, खोलानाला, स्वच्छ हरियाली भएकोले यहाँको वातावरण ज्यादै रमणीय रहेको छ ।

८.४.२ प्रमुख समस्याहरु

ठुलीभेरी नगरपालिकाको क्षेत्रधिकारमा रहेको वनलाई नगरवासीहरुको आर्थिक उपार्जनसंग समन्वय हुन नसक्नु, वन जङ्गलमा कुकाठ बढि हुनु, डढेलो बढि लाग्नु, खेति योग्य जमिनमा अनावश्यक वोट विरुवाको व्यवस्थापन नहुनु, जडिवुटिको पहिचान र संरक्षण हुन नसक्नु, वन जङ्गलको फडानी र भूक्ष्य यहाँको वातावरण क्षेत्रका मुख्उ समस्याहरु हुन । यसका अलावा बढ्दो रसायनिक पदार्थको प्रयोग, प्लाष्टिक जन्य वस्तुको व्यवस्थापनको अभाव, मृत जनावरको उचित व्यवस्थापनमा कमी, प्रभावकारी समन्वयको अभाव, वातावरणसंग सम्बन्धीत सुचना संङ्कलनमा कमी, जनचेतनाको अभाव, नागरीक सुसुचित नहुनु, ऐन, निति नियम विनियमको पूर्ण पालन नहुनु, फोहरमैलाको व्यवस्थापनमा समस्या, वातावरणमा असर, मानविय स्वास्थ्य रोगको प्रकोप, उर्वरा खेती योग्य जमिनको विनास र वाढी पहिरो नियन्त्रण कार्यक्रम प्रभावकारी नहुनु जस्ता समस्याहरु रहेका छन् । वन संरक्षण तथा वृक्षारोपण कार्यमा जनसहभागीतामा कमी, खोलानालामा जथाभावि करेन्ट लनगरर माछा मार्ने प्रवृत्ति, ग्रामीण बजारमा फोहर व्यवस्थापन नहुनु र जथाभावि डोजर प्रयोग गर्नु आदि वातावरण सम्बन्धी समस्या रहेका छन् ।

८.४.३ चुनौती र अवसरहरु

चुनौतीहरु : खेति योग्य जमिन र वन क्षेत्र किटान गरी व्यवस्थापन गर्न (उपभोक्ता र स्थानीय तहको सहकार्यमा), डाले घाँस तथा उपयोगीमूलक विरुवाहरुको संरक्षण तथा अनुत्पादक विरुवाहरुको कटानी गर्न, वातावरण अनुसार जडिवुटि तथा उत्पादनशिल वोट विरुवाको वृक्षारोपण गर्ने, डढेलो नियन्त्रणका लागि जनचेतना मुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, आगो लगाउनेको व्यक्तिमाथी सख्त कानुनी कारवाही गर्ने जस्ता चुनौतिहरु रहेका छन् । विभिन्न प्रकारका जडिवुटीको पहिचानका लागि विज्ञहरुद्धारा चेतना मुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरी उत्पादन र विकि

वितरणको प्रवन्ध मिलाउन, जथाभावि रुख विरुवा कटान गर्न रोक्न, छाडा चौपाय नियन्त्रण, जनचेतना फैलाउन, वृक्षारोपण तथा तटवन्धनको व्यवस्था गर्न, वातावरण संरक्षण गर्न चुनौती रहेका छन् ।

अवसरहरु : यस नगरपालिकामा महत्वपूर्ण जङ्गल क्षेत्र रहेको छ जसलाई नगरवासीको आयआर्जनसँग जोडन सक्ने अवसर छ । वन संरक्षण क्षेत्रले यस नगरपालिकाको वडा नम्बर १० र ११ को वन क्षेत्र ओगटेको छ । वन नेपालको सम्बृद्धिको प्रमुख आधार मध्येको एक हो । सरकारी आँकडा अनुसार नगरपालिकाको कुल क्षेत्रफलको १४.४२ प्रतिशत जमिन वन क्षेत्रले ढाकेको छ । वन आधारभूत वर्गका मानिसहरुको जीविकोपार्जनको मुख्य स्रोत पनि हो नेपालले सामुदायिक वन संरक्षणमा गरेको प्रगति अन्तर्राष्ट्रिय जगतमै प्रशंसायोग्य छ। वन जंगल संरक्षणले हाल विश्वमा बढ्दै गईरहेको तापक्रमलाई सन्तुलनमा राख्न मात्र नभएर जलवायु परिवर्तनको मारबाट जोगाउन सघाउ पुऱ्याउँछ । नगरपालिकाभित्रका कतिपय खुल्ला क्षेत्रमा वृक्षारोपण गरी हरियाली बढाउन सकिन्छ । यसै अनुसार जैविक विविधता, जलवायु परिवर्तन अनुकुलन योजना, दिगो कृषि एवं चक्ला बन्दी कार्यकम यस नगरपालिकामा सञ्चालन सकारात्मक रहेकोछ । नगरपालिकाका ११ वडामा सामुदायिक वन भएकाले वनलाई नगरवासीको आयआर्जनसँग जोडने अवसर छ ।

८.४.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम

दिर्घकालिन शोच : सफा र हरियाली नगरपालिका

लक्ष्य : प्राकृतिक श्रोत साधनको व्यवस्थापन तथा उपयोगवाट नगरवासीको जिवनस्तरमा सुधार गर्ने ।

उद्धेश्य : १. वन, जैविक विविधता र जलाधार क्षेत्रको दिगो व्यवस्थापनद्धारा नगरपालिकाको समृद्धिमा योगदान पुऱ्याउने ।

२. वन, वनस्पती, जडिवुटी, वन्यजन्तु, जैविक विविधता तथा जलाधारको समुचित संरक्षण संम्वर्द्धन गरी प्रकृतिक श्रोतहरुको सदुपयोग गर्दै रोजगार सृजना गरिने छ ।

३. वन क्षेत्रको उत्पादकत्व र वन पैदावारको उत्पादन गरी स्थानीय आवश्यकता परिपूर्ति गर्दै नगरवासीको आयमा वनको योगदान अभिवृद्धि गर्ने।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका न : ८२ रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
१. वन, जैविक विविधता र जलाधार क्षेत्रको दिगो व्यवस्थापनद्धारा नगरपालिकाको समृद्धिमा योगदान पुऱ्याएको हुनेछ ।	
१.१ सामुदायिक वन लगायत समुदायमा आधारित वन व्यवस्थापन पद्धतिको विकास र प्रवर्द्धन गर्ने ।	१.१.१.खेति योग्य जमिन र वन क्षेत्र किटान गरी व्यवस्थापन गर्ने (उपभक्ता र स्थानीय तहको सहकार्यमा गरिने छ । १.१.२.डाले घांस तथा उपयोगीमूलक विरुवाहरुको संरक्षण तथा अनुत्पादक विरुवाहरुको कटानी गरिने छ । ६.डढेलो नियन्त्रणका लागि जनचेतना मुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । ८.कुवा पानीका मुल संरक्षण तथा एक वस्ति एक पोखरीको नीति अवलम्बन गरिने छ ।

रणनीति	कार्यनीति
२. वन, वनस्पती, जडिवुटी, वन्यजन्तु, जैविक विविधता तथा जलाधारको समुचित संरक्षण संम्वर्द्धन गरी.प्राकृतिक श्रोतहरुको सदुपयोग गर्दै रोजगार सृजना गर्ने र आय वृद्धि गरी विपन्न वर्गको जीविकोपार्जनमा सुधार गरी वातावरण प्रणाली वीच सन्तुलन कायम भएको हुनेछ।	
२.१. पूर्वाधार निर्माण गर्दा वातावरण मैत्री गर्ने सडकमा सडक प्लस कार्यक्रम (वृक्षारोपण, निगालो र अम्रिसो रोपण आदि) सञ्चालन गर्ने।	२.१.१.वातावरण अनुसार जडिवुटि तथा उत्पाशिल वोटविरुवाको वृक्षारोपण गरिने छ। २.१.३.खोलानालामा विषाधि, करेन्ट लगाई जलचरको विनास हुने हुँदा यस्ता कार्य पूर्णतया अपराधिक कार्यको रुपमा मानी कार्यवाही गर्ने कार्यनीति लिइने छ।
३.वन क्षेत्रको उत्पादकत्व र वन पैदवारको उत्पादन गरी स्थानीय आवश्यकता परिपूर्ति गर्दै नागरिकको आयमा वनको योगदान अभिवृद्धि भएको हुनेछ।	
३.१.वनमा अनावश्यक झाडी तथा अनुत्पादक रुख हटाई उत्पादनमुलक जस्तै अम्रिसो, निगालो,ओखर, जापानी ओखर खेतीमा जोड दिने।	३.१.१. वनमा अनावश्यक झाडी तथा अनुत्पादक रुख हटाई उत्पादनमुलक जस्तै टिमुर,अम्रिसो, निगालो, चिउरी,ओखर, जापानी ओखर खेतीमा जोड गरिने छ।

बिस्तृत कार्यक्रमहरु

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	लक्ष्य					योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु	प्राथमिकता न
							पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष			
१	१.१	१.१.१	क,ख,ग	वन संरक्षण तथा सम्वर्द्धन कार्यक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	१
१	१.१	१.१.३	क,ख,ग	पानीका मुहानहरु संरक्षण गर्ने कार्यक्रम	वटा				१	१	१	३	न.पा.	१
१	१.१	१.१.३	क,ख,ग	विरुवा उत्पादन तथा वृक्षारोपण कार्यक्रम	वटा			१	१			२	न.पा.	२
१	१.१	१.१.३	क,ख,ग	वातावरण तथा सरसफाई कार्यक्रम	वटा		१	१	१	१	१	५	न.पा.	२
२	२.१	२.१.३	क,ख,ग	डढेलो नियन्त्रणका लागि जनचेतनामुलक कार्यक्रम	वटा			४	४	४		१२	न.पा.	२

परिच्छेद नौं योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मुल्याङ्कन

९.१ योजना तर्जुमा

९.१.१ पृष्ठभूमि :

योजना तर्जुमा निरन्तर चलिरहने प्रक्रिया हो । योजना तर्जुमा गर्दा आधुनिक प्रविधि, विश्लेषणको नयाँ तरिका, यथार्थपरक, कार्यान्वयन योग्य र विकासको फड्को मार्ने सक्ने हुनु पर्दछ । योजना तर्जुमा गर्दा प्रमाण र यथार्थ तथ्याङ्कको आधारमा गर्नुपर्ने हुन्छ । देशले लिएको लक्ष्य तथा उद्धेश्य अनुसार प्रदेशहरुले योजना तर्जुमा गर्ने र संघ र प्रदेशको आधारमा नगरपालिकाले वार्षिक तथा आवधिक विकास योजना तर्जुमा गर्न आवश्यक छ । यसरी तयार गरिएका योजनाहरु सरोकारवालाहरुबाट स्वीकृत अघि बढ्न सकेको खण्डमा गर्न सकेमा देश, प्रदेश तथा स्थानिय तहहरुले विकासमा फड्को मार्न सक्छन् । ठुलीभेरी नगरपालिकाले घरधुरी सर्वेक्षणका आधारमा २०७५ प्रोफाईल तयार गरेको छ । त्यसैका आधारमा यो आवधिक विकास योजना तर्जुमा गरिएको छ । योजना तर्जुमा गर्दा आ.ब.२०८०/०८१ लाई आधार वर्षमानी सो को आधारमा संघ तथा प्रदेशले तय गरेको लक्ष्यलाई समेत मध्य नजर गरी योजनाको लक्ष्य तय गरिनु पर्ने हुन्छ । यस नगरपालिकामा आधार वर्ष आ.ब.२०८०/०८१ को यथार्थ स्थितिका तथ्याङकहरु आवश्यकता अनुसार प्राप्त गर्न कठिन छ । यसको लागि नगरपालिकाका प्राथमिक तथ्याङकको अतिरिक्त डोल्पा जिल्ला र कर्णाली प्रदेश तथा राष्ट्रियस्तरका तथ्यांकलाई समेत आधार बनाउनु पर्ने स्थिति आएको छ । आगामी दिनमा नगरपालिकामा तथ्याङक तथा सूचना शाखाको स्थापना गरी परिवार अनुसारका विवरण तयार गर्ने, तालिका प्रशोधन गर्ने, विश्लेषण गर्न तथा प्रस्तुतीकरण गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने देखिन्छ । यसैको आधारमा यर्थाथपरक तथ्याङक राख्ने व्यवस्था मिलाउने र सहि तथ्याङकको आधारमा योजना तर्जुमा गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्छ ।

९.१.२ प्रमुख समस्याहरु :

नगरपालिकमा तथ्याङक शाखाको स्थापना नगर्दा नगरपालिकास्तरका तथ्याङकहरु नियमित अध्यावधिक गर्ने व्यवस्था नहुनु, तथ्याङक सङ्कलन, विश्लेषण गर्ने क्षमताको जनशक्तिको कमि हुनु, भएका तथ्याङकहरुको विश्वासनियतामा प्रश्न उठ्नु, तथ्याङकमा आधारित योजना तथा कार्यक्रम सञ्चालन नगरिनु, गणना वर्षको प्रारम्भका कारणले शाखा कार्यालयहरुमा पनि आफ्नो क्षेत्रको तथ्याङक अध्यावधिक नहुनु समस्याका रुपमा रहेका छन् । प्राथकिता नतोकिदिनु हालको स्थतिको तथ्य र आवश्यकताको आधारमा तर्जुमा नगरी हचुवा तथा पटके निर्णय गर्ने प्रवृति हावी हुनु, नेपालको संविघान २०७२ को अनुसूचि ८ मा एकल अधिकार तथा अन्य अनुसूचिमा उल्लेख भएका अधिकार पनि दोहोरो तथा अस्पष्ट हुनु, वहुवर्षीय योजना तर्जुमा गर्ने प्रवृति कम हुनु, योजना तर्जुमा गर्दा विश्लेषण गर्ने प्रवृति नहुन र श्रोत भन्दा योजना अत्यधिक हुनु आदि समस्याहरु पनि रहेका छन् ।

९.१.३ चुनौती र अवसरहरु

चुनौतीहरु : नगरपालिकाका योजना सहि र यथार्थ सूचना तथा तथ्याङकको आधारमा योजना तर्जुमा गर्न, ति तथ्याङकहरु नियमित रुपमा अध्यावधिक गर्न, आवश्यक सफ्टवेयर विकास गरी कार्यान्वयनमा ल्याउन, नगरपालिकामा तथ्याङकको अध्यावधिक गर्नको लागि छुट्टै शाखा स्थापना गरी विश्लेषण गर्ने जनशक्तिको विकास गर्न, जनप्रतिनिधिहरुलाई तथ्याङकको महत्व वुझाउन, नगरपालिका र प्रदेश तथा संघको तथ्याङक सम्बन्धी समन्वय गर्ने कार्य चुनौतिपुर्ण रहेको छ । नगरपालिका स्तरको कुल ग्रार्हास्थ उत्पादन जस्ता समष्टिगत तथ्याङक निकाली विश्लेषण गर्नु, श्रोतको आधारमा यथार्थ योजना तर्जमा गर्न, अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्न सक्ने गरी तथ्याङक तयार गर्न आदि चुनौती रहेको छ ।

अवसर : संविधानमा तीनवटै सरकारको काम तथा कर्तव्य स्पष्ट तोकिनु, सबै स्तरका सरकारले आ–आफ्नो प्रोफाइल तयार गरी आवधिक विकास योजना तयार गर्नुपर्ने नीतिगत व्यवस्था हुनु, नगरपालिकाले आफ्नो वस्तुस्थिति तयार गरी अध्यावधिक गर्न घरधरी सर्भेक्षण गर्ने कार्य गर्नु, दिगो विकासका लक्ष्यहरु स्थानीयकरण गर्नुपर्ने व्यवस्था हुनु र विकासमा हालको स्थितिलाई मुख्य आधार वनाई योजना तर्जुमा गर्ने व्यवस्था हुनु पनि अवसरहरु हुन । तथ्याङक विभागमा र जिल्ला स्थित कार्यालयमा नयाँ प्रविधि अपनाउनु , विद्यालय स्तरमा जनसंख्या तथा तथ्याङक विषयमा अध्यापन गराउनु , योजना तर्जमा सम्बन्धमा प्रदेश तथा संघले तालिम तथा अनुशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनु, योजनाहरुमा लाभ लागत तथा सभाव्यता अध्ययन गरी तर्जुमा प्रकृयाको थालनी गरिनु, योजनामा बढि भन्दा बढि जनसहभागितालाई जोड दिने नीति अवलम्बन गर्नु आदि अवसरहरु पनि रहेका छन् ।

९.१.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम

दीर्घकालिन सोच : तथ्यमा आधारित योजना तर्जुमा पद्धति

लक्ष्य : योजना तथा कार्यक्रमहरुको तर्जुमा तथा छनौट गर्दा सत्य र तथ्यमा आधारित भई राम्रो उपलव्धी प्राप्त गर्न सक्ने गरी गरिएको हुनेछ ।

उद्धेश्य :१. सफटवेयर प्रयोग गरी तथ्याङक पद्धतिमा व्यवस्थित तथा अध्यावधिक गर्न व्यवस्था मिलाउने ।

२. योजना तर्जुमा गर्दा तथ्यमा आधारित रहि समयमा समुदायले रोजेको र खोजेको, कार्यान्वयन गर्न सकिने किसिमले तर्जुमा भएको हुने छ ।

रणनीति कार्यनीति

१. आधुनिक प्रविधि सफ्टवेयर प्रयोग गरी तथ्याङक पद्धतिमा व्यवस्थित तथा अध्यावधिक गर्न व्यवस्था मिलाउने ।

१.१ तथ्याङककहरु अध्यावधिक गर्न संस्थागत, नीतिगत, प्रकृयागत व्यवस्था मिलाउने ।

१. प्रत्येक घरधुरी, वस्ती, वडागत र नगरपालिकास्तरको रुपमा तयार गर्ने ।

२. नगरपालिकाले योजना तर्जुमा गर्दा केन्द्र, प्रदेशसंग समन्वय कायम गर्ने ।

३. बढि भन्दा बढि जनसहभागिता जुटाएर योजना तर्जुमा गर्ने पद्धतिको विकास गर्ने ।

४. Data Base मा आधारित अन्तराष्ट्रिय योजना पद्धतिको विकास गर्ने ।

५. नगरपालिकामा योजनामा सलंग्न कर्मचारी तथा पदाधिकारीलाई क्षमता अभिवृद्धि गर्न लगानी गर्ने ।

२. योजना तर्जुमा गर्दा तथ्यमा आधारित रहि समयमा समुदायले रोजेको र खोजेको, कार्यान्वयन गर्न सकिने किसिमले तर्जुमा भएको हुने छ ।

१ सम्भाव्यता अध्ययनवाट आयोजना, प्राविधिक रुपले व्यवहारिक तथा आर्थिक रुपले धान्न सकिने, बजार, वित्तीय पक्ष, आर्थिक पक्ष, दिगो विकास लक्ष्य, वातावरणीय तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन पक्ष, लैंङ्गिक पक्ष र संगठन व्यवस्थापन ।

२. योजनाको सम्भाव्यता अध्ययन गरेर मात्र योजना तर्जुमा गर्ने ।

३. योजना छनौट गर्दा पारदर्शिता, सहभागितामुलक, विश्लेषण, क्षमतामा आधारित भएर गरिने ।

४. योजना तर्जुमाका लागि आयोजना तथा कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण गर्दा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले निर्धारण गरेका बजेट तथा कार्यक्रमको प्राथिमकीकरणका आधार, संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त मार्गदर्शन, स्थानीय आर्थिक अवस्था, आन्तरिक आयको अवस्था जस्ता आधार लिने ।

५.अति गरीव तथा पिछडिएका वर्गको जीवनस्तर उच्चपार्ने योजनाहरुलाई प्राथमिकता दिने पक्षको आधारमा छनोट गरिने ।

६. योजना तर्जुमा गर्दा कार्यान्वयन गर्न कार्ययोजना बनाउने किसिमका योजना छनौट गर्ने ।

७. ठूला योजनाहरु संघ, मझौलास्तरका प्रदेश तथा नगरपालिका स्तरका नगरपालिकावाट कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।

८. नगरपालिकाको योजना तर्जुमा, अनुगमन, मुल्यांकन, प्रतिवेदन प्रणाली तथ्यांकमा आधारित बनाउने किसिमवाट योजनाको प्राथमिकता निर्धारण गर्दा प्रतक्ष्य योगदान पुयाउनेलाई अतिउत्तम (तीन अङ्क), अप्रत्क्षय योगदान पुयाउनेलाइ उत्तम (दुई अङ्क), र तटस्थलाई सामान्य (एक अङ्क) गरी वर्गिकरणको आधारमा प्राथमिकरण गरिने

९. नगरपालिकाका समृद्धि प्राप्त गर्ने खालका योजनाहरुलाई बढि लगानी गर्न केन्दीत रहने ।

१०. नगरपालिकालाई ग्रामीण पर्यटनको नेतृत्व लिन सक्ने गरि तथ्याङक व्यवस्थित गर्ने ।

११. आयोजनाका छनोटगर्दा बजार, प्राविधि, वित्तिय तथा आर्थिक दृष्टिकोणले सञ्चालन योग्य लाई मात्र छनोट गर्ने

१२. कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा सम्भाव्यता अध्ययनले उच्च प्रतिफल दिने, स्थानीय सिप र साधानले कार्यान्वयन गर्न सकिने, कम समयमा सम्पन्न हुने, कम लागत लाग्ने आयोजनाहरु छनौट गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।

कार्यक्रम :

नगरपालिकाद्धारा सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरु

- नगरपालिकामा तथ्याङक इकाइ वा शाखा स्थापना कार्यक्रम
- नगरपालिकास्तरको प्रोफाइल तयार गरि इलेक्ट्रोनिकरुपमा अध्यावधिक गर्ने कार्यक्रम
- नगरपालिकास्तरका जन्मदर्ता जस्ता घटनाहरुको सफटवेयर मार्फत अध्यावधिक गर्ने कार्यक्रम
- तथ्याङक सम्बन्धी नगरपालिका स्तरको नीतिगत निर्णय, कार्यविधि निर्माण कार्यकम
- तथ्याङक सम्बन्धीत सूचना विश्लेषण तथा टेवलिकरण र प्रोसेसिंग सम्बन्धी तालिम कार्यक्रम
- नगरपालिकाको Web Site अध्यावधिका गर्ने कार्यक्रम
- संघ तथा प्रदेश संग समन्वय गरि डाटाहरु अध्यावधिक कार्यक्रम
- योजना तर्जुमा गोष्ठी सञ्चालन कार्यक्रम
- योजना तर्जुमा क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम ।
- अति गरीव तथा गरीव परिवार छनौट गर्ने सिप विकास कार्यक्रम

संघ र प्रदेशको सहयोगमा सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरु

- नगरपालिका स्तरका जन्म दर्ता जस्ता घटनाहरुको सफटवेयर मार्फत अध्यावधिक गर्ने कार्यक्रम
- तथ्याङक सम्बन्धी तथा सूचना विश्लेषण तथा टेवलिकरण, प्रोसेसिंग सम्बन्धीतालिम कार्यक्रम
- योजना तर्जुमा क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम
- क्षमता अभिवृद्धिको लागि विदेश भ्रमण कार्यक्रम
- योजना सफट्वेयर निर्माण कार्यक्रम

९.१.५ अपेक्षित उपलब्धीहरु :

ठुलीभेरी नगरपालिकाको अवधिमा योजना सम्पूर्ण तथ्याङकहरु अध्यावधिक डाटावेसमा आधारित भइ योजनाको तर्जुमा भएको हुनेछ । नगरपालिकाको जनशक्ति तथ्याङक संङ्कलन तथा विश्लेषण गर्न सक्षम भएका हुनेछन् । नगरपालिकाका योजना तर्जुमा गर्दा संघ, प्रदेशसंग समन्वयमा रहेर कार्य भएको हुनेछ । योजना तर्जुमा, विश्लेषण गर्न तथा प्राथमिकता गर्ने क्षमता योजना शाखामा रहेका कर्मचारीहरुको भएको हुनेछ । योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा तथा छनौट गर्दा निर्धारण गरेको प्रक्रियाको आधारमा मात्र भएको हुने छ ।

९.२ आयोजना वैकं

९.२.१ पृष्ठभूमि :

माग भई आएका आयोजना मध्ये नगरपालिकाको आवश्यकता , समस्या, र सम्भाव्यता अनुसार कार्यान्वयन योग्य, बढि प्रतिफल प्राप्त हुने आयोजनालाई छनोट गर्नसक्ने विधि अवलम्बन गर्नु पर्छ । आयोजनाको पहिचान, पूर्व सम्भाव्यता को आधारमा छनौट गरिन्छ । विशेष गरी आयोजनाको पहिचान, पूर्व सम्भाव्यता अध्ययन, विश्लेषण र विस्तृत आयोजना प्रतिवेदनको आधारमा मात्र आयोजनाको सहि पहिचान र त्यसको प्राथमिकता निर्धारण गर्न सकिन्छ । आयोजना वैकंको अवधारणा खासै नौलो होईन तर नगरपालिकामा प्रयोगमा नआएको जस्तो मानिन्छ । आयोजना वैकं नौलो कार्यक्रम रहेको र संघ तथा प्रदेशले यसलाई अवलम्बन गर्ने भएकोले यस नगरपालिकाले पनि आयोजना वैकंको अवधारणा अघि वढाएको छ । यस नगरपालिकाको साधन तथा स्रोत सिमित रहेको तर वस्ति तथा वडातह र नगरपालिकास्तरका योजना तथा कार्यक्रमहरु अत्याधिक रहेकाछन । असिमित आवश्यकता र सिमित श्रोतका बीच तारतम्व मिलाउन आजको आवश्यकता भएको छ । श्रोत थोरै कार्यक्रम अत्यधिक हुँदां जरुरी योजना कार्यान्वयन नहुने र साधारण अनावश्य कार्यक्रममा दवावको आधारमा लगानी गरी विना उपलव्धी श्रोत खर्च गर्नु पर्ने वाध्यता आउछ । यो परिस्थितिलाई मध्यनजर गरी नगरपालिकामा आयोजना वैंकको व्यवस्था गर्नु पर्ने स्थिति आएको छ । संविधानको कार्यान्वयन गर्न, दिगो विकासका लक्ष्यलाई कार्यान्वयनमा लैजान, गरीवी न्यूनीकरण गर्न, विनियोजनको कुशलता हासिल गर्न, महत्वपूर्ण तथा नगरपालिका स्तरका गौरवका आयोजनाको लागि श्रोतको सुनिश्चिता गर्नको लागि तथा आयोजना कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता ल्याउनको लागि आयोजना वैकंको आवश्यकता परेको हो ।

आवधिक विकास योजना तर्जुमा गर्दा वस्ती,वडा र नगरपालिकावाट उल्लेख भएका समस्याहरु समाधान हुने किसिमका, वढी भन्दा बढि प्रतिफल दिन सक्ने, वित्तिय तथा आर्थिक रुपले सम्भाव्य भएका आयोजनाहरु पहिचान गरि आयोजना वैंकमा राख्ने र नगरपालिकामा प्राप्त श्रोत तथा प्रदेश र संघले सञ्चालन गर्ने अथवा श्रोत व्यवस्थापन गर्ने गरी आयोजना वैंकको व्यवस्था गरिएको छ (स्रोतः स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८) । आयोजना वैकंको अवधारणा विकाससँग सम्बन्धीत र अन्य सामाजिक परियोजनालाई सुदृढ गर्न आयेजना छनौट पारदर्शि बनाउन र कार्यान्वयन प्रक्रियालाई सरलीकरण गर्नको लागि अगाडि ल्याईएको हो ।

९.२.२ प्रमुख समस्या :

नगरपालिकमा आयोजना वैंक नौलो हुनु, सबै योजना तथा आयोजनाको विस्तृत सर्वेक्षण नगरिनु, प्राथमिकता निर्धारण गर्न जनशक्तिको अभाव रहनु, हालको स्थतिको तथ्य र आवश्यकताको आधारमा आयोजना तर्जुमा नगरी हचुवा तथा पटके निर्णय गर्ने प्रवृति हावी हुनु तथा वहुवर्षीय योजना तर्जुमा गर्ने प्रवृति कम हुनु प्रमुख समस्याहरु हुन । यस्तै, आर्थिक तथा सामाजिक पक्षको आधारमा योग्य भनि छुट्याउन कठिन रहनु, श्रोत अत्यधिक न्यून रहनु, योजना तर्जुमा गर्दा विश्लेषण गर्ने प्रवृति नहुनु, लगानी गर्दा प्रतिफलसंग आवद्ध नगरिनु आदि समस्याहरु पनि रहेका छन् ।

९.२.३ चुनौती र अवसरहरु

चुनौतीहरु : नगरपालिकाका योजना सहि र यथार्थ सूचना तथा तथ्याङकको आधारमा योजना तर्जुमा गर्न, अध्यावधिक गर्न, आवश्यक सफ्टवेयर विकास गरी कार्यान्वयनमा ल्याउन, नगरपालिकामा तथ्याङकको अध्यावधिक गर्न छुट्टै शाखा स्थापना गरी विश्लेषण गर्ने जनशक्तिको विकास गर्न, जनप्रतिनिधिहरुलाई तथ्याङक र प्रतिफल दिने आयोजनाको महत्व बुझाउने कार्य चुनौतिपुर्ण छ । यस्तै, नगरपालिका र प्रदेश तथा संघसंग आयोजना सम्बन्धी समन्वय गर्न, श्रोतको आधारमा यथार्थ योजना तर्जुमा गर्न, आयोजनाको प्राथमिकता तोक्न, अनुगमन र मुल्याङकन गर्न सक्ने गरी तथ्याङक तयार गर्न, भनसुनको आधारमा प्राथमिकता तोक्ने परम्परा तोड्न, आयोजना वैकंका सबै प्रक्रिया पुरागरी समावेश गर्न चुनौती रहेको छ ।

अवसर : संविधानमा तीनवटै सरकारको काम तथा कर्तव्य स्पष्ट तोकिनु, सबै स्तरका सरकारले आ आफ्नो प्रोफाइल तयार गरी आवधिक विकास योजना तयार गर्नुपर्ने नीतिगत व्यवस्था रहेको छ । नगरपालिकाले आफ्नो वस्तुस्थिति तयार गरी अध्यावधिक गर्न घरधुरी सर्वेक्षण गर्ने कार्य गर्नु, दिगो विकासका लक्ष्यहरु स्थानीयकरण गर्नुपर्ने व्यवस्था हुनु, विकासमा हालको स्थितिलाई मुख्य आधार वनाई योजना तर्जुमा गर्ने व्यवस्था हुनु, योजना तर्जमा सम्बन्धमा प्रदेश तथा संघ सरकारद्धारा तालिम तथा अनुशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनु, योजनाहरुमा लाभ लागत तथा सभाव्यता अध्ययन गरी तर्जुमा प्रकृयाको थालनी गरिनु पनि अवसरहरु हुन ।

यसका साथै योजनामा बढि भन्दा बढि जनसहभागितालाई जोड दिने नीति, आयोजना वैंकलाई कार्यान्वयनमा ल्याउन राष्ट्रिय योजना आयोग तथा गण्डकी प्रदेशको आर्थिक तथा नीति आयोगले यस अवधारणालाई प्राथमिकतामा राखी कार्यान्वयनमा लैजान विशेष पहल गर्नु आदि अवसरहरु रहेका छन् ।

९.२.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य,उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम

दीर्घकालिन सोच : प्राथमिकता र तथ्यमा आधारित आयोजना वैंक पद्धतिको आवश्यकता ,

लक्ष्य : योजना तथा कार्यक्रमहरुको छनौट गर्दा सत्य, तथ्य, तथा सम्भाव्यतामा आधारित भई श्रोतको परिचालन गरि राम्रो उपलब्धी प्राप्त गर्न सक्ने गरी योजना छनोट गर्ने ।

उद्धेश्यहरु : १. वित्तियरुपमा प्रतिफलमुखी र आर्थिक रुपमा सम्भाव्य आयोजना छनौट गर्ने प्रविधिको विकास गर्ने ।

२. आयोजना वैंकलाई नगरपालिका, संघ तथा प्रदेश र अन्य निकायले समेत योजना छनौटको आधार मानी कार्यान्वयन गर्ने ।

तालिका न : ८३ रणनीति, कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
१. वित्तिय रुपले प्रतिफलमुखी र आर्थिक रुपमा सम्भाव्य आयोजना छनौट गर्ने प्रविधिको विकास गर्ने ।	
१.१ आयोजना छनौट गर्दा विस्तृत सम्भाव्यता अध्ययन गरेर मात्र सबै पक्षले उपयूक्त भएकालाई मात्र छनौट गर्ने	१. प्रत्येक घरधुरी, वस्ती, वडागत र नगरपालिका स्तरको रुपमा तथ्याङक तयार गरिने छ । २. तथ्याङकहरु अध्यावधिक गर्न संस्थागत, नीतिगत र प्रक्रियागत व्यवस्था मिलाइने छ ।

रणनीति	कार्यनीति
	३. केन्द्र र प्रदेशसंग आयोजना वैंकं अध्यावधिक गर्दा समन्वय कायम गरिने छ ।
१. तथ्याङकहरु अध्यावधिक गर्न संस्थागत, नीतिगत र प्रक्रियागत व्यवस्था गर्ने ।	१. बढि भन्दा बढि जनसहभागिता जुटाएर योजना तर्जुमा गर्ने पद्धतिको विकास गरिने छ । २. योजना छनौट गर्दा पारदर्शिता, सहभागितामुलक, विश्लेषण र क्षमतामा आधारित भएर गरिने छ । ३. नगरपालिकामा योजनामा संलग्न कर्मचारी तथा पदाधिकारीलाई क्षमता अभिवृद्धि गर्न लगानी गरिने छ । ४. आयोजना वैंकसंग सम्वन्धित नीति, नियम र कार्यविधि तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिने छ ।
२.१ आयोजना वैकंको स्वामित्व वस्ती, वडा, नगरपालिका, प्रदेश, संघ तथा सम्वन्धित निकायले समेत लिने व्यवस्था मिलाउने ।	
१. आयोजना वैंकलाई व्यवस्थित गर्नको लागि सफ्टवेयर विकास गरी विद्युतीय प्रविधि अवलम्बन गर्ने ।	१. सम्भाव्यता अध्ययनवाट आयोजना, प्राबिधिक रुपले व्यवहारिक तथा आर्थिक रुपले धान्न सकिने, बजार, प्राविधिक पक्ष, वित्तीय पक्ष, आर्थिक पक्ष, दिगो विकास लक्ष्य, वातावरणीय तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनपक्ष, लैंगिकपक्ष र संगठन व्यवस्थापन पक्षको आधारमा छनोट गरिने छ । २. कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा संम्भाब्यता अध्ययनले उच्च प्रतिफल दिने, स्थानीय सिप र साधानले कार्यान्वयन गर्न सकिने, कम समयमा सम्पन्न हुने, कम लागत लाग्ने आयोजनाहरु छनौट गरिने छ । ३. सम्भाब्यता अध्ययनवाट आयोजना, प्राबिधिक रुपले व्यवहारिक तथा आर्थिक रुपले धान्न सकिने, बजार, प्राविधिक पक्ष, वित्तीय पक्ष, आर्थिक पक्ष, दिगो विकास लक्ष्य, वातावरणीय तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनपक्ष, लैंगिकपक्ष र संगठन व्यवस्थापन पक्षको आधारमा छनोट गरिने छ ।

कार्यक्रमहरु

नगरपालिकाले आफै सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरु

- नगरपालिकामा योजना शाखालाई आयोजना वैंक लगायत योजना सम्बन्धी कार्य गर्न सक्ने गरी क्षमता अभिवृद्धि गर्ने कार्यक्रम ।
- नगरपालिका स्तरको योजना, आयोजना तथा कार्यक्रमहरुको सफ्टवेयर विकास गरी इलेक्ट्रोनिकरुपमा अध्यावधिक गर्ने कार्यक्रम ।
- आयोजना वैंकं सम्बन्धी नगरपालिकास्तरको नीतिगत निर्णय र कार्यविधि निर्माण कार्यकम ।
- आयोजना सम्बन्धी तथा सूचना विश्लेषण तथा टेवलिकरण, प्रोसेसिंग, प्राथमिकीकरण सम्बन्धी तालिम कार्यक्रम

- संघ तथा प्रदेश संग समन्वय गरि योजनाहरु अध्यावधिक गर्ने कार्यक्रम ।
- योजना तर्जुमा गोष्ठी सञ्चालन कार्यक्रम ।
- योजना तर्जुमा क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम ।
- अति गरीव तथा गरीव परिवार छनौट गर्ने सिप विकास कार्यक्रम ।

संघ र प्रदेशको सहयोगमा सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरु

- नगरपालिकास्तरको आयोजना वैकं प्रोफाइल तयार गरि इलेक्ट्रोनिक रुपमा अध्यावधिक गर्ने कार्यक्रम ।
- तथ्याङक सम्बन्धी तथा सूचना विश्लेषण तथा टेवलिकरण र प्रोसेसिंग सम्बन्धी तालिम कार्यक्रम ।
- योजना तर्जुमा क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम ।
- क्षमता अभिवृद्धिको लागि विदेश भ्रमण कार्यक्रम ।
- योजना सफट्वेयर निर्माण कार्यक्रम ।

९.२.५ अपेक्षित उपलव्धीहरु :

यस नगरपालिकाले आवधिक विकास योजना तर्जुमाको सिलसिलामा नगरपालिका तथा ११ वटै वडामा आयोजना गरिएको गोष्ठी तथा छलफल कार्यक्रमवाट निचोड निकाली प्राथमिकता दिएका आयोजना तथा कार्यक्रमहरुको विवरणहरु अनुसूचि २ मा उल्लेख गरिएको छ। यस योजना अवधिमा नगरपालिकाका सम्पूर्ण आयोजनाहरु सम्भाव्यता अध्ययन गरी प्राथमिकीकरण समेत गरेर आयोजना वैंकमा संलग्न गरी कार्यान्वयनमा आउनेछन । विद्युतीय माध्यमवाट सफट्वेयर प्रयोग गरी आयोजनाहरु अध्यावधिक गरिने छन् । नगरपालिकाका योजना शाखा लगायत सम्वन्धित पदाधिकारीहरुले तथ्याङक सङ्कलन तथा विश्लेषण गर्न र आयोजनाको प्राथमिकीकरण गर्न सक्षम भएका हुनेछन् । नगरपालिकाका योजना तर्जुमा तथा आयोजना वैंकका आयोजना कार्यान्वयन गर्दा संघ, प्रदेश र नीजि क्षेत्रसंग समन्व गरेर कार्य भएको हुनेछ । योजना तर्जुमा, विश्लेषण गर्न तथा प्राथमिकता गर्ने क्षमता योजना शाखामा रहेका पदाधिकारीको भएको हुनेछ। नगरपालिकाले यी आयोजना तथा कार्यक्रम मध्येवाट आफ्नो उपलव्ध श्रोत तथा साधनको आधारमा विस्तृत अध्ययन गरी लागत प्रतिफलको विश्लेषण गरी उपयूक्त देखिएका आयोजना तथा कार्यक्रमहरु क्रमशः कार्यान्वयन गरिनेछ।

९.३ संस्थागत तथा कार्यान्वयन व्यवस्था र अन्तर सरकार समन्वय

९.३.१ पृष्ठभूमि :

नेपालको संविधान २०७२ अनुसार संघीय , प्रदेश र स्थानीय सरकारले गर्ने छुट्टा छुट्टै कामहरु तोकिएको छ। संघ र प्रदेशले संयूक्त कार्य गर्ने अधिकार, तीनवटै सरकारका संयूक्त रुपमा सञ्चालन गर्ने कार्य गर्ने व्यवस्था उल्लेख गरेको छ राम्रो योजना तर्जुमा भएर कार्यान्वयन हुन सकेन भने त्यो केवल कोरा कल्पना मात्र हुन्छ, यसको लागि संस्थागत व्यवस्था गरी कार्यान्वयन पक्ष सवल व्यवहारिक, तोकिएको समय तथा लागतमा तोके अनुसारको लक्ष्य तथा प्रतिफल प्राप्त भएमा मात्र त्यो योजना, आयोजना तथा कार्यक्रमको औचित्य रहन्छ । आवधिक योजनाको उद्देश्य प्राप्त गर्नका लागि आवश्यक कार्यान्वयन विधि, कार्यान्वयन कार्यतालिका र जिम्मेवारी तालिका योजना कार्यान्वयन योजना वनाई कार्यान्वयन गर्नु पर्दछ। आवधिक विकास योजना कार्यान्वयन गर्न कार्यतालिका, जिम्मेवार तालिका वनाएर कार्यन्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाउन आवश्यक छ। संघीय , प्रदेश र स्थानीय सरकार बीच समन्वय गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्ने आजको खाँचो रहेको छ ।

९.३.२ प्रमुख समस्या :

ठुलीभेरी नगरपालिकको संघीय संरचना निर्माण गर्दा समावेश भएको भएता पनि नयाँ जिम्मेवारी वहन गर्न सक्ने किसिमवाट दरवन्दी नहुनु, सबै दरवन्दी पूर्ति नहुनु, भएका कर्मचारीहरु पनि योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन सम्बन्धी सिप तथा क्षमतामा विकास गर्नु पर्ने स्थिति ठुलो समस्याको रुपमा रहेको छ । आवश्यक उपकरण तथा सवारी साधनको कमि,योजना कार्यान्वयन गर्दा कार्य तालिका वनाई समयमा सम्पन्न नहुनु, कार्यान्वयन गर्दा प्रतिफललाई मध्यनजर नगर्नु, सामाजिक क्षेत्र भन्दा पूर्वाधार निर्माणमा बढि जोड दिनु, संविधानले साझा अधिकार भनि तोकेकोमा विस्तृतरुपमा कार्यविभाजन स्पष्ट नहुनु, नगरस्तरका तथ्याङककहरु अध्यावधिक गर्ने व्यवस्था नहुनु, तथ्याङक संङ्कलन र विश्लेषण गर्ने क्षमताका जनशक्तिको कमि हुनु पनि समस्या नै हुन । यसका अलावा आवश्यकताको आधारमा योजना तर्जुमा नगरी हचुवा तथा पटके निर्णय गर्ने प्रवृति हावी हुनु, नेपालको संविघान २०७२ को अनुसूचि ८ मा एकल अधिकार तथा अन्य अनुसूचिमा उल्लेख भएका अधिकार पनि दोहोरो तथा अस्पष्ट हुनु,आपसमा समन्वयको कमि, वहुवर्षीय योजना तर्जुमा गर्ने प्रवृति कम हुनु, कार्यान्वयन गर्दा जिम्मेवारनतोकिनु, कार्यान्वयनमा गणुस्तरको जिम्मेवारी कसैले नलिनु आदि समस्याहरु रहेका छन् ।

९.३.३ चुनौती र अवसरहरु

चुनौतीहरु : नगरपालिकाका योजना सहि र यथार्थ सूचना तथा तथ्याङकको आधारमा योजना तर्जुमा गर्न, अध्यावधिक गर्न, आवश्यक सफ्टवेयर विकास गरी कार्यान्वयनमा ल्याउन, संविधानले तोकेका नगरपालिका क्षेत्र भित्रका कार्यहरु समयमा कार्यान्वयन गर्ने कार्य चुनौतिपुर्ण छ । साझा अधिकारको बाँडफाँड गरी कार्यान्वयन गर्न, नगरपालिकाले प्राथमिकता तोकेका आयोजनाको लागि श्रोत व्यवस्थापन गर्न, आयोजना कार्यान्वयन गर्न संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गर्न, तोकिएको समय र लागतमा आयाोजनाको कार्य सम्पन्न गर्न, नगरपालिका र प्रदेश तथा संघ बीच कार्यान्वयनको लागि समन्वय गर्न, श्रोतको आधारमा यथार्थ योजना छनौट गरी कार्यान्वयन गर्न चुनौती रहेको छ ।

अवसर : संविधानमा तीनवटै सरकारको काम तथा कर्तव्य स्पष्ट तोकिनु, सबै स्तरका सरकारले आ–आफ्नो प्रोफाइल तयार गरी आवधिक योजना तयार गर्नुपर्ने नीतिगत व्यवस्था हुनु, दिगो विकासका लक्ष्यहरु स्थानीयकरण गर्नुपर्ने व्यवस्था हुनु, योजना तर्जुमा सम्बन्धमा प्रदेश तथा संघले तालिम तथा अनुशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनु निकै राम्रो अवसर हो । यस्तै, योजनाहरुमा लाभ लागत तथा सभाव्यता अध्ययन गरी तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्ने प्रकृयाको थालनी गरिनु, आयोजना वैकंवाट मात्र प्राथमिकताका योजना कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था हुनु र योजना कार्यान्वयनमा भन्दा बढि जनसहभागितालाई जोड दिने नीति अवलम्बन गर्नु आदि अवसरहरु रहेका छन् ।

९.३.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य,उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम

दीर्घकालिन सोच : योजना कार्यान्वयनमा र उत्कृष्ट विकास

लक्ष्य : योजना समयमा, गुणस्तरीय रुपमा कार्यान्वयन भई नगरपालिकाको विकास गर्ने ।

उद्धेश्य : १. संघ, प्रदेश तथा नगरपालिका बीच समन्वयको विकास भई योजनाको कार्यान्वयन स्थितिमा व्यापक सकारात्मका परिवर्तन गर्ने ।

२. नगरपालिकाको संस्थागत विकासवाट समयमा र तोकिएको लागतमा योजना सम्पन्न गरी प्रतिफल प्राप्त गर्ने ।

तालिका न : ८४ रणनीति र कार्यनीतिहरु

रणनीति	कार्यनीतिहरु
उद्धेश्य : १. संघ, प्रदेश तथा नगरपालिका बीच समन्वयको विकास भई योजनाको कार्यान्वयन स्थितिमा व्यापक सकारात्मका परिवर्तन गर्ने ।	
१.नगरपालिकाको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गर्ने । ○ आयोजना वैकंका योजना कार्यान्वयन गर्न श्रोत तथा साधन प्राप्तिका लागि आपसी समन्वय कायम गर्ने वातावरण सृजना गर्ने ○ समयमा कार्य सम्पन्न गर्नेलाई पुरस्कार र ढिला सुस्ती गर्नेलाई दण्डीत पार्ने व्यवस्था गर्ने ।	१.लागतको आधारमा नगरपालिकाका ठूला तथा आर्थिक स्थितिमा व्यापक सकारात्मक परिर्वतन गर्ने खालका आयोजना संघ सरकारको प्राविधिक तथा वित्तिय सहयोगमा कार्यान्वयन गर्न समन्वय कायम गरिने छ । २.दुई वा सो भन्दा बढि स्थानीय तह जोड्ने र आर्थिक गतिविधी चलायमान बनाउने किसिमका आयोजनाहरु र गरीवी न्यूनीकरण सम्बन्धी आयोजनाको कार्यान्वयन कर्णाली प्रदेशको सहयोगमा सञ्चालन गर्न आवश्यक पहल गरिने छ ।
उद्धेश्य : २. नगरपालिकाको संस्थागत विकासवाट समयमा र तोकिएको लागतमा योजना सम्पन्न गरी प्रतिफल प्राप्त भएको हुनेछ ।	
	३.सेवा प्रवाह गर्ने, वस्ती र वडा तथा नगरपालिका स्तरका आयोजनाहरु साथै अति गरीव तथा गरीव जनताको जीवनस्तर उकास्ने किसिमका आयोजनाहरु नगरपालिकाले कार्यान्वयन गरिने छ । ४. आयोजना कार्यान्वयन गर्दा उपभोक्ताको सक्रिय सहभागितावाट कार्यान्वयन गरिने छ । ५.जटिल प्रक्रियाका आयोजनाहरुको कार्यान्वयन ठेक्का पट्टावाट गरिने छ ।

योजना कार्यान्वयको लागि संस्थागत व्यवस्था : ठुलीभेरी नगरपालिकाको आवधिक योजना कार्यान्वयन गर्न चुस्त दुरुस्त तथा क्षमता सहितको संस्थागत व्यवस्था हुनु पर्दछ। नेपालको संविधान अनुसार संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको व्यवस्था गरिएको छ । यस नगरपालिकाको लागि निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरुको सक्रिय नेतृत्वमा नगरपालिकाको कार्यालय स्थापना भई विभिन्न शाखा उपशाखा स्थापना गरी दरवन्दी समेत श्रृजना गरिएको छ। दरवन्दी अनुसारका कर्मचारीहरु पदपूर्ति केहि भएको र बाँकि पदपूर्ति गर्न पहल गरिने छ। हाल स्वीकृत दरवन्दीमा आवधिक विकास योजनाले तोकेका क्रियाकलाप तथा आयोजनाहरु कार्यान्वयन गर्न कमि देखिएकोले दरन्दीमा थपघट गरी कार्यालयलाई व्यवस्थित र तदुरुस्त पार्ने प्रयास गरिने छ । नगरपालिकाका कर्मचारीहरुको वर्तमान तोकिएको जिम्मेवारी, दक्षता, कार्यवोभmको अध्ययन तथा संगठन व्यवस्थापन अध्ययन गराई सोको आधारमा कार्यविवरण सहित अभm व्यवस्थित र सुधार गरिने छ। नगरपालिकाका सबै समितिहरुलाई सक्रिय पारिने छ।

आर्थिक स्थिति सुधार : व्यवसायिक खेती, फलफुल, जडिबुटी तथा पशुपन्छी पालन नगरपालिकाका नगरवासीको आर्थिक स्थिति सुधार गर्न तथा आवधिक विकास योजनाले उल्लेख गरेका लक्ष्य हासिल गर्नको लागि नगरपालिकामा सम्वन्धित क्षेत्र हेर्ने अधिकृत तथा विज्ञको व्यवस्था गरि सेवा दिई व्यवसायिक हुने वातावरण श्रृजना गरिने छ। कृषि तथा पशुपालनमा व्यवसायिक गराई नगरपालिकाले पूर्वाधार निर्माण गराउने र आवश्यक पूँजीको लागि सहकारी तथा वैंक मार्फत ऋण प्राप्त गर्ने वातावरण सृजना गरिने छ।

सहकारी व्यवस्थापन : यस नगरपालिकाका जनताको आर्थिक स्थिति सुदृढ गर्न सहकारीतालाई अपनाईनेछ। नगरपालिकामा हाल रहेका सहकारी संस्थाहरु सबै लाई एकीकृत गरी १ वटा मात्र कायम गरिने व्यवस्था मिलाईने छ। उक्त सहकारीको शाखा प्रत्येक वडामा १/१ वटा रहने छन्। सहकारीको सेयर सबै नगरवासीले अनिवार्य लिने व्यवस्था मिलाईने छ। सहकारीमा नियमित वचत गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ। नगरपालिकावाट स्वदेश तथा विदेशमा रहेका नगरवासीहरुलाई कम्तिमा रु ५००० हजार सेयर लिनको लागि विशेष अनुरोध गरिने छ। सहकारीको संगठन र दरवन्दी विज्ञवाट अध्ययन गराई सिफारिश गरे अनुसार कार्यान्यन गरिनेछ। स्वीकृत भएको दरवन्दी खुला प्रतिस्पर्धाद्धारा संक्षम कर्मचारी नियूक्ति गरी सहकारी सञ्चालन गरिनेछ। सहकारीवाट व्यवसाय गर्न ऋण उपलव्ध गराउने व्यवस्था मिलाईने छ। सहकारी नै नगरपालिकाको संवृद्धिको माध्यम गराईने छ। यस सम्बन्धमा कार्यविधि सबै ले स्वीकार्य हुने गरी तयार गरी लागू गरिने छ।

जग्गा जमिन व्यवस्थापन : नगरपालिकाको खेति योग्य जमिन बाँझो रहने, गरेको खेति पनि उत्पादकत्व न्यून भएको, लामो समयको लागि व्यवसायिक रुपमा धैरै खेतियोग्य जमिन प्राप्त हुन नसक्दा लगानी भित्राउन कठिनाइ रहेको छ। यो समस्यालाई मध्यनजर गरी जग्गाको व्यवस्थापन विधि तय गरि कार्यान्वयन गर्न व्यवस्था मिलाइने छ। नगरपालिका वा वडाले सो जग्गा व्यवसयिक रुपमा सञ्चालन गर्न चाहनेलाई वार्षिक रुपमा भाडामा वा करारमा जग्गा उपलव्ध गराउने व्यवस्था मिलाईने छ। यस सम्बन्धमा सबै ले स्वीकार्य हुने गरी कार्यविधि तयार गरी लागू गरिने छ।

पर्यटन व्यवस्थापन : ग्रामीण क्षेत्रको आर्थिक विकास गर्ने अर्को माध्यम पर्यटन हो। यसको लागि सम्भाव्यता भएका स्थानहरुमा नगरपालिकाले पूर्वाधार निर्माण गरी निजी क्षेत्रलाई नमुना र न्यूनतम मापदण्ड निर्धारण गरि पालना गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ। निजी क्षेत्रको लागि लगानी गर्ने वातावरण सृजना गरिनेछ।

गरीवी न्यूनीकरण : नगरपालिकामा अति गरीव तथा गरीवको स्थितिमा रहेका परिवारको जीवनस्तर उकास्नको लागि घर, शौचालय, विद्युत, खानेपानी, वालवालिकाको लागि शिक्षा,रोजगार प्राप्त गर्न नगरपालिकावाट विशेष लगानी गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ। समाजवाट पछाडि परेका दलित, जनजाति तथा दुर दराजमा रहेका परिवारको स्थिति सुधार गर्न विशेष प्राथमिकता दिईने छ।

कृषि तथा वनजन्य उद्योग : नगरपालिकामा साना तथा घरेलु उद्योगको स्थापना तथा व्यवस्थापन गर्न पहल गरिनेछ। यसको लागि उद्योग स्थापना गर्ने क्षेत्रमा सडक, विद्युत, खानेपानी, सुरक्षा लगायतका पूर्वाधार निर्माण गरिनेछ। लगानीको लागि आवश्यक रकम सहकारी मार्फत उपलव्ध गराउने व्यवस्था मिलाईने छ।

सामाजिक विकास

स्वास्थ्य : नागरिकको स्वास्थ्य स्थिति सुधार गर्न संस्थागत तथा नीतिगत व्यवस्था मार्फत् सुधार गरिने छ। प्रत्येक वडामा कम्तीमा १/१ वटा स्वास्थ्य सस्थाहरु हुनेछन्। उक्त स्वास्थ्य सस्थामा सम्भव भएसम्म १ जना मेडिकल अधिकृत सहितको आवश्यक दक्ष कर्मचारीको व्यवस्था सहित स्वास्थ्य सेवा दिने व्यवस्था मिलाईने छ। प्रत्येक वडाहरुमा २ जना नर्सको व्यवस्था गरिनेछ। निज नर्सहरुले ६८ वर्ष भन्दा माथिका जेष्ठ नागरिक, दीर्घ रोगीहरुको लागि नियमित परिक्षण गर्ने, औषधि खुवाउने, आवश्यक स्वास्थ्य सम्बन्धी सर सल्लाह दिने, स्वास्थ्य केन्द्र र अस्पताल

लैजाने व्यवस्था गर्ने, स्वास्थ्य विमा गर्न प्रेरित गर्ने, स्वास्थ्य सम्बन्धी जनचेतना फैलाउने र स्वास्थ्य सेवा दिने व्यवस्था मिलाउन प्रयास गरिनेछ। प्रत्येक वर्ष स्वास्थ्य सिविर सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ।

शिक्षा : वालवालिकाहरुको सुन्दर भविष्य निर्माण गर्न सर्वसुलभ तथा गुणस्तरीय शिक्षा दिने व्यवस्था मिलाइने छ। यसको लागि सबै वालवलिकाहरु विद्यालय भर्ना हुने, छोड्ने र दोहोऱ्याउने दर न्यून बनाउने व्यवस्था मिलाईने छ। शिशु कक्षासहित अंग्रेजी माध्यमवाट सबै विद्यालयमा पढाइने र सबै वालवालिकाहरुको सामाजीक हैसियत समान बनाउन विद्यालय पोसाकको व्यवस्था गरिने छ। सबै विद्यालयमा अंग्रेजी, विज्ञान, गणित, कम्प्यूटर, नैतिक शिक्षा विषय पढाईने छ।

विद्यालयहरुमा अतिरिक्त क्रियाकलापहरु जस्तै खेलकुद, सङगीत, शारिरीक व्यायमलाई अनिवार्य बनाईनेछ। जसका लागि सम्बन्धीत विषयका प्रशिक्षकहरुको व्यवस्था मिलाईने छ। प्रत्येक विद्यालयमा खुल्ला प्रतिश्पर्धाको माध्यामबाट सक्षम प्रधानाध्यापक र व्यवस्थपन समिति चयन गरिनेछ। प्र.अ. तथा शिक्षक लाई कार्य संझौतागर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ। शिक्षकहरुको उत्प्रेरणा जनगाउँनको लागि ध्यान दिईने छ। हाल भएका विद्यालयहरुको स्थिति पत्ता लगाई विद्यालयहरु एक अर्कामा गाभ्ने, पढाउने विषय, दरवन्दी, पूर्वाधार सुधार स्थिति अध्ययन गर्नको लागि विज्ञ समुह गठन गरी सिफारिस भए अनुसारका सुधार गरिने छ। नगरपालिकमा विज्ञान, अंग्रेजी, कम्प्यूटर, गणित, नैतिकशिक्षा, व्यवस्थापन, अर्थशास्त्र, भूगोल विषयमात्र कोटा तोकेर स्नातकतहको अध्ययपन एउटा क्याम्पसमा मात्र स्थापना गर्न गराउन व्यवस्था मिलाइने छ।

यस्तै, मध्यम स्तरका प्राविधिक विषयहरु हेल्थ असिस्टेण्ट, स्टाफ नर्स, ओभरसियर, रेन्जर, जेटि, विद्युत, पल्म्वर, मेकानिक, मेसिनरी वर्क जस्ता विषय अध्ययपन गराउनको लागि एउटा विद्यालय छनोट गरी गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गरिनेछ। प्रत्येक वडाहरुमा १/१ वटा माध्यामिक विद्यालय (१ देखि १२ कक्षासम्म) हुनेछन्। यी विद्यालयहरुमा माथि उल्लेख गरिएका विषयहरुमात्र अंग्रेजी माध्यमवाट पढाउने व्यवस्था मिलाइनेछ। विद्यालयहरुका तहअनुसार न्यूनतम विद्यार्थी संख्या कायम गरी सो भन्दा कम, हुन गएमा नजिकको विद्यालयमा गाभिदै लगिनेछ। विद्यालयका भौतिक पूर्वाधार सहित प्रत्येक माध्यामिक विद्यालयमा विद्यार्थीहरुलाई ल्याउन लैजानको लागि वस तथा यातायातका साधनको व्यवस्था मिलाईने छ। शिक्षकहरुको मूल्याङ्कन विद्यार्थीहरुको उपलव्धीलाई आधार मानेर गरीने छ। विद्यालयहरुको भौतिक सुविधा तथा अन्य व्यवस्था पुरा गरेपछि आवशिय विद्यालय सञ्चालन गर्ने प्रयास गरिनेछ। कक्षा १० सम्पन्न गरेका सबै विद्यार्थीहरुले अनिवार्य रुपमा ३ महिने प्रविधिक तालिमा प्राप्त गर्नेछन्। जसवाट तुरुन्त रोजगार प्राप्त गर्न सहयोग हुनेछ।

खानेपानी : यस नगरपालिकामा सम्पुर्ण घर धुरीलाई पुग्ने गरी '**एक घर एक धारा**'को अवधारणालाई अभियानकै रुपमा अघि बढाईने छ। खानेपानी योजनाको मर्मत सम्भार गर्ने, नयाँ योजना सञ्चालन गर्ने र श्रोत नभएका वस्तिमा लिफ्टिङ प्रणालीको व्यवस्था गरी खानेपानीको माग पुरा गरिनेछ।

पूर्वाधार विकास : नगरपालिकाको पूर्वाधार निर्माण गर्न प्राथमिकता दिईने छ। वडाबाट सदरमुकाम सम्म पुग्ने १ वटा जोड्ने सडक कालो पत्रे गरिने छ। नगरपालिका भवनवाट प्रत्येक वडा भवन सम्म पुग्नको लागि सडक कालोपत्रे गरी वाह्रै मास यातायात सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ। मुख्य वस्तिवाट ३० मिनेटमा मोटरबाटो पुग्ने व्यवस्था मिलाईने छ। खेतीयोग्य जमिनमा सिंचाई सुविधा पूराउने प्रयास गरिनेछ। सिंचाई कुलोका मुहानहरु स्थायी रुपमा निर्माण गरिनेछ। नगरपालिकाका सबै वासिन्दाको आफ्नै घर हनेछ।

कार्यान्वयन विधि निर्धारण : यस नगरपालिकाको आवधिक योजना कार्यान्वयनका लागि आवश्यक कार्यान्वयन पूर्वाधार सृजना गरिने छ। यस नगरपालिकाले कार्यान्वयन एक्लै गर्न सम्भव नहुने हुदा संघ, प्रदेश, नगरपालिका, गैसस, अन्तराष्ट्रिय संघ, संस्था, स्थानीय निजी क्षेत्र लगायतका सबै सरोकारवला बीच समन्वय र साझेदारीमा सञ्चालन गर्न व्यवस्था मिलाईने छ। यो आवधिक योजनाले तय गरेका योजना तथा कार्यक्रम कार्यन्वयन गर्दा ठेक्कापट्टा, उपभोक्ता समिति, करारमा, संयुक्त व्यवस्थापन वा साझेदारी, गैरसरकारी संस्था तथा अमानत आदि

प्रकृया अवलम्बन गरिने छ, कार्यक्रम तथा आयोजनाको स्थिति, वजेट, गुणस्तर आदि विचार गरी माथि लेखिएका विधि मध्ये एक कार्यान्वयन माध्यम वा विधि औचित्यको आधारमा निर्धारण गरिने छ । योजना तथा कार्यक्रमहरु मध्ये सडक तथा भवनको स्टक्चर निर्माण गर्दा तथा कालेपत्रे कार्य गर्दा ठेक्कापट्टा मार्फत मात्र कार्यान्वयन गरिने छ । सिचाइ र खानेपानीको काम तथा सरल र सहज कामको लागि उपभोक्ताद्धारा कार्यान्वयनमा जोड दिईन छ । सामाजिक परिचालन, आयआर्जन, क्षमता अभिवृद्धि जस्ता कार्य गैसस र आर्थिक उपार्जनसँगं सम्वधित कार्य निजी क्षेत्र मार्फत कार्यान्वयन गरिने छ ।

वस्तु वा सेवा प्रभावकारीरुपमा लक्षित वर्गसम्म पु¥याउन करार र सम्झौता विधि समेत अपनाईनेछ। स्थानीयस्तरका अन्य संघ संगठन मार्फत साझेदारको आधारमा समेत कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ। क्षमता अभिवृद्धि तथा संगठन सुदृढीकरण तथा सुशासन सम्वन्धित कार्य करार तथा कार्य संझौता विधि र प्रकृया अवलम्बन गरिनेछ। विकासका कार्यमा नागरिक समाजलाई समेत अधिकतम परिचालन गरिनेछ । अन्य कार्यको हकमा आवश्यकता अनुसारको विधि अवलम्बन गरिने छ । योजना कार्यान्वयन गर्दा सम्बद्ध निकाय र व्यक्तिलाई तोकिएका कार्य जिम्मेवारी र कृयाकलाप प्रति जिम्मेवार बनाउन उपलब्धी परिणाम सूचक सहित कार्य सम्पादन करार गर्ने प्रणाली अपनाइनेछ। कार्यक्रम तथा आयोजना कार्यन्वयन विधि अनूसुचि ४,५,६ मा दिएको छ । साथै वडा तहका कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयन तालिका र विधि समेत अनूसुचि ३, ४ मा दिइएको छ ।

योजना कार्यान्वयन तालिका : आवधिक विकास योजना समयमा कार्यान्वयन गर्न तथा सम्पन्न गर्नको लागि समय तालिका वनाई कार्यान्वयन गरिनेछ। योजना कार्यान्वयन शुरु गर्ने, सम्पन्न गर्ने समय किटान गरिएको र जिम्मेवार व्यक्ति समेत तोकिएको विवरण अनूसुचि ६ मा योजना कार्यान्वयन कार्य योजनामा उल्लेख गरिएको छ कार्यक्रम

नगरपालिकाले आफै सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरु

- आयोजनाको पहिचान, विकास र कार्यान्वयन कार्यक्रम
- जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम
- नगरपालिकाको सुविधा सम्पन्न भवन निर्माण कार्यक्रम
- भाडामा सञ्चालित वडा कार्यालयहरुको भवन निमार्ण कार्यक्रम
- वडा कार्यालय सुदृढिकरण कार्यक्रम (कम्प्यूटर, इन्टरनेट, वाइफाई, भवन, फर्निचर, जनशक्ति) ,
- कर्मचारी संगठन विकास अध्ययन र पदपूर्ति कार्यक्रम
- अपाङग वालमैत्री, महिला मैत्री भवन, पूर्वाधार नागरिक वडापत्र, योजना वोर्डको व्यवस्था, प्रभावकारी अनुगमन प्रणाली, सहयोगी कार्यकक्ष, विषयगत सम्पर्क व्यक्तिको व्यवस्था,इलेक्ट्रोनिक हाजिरी व्यवस्था, कागजरहित प्रशासनिक व्यवस्था प्रत्येक टोलमा निशुल्क इन्टरनेट सेवा सुविधा सामुदायिक प्रविधि मैत्री कार्यक्रम
- सफटवेयर तथा नेटवर्क सम्बन्धी कार्यक्रम
- सार्वजनिक सुनाई, सामाजिक परिक्षण, मोवाइल एप, सूचना तथा खर्च विवरण ओएव साइडमा राख्ने व्यवस्था कार्यक्रम
- नगरपालिकाको वित्तिय व्यवस्था सुदृढिकरण कार्यक्रम
- तथ्याङ्क शाखा स्थापना कार्यक्रम

- सेवा प्रवाहको मापदण्ड तयार कार्यक्रम
- कार्य सम्पादनमा आधारित मूल्याङ्कन कार्यक्रम
- कानून, निर्देशिका तयार गर्ने कार्यक्रम
- अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यक्रम
- नगरपालिकामा तथ्याङक इकाइ वा शाखा स्थापना कार्यक्रम
- योजना तर्जुमा गोष्ठी सञ्चालन कार्यक्रम
- योजना तर्जुमा क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम ।
- अति गरीव तथा गरीव परिवार छनौट गर्ने सिप विकास कार्यक्रम

संघ र प्रदेशको सहयोगमा सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरु

- समयमा वजेट सिलिंङ्ग पठाउने कार्यक्रम
- राजश्व बाँडफाँड, समपूरक, सशर्त र विशेष अनुदान कार्यक्रम
- ठूला आयोजना तथा कार्यक्रमको लागि वजेट तथा श्रोत केन्द्र तथा वैदेशिक सहयोग प्राप्त गर्ने कार्यक्रम
- योजना तर्जुमा तथा कार्यान्ववयन गर्न प्राविधिक सहयोग कार्यक्रम
- कानून निर्माण तथा कार्यविधि र निर्देशिका निर्माण गर्न प्राविधिक सहयोग कार्यक्रम
- आयोजनाको पहिचान,विकास र कार्यान्वयन कार्यक्रम
- जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम
- नगरपालिकाको सुविधा सम्पन्न भवन निर्माण कार्यक्रम ।

९.३.५ अपेक्षित उपलब्धी :

आवधिक योजनाको अवधि भित्र संस्थागत सुधार भई आयोजना कार्यान्वयन गर्ने क्षमतामा वृद्धि भएको हुनेछ । नगरपालिकाको आफ्नै सुविधा सम्पन्न भवन र ११ वटै वडा कार्यालय भवनको मर्मत भएको हुनेछ । योजना कार्यान्वयन गर्दा आयोजना वैकंमा रहेका मध्येवाट प्राथमिकिकरणको आधारमा कार्यान्वयन भएको हुनेछ । सबै योजना कार्यान्वयन गर्दा अनुसूचि २ मा उल्लेख गरिएको कार्यतालिका, जिम्मेवारी तालिका अनुसार कार्यान्वयन भएको हुनेछ । योजना तथा आयोजना कार्यान्वयन गर्दा संघ, प्रदेश तथा नगरपालिका बीच समन्वय भई कार्यान्वयन भएको हुनेछ ।

९.४ जोखिम व्यवस्थापन

९.४.१ पृष्ठभूमि :

ठुलीभेरी नगरपालिकाले आवधिक योजना २०८१/०८२ देखि २०८५/०८६ कार्यन्वयन गर्दा जोखिम पक्षलाई विश्लेषण गरी आउन सक्ने अवरोधहरुलाई कम गराउन व्यवस्थापन गर्नु पर्ने हुन्छ । राखिएका लक्ष्य समयमा प्राप्त गर्न तथा कम लागतमा बढि भन्दा बढि प्रतिफल प्राप्त गर्न आन्तरिक तथा वाह्य वातावरणको स्थिति हेरेर रणनीतिहरु तय गर्नु पर्ने हुन्छ । समाजमा घट्ने घटना, सरकारले लिने रणनीति, सरकारका प्राथमिकताहरु, नीजि क्षेत्रको प्रवृति, विश्व बजारमा भएको प्रविधिको स्थिति, आय व्यय स्थिति, योजना तथा आयोजनासँग सरोकार राख्ने व्यक्ति तथा संस्थाको स्थायित्व, नेतृत्व वर्गको क्षमता तथा सोचाई आदि वातावरणले योजना कार्यान्वयनमा असर पारेको हुन्छ । यस्ता कुराहरुवाट योजनामा जोखिम रहने हुनाले सजगता अपनाई आवश्यक व्यवस्थापन गर्नुपर्छ ।

९.४.२ प्रमुख समस्या :

ठुलीभेरी नगरपालिका स्थापना हुँदा नगरमा तत्कालिन गाविसहरु समावेश गरिएका थिए। यी गाविसहरुले आवधिक विकास योजना वनाई कार्यान्वयन गरेको भए तापनि यस नगरपालिकाको यो पहिलो आवधिक विकास योजना भएकोले आवधिक योजनाको लागि जोखिम अनुमान गर्न, विश्लेषण गर्न तथा समाधानका उपाय सहिरुपमा पहिचान गर्न अनुभवको कारणले गर्दा कठिन पर्न सक्छ। यस आवधिक विकास योजना अन्तरगत सञ्चालन हुने आयोजना तथा कार्यक्रमहरुको लागि पर्याप्त श्रोत तथा साधनको अभाव रहनु , संघ, प्रदेश तथा नगरपालिका बीच उचित समन्वय हुन कठिन हुनु तथा जोखिम पक्षहरुवारेमा सरोकारहरुलाई पुरा थाहा नहुनु समस्याका रुपमा रहेका छन्। यसका अलावा, योजना तर्जुमा गर्दा नै आर्थिक, समाजिक, राजनैतिक, प्राविधिक लगायत सबै पक्षको सुक्ष्म अध्ययन गरि विश्लेषण गर्ने पद्धतिको कमि रहनु, जोखिम अनुमान तथा विश्लेषण गर्ने जनशक्तिको कमि रहनु आदि समस्याहरु पनि रहेका छन्।

९.४.३ चुनौति तथा अवसरहरु :

चुनौतीहरु : योजना तथा आयोजनाका समस्या तथा वाधा अवरोध पार्ने विषय तथा तत्वको पहिचान गर्न, विश्लेषण गर्न, अनुमान यथार्थमा परिणत गर्ने किसिमले गर्न, राजनैतिक तथा आर्थिक सामाजिक पक्षहरुको अध्यावधिक रहि सो अनुसार रणनीति तथा कार्यनीति परिवर्तन गर्ने कार्य चुनौती रहेको छ। श्रोत साधन संघ तथा प्रदेशवाट कमी हुदा, आन्तरिक श्रोत न्यून रहँदा, प्राकृतिक प्रकोपका कारणले उथलपुथल पार्दा व्यवस्थापन गर्न सक्ने क्षमताको विकास गर्ने कार्य गर्न चुनौती रहेको छ।

अवसरहरु : नेपालको संविधान २०७२ मा संघ, प्रदेश तथा स्थानीय तहको कार्यक्षेत्र स्पष्ट पारेको छ। सो अनुसार कार्य गर्नको लागि सबै सरकारहरुले योजनावद्ध रुपमा कार्य गर्न थालनी गरेका छन्। यस नगरपालिकाले पनि आफ्ना सवल पक्ष, दुर्वल पक्ष, अवसर र चुनौतीहरुको पहिचान गरी योजना तथा कार्यक्रमको तर्जुमा , कार्यन्वयन तथा अनुगमन मुल्याङकन गर्ने परिपाटीको विकास गरेको छ। प्रत्येक वस्ती तथा वडाहरुका सवल र कमजोर पक्षको जनप्रतिनिधिहरु मार्फत पत्ता लगाउनु, आधुनिक सञ्चार तथा अन्य प्रविधिहरुको विकास हुनु, मौसमी अनुमान यर्थाथमा हुदै जानु, वित्तिय विश्लेषण गर्ने क्षमतामा सुधार हुनु, नगरपालिकाको विकासमा सरोकार राख्ने व्यक्ति वा संस्थाहरु सकारात्मक सोचाई राख्नु आदि अवसरहरु रहेका छन्।

९.४.४ दीर्घकालिन सोच, उद्धेश्य, लक्ष्य,रणनीति र कार्यक्रम

दीर्घकालिन सोच : 'निर्दिष्ट लक्ष्यमा आधारित विकास, पारदर्शितामा र उत्तरदायि शासनमा जनताको विश्वास'

लक्ष्य : जोखिम व्यवस्थापनवाट योजनाहरुको कार्यान्वयनमा सफलता प्राप्त गरी जनताको जीवनस्तरमा सुधार गर्ने।

उद्धेश्य : जोखिम पक्षहरुको व्यवस्थापनवाट योजना कार्यान्वयनमा वाधा अवरोधमा न्यूनीकरण गर्ने।

तालिका न : ८५ रणनीति तथा कार्यनीति : आवधिक योजनाको सफलताको लागि विभिन्न पक्षवाट जोखिम रहने हुनाले देहायका उपाय अवलम्बन गरी जोखिम व्यवस्थापन गरिने छ।

रणनीति	कार्यनीति
१.१ नगरपालिकाका ऐन ,नियम कानून तथा नीतिगत निर्णयहरुमा दीगोपन ल्याई कार्यान्वयनमा सहजता ल्याउने	

रणनीति	कार्यनीति
१.नगरपालिकाका क्षेत्रगत नीतिहरु प्रदेश, संघ अनुकुल हुने गरी तय गर्ने । २.आर्थिक रुपले तथा प्रविधिकरुपले सम्भाव्य नभएका योजना तथा कार्यक्रमलाई निरुत्साहित गर्ने । ३.राष्ट्रिय एवं अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा विकास भएका प्रविधि आवश्यकता र क्षमता अनुसार नगरपालिकाका योजना व्यवस्थापनमा प्रयोग गर्न प्रयास गर्ने ।	१.अनापेक्षित महामारी तथा विपत आइपरेमा सो संग समाधान गर्न सक्ने क्षमता तथा स्थितिको विकास गर्ने । २.लक्षित वर्गको स्वामित्व प्राप्त हुने किसिमवाट व्यवस्थापन गरिने । ३.आर्थिक मन्दीको कारण योजनामा प्रतिकुलता हुन नदिने व्यवस्था मिलाउने । ४.कृषि विकास, प्रविधि, सिंचाई, कृषकको क्षमता आदिमा सामञ्जस्यता कायम रहने ।
१.२ शान्ति सुरक्षा कायम गरी योजना कार्यन्वयन वातावरणमा जोड दिने ।	
१.प्राकृतिक प्रकोप तथा अतिकमणवाट जोगिने रणनीति तय गर्ने । २.गैसस,तथा दातृ निकायको सहयोग बढाउन पहल गर्ने ।	१.प्राकृतिक प्रकोप तथा अतिकमणवाट जोगिने रणनीति तय गरिने छ । १.गैसस,तथा दातृ निकायको सहयोग बढाउन पहल गरिने छ । २.जनचेतनाको स्थिति बढाउन प्रयास गरिने छ ।

प्रमुख कार्यक्रमहरु :

नगरपालिकाले आफै कार्यान्वयन गर्ने कार्यक्रमहरु

- जोखिम व्यवस्थापना विश्लेषण गर्न सक्ने क्षमता विकास कार्यक्रम
- संघ तथा प्रदेशवाट श्रोत उपलव्ध गराउन समन्वय गर्ने कार्यक्रम
- वार्ता र सम्झौता सिप विकास कार्यक्रम
- विपद् पुर्वानुमान गर्न सक्ने प्रविधि तथा क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम
- जोखिम व्यवस्थापन कोषको स्थापना कार्यक्रम
- विद्यालय,समुदायमा जोखिम सम्बन्धी गोष्ठी सञ्चालन कार्यक्रम
- समाजमा सबै पक्ष बीच छलफल, अन्तरक्रिया, राय सुझाव सङ्कलन कार्यक्रम
- नगरपालिकाको श्रोत अभिवृद्धि कार्यक्रम संघ तथा प्रदेशको सहयोगमा सञ्चालन हुने कार्यक्रम
- नगरपालिकाको वित्तिय तथा आर्थिक सहयोग वृद्धि कार्यक्रम
- विपद् तथा महामारी व्यवस्थापन कार्यक्रम
- जोखिम व्यवस्थापन कोषको श्रोत व्यवस्थापन गर्ने

- वार्ता तथा सम्झौता गर्न सिप अभिवृद्धि कार्यक्रम

९.४.५ अपेक्षित उपलव्धी :

यस नगरपालिकाको आवधिक योजनाको अन्त्यमा नगरपालिकाका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुले योजना कार्यान्वयन गर्दा आइपरेका जोखिमहरुको समयमा सहिरुपले व्यवस्थापन गरेर तोकिएको लागत र समयमा कार्य सम्पन्न गरी तोकिएको लक्ष्य र उद्धेश्य प्राप्त गरेका हुनेछन् । जोखिम सहन तथा न्यूनीकरण गर्ने क्षमताको विकास भएको हुनेछ ।

९.५ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

९.५.१ पृष्ठभूमि :

अनुगमन र मूल्याङ्कन योजना तथा कार्यान्वयनको अभिन्न अङ्ग हो । नगरपालिकाको सार्वजानिक नीति, कार्यक्रम र आयोजनाको प्रभावकारी र नतिजामुखि कार्यान्वयन र यिनीहरुको उचित सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्न र सम्पादन भएका वा हुँदै गरेका कार्यहरुमा जवाफदेहिता एकिन गर्नका लागि अनुगमन र मूल्याङ्कन जस्ता कार्यहरु आबश्यक पर्दछन् ।

योजनाको अनूगमन योजना : योजना, नीति, कार्यक्रम तथा आयोजनाहरुमा लगानी तथा साधनको प्रवाह समुचित ढंगले भएको छ वा छैन भन्ने पत्ता लगाउन योजनाको अनुगमन आवश्यक छ । कार्य तालिका अनुसार क्रियाकलापहरुको कार्यान्वयन भई लक्षित प्रतिफल प्राप्त हुने स्थिति छ वा छैन भनि विभिन्न तहमा व्यवस्थापन वा तोकेको व्यक्ति वा निकायवाट निरन्तर र आवधिक रुपमा निगरानी राख्ने कार्य अनुगमन हो । (श्रोत: स्थानीयतहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७८) अनुगमन आयोजना स्थलमै गएर र आयोजनाको क्रियाकलापको प्रगति प्रतिवेदन मार्फत अनुगमन गरिन्छ ।

योजना मूल्याङ्कन योजना : योजनाको कार्यान्वयनवाट लक्षित उद्धेश्य प्राप्त भयो भएन र योजनाको तथा कार्यान्वयनवाट योजनावाट फाइदा पाउने अपेक्षित जनताले उपयूक्त रुपमा फाइदा पाए पाएन्न भनेर गरिने अध्ययन विश्लेषणलाई योजनाको मूल्याङ्कन भनिन्छ । आवधिक योजनाको मूल्याङ्कन २ वटा तहमा गरिन्छ । मध्यमकालिन योजनाको मध्यावधि र तोकिए अनुसार निर्देशित रहे वा नरहेको, लक्ष्य लगायत कार्यक्रमको परिमार्जन गर्नु पर्ने आवश्यकता रहे नरहेको आदिवारे आवधिक योजनाको मध्यावधि मूल्याङ्कन गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ ।

त्यस्तै योजना अवधिको अन्त्यमा निर्धारित परिमाणात्मक तथा गुणात्मक लक्ष्य प्राप्तिको मूल्याङ्कन अन्तिम रुपमा तेश्रो पक्षवाट गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्छ । ठुलीभेरी नगरपालिकावाट आवधिक योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्न योजना शाखा मातहत राखी अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।

९.५.२ प्रमुख समस्या :

यो नगरपालिकाको संगठनात्मक संरचना व्यवस्थित रुपमा निर्माण भईसकेको छैन । अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्न नगरपालिकाले फारम तथा कार्यविधि तय नहुनु, यसको लागि छुट्टै शाखा स्थापना नहुनु, योजनाहरु तथ्याङ्कमा आधारित नहुनु, सुचकहरु स्पष्ट नतोकिनु, उपलव्धीहरु सूचकसंग दाज्ने व्यवस्था नहुनु लगायतका समस्याहरु रहेका छन् । वर्तमान स्थितिका तथ्याङकहरु पनि स्पष्ट नहुनु, अपुरा हुनु, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन नियमित रुपमा नगरिनु, सिपयूक्त जनशक्ति नहुनु, भौतिक संरचना नहुनु र तथ्याङकको विश्वसनियतामा प्रश्न उठाउनु आदि समस्याहरु रहेका छन् ।

९.५.३ चुनौती र अवसरहरु

चुनौतीहरु : यस नगरपालिकामा व्यवस्थित तथा नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने व्यवस्था मिलाउन, आवश्यक फारम तथा कार्यविधि अपनाउन, प्रत्येक योजना तथा कार्यक्रम तथ्यमा आधारित गराउन, नतिजामुखी गराउन, कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्न चुनौती रहेको छ ।

अवसरहरु : अनुगमन तथा मूल्याङ्कन सम्बन्धमा राष्ट्रिय योजना आयोग तथा कर्णाली प्रदेशले विशेष महत्व दिई नीति, कार्यविधि, निर्देशिका , फारम तयार गर्नु, नगरपालिकाले पनि नतिजामुखी योजना पद्धति अपनाउन जोड दिनु, दातृनिकाय तथा दिगो विकासका लक्ष्यहरुमा पनि अनुगमन तथा मूल्याङ्कनलाई लागू गर्न प्राथमिकता दिनु आदि अवसरको रुपमा लिन सकिन्छ ।

९.५.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम

दीर्घकालिन सोच : उचित प्रतिफल नगरवासीको जीवनमा सुधार

लक्ष्य : योजना, आयोजना तथा कार्यक्रमहरु तोकिएको लागत र समयमा सम्पन्न गरी लक्षित प्रतिफल प्राप्त गर्ने ।

उद्धेश्य १.अनुगमन तथा मूल्याङ्कन पद्धतिको विकास गरी प्रतिफल र नतिजामा आधारित लगानीको सुनिश्चिता गर्ने ।

तालिका न : ८६ रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम

रणनीति :	कार्यनीति
१.योजना, आयोजना तथा कार्यक्रमहरुको नियमित अनुगमन गर्ने । २.योजना तथा आयोजनाको मध्य तथा अन्तिममा प्रभावकारी मूल्याङ्कन गरिने छ । ३.नगरपालिकाले अनुगमन तथा मूल्याङ्कन व्यवस्थित रुपमा सञ्चालन गर्न कार्यविधि, निर्देशिका र फारम तयार गरी सो को आधारमा गरिने छ । ४.श्रोत साधनको प्राप्ति र उपयोग स्वीकृत वजेट र समय तालिका अनुसार गर्ने । ५.कार्यान्वयन क्षमताको स्थिति, कार्यान्वयनमा देखिएका समस्या र वाधा व्यवधान र सोको समाधानको लागि अवलम्बन गर्नु ।	१. आवधिक योजना तथा कार्यक्रमहरु व्यवस्थितरुपमा सञ्चालन गर्दा आएका समस्या तत्काल समाधान गर्न र तोकिएको लागत र समयमा कार्य सम्पन्न गरी लक्षित प्रतिफल प्राप्त गर्नको लागि देहाय अनुसारको कार्यनीति अवलम्बन गरिने छ । २. योजना, नीति, कार्यक्रम तथा आयोजनाहरुमा लगानी तथा साधनको प्रवाह समुचित ढंगले छ वा छैन अनुगमन गरिने छ । ३.अनुगमन आयोजना स्थलमै गएर र आयोजनाको क्रियाकलापको प्रगति प्रतिवेदन मार्फत अनुगमन गरिने छ । ४. अनुगमनको क्रममा योजना, नीति, कार्यक्रमको निम्न पक्षको विश्लेषण गरिने छ ।

योजना अनुगमन प्रणालीको छनौट : अनुगमन प्रणाली नतिजा खाकाको आधारमा स्थापित गरिएको छ । नगरपालिकाले आफ्नो अनुगमन तथा मूल्याङ्कन विधि अपनाउदा प्रदेश नीति तथा योजना आयोगबाट तय भएका तथा दिगो विकास लक्ष्यका विस्तृत सूचकहरुलाइ परिपुरक तथा समपुरक गर्ने गरी आफ्ना कार्यक्रमका सुचकहरु निर्धारण गरिएका छन् .। यस नगरपालिकाले तथ्याङक व्यवस्थापन र प्रयोगका लागि प्रदेश तथा राष्ट्रिय प्रणालीसँग आबद्ध हुने खालका अनुगमन सूचना प्रणाली विकास गरिनेछ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ बमोजिम गैरसरकारी संघसंस्था, उपभोक्ता समिति, सहकारी संस्था लगायतका सामाजिक तथा सामुदायिक संघ संस्थाले नगरपालिकाको समन्वयमा रही कार्य गर्नुपर्ने र नगरपालिकाले पनि संयुक्त अनुगमन तथा प्रगति प्रणाली अपनाईने पर्ने भएकोले सो सम्बन्धी तथ्याङक सङ्कलन र विश्लेषण गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।

योजना मूल्याङ्कन योजना सम्बन्धमा लिएका कार्यनीतिहरु : योजनाको कार्यान्वयनवाट लक्षित उद्धेश्य प्राप्त भयो भएन र योजनाको तथा कार्यान्वयनवाट योजनावाट फाइदा पाउने अपेक्षित जनताले उपयूक्त रुपमा फाइदा पाए पाएन्न भनेर गरिने अध्ययन विश्लेषणलाई योजनाको मूल्याङ्कन भनिन्छ । आवधिक योजनाको मूल्याङ्कन २ वटा तहमा गरिन्छ । आवधिक योजनाको मध्यावधि र पूर्व निर्णयहरु निर्देशित रहे नरहेको, लक्ष्य लगायत कार्यक्रमको परिमार्जन गर्नु पर्ने आवश्यकता रहे नरहेको आदिवारे आवधिक योजनाको मध्यावधि मूल्याङ्कन गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ । त्यस्तै योजना अवधिको अन्त्यमा निर्धारित परिमाणात्मक तथा गुर्णात्मक लक्ष्य प्राप्तिको मूल्याङ्कन अन्तिमरुपमा तेश्रो पक्षवाट गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।

अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका लागि लिइने आधारहरु : आवधिक योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका लागि लिइने आधारहरु निम्नअनुसार हुनेछन् ।

- यो रणनीति र कार्ययोजना नै अनुगमन र मूल्याङ्कनका लागि प्रमुख दस्तावेज वा आधार हुनेछ ।
- राष्ट्रिय योजना आयोग र कर्णाली प्रदेश नीति तथा योजना आयोगले तोकिएको आधार र मापदण्डलाई अवलम्बन गरिनेछ । कार्य योजनामा उल्लेख भए अनुसारका नतिजा अनुगमन गर्नका लागि रिजल्ट फ्रेमवर्क विधि प्रयोग गरिनेछ ।
- कार्य योजनाको समग्र अनुगमनका लागि नगरपालिकाले वनाएको फ्रेमवर्कमा समावेश गरिएका मुख्य सूचकहरु प्रयोग गर्नेछ ।
- नगरपालिकाले आयोजना गर्ने चौमासिक तथा वार्षिक कार्यक्रमको प्रगति समीक्षा कार्यक्रम सञ्चालनस्तरका अनुगमनको आधारभूत चरण हुनेछ ।
- अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्दा रा.यो.आयोग र कर्णाली प्रदेश नीति तथा योजना आयोगले प्रकाशन गरेको राह्रिय अनुगमन तथा मूल्याङ्कन दिग्दर्शनमा उल्लेख गरे अनुसार नगरपालिकामा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन दिग्दर्शन तय गरी सो आधारमा गरिने छ ।

योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने व्यवस्था र प्रक्रिया :

१.आवधिक योजनाको लक्ष्य तहको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्दा नगर कार्यपालिकाद्वारा नियुक्त स्वतन्त्र संस्था वा विज्ञद्वारा गरिने छ ।

२.उद्देश्य तहको प्रभाव र असर तह सम्बन्धी मूल्याङ्कन कार्यपालिकाद्वारा आवधिक योजनाको मध्यमकालमा मूल्याङ्कन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

३. मानिसको सोचमा आएको परीवर्तन कस्तो रहयो भन्ने विषयमा मूल्याङ्कन गरिने व्यवस्था मिलाईनेछ ।

४.कार्यक्रम, परियोजना वा आयोजनाको लगानी प्रक्रिया र प्रतिफलको अनुगमन ठुलीभेरी नगरपालिका उपप्रमुखको संयोजकत्वमा रहेको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिले अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यमा नेतृत्वदायी र समन्वयकारी भूमिका निर्वाह गर्ने ।

५.वडा स्तरमा संचालित योजनाको अनुगमन र सुपरिवेक्षण सम्वन्धित वडा अध्यक्षको संयोजकत्वमा गठित वडास्तरीय अनुगमन समितिले अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाईने ।

यस समितिबाट अनुगमन गर्दा कार्य योजनामा उल्लेख भएका मुख्य कार्यक्रम

- कार्यकलाप र स्रोत साधन के के छन् ?
- वार्षिक बजेट वा खर्च कति छ ?
- लागत प्रभावकारिताको अवस्था के कस्तो छ ?
- कार्यक्रम कार्यान्वयन प्रक्रिया के कस्तो छ भनेर विज्ञबाट वा दोस्रो पक्षवाट प्रभाव मुल्याङ्कन गर्ने व्यवस्था मिलाईने ।
- पृष्ठपोषण प्याकेज तयार गरी सम्वन्धित निकायमा समेत संप्रेषण गरिने ।
- अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्दा प्रयोग गरिने फारम राष्ट्रिय योजना आयोग तथा कर्णाली प्रदेश नीति तथा योजना आयोगले तय गरेको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन दिग्दर्शनको आधारमा कार्यपालिकाले स्विकृत गरेको फारम प्रयोग गरिने ।
- अनुगमन र मूल्याङ्कन प्रत्येक चरण तथा कार्यक्रम अनुसार गर्नको लागि योजनावद्ध रुपमा अनुगमन कार्य योजना तर्जुमा गरिने छ ।
- अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको विवरण,
- अपेक्षित नतिजाहरु,
- सूचक,
- जिम्मेवारी निकाय,
- तथ्याङक श्रोत,
- तथ्याङक सङ्कलन गर्ने विधि,
- समय अवधि
- जिम्मेवारी गर्ने प्रतिवेदन आदि विस्तृत रुपमा तालिका मा उल्लेख गरिएको छ ।

अनुगमन एवं प्रगती प्रतिवेदन प्रणाली : ठुलीभेरी नगरपालिकाको प्रथम आवधिक योजना तर्जुमा भए पछि कार्यान्वयन गरिनेछ । यस योजनाले तोके अनुसारको तोकिएका सूचकहरु प्राप्त गर्न अनुगमन गर्ने, सच्याउन लागि निर्देशन दिने र प्रतिवेदनहरु सम्वन्धित पदाधिकारी वा संस्थामा पठाइने छ । अनुगमन प्रतिवेदन र प्रगति प्रतिवेदनहरु तलदिएको तालिका अनुसार गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ । प्रतिवेदन तालिका अनुगमन प्रतिवेदन प्रतिवेदन गर्ने समय

समय अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजना अनुसार उपप्रमुखले बैठकमा पेश गर्ने मासिक, चौमासिक,वार्षिक जिससको समन्वय र अनुगमन गर्ने भुमिका कार्यपालिका वार्षिक गैरसरकारी सङ्घसंस्था, उपभोक्ता समिति, सहकारी संस्था लगायतका सामाजिक तथा सामुदायिक सङ्घ संस्थाका संयुक्त अनुगमन तथा प्रतिवेदन । अनुगमन तथा सुपरिबेक्षण समिति र शाखा कार्यलयहरु मासिक, चौमासिक, वार्षिक संघीय सरकारलाई गर्नुपर्ने प्रतिवेदन (जन्म, मृत्यु, विवाह, बसाइसराइ, सम्बन्ध बीच छेद र धर्मपुत्र र धर्मपुत्री घटना र सामाजिक सुरक्षाआदि ।

तालिका न : ८७ योजनाको अनुगमन एवं प्रगती प्रतिवेदन

क्र.स.	विवरण	निकाय	समय
१.	प्रतिवेदन तालिका अनुगमन प्रतिवेदन	प्रतिबेदन गर्ने	समय
२.	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजना अनुसार	उपप्रमुखले बैठकमा पेश गर्ने	मासिक, चौमासिक,वार्षिक
३.	जिससको समन्वय र अनुगमन गर्ने भुमिका	कार्यपालिका	वार्षिक
४.	गैरसरकारी सङ्घसंस्था, उपभोक्ता समिति, सहकारी संस्था लगायतका सामाजिक तथा सामुदायिक सङ्घ संस्थाका संयुक्त	अनुगमन तथा सुपरिबेक्षण समिति र शाखा कार्यलयहरु	मासिक, चौमासिक, वार्षिक
५.	अनुगमन तथा प्रतिवेदन ।		
६.	संघीय सरकारलाई गर्नुपर्ने प्रतिवेदन (जन्म, मृत्यु, विवाह, बसाइसराइ, सम्बन्ध बीच छेद र धर्मपुत्र र धर्मपुत्री घटना र सामाजिक सुरक्षाआदि ।	शाखा कार्यलयहरु र प्रमुख कार्यकारी, प्रशासकीय अधिकृत वार्षिक	मासिक, चौमासिक, वार्षिक

स्रोत : स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८

आवधिक योजनाको नतिजा खाका : (Logical Framework) ठुलीभेरी नगरपालिकाको प्रथम आवधिक योजनाको कार्यान्वयन पछि विभिन्न क्षेत्रमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्नको लागि तोकिए अनुसारको उपलब्धी प्राप्त भएको हुनेछ । उक्त उपलब्धीहरु नतिजा खाका अनसूचि ८ मा प्रस्तुत गरिएको छ । यस आधारमा आवधिक योजनाको उपलब्धीको मूल्यांकन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।

कार्यक्रम

नगरपालिकाले आफै कार्यान्वयन गर्ने कार्यक्रमहरु

- अनुगमन तथा मूल्याङ्कन फारम, निर्देशिका र कार्यविधि तयार गर्ने कार्यक्रम
- योजना तथा आयोजनाहरुको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यक्रम
- जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुलाई अभिमुखि कार्यक्रम
- अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका लागि सफ्टवेयर निर्माण कार्यक्रम
- सार्वजनिक सुनाइ कार्यक्रम
- सार्वजनिक परीक्षण कार्यक्रम

- सामाजिक परिक्षण कार्यक्रम
- योजनाको असर तथा प्रभाव मूल्याङ्कन कार्यक्रम

संघ, प्रदेशको सहयोगमा सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरु

- जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुलाई अभिमुखि कार्यक्रम
- अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका लागि सफ्टवेयर निर्माण कार्यक्रम
- अनुगमन तथा मूल्याङ्कन फारम, निर्देशिका, कार्यविधि तयार गर्ने कार्यक्रम

९.५.५ अपेक्षित उपलब्धी

: ठुलीभेरी नगरपालिकाको आवधिक योजना अवधिमा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्न नगरपालिकामा एउटा छुट्टै शाखाको स्थापना भएको हुनेछ । आयोजनाका उपलब्धीका सूचकहरु र फारम तय भएको हुनेछ । उपप्रमुखको संयोजकत्वमा रहेको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समितिको क्षमताको विकास भई नियमित अनुगमन भएको हुने र प्राप्त समस्या समयमा समाधान तत्काल समाधान गर्ने परिपाटीको विकास भएको हुनेछ। उक्त समितिले उठाएका कुराहरु नगर कार्यपालिकाको वैठकमा पेश गरी छलफल गर्ने र दिएको सुझाव कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था भएको हुनेछ। अनुगमन तथा मूल्याङ्कनवाट प्राप्त पृष्ठपोषक आगमी योजना तर्जुमा गर्दा शिक्षाको रुपमा लिएको हुनेछ। प्रत्येक योजना, आयोजना तथा कार्यक्रमहरु लागत व्यवस्था गर्दा त्यसको १ प्रतिशत वजेट अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यक्रमको लागि छुट्याउने व्यवस्था गरिएको हुनेछ।

९.६ आवधिक योजनाको प्रारभिक लगानी अनुमान, क्षेत्रगत बाँडफाँड तथा वित्तिय श्रोत

ठुलीभेरी नगरपालिकाले आवधिक विकास योजना अवधि अनुसार तोकिएको लक्ष्य,उद्धेश्य तथा सूचक प्राप्तिका लागि योजना तथा कार्यक्रममा वजेटको व्यवस्था गरी कार्यान्वयन गनुपर्ने हुन्छ । यस अवधिमा विभिन्न क्षेत्रको निम्ति वजेट अनुमान गरिएको छ । वजेट अनुमान गर्दा आ.व. २०७९/०८० को कुल आय तथा व्यय भएको आधारमा तथा हालको स्थिति र योजनाका अन्तिम अवधिमा प्राप्त गर्ने लक्ष्य बीच को फरकलाई पूर्ति गर्ने आधारमा निरुपण गरिएको छ। यो वजेट संघ, प्रदेश, नगरपालिका, गैसस, निजी क्षेत्र लगायतवाट प्राप्त गर्ने आधारमा प्रक्षेपण गरिएको छ। यस आवधिक विकास योजना मा कुल रु ५ अरव ९८ करोड ९९ लाख ८९ हजार लगानी गरिने छ। सारांशमा यस नगरपालिकाको क्षेत्रगत तथा विषयगत रुपमा बजेटको आवश्यकता तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका न : ८८ ठुलीभेरी नगरपालिका आ.ब.२०८१/०८२ देखि ५ वर्षको योजना आवधिको लागि आवश्यक वजेट

आवधिक योजनाको विषय तथा क्षेत्रगत बजेट (२०८१/०८२ देखि २०८५/०८६) को लागि

१.आर्थिक विकास क्षेत्र

विषयगत उपक्षेत्रहरु	आ.ब. २०८१/०८२	आ.ब. २०८२/०८३	आ.ब. २०८३/०८४	आ.ब. २०८४/०८५	आ.ब. २०८५/०८६	जम्मा रु. (000)
१.आर्थिक विकास क्षेत्र						
कृषि	८७००	१३६००	१२३००	८८००	५४००	४८८००
पशुपक्षी	२१००	३८००	५६००	४२००	१८००	१७५००

विषयगत उपक्षेत्रहरु	आ.ब. २०८१/०८२	आ.ब. २०८२/०८३	आ.ब. २०८३/०८४	आ.ब. २०८४/०८५	आ.ब. २०८५/०८६	जम्मा रु. (०००)
खाद्य सुरक्षा तथापोषण	१५००	८०००	८०००	३३००	१०००	२१८००
सिचाई	१०००	८५००	८२००	९५००	३०००	३०२००
भूमीव्यवस्था	३०००	११५००	१३०००	९०००	५५००	४२०००
वन तथा वनस्पति	२१००	४३००	५५००	३७००	३१००	१८७००
खनिज सम्पदा	५००	११००	५००	४००	१००	२६००
उद्योग बाणिज्य आपूर्ति तथा पर्यटन बजार	२१००	११३००	९०००	६०००	४५००	३२९००
ब्यापार तथा आपूर्ति	१३००	६१००	७८००	४५००	३७००	२३४००
पर्यटन	४०००	६६००	६६००	४४००	४४००	२६०००
सहकारी वित्तिय तथा सेवा	४७००	५७००	६६००	५०००	४५००	२६५००
जम्मा बजेट	३१०००	८०५००	८३१००	५८८००	३७०००	२९०४००

२.सामाजिक विकास क्षेत्र

विषयगत उपक्षेत्रहरु	आ.ब. २०८१/०८२	आ.ब. २०८२/०८३	आ.ब. २०८३/०८४	आ.ब. २०८४/०८५	आ.ब. २०८५/०८६	जम्मा रु. (०००)
शिक्षा	२४०००	४००००	४१५००	४५७००	३६०००	१८७२००
स्वास्थ्य तथा पोषण	१४५००	१५५००	१७५००	१४५००	१८२००	८०२००
खाने पानी तथा सरसफाई	४०००	४०००	४५००	४०००	४०००	२०५००
युवा तथा खेलकुद	१०००	४१००	४१००	५५५०	३०००	१७७५०
महिला बालबालिका तथा लक्षित बर्ग	८५००	७५००	९७००	८९००	१००००	४४६००
जम्मा	५२०००	७११००	७७३००	७८६५०	७१२००	३५०२५०

३ भौतिक विकास क्षेत्र

विषयगत उपक्षेत्रहरु	आ.ब. २०८१/०८२	आ.ब. २०८२/०८३	आ.ब. २०८३/०८४	आ.ब. २०८४/०८५	आ.ब. २०८५/०८६	जम्मा रु.(०००)
सडक	१६०५००	६३०५००	६१०५००	४५०५००	४५०५००	२३०२५००
आबास बस्ती तथा बजार विकास	२६०००	७३०००	६५५००	७०५००	६५५००	३००५००
सञ्चार तथा सूचना प्रविधि पूर्वाधार	१५००	१५००	१५००	१५००	१५००	७५००
बिधुत	०	२००	३००	४००	३००	१२००
जम्मा	१८८०००	७०५२००	६७७८००	५२२९००	५१७८००	२६११७००

४ लोकतन्त्र सुशासन तथा सस्थागत विकास समुह

विषयगत उपक्षेत्रहरु	आ.ब. २०८१/०८२	आ.ब. २०८२/०८३	आ.ब. २०८३/०८४	आ.ब. २०८४/०८५	आ.ब. २०८५/०८६	जम्मा रु.(०००)
वित्तिय व्यवस्था र भ्रष्टाचार निवारण	३१५०	३१५०	३१५०	३१५०	३१५०	१५७५०
सस्थागत व्यबस्था,शासकीय सुधार तथा सुशासन	५३००	५७८००	९३००	८०००	६३००	८६७००
जम्मा	८४५०	६०९५०	१२४५०	१११५०	९४५०	१०२४५०

५. वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन

विषयगत उपक्षेत्रहरु	आ.ब. २०८1/०८२	आ.ब. २०८२/०८३	आ.ब. २०८३/०८४	आ.ब. २०८४/०८५	आ.ब. २०८५/०८६	जम्मा रु.(०००)
तथ्यांक	२००	५५०	७५०	४५०	३५०	२३००
बिपत व्यवस्थापन	१२००	५०००	५०००	५०००	५५००	२१७००
वन वातावरण तथा जलाधार	२००	३५०	४५०	३५०	३५०	१७००
जम्मा	१४००	५३५०	५४५०	५३५०	५८५०	२३४००

पाँच विषयगत विकास समुहको जम्मा

क्षेत्र	आ.ब. २०८१/०८२	आ.ब. २०८२/०८३	आ.ब. २०८३/०८४	आ.ब. २०८४/०८५	आ.ब. २०८५/०८६	जम्मा रु.(०००)
१.आर्थिक विकास क्षेत्र	३१०००	८०५००	८३१००	५८८००	३७०००	११.०४
२.सामाजिक विकास क्षेत्र	५२०००	७११००	७७३००	७८६५०	७१२००	१८.५२
३ भौतिक विकास क्षेत्र	१८८०००	७०५२००	६७७८००	५२२९००	५१७८००	६६.९४
४.लोकतन्त्र सुशासन तथा सस्थागत विकास समुह	८४५०	६०९५०	१२४५०	१११५०	९४५०	३.०१
५.अन्तरसम्बन्धित विषय	१४००	५३५०	५४५०	५३५०	५८५०	०.५०
पुजिगत जम्मा	२८०,८५०	९२३,१००	८५६,१००	६७६,८५०	६४१,३००	३३७८२०

तालिका न : ८९ नगरपालिकाको पाँच गत आ.ब.को आर्थिक अवस्था

क्र.स	शिर्षकहरु	आ.ब. ७६/७७	आ.ब. ७७/७८	आ.ब. ७८/७९	आ.ब. ७९/८०	आ.ब. ८०/८१
१.	जम्मा आय	३२५,९६२,१६६	४६५,७१७,१४७	४४५,७०१,९८२	५४५,७२८,३७०	५०४,६०३,५२८
२.	पुंजीगत तर्फ	१४९,०५७,१६६	१९१,१५४,५५३	२०४,५५५,८८२	३११,९३४,७४९	२१२,१२७,३२७
३.	चालु तर्फ	१७६,९०५,०००	२७४,५६२,५९४	२४१,१४६,१००	२३३,७९३,६२१	२९२,४७६,२०१
४.	आन्तरिक राजश्व	२१,५२२,९१६	२३,२३९,४१३	३,०३९,३७३	६८,६७१,०३१	२४,७५२,०८५

क.स	शिर्षकहरु	आ.ब. ७६/७७	आ.ब. ७७/७८	आ.ब. ७८/७९	आ.ब. ७९/८०	आ.ब. ८०/८१
५.	राजश्व बाँडफाँडबाट प्राप्त रकम	२८,९७४,२५०	४४,४०१,७४६	५८,६७७,०००	६२,१७६,५५४	७०,६५०,२४२
६.	अघिल्लो आ.व.को नगद मौज्दात				६१,२१९,४३२	
७.	विकास साझेदार					
८.	नेपाल सरकारबाट प्राप्त समानीकरण अनुदान	८०,७००,०००	९२,७३८,९८०	८५,२००,०००	८२,५१०,०००	७८,१००,०००
९	प्रदेश सरकारबाट प्राप्त समानीकरण अनुदान	९,८६०,०००		८,६२७,०००	७,५६४,२५०	८,६२५,०००
१०	संघीय सरकारबाट प्राप्त सशर्त अनुदान	१७३,६०५,०००	२६३,७०४,८४०	२२३,६७९,०००	२०८,०७७,३२४	२१४,१२८,२०१
११	प्रदेश सरकारबाट प्राप्तसशर्त अनुदान	३,३००,०००	१०,८५७,७५४	१७,४६७,१००	२५,७१६,२९७	७८,३४८,०००
१२	संघ विशेष अनुदान	४,०००,०००	९,९७४,४१४	९,६८६,६६१	२५,७९३,४८२	१०,०००,०००
१३	प्रदेश विशेष अनुदान	४,०००,०००	४,०००,०००	३,०८४,८४८		
१४	संघीय समपुरक अनुदान		१६,८००,०००	१०,९४१,०००	४,०००,०००	१०,०००,०००
१५.	प्रदेश समपुरक अनुदान			२५,३००,०००		१०,०००,०००
कुल जम्मा आय		३२५,९६२,१६६	४६५,७१७,१४७	४४५,७०१,९८२	४८४,५०८,९३८	५०४,६०३,५२८

ठुलीभेरी नगरपालिका डोल्पाको आ.ब. २०७४/०७५ देखि आ.ब. २०७९/०८० को आय अनुमानलाई आधार मानेर सो अवधिमा भएको बृद्धि अनुपात अनुसार प्रत्येक वर्ष २० प्रतिशत बृद्धि भएको खण्डमा जम्मा रु ४ अर्ब ८७ करोड ८१ लाख ४९ हजाररुपैयाँ आम्दानी हुने प्रक्षेपण गरिएको छ । चालुखर्च रु.२६११७८९००० र विकास खर्च रु.३३७८२००००० गरेर जम्मा रु. ५९८९९८९००० र अपुग रकम रु. १११९८४००००.देखिन आउँछ ।

तालिका न : ९० ठुलीभेरी नगरपालिकाको आवधिक योजना अवधिमा आ.ब.२०८०/०८१ देखि आ.ब.२०८५/०८६ सम्म परिचालन हुने संभाब्य स्रोतको विश्लेषण र प्रक्षेपण

क.स.	शिर्षकहरु	आ.ब.२०८०/०८१	आ.ब. २०८१/०८२	आ.ब. २०८२/०८३	आ.ब. २०८३/०८४	आ.ब. २०८४/०८५	आ.ब. २०८५/०८६	जम्मा
१.	जम्मा आय	५०४,६०४	६५५,५२४	७८६,६२९	९४३,९५५	१,१३२,७४६	१,३५९,२९५	४,८७८,१४९
२.	पुँजीगत तर्फ	२१२,१२७	३०४,५५३	३६५,४६३	४३८,५५६	५२६,२६७	६३१,५२१	२,२६६,३६०
३.	चालु तर्फ	२९२,४७६	३५०,९७१	४२१,१६६	५०५,३९९	६०६,४७९	७२७,७७४	२,६११,७८९
४.	आन्तरिक राजश्व	२४,७५२	२९,७०३	३५,६४३	४२,७७२	५१,३२६	६१,५९१	२२१,०३४
५.	राजश्व बाँडफाँडबाट प्राप्त रकम	७०,६५०	८४,७८०	१०१,७३६	१२२,०८४	१४६,५००	१७५,८००	६३०,९०१
६.	अघिल्लो आ.व.को नगद मौज्दात	-	-	-	-	-	-	-
७.	विकास साझेदार	-	५०,०००	६०,०००	७२,०००	८६,४००	१०३,६८०	३७२,०८०
८.	नेपाल सरकारबाट प्राप्त समानीकरण अनुदान	७८,१००	९३,७२०	११२,४६४	१३४,९५७	१६१,९४८	१९४,३३८	६९७,४२७
९	प्रदेश सरकारबाट प्राप्त समानीकरण अनुदान	८,६२५	१०,३५०	१२,४२०	१४,९०४	१७,८८५	२१,४६२	७७,०२१
१०	संघीय सरकारबाट प्राप्त सशर्त अनुदान	२१४,१२८	२५६,९५४	३०८,३४५	३७०,०१४	४४४,०१६	५३२,८१९	१,९१२,१४८
११	प्रदेश सरकारबाट प्राप्तसशर्त अनुदान	७८,३४८	९४,०१८	११२,८२१	१३५,३८५	१६२,४६२	१९४,९५५	६९९,६४१
१२	संघ विशेष अनुदान	१०,०००	१२,०००	१४,४००	१७,२८०	२०,७३६	२४,८८३	८९,२९९
१३	प्रदेश विशेष अनुदान	-	-	-	-	-	-	-

क.स.	शिर्षकहरु	आ.ब.२०८०/०८१	आ.ब. २०८१/०८२	आ.ब. २०८२/०८३	आ.ब. २०८३/०८४	आ.ब. २०८४/०८५	आ.ब. २०८५/०८६	जम्मा
१४	संघीय समपुरक अनुदान	१०,०००	१२,०००	१४,४००	१७,२८०	२०,७३६	२४,८८३	८९,२९९
१५.	प्रदेश समपुरक अनुदान	१०,०००	१२,०००	१४,४००	१७,२८०	२०,७३६	२४,८८३	८९,२९९
कुल जम्मा आय		५०४,६०४	६५५,५२४	७८६,६२९	९४३,९५५	१,१३२,७४६	१,३५९,२९५	४,८७८,१४९

आवधिक योजना अवधिमा आ.ब.२०८१/०८२ देखि आ.ब.२०८५/०८६ सम्म परिचालन हुने सम्भाव्य स्रोतको जम्मा रु ४ अरब ८७ करोड ८१ लाख ४९ हजाररुपैयाँ आम्दानी हुने प्रक्षेपण गरिएको छ। यस अवधिमा लगानी गर्ने रकम र आय रकम बीच को फरक अर्थात नपुग लगानी रकम देहायका कार्यनीति अवलम्बन गरी रकम जुटाईनेछ।

१. नगरपालिका सदरमुकाम र वडा न. ११ जोड्ने सडकको स्तरोन्निति गर्न र मोटरेवल पुलको लागि आवश्यक लगानी रकम संघ तथा कर्णाली प्रदेशसँग समन्वय गरी वजेटको व्यवस्था गर्न पहल गरिनेछ।
२. नगरपालिकाको पूर्वाधार, सामाजिक र आर्थिक विकास गर्न अनुदान वृद्धि गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ।
३. नगरपालिकाको आन्तरिक श्रोत बढाउन नीतिगत तथा संगठानिक व्यवस्था मिलाईनेछ।
४.माथि उल्लेखित क्षेत्र मध्ये व्यापार, पर्यटन, कृषि, पशुपन्छीपालन, उद्योग तथा शिक्षा क्षेत्रमा निजी क्षेत्रको लगानी वृद्धि गर्ने वातावरण तयार गरिनेछ।
५. सामाजिक तथा वातावरण क्षेत्रको विकासमा लगानीको लागि गैसस तथा अन्तर्राष्ट्रिय संस्थासंग समन्वय गरी लगानी प्राप्त गर्ने प्रयास गरिनेछ।
६. गौरवका तथा ठूला योजनाको लागि आवश्यक पर्ने लगानी रकम संघको समन्वयमा वैदेशिक सहयोग जुटाउन पहल गरिने।
७. यस नगरपालिकावाट विदेशमा तथा स्वदेशका विभिन्न स्थानमा रहि सेवा गरेका व्यक्ति तथा संस्थाको पहलमा सहयोग जुटाउने प्रयास गरिने।
८. योजना तथा कार्यक्रम कार्यन्वयन गर्दा जनसहभागिता जुटाईने।
९. नगरपालिकाको क्षमता अभिवृद्धि गरिने।

९.७ आवश्यक जनशक्तिको आंकलन

आवधिक योजनाको कार्यन्वयन पक्ष ज्यादै महत्वपूर्ण हुन्छ। आर्थिक स्रोतको अतिरिक्त योजना कार्यान्वयनको लागि आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्थापन पनि महत्वपूर्ण पक्ष हो। ठुलीभेरी नगरपालिकाको आवधिक विकास योजना कार्यान्वयनको लागि हाल रहेको जनशक्तिले लक्षित गरे अनुसारका योजना तथा आयोजनाहरु सञ्चालन गर्न अपुग हुन जान्छ। योजना अवधिको लागि आवश्यक जनशक्तिको प्रक्षेपण गर्न तथा नगरपालिकाले संगठनको अध्ययन गर्न प्रशासनिक विज्ञ रहेको एउटा कार्यदल गठन गर्नुपर्ने देखिन्छ। सो कार्यदलले संविधान तथा अन्य कानूनले तोकेका

कार्य गर्नको लागि कार्य विवरण सहित कर्मचारीको दरवन्दी सिफारिश गर्ने गरी कार्यदेश दिएर अध्ययन गराउन पर्ने देखिन्छ ।

अनुसुचीहरु :

अनुसुची : १ गौरवका आयोजना

आयोजना तथा कार्यक्रम	उदेश्य	अनुमानित लागत	कार्यान्वयन तथा सहकार्य
राष्ट्रिय रणनैतिक सडक			
१. भेरी कोरिडर सडक	चिन भारत जोडन सडकको निर्माण	-	**संघीय सरकार**
नगरका गौरवका आयोजनाहरु			
१. अन्तर जिल्ला र अन्तर पालिका जोड्ने सडक निर्माण कार्यक्रम			
१.१. भेत्ती जुफाल माझफाल रुकुम पूर्व जोड्ने सडक	अन्तर जिल्ला र स्थानीय तह जोडने	४० करोड	प्रदेश सरकार
१.२. दुनै खाल्दारा ढोरपाटन सडक	अन्तर जिल्ला र स्थानीय तह जोडने	४० करोड	प्रदेश सरकार
१.३. कुम्ली कर्प तामाखानी सुनदह रुकुम पूर्व जोड्ने सडक	अन्तर जिल्ला र स्थानीय तह जोडने	४० करोड	प्रदेश सरकार
१.४. दुनै परिला ग्यालबारा हुँदै धो जोड्ने सडक	अन्तर जिल्ला र स्थानीय तह जोडने	४० करोड	प्रदेश सरकार
२. एक घर एक बगैचा विकास कार्यक्रम	कृषि क्षेत्रको विकास	२ करोड	नपा, प्रदेश सरकार, संघीय सरकार
३. पर्यटन विकास कार्यक्रम	ठुलीभेरीलाई यार्सा हबको रुपमा विकास गर्ने र ग्रामीण पर्यटनका अन्य पूर्वाधार विकास गर्न लगानी गरिन	२ करोड	नपा, प्रदेश सरकार, संघीय सरकार
४. जिल्ला अस्पताललाई १०० शैयामा विस्तार गरी नर्सिङ्ग शिक्षा कार्यक्रम	छात्राहरुलाई स्वरोजगारमुलक शिक्षा	२ करोड	प्रदेश सरकार, संघीय सरकार
५. पढ्दै कमाउँदै विद्यालय शिक्षा कार्यक्रम :	उद्यमशिलता विकास	१ करोड	नपा
	जम्मा रकम	१ अर्व ६७ करोड	

अनुसुची : २ वडागत आयोजना

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
१	१	आर्थिक विकास	उद्योग	कुटानी पिसानी मिल स्थापना	थाला	p1	३००००००	३१५	८
२	२	आर्थिक विकास	उद्योग	कुटानी पिसानी मिल स्थापना	कुम्ली	p1	२५०००००	८००	८
३	२	आर्थिक विकास	उद्योग	जडीवुटी प्रशोधन केन्द्र स्थापना	लोचा	p2	५००००००	७००	९
४	२	आर्थिक विकास	उद्योग	पोष्ट हार्भेष्ट उद्योग स्थापना	कुम्ली	p2	३००००००	५००	८
५	२	आर्थिक विकास	उद्योग	सिलाइ कटाइ उद्योग स्थापना	कुम्ली	p2	२००००००	५००	८
६	२	आर्थिक विकास	उद्योग	स्याउ प्रशोधन उद्योग स्थापना	कुम्ली	p2	५००००००	७००	८
७	३	आर्थिक विकास	उद्योग	आधुनिक तरिकाको घट्ट निर्माण	मेलसरा	p1	२००००००	५००	८
८	३	आर्थिक विकास	उद्योग	कुटानी पीसानी मिलको संचालन गर्ने	दुनै	p2	३५०००००	५००	८
९	४	आर्थिक विकास	उद्योग	आरन उद्योग स्थापना	हिपुङ्ग ओरार	p2	३००००००	६३५	८
१०	४	आर्थिक विकास	उद्योग	काष्ठ उद्योग स्थापना	भित्तखौला	p2	५००००००	६३५	८
११	४	आर्थिक विकास	उद्योग	कुटानी पिसानी मिल मर्मत सम्भार	धोरीढुङ्गा	p1	५००००००	६३५	८
१२	४	आर्थिक विकास	उद्योग	जडीवुटी प्रशोधन केन्द्र स्थापना	भेरीगैरा	p2	५००००००	१०००	९
१३	४	आर्थिक विकास	उद्योग	तेल पेल्ने उद्योग स्थापना	तिप्ला	p2	२०००००००	६३५	८
१४	५	आर्थिक विकास	उद्योग	आरन उद्योग स्थापना	माझफाल	p2	५००००००	१५००	८
१५	५	आर्थिक विकास	उद्योग	आलुको लागि पोष्ट हार्भेष्ट उद्योग स्थापना	माझफाल	p2	२०००००००	१५००	८
१६	५	आर्थिक विकास	उद्योग	काष्ठ उद्योग स्थापना	माझफाल	p2	५०००००००	१५००	८
१७	५	आर्थिक विकास	उद्योग	कुटानी पिसानी मिल स्थापना	माझफाल लाहारा हुँ	p1	२०००००००	१५००	८
१८	५	आर्थिक विकास	उद्योग	जडीवुटी प्रशोधन केन्द्र स्थापना	माझफाल	p2	१०००००००	१५००	८
१९	५	आर्थिक विकास	उद्योग	जुस उद्योग स्थापना	माझफाल	p2	२०००००००	१५००	८
२०	५	आर्थिक विकास	उद्योग	तेल पेल्ने उद्योग स्थापना	माझफाल लाहारा हु	p2	२०००००००	१५००	८
२१	६	आर्थिक विकास	उद्योग	आरन उद्योग स्थापना	दुरगाँउ	p2	५००००००	१५००	८
२२	६	आर्थिक विकास	उद्योग	आलुको लागि पोष्ट हार्भेष्ट उद्योग स्थापना	वडाभरि	p2	२०००००००	१५००	८
२३	६	आर्थिक विकास	उद्योग	काष्ठ उद्योग स्थापना	दुरगाँउ	p2	५०००००००	१५००	८
२४	६	आर्थिक विकास	उद्योग	कुटानी पिसानी मिल स्थापना	दुरगाँउ	p2	५००००००	१५००	८
२५	६	आर्थिक विकास	उद्योग	जडीवुटी प्रशोधन केन्द्र स्थापना	वडा कार्यालयमा	p2	१०००००००	१५००	९
२६	६	आर्थिक विकास	उद्योग	जुस उद्योग स्थापना	वडाभरि	p2	२०००००००	१५००	८
२७	७	आर्थिक विकास	उद्योग	आरन उद्योग स्थापना	दोली	p2	१०००००००	३०००	८
२८	७	आर्थिक विकास	उद्योग	कुटानी पिसानी मिल स्थापना	सेरा	p2	५००००००	२५००	८
२९	७	आर्थिक विकास	उद्योग	पोष्ट हार्भेष्ट उद्योग स्थापना	दोली	p2	५००००००	२०००	८
३०	७	आर्थिक विकास	उद्योग	सिलाइ कटाइ उद्योग स्थापना	जुफाल एयरपोर्टमा	p2	९००००००	२०००	८
३१	७	आर्थिक विकास	उद्योग	स्याउ प्रशोधन उद्योग स्थापना	डिम्मुर	p2	१०००००००	५०००	८
३२	७	आर्थिक विकास	उद्योग	स्याउ प्रशोधन उद्योग स्थापना	जुफाल	p1	१०००००००	७००	८
३३	८	आर्थिक विकास	उद्योग	कुटानी पिसानी मिल स्थापना	जुफाल डाँगीवाडा	p2	५००००००	८००	८

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
३४	८	आर्थिक विकास	उद्योग	ग्रील उद्योग स्थापना	जुफाल	p1	५००००००	१०००	८
३५	८	आर्थिक विकास	उद्योग	जडीवुटी प्रशोधन केन्द्र स्थापना	जुफाल डाँगीवाढा	p2	१००००००	८००	९
३६	८	आर्थिक विकास	उद्योग	पोष्ट हार्भेष्ट उद्योग स्थापना	जुफाल डाँगीवाडा	p2	१००००००	८००	८
३७	८	आर्थिक विकास	उद्योग	सिलाइ कटाइ उद्योग स्थापना	जुफाल	p2	५००००००	५००	८
३८	८	आर्थिक विकास	उद्योग	स्याउ प्रशोधन उद्योग स्थापना	जुफाल डाँगीवाडा	p2	२००००००	८००	८
३९	९	आर्थिक विकास	उद्योग	कागती स्याउ प्रशोधन उद्योग स्थापना	मोतीपुर डाँगीवाडा	p2	२००००००	८००	८
४०	९	आर्थिक विकास	उद्योग	कुटानी पिसानी मिल स्थापना	मोतीपुर डाँगीवाडा	p2	५००००००	८००	८
४१	९	आर्थिक विकास	उद्योग	ग्रील तथा अटोपार्ट उद्योग स्थापना	मोतीपुर डाँगीवाडा	p1	३००००००	१०००	८
४२	९	आर्थिक विकास	उद्योग	जडीवुटी प्रशोधन केन्द्र स्थापना	मोतीपुर डाँगीवाडा	p2	१००००००	७००	९
४३	९	आर्थिक विकास	उद्योग	पोष्ट हार्भेष्ट उद्योग स्थापना	मोतीपुर डाँगीवाडा	p2	१००००००	८००	८
४४	९	आर्थिक विकास	उद्योग	सिलाइ कटाइ उद्योग स्थापना	मोतीपुर डाँगीवाडा	p2	५००००००	५००	८
४५	१०	आर्थिक विकास	उद्योग	कुटानी पिसानी मिल स्थापना	औलीपरीला	p2	५००००००	३००	८
४६	१०	आर्थिक विकास	उद्योग	जडीवुटी प्रशोधन केन्द्र स्थापना	औलीपरीला	p2	५००००००	५००	९
४७	१०	आर्थिक विकास	उद्योग	तेल पेल्ने उद्योग स्थापना	चुच्चेढुङ्गा	p2	२००००००	३००	८
४८	१०	आर्थिक विकास	उद्योग	मौरीको मह प्रशोधन उद्योग स्थापना	चुच्चेढुङ्गा	p1	५००००००	३००	८
४९	१०	आर्थिक विकास	उद्योग	सिलाइ कटाइ उद्योग स्थापना	औलीपरीला	p2	४००००००	३००	८
५०	१०	आर्थिक विकास	उद्योग	स्याउ प्रशोधन उद्योग स्थापना	चुच्चेढुङ्गा	p2	१००००००	३७२	८
५१	११	आर्थिक विकास	उद्योग	कुटानी पिसानी मिल स्थापना	रह	p1	५००००००	७५०	८
५२	११	आर्थिक विकास	उद्योग	जडीवुटी प्रशोधन केन्द्र स्थापना	रह फुनहालदुहा रमाना	p2	१००००००	७००	९
५३	११	आर्थिक विकास	उद्योग	पोष्ट हार्भेष्ट उद्योग स्थापना	रह फुनहालदुवा	p2	४००००००	७००	८
५४	११	आर्थिक विकास	उद्योग	सिलाइ कटाइ उद्योग स्थापना	रह	p2	४००००००	६५०	८
५५	११	आर्थिक विकास	उद्योग	स्याउ प्रशोधन उद्योग स्थापना	रह फुनहालदुवा	p2	१००००००	७००	८
५६	1	आर्थिक विकास	कृषि	थाला गाँउ देखि कामकोट सम्म घेराबार	थाला	p1	१५००००००	३५०	२
५७	1	आर्थिक विकास	कृषि	रैथाने बाली बिक्की वितरण स्थल निर्माण	थाला	p2	६००००००	३२०	१२
५८	२	आर्थिक विकास	कृषि	अर्गानीक तरकारी खेती उत्पादन कार्यक्रम	कुम्ली	p2	२००००००	९००	२
५९	२	आर्थिक विकास	कृषि	गाँउवरीपरी लगभग ५००० फलफुलका विरुवा रोपन कार्यक्रम	कुम्ली र लोचा		८००००००	९००	6
६०	२	आर्थिक विकास	कृषि	पकेट क्षेत्र बिस्तार स्याउ ओखर	वडाभरि नै	p1	५००००००	४५०	२
६१	२	आर्थिक विकास	कृषि	रैथाने बालीको क्षेत्र विस्तार सिमि कोदो फापर आलु चिनु	वडाभरि नै	p2	५००००००	४५०	१२
६२	३	आर्थिक विकास	कृषि	कृषकहरुलाइ कृर्षी सम्बन्धी तालिम संचालन	दुनै	p2	२५००००००	४००	२
६३	३	आर्थिक विकास	कृषि	प्रत्येक टोलमा ग्रीनहाउँस स्थापना	दुनै	p1	५००००००	४००	२
६४	४	आर्थिक विकास	कृषि	कोल्ड स्टोर निर्माण	पारीबन	p2	५००००००	६३५	२
६५	४	आर्थिक विकास	कृषि	तरकारी खेती विस्तार	वडाभरि नै	p1	५००००००	६३५	२
६६	४	आर्थिक विकास	कृषि	मकै पकेट क्षेत्र बिस्तार खेती	पारीवन	p2	२००००००	६३५	२

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
६७	४	आर्थिक विकास	कृषि	रैथाने बालीको क्षेत्र विस्तार मकै सिमि कोदो फापर आलु चिनु गहु	वडाभरि नै	p2	२०००००००	६३५	१२
६८	४	आर्थिक विकास	कृषि	सामुहिक कृषि घेराबार मर्मत कार्यक्रम	वडाभरि नै	p2	५००००००	६३५	२
६९	४	आर्थिक विकास	कृषि	स्याउ पकेट कार्यक्रम	पारीबन	p2	१००००००००	६३५	२
७०	५	आर्थिक विकास	कृषि	आलु पकेट कार्यक्रम	तेच्चालेक तेलचौर बुक्ला	p2	२००००००	१५००	२
७१	५	आर्थिक विकास	कृषि	तरकारी खेती विस्तार	वडाभरि नै	p1	५००००००	१५००	२
७२	५	आर्थिक विकास	कृषि	पकेट क्षेत्र बिस्तार स्याउ ओखर खेती	खोली तमरी देखी सेरा सम्म कान्यौर देखि फुरील्ल सम्म	p2	३०००००००	१५००	२
७३	५	आर्थिक विकास	कृषि	फुरिल्ल बाट सेरा हुदै हुँ गाँउ सम्म कृषि सडक निर्माण	वडाभरि नै	p2	२५०००००००	१५००	२
७४	५	आर्थिक विकास	कृषि	रस्टिक स्टोर निर्माण आलु बालीको लागि	माझफाल	p2	५००००००	८००	२
७५	५	आर्थिक विकास	कृषि	रैथाने बालीको क्षेत्र विस्तार सिमि कोदो फापर आलु चिनु गहु	वडाभरि नै	p2	२०००००००	१५००	१२
७६	५	आर्थिक विकास	कृषि	सामुहिक कृषि घेराबार कार्यक्रम	वडाभरि नै	p1	५०००००००	१५००	२
७७	६	आर्थिक विकास	कृषि	तरकारी खेती विस्तार	वडाभरि नै	p2	१०००००००	१५००	२
७८	६	आर्थिक विकास	कृषि	पकेट क्षेत्र बिस्तार स्याउ ओखर खेती	खालीसिम फुराबन गैराकोटी	p2	४०००००००	१५००	२
७९	६	आर्थिक विकास	कृषि	रैथाने बालीको क्षेत्र विस्तार सिमि कोदो फापर आलु चिनु गहु	वडाभरि नै	p2	२०००००००	१५००	१२
८०	६	आर्थिक विकास	कृषि	सामुहिक कृषि घेराबार कार्यक्रम	वडाभरि नै	p2	९०००००००	१५००	२
८१	७	आर्थिक विकास	कृषि	अत्याधुनिक कर्षि भण्डारण कोल्ड स्टोर निर्माण	जुफाल एयरपेर्ट	p2	५००००००	५०००	२
८२	७	आर्थिक विकास	कृषि	कालजार देखि मण्डब बिदुल हुदै डाँडाखोर सम्म कर्षि घेरावार निर्माण	वडा न ७ मा	p2	२०००००००	४००	२
८३	७	आर्थिक विकास	कृषि	खोपीहाल्ना देखि भित्तखोला हुदै ढाग्रेखोला सम्म कर्षि घेरावार निर्माण	वडा न ७ मा	p2	१०००००००	२००	२
८४	७	आर्थिक विकास	कृषि	जुफाल गाँउको जग्गा चक्लाबन्दी र एक घर एक कर्षि फलफुल बगैचा निर्माण	जुफाल गाँउ	p1	२०००००००	२५००	२
८५	७	आर्थिक विकास	कृषि	तरकारी तथा फलफुल पकेट कार्यक्रम संचालन	वडा न ७ भरि नै	p2	१०००००००	५०००	२
८६	७	आर्थिक विकास	कृषि	दारीम बिसौना बाट पोरीखुइदा हुदै मेलाडाडा सम्म तारजाली घेराबार निर्माण	वडा ७	p2	१०००००००	२०००	२
८७	७	आर्थिक विकास	कृषि	धुपीरुख बाट दारीबिसैना सम्म कर्षि घेरावार	वडा न ७ भरि नै	p2	५०००००००	२०००	२
८८	७	आर्थिक विकास	कृषि	मसानढुङ्गा देखि घट्टेखोला हुदै चैसीला सम्म तारजाली घेराबार निर्माण	वडा ७	p2	५००००००	७००	२
८९	८	आर्थिक विकास	कृषि	कीबी खेती बिस्तार कार्यक्रम	वडाभरि नै	p2	९००००००	८००	२
९०	८	आर्थिक विकास	कृषि	कोल्ड स्टोर निर्माण	वडाभरि नै	p1	१०००००००	८००	२
९१	८	आर्थिक विकास	कृषि	तरकारी खेती विस्तार	वडाभरि नै	p1	१०००००००	८००	२

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
९२	८	आर्थिक विकास	कृषि	पकेट क्षेत्र बिस्तार स्याउ ओखर खेती	वडाभरि नै	p1	२००००००	८००	२
९३	८	आर्थिक विकास	कृषि	फलफुल बिमा कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	१००००००	८००	२
९४	८	आर्थिक विकास	कृषि	रैथाने बालीको क्षेत्र विस्तार सिमि कोदो फापर आलु चिनु गहु मकै	वडाभरि नै	p2	७००००००	८००	१२
९५	८	आर्थिक विकास	कृषि	वडाकार्यालय वरिपरि लगभग ४००० फलफुलका विरुवा रोपन कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	५००००००	८००	१५
९६	८	आर्थिक विकास	कृषि	सामुहिक कृषि घेराबार कार्यक्रम	वडाभरि नै	p2	३००००००	८००	२
९७	९	आर्थिक विकास	कृषि	कीबी खेती बिस्तार कार्यक्रम	वडाभरि नै	p2	९००००००	७००	२
९८	९	आर्थिक विकास	कृषि	कोल्ड स्टोर निर्माण	वडाभरि नै	p2	१००००००	७००	२
९९	९	आर्थिक विकास	कृषि	खालीजग्गामा टिमुर खेती	वडा न ९	p2	३००००००	२०००	२
१००	९	आर्थिक विकास	कृषि	जुकिसिम चिम र सेरा जगल भित्र अनार र अगुर रोपन कार्यक्रम घेरावार सहित	जुकिसिम चिम र सेरा जगल भित्र	p2	२००००००	९००	२
१०१	९	आर्थिक विकास	कृषि	तरकारी खेती विस्तार	वडाभरि नै	p1	१००००००	७००	२
१०२	९	आर्थिक विकास	कृषि	तरकारी तथा फलफुल नर्सरीको स्थापना	डाँगीबाडा	p2	८००००००	८००	२
१०३	९	आर्थिक विकास	कृषि	तरकारी र रैथाने बाली बिमा कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	१००००००	७००	२
१०४	९	आर्थिक विकास	कृषि	पकेट क्षेत्र बिस्तार स्याउ ओखर कागती खेती	वडाभरि नै	p2	२००००००	७००	२
१०५	९	आर्थिक विकास	कृषि	रैथाने बाली उत्पादनका लागि कर्षकलाइ प्रोसाहन कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p1	२००००००	७००	१२
१०६	९	आर्थिक विकास	कृषि	रैथाने बालीको क्षेत्र विस्तार सिमि कोदो फापर आलु चिनु कागुनो गहु मकै मास गहत	वडाभरि नै	p2	१००००००	७००	२
१०७	९	आर्थिक विकास	कृषि	सामुहिक कृषि घेराबार कार्यक्रम	वडाभरि नै	p2	५०००००००	७००	२
१०८	१०	आर्थिक विकास	कृषि	आलुको भण्डारणको लागि रष्टिक स्टोर स्थापना	वडाभरि नै	p1	६००००००	३७२	२
१०९	१०	आर्थिक विकास	कृषि	क्षेटीहाल्ना बाट घारबोक्सा चुच्चेढुङ्गा हपल्ल द्रारा कुनाउटी सिमानी सम्म कृषि घेराबार कार्यक्रम	वडाभरि नै	p2	२००००००	३७२	२
११०	१०	आर्थिक विकास	कृषि	गाँउवरीपरी लगभग ५००० फलफुलका विरुवा रोपन कार्यक्रम	रह	p2	८००००००	९००	१५
१११	१०	आर्थिक विकास	कृषि	तरकारी खेती विस्तार	औलीपरीला	p2	५००००००	३७२	२
११२	१०	आर्थिक विकास	कृषि	देवरकासाको टाउका बाट पोरीबन हुदै थिन्के सम्म कृषि घेराबार कार्यक्रम	वडाभरि नै	p1	१००००००	३७२	२
११३	१०	आर्थिक विकास	कृषि	पकेट क्षेत्र बिस्तार स्याउ खेती	औलीपरीला	p2	८००००००	३७२	२
११४	१०	आर्थिक विकास	कृषि	रैथाने फापर बालीको क्षेत्र विस्तार	लेखपरिला	p2	५००००००	३७२	१२
११५	१०	आर्थिक विकास	कृषि	स्याउ भण्डारणका लागि कोल्ड स्टोर निर्माण	चुच्चेढुङ्गा र फुनहाल्दुहा	p2	४००००००	३७२	२
११६	११	आर्थिक विकास	कृषि	गाँउवरीपरी लगभग ५००० फलफुलका विरुवा रोपन कार्यक्रम	रह	p1	८००००००	९००	15
११७	११	आर्थिक विकास	कृषि	तरकारी खेती विस्तार	वडाभरि नै	p2	५००००००	७००	२

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
११८	११	आर्थिक विकास	कृषि	पकेट क्षेत्र बिस्तार स्याउ ओखर खेती	वडाभरि नै	p2	७००००००	७००	२
११९	११	आर्थिक विकास	कृषि	रैथाने बालीको क्षेत्र विस्तार सिमि कोदो फापर आलु चिनु गहु	वडाभरि नै	p1	७००००००	७००	१२
१२०	११	आर्थिक विकास	कृषि	सामुहिक कृषि घेराबार कार्यक्रम	वडाभरि नै	p2	९००००००	१५००	२
१२१	1	आर्थिक विकास	पर्यटन	थाला गाँउ देखि दबन सम्म गोरेटो बाटो	थाला गाँउ देखि दबन सम्म	p1	६५००००००	३१५	८
१२२	२	आर्थिक विकास	पर्यटन	भिमशेन निसानी पदमार्ग	घोगेनेटा डाँडा	p1	५००००००	४८०	८
१२३	२	आर्थिक विकास	पर्यटन	सुनदह पदमार्ग	लोचा देखी सुनदह सम्म	p1	९००००००	५००	८
१२४	२	आर्थिक विकास	पर्यटन	होमस्टे निर्माण	कुम्ली र कर्प	p2	५००००००	८००	८
१२५	३	आर्थिक विकास	पर्यटन	दुनै राजाचोकबाट गुम्बासम्म पदमार्ग निर्माण	दुनै	p1	२५००००००	५००	८
१२६	३	आर्थिक विकास	पर्यटन	होमस्टे निर्माण	दुनै	p2	७००००००	५००	८
१२७	४	आर्थिक विकास	पर्यटन	डाँड्डुङ्गे मन्दीर पर्यटकीय पदमार्ग	भित्तखोला	p2	१०००००००	१०००	८
१२८	४	आर्थिक विकास	पर्यटन	तिप्ला बाट रुपगाँड तातापानी सम्म पर्यटकीय पदमार्ग	तिप्ला बाट रुपगाँड तातापानी सम्म	p2	१०००००००	१०००	८
१२९	४	आर्थिक विकास	पर्यटन	दुनै देखि तिप्पा सम्म केबलकार संचालन कार्यक्रम	दुनै देखि तिप्पा सम्म	p1	३०००००००००	२०००	८
१३०	४	आर्थिक विकास	पर्यटन	दुनै बाट तिप्ला हुदै सुनदह सम्म पर्यटकीय मार्ग	दुनै बाट तिप्ला हुदै सुनदह सम्म	p2	१००००००००	१०००	८
१३१	४	आर्थिक विकास	पर्यटन	भापुम गुफा निर्माण तथा सरक्षण	भित्तखोला	p2	५००००००	१०००	८
१३२	४	आर्थिक विकास	पर्यटन	होमस्टे निर्माण	तिप्ला	p2	१०००००००	२०००	८
१३३	५	आर्थिक विकास	पर्यटन	माझफाल बाट पोकेपानी साइकुमारी तिर्थस्थल हुदै सिस्ने हिमाल सम्म पर्यटकीय पदमार्ग	माझफाल	p1	५०००००००	३०००	८
१३४	५	आर्थिक विकास	पर्यटन	लाहारा बाट मौरनखेला हुदै कमिल पर्बुगुफा सम्म पर्यटकीय पदमार्ग	लाहारा	p2	१०००००००	५००	८
१३५	५	आर्थिक विकास	पर्यटन	होमस्टे निर्माण	माझफाल	p2	१०००००००	४०००	८
१३६	६	आर्थिक विकास	पर्यटन	उपेत्ता होमस्टे निर्माण	उपेत्ता	p2	५०००००००	४०००	८
१३७	६	आर्थिक विकास	पर्यटन	काडा ताली हुदै जैरीताल सम्म पर्यटकीय पदमार्ग	जैरीताल	p2	२०००००००	३०००	८
१३८	६	आर्थिक विकास	पर्यटन	काडाताली हुदै उपेत्ता सम्म पर्यटकीय पदमार्ग	उपेत्ता	p2	२०००००००	३०००	८
१३९	६	आर्थिक विकास	पर्यटन	थरगाँउ देखि तामचौर हुदै सुनदह ताल सम्म पर्यटकीय पदमार्ग	थरगाँउ	p2	१००००००००	३०००	८
१४०	६	आर्थिक विकास	पर्यटन	दुरगाँउ देखि तातापानी ढोकेनी हुदै सिस्ने सम्म पर्यटकीय पदमार्ग	दुरगाँउ	p1	५०००००००	३०००	८
१४१	७	आर्थिक विकास	पर्यटन	जुफाल गाँउ देखि खोरखोला हुदै कमील तिर्थस्थल सम्म पर्यटकीय पदमार्ग	जुफाल	p2	५०००००००	४०००	८
१४२	७	आर्थिक विकास	पर्यटन	जुफाल गाँउ देखि पातीखोला हुदै मन्माचुला सम्म पर्यटकीय पदमार्ग	जुफाल	p2	५०००००००	२०००	८
१४३	७	आर्थिक विकास	पर्यटन	बिडी थान देखि मण्डब हुदै मली सम्म पर्यटकीय सिढी निर्माण	जुफाल	p2	५०००००००	५०००	८

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
१४४	७	आर्थिक विकास	पर्यटन	मण्डब सार्वजानीक धार्मीक पर्यटकीय पार्क निर्माण सहित रङ्गशाला निर्माण	मण्डब	p1	५०००००००	४०००	८
१४५	७	आर्थिक विकास	पर्यटन	होमस्टे निर्माण	जुफाल एयरपोर्ट	p2	८००००००	४०००	८
१४६	८	आर्थिक विकास	पर्यटन	जुफाल देखि पाथीखोला हुदै कमील सम्म पर्यटकीय पदमार्ग निर्माण	जुफाल	p2	५००००००	१५००	८
१४७	८	आर्थिक विकास	पर्यटन	डाँगीबाडा देखि वडा कार्यालय हुदै बुर्थुक सम्म पर्यटकीय पदमार्ग निर्माण	जुफाल	p2	१०००००००	१५००	८
१४८	८	आर्थिक विकास	पर्यटन	बिडी बाट राताजुर हुदै मण्डब सम्म पर्यटकीय पदमार्ग सिडि निर्माण	जुफाल	p2	३०००००००	२५००	८
१४९	८	आर्थिक विकास	पर्यटन	होमस्टे निर्माण	जुफाल	p1	८००००००	१०००	८
१५०	९	आर्थिक विकास	पर्यटन	डाँगीवाडा बाट मैनधारा हुदै तातापानी सम्म पर्यटकीय पदमार्ग निर्माण (ward 8 & 9)	डाँगीवबडा	p1	३०००००००	२५००	८
१५१	९	आर्थिक विकास	पर्यटन	भेत्ती सागर निर्माण	मोतीपुर	p2	५०००००००	३०००	८
१५२	९	आर्थिक विकास	पर्यटन	मोतीपुर पुल बाट रहढीका हुदै जुफाल सम्म पर्यटकीय सीडी सहितको पदमार्ग निर्माण	मोतीपुर	p2	१०००००००	२५००	८
१५३	९	आर्थिक विकास	पर्यटन	होमस्टे निर्माण	डागीवाडा मोतीपुर	p2	८००००००	१०००	८
१५४	१०	आर्थिक विकास	पर्यटन	कागचुचा बाट कोङ्गक हुदै पोरीबन रोब सम्म पर्यटकीय पदमार्ग	लेखपरिला	p2	५००००००	३७२	८
१५५	१०	आर्थिक विकास	पर्यटन	कागनी बाट रम्फु तिम्सा हुदै फुनहाल्दा मुलबाटो सम्म पर्यटकीय पदमार्ग	फुनहाल्दा	p1	३००००००	३७२	८
१५६	१०	आर्थिक विकास	पर्यटन	खोर बाट मिदक्ती गुम्बा हुदै छुपु मुहान सम्म पर्यटकीय पदमार्ग	फुलहाल्दुहा	p2	५००००००	३७२	८
१५७	१०	आर्थिक विकास	पर्यटन	तिम्सा बाट रातोभिर हुदै तल्लो चौरसम्म पर्यटकीय पदमार्ग	तिम्सा	p2	३००००००	३७२	८
१५८	१०	आर्थिक विकास	पर्यटन	दह बाट घरपाङ्ग हुदै जाजरडेटा ग्यालबारा सम्म पर्यटकीय पदमार्ग	परिला	p2	५०००००००	३७२	८
१५९	१०	आर्थिक विकास	पर्यटन	देउली बाट खोला हुदै तोबथाङ्ग सम्म पर्यटकीय पदमार्ग	लेखपरिला	p2	३००००००	३७२	८
१६०	१०	आर्थिक विकास	पर्यटन	देउली बाट डोरा हुदै चासा सम्म पर्यटकीय पदमार्ग	लेखपरिला	p2	३००००००	३७२	८
१६१	१०	आर्थिक विकास	पर्यटन	देवारा बाट साराङ्ग हुदै कोप्चा भ्याकताना घरगौरा सम्म पर्यटकीय पदमार्ग	लेखपरिला गाँउ	p2	५००००००	३७२	८
१६२	१०	आर्थिक विकास	पर्यटन	नौफिरी बाट धोचेन हुदै ब्यासेरेखि तिर्थस्थल सम्म पर्यटकीय पदमार्ग	लेखपरिला	p2	५००००००	३७२	८
१६३	१०	आर्थिक विकास	पर्यटन	पल्चेपुक बाट छेटीहाल्ना हुदै ओलीपरिला चुचेढुड्गा सम्म पर्यटकीय पदमार्ग	चुचेढुङ्गा	p2	३००००००	३७२	८

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
१६४	१०	आर्थिक विकास	पर्यटन	पाङ्ग बाट डाडारमाना हुदै देउती दह सम्म पर्यटकीय पदमार्ग	लेखपरिला	p2	३००००००	३७२	८
१६५	१०	आर्थिक विकास	पर्यटन	पाटिरङ्ग बाट लुग्रीकाट्ना बलजितेबास हुदै आरेनगैरा पनेरी सम्म सम्म	परिला	p2	२०००००००	३७२	८
१६६	१०	आर्थिक विकास	पर्यटन	माझखोला बाट लैनी हुदै लाउद्वा सम्म पर्यटकीय पदमार्ग	लेखपरिला	p2	५००००००	३७२	८
१६७	१०	आर्थिक विकास	पर्यटन	मोताबाट सिम हुदै दबुचेना गाँउ सम्म पर्यटकीय पदमार्ग	दबुचेना	p2	५००००००	३७२	८
१६८	११	आर्थिक विकास	पर्यटन	कागनी देखि रह गाँउ हुदै दुना डाँडा सम्म केवलकार संचालन योजना	कागनी देखि रह गाँउ हुदै दुना डाँडा सम्म	p2	१००००००००	२०००	८
१६९	११	आर्थिक विकास	पर्यटन	ढिमचौर देखि पट्यौटी हुदै तामखानी सम्म पर्यटकीय पदमार्ग	रह	p2	८००००००	६५०	८
१७०	११	आर्थिक विकास	पर्यटन	माझबन गुफाँसरक्षण	माझबन	p2	७००००००	६५०	८
१७१	११	आर्थिक विकास	पर्यटन	रह गाँउ देखि भिमचौर हुदै चौरीरमना झरणा सम्म पर्यटकीय पदमार्ग	रह	p2	९००००००	७००	८
१७२	११	आर्थिक विकास	पर्यटन	रहगाँउ देखि सर्फेगुफा हुदै ग्यालबार सम्म पर्यटकीय पदमार्ग	रह	p2	८५०००००	७००	८
१७३	११	आर्थिक विकास	पर्यटन	होमस्टे निर्माण	रह कागनी	p1	८००००००	१०००	८
१७४	२	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	कुखुरा फर्म संचालन	लोचा कुम्ली	p1	२००००००	१५०	२
१७५	२	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	भेडाबाखां पालन कार्यक्रम	कर्प गाम्फु खाक्कर	p2	५००००००	१६०	२
१७६	२	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	भैसी पालन	कर्प कुम्ली लेचा	p1	५००००००	१५०	२
१७७	२	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	मौरी पालन	गरुवा	p2	३००००००	५०	२
१७८	२	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	रैथाने पशुपन्छि पालन	कुम्ली लोचा	p2	२००००००	९००	२
१७९	३	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	कुखुरा पालन गर्ने	दुनै	p2	२५०००००	५००	२
१८०	३	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	डेरी निर्माण गर्ने		p1			२
१८१	३	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	हाँस पालन गर्ने	दुनै	p2	३५०००००	५००	२
१८२	४	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	कुखुरा फर्म संचालन	जिउला	p2	५००००००	६३५	२
१८३	४	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	घोडा खच्चर पालन ब्यवसाय कार्यक्रम	किम्मन	p2	१०००००००	६३५	२
१८४	४	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	टर्की पालन	हिम्का	p1	५००००००	६३५	२
१८५	४	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	पशुबस्तुका लागि ओषधि ब्यवस्थापन कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	१०००००००	६३५	२
१८६	४	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	बिकासी भेडाबाखां पालन कार्यक्रम	साली	p2	५००००००	६३५	२
१८७	४	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	भैसी पालन	सालीखेला	p2	५००००००	६३५	२
१८८	४	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	मौरी पालन	खम्मन	p2	३००००००	६३५	२
१८९	४	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	हाँस पालन	हिउक	p2	५००००००	६३५	२
१९०	५	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	कुखुरा फर्म संचालन	वडाभरि नै	p2	६००००००	१५००	२

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
१९१	५	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	टर्की पालन	माझफाल लाहारा हुँ	p1	५००००००	२००	२
१९२	५	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	पशुबस्तुका लागि ओषधि ब्यवस्थापन कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	१००००००	१५००	२
१९३	५	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	भेडाबाखां पालन कार्यक्रम	वडाभरि नै	p2	३०००००००	१५००	२
१९४	५	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	भैसी पालन	वडाभरि नै	p2	२००००००	१५००	२
१९५	५	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	मौरी पालन	वडाभरि नै	p2	३००००००	१५००	२
१९६	५	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	हाँस पालन	वडाभरि नै	p2	५००००००	५००	२
१९७	६	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	कुखुरा फर्म संचालन	ताली थरगाँउ दुरगाँउ	p2	२००००००	१५००	२
१९८	६	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	पशुबस्तुका लागि ओषधि ब्यवस्थापन कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	५००००००	१५००	२
१९९	६	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	भेडाबाखां पालन कार्यक्रम	वडाभरि नै	p1	१००००००००	१५००	२
२००	६	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	भैसी पालन	ताली थरगाँउ दुरगाँउ	p2	५००००००	१५००	२
२०१	६	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	मौरी पालन	ताली थरगाँउ दुरगाँउ	p2	३००००००	१५००	२
२०२	७	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	कुखुरा फर्म संचालन	दाबीक	p2	५००००००	६००	२
२०३	७	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	पशुबस्तुका लागि ओषधि ब्यवस्थापन कार्यक्रम	जुफाल ७ न वडा कार्यालयमा	p2	२००००००	१०००	२
२०४	७	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	भेडाबाखां पालन कार्यक्रम	मली	p1	२०००००००	१०००	२
२०५	७	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	भैसी पालन	मली	p2	५००००००	७००	२
२०६	७	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	मौरी पालन	जुफाल गाँउ	p2	४००००००	७००	२
२०७	८	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	कुखुरा फार्म संचालन	वडाभरि नै	p1	८००००००	५००	२
२०८	८	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	नश्ल सुधार कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	१०००००००	८००	२
२०९	८	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	पशुपछि बिमा कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	१०००००००	८००	२
२१०	८	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	पशुबस्तुका लागि ओषधि ब्यवस्थापन कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	५००००००	८००	२
२११	८	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	भेडाबाखां पालन कार्यक्रम	तिलचौर र मैनधारा	p2	८००००००	५००	२
२१२	८	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	भैसी पालन	मण्डब	p2	८००००००	३००	२
२१३	८	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	मौरी पालन	डाँगीबाडा	p2	५००००००	३५०	२
२१४	९	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	कुखुरा र हास फार्म संचालन	वडाभरि नै	p1	८००००००	७००	२
२१५	९	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	नश्ल सुधार कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	१०००००००	७००	२
२१६	९	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	पशुपछि बिमा कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	१०००००००	७००	२
२१७	९	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	पशुबस्तुका लागि ओषधि ब्यवस्थापन कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	५००००००	७००	२
२१८	९	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	भेडाबाखां पालन कार्यक्रम	मैनधारा तातोपानी मोतिपुर	p2	८००००००	७००	२
२१९	९	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	भैसी पालन	मोतिपुर डाँगीवबडा	p2	८००००००	७००	२
२२०	९	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	मासु बिक्री बितरणका लागि बधसाला निर्माण	मोतिपुर	p2	३००००००	१०००	२
२२१	९	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	मौरी पालन	मोतिपुर	p2	५००००००	५००	२
२२२	१०	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	कुखुरा फर्म संचालन	औलीपरीला	p2	४००००००	३७२	२
२२३	१०	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	चौरी फार्म संचालन	लेखपरिला	p1	१०००००००	३७२	२
२२४	१०	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	पशुबस्तुका लागि ओषधि ब्यवस्थापन कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	२००००००	३७२	२
२२५	१०	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	भेडाबाखां पालन कार्यक्रम	परीला	p2	८००००००	३७२	२

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
२२६	१०	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	भैसी पालन	चुच्चेढुङ्गा	p2	२००००००	३७२	२
२२७	१०	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	मौरी पालन	वडाभरी नै	p2	१०००००००	३७२	२
२२८	११	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	कुखुरा फर्म संचालन	रह रम्फु कागनी	p2	४००००००	६००	२
२२९	११	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	चौरी फार्म संचालन	पाल्बारमाना तल्लोदुना ग्यालबारा चौरीरमना माटे	p1	९००००००	६००	२
२३०	११	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	पशुबस्तुका लागि ओषधि ब्यवस्थापन कार्यक्रम	रह	p2	२००००००	६५०	२
२३१	११	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	भेडाबाखां पालन कार्यक्रम	रमाना	p2	८००००००	७००	२
२३२	११	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	भैसी पालन	ढिमचौर	p2	६००००००	३००	२
२३३	११	आर्थिक विकास	पशुपन्छी	मौरी पालन	रह गाँउ	p1	५००००००	३५०	२
२३४	२	आर्थिक विकास	भुमि व्यवस्था	जग्गा एकिकरण	वडाभरि नै	p1	६००००००	४७५	२
२३५	५	आर्थिक विकास	भुमि व्यवस्था	जग्गा एकिकरण	वडाभरि नै	p1	५००००००	१५००	२
२३६	६	आर्थिक विकास	भुमि व्यवस्था	जग्गा एकिकरण	वडाभरि नै	p1	२०००००००	१५००	२
२३७	८	आर्थिक विकास	भुमि व्यवस्था	जग्गा एकिकरण	वडाभरि नै	p1	२०००००००	८००	२
२३८	९	आर्थिक विकास	भुमि व्यवस्था	जग्गा एकिकरण	वडाभरि नै	p1	२०००००००	७००	२
२३९	११	आर्थिक विकास	भुमि व्यवस्था	जग्गा एकिकरण	वडाभरि नै	p1	६००००००	७००	२
२४०	३	आर्थिक विकास	युवा तथा खेलकुद	भैरवी क्लब खेलमैदान निर्माण तथा घेराबार	उपल्लो दुनै	p1	५००००००		
२४१	२	आर्थिक विकास	व्यापार, वाणिज्य तथा आपूर्ति	अण्डा बिक्रि केन्द्र स्थापना	कुम्ली लोचा	p1	२००००००	९००	2
२४२	४	आर्थिक विकास	व्यापार, वाणिज्य तथा आपूर्ति	कृषि आयआर्जन कार्यक्रम	तिप्ला	p1	१०००००००	६३५	2
२४३	५	आर्थिक विकास	व्यापार, वाणिज्य तथा आपूर्ति	कृषि आयआर्जन कार्यक्रम	माझफाल लाहारा हु	p1	५०००००००	१५००	2
२४४	६	आर्थिक विकास	व्यापार, वाणिज्य तथा आपूर्ति	कृषि आयआर्जन कार्यक्रम	दुरगाँउ थरगाँउ ताली	p1	५०००००००	१५००	2
२४५	७	आर्थिक विकास	व्यापार, वाणिज्य तथा आपूर्ति	कृषि आयआर्जन कार्यक्रम तालीम संचालन	वडा कार्यक्रम	p2	५००००००	१०००	२
२४६	७	आर्थिक विकास	व्यापार, वाणिज्य तथा आपूर्ति	बिक्री वितरण स्टल निर्माण	जुफाल एयरपोर्टमा	p1	१००००००००	३०००	2
२४७	८	आर्थिक विकास	व्यापार, वाणिज्य तथा आपूर्ति	कृषि आयआर्जन कार्यक्रम	वडा न ८ भरी	p1	४००००००	८००	2
२४८	८	आर्थिक विकास	व्यापार, वाणिज्य तथा आपूर्ति	बिक्री वितरण स्टल निर्माण	जुफाल	p2	५००००००	३०००	२
२४९	९	आर्थिक विकास	व्यापार, वाणिज्य तथा आपूर्ति	बिक्री वितरण स्टल निर्माण	मोतीपुर डाँगीवाडा	p1	५००००००	३०००	2
२५०	१०	आर्थिक विकास	व्यापार, वाणिज्य तथा आपूर्ति	कृषि आयआर्जन कार्यक्रम	औलीपरीला	p1	३००००००	३७२	2
२५१	१०	आर्थिक विकास	व्यापार, वाणिज्य तथा आपूर्ति	बिक्री वितरण स्टल निर्माण	रहको रोडको साइडमा	p2	३००००००	३००	२
२५२	११	आर्थिक विकास	व्यापार, वाणिज्य तथा आपूर्ति	कृषि आयआर्जन कार्यक्रम	रह	p1	३००००००	६५०	2
२५३	११	आर्थिक विकास	व्यापार, वाणिज्य तथा आपूर्ति	बिक्री वितरण स्टल निर्माण	रहको रोडको साइडमा	p2	३००००००	३०००	२
२५४	२	आर्थिक विकास	श्रम तथा रोजगारी	एक घर एक रोजगार कार्यक्रम	वडा न २ भरी	p1	२५००००००	७००	८
२५५	३	आर्थिक विकास	श्रम तथा रोजगारी	एक घर एक रोजगार कार्यक्रम	वडा न ३ भरी	p1	२५००००००	५००	८
२५६	४	आर्थिक विकास	श्रम तथा रोजगारी	एक घर एक रोजगार कार्यक्रम	वडा न ४ भरी	p1	१००००००००	६३५	८

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
२५७	५	आर्थिक विकास	श्रम तथा रोजगारी	एक घर एक रोजगार कार्यक्रम	वडा न ५ भरी	p1	५०००००००	१५००	८
२५८	६	आर्थिक विकास	श्रम तथा रोजगारी	एक घर एक रोजगार कार्यक्रम	वडा न ६ भरी	p1	५०००००००	१५००	८
२५९	७	आर्थिक विकास	श्रम तथा रोजगारी	एक घर एक रोजगार कार्यक्रम	वडा न ७ भरी	p1	५००००००	१०००	८
२६०	८	आर्थिक विकास	श्रम तथा रोजगारी	एक घर एक रोजगार कार्यक्रम	वडा न ८ भरी	p1	९००००००	८००	८
२६१	९	आर्थिक विकास	श्रम तथा रोजगारी	एक घर एक सिपसहितको रोजगार कार्यक्रम	वडा न ९ भरी	p1	१०००००००	७००	८
२६२	१०	आर्थिक विकास	श्रम तथा रोजगारी	एक घर एक रोजगार कार्यक्रम	वडा न १० भरी	p1	५००००००	३७२	८
२६३	११	आर्थिक विकास	श्रम तथा रोजगारी	एक घर एक रोजगार कार्यक्रम	वडा न ११ भरी	p1	५००००००	७००	८
२६४	४	आर्थिक विकास	सहकारी वित्तिय तथा सेवा	सहकारी भवन निर्माण	तिप्ला	p2	५००००००	१०००	८
२६५	५	आर्थिक विकास	सहकारी वित्तिय तथा सेवा	बैङ्क स्थापना	माझफाल	p2	५००००००	३०००	८
२६६	५	आर्थिक विकास	सहकारी वित्तिय तथा सेवा	सहकारी भवन मर्मत	माझफाल	p2	४००००००	१०००	८
२६७	६	आर्थिक विकास	सहकारी वित्तिय तथा सेवा	बैङ्क स्थापना	दुरगाँउ	p2	५००००००	१५००	८
२६८	६	आर्थिक विकास	सहकारी वित्तिय तथा सेवा	सहकारी भवन निर्माण	वडाभरी	p2	३०००००००	१५००	८
२६९	१०	आर्थिक विकास	सहकारी वित्तिय तथा सेवा	बैङ्क स्थापना	रह	p2	१०००००००	१५००	८
२७०	१०	आर्थिक विकास	सहकारी वित्तिय तथा सेवा	सहकारी भवन निर्माण	रह	p2	९००००००	१०००	८
२७१	११	आर्थिक विकास	सहकारी वित्तिय तथा सेवा	बैङ्क स्थापना	रह	p2	१०००००००	१५००	८
२७२	११	आर्थिक विकास	सहकारी वित्तिय तथा सेवा	सहकारी भवन निर्माण	रह	p2	९००००००	१०००	८
२७३	२	आर्थिक विकास	स्वरोजगारका लागि सिपविकस कार्यक्रम	आयआर्जन कार्यक्रम सकर्मी डकर्मी तालिम संचालन	वडा कार्यालय कुम्ली	p2	२००००००	४५०	१०
२७४	२	आर्थिक विकास	स्वरोजगारका लागि सिपविकस कार्यक्रम	सिपमुलक तालिम संचालन जस्तै तरकारी खेती सिलाइ बुनाइ	वडा कार्यालय कुम्ली	p2	२००००००	३५०	१०
२७५	३	आर्थिक विकास	स्वरोजगारका लागि सिपविकस कार्यक्रम	आयआर्जन कार्यक्रम सकर्मी डकर्मी तालिम संचालन	दुनै	p2	२५०००००	४५०	१०
२७६	३	आर्थिक विकास	स्वरोजगारका लागि सिपविकस कार्यक्रम	सिपमुलक तालिम संचालन जस्तै तरकारी खेती सिलाइ बुनाइ	दुनै	p2	२५०००००	५००	१०
२७७	४	आर्थिक विकास	स्वरोजगारका लागि सिपविकस कार्यक्रम	आयआर्जन कार्यक्रम सकर्मी डकर्मी तालिम संचालन	तिप्ला	p2	५००००००	५००	१०
२७८	४	आर्थिक विकास	स्वरोजगारका लागि सिपविकस कार्यक्रम	सिपमुलक तालिम संचालन जस्तै तरकारी खेती सिलाइ बुनाइ	वडा कार्यालयमा	p2	१०००००००	५००	१०
२७९	५	आर्थिक विकास	स्वरोजगारका लागि सिपविकस कार्यक्रम	आयआर्जन कार्यक्रम सकर्मी डकर्मी तालिम संचालन	माझफाल	p2	५००००००	१५००	१०
२८०	५	आर्थिक विकास	स्वरोजगारका लागि सिपविकस कार्यक्रम	सिपमुलक तालिम संचालन जस्तै तरकारी खेती सिलाइ बुनाइ	वडा कार्यालयमा	p2	१०००००००	१५००	१०
२८१	६	आर्थिक विकास	स्वरोजगारका लागि सिपविकस कार्यक्रम	आयआर्जन कार्यक्रम सकर्मी डकर्मी तालिम संचालन	वडा कार्यालयमा	p2	५००००००	१५००	१०

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
२८२	६	आर्थिक विकास	स्वरोजगारका लागि सिपविकस कार्यक्रम	सिपमुलक तालिम संचालन जस्तै तरकारी खेती सिलाइ बुनाइ	वडा कार्यालयमा	p2	१०००००००	१५००	१०
२८३	७	आर्थिक विकास	स्वरोजगारका लागि सिपविकस कार्यक्रम	आयआर्जन कार्यक्रम सकर्मी डकर्मी तालिम संचालन	वडा कार्यालयमा	p2	३००००००	५००	१०
२८४	७	आर्थिक विकास	स्वरोजगारका लागि सिपविकस कार्यक्रम	सिपमुलक तालिम संचालन जस्तै तरकारी खेती सिलाइ बुनाइ	वडा कार्यालयमा	p2	५००००००	२०००	१०
२८५	८	आर्थिक विकास	स्वरोजगारका लागि सिपविकस कार्यक्रम	आयआर्जन कार्यक्रम सकर्मी डकर्मी तालिम संचालन	वडा कार्यालयमा	p2	२००००००	५००	१०
२८६	८	आर्थिक विकास	स्वरोजगारका लागि सिपविकस कार्यक्रम	सिपमुलक तालिम संचालन	वडा कार्यालयमा	p2	५००००००	८००	१०
२८७	८	आर्थिक विकास	स्वरोजगारका लागि सिपविकस कार्यक्रम	सिपमुलक तालिम संचालन जस्तै तरकारी खेती सिलाइ बुनाइ	वडा कार्यालयमा	p2	३००००००	५००	१०
२८८	९	आर्थिक विकास	स्वरोजगारका लागि सिपविकस कार्यक्रम	दलितका लागि पन्चेबाजा तालिम तथा खरिद कार्यक्रम	मोतीपुर	p2	४००००००	३००	१०
२८९	९	आर्थिक विकास	स्वरोजगारका लागि सिपविकस कार्यक्रम	सिपमुलक तालिम संचालन	वडा कार्यालयमा	p2	१०००००००	७००	१०
२९०	१०	आर्थिक विकास	स्वरोजगारका लागि सिपविकस कार्यक्रम	आयआर्जन कार्यक्रम सकर्मी डकर्मी तालिम संचालन	वडा कार्यालय	p2	३००००००	३००	१०
२९१	१०	आर्थिक विकास	स्वरोजगारका लागि सिपविकस कार्यक्रम	सिपमुलक तालिम संचालन जस्तै तरकारी खेती सिलाइ बुनाइ	वडा कार्यालय	p2	३००००००	३००	१०
२९२	११	आर्थिक विकास	स्वरोजगारका लागि सिपविकस कार्यक्रम	आयआर्जन कार्यक्रम सकर्मी डकर्मी तालिम संचालन	वडा कार्यालय रह	p2	३००००००	६५०	१०
२९३	११	आर्थिक विकास	स्वरोजगारका लागि सिपविकस कार्यक्रम	सिपमुलक तालिम संचालन जस्तै तरकारी खेती सिलाइ बुनाइ	वडा कार्यालय रह	p2	३००००००	५००	१०
२९४		आर्थिक विकास	पशुपन्छी	चरण खर्क व्यवस्थापन कार्यक्रम(गोरेटो बाटो,घुम्ति गोठ,खानेपानि तथा हिउदे बर्षे भुइ घाँस तथा डाले घाँस व्यवस्थापन)	नगरपालिका कार्यालय	p1	१५००००००		10
२९५		आर्थिक विकास	पशुपन्छी	नश्ल सुधार कार्यक्रम	नगरपालिका कार्यालय	p1	२५००००००		10
२९६		आर्थिक विकास	पशुपन्छी	भेडाबाखां पकेट प्याकेज कार्यक्रम	नगरपालिका कार्यालय	p1	२००००००		10
२९७		आर्थिक विकास	कृषि	युवा स्वरोजगार कार्यक्रम(तरकारि खेति,फलफुल खेती)	सबै वडा	p1	४००००००		10
२९८		आर्थिक विकास	पशुपन्छी	रैथाने जातका पशुपन्छी संरक्षण कार्यक्रम	नगरपालिका कार्यालय	p1	१००००००		10
२९९		आर्थिक विकास	कृषि	रैथाने बालि संरक्षण कार्यक्रम	नगरपालिका कार्यालय	p1	३००००००		10
३००		आर्थिक विकास	कृषि	व्यवसायिक तरकारी खेति कार्यक्रम	नगरपालिका कार्यालय	p1	३००००००		10
३०१		आर्थिक विकास	कृषि	सम्पुर्ण वडा समेटिने गरि बृहत कोल्ड स्टोर निर्माण	नगरपालिका	p1	५००००००		10

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
३०२		आर्थिक विकास	कृषि	हावापानि सुहाउदो जातका फलफुल तरकारि नर्षरि स्थापना तथा बगैचा सुदृढिकरण उत्पादन तथा वितरण	सबै वडा	p1	५०००००		10
३०३	४	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	दुनै वाट पारीवन तिप्ला उदाबन हुदै धुपीचोर सम्म कृषि सडक निर्माण	वडाभरि नै	p2	१०००००००	६३५	९
३०४	६	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	कृषि सडक निर्माण	वडाभरि नै	p3	४०००००००	१५००	९
३०५	७	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	कृषि सडक निर्माण	वडा ७ भरि नै	p1	१०००००००	२०००	९
३०६	८	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	कृषि सडक निर्माण	वडाभरि नै	p1	९००००००	८००	९
३०७	९	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	कृषि सडक निर्माण	वडाभरि नै	p2	९००००००	७००	९
३०८	११	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	कृषि सडक निर्माण	वडाभरि नै	p1	९००००००	१५००	९
३०९	1	पूर्वाधार विकास	विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा	एक घर एक सोलार कार्यक्रम	थाला	p1	१५००००००	३१५	१३
३१०	२	पूर्वाधार विकास	विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा	एक घर एक सोलार कार्यक्रम	२ न वडाभरी	p1	५००००००	९००	१३
३११	३	पूर्वाधार विकास	विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा	एक घर एक सोलार कार्यक्रम	वडाभरी	p2	७००००००	५००	१३
३१२	३	पूर्वाधार विकास	विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा	साना जलविद्युत आयोजनाको लागी नयाँ मेसीन जडान गर्ने	माथिल्लो दुनै	p1	१०००००००	१०००	७
३१३	४	पूर्वाधार विकास	विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा	एक घर एक सोलार कार्यक्रम	वडाभरी नै	p2	२०००००००	६३५	१३
३१४	४	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	मठमन्दिर र टोल टोलमा सडक बत्ती	४ न वडाभरी	p2	२०००००००	६३५	७
३१५	४	पूर्वाधार विकास	विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा	स्वास्थ्य विद्यालय र वडा कार्यालयमा सोलार जडान कार्यक्रम	तिप्ला	p1	१०००००००	६३५	१३
३१६	५	पूर्वाधार विकास	विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा	एक घर एक मिटरबक्स जडान कार्यक्रम	वडाभरी नै	p3	५००००००	१५००	७
३१७	५	पूर्वाधार विकास	विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा	एक घर एक सोलार कार्यक्रम	वडाभरी नै	p2	२०००००००	१५००	१३
३१८	५	पूर्वाधार विकास	विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा	झाउरी खोला पेल्टासेट मर्मत	माझफाल	p2	६००००००	१०००	७
३१९	५	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	टोल टोलमा सडक बत्ती	५ न वडाभरी	p1	१०००००००	१५००	७
३२०	५	पूर्वाधार विकास	विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा	रोलागाड लघु जलबिद्युत आयोजना मर्मत सम्भार	रोलागाड	p1	१०००००००	१५००	७
३२१	५	पूर्वाधार विकास	विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा	वडा कार्यालयमा सोलार जडान कार्यक्रम	माझफाल	p1	४००००००	१५००	१३
३२२	५	पूर्वाधार विकास	विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा	विद्यालयमा सोलार जडान कार्यक्रम	शहिद शुक्रराज आ बि र महादेव आ वि	p2	६००००००	८००	१३
३२३	६	पूर्वाधार विकास	विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा	एक घर एक सोलार कार्यक्रम	वडाभरी नै	p2	२०००००००	१५००	१३
३२४	६	पूर्वाधार विकास	विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा	घट्टेखोला जलबिद्युत आयोजना मर्मत सम्भार	घट्टेखोला	p1	१०००००००	१५००	७
३२५	६	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	टोल टोलमा सडक बत्ती	६ न वडाभरी	p1	१०००००००	१५००	७
३२६	७	पूर्वाधार विकास	विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा	७०० के बी को विद्युत आयोजना निर्माण	भित्तखोला	p1	५०००००००	७०००	७
३२७	७	पूर्वाधार विकास	विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा	एक घर एक सोलार कार्यक्रम	७ न वडाभरी	p3	५००००००	२०००	१३
३२८	७	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	टोल टोलमा सडक बत्ती	७ न वडाभरी	p2	२००००००	१०००	७
३२९	८	पूर्वाधार विकास	विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा	एक घर एक सोलार कार्यक्रम	८ न वडाभरी	p2	२०००००००	८००	१३

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
३३०	८	पूर्वाधार विकास	विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा	टोल टोलमा सडक बत्ती	८ न वडाभरी	p2	१००००००००	८००	७
३३१	८	पूर्वाधार विकास	विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा	भित्तखोला लघु जलबिद्युत आयोजना	भित्तखोला	p2	४०००००००	२५००	७
३३२	९	पूर्वाधार विकास	विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा	एक घर एक ग्यास चुलो कार्यक्रम	९ न वडाभरी	p3	६००००००	७००	७
३३३	९	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	टोल टोलमा सडक बत्ती	९ न वडाभरी	p2	४०००००००	७००	७
३३४	९	पूर्वाधार विकास	विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा	रुपगाँड लघु जलबिद्युत आयोजना	रुपगाड	p2	२५००००००००	२५००	७
३३५	१०	पूर्वाधार विकास	विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा	आखेखोला विद्युत आयोजना मर्मत	आखेखोला	p1	५००००००	७००	७
३३६	१०	पूर्वाधार विकास	विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा	एक घर एक सोलार कार्यक्रम	१० न वडाभरी	p2	६००००००	५००	१३
३३७	१०	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	टोल टोलमा सडक बत्ती	१० न वडाभरी	p2	२००००००	३००	७
३३८	११	पूर्वाधार विकास	विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा	७०० के बी को विद्युत आयोजना निर्माण	आखेखोला	p2	३००००००००	७०००	७
३३९	११	पूर्वाधार विकास	विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा	एक घर एक सोलार कार्यक्रम	११ न वडाभरी	p2	६००००००	९००	१३
३४०	११	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	टोल टोलमा सडक बत्ती	११ न वडाभरी	p2	५००००००	९००	७
३४१	1	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	सामुदायीक भवन निर्माण	थाला	p1	५००००००	३१५	११
३४२	२	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	टोलटोलमा सार्वजानिक शौचालय स्थापना	कुम्ली लोचा र कर्प	p1	६००००००	९००	११
३४३	२	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	सामुदायिक भवन निर्माण	लोचा	p2	५००००००	८००	११
३४४	३	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	सार्वजानिक शौचालय स्थापना	माथिल्लो दुनै र मेलसरा	p1	३००००००	३००	११
३४५	४	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	टोलटोलमा सार्वजानिक शौचालय निर्माण	तिप्ला	p2	२०००००००	६३५	११
३४६	४	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	महिला सहकारी भवन निर्माण	तिप्ला	p3	२०००००००	५००	११
३४७	४	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	सामाजीक बैठक भवन निर्माण	तिप्पा	p2	५०००००००	१०००	११
३४८	५	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	टोलटोलमा सार्वजानिक शौचालय निर्माण	माझफाल लाहारा हु	p2	१०००००००	१५००	११
३४९	५	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	लक्षित वर्गहरुलाइ भवन तथा बस्ती निर्माण	वडाभरि नै	p2	५०००००००	१५००	११
३५०	६	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	टोलटोलमा सार्वजानिक शौचालय निर्माण	काडाताली थरगाँउ र दुरगाँउ	p3	१०००००००	१५००	११
३५१	७	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	टोलटोलमा सार्वजानिक शौचालय निर्माण	जुफाल	p2	९००००००	२०००	११
३५२	७	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	सामुदायिक भवन निर्माण	रह	p1	६००००००	९००	११
३५३	७	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	सामुहिक बैठक तथा भलाकुसारी भबन निर्माण	अरुपाटा	p2	५००००००	२०००	११
३५४	८	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	एकिकृत बस्ती बिकास कार्यक्रम	डागीवाडा	p1	५०००००००	२८०	११
३५५	८	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	टोलटोलमा सार्वजानिक शौचालय निर्माण	जुफाल र डागीवाडा	p3	६००००००	८००	११
३५६	८	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	बिपन्न आवास कार्यक्रम	जुफाल र डागीवाडा	p3	३०००००००	३००	११
३५७	८	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	सामुदायिक भवन निर्माण	जुफाल र डागीवाडा	p1	८००००००	८००	११
३५८	९	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	एकिकृत बस्ती बिकास कार्यक्रम	डागीवाडा मोतीपुर	p1	५०००००००	७००	११
३५९	९	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	टोलटोलमा सार्वजानिक शौचालय निर्माण	डागीवाडा मोतीपुर	p3	६००००००	७००	११
३६०	९	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	सामुदायिक भवन निर्माण	डागीवाडा मोतीपुर	p1	८००००००	७००	११

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
३६१	९	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	सार्वजानीक धर्मशाला निर्माण	डागीवाडा मोतीपुर	p2	१०००००००	७००	११
३६२	१०	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	चुच्चेढुङ्गा पाटेरिङ्गमा बेवारा थपाली बस्तीबिस्तार	दुनै अस्पताल माथी	p1	१८००००००	४००	११
३६३	१०	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	टोलटोलमा सार्वजानिक शौचालय निर्माण	वडाभरी	p3	५००००००	४००	११
३६४	११	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	झुटुङ्ग बस्ती निर्माण	रह	p2	३०००००००	९००	११
३६५	११	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	टोलटोलमा सार्वजानिक शौचालय निर्माण	रह फुनहाल्दुवा कागनी	p2	९००००००	१०००	११
३६६	११	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	सामुदायिक भवन निर्माण	रह	p1	६००००००	९००	११
३६७	1	पूर्वाधार विकास	आवास, वस्ती तथा बजार विकास	बन उपभोक्ता समितिका लागी भवन निर्माण	थाला	p2	४००००००	३२०	११
३६८	३	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	लाउच बाट बाङ्गासल्ला सम्म सिचाइको उपलब्ध	दुनै	p1	५००००००	५००	2
३६९	1	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	कामकोट देखी रुकुम जोड्ने मोटर बाटे	थाला	p1	३०००००००	५००	९
३७०	1	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	जैरीगार देखी मेलचैर सम्म सडक निर्माण	जैरीगार देखी मेलचैर	p2	६००००००	३१५	९
३७१	1	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	थालागाँउ देखि टुप्पातारा जाने गोरेटो बाटे	थालागाँउ देखि टुप्पातारा	p3	१४००००००	३१५	११
३७२	२	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	कुम्ली कर्प हुदै तामाखानी सुनदह	कुम्ली देखी सुनदह सम्म	p1	१०००००००	९००	९
३७३	२	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	कुम्ली बाट कर्प हुदै तामाखानी सुनदह मध्यपहाडी लोकमार्ग पुर्विरुकुम रन्मामैकोट सम्म सडक	लोचा	p1	१०००००००	९००	९
३७४	२	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	कुम्ली लोचा सडक	कुम्ली बाट लोचा	p2	५००००००	९००	९
३७५	२	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	कुम्ली हुदै खाल्दारा जाने बाटो	कुम्ली	p3	२५००००००	९००	९
३७६	२	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	कुल्मी गाँउ हुदै दोर्मा खेला खबन जाने बाटो	कुम्ली	p1	२५००००००	९००	९
३७७	२	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	गुद्दीगार झुलुग्गे पुल	मजिने र गुद्दीगार खोला	p1	६००००००	९००	१
३७८	२	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	तलघर देखि गुदुमछरी झुलुग्गे पुल	तलघर	p1	६००००००	९००	१
३७९	२	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	बाग्रे बाट जेबाले झुलुग्गे पुल	बाग्रे	p2	७००००००	९००	१
३८०	२	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	बेजेखेल्ने धुपी देखी गाँम्फू सम्म पदमार्ग	गाम्फू	p1	३००००००	९००	११
३८१	२	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	बैकाटिया देखि च्याक्रा झुलुग्गे पुल	बैकाटिया	p1	७००००००	९००	१
३८२	२	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	लोचा खोला देखि कुम्ली जाने सडक स्तर उन्नती	लोचा खोला देखि कुम्ली सम्म	p2	६००००००	९००	९
३८३	२	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	लोचा गाँउ कर्म चऊर हुदै धुमधुमे रुगाबारी पदमार्ग	लोचा रुगाबारी	p2	४००००००	९००	११
३८४	२	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	लोचा गाँउ हुदै कर्प तलघर गरुवा तामाखानी नाहुरे हुदै सुनदह जाने पदमार्ग	लोचा कुम्ली	p1	६००००००	९००	९
३८५	३	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	सालीखेला टस्ट पुल निर्माण	माथिल्लो दुनै	p2	२००००००	३००	९
३८६	३	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	सालीखोला बाट बगर सम्म सडक निर्माण	माथिल्लो दुनै	p2	२००००००	३००	९
३८७	४	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	तिप्ला देखि खम्मन सम्म सडक निर्माण	तिप्ला देखि खम्मन सम्म	p1	१००००००००	६३५	९
३८८	४	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	दाङथर बाट चेरिङ्गे जोड्ने झोलुङ्गे पुल निर्माण	दाङथर बाट चेरिङ्गे	p2	५००००००	१५००	१

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
३८९	४	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	दुनै देखि तिप्ला साली हुदै सुनदह सम्म सडक निर्माण कार्यक्रम	दुनै देखि तिप्ला साली हुदै सुनदह सम्म	p2	१०००००००	६३५	९
३९०	४	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	रुपगाड देखि तिप्ला सम्म सडक निर्माण	रुपगाड देखि तिप्ला सम्म	p1	५०००००००	१०००	९
३९१	४	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	रुपगाड बाट तातापानी जोड्ने पुल निर्माण	रुपगाड बाट तातापानी जोड्ने	p1	५००००००	१५००	१
३९२	५	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	ओकरेनी बाट हुकुम्म जोड्ने झोलुङ्गे पुल निर्माण	माझफाल	p2	५००००००	१५००	१
३९३	५	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	छेडा देखि हु गाँउ सम्म सडक निर्माण	हु गाँउ	p1	१००००००००	१५००	९
३९४	५	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	बाहबाङ्गा झोलुङ्गे पुल निर्माण	माझफाल	p2	५००००००	१५००	१
३९५	५	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	माझफाल गाँउ देखि ओर्पुखोला सम्म सडक निर्माण	माझफाल	p2	२०००००००	१०००	९
३९६	५	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	माझफाल हुदै पोखेपानी साइकुमारी सम्म सडक निर्माण	माझफाल	p1	५०००००००	३०००	९
३९७	५	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	लाग्ना देखि रोलागाँड सम्म सडक स्तरोन्नति कार्यक्रम	लाग्ना देखि रोलागाँड सम्म	p1	२५०००००००	१५००	९
३९८	५	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	साइकुमारी झोलुङ्गे पुल निर्माण	साइकुमारी	p1	५००००००	२०००	१
३९९	५	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	हु बाट तातोपानी हुदै रुपगाड सम्म सडक निर्माण	हु गाँउ	p2	५०००००००	३०००	९
४००	६	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	जारकोट देखि गारपारी जोड्ने झोलुङ्गे पुल निर्माण	काडाताली	p3	१०००००००	१५००	१
४०१	६	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	ठेलाबगर झोलुङ्गे पुल निर्माण	दुरगाँउ	p1	१०००००००	१५००	१
४०२	६	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	डोक्रा खोला हुदै बागडाँडा सम्म झोलुङ्गे पुल निर्माण	काडाताली	p2	१०००००००	८००	१
४०३	६	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	ढोकेनी खोला झोलुङ्गे पुल निर्माण	ढोकेनी	p1	१०००००००	१५००	१
४०४	६	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	रोलागाँड देखि काडाताली सम्म सडक स्तरोन्नति कार्यक्रम	रोलागाँड देखि काडाताली सम्म	p2	३०००००००	१५००	९
४०५	७	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	खोरखोला झोलुङ्गे पुल निर्माण	खोरखोला	p1	५००००००	२०००	१
४०६	७	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	घट्टेखोला झोलुङ्गे पुल निर्माण	घट्टेखोला	p2	५००००००	२०००	१
४०७	७	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	चौसीला बाट तिलचौर हुदै रादिन सम्म सडक निर्माण	चौसीला बाट तिलचौर हुदै रादिन सम्म	p2	१०००००००	२०००	९
४०८	७	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	जुफाल एयरपोर्ट हुदै मली चौर सम्म सडक निर्माण	जुफाल एयरपोर्ट हुदै मली चौर सम्म	p1	५०००००००	४०००	९
४०९	७	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	जुफाल गाँउ सेरा बजार एयरपोर्ट कामीटोल बाहुनवाडा हुदै सार्कीटोल सम्म रिङ्गरोड सडक निर्माण	जुफाल गाँउ सेरा बजार एयरपोर्ट कामीटोल बाहुनवाडा हुदै सार्कीटोल सम्म	p2	५०००००००	४०००	९
४१०	७	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	जुफाल बाट खुइदा हुदै दोघारी सम्म सडक निर्माण	जुफाल बाट खुइदा हुदै दोघारी सम्म	p2	२०००००००	४०००	९
४११	७	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	धुपीरूख बाट ल्वारे हुदै राताजुर सम्म सडक निर्माण	धुपीरूख बाट ल्वारे हुदै राताजुर सम्म	p2	५००००००	४०००	९

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
४१२	७	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	लाटीको थान बाट दलित टोल हुदै बिडी थान सम्म कर्षि सडक निर्माण	लाटीको थान बाट दलित टोल हुदै बिडी थान सम्म	p3	३००००००	३०००	९
४१३	८	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	कालागौडा देखि पारङ्ग हुदै जुफाल सम्म सडक निर्माण	जुफाल	p2	५००००००००	१०००	९
४१४	८	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	गरुलखोला झोलुङ्गे पुल निर्माण	तिलचौर	p1	५००००००	९००	१
४१५	८	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	घट्टेखोला कल्भट निर्माण	जुफाल घट्ट	p1	१०००००००	१५००	९
४१६	८	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	घट्टेखोला कल्भट निर्माण	डागीबाडा घट्ट	p2	१०००००००	१५००	९
४१७	८	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	जुफाल देखि भेत्ती सम्म सडक निर्माण	जुफाल	p2	३०००००००	१०००	९
४१८	८	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	डागीबाडा देखि लियधारा हुदै चिउरी सम्म सडक निर्माण	डागीवाडा	p2	६००००००	४००	९
४१९	८	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	डागीबाडा बाट हरिया ढुङ्गा नमुना बिद्यालय हुदै भेत्ती जाने सडक निर्माण	डाँगीबाडा	p2	८००००००	२०००	९
४२०	८	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	मसानढुङ्गा देखि बिडी आ बि बिडीचान हुदै एयरपेर्ट सम्म सडक निर्माण	जुफाल	p3	१०००००००	१५००	९
४२१	८	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	सेरा देखि लाक्ना सम्म सडक निर्माण	जुफाल	p1	५०००००००	१५००	९
४२२	९	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	कालागौडा देखि पारीबन जोड्ने झोलुङ्गे पुल निर्माण	कालागौडा	p2	३०००००००	८००	१
४२३	९	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	कोटमुनी कल्भट निर्माण	मोतीपुर	p2	५००००००	५००	९
४२४	९	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	डाँगीवाडा खोला कल्भट निर्माण	डाँगीवाडा	p1	५००००००	२०००	९
४२५	९	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	डाँगीवाडा गौरी आ बि जाने कल्भट निर्माण	डाँगीवाडा	p2	५००००००	२०००	९
४२६	९	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	डाँगीवाडा घट्ट देखि अमल्दापानी बन जोड्ने सडक निर्माण	डाँगीवाडा	p1	३०००००००	१०००	९
४२७	९	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	डाँगीवाडा घुम्ती देखि वडा कार्यालय जोड्ने सडक निर्माण	डाँगीवाडा	p1	५०००००००	७००	९
४२८	९	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	तातोपानी जोड्ने ३ वटा झोलुङ्गे पुल निर्माण	वडा न ९	p3	९०००००००	९००	१
४२९	९	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	भेत्ती आ सी सी पुल निर्माण	भेत्ती	p3	१०००००००	२०००	९
४३०	९	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	मोतीपुर खोला कल्भट निर्माण	मोतीपुर	p2	५००००००	२०००	९
४३१	९	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	मोतीपुर जिरो पइट देखि नमुना प्राविधिक विद्यालय सम्म सडक निर्माण	मोतीपुर	p1	१०००००००	१५००	९
४३२	९	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	मोतीपुर देखि पारीबन जोड्ने झोलुङ्गे पुल निर्माण	मोतीपुर	p1	३०००००००	९००	१
४३३	९	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	रुपगाँड देखि तातोपानी हुदै हुँ गाँउ सम्म सडक निर्माण	वडा न ९	p3	१००००००००	३०००	९
४३४	९	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	रुपगाड आ सी सी पुल निर्माण	वडा न ९0	p2	१०००००००	२०००	९

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
४३५	९	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	सेडा देखि दलित बस्ती जोड्ने सडक निर्माण	मोतीपुर	p1	३०००००००	५००	९
४३६	१०	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	खलरुपी खोला झोलुङ्गे पुल निर्माण	खलरुपी	p2	५००००००	०	१
४३७	१०	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	हपल्लो साराङ्ग बाट पोरीबन रोब हुदै लेक परिला खाल्टेपानी सम्म सडक निर्माण	हपल्लो साराङ्ग बाट पोरीबन रोब हुदै लेक परिला खाल्टेपानी सम्म	p1	५०००००००	६००	९
४३८	११	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	कागनी खोला टस्ट पुल निर्माण	कागनी	p1	२०००००००	९००	९
४३९	११	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	कागनी देखी रह गाँउसम्म सडक निर्माण	कागनी देखी रह गाँउसम्म	p2	८००००००	९००	९
४४०	११	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	जेलास खोला झोलुङ्गे पुल निर्माण	जेलास	p1	६००००००	९००	१
४४१	११	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	दबिचेना खोला झोलुङ्गे पुल निर्माण	दबिचेना	p3	८००००००	९००	१
४४२	११	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	दबिचेना देखि रहगाँउ सम्म पदमार्ग निर्माण	रह	p1	५००००००	९००	११
४४३	११	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	पाल्तापानी खोला झोलुङ्गे पुल निर्माण	पाल्तापानी	p1	८००००००	९००	१
४४४	११	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	फरुकखोला झोलुङ्गे पुल निर्माण	फरुकखोला	p1	५००००००	९००	१
४४५	११	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	फाक्चेखोला देखि रहगाँउ हुदै आखे सम्म सडक निर्माण	फाक्चेखोला देखि रहगाँउ हुदै आखे सम्म	p1	५०००००००	९००	९
४४६	११	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	माझबन खोला झोलुङ्गे पुल निर्माण	माझबन	p3	६००००००	९००	१
४४७	११	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	रहगाँउ देखि तल्लेदुना सम्म पदमार्ग निर्माण	रह	p2	४००००००	९००	११
४४८	११	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	रहगाँउ देखि फरुकखोला हुदै मुगारा सम्म सडक निर्माण	रहगाँउ देखि फरुकखोला हुदै मुगारा सम्म	p1	९००००००	९००	९
४४९	1	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	मलेसा खोला देखी थालचैर सम्म सिचाइ	थाला	p2	९००००००	३२०	२
४५०	२	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	खाक्करा थुम सिचाइ आयोजना	थुम	p2	४००००००	४५०	२
४५१	२	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	छहरा खोला कर्प सिचाइ आयोजना	कर्म	p1	३००००००	४५०	२
४५२	२	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	छहरा खोला तलघर सिचाइ आयोजना	तलघर	p1	३००००००	४५०	२
४५३	२	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	दोर्मा खोला देखि कुम्ली सिचाइ आयोजना	कुम्ली	p3	४००००००	४५०	२
४५४	३	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	लोचाखोला बाट तिप्लपानी सम्म सिचाइ कुलो निर्माण	दुनै	p2	५००००००	५००	२
४५५	३	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	विद्युतको वभर पानीबाट मेलसरा सम्म ढलान कुलो निर्माण	दुनै	p2	६००००००	५००	२
४५६	४	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	दह बाट उदाबन सम्म सिचाइ आयोजना	तिप्ला	p2	१०००००००	६३५	२
४५७	४	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	भाग्गीदह देखि पारीबन सम्म सिचाइ आयोजना	तिप्ला	p1	५००००००	६३५	२
४५८	५	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	काडेला बाट सेरी सिचाइ आयोजना	माझफाल	p1	६००००००	५००	२
४५९	५	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	खेली बाट हुँ गाँउ सम्म सिचाइ आयोजना	हुँ गाँउ	p2	८००००००	४००	२
४६०	५	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	घट्ट बाट गरैला हुदै जोररु सम्म सिचाइ आयोजना	माझफाल	p2	६००००००	५००	२
४६१	५	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	मौरनखोला बाट पानीमुल सम्म सिचाइ आयोजना	लाहारा	p2	८००००००	३००	२
४६२	५	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	रारास देखि तम्मरी हुदै सेरा सम्म सिचाइ आयोजना	माझफाल	p2	८००००००	५००	२

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
४६३	६	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	चाल्ने बगर हुदै खालीसिम सम्म सिचाइ आयोजना	दुरगाँउ	p2	५००००००००	१५००	२
४६४	६	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	भेरातार्ता देखि ताली थरगाँउ हुदै दुरगाँउ सम्म सिचाइ आयोजना	वडा भरि नै	p2	५००००००००	१५००	२
४६५	६	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	माझेथान हुदै थरगाँउ गैराकोटी सम्म सिचाइ आयोजना	थरगाँउ	p1	१०००००००	३००	२
४६६	७	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	खोरखोला बाट खुइदा हुदै स्यारु सम्म सिचाइ आयोजना	खोरखोला बाट खुइदा हुदै स्यारु सम्म	p1	३०००००००	२०००	२
४६७	७	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	डिकपहिरा बाट ढाक्रेखोला हुदै दाबिक सम्म सिचाइ आयोजना	दाबिक	p2	९००००००	८००	२
४६८	७	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	तिलचौर बाट ढाक्रेखोला हुदै अरुपाटा सम्म सिचाइ आयोजना	तिलचौर बाट ढाक्रेखोला हुदै अरुपाटा सम्म	p2	८००००००	२५००	२
४६९	७	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	भङ्ग्च बाट मली हुदै मण्डब सम्म सम्म सिचाइ आयोजना	भङ्ग्च बाट मली हुदै मण्डब सम्म	p1	५००००००००	२०००	२
४७०	८	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	कुरमुर देखि चौसीला हुदै चिउरी सम्म सिचाइ आयोजना	जुफाल डाँगीबाडा	p1	२०००००००	२१००	२
४७१	८	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	कुरमुर देखि सेरा सम्म सिचाइ आयोजना	जुफाल	p2	१०००००००	२०००	२
४७२	८	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	खोरखोला देखि खुइदा हुदै जुफाल सम्म सिचाइ आयोजना	जुफाल	p2	३०००००००	२०००	२
४७३	८	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	गरुल खोला देखि भालुलुक्ना सम्म सिचाइ आयोजना	जुफाल	p2	३००००००	३००	२
४७४	८	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	घट्ट देखि सेरा हुदै करिमुन्टा सम्म सिचाइ आयोजना	जुफाल	p2	२०००००००	२०००	२
४७५	९	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	खोरखोला देखि मोतीपुर सम्म सिचाइ आयोजना	मोतीपुर	p2	५००००००००	१५००	२
४७६	९	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	खोला देखि बाइचौर सम्म सिचाइ आयोजना	मोतीपुर	p2	१०००००००	१०००	२
४७७	९	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	घट्ट देखि धर्मशाला हुदै पारङ्ग सम्म सिचाइ आयोजना	डाँगीबाडा	p1	५००००००	७००	२
४७८	९	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	तलीकुला सिचाइ आयोजना	डाँगीबाडा	p2	१०००००००	१०००	२
४७९	९	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	दमइबाडा मुनीबाट दागज्युला हुदै बगौरा सम्म सिचाइ आयोजना	मोतीपुर	p1	५००००००	५००	२
४८०	९	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	भेत्तीकुलो सिचाइ आयोजना	भेत्ती	p1	५००००००	५००	२
४८१	१०	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	छरा बाट देवारा हुदै चुच्चेढुङ्गा घाराबोक्सा सम्म RCC सिचाइ आयोजना	औलीपरीला	p2	२०००००००	३७२	२
४८२	१०	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	नयना बाट माकेदुला सम्म सिचाइ आयोजना	माकेदुला	p1	५००००००	३७२	२
४८३	११	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	कालछरा देखि आरेङ्गटाहा हुदै सब्सुङ्ग सम्म सिचाइ आयोजना	रह	p1	८००००००	७५०	२

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
४८४	११	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	नानुखोला देखि रम्फु हुदै फुचेमोसम सम्म सिचाइ आयोजना	फुनहाल्दा	p2	९००००००	८००	२
४८५	११	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	भलखोला देखि टुइजुम हुदै मान्दाङ्ग सम्म सिचाइ आयोजना	रह	p2	५००००००	७००	२
४८६	११	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	भित्तखोला देखि दबिचेना हुदै खार्का सम्म सिचाइ आयोजना	रह	p1	८००००००	७५०	२
४८७	११	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	मुलपानी देखि पिप्लेनी सम्म सिचाइ आयोजना	कागनी	p1	३००००००	१५०	२
४८८	1	पूर्वाधार विकास	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि	चोकचोकमा नेटको सुबिधा	थाला	p1	५००००००	५००	9
४८९	२	पूर्वाधार विकास	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि	नेटवर्क जडान तथा संचालन	वडा न २ भरी	p1	१००००००	९००	9
४९०	२	पूर्वाधार विकास	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि	सुचना संचार तथा प्रवृतिमैत्री पुस्तकालय स्थापना	मन्मा आ वि	p2	२५०००००	५००	९
४९१	४	पूर्वाधार विकास	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि	4G WIFI स्थापना तथा संचालन	वडा कार्यालय र विद्यालय	p1	५००००००	१५००	9
४९२	४	पूर्वाधार विकास	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि	नेटवर्क टावरको स्थापना तथा संचालन	नन्थाला	p1	१००००००००	२०००	9
४९३	५	पूर्वाधार विकास	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि	4G WIFI स्थापना तथा संचालन	वडा कार्यालय र विद्यालय	p1	५००००००	१५००	9
४९४	५	पूर्वाधार विकास	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि	नेटवर्क टावरको स्थापना तथा संचालन	बक्ला	p2	१००००००००	१५००	९
४९५	५	पूर्वाधार विकास	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि	सुचना संचार तथा प्रवृतिमैत्री पुस्तकालय स्थापना	बिद्यामन्दिर मा बि माझफाल	p2	५००००००	१५००	९
४९६	६	पूर्वाधार विकास	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि	4G WIFI स्थापना तथा संचालन	वडा कार्यालय र विद्यालय	p2	५००००००	१५००	९
४९७	६	पूर्वाधार विकास	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि	नेटवर्क टावरको स्थापना तथा संचालन	रिनिपिल्या	p2	१००००००००	१५००	९
४९८	६	पूर्वाधार विकास	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि	रिनिपिल्यामा NTC नेटवर्क टावर तथा 4G जडान	रिनिपिल्या	p1	१००००००००	१००००	9
४९९	६	पूर्वाधार विकास	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि	सुचना संचार तथा प्रवृतिमैत्री पुस्तकालय स्थापना	हिमालय आ बि	p2	५००००००	९००	९
५००	७	पूर्वाधार विकास	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि	WIFI स्थापना तथा संचालन	वडा कार्यालय र विद्यालय	p2	५००००००	५०००	९
५०१	७	पूर्वाधार विकास	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि	देवता नाच्ने चौरमा NTC नेटवर्क टावर तथा 4G जडान	देवता नाच्ने चौर	p2	५००००००००	१५०००	९
५०२	७	पूर्वाधार विकास	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि	नेपाल टेलीकमको नेटवर्क टावरको मर्मत सम्भार	जुफाल	p1	२००००००	३०००	9
५०३	७	पूर्वाधार विकास	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि	सुचना संचार तथा प्रवृतिमैत्री पुस्तकालय स्थापना	आदर्श आ वि जुफाल	p1	५००००००	९५०	9
५०४	८	पूर्वाधार विकास	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि	नेटवर्क टावरको स्थापना तथा संचालन	देवतानाच्ने चौर	p1	८००००००	१५००	9
५०५	८	पूर्वाधार विकास	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि	सुचना संचार तथा प्रवृतिमैत्री पुस्तकालय स्थापना	बिडी आ वि	p2	५००००००	५००	९
५०६	९	पूर्वाधार विकास	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि	एक घर एक 4G WIFI वितरण कारेयक्रम	वडा न ९ भरी	p3	६००००००	७००	9
५०७	९	पूर्वाधार विकास	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि	प्रविधि युक्त नेटवर्क टावरको स्थापना तथा संचालन	थर्पु डाँडा	p2	१००००००००	३०००	९
५०८	१०	पूर्वाधार विकास	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि	4G WIFI स्थापना तथा संचालन	वडा कार्यालय र विद्यालय	p3	२००००००	१०००	9
५०९	१०	पूर्वाधार विकास	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि	नेटवर्क टावरको स्थापना तथा संचालन	मिदक्ती डाँडा	p1	६००००००	१०००	9
५१०	११	पूर्वाधार विकास	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि	4G WIFI स्थापना तथा संचालन	वडा कार्यालय र विद्यालय	p2	२००००००	१५००	९
५११	११	पूर्वाधार विकास	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि	नेटवर्क टावरको स्थापना तथा संचालन	तालचेन डाँडा	p1	६००००००	९००	9

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
५१२	११	पूर्वाधार विकास	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि	लैतिडाँडा NTC नेटवर्क टावर तथा 4G जडान	लैतिडाँडा	p1	१००००००००	१५०००	9
५१३	११	पूर्वाधार विकास	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि	सुचना संचार तथा प्रवृतिमैत्री पुस्तकालय स्थापना	शुभकामना आ वि र त्रिवेणी आ बि	p2	५०००००००	९५०	९
५१४	३	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	दुनै सल्ली फेद देखि मेलसरा सम्म तल्लो रोड निर्माण	दुनै	p2	८०००००००	९००	९
५१५	३	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	भित्र खोलादेखि नैनेल हुँदै देवी थानसम्म आर सी.सी. कुलो निर्माण	उपल्लो दुनै	p1	५०००००००		
५१६	३	पूर्वाधार विकास	सिचाइ	लोचाखोला देखि जैरीगाड दोभान सम्म आर.सी.सी. कुलो निर्माण	उपल्लो दुनै	p1	६०००००००		
५१७	२	पूर्वाधार विकास	सडक, पुल तथा यातायात	दलित बस्ती आर.सी.सी ढलान निर्माण	कुम्ली	p1	३०००००००		
५१८	५	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	जडीवुटी नर्सरी स्थापना	लधुली देखि तेलचौर खेली पोक्रा	p1	१००००००००	१५००	15
५१९	६	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	जडीवुटी नर्सरी स्थापना	ताली	p1	५००००००००	१५००	15
५२०	११	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	जडीवुटी नर्सरी स्थापना	खेमदुला रम्फु टुइजुम तारा र पोदारा	p1	६०००००००	७००	15
५२१	४	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	घरघरमा डस्बीन बितरण कार्यक्रम	तिप्ला	p2	५०००००००	६३५	६
५२२	६	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	उपेत्ता ताल संरक्षण	उपेत्ता	p2	१००००००००	३०००	८
५२३	1	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	मलेसा खोला मुहान संरक्षण तथा तठबन्धन	थाला	p1	७०००००००	३२०	१५
५२४	२	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	अटीचैँर तटबन्धन	कुम्ली	p1	५०००००००	७००	१५
५२५	२	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	उचिढुगी तटबन्धन	कर्प	p1	५०००००००	७००	१५
५२६	२	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	कर्पखोली मुहान संरक्षण	कर्प	p1	५०००००००	७००	६
५२७	२	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	कागनाना खाक्कारा तटबन्धन	लोचा	p1	८०००००००	७००	१५
५२८	२	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	खाला तटबन्धन	लोचा	p1	५०००००००	७००	१५
५२९	२	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	खोली मुहान संरक्षण	लोचा	p1	२०००००००	७००	६
५३०	२	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	पुनाला मुहान संरक्षण	लोचा	p1	५०००००००	७००	६
५३१	२	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	बपीया खोला तटबन्धन	कर्पमाथी	p1	५०००००००	७००	१५
५३२	२	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	भलखोला मुहान संरक्षण	लोचा	p2	५०००००००	७००	६
५३३	३	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	टाकेभिर देखि जगते सम्म तटबन्धन	दुनै	p2	७०००००००	५००	१५
५३४	३	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	लाउचा मुहान संरक्षण	लाउचा	p2	४०००००००	५००	६
५३५	४	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	तिप्ला बाट आङचा सम्म तटबन्धन	तिप्ला बाट आङचा सम्म	p2	१०००००००	६३५	१५
५३६	४	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	तिप्ला बाट बङ्या सम्म तटबन्धन	तिप्ला बाट बङ्या सम्म	p2	१०००००००	६३५	१५
५३७	४	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	तिप्ला बाट भित्तखोला सम्म तटबन्धन	तिप्ला बाट भित्तखोला सम्म	p2	१०००००००	६३५	१५
५३८	४	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	दाप्चा देखि ओम्पा सम्म तटबन्धन	दाप्चा देखि ओम्पा सम्म	p2	२०००००००	६३५	१५
५३९	४	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	धोखोला मुहान संरक्षण	धोखोला	p2	१०००००००	६३५	६
५४०	५	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	खोली मुहान संरक्षण	हु गाँउ	p2	५०००००००	६००	६
५४१	५	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	तातोपानी तटबन्धन	हु तातोपानी	p2	५०००००००	४०००	१५
५४२	५	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	तातोपानी मुहान संरक्षण	हु तातोपानी	p2	५०००००००	४०००	६
५४३	५	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	ध्याक्रेपानी मुहान संरक्षण	माझफाल	p2	५०००००००	१५००	६

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
५४४	५	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	मौरनखोला मुहान संरक्षण	लाहारा	p2	५०००००	५००	६
५४५	६	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	खक्खरा पहिरो नियन्त्रण	काडाताली	p2	५००००००	१५००	१५
५४६	६	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	घट्टेखोला तटबन्धन	थरगाँउ	p2	१००००००	१५००	१५
५४७	६	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	घ्यालाटा मुहान संरक्षण	दुरगाँउ	p2	५०००००	१५००	६
५४८	६	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	भुलाखोर मुहान संरक्षण	काडाताली	p2	५०००००	१५००	६
५४९	६	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	माहादेव थान तटबन्धन	काडाताली	p2	५००००००	१५००	१५
५५०	६	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	राधे तटबन्धन	दुरगाँउ	p2	५००००००	१५००	१५
५५१	७	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	ओद्या तटबन्धन	ओद्या	p2	१००००००	८००	१५
५५२	७	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	खोरखोला मुहान संरक्षण	खोरखोला	p2	२०००००	२०००	६
५५३	७	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	घाडाहाल्ना तटबन्धन	घाडाहाल्ना	p2	५०००००	२५००	१५
५५४	७	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	घ्याग तटबन्धन	घ्याग	p2	३०००००	७००	१५
५५५	७	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	च्यादुल मुहान संरक्षण	च्यादुल	p2	२०००००	२०००	६
५५६	७	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	तलीकुला तटबन्धन	शाहीटोल	p2	५००००००	१५००	१५
५५७	७	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	दामसिम सबै मुहान संरक्षण	दामसिम	p2	५०००००	२०००	६
५५८	७	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	फुलाबारी सबै मुहान संरक्षण	फुलाबारी	p2	५०००००	२०००	६
५५९	७	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	बाहुन टोल किरीयापुल्ती तटबन्धन	बाहुन टोल	p2	१०००००	५००	१५
५६०	७	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	मुलपानी मुहान संरक्षण	कागनी	p2	१५०००००	२०००	६
५६१	८	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	कृयापुल्ती तटबन्धन	जुफाल	p2	२०००००	८००	१५
५६२	८	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	चौसीला मुहान संरक्षण	चौसीला	p2	५०००००	८००	६
५६३	८	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	छराबाट रौटोल हुदै घाराहाल्ना सम्म तटबन्धन	जुफाल	p2	१००००००	८००	१५
५६४	८	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	डाँगीबाडा तटबन्धन	डाँगीबाडा	p2	९०००००	८००	१५
५६५	८	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	फुलावारी मुहान संरक्षण	फुलावारी	p2	४०००००	८००	६
५६६	८	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	बिडीथान देखी घो सम्म तटबन्धन	जुफाल	p2	५०००००	१५००	१५
५६७	८	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	बिदुल मुहान संरक्षण	बिदुल	p2	३०००००	८००	६
५६८	८	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	भालुलुक्ना तटबन्धन	भालुलुक्ना	p2	५०००००	८००	१५
५६९	८	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	वडा कार्यालय तटबन्धन	८ न वडा	p2	२००००००	८००	१५
५७०	९	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	कालागौडा देखि भेत्ती सम्म तटबन्धन	वडा न ९	p2	२५००००००	६००	१५
५७१	९	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	चुल्टेपानी मुहान संरक्षण	मोतीपुर	p2	३०००००	७००	६
५७२	९	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	डाँगीवबडा खानेपानी मुहान संरक्षण	डाँगीवाडा	p2	६०००००	७००	६
५७३	९	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	वडा कार्यालय तटबन्धन	९ न वडा	p2	२००००००	७००	१५
५७४	१०	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	कटकेरीवास मुहान संरक्षण	सर्फेगुफा	p2	३०००००	७००	६
५७५	१०	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	कागनी नदी नियन्त्रण तटबन्धन	कागनी	p2	८०००००	७००	१५
५७६	१०	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	कालीछरा मुहान संरक्षण	कालछरा खोला	p2	५०००००	७००	६
५७७	१०	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	खाराढिक देखी घरमुनी हुदै ताचुखोला सम्म तटबन्धन	रह	p2	९०००००	९००	१५

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
५७८	१०	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	छुनिमुनि मुहान संरक्षण	भलखोला	p2	४००००००	७००	६
५७९	१०	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	जेलास खोला नदी नियन्त्रण तटबन्धन	जेलास	p2	५००००००	७००	१५
५८०	१०	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	झुलाबैना पहिरो नियन्त्रण	झुलाबैना	p2	८००००००	९००	१५
५८१	१०	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	पहिरागाला पहिरो नियन्त्रण	पहिरागाला	p2	५००००००	९००	१५
५८२	१०	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	फाक्चुखोला तटबन्धन	फाक्चुखोला	p2	६००००००	८००	१५
५८३	१०	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	मुलपानी मुहान संरक्षण	कागनी	p2	१५०००००	५००	६
५८४	११	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	कागनी नदी नियन्त्रण तटबन्धन	कागनी	p2	८००००००	७००	१५
५८५	११	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	कालीछरा मुहान संरक्षण	कालछरा खोला	p2	५००००००	७००	६
५८६	११	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	खाराढिक देखी घरमुनी हुदै ताचुखोला सम्म तटबन्धन	रह	p2	९००००००	९००	१५
५८७	११	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	छुनिमुनि मुहान संरक्षण	भलखोला	p2	४००००००	७००	६
५८८	११	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	पहिरागाला पहिरो नियन्त्रण	पहिरागाला	p2	५००००००	९००	१५
५८९	११	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	पोधारा मुहान संरक्षण	पोधारा	p2	२००००००	९००	६
५९०	११	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	मुलपानी मुहान संरक्षण	कागनी	p2	१५०००००	५००	६
५९१	२	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	जडीवुटी नर्सरी स्थापना	लोचा	p1	५००००००	700	१५
५९२	२	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	वनजंगल रेखदेख देखि अग्नीर्खा नियन्त्रण कार्यक्रम	सुनदह वन उपभोक्ता समिति	p2	३००००००	७००	१५
५९३	२	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	वनजंगल वृक्षारोपण कार्यक्रम	सुनदह वन उपभोक्ता समिति	p2	२००००००	९००	१३
५९४	२	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	सिमसार क्षेत्र प्रवृद्धन कार्यक्रम	खाल र खोली	p1	४००००००	७००	15
५९५	३	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	बृक्षारेपण कार्यक्रम	सामुदायिक बन	p2	३५०००००	५००	१३
५९६	४	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	जडीवुटी नर्सरी स्थापना	भेरीगैरा	p1	५००००००	1000	१५
५९७	४	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	वन तथा बन्यजन्तु सरक्षण सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	६००००००	१५००	१५
५९८	४	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	वनजंगल रेखदेख देखि अग्नीरेखा नियन्त्रण कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	५००००००	५००	१५
५९९	४	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	वनजंगल वृक्षारोपण कार्यक्रम	मष्टा भवानी सामुदयिक बन	p2	५००००००	५००	१३
६००	५	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	जडीवुटी नर्सरी स्थापना	माझफाल	p1	५००००००	1500	१५
६०१	५	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	वन तथा बन्यजन्तु सरक्षण सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	६००००००	१५००	१५
६०२	५	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	वनजंगल रेखदेख देखि अग्नीरेखा नियन्त्रण कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	५००००००	१५००	१५
६०३	५	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	वनजंगल वृक्षारोपण कार्यक्रम	वडाका सबै सामुदायिक बन	p2	५००००००	१५००	१३
६०४	५	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	सिमसार क्षेत्र प्रवृद्धन कार्यक्रम	न्यारीसिम कारेला	p2	५००००००	१५००	१५
६०५	६	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	जडीवुटी नर्सरी स्थापना	वडा कार्यालयमा	p1	१०००००००	1500	१५
६०६	६	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	वन तथा बन्यजन्तु सरक्षण सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	६००००००	१५००	१५

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
६०७	६	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	वनजंगल रेखदेख देखि अग्नीरेखा नियन्त्रण कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	५०००००	१५००	१५
६०८	६	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	वनजंगल वृक्षारोपण कार्यक्रम	काडाताली थरगाउ र दुरगाँउ	p2	३०००००००	१५००	१३
६०९	६	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	सिमसार क्षेत्र प्रवृद्धन कार्यक्रम	कयाखोली	p2	५०००००	९००	१५
६१०	७	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	वन तथा बन्यजन्तु सरक्षण सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	३०००००	९००	१५
६११	७	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	वनजंगल रेखदेख देखि अग्नीरेखा नियन्त्रण कार्यक्रम	सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति	p2	५०००००	२०००	१५
६१२	७	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	वनजंगल वृक्षारोपण कार्यक्रम	सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति	p2	५०००००	२०००	१३
६१३	७	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	सिमसार क्षेत्र प्रवृद्धन कार्यक्रम	तिलचौर	p2	२०००००	१०००	१५
६१४	८	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	जडीवुटी नर्सरी स्थापना	जुफाल डाँगीवाढा	p2	१००००००	800	१५
६१५	८	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	वन तथा बन्यजन्तु सरक्षण सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	३०००००	८००	१५
६१६	८	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	वनजंगल रेखदेख देखि अग्नीरेखा नियन्त्रण कार्यक्रम	जुफाल सामुदायीक बन उपभोत्ता समिति र अमल्दा पानी सामुदायीक बन उपभोत्ता समिति	p2	२०००००००	८००	१५
६१७	८	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	वनजंगल वृक्षारोपण कार्यक्रम	जुफाल डाँगीवाढा	p2	९०००००	८००	१३
६१८	८	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	सिमसार क्षेत्र प्रवृद्धन कार्यक्रम	जुफाल डाँगीवाढा	p2	५०००००	८००	१५
६१९	९	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	जडीवुटी नर्सरी स्थापना	मोतीपुर डाँगीवाडा	p2	१००००००	700	१५
६२०	९	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	वन तथा बन्यजन्तु सरक्षण सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम	मोतीपुर डाँगीवाडा	p2	३०००००	७००	१५
६२१	९	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	वनजंगल तथा खाली जग्गामा वृक्षारोपण कार्यक्रम	डाँगीवाढा	p2	२०००००००	७००	१५
६२२	९	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	वनजंगल रेखदेख देखि अग्नीरेखा नियन्त्रण कार्यक्रम	जुफाल सामुदायीक बन उपभोत्ता समिति र अमल्दा पानी सामुदायीक बन उपभोत्ता समिति	p2	२०००००००	७००	१५
६२३	९	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	सिमसार क्षेत्र प्रवृद्धन कार्यक्रम	मोतीपुर डाँगीवाडा	p2	५०००००	७००	१५
६२४	१०	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	जडीवुटी नर्सरी स्थापना	औलीपरीला	p1	५०००००	500	१५
६२५	१०	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	वन तथा बन्यजन्तु सरक्षण सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	२०००००	९००	१५
६२६	१०	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	वनजंगल रेखदेख देखि अग्नीरेखा नियन्त्रण कार्यक्रम	सम्पुर्ण मध्यवर्ती सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति	p2	६०००००	९००	१५
६२७	१०	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	वनजंगल वृक्षारोपण कार्यक्रम	सम्पुर्ण मध्यवर्ती सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति	p2	६०००००	९००	१३
६२८	११	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	जडीवुटी नर्सरी स्थापना	रह फुनहालदुहा रमाना	p1	१००००००	700	१५

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
६२९	११	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	वन तथा बन्यजन्तु सरक्षण सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	३००००००	९००	१५
६३०	११	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	वनजंगल रेखदेख देखि अग्नीरेखा नियन्त्रण कार्यक्रम	मष्टामाटे सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति	p2	६००००००	७००	१५
६३१	११	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वन तथा जैविक विविधता	वनजंगल वृक्षारोपण कार्यक्रम	मध्यवर्ती सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति	p2	६००००००	९००	१३
६३२	११	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	सिमसार क्षेत्र प्रवृद्धन कार्यक्रम	जौरीसल्ला	p1	५००००००	७००	15
६३३	1	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	टोलटोलमा डस्बिनको ब्यवस्थापन	थाला	p2	१५०००००	३२०	६
६३४	२	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	डम्पीग साइड निर्माण	लोचा र कुम्ली	p2	५००००००	९००	६
६३५	२	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	फोहोरमैला ब्यवस्थापनका लागी घरघरमा डस्बीन वितरण	२ न वडाभरी	p2	२००००००	९००	६
६३६	३	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	टोलटोलमा डस्बीन राख्ने	दुनै र मेलसरा	p2	४००००००	५००	६
६३७	४	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	डम्पीङ्ग साइड निर्माण	अक्कुखोला न्नथला दाप्चा रुपाल	p2	२०००००००	६३५	६
६३८	४	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	फोहोरमैला ब्यवस्थापनका लागी घरघरमा डस्बीन वितरण	४ न वडाभरी	p2	५००००००	६३५	६
६३९	४	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	वडाभरी ढल निकास कार्यक्रम	वडाभरी	p2	१०००००००	६३५	६
६४०	५	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	डम्पीङ्ग साइड निर्माण	कान माझफाल	p2	२०००००००	१५००	६
६४१	५	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	फोहोरमैला ब्यवस्थापनका लागी घरघरमा डस्बीन वितरण	५ न वडाभरी	p2	५००००००	१५००	६
६४२	५	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	वडाभरी ढल निकास कार्यक्रम	वडाभरी	p2	१०००००००	१५००	६
६४३	६	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	डम्पीङ्ग साइड निर्माण	दुरगाँउ	p2	५००००००	१५०००	६
६४४	६	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	फोहोरमैला ब्यवस्थापनका लागी घरघरमा डस्बीन वितरण	६ न वडाभरी	p2	५००००००	१५००	६
६४५	६	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	वडाभरी ढल निकास कार्यक्रम	वडाभरी	p2	५०००००००	१५००	६
६४६	७	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	किरीयापुल्ती बैसारुख खम्मन हुदै दारीमबिसौना सम्म ढल निकास	जुफाल	p2	५००००००	२५००	६
६४७	७	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	डम्पीङ्ग साइड निर्माण	बागदुला	p2	१०००००००	३०००	६
६४८	७	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	दलित टोल बाट बाहुनवाडा हुदै खम्मन सम्म ढल निकास	जुफाल	p2	२००००००	२५००	६
६४९	७	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	प्रत्येक विद्यालयमा फोहोरमैला ब्यवस्थापनका लागि आवश्यक कार्यक्रम संचालन	७ न वडाभरीका विद्यालय	p2	५००००००	१५००	६
६५०	७	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	फोहोरमैला ब्यवस्थापनका लागी घरघरमा डस्बीन वितरण	७ न वडाभरी	p2	३००००००	२५००	६
६५१	७	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	माथी चौरधारा बाट किरीयापुल्ती हुदै घट्टेखोला सम्म ढल निकास	जुफाल	p2	४००००००	२५००	६
६५२	८	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	जुफाल ढल निकासा	जुफाल	p2	२०००००००	७००	६

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
६५३	८	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	डम्पीङ्ग साइड निर्माण	दारीमबिसौना	p1	८००००००	३०००	6
६५४	८	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	डाँगीबाडा ढल निकासा	डाँगीबाडा	p2	१०००००००	७००	६
६५५	८	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	फोहोरमैला ब्यवस्थापनका लागी घरघरमा डस्बीन वितरण	८ न वडाभरी	p2	३००००००	८००	६
६५६	९	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	एक घर एक डस्बीन वितरण कार्यक्रम	९ न वडाभरी	p2	५००००००	९००	६
६५७	९	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	डाँगीबाडा ढल निकासा	डाँगीबाडा	p2	२०००००००	७००	६
६५८	९	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	फोहोरमैला ब्यवस्थापन सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन	वडा कार्यालयमा	p2	१००००००	७००	६
६५९	९	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	मोतीपुर ढल निकासा	मोतीपुर	p2	१००००००	७००	६
६६०	१०	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	डम्पीङ्ग साइड निर्माण	चुकेनी	p1	८००००००	१०००	6
६६१	१०	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	प्रत्येक विद्यालयमा फोहोरमैला ब्यवस्थापनका लागि आवश्यक कार्यक्रम संचालन	११ न वडाभरीका विद्यालय	p2	५००००००	९००	६
६६२	१०	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	फोहोरमैला ब्यवस्थापनका लागी घरघरमा डस्बीन वितरण	१० न वडाभरी	p2	३००००००	९००	६
६६३	११	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	डम्पीङ्ग साइड निर्माण	चुकेनी	p1	८००००००	१०००	6
६६४	११	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	प्रत्येक विद्यालयमा फोहोरमैला ब्यवस्थापनका लागि आवश्यक कार्यक्रम संचालन	११ न वडाभरीका विद्यालय	p1	५००००००	९००	6
६६५	११	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	फोहोरमैला ब्यवस्थापनका लागी घरघरमा डस्बीन वितरण	११ न वडाभरी	p2	३००००००	९००	६
६६६	२	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	विपत जोखिम न्यूनिकरणको लागि जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन	वडा कार्यालय	p1	२५०००००	८००	११
६६७	२	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	विपत जोखिमको वडा कार्यालयमा कोष खडा गर्ने	वडा कार्यालय	p2	१००००००	९००	११
६६८	४	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	चेरिङ्गे पहिरो नियन्त्रण	भोदा	p2	५०००००	६३५	१५
६६९	४	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	तेउखारा पहिरो नियन्त्रण	मेरीङ्ग	p2	१००००००	६३५	१५
६७०	४	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	विपत जोखिम न्यूनिकरणको लागि जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन	वडा कार्यालय	p1	३००००००	६३५	११
६७१	४	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	विपत जोखिम सामाग्री खरिद तथा ब्यवस्थापन	वडा कार्यालय तथा विद्यालयमा	p2	३००००००	६३५	११
६७२	४	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	विपत जोखिमको वडा कार्यालयमा कोष खडा गर्ने	वडा कार्यालय	p2	५००००००	६३५	११
६७३	५	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	खालीसिम पहिरो नियन्त्रण	माझफाल	p2	८००००००	८००	१५
६७४	५	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	जुठीखोला पहिरो नियन्त्रण	माझफाल	p2	८००००००	८००	१५
६७५	५	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	झाक्रीथान देखि खालीभित्ता सम्म पहिरो नियन्त्रण	लाहारा	p2	१००००००	५००	१५
६७६	५	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	पनेरा पहिरो नियन्त्रण	हु गाँउ	p2	८००००००	७००	१५

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
६७७	५	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	विपत जोखिम न्यूनिकरणको लागि जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन	वडा कार्यालय	p1	३००००००	१५००	११
६७८	५	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	विपत जोखिम सामाग्री खरिद तथा ब्यवस्थापन	वडा कार्यालय तथा विद्यालयमा	p2	३००००००	१५००	११
६७९	५	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	विपत जोखिमको वडा कार्यालयमा कोष खडा गर्ने	वडा कार्यालय	p2	५००००००	१५००	११
६८०	६	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	विपत जोखिम न्यूनिकरणको लागि जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन	वडा कार्यालय	p2	३००००००	१५००	११
६८१	६	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	विपत जोखिम सामाग्री खरिद तथा ब्यवस्थापन	वडा कार्यालय तथा विद्यालयमा	p2	३००००००	१५००	११
६८२	६	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	विपत जोखिमको वडा कार्यालयमा कोष खडा गर्ने	वडा कार्यालय	p2	५००००००	१५००	११
६८३	७	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	विपत जोखिम न्यूनिकरणको लागि जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन	वडा कार्यालय	p1	२५०००००	९००	११
६८४	७	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	विपत जोखिम सामाग्री खरिद तथा ब्यवस्थापन	वडा कार्यालय तथा विद्यालयमा	p2	२००००००	९००	११
६८५	७	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	विपत जोखिमको वडा कार्यालयमा कोष खडा गर्ने	वडा कार्यालय	p2	३००००००	९००	११
६८६	८	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	डाँगीबाडा पहिरो नियन्त्रण	डाँगीबाडा	p2	५००००००००	७००	१५
६८७	८	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	विपत जोखिम न्यूनिकरणको लागि जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन	वडा कार्यालय	p2	२५०००००	९००	११
६८८	८	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	विपत जोखिम सामाग्री खरिद तथा ब्यवस्थापन	वडा कार्यालय तथा विद्यालयमा	p2	२००००००	९००	११
६८९	८	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	विपत जोखिमको वडा कार्यालयमा कोष खडा गर्ने	वडा कार्यालय	p2	३००००००	९००	११
६९०	९	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	डाँगीबाडा पहिरो नियन्त्रण	डाँगीबाडा	p2	५००००००००	७००	१५
६९१	९	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	मोतीपुर बाढी पहिरो नियन्त्रण	मोतीपुर	p2	१०००००००	७००	१५
६९२	९	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	विपत जोखिम न्यूनिकरणको लागि जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन	वडा कार्यालय	p2	२५०००००	७००	११
६९३	९	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	विपत जोखिम सामाग्री खरिद तथा ब्यवस्थापन	वडा कार्यालय तथा विद्यालयमा	p2	२००००००	७६००	११
६९४	९	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	विपत जोखिमको वडा कार्यालयमा कोष खडा गर्ने	वडा कार्यालय	p2	३००००००	७००	११
६९५	१०	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	विपत जोखिम न्यूनिकरणको लागि जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन	वडा कार्यालय	p2	२५०००००	९००	११

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
६९६	१०	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	विपत जोखिम सामाग्री खरिद तथा ब्यवस्थापन	वडा कार्यालय तथा विद्यालयमा	p2	२००००००	९००	११
६९७	१०	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	विपत जोखिमको वडा कार्यालयमा कोष खडा गर्ने	वडा कार्यालय	p2	३००००००	९००	११
६९८	११	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	विपत जोखिम न्यूनिकरणको लागि जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन	वडा कार्यालय	p2	२५०००००	९००	११
६९९	११	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	विपत जोखिम सामाग्री खरिद तथा ब्यवस्थापन	वडा कार्यालय तथा विद्यालयमा	p2	२००००००	९००	११
७००	११	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	विपत जोखिमको वडा कार्यालयमा कोष खडा गर्ने	वडा कार्यालय	p2	३००००००	९००	११
७०१	१	वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	बेरुपानीदेखि सुँगुरपोले सम्म तटबन्धन निर्माण	थाला	p1	८००००००		
७०२	४	संस्थागत विकास तथा सुशासन	संस्थागत व्यवस्था, शासकीय सुधार तथा सुशासन	वडा कार्यालय भवन मर्मत तथा निर्माण	तिप्ला	p2	२०००००००	६३५	११
७०३	५	संस्थागत विकास तथा सुशासन	शान्ति,सुरक्षा र सुब्यबस्था	प्रहरी चौकी भवन निर्माण	माझफाल	p3	२०००००००	१५००	16
७०४	५	संस्थागत विकास तथा सुशासन	संस्थागत व्यवस्था, शासकीय सुधार तथा सुशासन	वडा कार्यालय भवन निर्माण	माझफाल	p2	२०००००००	१५००	११
७०५	६	संस्थागत विकास तथा सुशासन	शान्ति,सुरक्षा र सुब्यबस्था	प्रहरी चौकी भवन निर्माण	स्यारुपाटी	p3	४०००००००	१५००	16
७०६	६	संस्थागत विकास तथा सुशासन	संस्थागत व्यवस्था, शासकीय सुधार तथा सुशासन	वडा कार्यालय भवन निर्माण	स्यारुपाटी	p2	२०००००००	१५००	११
७०७	८	संस्थागत विकास तथा सुशासन	संस्थागत व्यवस्था, शासकीय सुधार तथा सुशासन	वडा कार्यालय भवन मर्मत र घेरावार	वडा कार्यालयमा	p2	८००००००	८००	११
७०८	९	संस्थागत विकास तथा सुशासन	शान्ति,सुरक्षा र सुब्यबस्था	प्रहरी चौकी भवन निर्माण	मोतीपुर	p3	२००००००	५००	16
७०९	१०	संस्थागत विकास तथा सुशासन	संस्थागत व्यवस्था, शासकीय सुधार तथा सुशासन	वडा कार्यालय भवन मर्मत	औलीपरीला	p2	५००००००	४००	११
७१०	११	संस्थागत विकास तथा सुशासन	शान्ति,सुरक्षा र सुब्यबस्था	प्रहरी चौकी भवन निर्माण	रह	p3	९००००००	३०००	16
७११	११	संस्थागत विकास तथा सुशासन	संस्थागत व्यवस्था, शासकीय सुधार तथा सुशासन	वडा कार्यालय भवन मर्मत	रह	p2	३००००००	९००	११
७१२	२	संस्थागत विकास तथा सुशासन	संस्थागत विकास तथा सुशासन	बस्ती सुधार तथा सस्थागत विकास तालिम संचालन	वडा कार्यालय	p1	३००००००	८५०	11
७१३	४	संस्थागत विकास तथा सुशासन	संस्थागत विकास तथा सुशासन	बस्ती सुधार तथा सस्थागत विकास तालिम संचालन	वडा कार्यालय	p1	५००००००	६३५	11
७१४	४	संस्थागत विकास तथा सुशासन	संस्थागत विकास तथा सुशासन	सस्थागत शसक्तीकरण बिकास कार्यक्रम	वडा कार्यालय	p1	३००००००	६३५	11

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
७१५	५	संस्थागत विकास तथा सुशासन	संस्थागत विकास तथा सुशासन	बस्ती सुधार तथा सस्थागत विकास तालिम संचालन	वडा कार्यालय	p1	५००००००	१५००	11
७१६	५	संस्थागत विकास तथा सुशासन	संस्थागत विकास तथा सुशासन	सस्थागत शसक्तीकरण बिकास कार्यक्रम	वडा कार्यालय	p1	३००००००	१५००	11
७१७	६	संस्थागत विकास तथा सुशासन	संस्थागत विकास तथा सुशासन	बस्ती सुधार तथा सस्थागत विकास तालिम संचालन	वडा कार्यालय	p1	५००००००	१५००	11
७१८	६	संस्थागत विकास तथा सुशासन	संस्थागत विकास तथा सुशासन	सस्थागत शसक्तीकरण बिकास कार्यक्रम	वडा कार्यालय	p1	३००००००	१५००	11
७१९	७	संस्थागत विकास तथा सुशासन	संस्थागत विकास तथा सुशासन	बस्ती सुधार तथा सस्थागत विकास तालिम संचालन	वडा कार्यालय	p1	५००००००	२०००	11
७२०	७	संस्थागत विकास तथा सुशासन	संस्थागत विकास तथा सुशासन	सस्थागत शसक्तीकरण बिकास कार्यक्रम	वडा कार्यालय	p1	३००००००	२५००	11
७२१	८	संस्थागत विकास तथा सुशासन	संस्थागत विकास तथा सुशासन	बस्ती सुधार तथा सस्थागत विकास तालिम संचालन	वडा कार्यालय	p1	४००००००	८००	11
७२२	८	संस्थागत विकास तथा सुशासन	संस्थागत विकास तथा सुशासन	सस्थागत शसक्तीकरण बिकास कार्यक्रम तालिम संचालन	वडा कार्यालय	p1	४००००००	८००	11
७२३	९	संस्थागत विकास तथा सुशासन	संस्थागत विकास तथा सुशासन	बस्ती सुधार तथा सस्थागत विकास तालिम संचालन	वडा कार्यालय	p1	४००००००	७००	11
७२४	९	संस्थागत विकास तथा सुशासन	संस्थागत विकास तथा सुशासन	सस्थागत शसक्तीकरण बिकास कार्यक्रम तालिम संचालन	वडा कार्यालय	p1	४००००००	७००	11
७२५	१०	संस्थागत विकास तथा सुशासन	संस्थागत विकास तथा सुशासन	बस्ती सुधार तथा सस्थागत विकास तालिम संचालन	वडा कार्यालय	p1	५००००००	९००	11
७२६	१०	संस्थागत विकास तथा सुशासन	संस्थागत विकास तथा सुशासन	सस्थागत शसक्तीकरण बिकास कार्यक्रम	वडा कार्यालय	p1	३००००००	९००	11
७२७	११	संस्थागत विकास तथा सुशासन	संस्थागत विकास तथा सुशासन	बस्ती सुधार तथा सस्थागत विकास तालिम संचालन	वडा कार्यालय	p1	५००००००	९००	11
७२८	११	संस्थागत विकास तथा सुशासन	संस्थागत विकास तथा सुशासन	सस्थागत शसक्तीकरण बिकास कार्यक्रम	वडा कार्यालय	p1	३००००००	९००	11
७२९	1	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	मलेसा देखि थाला गाँउ सम्म खानेपानी निर्माण	थाला	p1	७००००००	३१५	६
७३०	२	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	कर्प दलित खानेपानी ममृत सम्भार	कुम्ली	p2	२५०००००	४००	६
७३१	२	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	भलखोला लोचा खानेपानी मर्मत सम्भार	लोचा	p2	२००००००	४००	६
७३२	४	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	एक घर एक शौचालय निर्माण कार्यक्रम	वडाभरि नै	p1	१००००००००	६३५	६
७३३	४	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	गाँउ टोल सरसफाइ अभियान कार्यक्रम संचालन	वडा कार्यालयमा	p1	१०००००००	६३५	६
७३४	४	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	धो खाला देखी तिप्ला गाँउ सम्म खानेपानी निर्माण	तिप्ला	p1	२०००००००	६३५	६
७३५	५	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	एक घर एक शौचालय निर्माण कार्यक्रम	वडाभरि नै	p1	१००००००००	१५००	६
७३६	५	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	खोली देखि हु गाँउ सम्म खानेपानी मर्मत	हुगाँउ	p1	५००००००	७००	६
७३७	५	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	गाँउ टोल सरसफाइ अभियान कार्यक्रम संचालन	वडा कार्यालयमा	p1	१०००००००	१५००	६
७३८	५	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	ड्याउरेजानी देखि माझफाल गाँउ सम्म खानेपानी मर्मत	माझपाल	p1	६००००००	१०००	६
७३९	५	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	मौरनखेला देखि लाहारा सम्म खानेपानी मर्मत	लाहारा	p1	४००००००	५००	६

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
७४०	६	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	एक घर एक शौचालय निर्माण कार्यक्रम	वडाभरि नै	p1	१०००००००	१५००	६
७४१	६	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	कयाखेली देखि दुरगाँउ सम्म खानेपानी मर्मत	दुरगाँउ	p2	५००००००	१२००	६
७४२	६	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	भुलाखेर देखि ताली सम्म खानेपानी मर्मत	काडाताली	p1	५००००००	५००	६
७४३	६	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	मिलि देखि थरगाँउ सम्म खानेपानी मर्मत	थरगाँउ	p1	५००००००	५००	६
७४४	७	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	खोरखोला देखि आदर्श मा बि नमुना भवन सम्म खानेपानी आयोजना निर्माण	आदर्श मा बि जुफाल	p1	१०००००००	१००	६
७४५	७	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	जसीमारे बस्तीमा खानेपानी आयोजना निर्माण	जसिमारे	p1	५००००००	२०००	६
७४६	७	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	दामसिम बाट देवता नाच्ने चौर सम्म खानेपानी मर्मत सम्भार	जुफाल	p2	५००००००	२०००	६
७४७	७	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	पातीखोला देखि दारीमबीसौना सम्म खानेपानी आयोजना निर्माण	दारीमबिसौना	p2	१०००००००	२०००	६
७४८	७	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	फुलाबारी देखि राधिन हुदै जुफाल गाँउ सम्म खानेपानी आयोजना निर्माण	जुफाल	p1	१०००००००	२०००	६
७४९	७	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	सरसफाइ सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम	वडाभरी	p1	२००००००	२०००	६
७५०	७	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	सुकेमुल देखि किरेद्यार सम्म खानेपानी मर्मत सम्भार	जुफाल	p2	५००००००	२०००	६
७५१	८	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	एक घर एक खानेपानी धारा निर्माण	वडाभरि नै	p1	२०००००००	८००	६
७५२	८	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	चौरीरमना देखि जुफाल सम्म खानेपानी मर्मत सम्भार	जुफाल	p2	६००००००	८००	६
७५३	८	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	तिलचौर देखि डाँगीवाडा सम्म खानेपानी मर्मत सम्भार	डाँगीवाडा	p1	२००००००	४००	६
७५४	८	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	फुलाबारी देखि जुफाल गाउ सम्म खानेपानी मर्मत सम्भार	जुफाल	p1	८००००००	९००	६
७५५	८	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	सरसफाइ सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p1	२००००००	८००	६
७५६	९	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	वृहत खानेपानी निर्माण तथा मर्मत सम्भार	वडाभरि नै	p1	५०००००००	९५०	६
७५७	९	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	सरसफाइ सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p1	१०००००००	७००	६
७५८	१०	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	एभ्रीखोला बाट बुकनास हुदै दबुचेना सम्म खानेपानी निर्माण	दबुचेना	p2	१००००००	४००	६
७५९	१०	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	कालोछरा बाट फुनहाल्दुवा पोरीबन हुदै देवारा सम्म ६३ एमएम खानेपानी निर्माण	ओरीपरिला चुच्चेढुङ्गा	p1	९००००००	४००	६
७६०	१०	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	खलरुपी बाट भिडेरा हुदै सुलिगाड सम्म खानेपानी निर्माण	सुलिगाड	p2	५००००००	१००	६
७६१	१०	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	तोबथाङ्ग सिम बाट खिसारा हुदै लेकपरीला सम्म खानेपानी निर्माण	लेकपरीला	p2	५००००००	४००	६
७६२	१०	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	फरुख घारी बाट ख्यामदुल हुदै तिम्सा रम्फु सम्म खानेपानी निर्माण	तिम्सा रम्फु	p2	५००००००	३००	६

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
७६३	१०	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	सरसफाइ सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p1	२००००००	३००	६
७६४	११	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	कट्केरीवास मुल देखि रहगाँउ सम्म खानेपानी मर्मत सम्भार	रह	p1	४००००००	७००	६
७६५	११	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	कालीछरा देखी मष्टा मन्दिर सम्म खानेपानी निर्माण	रह	p2	३००००००	१०००	६
७६६	११	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	गुम्बुखोला देखि झुटुङ्ग सम्म खानेपानी निर्माण	रह	p2	१५०००००	६००	६
७६७	११	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	सक्सङ्ग देखि जेलास सम्म खानेपानी निर्माण	रह	p2	१५०००००	१००	६
७६८	११	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	सरसफाइ सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम	रह फुनाल्दा र काम्नी	p1	२००००००	९००	६
७६९	११	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	सेतोछरा देखि ख्यामदुल टिम्स हुदै रम्फु सम्म खानेपानी निर्माण	फुन्हाल्दा रम्फु टिम्सा	p2	६००००००	७००	६
७७०	२	सामाजिक विकास	संस्कृति	मनमा देवता पाइला सिडि निर्मार्ण	मनमा देवता पाइला	p2	२५०००००	८००	१६
७७१	२	सामाजिक विकास	संस्कृति	महादेव थान निर्मार्ण	लोचा	p2	३००००००	६००	१६
७७२	४	सामाजिक विकास	संस्कृति	चेइथुम गुम्मा मर्मत सम्भार	खौला	p2	५००००००	१०००	१६
७७३	४	सामाजिक विकास	संस्कृति	झाल्लापाइला मन्दीर सरक्षण तथा निर्माण	भातखाना	p2	१००००००००	२०००	१६
७७४	४	सामाजिक विकास	संस्कृति	महादेव मन्दिर सरक्षण तथा निर्माण	साली	p2	५००००००	१५००	१६
७७५	४	सामाजिक विकास	संस्कृति	लामापाइला थान सरक्षण तथा निर्माण	तिप्ला रातीदेउली	p2	६००००००	६३५	१६
७७६	५	सामाजिक विकास	संस्कृति	ओतारी थान सरक्षण तथा निर्माण	दुरगाँउ	p2	५०००००००	३०००	१६
७७७	५	सामाजिक विकास	संस्कृति	देउती थान सरक्षण तथा निर्माण	लाहारा	p2	३५०००००	३५०	१६
७७८	५	सामाजिक विकास	संस्कृति	महादेव मन्दिर सरक्षण तथा निर्माण	माझफाल लाहारा र हुँ	p2	९००००००	१५००	१६
७७९	५	सामाजिक विकास	संस्कृति	राइ चौतारा मन्दिर निर्माण तथा सरक्षण	माझफाल	p2	३००००००	८००	१६
७८०	५	सामाजिक विकास	संस्कृति	शिब मन्दिर निर्माण	माझफाल लाहारा हु	p2	१०००००००	१५००	१६
७८१	६	सामाजिक विकास	संस्कृति	चिनाराङ्सी तिर्थ मन्दिर निर्माण	चिनाराङ्सी	p2	२०००००००	३०००	१६
७८२	७	सामाजिक विकास	संस्कृति	देउती थान मन्दीर निर्माण	बि क टोल	p2	९००००००	४००	१६
७८३	७	सामाजिक विकास	संस्कृति	मण्डब मन्माथान मन्दिर निर्माण	मण्डब	p2	१०००००००	४०००	१६
७८४	७	सामाजिक विकास	संस्कृति	मन्मा देवता बिडिथान मन्दिर मर्मत सम्भार	जुफाल	p2	५००००००	२०००	१६
७८५	८	सामाजिक विकास	संस्कृति	चिउरी मन्दिर निर्माण	चिउरी डागीबाडा	p2	२००००००	६००	१६
७८६	८	सामाजिक विकास	संस्कृति	ठिनाकात्टीया थान मन्दिर निर्माण	ठिनाकात्टीया जुफाल	p2	४००००००	७००	१६
७८७	८	सामाजिक विकास	संस्कृति	नमुना टोल देवता थान मन्दिर निर्माण	परियार टोल	p2	३००००००	१००	१६
७८८	८	सामाजिक विकास	संस्कृति	बिडिथान मन्दिर मर्मत तथा सम्भार	बुढ्थुक	p2	८००००००	२०००	१६
७८९	८	सामाजिक विकास	संस्कृति	मण्डब मन्दिर निर्माण	मण्डब	p2	९००००००	२५००	१६
७९०	८	सामाजिक विकास	संस्कृति	मष्टा भवानी मन्दिर निर्माण	डाँगीबाडा	p2	५००००००	६००	१६
७९१	८	सामाजिक विकास	संस्कृति	माद्यौ मन्दीर निर्माण	डागीबाडा	p2	३००००००	६००	१६
७९२	८	सामाजिक विकास	संस्कृति	मैटाबारी थान मन्दिर निर्माण	भत्दाउना	p2	२००००००	५००	१६
७९३	८	सामाजिक विकास	संस्कृति	लसुर थान मन्दिर निर्माण	जुफाल	p2	३००००००	३५०	१६
७९४	९	सामाजिक विकास	संस्कृति	सम्पुर्ण मठ मन्दिरहरु निर्माण	वडाभरि नै	p2	५०००००००	८००	१६
७९५	१०	सामाजिक विकास	संस्कृति	भयर मन्दिर निर्माण	लेखपरिला	p2	२००००००	३७२	१६

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
७९६	१०	सामाजिक विकास	संस्कृति	मस्टा भुवानीको मन्दिर सहित अन्य देवताको मन्दिर निर्माण	लेखपरिला गाँउ	p2	६००००००	३७२	१६
७९७	११	सामाजिक विकास	संस्कृति	अयाली बयाली मन्दिर निर्माण	रह	p2	२००००००	६००	१६
७९८	११	सामाजिक विकास	संस्कृति	ओतारी पित्तर मन्दिर निर्माण	रह	p2	३००००००	६५०	१६
७९९	११	सामाजिक विकास	संस्कृति	गर्भेपित्तनीको मन्दिर निर्माण	देउथाना	p2	३००००००	६००	१६
८००	११	सामाजिक विकास	संस्कृति	देवी मन्दीर निर्माण	रह	p2	४००००००	७००	१६
८०१	११	सामाजिक विकास	संस्कृति	बलवान मन्दिर निर्माण	रह	p2	२००००००	६००	१६
८०२	११	सामाजिक विकास	संस्कृति	मस्टा मन्दिरको घेराबार र सिढी निर्माण	रह	p2	९००००००	७००	१६
८०३	४	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	स्वास्थ्य भवन निर्माण	तिप्पा	p2	२०००००००	१०००	३
८०४	७	सामाजिक विकास	शिक्षा	विद्यालयमा प्रशिक्षण भवन निर्माण	आदर्श आ बि प्राविधिक शिक्षाका लागि	p1	१०००००००	१०००	४
८०५	११	सामाजिक विकास	शिक्षा	विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक आवास भवन निर्माण	शुभकामना आ बि रह	p2	८००००००	५००	४
८०६	२	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	मन्टेश्वरी खेल मैदान निर्माण	मन्मा आ वि कुम्ली	p1	३००००००	४५०	५
८०७	२	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	मन्टेश्वरी खेल मैदान निर्माण	सुनदह आ वि र महादेब आ बि	p2	३००००००	४५०	५
८०८	४	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	बालबालीका सरक्षण कोष स्थापना	वडा कार्यालयमा	p2	२००००००	३००	५
८०९	४	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	मन्टेश्वरी खेल मैदान निर्माण	लालीगुरास आ बि	p1	५००००००	३००	५
८१०	४	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	महिला दिवस तथा उत्सब कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	२००००००	५००	५
८११	५	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	बालबालीका सरक्षण कोष स्थापना	वडा कार्यालयमा	p2	२००००००	६००	५
८१२	५	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	मन्टेश्वरी खेल मैदान निर्माण	वडाभरिका विद्यालमा	p1	३०००००००	१५००	५
८१३	५	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	महिला दिवस तथा उत्सब कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	५००००००	७००	५
८१४	६	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	बालबालीका सरक्षण कोष स्थापना	वडा कार्यालयमा	p2	१००००००	६००	५
८१५	६	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	मन्टेश्वरी खेल मैदान निर्माण	वडाभरिका विद्यालमा	p1	३०००००००	१५००	५
८१६	६	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	महिला दिवस तथा उत्सब कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	५००००००	७००	५
८१७	७	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	बालबालीका सरक्षण कोष स्थापना	वडा कार्यालयमा	p2	३००००००	४००	५
८१८	७	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	मन्टेश्वरी खेल मैदान निर्माण	आदर्श मा वि र मन्मा आ बि जुफाल	p1	१०००००००	१०००	५
८१९	७	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	महिला दिवस तथा उत्सब कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	२००००००	५००	५
८२०	८	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	बालबालीका सरक्षण कोष स्थापना	वडा कार्यालयमा	p2	३००००००	५००	५
८२१	८	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	मन्टेश्वरी खेल मैदान निर्माण	बिडि आ बि जुफाल	p1	५००००००	४००	५
८२२	८	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	महिला दिवस तथा उत्सब कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	२५०००००	८००	५
८२३	९	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	निरक्षार महिलालाइ पौढ शिक्षा कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p1	५००००००	५००	१०
८२४	९	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	बालमैत्री सुबिधायुक्त खेल मैदान निर्माण	गौरी आ बि र बाबिरो आ बि वडा न ९	p1	१०००००००	८००	५
८२५	९	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	महिला दिवस तथा उत्सब कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	२५०००००	७००	५
८२६	९	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	लक्षित बर्ग प्रोशाहन कार्यक्रम0	वडा कार्यालयमा	p2	१०००००००	७००	५
८२७	९	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	लक्षित वर्ग बालबालीका सरक्षण कोष स्थापना	वडा कार्यालयमा	p2	५००००००	५००	५
८२८	१०	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	बालबालीका सरक्षण कोष स्थापना	वडा कार्यालय	p2	३००००००	४००	५
८२९	१०	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	मन्टेश्वरी खेल मैदान निर्माण	कर्णाली आ वि	p1	५००००००	७००	५

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
८३०	१०	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	महिला दिवस तथा उत्सब कार्यक्रम	वडा कार्यालय	p2	२०००००	५००	५
८३१	११	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	बालबालीका सरक्षण कोष स्थापना	वडा कार्यालय रह	p2	३०००००	४००	५
८३२	११	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	मन्टेश्वरी खेल मैदान निर्माण	शुभकामना आ वि र त्रिवेणी आ बि रह	p1	५०००००	७००	५
८३३	११	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	महिला दिवस तथा उत्सब कार्यक्रम	वडा कार्यालय रह	p2	२०००००	५००	५
८३४	1	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	रङ्गशाला मैदान निर्माण	थाला	p1	५०००००	३१५	11
८३५	२	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	फुटबल खेल मैदान निर्माण	कुम्ली	p2	३०००००	२५०	११
८३६	२	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	भलिबल खेल मैदान निर्माण	लोचा	p1	२०००००	२००	11
८३७	२	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	युवा रोजगार मुलक कार्यक्रम	लोचा	p1	२०००००	३५०	11
८३८	३	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	खेल मैदानमा भवन निर्माण र खानेपानी	माथिल्लो दुनै	p2	२५००००	३००	११
८३९	३	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	ढारखड्क खेल मैदान घेरावार	माथिल्लो दुनै	p2	३५००००	३००	११
८४०	३	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	रङ्गशालाको लागि घेरावार	दुनै	p2	३५००००	५००	११
८४१	४	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	फुटबल खेल मैदान निर्माण	हिउक	p1	५०००००	६००	11
८४२	४	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	भलिबल खेल मैदान निर्माण	हिउक र दाप्चाचौर	p2	५०००००	६००	११
८४३	४	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	युवा रोजगार मुलक कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p1	१००००००	६३५	11
८४४	५	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	फुटबल खेल मैदान निर्माण	बुक्ला	p1	३००००००	१५००	11
८४५	५	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	भलिबल खेल मैदान निर्माण	माझफाल	p2	५०००००	१५००	११
८४६	५	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	युवा रोजगार मुलक कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p1	१००००००	५००	11
८४७	६	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	फुटबल खेल मैदान निर्माण	दुरगाँउ	p1	२००००००	१५००	11
८४८	६	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	भलिबल खेल मैदान निर्माण	काडाँताली थरगाँउ दुरगाँउ	p2	३००००००	१५००	११
८४९	६	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	युवा रोजगार मुलक कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p1	५०००००	८००	11
८५०	७	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	टटबन्धन सहित फुटबल खेल मैदान निर्माण	आदर्श आ बि नमुना भवन	p1	५०००००	७००	11
८५१	७	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	भलिबल खेल मैदान निर्माण	आरुख	p2	२०००००	२०००	११
८५२	७	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	युवा रोजगार मुलक कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p1	४०००००	२०००	11
८५३	८	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	कभर्ड हल निर्माण	वडा कार्यालयमा	p2	८०००००	८००	११
८५४	८	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	फुटबल खेल मैदान निर्माण	वडा कार्यालयमा	p1	८०००००	८००	11
८५५	८	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	भलिबल खेल मैदान निर्माण	डागीबाडा	p2	२०००००	४००	११
८५६	८	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	युवा रोजगार मुलक कार्यक्रम	वडाभरि नै	p1	५०००००	८००	11
८५७	९	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	खेलाडीलाइ प्रोशाहन कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p1	५०००००	७००	11
८५८	९	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	बास्केटबल तथा फुटबल खेल मैदान निर्माण	प्राविधिक नमुना बिद्यालय डाँडापारी	p1	५०००००	९००	11
८५९	९	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	ब्याडमेन्टनका लागि क्वड हल निर्माण	वडा न ९ सार्वजानीक जग्गामा	p2	८०००००	१०००	११
८६०	९	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	सुविधायुक्त रङ्गशाला निर्माण	घमनडाँडा	p2	२००००००	२५००	११
८६१	१०	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	फुटबल र भलिबल खेल मैदान निर्माण	फनहाल्दुहा र औलीपरीला	p1	६०००००	४००	11
८६२	१०	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	युवा रोजगार मुलक कार्यक्रम	परिला	p1	४०००००	४००	11
८६३	११	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	फुटबल खेल मैदान निर्माण	शुभकामना आ बि रह	p1	३०००००	७००	11

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
८६४	११	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	भलिबल खेल मैदान निर्माण	वडा कार्यालयको मैदानमा	p2	५००००००	७००	११
८६५	११	सामाजिक विकास	युवा तथा खेलकुद	युवा रोजगार मुलक कार्यक्रम	रह	p1	४००००००	४००	11
८६६	1	सामाजिक विकास	खानेपानी तथा सरसफाइ	एक घर एक शोचालय निर्माण	थाला	p1	८००००००	३२०	6
८६७	२	सामाजिक विकास	शिक्षा	छात्रवृति कार्यक्रम	सम्वन्धित विद्यालयमा	p1	२००००००	५००	४
८६८	३	सामाजिक विकास	शिक्षा	छात्रवृति कार्यक्रम	सम्वन्धित विद्यालयमा	p1	२००००००	५००	४
८६९	४	सामाजिक विकास	शिक्षा	छात्रवृति कार्यक्रम	लालीगुरास आ बि	p1	५००००००	५००	४
८७०	४	सामाजिक विकास	शिक्षा	पुस्तकालय स्थापना	लालीगुरास आ बि	p2	१००००००	५००	४
८७१	४	सामाजिक विकास	शिक्षा	बालमैत्री शौचालय निर्माण	लालीगुरास आ बि	p1	५००००००	६३५	४
८७२	४	सामाजिक विकास	शिक्षा	विद्यालय घेरावार निर्माण	लालीगुरास आ बि	p1	५००००००	५००	४
८७३	४	सामाजिक विकास	शिक्षा	विद्यालय भवन निर्माण	लालीगुरास आ बि	p1	१०००००००	५००	४
८७४	५	सामाजिक विकास	शिक्षा	छात्रवृति कार्यक्रम	सम्वन्धित सबै विद्यालयमा	p1	५००००००	५००	४
८७५	५	सामाजिक विकास	शिक्षा	पुस्तकालय स्थापना	वडाभरिका विद्यालयमा	p2	५००००००	५००	४
८७६	५	सामाजिक विकास	शिक्षा	प्रविधिमैत्री पुस्तकालय स्थापना	वडाभरिका विद्यालयमा	p1	३०००००००	१५००	४
८७७	५	सामाजिक विकास	शिक्षा	बालमैत्री शौचालय निर्माण	वडाभरिका विद्यालयमा	p1	३०००००००	१५००	४
८७८	५	सामाजिक विकास	शिक्षा	विद्यालय घेरावार निर्माण	सम्वन्धित सबै विद्यालयमा	p1	१०००००००	१५००	४
८७९	५	सामाजिक विकास	शिक्षा	विद्यालय भवन निर्माण	सम्वन्धित सबै विद्यालयमा	p1	५०००००००	१५००	४
८८०	५	सामाजिक विकास	शिक्षा	शिक्षा, विज्ञान प्रयोगशाला निर्माण	बिद्यामन्दिर मा बि माझफाल	p1	१०००००००	१५००	४
८८१	६	सामाजिक विकास	शिक्षा	छात्रवृति कार्यक्रम	सम्वन्धित विद्यालयमा	p1	३००००००	७००	४
८८२	६	सामाजिक विकास	शिक्षा	पुस्तकालय स्थापना	देवी आ बि र हिमालय आ बि	p2	५००००००	५००	४
८८३	६	सामाजिक विकास	शिक्षा	प्रविधिमैत्री पुस्तकालय स्थापना	वडाभरिका विद्यालयमा	p2	३०००००००	१५००	४
८८४	६	सामाजिक विकास	शिक्षा	प्रविधिमैत्री पुस्तकालय स्थापना	लक्ष्मी मा बि थरगाँउ	p1	१०००००००	५००	४
८८५	६	सामाजिक विकास	शिक्षा	बालमैत्री शौचालय निर्माण	वडाभरिका विद्यालयमा	p1	३०००००००	१५००	४
८८६	६	सामाजिक विकास	शिक्षा	विद्यालय घेरावार निर्माण	लक्ष्मी मा बि थरगाँउ	p1	१०००००००	४००	४
८८७	६	सामाजिक विकास	शिक्षा	विद्यालय भवन निर्माण	देवी आ बि काडाताली	p1	२०००००००	६००	४
८८८	६	सामाजिक विकास	शिक्षा	शिक्षा, विज्ञान प्रयोगशाला निर्माण	लक्ष्मी मा बि थरगाँउ	p2	१०००००००	१५००	४
८८९	७	सामाजिक विकास	शिक्षा	आदर्श मा वि नमुना भवन घेरावार निर्माण	आदर्श मा बि जुफाल	p1	८००००००	२०००	४
८९०	७	सामाजिक विकास	शिक्षा	छात्रवृति कार्यक्रम	सम्वन्धित विद्यालयमा	p1	५००००००	२०००	४
८९१	७	सामाजिक विकास	शिक्षा	पुस्तकालय स्थापना	मन्मा आ बि जुफाल	p2	५०००००	३००	४
८९२	७	सामाजिक विकास	शिक्षा	प्रविधिमैत्री पुस्तकालय स्थापना	आदर्श मा बि जुफाल	p1	५००००००	१५००	४
८९३	७	सामाजिक विकास	शिक्षा	बालमैत्री शौचालय निर्माण	आदर्श मा बि जुफाल	p1	५००००००	१५००	४
८९४	७	सामाजिक विकास	शिक्षा	विद्यालय छात्रावास भवन निर्माण	आदर्श मा बि जुफाल	p1	१०००००००	२०००	४
८९५	७	सामाजिक विकास	शिक्षा	शिक्षा, विज्ञान प्रयोगशाला निर्माण	आदर्श मा बि जुफाल	p1	८००००००	१५००	४
८९६	८	सामाजिक विकास	शिक्षा	छात्रवृति कार्यक्रम	बिडी आ बि जुफाल	p1	३००००००	५००	४
८९७	८	सामाजिक विकास	शिक्षा	प्रविधिमैत्री पुस्तकालय स्थापना	बिडी आ बि जुफाल	p2	५००००००	५००	४

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
८९८	८	सामाजिक विकास	शिक्षा	बालमैत्री खानेपानी निर्माण	बिडी आ बि जुफाल	p1	६०००००००	५००	४
८९९	८	सामाजिक विकास	शिक्षा	बालमैत्री शौचालय निर्माण	बिडी आ बि जुफाल	p1	५०००००००	५००	४
९००	८	सामाजिक विकास	शिक्षा	विद्यालय घेरावार निर्माण	बिडी आ बि जुफाल	p1	२०००००००	५००	४
९०१	८	सामाजिक विकास	शिक्षा	विद्यालय भवन निर्माण	बिडी आ बि जुफाल	p2	८०००००००	५००	४
९०२	८	सामाजिक विकास	शिक्षा	शिक्षा, विज्ञान प्रयोगशाला निर्माण	बिडी आ बि जुफाल	p2	८०००००००	५००	४
९०३	९	सामाजिक विकास	शिक्षा	इ पुस्तकालय सुबिधायुत्त प्रयोगशाला सहित विद्यालय भवन निर्माण	गौरी आ बि र बाबिरो आ बि वडा न ९	p2	२००००००००	९००	४
९०४	९	सामाजिक विकास	शिक्षा	दलित तथा बिपन्न वर्गलाइ छात्रवृति कार्यक्रम	गौरी आ बि र बाबिरो आ बि वडा न ९	p1	१००००००००	९००	४
९०५	९	सामाजिक विकास	शिक्षा	पाठ्यक्रम अनुसार शिक्षाकलाइ सकयोगी पुस्तक वितरण कार्यक्रम	वडा कार्यालयका सम्बन्धित बिद्यालयमा	p1	२०००००००	५००	४
९०६	९	सामाजिक विकास	शिक्षा	प्राविधिक शिक्षा अध्धयनका लागि छात्रवृति कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p1	५०००००००	८५०	४
९०७	९	सामाजिक विकास	शिक्षा	वडा कार्यालयमा क्म्पुटर सिकाइ कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	५०००००००	८५०	४
९०८	९	सामाजिक विकास	शिक्षा	विद्यालय घेरावार निर्माण	गौरी आ बि र बाबिरो आ बि वडा न ९	p1	१००००००००	९००	४
९०९	९	सामाजिक विकास	शिक्षा	शिक्षकलाइ आवश्यक तालिम संचालन कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p1	५०००००००	५००	४
९१०	१०	सामाजिक विकास	शिक्षा	छात्रवृति कार्यक्रम	कर्णाली आ बि औलीपरीला भवानी आ बि त्रिवेणी आ बि	p1	३०००००००	७००	४
९११	१०	सामाजिक विकास	शिक्षा	छात्रावास भवन निर्माण	कर्णाली आ बि औलीपरीला	p2	६०००००००	५००	४
९१२	१०	सामाजिक विकास	शिक्षा	पुस्तकालय स्थापना	कर्णाली आ बि औलीपरीला	p2	५००००००	३००	४
९१३	१०	सामाजिक विकास	शिक्षा	प्रविधिमैत्री पुस्तकालय स्थापना	कर्णाली आ बि औलीपरीला	p2	५०००००००	५००	४
९१४	१०	सामाजिक विकास	शिक्षा	बालमैत्री शौचालय निर्माण	कर्णाली आ बि औलीपरीला भवानी आ बि त्रिवेणी आ बि	p1	५०००००००	५००	४
९१५	१०	सामाजिक विकास	शिक्षा	विद्यालय घेरावार निर्माण	कर्णाली आ बि औलीपरीला भवानी आ बि त्रिवेणी आ बि	p1	२०००००००	३००	४
९१६	१०	सामाजिक विकास	शिक्षा	विद्यालय भवन निर्माण	कर्णाली आ बि औलीपरीला	p1	५०००००००	५००	४
९१७	११	सामाजिक विकास	शिक्षा	छात्रवृति कार्यक्रम	सम्वन्धित विद्यालयमा	p1	३०००००००	७००	४
९१८	११	सामाजिक विकास	शिक्षा	छात्रावास भवन निर्माण	शुभकामना प्रस्तावित मा वि रह	p2	६०००००००	१५००	४
९१९	११	सामाजिक विकास	शिक्षा	पुस्तकालय स्थापना	त्रिवेणी आ बि कागनी	p2	५००००००	३००	४
९२०	११	सामाजिक विकास	शिक्षा	प्रविधिमैत्री पुस्तकालय स्थापना	शुभकामना प्रस्तावित मा वि रह	p2	५०००००००	१५००	४
९२१	११	सामाजिक विकास	शिक्षा	बालमैत्री शौचालय निर्माण	शुभकामना प्रस्तावित मा वि रह	p1	५०००००००	१५००	४
९२२	११	सामाजिक विकास	शिक्षा	विद्यालय घेरावार निर्माण	त्रिवेणी आ बि कागनी	p1	२०००००००	३००	४
९२३	११	सामाजिक विकास	शिक्षा	विद्यालय भवन निर्माण	शुभकामना प्रस्तावित मा वि रह	p1	८०००००००	१५००	४
९२४	११	सामाजिक विकास	शिक्षा	शिक्षा, विज्ञान प्रयोगशाला निर्माण	शुभकामना प्रस्तावित मा वि रह	p2	८०००००००	१५००	४
९२५	४	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	वडामा सामाजिक सुरक्षा कोष स्थापना कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	५०००००००	६३५	१
९२६	५	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	वडामा सामाजिक सुरक्षा कोष स्थापना कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	५०००००००	१५००	१

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
९२७	६	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	वडामा सामाजिक सुरक्षा कोष स्थापना कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	५०००००००	१५००	१
९२८	७	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	वडामा सामाजिक सुरक्षा कोष स्थापना कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	३००००००	९००	१
९२९	८	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	वडामा सामाजिक सुरक्षा कोष स्थापना कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	३००००००	८००	१
९३०	९	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	वडामा सामाजिक सुरक्षा कोष स्थापना कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	५००००००	७००	१
९३१	१०	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	वडामा सामाजिक सुरक्षा कोष स्थापना कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	३००००००	३७२	१
९३२	११	सामाजिक विकास	सामाजिक समाबेसिकरण	वडामा सामाजिक सुरक्षा कोष स्थापना कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p2	३००००००	३००	१
९३३	1	सामाजिक विकास	संस्कृति	देउराली मन्दिर मर्मत सम्भार	थाला	p2	२००००००	३१५	१६
९३४	1	सामाजिक विकास	संस्कृति	शिब मन्दिर निर्माण	थाला	p2	१५०००००	३४५	१६
९३५	३	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	सबै किसिमका ओषधिको ब्यवस्थापन गर्ने	दुनै	p2	५००००००	१०००	३
९३६	४	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	पोषण सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p1	५००००००	१५००	३
९३७	४	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	बर्थींङ्ग सेन्टरमा औजार तथा समाग्री खरिद	बर्थींङ्ग सेन्टरमा	p2	५००००००	६३५	३
९३८	४	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	स्वास्थ्य र बर्थींङ्ग सेन्टर भबन निर्माण तथा मर्मत	तिप्ला	p2	५००००००	६३५	३
९३९	५	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	स्वास्थ्य चौकीमा औजार तथा समाग्री खरिद	बर्थींङ्ग सेन्टरमा	p1	५००००००	१५००	३
९४०	५	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	पोषण सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p1	५००००००	१५००	३
९४१	५	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	स्वास्थ्य चौकीमा एक्सरे service कार्यक्रम	माझफाल	p1	२०००००००	१५००	३
९४२	५	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	स्वास्थ्य भबन निर्माण	माझफाल	p1	२०००००००	१५००	३
९४३	६	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	पोषण सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p1	५००००००	१५००	३
९४४	६	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	बर्थींङ्ग सेन्टरमा औजार तथा समाग्री खरिद	बर्थींङ्ग सेन्टरमा	p2	५००००००	१५००	३
९४५	६	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	स्वास्थ्य चौकीमा भबन मर्मत	थरगाँउ	p2	२०००००००	१५००	३
९४६	७	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	जुफाल स्वास्थ्य चैकी तथा बर्थींङ्ग सेन्टर New भबन निर्माण	जुफाल	p1	१००००००००	२०००	३
९४७	७	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	पोषणयुत्त कार्यक्रम संचालन	वडा कार्यालयमा	p1	२००००००	२०००	३
९४८	७	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	बर्थींङ्ग सेन्टरमा औजार तथा समाग्री खरिद	जुफाल स्वास्थ्य चौकीमा	p1	५००००००	२०००	३
९४९	८	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	आधारभुत स्वास्थ्य चौकी घेरावार निर्माण	आधारभुत स्वास्थ्य चौकी वडा न ८ जुफाल	p1	५००००००	१०००	३
९५०	८	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	गर्भवती आमालाइ पोषणयुक्त खाना बितरण कार्यक्रम	वडाभरी नै	p1	२००००००	३००	३
९५१	८	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	पोषणयुत्त कार्यक्रम संचालन	वडाभरी नै	p1	५००००००	८००	३
९५२	८	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	बर्थींङ्ग सेन्टर भबन निर्माण	वडा न ८ जुफाल	p2	६००००००	९००	३
९५३	८	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	बर्थींङ्ग सेन्टरका लागि औजार तथा समाग्री खरिद	वडा न ८ जुफाल	p2	५००००००	१०००	३
९५४	८	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	वडाभरि नै स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रम	वडाभरी नै	p1	२८०००००	८००	३
९५५	९	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	आधारभुत स्वास्थ्य चौकी घेरावार निर्माण	आधारभुत स्वास्थ्य चौकी वडा न ९ जुफाल	p1	५००००००	१२००	३
९५६	९	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	आधारभुत स्वास्थ्य चौकीमा आवश्यक स्वास्थ्य सामार्गी सहित ओषधि खरिद कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p1	१००००००००	७००	३

क्र.स.	वडा	क्षेत्र	उपक्षेत्र	योजनाको नाम	संचालन हुने स्थल	प्राथमिकता	अनुमानित लागत	लाभान्वित जनसंख्या	दिविल
९५७	९	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	गर्भवती आमालाइ पोषणयुक्त खाना बितरण कार्यक्रम	वडाभरी नै	p1	२००००००	४००	३
९५८	९	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	बर्थीङ्ग सेन्टरममा औजार तथा समाग्री सहितको भवन निर्माण	वडा न ९ जुफाल	p2	२००००००००	१२००	३
९५९	९	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	लक्षित वर्गलाइ पोषणयुत्त कार्यक्रम संचालन	वडाभरी नै	p1	१००००००००	७००	३
९६०	९	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	वडाभरि नै स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रम	वडाभरी नै	p1	१००००००००	७००	३
९६१	९	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	स्वास्थ तथा पोषण सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम	वडा कार्यालयमा	p1	५००००००	७००	३
९६२	१०	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	पोषणयुत्त कार्यक्रम संचालन	पाटेरेग्मा	p1	२००००००	२५०	३
९६३	१०	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	बर्थीङ्ग सेन्टर स्थापना	पाटेरेग्मा	p2	५००००००	३००	३
९६४	१०	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	बर्थीङ्ग सेन्टरमा औजार तथा समाग्री खरिद	पाटेरेग्मा	p2	५००००००	४००	३
९६५	१०	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	स्वास्थ्य चौकी घेरावार निर्माण	पाटेरेग्मा	p1	५००००००	५००	३
९६६	११	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	पोषणयुत्त कार्यक्रम संचालन	रह	p1	२००००००	७५०	३
९६७	११	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	बर्थीङ्ग सेन्टर भबन मर्मत	रह	p2	४००००००	९००	३
९६८	११	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	बर्थीङ्ग सेन्टरमा औजार तथा समाग्री खरिद	रह बर्थीङ्ग सेन्टर	p1	५००००००	९००	३
९६९	११	सामाजिक विकास	स्वास्थ्य तथा पोषण	स्वास्थ्य चौकी घेरावार निर्माण	रह स्वास्थ्य चौकीमा तथा बर्थीङ्ग सेन्टरमा	p1	५००००००	९००	३
९७०	१	सामाजिक विकास	शिक्षा	अत्याधुनिक विधालय भवन निर्माण	थाला	p1	५००००००	५००	4

अनुसुची : ३ आवधिक योजनाका विस्तृत आयोजनाहरु

१. आर्थिक विकास : कृषि

क्र. स.	उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	बजेट रु ,००० मा					जिम्मेवार निकायहरु		
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष		जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
१	२	२.१	२.१.५	क	व्यवसायिक खेती तथा तरकारी फर्म विकास कार्यक्रम(टमाटार,च्याउ,मुला,गाजर, सिमि,आलु आदि) फर्म वटा	संख्या	६	२०००	२०००	२०००	२०००	२०००	कृषि शाखा	१००००	१
२	२	२.१	२.१.२	क	फलफुलविरुवा वितरण अनुदान -कागति,किवि,स्याउ,ओखर	संख्या		५००	५००	५००	५००	५००	कृषि शाखा	२५००	१
३	१	१.१	१.१.१	क	जडीवुटी पकेट क्षेत्र विस्तार कार्यक्रम वटा	संख्या	१		१०००	५००	५००	१०००	कृषि शाखा	३०००	१
४	२	२.१	२.१.२	ग	तरकारी पकेट क्षेत्र वटा	संख्या			१०००	१०००	५००		कृषि शाखा	२५००	१
५	२	२.१	२.१.२	ख	आलु खेती विस्तार कार्यक्रम पकेट क्षेत्र वटा	संख्या			१५००	१०००			कृषि शाखा	२५००	२
६	१	१.१	१.१.२	ख	जैविक विषाधी निर्माण कार्यक्रम वटा उपभोक्ता	संख्या		५००	७००	७००			कृषि शाखा	१९००	१
७	१	१.२	१.२.४	क	खाद्यान्न,तरकारी,गेडा गुडीको पुराना विउको संरक्षण कार्यक्रम वटा	संख्या			५००				कृषि शाखा	५००	२
८	१	१.२	१.२.५	क	मकै, कोदो,फापर,जौ,उवा दलहन भटमास वृद्धि कार्यक्रम वटा	संख्या			७००	७००	५००		कृषि शाखा	१९००	१
९	१	१.२	१.२.४	क,ख,ग	जडिवुटी उत्पादन कार्यक्रम फर्म वटा	संख्या	२		१५००	१५००	१०००		कृषि शाखा	४०००	१
१०	१	१.२	१.२.५	क,ख,ग	वगैचा व्यवस्थापन, कार्यक्रम वटा	संख्या	२	१०००	१०००	७००	४००		कृषि शाखा	३१००	१
११	१	१.२	1.2.2	क,ख,ग	शितभण्डार निर्माण	संख्या		१०००		५००		५००	कृषि शाखा	२०००	२
१२	१	१.२	1.2.3	क,ख,ग	आलु शितभण्डार निर्माण रस्टिक स्टोर	संख्या		१०००					कृषि शाखा	१०००	१
१३	१	१.१	१.१.३	क,ख,ग	रैथाने वाली खेति सम्बन्धि कृयाकलापहरु	संख्या		५००	५००	३००			कृषि शाखा	१३००	१
१४	१	१.१	१.१.२	क,ख,ग	कृषि बिमा कार्यक्रम	संख्या		१५००	१०००				कृषि शाखा	२५००	१
१५	१	१.१	१.१.२	क,ख,ग	मौरी तथा वन संरक्षण कार्यक्रम घार संख्या	संख्या	५	५००	५००	५००	५००	५००	कृषि शाखा	२५००	१
१६	३	३.२	3.2.1	क,ख,ग	प्रविधि विस्तार तथा कृषि विकास समन्वय एवं सहयोग कार्यक्रम कृषि उपज उत्पादन सम्बन्धि कृयाकलापहरु	संख्या			१०००	१०००	१५००		कृषि शाखा	३५००	१
१७	१	१.१	१.१.२	क,ख,ग	साना सिंचाई कार्यक्रम सम्बन्धि कृयाकलापहरु	संख्या	२			१०००	१०००	६००	कृषि शाखा	२६००	२
१८	२	२.३	2.3.2	क,ख,ग	समुह सहकारी गठन सम्बन्धि कृयाकलापहरु	संख्या				२००	२००	१००	कृषि शाखा	५००	२
१९	१	१.१	१.१.२	क	उत्कृस्ट युवा कृषक पुरस्कार	संख्या		२००	२००	२००	२००	२००	कृषि शाखा	१०००	२

१. आर्थिक विकास : पशुपछीं

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु ,००० मा					जिम्मेवार निकायहरु		
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष		जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
१	१.१	१.१.४	क	दुग्ध उत्पादन फर्म वटा	संख्या	२	१०	२००	३००			३००	पशु शाखा	८००	१
१	१.१	१.१.५	क	कुखुरा पालन फर्म सञ्चालन वटा	संख्या	३	१०	२००	४००	४००	४००		पशु शाखा	१४००	१
१	१.१	१.१.१	क	वाखा पालन फर्म वटा	संख्या	२	१०		५००	५००	३००		पशु शाखा	१३००	१
१	१.१	१.१.१	ग	वंगुर पालन फर्म वटा	संख्या	१	१०	४००	४००	४००	६००		पशु शाखा	१८००	१
१	१.१	१.१.२	ख	मैरी पालन वटा घार	संख्या	१०	१००	३००	२००	२००	२००		पशु शाखा	९००	२
१	१.१	१.१.३	ख	दुधको परिकार बनाउने तालिम वटा	संख्या	२	११		३००	३००	१००		पशु शाखा	७००	१
२	२.१	२.१.१	क	कृषि, पशु विमा कार्यक्रम	संख्या		५	२००	२००	२००			पशु शाखा	६००	२
१	१.२	१.२.३	क	पशुमा लाग्ने माहामारी रोकथाम उपचार कार्यक्रम	संख्या		१०		४००	३००	३००		पशु शाखा	१०००	१
२	२.२	२.२.२	क,ख,ग	विभिन्न हिउँदे/वर्षे/वहुवर्षे/डालेघांस घांस वितरण तथा दानाको श्रोत विकास सेवा अनुदान	संख्या		५		२००	३००			पशु शाखा	५००	१
२	२.१	२.१.१	क,ख,ग	कृत्रिम तथा प्राकृतिक गर्भाधान सेवा, भाले जातका पशु वितरण, चल्ला वितरण गर्ने	संख्या		५	३००	२००				पशु शाखा	५००	१
१	१.२	१.२.२	क,ख,ग	उन्नत तथा स्थानिय जातका वढी उत्पादन दिने र राम्रो गुर्ण भएका पशुपंक्षीको छनौट, आपूति	संख्या		५	२००	२००	१००			पशु शाखा	५००	२
१	१.२	१.२.४	क,ख,ग	३ देखि ५ वर्ष समय पूगेका समूह/समितिको सहकारीकरण गर्ने, सहकारी संस्था संचालन गर्न अनुदान व्यवस्था	संख्या		५			३००		२००	पशु शाखा	५००	१
२	२.२	२.२.२	क,ख,ग	पशूपंक्षिहरुको नयाँ पकेट छनौट अध्ययन तथा प्रजनन् योग्य भाले/पोथि वितरण,	संख्या		५			२००	२००	१००	पशु शाखा	५००	१

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८० /८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु ,००० मा					जिम्मेवार निकायहरु		
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष		जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
				सुधार, पशु आहारा, पशु स्वास्थ्य सेवा, रोग नियन्त्रण, विभिन्न खाले प्रविधि हस्तान्तरण तालिम आदि											
२	२.२	२.२.३	क,ख,ग	विभिन्न पशूस्वास्थ्य, बांझोपन शिवीर, प्रदर्शनी, प्रतियोगिता आदि कार्यक्रम	संख्या		५			२००	२००	२००	पशु शाखा	६००	१
१	१.१	१.१.१	क,ख,ग	पशूजन्य पदार्थ तथा उत्पादन सामग्रीहरुको नमूना संकलन तथा संम्प्रेषण आदि	संख्या		५			२००	३००		पशु शाखा	५००	१
१	१.१	१.१.२	क,ख,ग	पशू विमा भैसी/राँगो पालन तथा ढुवानी कोष आदि	संख्या		५			५००	२००	२००	पशु शाखा	९००	१
१	१.१	१.१.३	क,ख,ग	समूह/समितिको पशूपंक्षिहरुको तथ्यांक संकलन तथा प्रेषण गर्ने	संख्या		५	१००	१००		२००	१००	कृषि शाखा	५००	२
२	२.१	२.१.१	क,ख,ग	मेडिकल उपचार, माइनर सर्जिकल, मेजरसर्जिकल उपचार सेवा आदि	संख्या		५		२००	२००	२००		कृषि शाखा	६००	२
१	१.२	१.२.३	क,ख,ग	गोवर, रगत, दूध, माईक्रोवाइलोजिकल परिक्षण, नमूना संकलन तथा संप्रेषण आदि	संख्या		५	२००	२००	१००			पशु शाखा	५००	२
२	२.२	२.२.२	क,ख,ग	पशूपंक्षिमा विभिन्न खोप, आन्तरिक/वाह्य परजिवी नियन्त्रण, नमूना संकलन तथा संप्रेषण, आकस्मिक सेवा आदि	संख्या		५			३००		२००	पशु शाखा	५००	१
२	२.१	२.१.१	क,ख,ग	स्कूल शिक्षा, जनस्वास्थ्य चेतना अभिवृद्धि, पशू स्वास्थ्य घूम्तीकोष व्यवस्थापन परिचालन आदि	संख्या		५			२००	२००	१००	पशु शाखा	५००	१
१	१.२	१.२.२	क,ख,ग	ईपिडेमियोलोजिकल रिपोर्टिङ वर्डफ्लू रोग सर्भिलेन्स आदि	संख्या		५			२००	२००	१००	पशु शाखा	५००	१
१	१.२	१.२.४	क,ख,ग	भेटनरी निरिक्षण, औषधि पसल निरिक्षण,फाम कार्य तथा गुणस्तर नियम र नियन्त्रण सम्बन्धि कार्यहरु	संख्या		५			२००	३००		पशु शाखा	५००	१

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८० /८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु ,००० मा					जिम्मेवार निकायहरु		
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष		जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
२	२.२	२.२.२	क,ख,ग	विभिन्न गोष्ठि, भ्रमण, मेला प्रदर्शनी, प्रतियोगिता, अन्तरक्रिया, शिवीर, रेडियो आदि	संख्या		५			३००	१००	१००	पशु शाखा	५००	१
२	२.२	२.२.३	क,ख,ग	विभिन्न पशूपंक्षिपालन, पशू आहारा, कृत्रिम गर्भाधान, पशू स्वास्थ्य सम्वन्धि उद्यमशिल, जनचेतना आदि कृषक/कर्मचारी तालिम	संख्या		५				२००	२००	पशु शाखा	४००	२

१. आर्थिक विकास : पर्यटन

क.स.	उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु ,००० मा					जिम्मेवार निकायहरु		
									पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष		जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
१	१	१.१	१.१.१	क	दृश्य अवलोकन पूर्वाधार कार्यक्रम वटा	संख्या		३	१०००	१०००	१०००			न पा	३०००	१
२	१	१.१	१.१.२	क,ख,ग	यार्सा पर्यटन कार्यक्रम सर्भे तथा अनुगमन पटक			५	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	न पा	५०००	१
३	१	१.१	१.१.२	क,ख,ग	यार्सा रिसोर्ट वटा			३	१०००	१०००	१०००			न पा	३०००	१
४	१	१.१	१.१.१	क	ग्रामीण पर्यटक प्रबर्द्धन कार्यक्रम वटा	संख्या		१०	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	न पा	५०००	१
५	१	१.१	१.१.३	क	होमस्टे विस्तार कार्यक्रम घर संख्या वटा	संख्या		६		६००	६००	४००	४००	न पा	२०००	२
६	२	२.१	२.१.२	क,ख,ग	पर्यटकीय पदमार्ग कि.मि.	किमी	१०	५०		२०००	२०००	२०००	२०००	न पा	८०००	१

१. आर्थिक विकास : उद्योग

क.स.	उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु ,००० मा					जिम्मेवार निकायहरु		
									पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष		जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
१	१	१.१	१.१.१	ग	प्रशोधन,प्रवर्धन लघु उद्योग स्थापना,सिस्नु पाउडर फलफुल, जडिवुटी,अचार, मसला,)	संख्या	४	१५		१५००	१५००	१५००	१०००	न पा	५५००	१
२	१	१.१	१.१.१	क	आधुनिक औजार मर्मत केन्द्र स्थापना	संख्या	१	५		८००	४००	४००		न पा	१६००	१
३	२	२.१	२.१.१	क	काठ जन्य, वांस जन्य उद्योग	वटा		५	१०००	१८००	१८००			न पा	४६००	१
४	२	२.१	२.१.२	क,ख,ग	फर्निचर कारखाना	संख्या	१	५		१५००	७००	७००	१००	न पा	३०००	२

क.स.	उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु ,००० मा पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष	जिम्मेवार निकायहरु	जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
५	२	२.१	२.१.१	क	ढुङ्गा काट्ने उद्योग स्थापना कार्यक्रम	संख्या		२				१०००	१००००	नपा	२००००	२
६	१	१.१	१.१.१	क	मह उत्पादन संकलन कार्यक्रम	संख्या	१	५		५००	७००	५००		नपा	१७००	१
७	१	१.१	१.१.२	क	उद्योग वाणिज्य संघ सहयोग कार्यक्रम	संख्या		५	१०००	१०००	७००			नपा	२७००	१
८	१	१.२	१.२.३	क	कृषिजन्य कच्चा पद्धार्थमा आधारित उद्योग	संख्या	१	११		१५००	१५००	१०००	१०००	नपा	५०००	१
९	१	१.२	१.२.४	क,ख	दूधमा आधारित उद्योग	संख्या	१	३		७००	७००			नपा	१४००	२
१०	१	१.२	१.२.२	क	पर्यटन उद्योग सहयोग	संख्या		५		१२००	५००	५००	५००	नपा	२७००	२
११	२	२.१	२.१.१	क	गिट्टी, रोडा, ढुङ्गा प्रशोधन केन्द्र	संख्या		१					७००	नपा	७००	१
१२	१	१.१	१.१.२	क	सेवामूलक उद्योग	संख्या	१	५	१००	१००	१००		१००	नपा	४००	१
१३	१	१.२	१.२.१	क	जडीवुटी प्रशोधन उद्योग	संख्या		५		७००	४००	४००	१००	नपा	१६००	२

१. आर्थिक विकास : व्यापार वाणिज्य

रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु ,००० मा पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष	जिम्मेवार निकायहरु	जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
१.१	१.१.२	ग	प्रशोधन,प्रवर्धन लघु उद्योग स्थापना(मसला फलफुल,	संख्या	३	१०		५००	१५००	५००	१०००	नपा	३५००	१
१.१	१.१.३	क	हाट बजार स्थापना कार्यक्रम	संख्या	१	५		१०००	५००	५००		नपा	२०००	१
१.१	१.१.३	क	बजार व्यवस्थापन कार्यक्रम	वटा		१०	१००	२००	२००	३००	२००	नपा	१०००	१
१.१	१.१.२	क,ख,ग	दुग्ध संकलन र चिस्यान	संख्या	१	५		५००	२००	२००		नपा	९००	२
१.१	१.१.२	क	कृषि उपज संकलन तथा बिकि केन्द्र	संख्या	३	९	२००	४००	४००	२००		नपा	१२००	२
१.१	१.१.१	क	जडिबुटी प्रशोधन उद्योग स्थापना	संख्या	२	९		२०००	२०००	१०००	२०००	नपा	७०००	१
१.१	१.१.१	क	स्याउ प्रशोधन उद्योग स्थापना	संख्या	१	५	१०००	१०००	२०००	१०००		नपा	५०००	१
१.१	१.१.१	क	स्वस्थ्य मासु उत्पादन तथा बधशाला स्थल निर्माण	संख्या		१			५००			नपा	५००	१

रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु ,००० मा					जिम्मेवार निकायहरु		
							पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष		जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
१.१	१.१.३	क,ख	व्यापार रेष्टुरेन्ट विस्तार कार्यक्रम	संख्या		५		५००	५००	८००	५००	नपा	२३००	२
							१३००	६१००	७८००	४५००	३७००		२३४००	

१. आर्थिक विकास : भूमिव्यवस्था

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु ,००० मा					जिम्मेवार निकायहरु		
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष		जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
१	१.१	१.१.१	क	जग्गा व्यवस्थापन कार्यक्रम प्रत्येक वडामा	संख्या		११		४०००	४०००	२०००	१०००	योजना शाखा	११०००	१
१	१.१	१.१.२	क	जग्गा विकास कार्यक्रम वटा	संख्या		११		१५००	१०००	२०००	१०००	योजना शाखा	५५००	१
२	२.१	२.१.३	क	खेती योग्य जमिनको वरिपरि रुख कटनी कार्यक्रम वटा	संख्या		११	१०००	१०००	१०००	१०००	१५००	योजना शाखा	५५००	२
१	१.१	१.१.१	क, ख , ग	जग्गा व्यवस्थापन ११ वटै वडामा	संख्या	२	११	१०००	१०००	३०००	२०००	२०००	योजना शाखा	९०००	१
२	२.१	२.१.२	क, ख , ग	भूमिहिन परिवारलाई विशेष सहयोग कार्यक्रम (परिवार संख्या)	संख्या		११	१०००	४०००	४०००	२०००		योजना शाखा	११०००	१

१. आर्थिक विकास : खानी खनिज

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु ,००० मा					जिम्मेवार निकायहरु		
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष		जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
१	१.१	१.१.१	क	ढुङ्गा काट्ने उद्योग स्थापना सर्भे वटा	संख्या		१		१०००				कृषि शाखा	१०००	१
१	१.१	१.१.१	क	वालुवा उत्खन्न कार्यक्रम वटा	संख्या		५	५००		३००	३००		कृषि शाखा	११००	१
२	२.१	२.१.१	क	खानी अनुसन्धान तथा सर्भेक्षण कार्यक्रम	संख्या		५		१००	२००	१००	१००	कृषि शाखा	५००	१

१. आर्थिक विकास : वन सम्पदा

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु ,००० मा पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष	जिम्मेवार निकायहरु	जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
१	१.१	१.१.१	क	सामुदायिक वन बहुआयामिक विरुवा रोपण	संख्या		११	१००	४००	४००	१००	१००	कृषि शाखा	११००	१
१	१.१	१.१.३	क	जडिवुटी पहिचान र संरक्षण	संख्या		३०	२०००	२०००	२०० ०	२०००	२०००	कृषि शाखा	१००० ०	१
१	१.१	१.१.१	क	नर्सरी व्यवस्थापन	संख्या		४			१०० ०	५००	५००	कृषि शाखा	२०००	१
१	१.१	१.१.२	ग	सामुदायिक वन घेरावार	संख्या	१	५		१०००	१०० ०			कृषि शाखा	२०००	१
१	१.१	१.१.२	ख	अनावश्यक रुखझाडी हटाउने कार्यक्रम टोल	संख्या	१	११		५००	५००	५००	५००	कृषि शाखा	२०००	२
१	१.१	१.१.२	ख	आम्दानी हुने विरुवा वृक्षारोपण तथा वन संरक्षण कार्यक्रम	संख्या	३	११		४००	६००	६००		कृषि शाखा	१६००	१
								२१००	४३००	५५० ०	३७००	३१००		१८७० ०	

१. आर्थिक विकास : वित्तिय सेवा

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु ,००० मा पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष	जिम्मेवार निकायहरु	जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
२	२.१	२.१.३	क	सहकारी व्यवस्थापन नियमन कार्यक्रम	संख्या		५	५००	५००	५००	५००	५००	न पा	२५००	१
१	१.१	१.१.१	क	व्यवसाहिक ऋण कार्यक्रम	संख्या	५	४५	२५००	२५००	२५००	२५००	२५००	न पा	१२५००	१
२	२.१	२.१.१	क	वैकिङ्ग सेवा विस्तार कार्यक्रम			३	१०००	१०००	१०००				३०००	१
२	२.१	२.१.३	क	ईवैकिङ्ग तथा घरदैलो वैंक कार्यक्रम	संख्या		५	२००	६००	६००			न पा	१४००	२
१	१.१	१.१.२	क	जनचेतना तथा तालिम कार्यक्रम	वटा	१	५	५००	५००	५००	५००		न पा	२०००	२
१	१.१	१.१.३	क	क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	संख्या	१	५		३००	३००	३००	३००	न पा	१२००	१
१	१.१	१.१.४	क	लोकसेवा तयारी कार्यक्रम	वटा	५	१५		३००	१२००	१२००	१२००	न पा	३९००	१

२. सामाजिक विकास : शिक्षा

उद्देश्यन	रणनीतिन	कार्यनीतिन	संकेतन	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु,००० मा पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष	जिम्मेवार निकायहरु	जम्मा बजेट	प्राथमिकतान
१	१.१	१.१.१	क	नमुना विद्यालय व्यवस्थापन र संचालन	वटा	१	५		५०००	५०००	५०००	५०००	शिक्षा शाखा	२००००	१
१	१.१	१.१.१	क	विद्यालयमा गुणस्तरीय शिक्षा सञ्चालन र छात्रबास कार्यक्रम	वटा		९	३०००	३०००	३०००	३०००	१५००	शिक्षा शाखा	१३५००	१
१	१.१	१.१.२	क,ख,ग	आवशिय विद्यालय स्थापना वटा	वटा		५		५०००	५०००		२५००	शिक्षा शाखा	१२५००	१
१	१.१	१.१.२	क	माविमा फिवाईफाई कार्यक्रम वटा	वटा		४		५००	५००	५००	५००	शिक्षा शाखा	२०००	२
२	२.१	२.१.१	क	शिक्षकको क्षमता विकास कार्यक्रम (तालिम,अन्तरकृया,शैक्षिक सामाग्री) वटा	वटा		५	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	शिक्षा शाखा	५०००	२
१	१.१	१.१.२	ग	अंग्रेजी माध्यमको पाठ्यपुस्तक व्यवस्थापन र छात्रवृतिको कोटा वृद्धि कार्यक्रम वटा	वटा		५	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	शिक्षा शाखा	५०००	१
१	१.१	१.१.२	ग	खेलकुद तथा अतिरिक्त कृयाकलाप सञ्चालन	संख्या		५	५००	५००	५००	५००	५००	शिक्षा शाखा	२५००	१
२	२.१	२.१.३	क,ख,ग	स्थानीय पाठयपुस्तक लेखन,निर्माण र छपाई गर्ने	संख्या		५	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	शिक्षा शाखा	५०००	१
२	२.१	२.१.३	क	विद्यालय लेखा सहाकको क्षमता किकास	संख्या		५		१५००	१५००	७००		शिक्षा शाखा	३७००	१
२	२.१	२.१.४	क	खेलकुद सामाग्रीको व्यवस्था कार्यक्रम वटा	वटा		५	५००	५००	५००	५००	५००	शिक्षा शाखा	२५००	२
१	१.१	१.१.३	क	कृषि क्याम्पस स्थापना गर्ने	वटा		१				१००००		शिक्षा शाखा	१००००	२
२	२.१	२.१.१	क	नगरपालिकामा शिक्षक अभिभावक तालिम	वटा	२	५			५००	५००	५००	शिक्षा शाखा	१५००	२
१	१.१	१.१.२	क,ख,ग	विद्यालय फर्निचर कार्यक्रम सबै विद्यालय	वटा		२५	२०००	२०००	२०००	२०००	२०००	शिक्षा शाखा	१००००	२
२	२.१	२.१.३	क,ख,ग	विपन्न दलित समुदायको विद्यालय छाड्ने र दोह्वाउने दर कम गराउने कार्यक्रम वटा	वटा		५	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	शिक्षा शाखा	५०००	१
२	२.१	२.१.१	क,ख,ग	पढ्दै कमाउदै कार्यक्रम	वटा		५	५००	५००	५००	५००	५००	शिक्षा शाखा	२५००	१
१	१.१	१.१.२	क,ख,ग	विद्यालय भवन निर्माण गर्ने	वटा		५	१००००	१००००	१००००	१००००	१००००	शिक्षा शाखा	५००००	१
२	२.१	२.१.१	क,ख,ग	सामुदायिक सिकाई केन्द्रका परिचालिकालाई तालिम कार्यक्रम	वटा		५	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	शिक्षा शाखा	५०००	२
१	१.१	१.१.६	क,ख,ग	विद्यालयको सुपरिवेक्षण कार्यक्रम	वटा		५	५००	५००	५००	५००	५००	शिक्षा शाखा	२५००	१
१	१.१	१.१.७	क,ख,ग	सम्पूर्ण शैक्षिक संस्था सर्वेक्षण गर्ने,विज्ञ समुहवाट अध्ययन सुझाव संख्या	वटा		३			१०००	१०००	१०००	शिक्षा शाखा	३०००	१
२	२.१	२.१.४	क,ख,ग	वाल विकास केन्द्रको स्तर उन्नति मर्मत	वटा	५	२२	१०००	५०००	५०००	५०००	५०००	शिक्षा शाखा	२१०००	१

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु,००० मा पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष	जिम्मेवार निकायहरु	जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
१	१.१	१.१.१	क,ख,ग	शैक्षिक योजना निर्माण र परिक्षा संचालन	वटा		५	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	शिक्षा शाखा	५०००	२

२. सामाजिक विकास : स्वास्थ्य

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु ,००० मा पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष	जिम्मेवार निकाय हरु	जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
१	१.१	१.१.३	क	परिवार नियोजनको कार्यक्रम सबै वडामा	वटा		५	५००	५००	५००	५००	५००	स्वास्थ्य शाखा	२५००	१
१	१.१	१.१.१	क	सम्वन्धित विषयहरुको स्वास्थ्य कर्मीलाइ अध्ययन तथा तालिम	वटा	२	८	५००	५००	५००			स्वास्थ्य शाखा	१५००	१
१	१.१	१.१.४	क	रोग नियन्त्रण कार्यक्रम,सर्ने रोग नियन्यण,नसर्ने रोग नियन्त्रण	संख्या	५	४५	५००	५००	१०००	१०००	१०००	स्वास्थ्य शाखा	४०००	२
१	१.१	१.१.४	क	स्वास्थ्य शिविर संचालन	वटा	१	९	५००	५००	५००	१५००	१२००	स्वास्थ्य शाखा	४२००	१
१	१.२	१.२.१	क,ख,ग	आयुर्वेदालय स्थापना क्रमागत	वटा		२			१०००		३०००	स्वास्थ्य शाखा	४०००	१
१	१.२	१.२.२	क,ख,ग	योग केन्द्र स्थापना	वटा	१	११	२०००	३०००	१०००	१०००	१०००	स्वास्थ्य शाखा	८०००	२
१	१.१	१.१.४	क	जनचेतनामुलक कार्यक्रम सबै टोल	संख्या		५	५००	५००	५००	५००	५००	स्वास्थ्य शाखा	२५००	१
१	१.१	१.१.४	क,ख,ग	दिर्घरोगी तथा मृगौला प्रत्यरोपण गर्नु पर्ने विरामीका लागि प्रतिब्यक्ति रु.१ लाख सहयोग र निशुल्क स्वास्थ्य परिक्षण	सबै		५	२०००	२०००	२०००	२०००	२०००	स्वास्थ्य शाखा	१००००	१
१	१.१	१.१.१	क	गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रम सबै टोल	वटा		५	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	स्वास्थ्य शाखा	५०००	१

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु ,००० मा					जिम्मेवार निकायहरु		
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष		जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
१	१.१	१.१.४	क,ख,ग	रेडियो,टेलिभिजन,म.स्वा.सेवा,आमा समुह,पत्रपत्रिका, सामाजिक संजाल मार्फत स्वास्थ्य सम्बन्धी जानकारी सबै टोल	वटा		५	५००	५००	५००	५००	५००	स्वास्थ्य शाखा	२५००	१
१	१.१	१.१.१	क,ख,ग	गाउँघर क्लिनिक कार्यक्रम सबै टोल	वटा		५	५००	५००	५००	५००	५००	स्वास्थ्य शाखा	२५००	१
१	१.१	१.१.६	क,ख,ग	आमा सुरक्षा कार्यक्रम सबै टोल	वटा		५	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	स्वास्थ्य शाखा	५०००	१
१	१.१	१.१.७	क,ख,ग	कोष व्यवस्थापन कार्यक्रम	वटा		५	१०००	१०००	१०००	१०००	२०००	स्वास्थ्य शाखा	६०००	२
१	१.१	१.१.७	क,ख,ग	स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम	वटा		५	५००	५००	५००	५००	५००	स्वास्थ्य शाखा	२५००	२
१	१.१	१.१.१	क,ख,ग	महिला स्वास्थ्य सेवा कार्यकर्ता लाई प्रोत्साहन	वटा		५	५००	५००	५००	५००	५००	स्वास्थ्य शाखा	२५००	२
१	१.१	१.१.३	क,ख,ग	स्वास्थ्य केन्द्र सुदृढिकरण कार्यक्रम	वटा		५	२०००	२०००	२०००	२०००	२०००	स्वास्थ्य शाखा	१००००	१
१	१.१	१.१.४	क,ख,ग	सामाजिक संजाल मार्फत स्वास्थ्य सम्बन्धी जानकारी			५	५००	५००	५००	५००	५००	स्वास्थ्य शाखा	२५००	२
१	१.१	१.१.५	क,ख,ग	नगर र वडामा स्तनपान कक्षा निर्माण		२	१२	५००	५००	५००	५००	५००	स्वास्थ्य शाखा	२५००	१
१	१.१	१.१.७	क,ख,ग	एम्बुलेन्स खरिद कार्यक्रम	वटा	१	२			२५००			स्वास्थ्य शाखा	२५००	२
								१४५००	१५५००	१७५००	१४५००	१८२००		८०२००	

२. सामाजिक विकास : खानेपानी

क.स.	उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु ,००० मा					जिम्मेवार निकायहरु		
									पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष		जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
१	१	१.१	१.१.१	क,ख,ग	खानेपानी निर्माण तथा मर्मत कार्यक्रम	संख्या		१५	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	योजना शाखा	५०००	१
२	१	१.१	१.१.१	क	सार्वजनिक तथा व्यक्तिगत शौचालय निर्माण कार्यक्रम	वटा		५	२०००	२०००	२०००	२०००	२०००	योजना शाखा	१००००	१
३	२	२.१	२.१.१	क	ढल निर्माण तथा फोहर व्यवस्थापन	वटा		१			५००			योजना शाखा	५००	२
४	१	१.१	१.१.३	क	सरसफाई सम्बन्धी जनचेतनामुलक कार्यक्रम	वटा		५	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	योजना शाखा	५०००	१

२. सामाजिक विकास : युवा तथा खेलकुद

क. स.	उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु ,००० मा					जिम्मेवार निकायहरु		
									पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष		जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
१	१	१.१	१.१.३	क,ख,ग	खेलकुद ग्राउण्डको निमार्ण र सामाग्रीको व्यवस्था कार्यक्रम	वटा	२	१२	७५००	७५००	७५००	७५००	७५००	न.पा.	३७५००	१
२	१	१.१	१.१.१	क,ख,ग	आर्थिक विकास कार्यक्रम	वटा		५	५००	५००	५००	५००	५००	न.पा.	२५००	१
३	१	१.१	१.१.२	क	पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	वटा		५		११००	११००	५५०		न.पा.	२७५०	१
४	२	२.१	२.१.१	क	सांस्कृतिक प्रतियोगिता	वटा		५	५००	५००	५००	५००	५००	न.पा.	२५००	२
५	२	२.१	२.१.१	क	विद्यालय र वडास्तरमा खेलकुद प्रतियोगिता सन्चालन	वटा	१	६	२०००	२०००	२०००	२०००	२०००	न.पा.	१००००	१

२. सामाजिक विकास :लक्षित वर्ग

क्र.स.	उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु ,००० मा पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष	जिम्मेवार निकायहरु	जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
१	१	१.१	१.१.१	क	अपाङ्ग क्षमता वृद्धि कार्यक्रम तथा सहयोग कार्यकम वटा	वडा		५	५००	५००	५००	५००	५००	न.पा.	२५००	१
२	१	१.१	१.१.२	क	सामाजिक विभेद न्यूनीकरण सम्बन्धी सचेतना कार्यकम	वडा		५	५००	५००	५००	५००	५००	न.पा.	२५००	१
३	१	१.३	१.३.१	क,ख,ग	वालवालिका सम्बन्धी कार्यक्रम	वडा		५	५००	५००	५००	५००	५००	न.पा.	२५००	१
४	१	१.१	१.१.२	क	समुदायमा वालमनोविज्ञान र मनोविज्ञान परामर्श केन्द्र स्थापना र सेवा कार्यक्रम वटा	वटा		५	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	न.पा.	५०००	२
५	१	१.१	१.१.२	क,ख	दलित उत्थान कार्यक्रम वटा	वटा		५			७००	७००	५००	न.पा.	१९००	२
६	१	१.१	१.१.३	क,ख	कानूनी परामर्श सेवा केन्द्र वटा	वटा		५	५००	५००	५००	५००	५००	न.पा.	२५००	१
७	१	१.१	१.१.२	क,ख	अपाङ्ग उत्थान कार्यक्रम वटा	वटा		५	५००	५००	५००	५००	५००	न.पा.	२५००	१
८	१	१.१	१.१.३	क,ख	नवाजा संरक्षण तथा विस्तार कार्यक्रम			५	५००	५००	५००	५००	५००	न.पा.	२५००	१
९	१	१.२	१.२.१	क	टोली निर्माण,तालिम, वाजा खरिद, पोषक व्यवस्था	वटा		५	५००	५००	५००	५००	५००	न.पा.	२५००	२
१०	१	१.२	१.२.१	क	महिला तथा वाल, अपागं मैत्री शौचालय व्यवस्था वटा	संख्या		५	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	न.पा.	५०००	१
११	१	१.२	१.२.२	क	मठमन्दीर तथा गुम्वा सतगुरु चर्च मर्मत वटा	संख्या		५००	५००		५००	७००	१०००	न.पा.	२७००	२
१२	२	२.१	२.१.१	क	सचेतना तथा प्रचार प्रसार कार्यक्रम	संख्या		५	५००	५००	५००	५००	५००	न.पा.	२५००	१
१३	१	१.३	१.३.२	क	द्धन्द पिडित वालवालिकालाई सहयोग	वटा		५	५००		१०००		१०००	न.पा.	२५००	२
१४	१	१.२	१.२.२	क	जेष्ठ नागरिक, असहाय, एकल महिला संरक्षण (सामाजिक सुरक्षा)	वटा		५	५००	५००	५००	५००	५००	न.पा.	२५००	
१५	२	२.१	२.१.२	क	पिछडिएको वर्ग (सिमान्तकृत, जनजाती, दलित, आदी) उत्थान कार्यक्रम	वटा		५	५००	५००	५००	५००	५००	न.पा.	२५००	२
१६	२	२.१	२.१.१	क	परम्परागत पेशा सुदृढिकरण कार्यक्रम			५	५००	५००	५००	५००	५००	न.पा.	२५००	१

३. भौतिक पूर्वाधार विकास सडक तथा पुल

क्र.स.	उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु ,००० मा					जिम्मेवार निकायहरु		
									पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष		जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
१	१	१.१	१.१.१	क,ख, ग	सदरमुकाम छुने कालो पत्रे सडक कि.मि	किमी		१०		३००००	३००००	२००००	२००००	प्राविधिक शाखा	१०००००	१
२	१	१.२	१.२.१	क,ख, ग	नगरपालिका स्तरको कालोपत्रे सडक कि.मि	किमी		३०		१०००००	१०००००	५००००	५००००	प्राविधिक शाखा	३०००००	१
३	१	१.१	१.१.२	क,ख, ग	नयाँ सडक निर्माण	वटा		१००	०	३०००००	३०००००	२०००००	२०००००	प्राविधिक शाखा	१००००००	१
४	१	१.२	१.२.१	ग	वस्तिस्तरका सडक विस्तार स्तर उन्नति कि.मि	किमी		५०	१०००००	१०००००	१०००००	१०००००	१०००००	प्राविधिक शाखा	५०००००	२
५	२	२.१	२.१.१	क	मोटरेवल पुल	वटा		५		४००००	२००००	२००००	२००००	प्राविधिक शाखा	१०००००	१
६	२	२.१	२.१.१	ग	कल्भर्ट कजवे वटा	वटा		१०	५००	५००	५००	५००	५००	प्राविधिक शाखा	२५००	१
७	२	२.१	२.१.३	क,ख, ग	झो.पुल वटा	वटा		३०	६००००	६००००	६००००	६००००	६००००	प्राविधिक शाखा	३०००००	१

४. भौतिक पूर्वाधार विकास : आवास तथा वस्ति विकास

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८० /८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु ,००० मा					जिम्मेवार निकायहरु		
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष		जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
२	२.२	२.१.२	क	सामुदायिक भवन वटा	वटा	५	२५	१०००	५०००	५०००	५०००	४०००	योजना शाखा	२००००	१
२	२.२	२.१.२	क, ख , ग	अति गरीव परिवारको लागि घर निर्माण वटा	वटा		५०	२००००	२००००	२००००	२०००००	२०००००	योजना शाखा	१०००००	१
२	२.२	२.१.२	क	सामुदायिक पुस्तकालय एवं सांस्कृतिक संग्राहलय वटा	वटा	३	८		१०००	१०००	१०००	२०००	योजना शाखा	५०००	२

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु ,००० मा					जिम्मेवार निकायहरु		
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष		जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
२	२.२	२.१.२	क, ख , ग	वडा कार्यालय भवन निर्माण र मर्मत	वटा		५		५०००	२५००	२५००	२५००	योजना शाखा	१२५००	१
१	१.१	१.१.१	क, ख , ग	पिक्निक स्पर्ट	वटा	१	५		२०००	२०००	२०००	२०००	योजना शाखा	८०००	१
१	१.१	१.१.१	क	कल्चरल भवन	वटा		२		५०००		५०००		योजना शाखा	१००००	१
१	१.१	१.१.२	क	धर्मशाला वटा	वटा		५	५०००	५०००	५०००	५०००	५०००	योजना शाखा	२५०००	२

३. भौतिक पूर्वाधार विकास :सिचाई

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु ,००० मा					जिम्मेवार निकायहरु		
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष		जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
१	१.२	१.२.१	क	साना सिंचाई तथा मर्मत योजना वटा	संख्या		१०		१५००	१०००	७०००	५००	खा पा	१००००	२
१	२.२	१.२.२	क, ख,	लिफ्टिँङ्ग, थोपा सिंचाई तथा खानेपानी मुहान संरक्षण	संख्या		५		१५००	१५००			खा पा	३०००	१
१	१.१	१.१.२	क	स्प्रिगंकल तथा ठुलो पाइपद्धारा सिंचाई	संख्या		९	१०००	१०००	७००		५००	खा पा	३२००	१
१	१.१	१.१.४	क	विभिन्न कुलो मुहान निर्माण तथा मर्मत कार्यक्रम	संख्या		१०		५००	२०००	१५००	१०००	खा पा	५०००	२
१	१.१	१.१.२	क, ख,ग	विभिन्न वृहत सिंचाई योजना	संख्या		९		४०००	३०००	१०००	१०००	खा पा	९०००	१

३. भौतिक पूर्वाधार विकासः विद्युत

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु ,००० मा					जिम्मेवार निकायहरु		
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष		जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
१	१.१	१.१.१	ग	विद्युत लाईन विस्तार र जडान थ्रि फेज सहित	संख्या		५		२००	१००	१००	१००	ने.वि.प्रा.	५००	१
२	२.१	२.१.२	क	स्थानिय खोलाहरुमा लघू विद्युत विकासका लागि अध्ययन	संख्या		४			१००	२००	१००	ने.वि.प्रा.	४००	२
१	१.१	१.१.३	क	वायु उर्जा तथा सोलार आयोजना विकासका लागि अध्ययन	संख्या		३			१००	१००	१००	ने.वि.प्रा.	३००	१

३. भौतिक पूर्वाधार विकास:: सूचना

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु ,००० मा					जिम्मेवार निकायहरु		
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष		जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
१	१.२	१.२.२	क	सञ्चार सुदृढीकरण कार्यक्रम			५	५००	५००	५००	५००	५००	योजना शाखा	२५००	१
२	२.१	२.१.२	क	इन्टरनेट र वाइफाइ जडान कार्यक्रम (वस्ती वटा)			२५	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	योजना शाखा	५०००	१

४. संस्थागत विकास : ::

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	योजना अवधि को जम्मा लक्ष्य	बजेट रु ,००० मा					जिम्मेवार निकायहरु		
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष		जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
१	१.१	१.१.१	क,ख,ग	नगरपालिका भवन बनाउने कार्यक्रम	वटा		१		५००००				न.पा.	५००००	१
१	१.१	१.१.१	क,ख,ग	नगरपालिका वडाको सुविधा सम्पन्न भवन निर्माण मर्मत कार्यक्रम	वटा		८	१०००	१०००	३०००	२०००	१०००	न.पा.	८०००	१
२	२.१	२.१.५	क	कानूनले तोके अनुसारका ऐन,नियम तथा कार्यविधि तर्जुमा कार्यक्रम आवश्यकता अनुसार	वटा	५	१५	५५०	५५०	५५०	५५०	५५०	न.पा.	२७५०	१
१	१.२	१.२.१	क	जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	वटा		५	५५०	५५०	५५०	५५०	५५०	न.पा.	२७५०	१

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु,००० मा					जिम्मेवार निकायहरु		
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष		जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
१	१.१	१.१.१	क	वडा कार्यालय सुदृढिकरण कार्यक्रम	वटा		५	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	न.पा.	५०००	२
१	१.२	१.२.१	क	जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुलाई स्वदेश तथा विदेश भ्रमण कार्यक्रम	वटा		३		१५००	१०००	१०००	१०००	न.पा.	४५००	२
२	२.१	२.१.४	क	स्वदेश तथा विदेशामा रहेका व्यक्ति तथा संस्थासंग अन्तरकृया तथा सहयोग प्राप्ति कार्यक्रम	वटा		५	५५०	५५०	५५०	५५०	५५०	न.पा.	२७५०	२
२	२.१	२.१.२	क	सहभागिता योजना तर्जुमा/सार्वजनिक सुनुवाई जनलेखा परिक्षण, घुम्तीसेवा	वटा		५	५५०	५५०	५५०	५५०	५५०	न.पा.	२७५०	१
२	२.१	२.१.२	क	स्थानीय गैससहरूद्धारा वडा तथा नगरपालिकाको श्रोत परिचालन	वटा		५		१०००	१०००	७००		न.पा.	२७००	१
२	२.१	२.१.२	क	आधुनिक प्रविधी हस्तान्तरण तालिम कार्यक्रम	वटा		५	५५०	५५०	५५०	५५०	५५०	न.पा.	२७५०	२
२	२.१	२.१.३	क	दक्ष जनशक्तिको व्यवस्थापन तालिम कार्यक्रम	वटा		५	५५०	५५०	५५०	५५०	५५०	न.पा.	२७५०	१

क.स.	उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु,००० मा					जिम्मेवार निकायहरु		
									पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष		जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
१	१	१.१	१.१.३	क,ख,ग	आन्तरिक आय वृद्धि कार्यक्रम	वटा		५	१००	१००	१००	१००	१००	न.पा.	५००	१
२	१	१.१	१.१.१	क,ख,ग	स्वदेश तथा विदेशवाट सहयोग तथा ऋण प्राप्त कार्यक्रम	वटा		५	१००	१००	१००	१००	१००	न.पा.	५००	१
३	२	२.१	२.१.१	क	नगरपालिकाको वित्तिय व्यवस्था सुदृढिकरण कार्यक्रम	वटा		५	१००	१००	१००	१००	१००	न.पा.	५००	२
४	२	२.१	२.१.२	क	शाखा ब्वस्थापन कार्यक्रम	वटा		५	१००	१००	१००	१००	१००	न.पा.	५००	२
५	२	२.१	२.१.२	क	सेवा प्रवाहको मापदण्ड तयार कार्यक्रम	वटा		५	५०	५०	५०	५०	५०	न.पा.	२५०	२
६	१	१.१	१.१.३	क	कार्य सम्पादनमा आधारित मूल्यांङ्कन कार्यक्रम	वटा		५	१००	१००	१००	१००	१००	न.पा.	५००	२
७	१	१.१	१.१.३	क	कानून, निर्देशिका तयार गर्ने कार्यक्रम	वटा		५	१००	१००	१००	१००	१००	न.पा.	५००	२
८	१	१.१	१.१.३	क	अनुगमन तथा मूल्यांङ्कन कार्यक्रम	वटा		५	१००	१००	१००	१००	१००	न.पा.	५००	१

क.स.	उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु ,००० मा					जिम्मेवार निकायहरु		
									पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष		जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
९	१	१.१	१.१.३	क	सार्वजनिक सुनाई कार्यक्रम	वटा		१५	३००	३००	३००	३००	३००	न.पा.	१५००	१
१०	१	१.१	१.१.३	क	सामाजिक परिक्षण कार्यृक्रम	वटा		५	१००	१००	१००	१००	१००	न.पा.	५००	२
११	१	१.१	१.१.३	क	सार्वजनिक परिक्षण कार्यक्रम	वटा		१५	१००	१००	१००	१००	१००	न.पा.	५००	१
१२	१	१.१	१.१.३	क	मोवाइल एप कार्यक्रम	वटा		५	१००	१००	१००	१००	१००	न.पा.	५००	१
१३	१	१.१	१.१.४	क	सूचना तथा खर्च विवरण Website साइडमा राख्ने व्यवस्था कार्यक्रम	वटा		५	५०	५०	५०	५०	५०	न.पा.	२५०	१
१४	१	१.१	१.१.५	क	इलेक्ट्रोनिक हाजिरी व्यवस्था	वटा		५	५०	५०	५०	५०	५०	न.पा.	२५०	१
१५	१	१.१	१.१.४	क	सहयोगी कार्यकक्ष, विषयगत सम्पर्क व्यक्तिको व्यवस्था	वटा		५	५०	५०	५०	५०	५०	न.पा.	२५०	१
१६	१	१.१	१.१.४	क	नागरिक वडापत्रको व्यवस्था	वटा		५	५०	५०	५०	५०	५०	न.पा.	२५०	२
१७	१	१.१	१.१.४	क	प्रत्येक टोलमा फ्रि वाइफाइ तथा इन्टरनेट सेवा सुविधा	वटा		६	५०	५०	५०	५०	५०	न.पा.	२५०	२
१८	१	१.१	१.१.४	क	सामुदायिक प्रविधि मैत्री कार्यक्रम	वटा		५	५००	५००	५००	५००	५००	न.पा.	२५००	१
१९	१	१.१	१.१.३	क	अपाङ्ग ,वालमैत्री, महिला मैत्री भवन तथा पूर्वाधार व्यवस्था	वटा		५	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	न.पा.	५०००	२
२०	२	२.१	२.१.२	क	सेवा करार प्रणाली कार्यक्रम	वटा		५	५०	५०	५०	५०	५०	न.पा.	२५०	१

५. अन्तर सम्बन्धित

तथ्याङक प्रणाली

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०८१/	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु ,००० मा					जिम्मेवार निकायहरु		
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष		जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
१	११.	११.१.	क,ख,ग	नगरपालिकामा तथ्याङक शाखा स्थापना कार्यक्रम	वटा		२		२००	२००			न.पा.	४००	१

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०८१/	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु ,००० मा					जिम्मेवार निकायहरु		
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष		जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
१	११.	१३.१.	क,ख,ग	नगरपालिकाको डिजिटल प्रोफाइल तयार गर्ने कार्यक्रम	वटा		१			२००			न.पा.	२००	१
१	११.	१३.१.	क,ख,ग	इलेक्ट्रोनिकरुपमा तथ्याङक अध्यावधिक गर्ने कार्यक्रम	वटा		४		१००	१००	१००	१००	न.पा.	४००	२
१	११.	१३.१.	क,ख,ग	जन्मदर्ता जस्ता घटनाहरुको सफटवेयर मार्फत अध्यावधिक गर्ने कार्यक्रम नियमित	वटा		१				१००		न.पा.	१००	२
२	२१.	२३.१.	क,ख,ग	तथ्याङक सम्बन्धी नीतिगत निर्णय, कार्यविधि निर्माण कार्यक्रम	वटा		४		५०	५०	५०	५०	न.पा.	२००	२
२	२१.	२४.१.	क,ख,ग	सूचना विश्लेषण तथा टेवलिकरण, प्रोसेसिंग सम्बन्धी तालिम कार्यक्रम नियमित	वटा		५	१००	१००	१००	१००	१००	न.पा.	५००	२
१	११.	१२.१.	क,ख,ग	नगरपालिकाको web site अध्यावधिका गर्ने कार्यक्रम प्रत्येक वर्ष	वटा		५	१००	१००	१००	१००	१००	न.पा.	५००	२

विपद् व्यवस्थापन

उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	बजेट रु ,००० मा					जिम्मेवार निकायहरु		
								पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष		जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
१	१.१	१.१.१	क	जोखिमयुक्त स्थानमा रहेका वस्तीहरुको स्थानान्तरण कार्यक्रम	संख्या		२०		१५००	१५००	१५००	१५००		६०००	१
१	१.१	१.१.१	क	प्रकोप व्यवस्थापन तालिम कार्यक्रम	संख्या		२२	२००	१०००	१०००	१०००	१५००		४७००	१
१	१.१	१.१.२	क	पानीका मुहानहरु संरक्षण गर्ने कार्यक्रम	संख्या		१२		१०००	१०००	१०००	१०००		४०००	१
१	१.१	१.१.३	क	डढेलो नियन्त्रणका लागि जनचेतना मुलक कार्यक्रम	संख्या			१०००	१०००	१०००	१०००	१०००		५०००	१
१	१.१	१.१.२	ग	भूकम्प सुरक्षा जनचेतना कार्यक्रम	संख्या		८		५००	५००	५००	५००		२०००	१

वन वातावरण तथा जलाधार

								बजेट रु ,००० मा							
उद्देश्य न	रणनीति न	कार्यनीति न	संकेत न	क्रियाकलापहरु	एकाई	आधार वर्ष २०८०/८१	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष	जिम्मेवार निकायहरु	जम्मा बजेट	प्राथमिकता न
१	१.१	१.१.१	क,ख,ग	वन संरक्षण तथा सम्वर्द्धन कार्यक्रम	वटा		५	१००	१००	१००	१००	१००	न.पा.	५००	१
१	१.१	१.१.३	क,ख,ग	पानीका मुहानहरु संरक्षण गर्ने कार्यक्रम	वटा		३			१००	१००	१००	न.पा.	३००	१
१	१.१	१.१.३	क,ख,ग	विरुवा उत्पादन तथा वृक्षारोपण कार्यक्रम	वटा		२		१००	१००			न.पा.	२००	२
१	१.१	१.१.३	क,ख,ग	वातावरण तथा सरसफाई कार्यक्रम	वटा		५	१००	१००	१००	१००	१००	न.पा.	५००	२
२	२.१	२.१.३	क,ख,ग	डढेलो नियन्त्रणका लागि जनचेतनामुलक कार्यक्रम	वटा		१२		५०	५०	५०	५०	न.पा.	२००	२

अनुसुची : ४ माईन्युट तथा तस्विरहरु

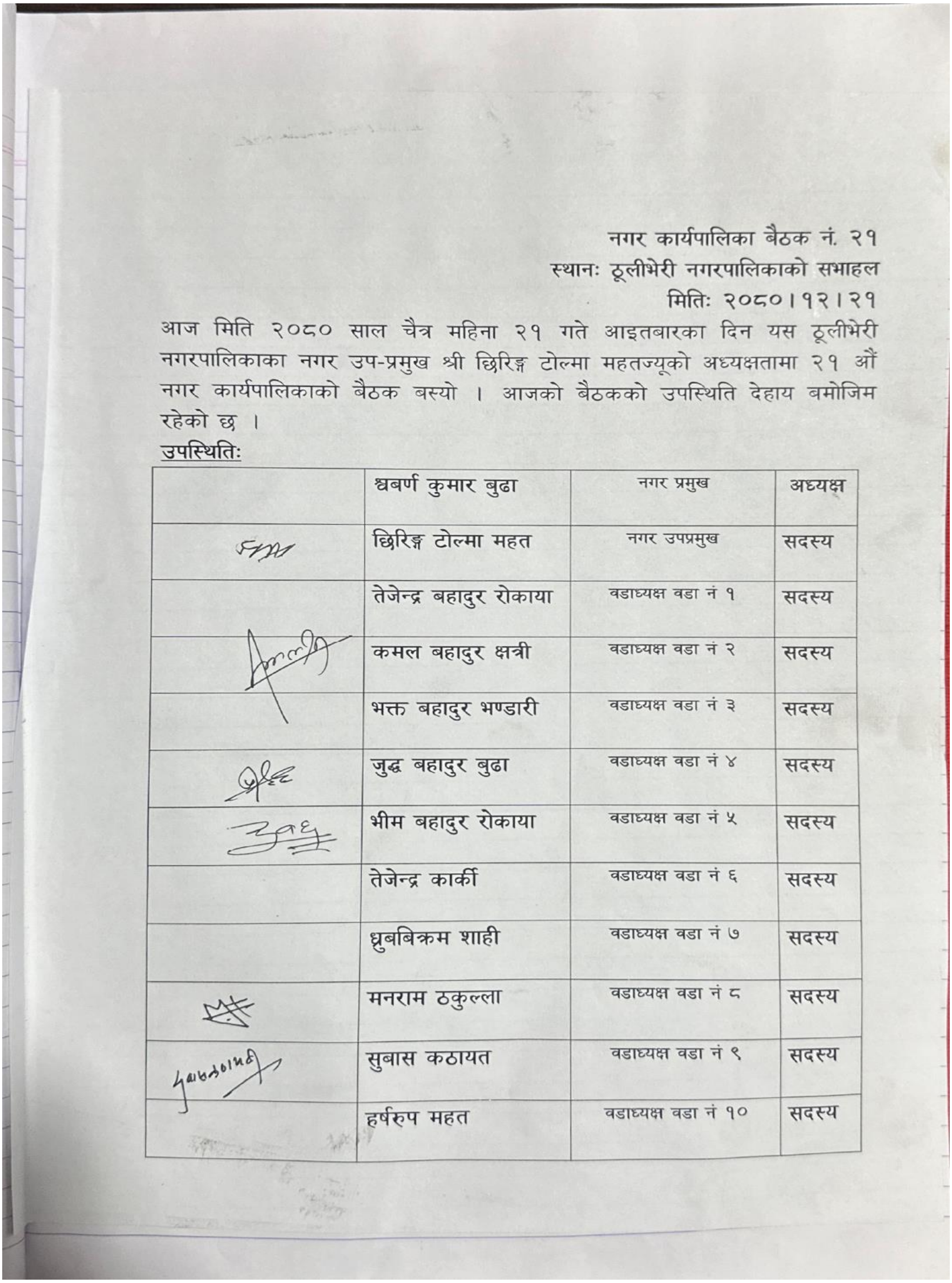

नगर कार्यपालिका बैठक नं. २१
स्थानः ठूलीभेरी नगरपालिकाको सभाहल
मितिः २०८०।१२।२१

आज मिति २०८० साल चैत्र महिना २१ गते आइतबारका दिन यस ठूलीभेरी नगरपालिकाका नगर उप-प्रमुख श्री छिरिङ्ग टोल्मा महतज्यूको अध्यक्षतामा २१ औं नगर कार्यपालिकाको बैठक बस्यो । आजको बैठकको उपस्थिति देहाय बमोजिम रहेको छ ।

<u>उपस्थितिः</u>

	श्रबर्ण कुमार बुढा	नगर प्रमुख	अध्यक्ष
	छिरिङ्ग टोल्मा महत	नगर उपप्रमुख	सदस्य
	तेजेन्द्र बहादुर रोकाया	वडाध्यक्ष वडा नं १	सदस्य
	कमल बहादुर क्षत्री	वडाध्यक्ष वडा नं २	सदस्य
	भक्त बहादुर भण्डारी	वडाध्यक्ष वडा नं ३	सदस्य
	जुद्ध बहादुर बुढा	वडाध्यक्ष वडा नं ४	सदस्य
	भीम बहादुर रोकाया	वडाध्यक्ष वडा नं ५	सदस्य
	तेजेन्द्र कार्की	वडाध्यक्ष वडा नं ६	सदस्य
	ध्रुबबिक्रम शाही	वडाध्यक्ष वडा नं ७	सदस्य
	मनराम ठकुल्ला	वडाध्यक्ष वडा नं ८	सदस्य
	सुबास कठायत	वडाध्यक्ष वडा नं ९	सदस्य
	हर्षरुप महत	वडाध्यक्ष वडा नं १०	सदस्य

	भद्र बहादुर कार्की	वडाध्यक्ष वडा नं ११	सदस्य
	हैता रोकाया	कार्यपालिका सदस्य महिला	सदस्य
	कली भण्डारी	कार्यपालिका सदस्य महिला	सदस्य
	सरस्वती बुढा	कार्यपालिका सदस्य महिला	सदस्य
	पुतली देवी रोकाया	कार्यपालिका सदस्य महिला	सदस्य
	बिष्णु कुमारी डाँगी	कार्यपालिका सदस्य महिला	सदस्य
	दिलमाया विक	कार्यपालिका सदस्य दलित	सदस्य
	प्रिती सार्की	कार्यपालिका सदस्य दलित	सदस्य
	काजीमान वि क	कार्यपालिका सदस्य दलित	सदस्य
	सन्तोष बहादुर खड्का	नि.प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सचिव
	भक्त बहादुर शाही	का·पा वडा अध्यक्ष-३	सदस्य
	पूर्ण बहादुर रोकाया	का·पा· वडा अध्यक्ष१	सदस्य
	माधव शाही	२अ·वि·ई	–
	डिल्लीराम तिमिल्सेना	सहायक पाँचौं	-
	डिल प्रसाद रोकाया	वि·नि· शिक्षा	–
	डा· माधव प्रसाद शर्मा	विज्ञ	
	प्रमोद घिलाल	विज्ञ	
	महेन्द्र बिष्ट	"	
	विर कृष्ण महर्जन	"	
	नरेन्द्र बुढा	"	
	सुनिल गुरुङ		

<u>प्रस्तावहरू</u>

१. आवधिक योजना तर्जुमा निर्देशक समिति गठन सम्बन्धमा ।

२. आवधिक योजना निर्माणको लागि संयोजन तथा सहजी करण समिति गठन सम्बन्धमा ।

३. आवधिक योजना तर्जुमाको लागि कार्य योजना स्वीकृत सम्बन्धमा ।

४. स्थानीय भू-उपयोग परिषद सम्बन्धमा ।

५. भू-उपयोग कार्यन्वयन समिति सम्बन्धमा ।

६. भू-उपयोग ऐन २०७६ तथा भू - उपयोग नियमावली २०७९ को मापदण्ड अनुसार ठुलिभेरी नगरपालिकाको भू-उपयोग बर्गिकरण सम्बन्धमा

७. भू-उपयोग ऐन २०७६ तथा भू - उपयोग नियमावली २०७९ को मापदण्ड अनुसार ठुलिभेरी नगरपालिकाको भू-उपयोग मापदण्ड २०८० सम्बन्धमा

८. नगर यातायात गुरु योजना -MTMP को लागि स्टेरिंग कमिटि गठन सम्बन्धमा ।

९. घ वर्गको इजाजत पत्र सम्बन्धमा ।

१०. स्थानीय पाठ्यक्रम अध्यावधिक र नयाँ निर्माण सम्बन्धमा ।

११. शुभकामना आ·वि· रहलाई मा·वि· अनुमति दिने सम्बन्धमा ।

निर्णयहरु:

१. प्रस्ताव नं. १ माथि छलफल गर्दा यस नगरपालिकाको आवधिक योजनालाई व्यापक जनसहभागिताका आधारमा जन अपेक्षा तथा वास्तविकता अनुसार तोकिएको समयभित्र प्रचलित कानुन तथा आवधिक योजना तर्जुमा दिग्दर्शन पहिलो संशोधन २०७८ को २.४.१ मा भएको व्यवस्था अनुसार आवधिक योजना तर्जुमाको समग्र प्रक्रियालाई सहयोग, निर्देशन र समन्वय गर्न नगरपालिकाका प्रमुख श्रवर्ण कुमार बुढा ज्यूको अध्यक्षतामा देहाय बमोजिमको एक आवधिक योजना तर्जुमा निर्देशक समिति गठन गर्ने निर्णय गरियो-

श्री श्रवर्ण कुमार बुढा	-संयोजक
श्री छिरिङ्ग टोल्मा महत	- सदस्य
विषयगत समितिका सबै संयोजकहरू	- सदस्य
विषयगत शाखा प्रमुखहरू जना........	- सदस्य
संयोजकले तोकेका निजी क्षेत्रका एकजना महिला सहित जना २	- सदस्य
१. गैसस तथा स्थानीय विषय विज्ञ कम्तीमा ३ जना	- सदस्य
२. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत -सन्तोष ब.खड्का	-सदस्य-सचिव

२. निर्णय नं. २ प्रस्ताव नं. २ माथि व्यापक छलफल हुँदा आवधिक योजना तर्जुमा दिग्दर्शन पहिलो संशोधन २०७८ को २.४.३ अनुसार आवधिक योजना तर्जुमा सम्बन्धी कार्यशाला व्यवस्थापन, सञ्चालन र सहजीकरण तथा योजना तर्जुमा कार्यशालाको छलफल, निष्कर्ष तथा उपलब्धिहरूलाई अभिलेखीकरण गरी आवधिक योजनाको दस्तावेज लिपिबद्ध गर्न प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत श्री सन्तोष खड्का को संयोजकत्वमा देहाय बमोजिमको संयोजन तथा सहजीकरण समिति गठन गर्ने निर्णय गरियो।

१. श्री सन्तोष बहादुर खड्का (प्र.प्र.अ)	-संयोजक
२. श्री शाखा प्रमुख सबै	- सदस्य
३. श्री डिल्लीराम तिमिल्सेना	- सदस्य-सचिव

३. निर्णय नं. ३ प्रस्ताव नं. ३ माथि व्यापक छलफल हुँदा आवधिक योजना तर्जुमा कार्यतालिका तथा जिम्मेवारी देहाय अनुसार हुनेछ ।

आवधिक योजनाका विभिन्न प्रक्रियाहरू पुरा गरी चरण बद्ध रूपमा तयारी, विश्लेषण, योजना तर्जुमा र स्वीकृति गरी चार चरणमा १५ कार्यहरू पुरा गरी तर्जुमा गर्ने प्रयोजनमा मार्गदर्शन गर्नका लागि देहाय बमोजिमको एक आवधिक योजना तर्जुमा कार्यतालिका तथा जिम्मेवारी कार्यतालिका व्यापक छलफल सहित स्वीकृत गरी कार्यान्वयन गर्ने निर्णय गरियो-

तर्जुमा गतिविधि	संलग्नता	समयावधि
आवधिक योजना तर्जुमा तयारी बैठक	कार्यपालिका सदस्य, प्र.प्र.अ., आवश्यक अन्य सरोकारवालाहरू	२०८० चैत्र दोश्रो हप्ता
स्थानीय तहको अद्यावधिक वस्तुस्थिति विवरण तयारीका लागि	विषय क्षेत्र समितिका सदस्य, शाखा प्रमुख र स्थानीय विकास साझेदार	२०८० चैत्र तेश्रो हप्ता देखि चैत्र ३० गतेसम्म

तर्जुमा गतिविधि	संलग्नता	समयावधि
तथ्याङ्क र सूचना सङ्कलन,		
स्थानीय तहको वस्तुस्थिति विवरण विश्लेषण लेखन	शाखा प्रमुख र विज्ञ	२०८० चैत्र २० देखि चैत ३० गतेसम्म
विषय क्षेत्र गत समिति निर्माण र कार्य प्रारम्भ	कार्यपालिका	२०८१ वैशाख १० गते सम्म
योजना तर्जुमा कार्यशाला सञ्चालन	उल्लिखित सहभागी	२०८१ वैशाख १५ गतेसम्म
आ-आफ्नो विषयगत क्षेत्रको क्षेत्र गत अद्यावधिक योजना तर्जुमा गर्ने	सम्बन्धित सदस्यहरू	२०८१ वैशाख २० गतेसम्म
मस्यौदा प्रतिवेदन लेखन	विज्ञ समूह	२०८१ वैशाख २० गतेबाट
प्रारम्भिक प्रतिवेदन पेस गर्ने	कार्यालयमा पेस गर्ने	२०८१ जेठ ५
सुझाव सहित मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी तथा पेस	विज्ञ समूह	२०८१ जेठ १० गतेभित्र
अन्तिम प्रतिवेदन पेस	विज्ञहरू	२०८१ जेठ १५
आवधिक योजनाको प्रतिवेदन स्वीकृति	नगरपालिका	२०८१ असार ५ गतेभित्र
योजना दस्तावेज छपाई र प्रकाशन	नगरपालिका	२०८१ असार मसान्तभित्र
योजना कार्यान्वयन अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	नगरपालिका	२०८१ साउन १५ बाट

माथि उल्लिखित कार्य योजना प्रक्रिया पुरा गरी व्यापक जनसहभागिताको आधारमा कार्य गर्दै जाँदा उल्लिखित समयभन्दा छिटो गर्ने प्रयास गरिनेछ तर काबू बाहिरको विशेष परिस्थिति सिर्जना भई ढिलो हुन गएमा म्याद थप गरी २०८१ साल असार १२ गते भित्र सम्पन्न गरिनेछ ।

निर्णय नं. ४ : स्थानीय भू-उपयोग परिषद सम्बन्धमा छलफल गर्दा भू-उपयोग ऐन २०७६ को दफा १८ को उपदफा १ र २ बमोजिम तथा भू - उपयोग नियमावली २०७९ अनुसार सम्बन्धित नगरपालिकाले स्थानीय भू-उपयोग परिषदको रुपमा काम गर्ने भनि उल्लेख गरेको हुदा, सोहि बमोजिमको तपसिल अनुसार स्थानीय भू-उपयोग परिषद गठन गर्ने निर्णय गरियो ।

तपसील:

नगर प्रमुख – श्रवर्ण कुमार बुढा	अध्यक्ष
नगर उपप्रमुख – छिरिङ्ग टोल्मा महत	सदश्य
वडा अध्यक्षहरु सबै-	सदश्य
कार्यपालिका सदश्य सबै-	सदश्य

निर्णय नं. ५ : भू-उपयोग कार्यन्वयन समिति सम्बन्धमा छलफल गर्दा भू-उपयोग ऐन २०७६ को दफा २० बमोजिम स्थानीय भू-उपयोग परिषदको कार्यमा सहयोग गर्न ठुलिभेरी नगरपालिकामा देहाय बमोजिमको भू-उपयोग कार्यन्वयन समिति गठन गर्ने निर्णय गरियो ।

तपसिल

ठुलिभेरी नगरपालिका प्रमुख – श्री .... अध्यक्ष

वार्ड नं १ का वार्ड अध्यक्ष श्री .... सदस्य

वार्ड नं २ का वार्ड अध्यक्ष श्री .... सदस्य

वार्ड नं ३ का वार्ड अध्यक्ष श्री .... सदस्य

वार्ड नं ४ का वार्ड अध्यक्ष श्री .... सदस्य

वार्ड नं ५ का वार्ड अध्यक्ष श्री .... सदस्य

वार्ड नं ६ का वार्ड अध्यक्ष श्री .... सदस्य

वार्ड नं ७ का वार्ड अध्यक्ष श्री .... सदस्य

वार्ड नं ८ का वार्ड अध्यक्ष श्री .... सदस्य

वार्ड नं ९ का वार्ड अध्यक्ष श्री .... सदस्य

वार्ड नं.१० का वार्ड अध्यक्ष श्री .... सदस्य

वार्ड नं. ११ ठुलिभेरी नगरपालिका " " - - - - - "

क) स्थानीय तहका कृषि शाखा प्रमुख ....सदस्य

ख) स्थानीय तहका बन शाखा प्रमुख ....सदस्य

ग) स्थानीय तहका भुमि शाखा प्रमुख ....सदस्य

घ) स्थानीय तहका सहरी बिकाश शाखा प्रमुख...................................सदस्य

ङ) स्थानीय तहका भौतिक पूर्वाधार शाखा प्रमुख...............................सदस्य

स्थानीय भु-उपयोग परिषदले सरोकारवालाबाट तोकेको २ जना महिला सहित ४ जना

क)

ख)

ग)

घ)

ठुलिभेरी नगरपालिकाका प्रमुख प्रसासकिय अधिकृत ....सन्तोष ब.खड्का सदस्य सचिब

निर्णय नं. ६ :_भू-उपयोग ऐन २०७६ तथा भू-उपयोग नियमावली २०७९ को मापदण्ड तथा आधारहरुका अतिरिक्त देहाय अनसुार ठुलिभेरी नगरपालिका क्षेत्रको भू-उपयोग मापदण्ड २०७९ स्वीकृत गर्ने निर्णय गरियो ।

निर्णय नं. ७: भू-उपयोग योजना तयारी सम्बन्धमा छलफल गरि लागि नगर प्रमुख,नगर उप प्रमुख, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, परामर्शदाता, बिज्ञ सदस्य र सम्पूर्ण वडाका वडा अध्यक्ष, कार्यपालिका सदस्यहरुको उपस्थितिमा भू उपयोग ऐन २०७६ र भू उपयोग नियमावली २०७९ को प्राबधान अनुरुप यथाशिघ्र स्थानीय भू उपयोग योजना तयार गर्ने र भू-उपयोग कार्यन्वयन समितिले स्वीकृत गरि अन्तिम स्वीकृतिका लागि स्थानीय भू उपयोग परिषद मा पेश गर्ने निर्णय गरियो ।

निर्णय नं. ८: नगर सडक यातायात गुरु योजना -MTMP को लागि स्टेरिंग कमिटि गठन सम्बन्धमाछलफल गर्दा नगर सडक यातायात गुरु योजना तयार गर्न सहजीकरण को लागि निम्न अनुसारको समिति गठन गर्ने निर्णय गरियो ।

ठुलिभेरी नगरपालिका प्रमुख – श्री .... – अध्यक्ष
ठूलीभेरी नगरपालिका उप-प्रमुख श्री .... सदश्य
वार्ड नं १ का वार्ड अध्यक्ष श्री .... सदस्य
वार्ड नं २ का वार्ड अध्यक्ष श्री .... सदस्य
वार्ड नं ३ का वार्ड अध्यक्ष श्री .... सदस्य
वार्ड नं ४ का वार्ड अध्यक्ष श्री .... सदस्य
वार्ड नं ५ का वार्ड अध्यक्ष श्री .... सदस्य
वार्ड नं ६ का वार्ड अध्यक्ष श्री .... सदस्य
वार्ड नं ७ का वार्ड अध्यक्ष श्री .... सदस्य
वार्ड नं ८ का वार्ड अध्यक्ष श्री .... सदस्य
वार्ड नं ९ का वार्ड अध्यक्ष श्री .... सदस्य
वार्ड नं १० का वार्ड अध्यक्ष श्री .... सदस्य
वार्ड नं ११ का वडा अध्यक्ष श्री .... सदश्य
ठुलिभेरी नगरपालिका
स्थानीय तहका कृषि शाखा प्रमुख ....सदस्य
स्थानीय तहका वन शाखा प्रमुख ....सदस्य
स्थानीय तहका भुमि शाखा प्रमुख ....सदस्य
स्थानीय तहका सहरी बिकाश शाखा प्रमुख..................................सदस्य
स्थानीय तहका भौतिक पूर्वाधार शाखा प्रमुख..................................सदस्य

निर्णय नं. ९

यस नगरपालिकाको वडा नं ३ ~~सिम्ला~~ टुर्ने ठेगाना राखी श्री जुन कुमारी बोहोरा बुढा ले सिरौता निर्माण सेवा नामको घ वर्गको निर्माण इजाजत पत्र माग गर्नुभएकोमा नियमानुसारको कागजात प्रकृया र प्राविधिक प्रतिवेदनले इजाजत पत्र उपलब्ध गराउन उपयुक्त देखिएकोले निजलाई नियमानुसार शुल्क लिइ घ वर्गको निर्माण इजाजतपत्र प्रदान गर्ने निर्णय गरियो ।

निर्णय नं. १०

यस ठूलीभेरी नगरपालिकाको स्थानीय पाठ्यक्रम १-३ अध्यावधिक गर्ने तथा ४-८ नयाँ निर्माण गर्न शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखालाई निर्देशन दिने निर्णय गरियो ।

निर्णय नं. ११

प्रस्ताव नं. १ माथि छलफल गर्दा रास टुलीभिरी नगरपालिका वडा नं. ११ मा संचालित श्री शुभकामना आधारभुत विद्यालयलाई त्यहाँको भौतिक पूर्वाधार आर्थिक स्रोत सामाजिक अवस्था त्यहाका जनताको आवश्यकताको आधारमा माध्यामिक तह (९-१०) संचालन गर्ने आवश्यक प्रक्रियाको लागि आउदो नगरसभाबाट थप कक्षा संचालनको लागि अनुमति दिने तथा नयाँ शैक्षिक सत्रबाट भर्ना प्रक्रिया अगाढी बढाउने निर्णय गरियो ।

नगर कार्यपालिका बैठक नं. २४
स्थानः ठूलीभेरी नगरपालिकाको सभाहल
मितिः २०८१।०२।०९

आज मिति २०८१ साल जेठ महिनाको ०९।१०गते ~~बुधबारका~~ दिन यस ठूलीभेरी नगरपालिकाका वडा नं. ४ का वडा अध्यक्ष तथा आजको यस बैठकका ज्येष्ठ सदश्य श्री जुद्ध बहादुर बुढा ज्यूको अध्यक्षतामा २४ औं नगर कार्यपालिकाको बैठक बस्यो। आजको बैठकको उपस्थिति देहाय बमोजिम रहेको छ।

उपस्थितिः

	श्वबर्ण कुमार बुढा	नगर प्रमुख	अध्यक्ष
	छिरिङ्ग टोल्मा महत	नगर उपप्रमुख	सदस्य
	तेजेन्द्र बहादुर रोकाया	वडाध्यक्ष वडा नं १	सदस्य
	कमल बहादुर क्षत्री	वडाध्यक्ष वडा नं २	सदस्य
	भक्त बहादुर भण्डारी	वडाध्यक्ष वडा नं ३	सदस्य
	जुद्ध बहादुर बुढा	वडाध्यक्ष वडा नं ४	सदस्य
	भीम बहादुर रोकाया	वडाध्यक्ष वडा नं ५	सदस्य
	तेजेन्द्र कार्की	वडाध्यक्ष वडा नं ६	सदस्य
	धुबबिक्रम शाही	वडाध्यक्ष वडा नं ७	सदस्य
	मनराम ठकुल्ला	वडाध्यक्ष वडा नं ८	सदस्य
	सुबास कठायत	वडाध्यक्ष वडा नं ९	सदस्य
	हर्षरुप महत	वडाध्यक्ष वडा नं १०	सदस्य

	भद्र बहादुर कार्की	वडाध्यक्ष वडा नं ११	सदस्य
	हैता रोकाया	कार्यपालिका सदस्य महिला	सदस्य
	कली भण्डारी	कार्यपालिका सदस्य महिला	सदस्य
	सरस्वती बुढा	कार्यपालिका सदस्य महिला	सदस्य
	पुतली देवी रोकाया	कार्यपालिका सदस्य महिला	सदस्य
	बिष्णु कुमारी डाँगी	कार्यपालिका सदस्य महिला	सदस्य
	दिलमाया विक	कार्यपालिका सदस्य दलित	सदस्य
	प्रिती सार्की	कार्यपालिका सदस्य दलित	सदस्य
	काजीमान वि क	कार्यपालिका सदस्य दलित	सदस्य
	सन्तोष बहादुर खड्का	नि.प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सचिव
	पुटुङ्ग्री कामी	का.वा. वडा अध्यक्ष वडा नं.६	
	रत्नवीर कठायत	प्रशासन शाखा प्रमुख	
	खड्क बहादुर बुढा	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	
	टेक बहादुर के.सी.	आर्थिक विकास शाखा प्रमुख	
	सन्तोष गुरुङ	सूचना प्रविधि अधिकृत	
	माधव शाही	पूर्वाधार शाखा [redacted]	

	केशब सुनार	योजना शाखा प्रमुख	
	सुनिल गुरुङ	आर्थिक प्रशासन प्रमुख	
	हुम बहादुर शाही	रोजगार शाखा प्रमुख	
	तारा कुमारी हमाल	महिला तथा वालवालिका शाखा प्रमुख	
	हंशकला भाट	शिक्षा शाखा	
	धनरुप कार्की	सुस्वा शाखा प्रमुख	
	मन बहादुर खड्का	स्टोर प्रमुख	
	राजिब जैसी	कृषि शाखा प्रमुख	
	चक्रदिप शाही	पञ्चिकरण शाखा प्रमुख	
	लक्ष्मण प्रसाद रिजाल	Legal Associate, International IDEA	
	राजन कुमार डाँगी	स्वास्थ्य शाखा सं.स्वा.नि.	
	इन्द्रनाथ मिश्र	क.प्र.प्र.प्र.	
	स्वेता बस्नेत	Learning Integrate Associate	
	रणबहादुर [illegible]	NGO Federation Karnali province	
	किशोर थापा	परामर्शदाता	
	डा. रुम्पी शर्मा		

[illegible]	महेन्द्र बिष्ट	भाषा विज्ञ, परामर्शदाता	
[illegible]	डिल्लीराम तिमिल्सेना	सहायक पाँचौं	
[illegible]	देवी वि.क.	सहायक चौथो	

प्रस्तावहरू:-

१. मुख्यमन्त्री रोजगार कार्यक्रमको योजना छनौट गरि पठाउने सम्बन्धमा ।

२. आवधिक योजनाको दिर्घकालिन सोच, योजनाको विषयगत/समूहगत छलफल, समस्या तथा सम्भावना विश्लेषण, योजनाको प्राथमिकता क्षेत्र निर्धारण, योजनाको संस्थागत लक्ष्य निर्धारण, योजना अन्तर्गत नगरपालिका गौरवका आयोजना छनौट सम्बन्धमा ।

३. सशर्त अनुदान कार्यक्रम संचालन सम्बन्धमा ।

४. ठुलिभेरी नगरपालिकाको नगर यातायात गुरुयोजन MTMP) तथा ठुलिभेरी नदिवाट ढुंगा, गिट्टी वालुवा निकाल्ने सम्बन्धि प्रारम्भिक वातावरनिय परिक्षण प्रतिबेदन सम्बन्धमा ।

निर्णय नं.१

प्रस्ताव नं. १ माथि छलफल गर्दा यस नगरपालिकामा आर्थिक वर्ष २०८१।०८२ मा कार्यान्वयन हुने मुख्यमन्त्री रोजगार कार्यक्रमको लागि यस ठूलीभेरी नगरपालिका अन्तर्गतका वडा कार्यालयबाट छनोट भई आएका तपसिलका योजनाहरु कर्णाली प्रदेश सरकार मुख्यमन्त्री तथा मन्त्री परिषद्को कार्यालय वीरेन्द्रनगर सुर्खेतमा सिफारिस गरी पठाउने निर्णय पारित गरियो ।

तपसिल:

क्र.स.	आयोजनाको नाम	वडा नं.	बजेट रकम	कै.
१.	मलेसा माथिल्लो देउराली हुदै पाल्फानासम्म घेराबार निर्माण योजना	१	रु. २०,००,०००।-	
२.	नुन हाल्ने चौर हुदै महादेव थान ओग्लाकाटी तार जाली घेराबार निर्माण	२	रु. २०,००,०००।-	
३.	साली खोला देखि भयर थान मन्दिर सम्म आर सि सि सिढी निर्माण योजना	३	रु. २०,००,०००।-	
४.	आरुखोला हुदै तातोपानी खोला सम्म घोरेटो बाटो निर्माण	४	रु. २०,००,०००।-	
५.	ओखाल चौर देखि विच्चौरी हुदै जगारुख घौला बाट पोखेपानी तिर्थ स्थल चरिचरन घोरेटो बाटो निर्माण	५	रु. २०,००,०००।-	
६.	गहिराकोटी जाली एङ्गल घेराबार निर्माण योजना	६	रु. २०,००,०००।-	
७.	खम्मन महिला भवन हुदै रवा सम्म तार जालि घेराबार निर्माण	७	रु. २०,००,०००।-	
८.	जुफाल गाउ बाटो सोइलिङ्ग तथा पि सि सी निर्माण कार्य	८	रु. २०,००,०००।-	
९.	डाँगीवाडा ज्युला घेराबार निर्माण	९	रु. २०,००,०००।-	
१०.	थ्याच्चे डाँडाबाट सारङ कोप्चा हुदै लेख गाउँ सम्म घोरेटो बाटो निर्माण	१०	रु. २०,००,०००।-	
११.	मष्टा आधुनिक आश्रम भवन निर्माण योजना	११	रु. २०,००,०००।-	

निर्णय नं. २

प्रस्ताव नं. २ माथि छलफल गर्दा यस ठूलीभेरी नगरपालिका डोल्पाको दिर्घकालिन सोच, ठूलीभेरी नगरपालिकाको विभिन्न विषयगत समितिहरु संग समूहगत रुपमा छलफल गरि योजना छनौट तथा विश्लेषण, ठूलीभेरी नगरपालिकाको ११ ओटा वडा बाट संगलन गरिएका प्रत्येक विषयगत तथा त्यस अन्तर्गतका उपक्षेत्रको समस्या चुनौती सम्भावना तथा अवसरका बारेमा समूहगत छलफल, ठूलीभेरी नगरपालिकाको

प्राथमिकता क्षेत्र पालिकाको आवश्यकता र विषयगत समिति तथा निर्देशन समितिको छलफलबाट निर्धारण, ठूलीभेरी नगरपालिकाको संस्थागत लक्ष्य निर्धारण, ठूलीभेरी नगरपालिकाको गौरवका आयोजना सम्बन्धमा छलफल तथा योजना छनौट गरि आवधिक योजनामा समावेश गर्ने निर्णय गरियो ।

निर्णय नं.३

प्रस्ताव नं. ८ माथि छलफल गर्दा आ.व. २०८०।०८१ को संघीय सरकार सशर्त अनुदान कार्यक्रम पशु सेवा शाखा अन्तर्गत कृतिम गर्भाधान मिसन कार्यक्रमको बजेट बाट नगरपालिका भित्र आवश्यक पर्ने औषधी/उपकरण/भ्याक्सिन आदी खरिद तथा ढुवानी गर्ने भनि सर्व सहमत निर्णय गरियो ।

निर्णय नं. ४

ठुलिभेरी नगरपालिकाले परामर्शदाता कम्पनीको प्राविधिक सहयोग र सहजीकरणमा तयार गरेको ठुलिभेरी नगरपालिकाको नगर यातायत गुरुयोजना (MTMP) प्रतिवेदन तथा ठुलिभेरी नदिबाट ढुंगा ,गिट्टी बालुवा निकाल्ने सम्बन्धि प्रारम्भिक वातावरनिय परिक्षण (IEE) प्रतिवेदन सम्बन्धमा छलफल गरि स्वीकृत गर्ने निर्णय गरियो ।

ठुलिभेरी नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
डोल्पा

नगरपालिका आर्थिक विकास
शाखाको पञ्चवर्षिय योजनाका
महत्वपुर्ण योजनाहरु

आर्थिक विकास

माईन्युट

अनुसुची : ५ नक्साहरु

Strategic Road Network of Nepal

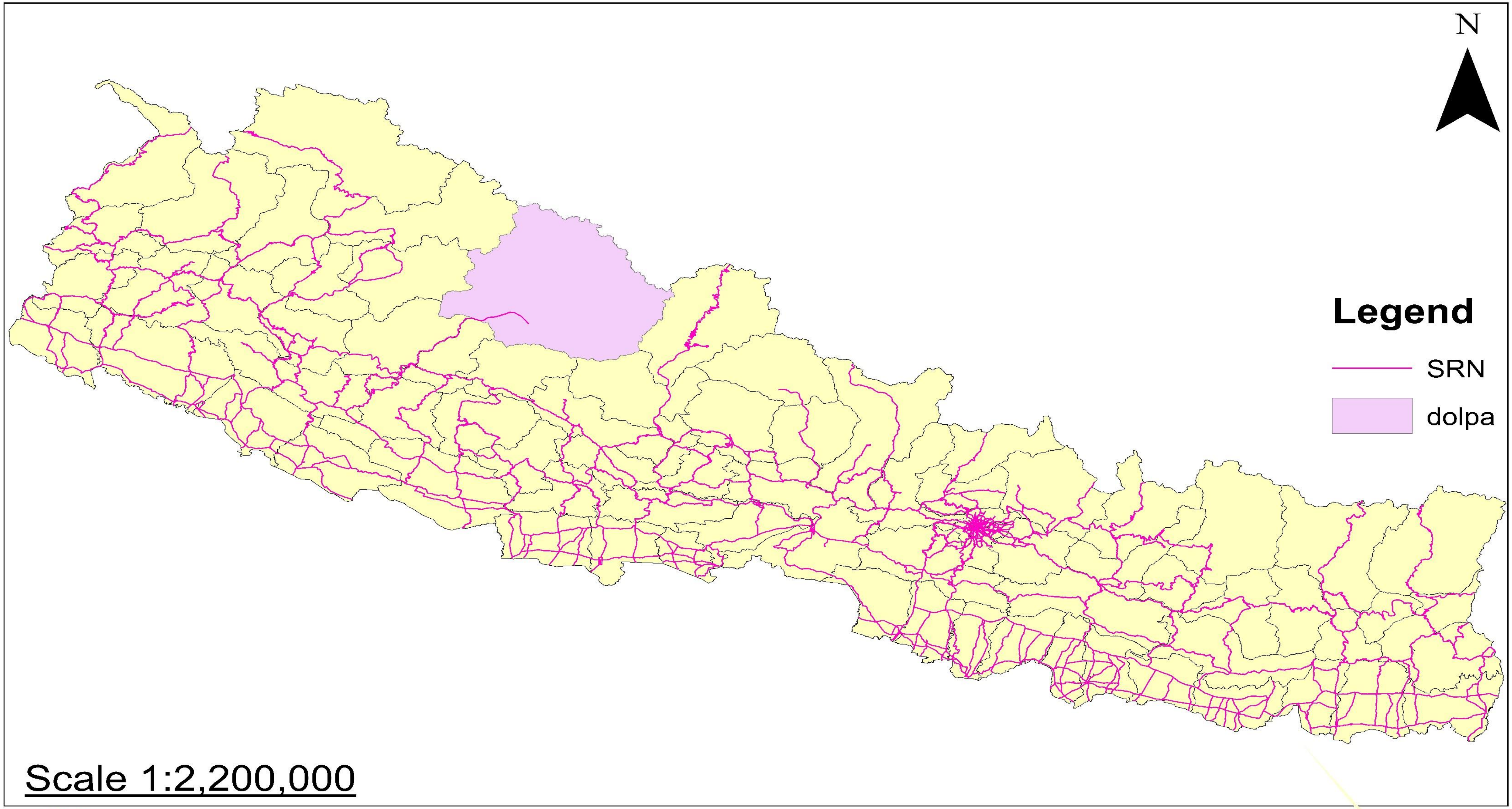

Thulibheri Municipality
Dolpa district
Karnali province ,Nepal

MPS Management and Research Consulting Pvt Ltd
Bagmati Province
Koteshwor-32, Kathmandu

Map 01

Location Map of Thulibheri Municipality

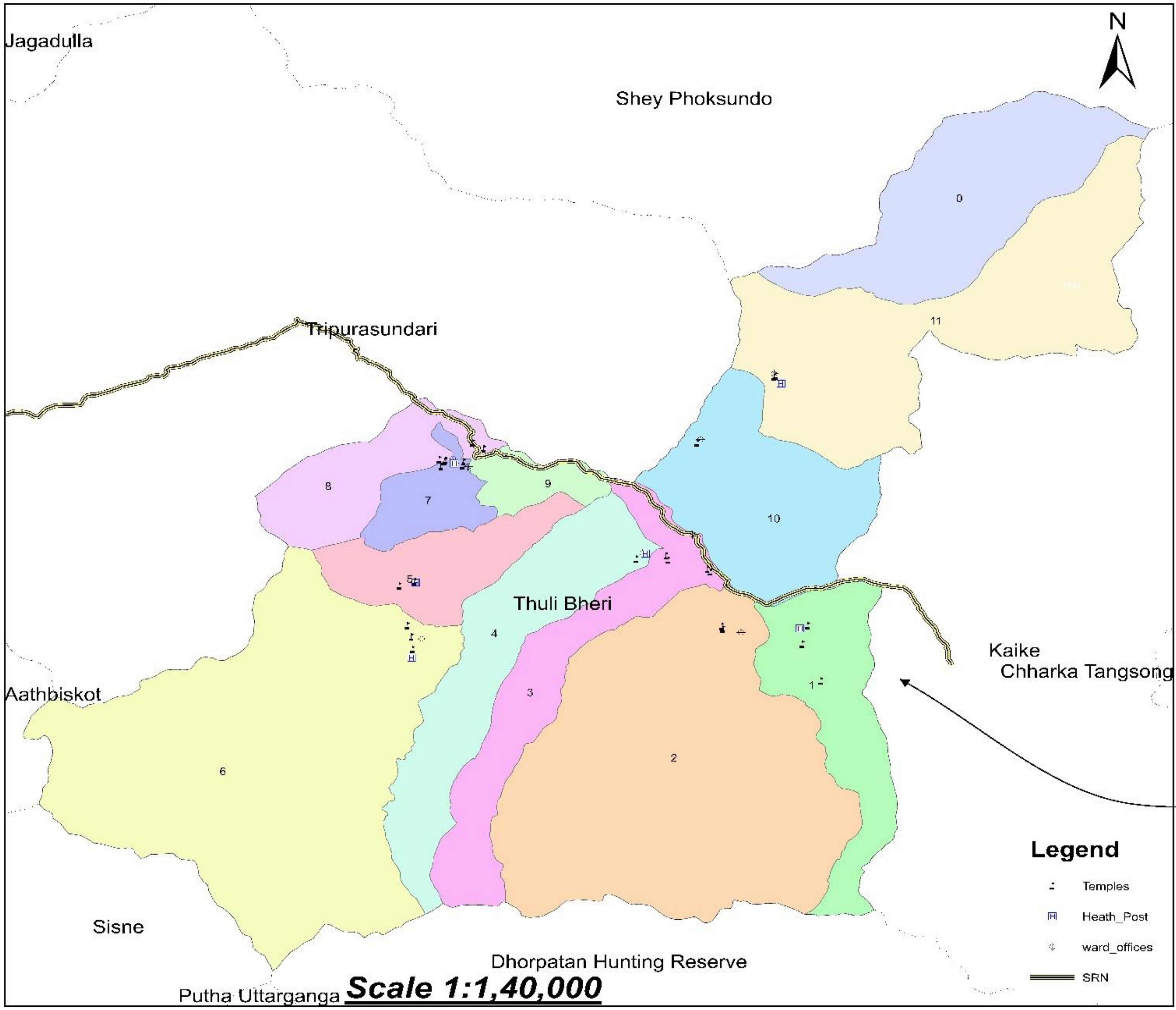

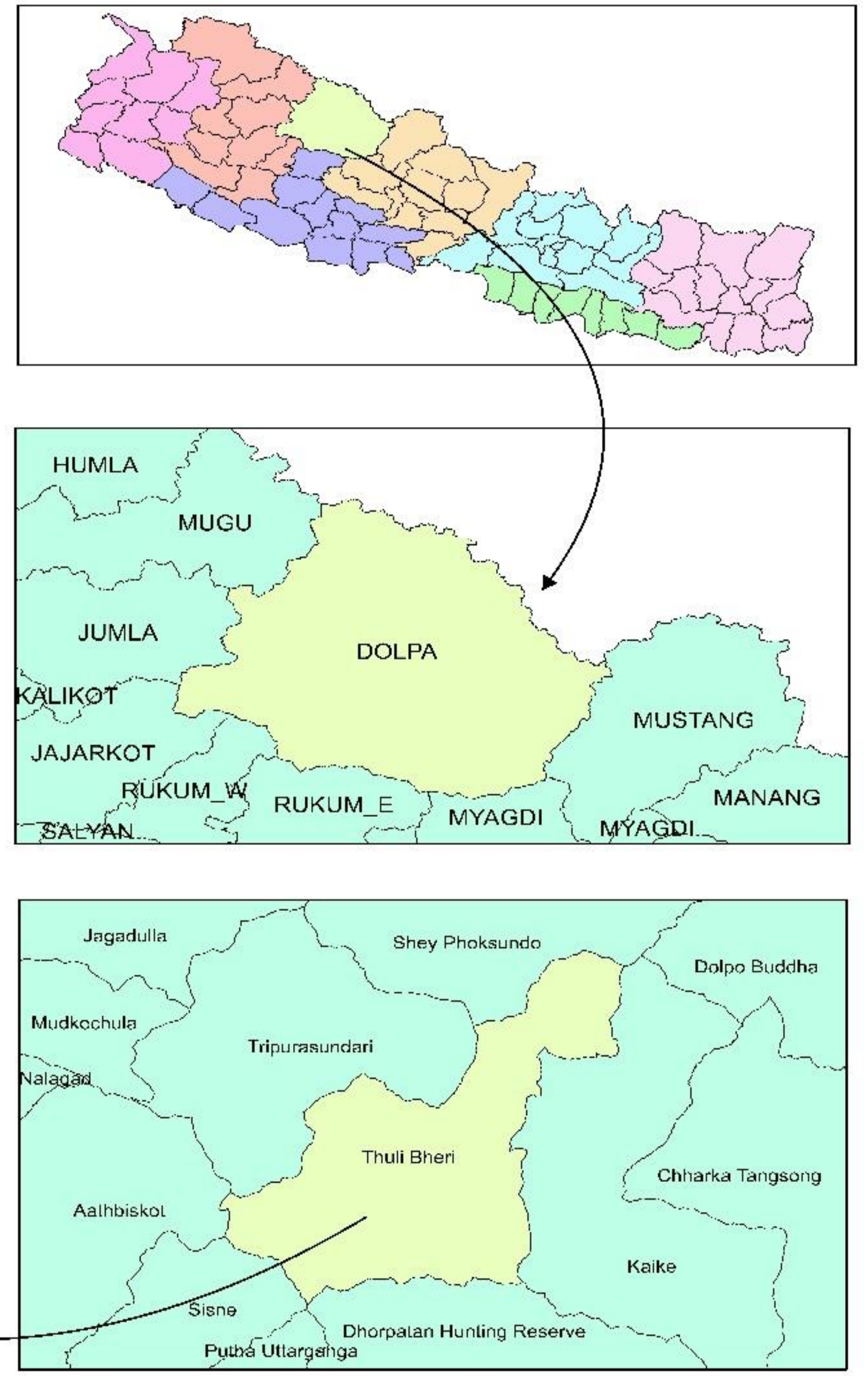

Thulibheri Municipality
Dolpa district
Karnali province , Nepal

MPS Management and Research Consulting Pvt Ltd
Bagmati Province
Koteshwor-32, Kathmandu

Map 02

Landuse Map of Thulibheri Municipality

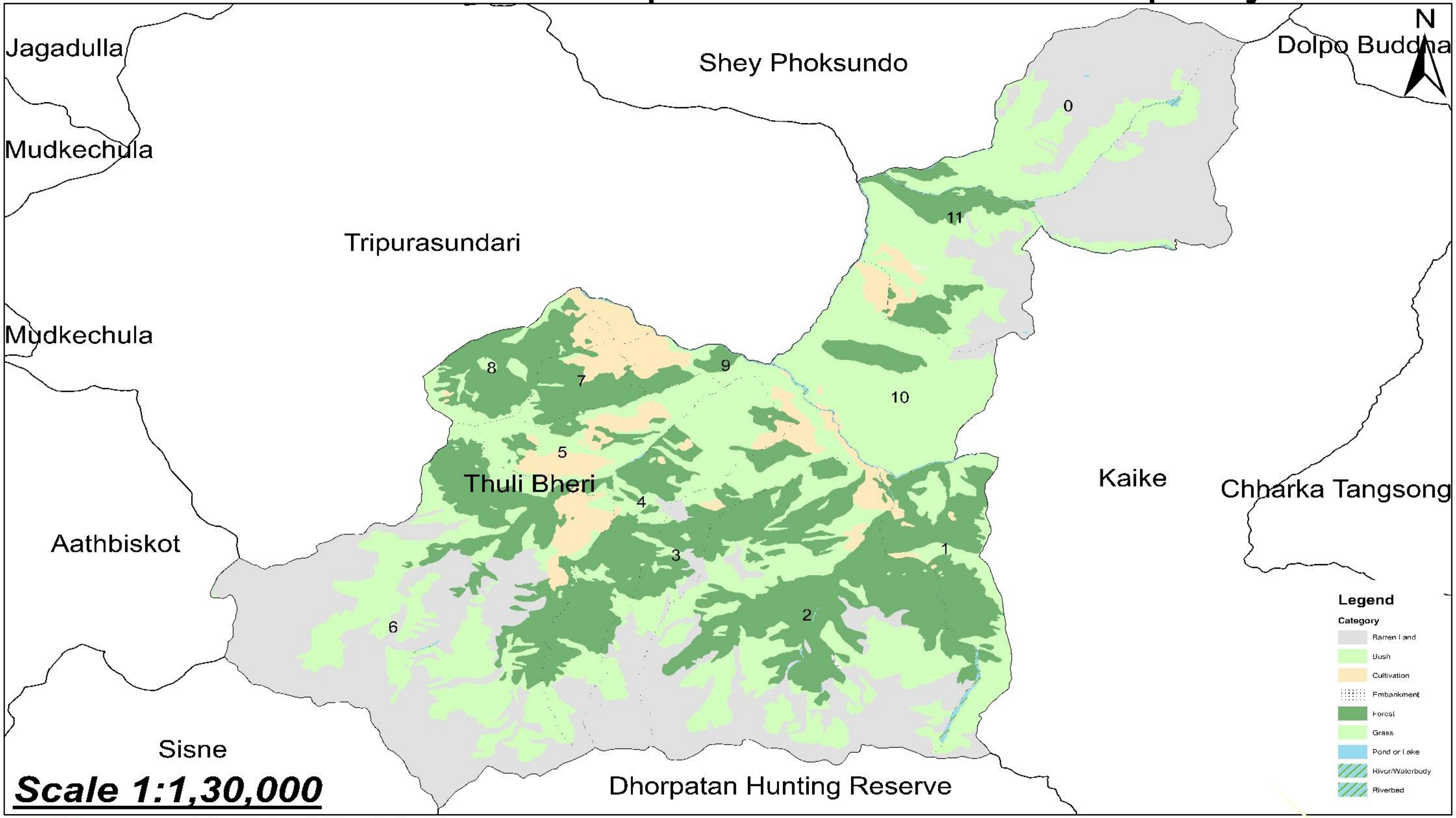

Thulibheri Municipality
Dolpa district
Karnali province , Nepal

MPS Management and Research Consulting Pvt Ltd
Bagmati Province
Koteshwor-32, Kathmandu

Map 03

Elevation Map of Thulibheri Municipality

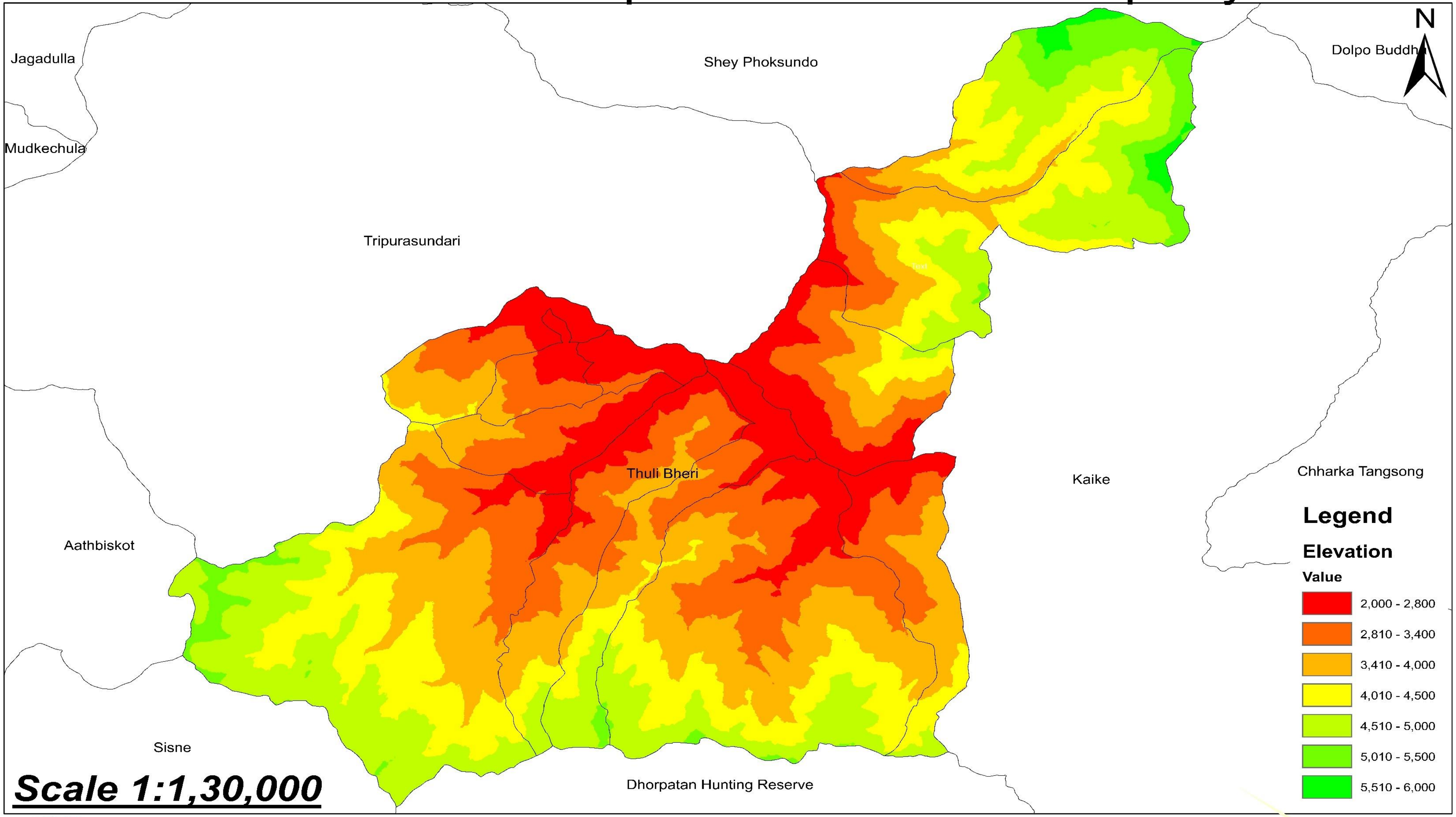

Thulibheri Municipality
Dolpa district
Karnali province , Nepal

MPS Management and Research Consulting Pvt Ltd
Bagmati Province
Koteshwor-32, Kathmandu

Map 22

Aspect Map of Thulibheri Municipality

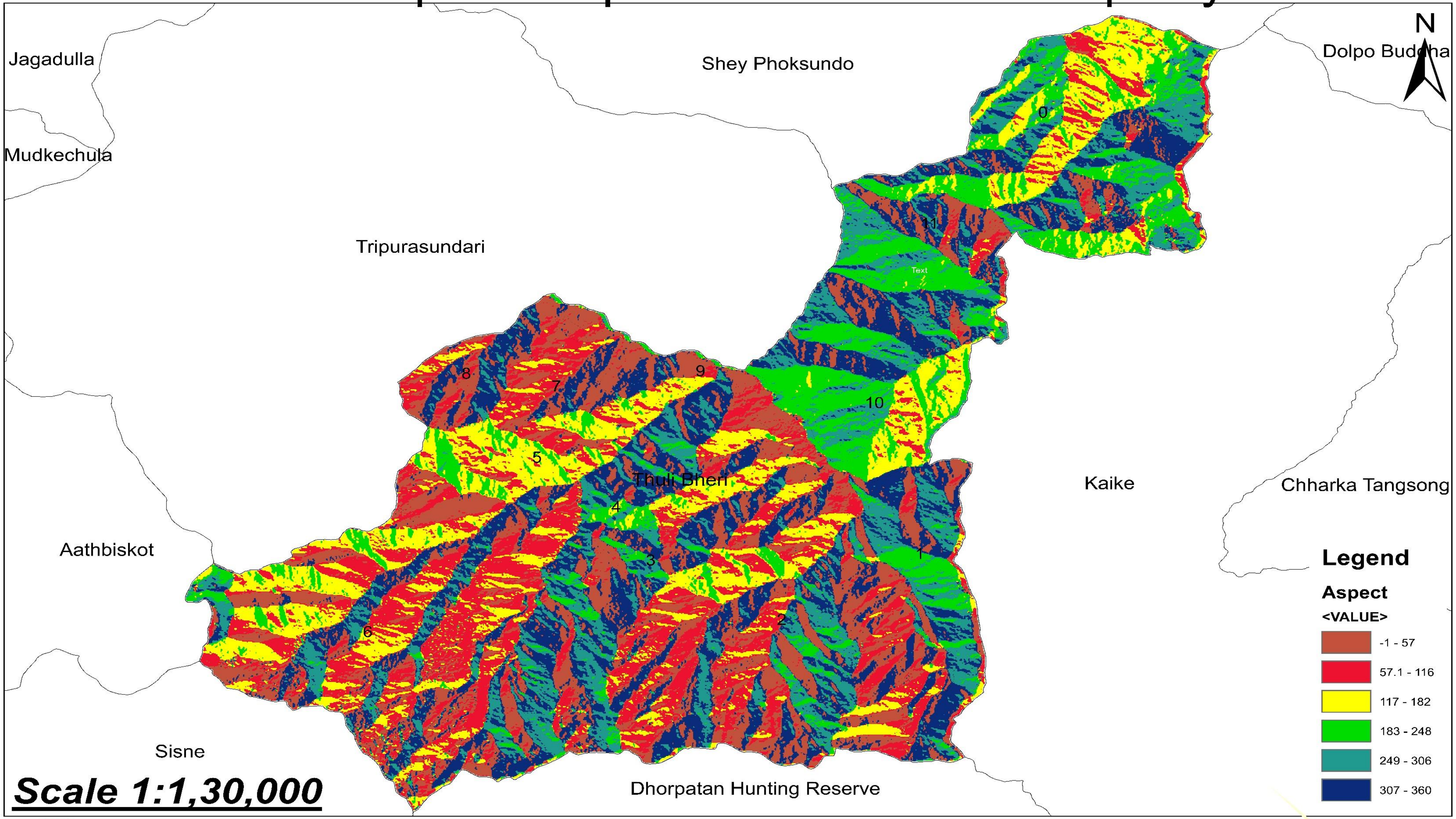

Thulibheri Municipality
Dolpa district
Karnali province , Nepal

MPS Management and Research Consulting Pvt Ltd
Bagmati Province
Koteshwor-32, Kathmandu

Map 23